P. P. VLAGYIMIROV

KÍNA

különleges körzete 1942–1945

KÍNA
kürtalegos kürzete
1942–1945

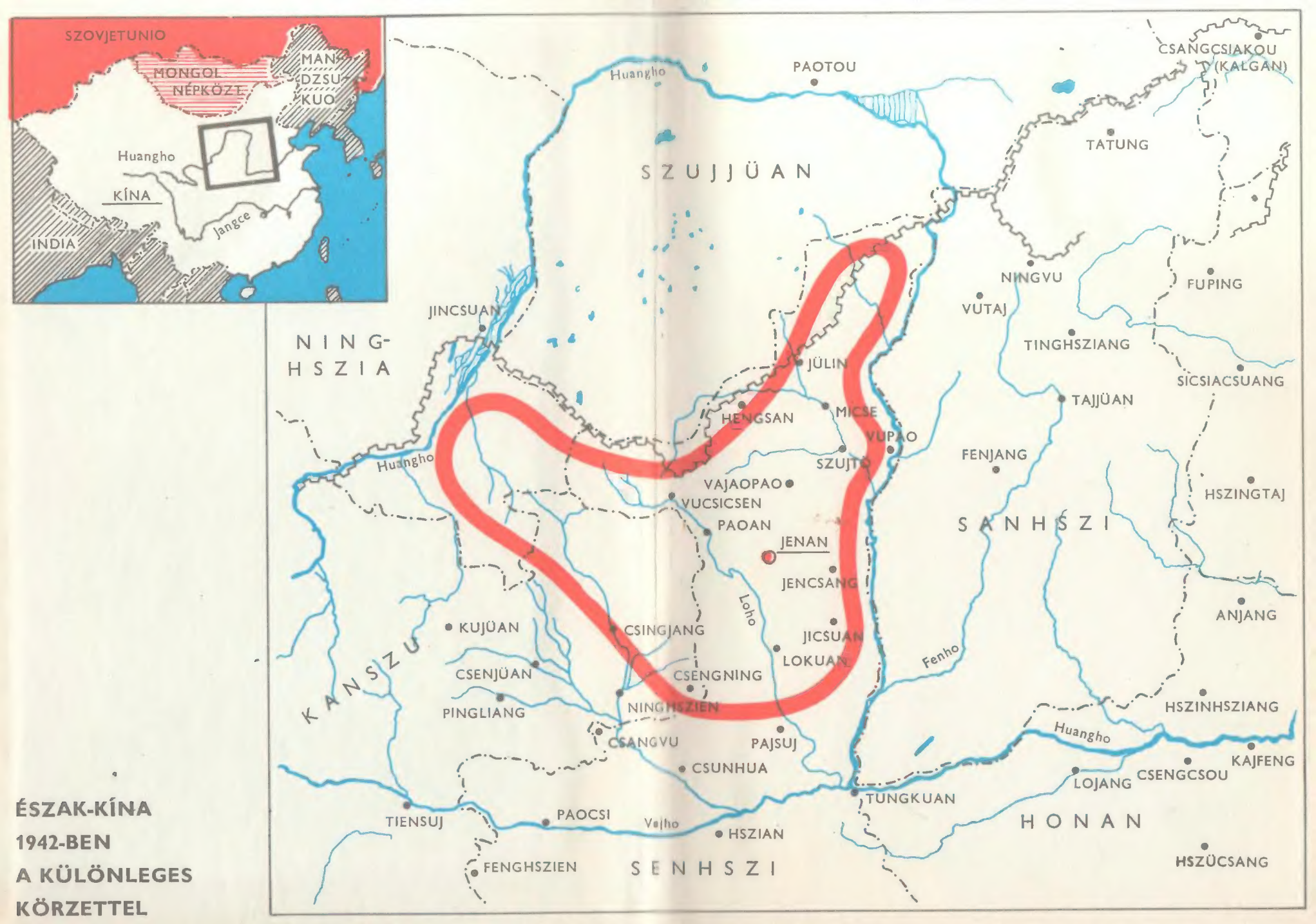

ÉSZAK-KÍNA 1942-BEN A KÜLÖNLEGES KÖRZETTEL

KÍNA

KÜLÖNLEGES KÖRZETE

[1942–1945]

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ, BUDAPEST 1976
KÁRPÁTI KIADÓ, UZSGOROD 1976

AZ OROSZ EREDETI CÍME:
ОСОБЫЙ РАЙОН КИТАЯ
ИЗДАТЕЛЬСТВО АГЕНСТВА ПЕЧАТИ
FORDÍTOTTA: FAZEKAS ISTVÁN ÉS KASSAI FERENC

Pjotr Parfjonovics Vlagyimirov 1905-ben született. Lakatosinas lett a voronyezsi mezőgazdasági gépgyárban, majd a tyihorecki mozdonyjavító üzemben dolgozott. 1927-ben belépett a kommunista pártba, 1931-től pedig a szovjet hadseregben teljesített szolgálatot. Katonai szolgálatának befejezése után beiratkozott a Narimanovról elnevezett moszkvai Keletkutató Intézetbe, s itt sikeresen befejezte tanulmányait.

1938 májusától 1940 közepéig a szovjet hírszolgálati iroda, a TASZSZ kínai tudósítója volt. 1941 áprilisától 1941 augusztusáig a TASZSZ megbízásából ismét Kínában dolgozott.

1942 májusában Jenanba, a Különleges Körzetbe rendelték: itt a Kínai Kommunista Párt Központi Bizottságának vezetősége mellett a Komintern összekötőjeként dolgozott, s ellátta a TASZSZ haditudósítójának feladatait is. 1945 novemberéig tartózkodott a Különleges Körzetben.

1946-tól a Szovjetunió külügyminisztériumában dolgozott.

1948-tól 1951-ig a Szovjetunió sanghaji főkonzulja, majd 1952-től a Szovjetunió burmai nagykövete volt.

Súlyos betegség után 1953. szeptember 10-én halt meg Moszkvában.

A Különleges Körzetben végzett munkája idején Vlagyimirov naplót vezetett. Ebben személyes és szolgálati jellegű följegyzései összefonódnak. Átmásolta ide a Komintern Végrehajtó Bizottságának egyes dokumentumait, különféle cikkek, jelentések, szolgálati táviratok stb. szövegét.

Följegyzéseinek jelentős része dokumentum-értékű: szemtanúja volt a KKP vezetése alatt álló kínai fegyveres erők második világháborús tevékenységének, Mao Ce-tung pártbeli kultusza megteremtésének, a KKP és a Kuomintang összeütközésekkel terhes együttműködésének, a KKP és az amerikaiak

ISBN 963 09 0589 2
© NOVOSZTYI KIADÓ · MOSZKVA · 1973

közötti első közeledésnek, s egyetlen európai résztvevője volt a KKP VII. kongresszusának.

A jenani naplót J. P. Vlaszov rendezte sajtó alá, és rövidítésekkel a moszkvai Novosztyi hírügynökség adta ki 1973-ban. Magyar nyelvű fordítása terjedelmi okokból további rövidítésekkel jelenik meg.

A kötetben található fényképeket Vlagyimirov készítette.

Május 10.

Lancsouban vagyunk hát. Amióta TB–3-as gépünk Alma-Atában felszállt, ez a negyedik éjszakánk kínai repülőtereken. Előzőleg Kuldzsában, Urumcsiban és Hamiban éjszakáztunk. Repülőutunk végcélja Jenan városa, ahová a Komintern rendelt engem mint összekötőjét, s egyidejűleg ellátom a TASZSZ haditudósítójának feladatait is. 1941 júliusa óta katona vagyok.

Lancsoutól Jenanig 600 kilométernél valamivel rövidebb az út, de nem egyenesen repülünk, hanem északkeleti irányban, a Kínai Nagy Fal felé. Ez utunk utolsó szakaszának legfőbb tájékozódási pontja. A Kínai Faltól a Huangho mellékfolyói, a Loho és a Jensuj völgye fölött repülünk Jenanig. E „kanyarok" nélkül könnyen letérhetnénk az útról, és a japánok által megszállt területek fölé tévedhetnénk.

Május 11.

A repülőgép terhelése jóval nagyobb a megengedettnél. Hami repülőteréről alig tudtunk felszállni. A felszállópálya felett hatalmas felhőben kavargott a por.

Világos, kék égen repültünk. Később ködfoszlányok bukkantak fel. Majd a ködfoszlányok mögül ismét felragyogott a tiszta égbolt, és pontosan tartottuk az irányt. Ámde félóra múlva teljes sötétség borult ránk. Gépünk maximális magasságra emelkedett, a homály azonban csak nem akart szétoszlani. Leereszkedtünk – a helyzet semmit sem javult. Csak olykor-olykor pillantottuk meg a fennsíkok, szakadékok, sziklák homályos körvonalait, néha egészen közel, mintegy 50–100 méterre alattunk.

A parancsnok elégedetlenül dörmögte: „Honnan jön ilyenkor a köd? Megőrült az időjárás?" Negyedóra múlva 180 fokos szög-

ben döntötte meg gépét. Továbbra is vakon repültünk. A parancsnok két-három percenként követelte: „Navigátor, bemérni!"

Végül nagy nehezen kikecmeregtünk a „tejfölből".

Ha a gép parancsnoka vagy navigátora kevésbé tapasztalt, most aligha írom e sorokat...

Amikor megtudta, hogy kis híján én is vadászrepülő vagyok, a parancsnok bizalmába fogadott. Mielőtt ugyanis beiratkoztam a Keletkutató Intézetbe, majdnem három évig tanultam a repülőfőiskolán, s már önállóan repültem. Mindössze néhány hét volt még hátra a vizsgákig, amikor megbetegedtem, s így nem lehettem pilóta...

Délig Hami repülőterén üldögéltünk, majd felszálltunk. Irány: ismét Lancsou. Ezúttal sikeres volt az út: a könnyű köd és a felhőfoszlányok nem zavartak bennünket.

Alma-Atában sikerült találkoznom Marijával (Vlagyimirov felesége – *A szerk.*). Negyvenegy júliusa óta nem láttam. Az almaatai repülőtéren elbúcsúztunk egymástól. Azóta már bizonyára visszatért a fiainkhoz Leninszk-Kuznyeckijba.

Nem tudom elképzelni Nyikolajt (Vlagyimirov barátja – *A szerk.*) holtan! Csak egy dolog vigasztal: a harcban gyorsan érte a halál. Nyikolaj tűzharcot vívott az égő harckocsiból. Egy újabb lövedék kettéhasította a harckocsit. A légnyomás az útra vetette Nyikolajt, s a németek azonnal agyonlőtték...

Ma már ez is, mint annyi minden, a múlté. De milyen tragikus ez a múlt. S ez a múlt mindig velünk marad.

A repülőút második órája. A legkisebb sebességgel haladunk. A bombanyílás telezsúfolva teherrel. Az utastérben szintén ládák, tartályok, benzineshordók. A ládákban és a tartályokban: fölszerelés és gyógyszer a jenani kínai kórháznak, tartalék alkatrészek a rádióállomásnak, s egy új motor. A jenani rádióállomás dögrovásón van. A benzin a rádióállomást tápláló motorhoz kell, két hordó egy évre. Néhány évre szóló tartalékot viszünk. Bizonytalan, mikor várhatunk repülőgépet. Ha Japán megtámadja a Szovjetuniót, blokád alá kerülünk Senhszi hegyeiben valamennyien: Orlov, Rimmar és jenani elvtársaink.

Andrej Jakovlevics Orlov izmos, zömök ember: ő lesz a jenani

kórház sebészorvosa. Jenani kiküldetése előtt a Kirov Katonai Orvostudományi Akadémia tanára volt.

Nyikolaj Nyikolajevics Rimmar – vagy egyszerűbben Kolja – rádiós, ő lesz a segítőtársa jenani rádiósunknak, Dolmatovnak.

Nyugtalanít a tudat, hogy japán vadászgépekbe ütközhetünk. Hatósugarukban repülünk. S milyen ellenfele lehet az új, hatalmas japán vadászgépeknek az öreg, agyonstrapált TB–3-as! A lövész gondterhelten vizsgálja a Skaszt (7,62 mm átmérőjű repülő-géppuska). Gyakorlatilag védtelenek vagyunk a japánokkal szemben. Könnyűszerrel leszedhetnek bennünket. Nem is repülünk: lopva mászunk Jenan felé, a legkisebb magasságban.

A szárnyak alatt hegyek, hegyek!

A hajnali ég kék és ragyogóan tiszta.

Fölidézem emlékezetemben múltbeli találkozásaimat Csu Tevel, Kang Senggel, Peng Tö-huajjal.

A gép személyzete a jenani repülőtéren ránk váró ünnepélyes fogadtatásra készül. A fiúk a kalapjukat gyűrögetik, szorosabbra kötik a nyakkendőjüket.

Alattunk elhúz a föld: hegyek lapos fennsíkokkal, völgyek.

A navigátor a légitérképet tanulmányozza.

*

Följegyzéseimet éjszaka, már Jenanban folytatom.

A TB–3-as a folyó völgyében szállt le, a hegyoldalak között. Dolmatov, Alejev és a kínai elvtársak vártak bennünket.

„Örömmel üdvözlöm kedves szovjet barátainkat" – mondta Mao Ce-tung, s kezet szorított velem. Érdeklődött egészségi állapotom felől, üdvözölte társaimat és a gép személyzetét. Azután így szólt hozzám: „A legközelebbi napokban fogadhatom önt. Lehet, hogy holnap . . ."

Viselkedése egyszerű volt, kérdéseit sietség nélkül tette föl, és mosolyogva, figyelmesen végighallgatott mindannyiunkat. Öltözete, akár a többi kínai elvtársé, sötét vászonzakóból és ugyanilyen nadrágból állt, lábán spárgából font papucsot viselt. Ezt az öltözetet nevezik tanjinak. Mao Ce-tung zakója és nadrágja több helyen foltozott.

Néhány kínai elvtársat már ismertem, Lancsouban és Hszian-

ban találkoztunk. Többségük a régi pártgarnitúrához tartozik, s keresztülment a polgárháború minden megpróbáltatásán. Majdnem mindannyian megsebesültek, sokan elvesztették hozzátartozóikat, rokonaikat.

Kang Seng megölelt és megcsókolt. Nem mondhatnám, hogy el voltam ragadtatva. Lancsoui tartózkodásom idején eléggé megkeserítette a szovjet emberek életét. A mieink a kínai égbolton harcoltak, veszteségeket szenvedtek, miközben a japánok kétszer-háromszor annyi embert és gépet veszítettek. Ahol a szovjet vadászok megjelentek, ott a japán bombázógépek nem érték el céljukat. A földön pedig Kang Seng munkatársai kémkedtek minden egyes szovjet ember után. Ma is az a benyomásom, hogy a felelős vezető álarca mögött a kínai kommunisták ellensége rejtőzik. Kang Seng óvatos, de tettei többet mondanak minden szónál. Bizonyos, hogy a kínai elvtársak előbb vagy utóbb fölismerik valódi arcát...

Kang Seng csókja – Júdás csókja. Én azonban a vendége vagyok, s nem merem kimutatni érzelmeimet. Mialatt Mao Ce-tung rágyújtott és a gép legénységével beszélgetett, Kang Seng a fülembe duruzsolta: „Nagy barátok vagyunk mi..." Ajkát nem hagyta el az elragadtatott mosoly.

Mao Ce-tung elbúcsúzott tőlünk és a gépkocsihoz indult, mögötte Mauserral fölfegyverzett legények. A sofőr begyújtotta a motort, és az autó rángatózva nekilódult. Valamilyen régi, angol vagy amerikai márkájú mentőkocsi volt. A testőrök széles háta eltakarta Mao Ce-tungot...

Megismerkedtem a szovjet TASZSZ-csoporttal. A hivatalos tolmács: Borisz Vasziljevics Alejev. A rádiós: Leonyid Vasziljevics Dolmatov vagy kínaiul: Li Ven. Ő is tanjit visel, lábán spárgapapucs. Igor Vasziljevics Juzsin nem volt ott a várakozók között, ügyeletet tartott a rádióállomáson.

Tiszta, napos idő volt. TB–3-asunk, tartva a japán gépektől, továbbrepült Jenanból nem sokkal azután, hogy kirakodtak a gépből.

Mindezt abban a szobában írom, ahol a rádióállomást helyezték el. Mellettem Dolmatov „lekopogja" a készüléken szerencsés megérkezésünket: a hírt most közli Moszkvával. Az udvaron terpeszkedik a benzinmotor. Rimmar azonnal ismerkedni kezd vele.

A fal mögött Juzsin és Orlov ünnepi asztalt terít. A szobában barátságosan világítanak a mécsesek...

Mi is ebben a házikóban lakunk majd, Orlov kivételével, aki a kórház mellett kap szállást. Dolmatov szavai szerint a kórház a löszös hegyoldalba vájt barlangokban van.

Mindenki izgatott. Mi azért, mert Jenanba érkeztünk, Juzsin, Dolmatov és Alejev pedig azért, mert híreket hoztunk a Szovjetunióból és leveleket hozzátartozóiktól.

A jenani „őslakók" jobban ismerik a világhelyzetet, mint mi. A Dolmatov által nagyszerűen karbantartott rádióállomás révén gyakorlatilag éjjel-nappal hallgathatják az éterből érkező híreket.

Május 12.

Az 1927-es év arról volt nevezetes, hogy a városokban kegyetlen Kuomintang-diktatúrát hoztak létre. Ugyanakkor a parasztfölkelések továbbra is lázban tartották az országot. A KKP a parasztmozgalom alapján kezdte meg bázisainak szervezését.

Mao Ce-tung az egyik fegyveres osztagot vezette; az osztag később a Csingkangsan hegyeiben vetette meg a lábát. Hamarosan csatlakozott hozzá Csu Te osztaga. Az egyesített osztagok a Vörös Hadsereg 4. hadteste nevet kapták. A parancsnok Csu Te lett, a politikai biztos Mao Ce-tung.

1929 januárjában a 4. hadtest eljutott Zsujcsin városáig. Csianghszi tartományban működni kezdett a Központi Forradalmi Bázis.

A hosszú menetelés 1935 végére Kína északnyugati részén egyesítette a Vörös Hadsereget. Azokon a területeken, amelyeket korábban Csang Hszüe-liang marsall és a helyi militaristák csapatai tartottak megszállva, megalakult a Felszabadított Körzet, amelynek központja Jenanban volt.

Jenanba mintegy 25 000 harcos és parancsnok jutott el akkor – ennyien élték túl a hosszú menetelést. Később még érkeztek kisebb osztagok.

A helybeli lakosok Fusinak nevezik Jenant.

Jegyzeteléseimben félbeszakított Kang Seng és titkára, Hsziao Li látogatása. Az ebédlőben sietősen fogadnunk kellett a vendégeket.

A tudósítói munkához szükséges információkat, tehát mindazt, ami a kínai eseményekre, a Kuomintanghoz fűződő kapcsolatokra, a Különleges Körzetben történtekre, a mandzsúriai helyzetre vonatkozik, hivatalosan Kang Sengtől vagy munkatársaitól fogjuk megkapni, ugyanúgy, mint eddig is.

Ezenkívül tájékoztatnom kell a Kominternt, s konzultálnom is kell vele – ez a feladatom szükségessé teszi, hogy találkozzam Mao Ce-tunggal, a Politikai Bizottság tagjaival és más felelős vezetőkkel. Idejövetelemet egyeztették a KKP vezetőségével.

Kang Seng részletesen kikérdezett a szovjet–német front helyzetéről, sűrűn ismételve, mennyire óhajtja mielőbbi győzelmünket.

Hangja vékony, sipító. Akcentussal beszél oroszul, nem ragozza az igéket. Szókészlete szegényes, de jól érti nyelvünket.

Mindig mosolyog. Úgy tűnik, a mosoly örökre ráragadt sovány, beesett arcára. Amikor hallgatja az embert, japán módra zajosan szívja be a levegőt, mintegy örömének adva kifejezést partnerének szavai hallatán. Azok alatt az évek alatt, amióta nem láttam, nem változott, ugyanolyan ideges, vibráló. Nem tudok szabadulni attól az érzéstől, hogy rugókon mozgó faembert látok magam előtt.

Kang Seng felvázolta a Különleges Körzet helyzetét. A körzet magában foglalja Senhszi, Kanszu és Ninghszia tartományt. Északnyugaton a körzetet a Ma fivérek – két militarista generális – tartják blokád alatt; gyakorlatilag senkinek sincsenek alárendelve, és élénk kereskedelmet folytatnak a japánokkal. Ezektől a generálisoktól bármilyen aljasság kitelik. Nagy létszámú katonai osztagokat tartanak fegyverben.

Sanhszi tartomány irányából a körzetet Jen Hszi-san militarista marsall csapatai veszik körül: a marsall formálisan a csungkingi központi kormánynak van alárendelve. Ez a hadfi azzal tűnt ki, hogy 32 évre előre begyűjtötte az adót a tartományban! Az élősködés merőben új formája. Továbbá: mindenütt, ahol a japánok nem érintkeznek közvetlenül a 8. Hadsereggel, a körzetet szorosan körülzárják a kuomintangista hadosztályok. Kang

Seng kijelentette, hogy „Csang Kaj-sek köp az egységfrontra, és csak ürügyet keres a támadásra".

A helyzet a Különleges Körzet körül és magában a körzetben rendkívül bonyolult.

*

Nem mozdulhatok itthonról. Bármelyik pillanatban várhatom Mao Ce-tung meghívását.

Ebéd után folytatom följegyzéseimet. Megismerkedtem a környezettel. Házunk dombon épült, egy terjedelmes, asztal formájú hegy nyúlványára. Alant két folyó, a Hsziaosuj és a Jensuj völgye. Körös-körül völgyek, s bokrokkal és apró fákkal benőtt lapos hegyek. A völgyet és a hegyek lábát vetések zöld négyszögei tarkítják. A völgyben kevés a fa, csak mellettünk és alattunk van belőlük bőven – földesúri birtok terül itt el nagy őszibarackos kerttel. A kertben néhány ház. Itt kapott helyet Kang Seng apparátusa, az úgynevezett információs szolgálat. Ezt a helységet Caojüannak nevezik.

Házacskánk világosszürke téglából épült, ablakait papírral ragasztották be. Az ablakok pontosan olyanok, mint a méhkas rekeszei. És minden rekeszen papír. Csak abban a szobában, ahol a rádióállomást szerelték fel, üvegezték be az egyik ablakkockát, hogy ki lehessen látni az udvarra. Minden szobában kemence, ugyanabból a világosszürke téglából. Télen szénnel fűtik a kemencéket. A szobák falait bevakolták és kimeszelték. A padló festetlen, gyalult fából készült.

A ház tipikus közép-ázsiai kunyhó. Mellette kis konyha, a nagy konyha legalább 300 méterre van innen. Mögötte nem túl nagy fennsík, ott van az istálló. Errefelé lovon, öszvéren, szamáron közlekednek. Az istálló mögött vagy 200 méter magas meredély, barlangokkal. A barlangokban helyezték el a tartalék rádióállomást az antennával, amelyet kivezettek a hegy tetejére. Itt vannak ezenkívül a benzineshordók és a tartalék fölszerelések is.

A ház másik oldalán meredek szakadék.

A háztartást Csen apó vezeti, egy idős távol-keleti kínai. Tűrhetően beszél oroszul. Két fiúcska segédkezik neki. Szakácsunk

kínai. Mindannyian fizetést kapnak tőlünk. A szakács hanyagul és piszkosan főz. Kang Seng osztotta be mellénk.

Ebéd előtt, miután megnéztük a barlangokat és átvizsgáltuk tartalékainkat, felkapaszkodtam a hegy tetejére. Ameddig a szem ellát, egyhangú löszös hegyvidék. Homokszínű, lapos hegyek egymásutánja, bokrok zöld szigetecskéivel.

A helység 800–1200 méter magasan van a tenger szintje fölött. Hegymászás közben elakad az ember lélegzete.

•

Jóval elmúlt már éjfél, amikor folytatom följegyzéseimet.

Este Orlovval, Rimmarral és Alejevvel együtt meghívtak Mao Ce-tunghoz. Saját barlangjában fogadott bennünket, amelyet egy folyócska szűk völgyében vájtak, jóval a víz szintje fölött. Most nem az esős évszakban vagyunk, a folyócska elapadt patakra hasonlít, át lehet lépkedni rajta a köveken. Mao Ce-tung barlangja a város mellett fekvő Jencsialingban van. Magas termetű, Mauserral fölfegyverzett katonák őrzik a barlangot és a hozzá vezető feljárókat.

Mao Ce-tungnál ott találtuk Kang Senget és a Politikai Bizottság tagjait. A szokásos kölcsönös udvariasságok után Mao Ce-tung minden különösebb teketória nélkül rátért a szovjet-német front helyzetére vonatkozó kérdéseire. Különösen frontvonalunk szilárdsága érdekelte. Igyekeztünk válaszolni valamennyi kérdésére. Mao Ce-tung kijelentette, hogy a KKP hű a proletár internacionalizmushoz, a japánellenes egységfront politikájához és lojálisan együttműködik a Kuomintanggal.

„Szun Jat-szen tanítása három alapelvben fejeződik ki. Ezek: a nemzeti függetlenség, a demokratikus szabadságjogok és a népjólét – jegyezte meg. – A kínai forradalom atyjának ezek az alapelvei szent és sérthetetlen részei pártprogramunknak . . .

Szórakozottan keresgélni kezdett zakójának zsebeiben, és gyűrött cigarettásdobozt vett elő. Ráérősen rágyújtott. Amerikai Chesterfieldet szívott.

A legfőbb: a nép támogatása – mondotta. – Az ellenséggel szemben, technika híján, botokkal és kövekkel is lehet harcolni. Csak a tömegek támogatását kell biztosítani. Ezért harcolnunk

kell a tömegek gazdasági helyzetének megjavításáért, másképpen a nép nem támogat bennünket."

Mao Ce-tung lakóhelye: két egymásba nyíló barlang, falait deszkával borították. A barlang mélyén íróasztal. Az asztalon néhány könyv, papírok, mécsesek. A padlót téglákkal rakták ki. Mao Ce-tung háta kissé hajlott, szeme körül apró ráncok, érdes hunani dialektusban beszél. Érződik rajta a falusi ember.

A fogadás hivatalos részének befejezéseként Mao Ce-tung megígérte, hogy mindenképpen segíteni fogják a munkánkat, majd Sztálin elvtárs és a Komintern-vezetőség bölcsességét dicsérte.

Zsen Pi-si – a Politikai Bizottság és a Központi Bizottság titkárságának tagja – alacsony termetű ember, gyengécske hangja van, s jóindulatú az arca, bajuszkával. Negyvenéves lehet.

Vang Csia-hsziang – a Politikai Bizottság tagja – középtermetűnél magasabb, sovány ember. Hangszíne, hasonlóan Mao Ce-tungéhoz, világosabb, mint általában a kínaiaké.

Amikor sötétedni kezdett, az őrség tagjai meggyújtották a mécseseket. A falakon torz árnyékok suhantak el.

Mao Ce-tungnak egy üveg holland gint szolgáltak fel. Minket hanzsával kínáltak. Mao Ce-tung mindannyiunkhoz odament, ismét szívélyesen érdeklődött egészségi állapotunk felől. Ugyanabban a kopott tanjiban volt, kezében pohár gin. Miközben kortyolt az italból és földimogyorót ropogtatott hozzá, részletesen kikérdezett bennünket Sztálin és Dimitrov egészségi állapota felől.

Megismertetett bennünket a feleségével. Csiang Csing vékonyka, mozgékony asszony, okos, barna szeme van, s a férje mellett egészen törékenynek tűnik. Nagyon gyengéd hozzá, igyekszik a kedvében járni.

Közben Kang Seng mesélni kezdett arról, hogyan fulladt kudarcba Jenanban a Mao Ce-tung elleni merénylet terve. Mint kiderült, Mao Ce-tungnak csak rá kellett néznie a kijelölt merénylőre, s az önként bevallotta bűnös szándékát. Három hasonló esetet jegyeztek föl...

Mao Ce-tung némán hallgatta Kang Seng elbeszélését.

A gintől kipirult, arca verítékben fürdött. De továbbra is jól tartotta magát: megőrizte méltóságát.

Szinte szünet nélkül dohányzik. Mellesleg itt kiadósan dohányoznak és isznak. Magam győződtem meg róla. A hanzsa már a fejembe szállt, de a házigazdák újra és újra koccintottak velünk, s önmaguktól sem sajnálták az italt. Kivéve Zsen Pi-sit, aki zsörtölődve panaszkodott Orlovnak az egészségére.

Később Csiang Csing felhúzta a gramofont. Egymást követték a lemezek, régi kínai operák áriái.

Mao Ce-tung ledőlt a sezlonra, füstfelhőbe burkolózott, s a hamut hanyagul a padlóra szórta. Megértettük, hogy vége a fogadásnak. Szedelőzködni kezdtünk, búcsút vettünk a házigazdáktól. Mao a kijáratig kísért bennünket. Miközben kezet szorított velem, megismételte néhányszor, hogy örül megérkezésünknek, értékeli a Komintern és Sztálin elvtárs tevékenységét, gondoskodását, és segítséget nyújt nekünk a munkához. Kang Seng zajosan, a fogán keresztül szívta be a levegőt, és mosolygott...

*

Susognak az udvarunkon álló egyetlen magas fa levelei. Remeg a mécses lángja. Juzsin vevőkészüléke hallgat. Gyufa sercen, Juzsin rágyújt.

S körös-körül minden – a mécsesek, a papírral leragasztott ablakok, a hegyekből idehallatszó sakálüvöltés – oly irreálisnak tűnik. Alig néhány héttel ezelőtt még Moszkvában sétáltam.

Május 13.

Juzsin tréfásan ráncigálja Orlovot a kabátjánál fogva, és azt kérdezi tőle: „Hé, hol a csíkos öltönyöd, Andrej Jakovlevics?"

Orlov, Rimmar és én most már semmiben sem különbözünk a helybeliektől és a régebben itt dolgozó társainktól. Mi is tanjit és spárgapapucsot viselünk. Viszont senki sem fordít ránk figyelmet, azelőtt pedig hallottam néhányszor, hogy a járókelők „tengerentúli ördögnek" neveztek.

Kang Seng, akinél reggel viziteltem, hosszú, mély lélegzetet vett a fogain keresztül; „elkínaiasodásunk" nyilván ínyére van.

*

Reggel vakított az áradó, fényes napsütés. Ilyen napsütés csak a hegyekben van.

A napkorong izzó széle most bukkant fel a hegy mögül. A völgyben még ott sötétlettek az éjszaka árnyékai. Kéklettek a könnyű ködbe burkolt hegycsúcsok. Látni kell ezt a tomboló hegyi napfelkeltét!

A hegyoldalak hol meredeken, hol lejtősen ívelnek a völgybe. A völgy vetésektől zöldell. A hegyek gigászi, ugrásra készülő vadállatokra emlékeztetnek.

A Hsziaosuj kevés vizű, szűk, 2–7 méter széles folyócska. A völgyben beleömlik a Jensujba.

A Jensuj sebes sodrású hegyi folyó, helyenként 50 méter széles. Imitt-amott zátonyok, apró kis vízesések képződtek benne. A Pajjusan keleti lábánál ered. Jenantól délkeletre ömlik a Huanghóba.

A folyókban mossák ki és a parti köveken szárítják meg a fehérneműt; a forró napon néhány perc alatt száraz.

A löszös hegyoldalakban sok száz barlang: diákok, egykori városlakók, katonai és pártvezetők lakóhelyei. A környék parasztlakossága olykor szintén itt lakik a löszbarlangokban. A gazda engedelmével benéztem az egyikbe. A barlangot teljes hosszában betöltötte a kang, amelyet télen és a hideg napokon a tűzhelytől elvezetett füstcsövekkel fűtenek.

A talaj: sárga lösz; lágy, mint a púder. Az utakon és az ösvényeken keményebb, sűrűbb a lösz.

*

Azon az információn kívül, amit Kang Seng hivatalából kapunk, s amit a fronton tett látogatásainkból, a KKP vezetőivel és az egyszerű kínaiakkal való találkozásainkból szűrhetünk le, még van egy lehetőségünk: hallgathatjuk a rádiót. Éjszaka jól vehetők a japán, az angol és az amerikai adások. A csungkingi adások este vehetők a legjobban. Csungking 850 kilométerre van.

Csoportunknak kétoldalú kapcsolata van Moszkvával. Éjszaka és derült napokon a kapcsolat rendszerint megbízható, de hála Dolmatov művészetének, gyakorlatilag a nap 24 óráján át fenn-

tartható, kivéve júliusban, amikor az ionoszféra változásai miatt 12 és 17 óra között a kapcsolat megszakad.

A motoron kívül van egy tartalék akkumulátorunk. Főként arra az esetre, ha japán betörés következtében evakuálnunk kellene.

Tíz kilométerre a házunktól működik a kínai rádióközpont, amelyet Po Ku irányít. Ő vezeti a „Csiefang Zsipao" szerkesztőségét, a Hszinhua távirati irodát és általában az összes sajtóorgánumot.

A KKP Központi Bizottságának külön rádióállomása van. 1936 óta Jenan állandó kapcsolatot tart fenn a Komintern vezető szerveivel.

Po Ku (Csin Pang-hszien) a párt Politikai Bizottságának tagja. 1931 szeptemberétől 1935 januárjáig ő irányította a KKP Ideiglenes Központi Bizottságát. A cunji tanácskozás után, 1935 januárjában Mao Ce-tung vette át a KKP Központi Bizottságának irányítását.

Május 14.

Jenan mint város tulajdonképpen nem létezik – csak a romok maradtak meg. A romok között szabályos, a törmeléktől megtisztított utcácskák. A japánok 1940-ben szétbombázták Jenant. Csak a városfal és néhány ház maradt épen. Az egyik közülük – szolid kőház – a Különleges Körzet bankja. A bank igazgatósági elnöke Li Fu-csun. A forgalomban levő bankjegyek, a pienpik vöröses papírlapok, a játékkártyákhoz hasonlítanak. Li Fu-csun a Központi Bizottság tagja, ő irányítja a Különleges Körzet gazdasági és pénzügyeit.

Lin Po-csü a Különleges Körzet, tehát Senhszi, Kanszu és Ninghszia tartomány kormányának elnöke. Udvarias, jámbor, idős ember.

Néhányan ottmaradtak a városban, s a romok közt kis csűröket építettek, de a város lényegében elhagyatott. A Déli Kapu mögött több száz barlangot vájtak a helybeliek. A völgyben boltocskák, kalyibák és az új piac: Hszinsicsang.

A városfal körülbelül 8 méter magas, vastagsága helyenként

eléri a másfél métert. A fogazott fal repedéseiben és bemélyedéseiben fészket raktak a fecskék. A városkapuk a hagyományos kínai stílusban épültek, a legvonzóbb a Déli Kapu.

Jenan környékén alig találni valakit az egykori városlakók közül. A lakosság zömében jövevényekből áll.

A város közigazgatásilag Senhszi tartományhoz tartozik. A Csinling hegylánc két különböző éghajlatú részre osztja e tartományt.

A hegylánc nehezen járható (magassága eléri a 2000 métert). Csak néhány hágó egyesíti Senhszi északi és déli részét. A háború előtt mintegy 9 millió ember élt e tartományban. Senhszi északi része löszös dombvidék, amelyet a Huangho mellékfolyóinak völgye barázdál. A Csinling hegylánc a Huangho és a Jangce folyó vízválasztója.

A tartomány északi részének éghajlata erősen kontinentális, a déli részé pedig majdnem szubtrópusi. Északi részében magasodik a Liupan hegység.

A tartomány közigazgatási központja Hszian, ahol már nemegyszer jártam. A Közép-Kínából Közép-Ázsiába és az Észak-Kínából a délnyugati tartományokba vezető utak kereszteződésénél fekszik, s a múltban a leghíresebb császári dinasztiák fővárosa volt. Hszian régi neve: Csangan. Lakóinak száma több mint 1 millió.

Kanszu tartomány hatalmas fennsík; nyugat felől ereszkedik keletre, és hegyláncok keresztezik. A tartomány közigazgatási központja Lancsou, amelynek lakossága a háború előtt megközelítette a kétszázezret. Kanszuban meredek sziklák és hegyek között folyik a sebes sodrású Huangho.

A Különleges Körzet tartományai és Sanhszi tartomány az ősi kínai civilizáció központjai.

*

Kína legfőbb feladata, hogy egyesítse erőfeszítéseit a japán agresszió ellen. E feladatot részben megoldották 1937 szeptemberében a japánellenes egységfront létrehozásával. A KKP és a Kuomintang – Kína két alapvető politikai ereje – közötti meg-

állapodás értelmében létrehozták a központi kormány feje, Csang Kaj-sek parancsnoksága alatt álló fegyveres erőket.

A nemzeti fegyveres erők kötelékébe tartozó Vörös Hadsereg a 8. Nemzeti Forradalmi Hadsereg (röviden: 8. Hadsereg) elnevezést kapta. A kommunista egységekből később megalakult a 4. Nemzeti Forradalmi Hadsereg is.

A világ legsűrűbben lakott országa nem annyira gazdasági elmaradottsága, mint inkább a nemzeti erők szétforgácsoltsága miatt lett a japánok zsákmánya.

Csungkingban működik a Kuomintang által alakított nemzeti kormány. A Kuomintang egyelőre a legbefolyásosabb és legnagyobb létszámú politikai szervezet. Egy sor felszabadított tanácskörzetben a kommunisták kormányoznak. Ám ugyanakkor Kína hatalmas körzeteit militarista klikkek ellenőrzik és Vang Csing-vej nankingi bábkormánya, amely a csungkingi kormány ellenében a japánokkal szövetkezett.

*

Már azt megelőzően, hogy a KKP fő fegyveres erői 1935-ben Senhsziben egyesültek, létezett a tanácskörzet, amelyet a kommunista Liu Csi-tang és Kao Kang irányított.

Liu Csi-tang 1936-ban elesett a kuomintangistákkal vívott harcban.

Most Kao Kang a KKP KB északnyugati irodájának felelős titkára; egyidejűleg a párt rábízta a Különleges Körzet bonyolult nemzetiségi kérdéseinek megoldását is.

Kínában több mint 50 nem kínai nemzetiség él, létszámuk 10 millióra tehető. Emiatt különösen fontos a KKP nemzetiségi politikája.

A Különleges Körzet tartományaiban évszázadokon át véres összetűzések zajlottak le a különböző nemzetiségi és vallási csoportok között. A muzulmánok már az ősidőkben kitelepültek Hszincsiangból. Útjuk Kanszun vezetett át. A muzulmánok asszimilálódtak, és a lakosságnak ezt az asszimilálódott részét már ősidők óta dunganoknak vagy másképpen kínai muzulmánoknak nevezik. A háború előtt kb. 8 millió dungan élt Kínában, s közülük több mint 1 millió Senhsziben. A Különleges Körzet

tartományaiban tekintélyes számú mongol is él. Kivált Ninghsziában, ahol ők adják a többséget. Kanszuban tibetiek is laknak.

Juzsin elbeszélése szerint a kínaiak és a dunganok között egészen a legutóbbi időkig véres összetűzések folytak. Ezek is, azok is hihetetlen kegyetlenségükkel tűntek ki.

Kao Kang gazdag tapasztalatokat és sok ismeretet halmozott fel a különböző etnikai csoportok nemzeti-vallási szokásairól, egymáshoz fűződő kapcsolatairól. 1935 után gyakorlatilag sikerült felszámolnia a nemzeti és vallási ellenségeskedést a Különleges Körzet tartományaiban. Ezzel kétségtelenül nagy érdemeket szerzett.

*

Japánban pótmozgósítás van. A mandzsúriai japán hadseregcsoport csupán márciusban 3 hadosztállyal bővült. Áprilisban szakadatlanul áramlottak Mandzsúriába a japán menetoszlopok.

A központi kormány egyik legnagyobb külpolitikai akciója az utóbbi időkben: márciusban Csang Kaj-sek kormányfő Indiába látogatott.

E látogatás feltétlenül összefügg az indiai–kínai kapcsolatok kivételes fontosságával: Indiából hadfelszerelés érkezik a kínai csapatok számára. A japánok elkeseredett harcot vívnak e szárazföldi út birtoklásáért. Burmában és Jünnanban (kínai tartomány) véres harcok dúlnak.

Március 21-én a látogatás véget ért. Csang Kaj-sek és Nehru közös nyilatkozatot tett közzé:

– az indiai és a kínai nép minden erejét latba veti az emberiség szabadságáért;

– India és Kína népeiből kerül ki a föld lakosságának a fele; a két nép kulturális és gazdasági kapcsolatainak története 2000 éves múltra tekinthet vissza; sohasem volt közöttük fegyveres összetűzés; hasonlóan békés államközi kapcsolatokra egyetlen más állam történetében sincs példa;

– népeinknek még szorosabban kell tömörülniük a világot fenyegető dühöngő fasiszta erőszak ellen; vállvetve kell tevékenykednünk az egységes antiimperialista harcban; ez a legfőbb fel-

tétele a világbéke biztosításának, és e nemes ügy érdekében népeink bármilyen áldozatra készek.

Csang Kaj-sek sajtókonferenciáján kifejezte azt a reményét, hogy Anglia végül is nemcsak a látszólagos, hanem a valódi politikai jogokat is megadja Indiának.

Látogatásának az a legfontosabb oka, hogy biztosítani akarják az indiai utánpótlási vonal biztonságát.

Az óceán felől Kína tengermelléki tartományait gyakorlatilag elfoglalták, itt a tengereken a japán flotta és légierő az úr. Északról szinte teljesen körülzárták az országot a megszállók. Csak egy vékony szála maradt az összeköttetésnek, s ez Burmán át vezet. Kína ipari arzenáljait elfoglalták vagy szétzúzták a japánok. A hadianyag és fegyverzet utánpótlása tehát csakis ezen az úton lehetséges.

E témával sok rádióadás foglalkozik.

Tokió befejezett ténynek tekinti Kína gazdasági blokádját, s a legközelebbi hónapokra jósolja Kína vereségét.

A rádióállomások többsége arról ad hírt, hogy a japánok elvágták az India és Kína közötti utánpótlási vonalat.

Ilyen körülmények között a kínai nép ellenállása szempontjából nagy jelentősége van a Szovjetunió–Kína légihídnak (Hszincsiangon keresztül), amelyen az 1937. évi szerződés értelmében hadfelszerelés érkezik az országba.

Különleges jelentőségűvé válik a kínai nép egysége! A japánellenes front egységének megteremtése a legfontosabb politikai feladat. A japánellenes blokk feltételezi minden társadalmi erő (a kommunista párt, a Kuomintang, a Kínai Demokratikus Liga és más hazafias csoportok) egyesítését.

Május 15.

A télen széles körű kampány indult Jenanban „a munkastílus megjavításáért", vagy ahogy másképpen nevezik, „a három stílus megjavításáért", amin a pártmunka stílusát, a művelődés stílusát és az irodalmi stílust kell érteni. Mao Ce-tung már ebben a hónapban is több ízben beszélt különféle értekezleteken az iro-

dalmi és a művészeti kérdésekről. Úgy tűnik, az egész kampány az ő februári beszédével kezdődött.

Elkeseredett harcok folynak a Szaluing folyó völgyében. A japánoknak az a szándékuk, hogy elvágják az összes indiai szárazföldi utánpótlási vonalat.

*

Teljességgel el kell oszlatnom mindenfajta bizalmatlanságot tudósítói csoportunk tevékenysége iránt. Ahogy Juzsin és Alejev elmondták, tapasztalható ilyesfajta bizalmatlanság, különösen Kang Seng apparátusa részéről.

Juzsin, Dolmatov és Alejev olyan tényekről számoltak be, amelyek azt bizonyítják, hogy a KKP pártmunkásai közül sokan barátságtalan és időnként ellenséges érzelemmel viseltetnek a szovjet emberek iránt. Ami Kang Senget illeti, ő többnyire gyatra és szegényes információval traktál bennünket a kínai eseményekről. A KKP belső életéről semmit sem tudunk. Sőt, az erre vonatkozó híreket gondosan titkolják előttünk.

Május 16.

A japánok egész márciusban és áprilisban folytatták csapataik felvonultatását a szovjet határra. Légiegységeket dobtak át Mandzsúriába. Különösen energikusan szervezkednek a japán csapatok a tengermelléki körzet irányában. Mandzsúriában harci készenlétbe helyezték a légvédelmi eszközöket. A határmenti körzetek lakóit gyors ütemben evakuálják Mandzsúria belsejébe...

Tűrhetően beszélek kínaiul. Néhány év munka Kínában kitűnő nyelvgyakorlat. De időnként nehezen értem a beszélt nyelvet. A kínai nyelvnek rengeteg dialektusa van. Azzal vigasztalom magam, hogy gyakran még a különböző vidékekről származó kínaiak sem értik egymást, vagy csak alig.

Május végén vagy június elején Juzsin és Alejev a frontra utazik, a 8. Hadsereg harcoló egységeihez. A TASZSZ cikkeket kér a kínai kommunisták harci hétköznapjairól.

Május 17.

Jenanban pánikot keltett a Különleges Körzet ellen intézett kuomintangista támadás híre. Mindenki lázasan készült a menekülésre, hisztérikusan rohangáltak, kiabáltak. Megdöbbentett ez a fejvesztettség, amely nemcsak a helybeli lakosokon, hanem a katonai és pártkádereken is egyszeriben úrrá lett. Ez a lakosság politikai nevelésének és mindenekelőtt magának a vezetésnek a gyöngeségéről árulkodik.

*

Orlov részletesen beszámolt a kórházról, amelyben dolgozni fog. A kórházat barlangokban rendezték be. Minden barlangban hat beteget helyeznek el. Barlangban van a műtő is. A barlangok szűkek, piszkosak és a személyzet szavaiból ítélve télen hidegek. Primitív, faszéntüzelésű kályhákkal fűtenek.

Ágynemű és fehérnemű nincs. Diétás étel sincs. Csak a különösen súlyos betegek kapnak tejet.

A fehérneműt nem fertőtlenítik. A sebesülteket és a betegeket férgek kínozzák. Nincs fürdő és zuhanyozó. Légyrajok keringenek, veríték és rothadás bűze tölti be a kórtermeket. Nincs elegendő termofor és hőmérő.

Orlov szerint ez nem annyira a szegénységgel vagy a rendkívüli állapotokkal magyarázható, mint inkább a betegek sorsa iránt érzett megdöbbentő közömbösséggel és a hanyagsággal. Mindez súlyos gondot okoz neki, és rendkívüli intézkedésekkel akarja megjavítani a kórházi állapotokat.

*

Különös emberrel találkoztam ma Kang Sengnél. Ma Haj-tőnek hívják, orvos, és a kínai kórházban dolgozik, ugyanabban, amelyben Orlov fog dolgozni. Középtermetű, nagyon izmos, zömök férfi. Deresedő barna haja van.

Május 18.

Mao Ce-tung újabb beszédei alkalmából gyűléseket szerveznek. Jelen voltam néhány gyűlésen. Még nincs birtokomban e beszédek nyomtatott szövege, de feltétlenül elkérem majd a kínai elvtársaktól.

Este Mao Ce-tung beszédeiről faggattam Juzsint. Megdöbbentett, hogyan foglalkozhatnak olyan szűk pártkérdésekkel, mint „a munkastílus megjavítása", most, a japánokkal évek óta vívott háború körülményei között, amikor arról van szó, hogy leigázzák-e Kínát vagy sem; e kérdéseknek bizonyára megvan a maguk fontossága, de jelenleg feltétlenül másodrendűek.

Nem minden keserűség nélkül tudtam meg Juzsintól, hogy bennünket, szovjet embereket nem hívnak meg a KKP vezetőinek beszédeire. Minden meghívás kivételes eset. Juzsint és Alejevet csak Mao Ce-tung egyik februári beszédére hívták meg. Juzsin mindmáig értetlenül áll e beszéd előtt. Mao Ce-tung minden átmenet nélkül a szektásokra, dogmatikusokra, empirikusokra, szubjektivistákra terelte a szót, és a párt leggonoszabb ellenségeinek nevezte őket. De nem említett egyetlen nevet sem. Beszédének befejező részében zavarosan és összefüggéstelenül beszélt. Valakiket figyelmeztetett, valakiket leleplezett, de szavai megfejthetetlenek voltak, bár bővelkedtek fenyegetésekben.

Mindez nagyon különös és nagyon is figyelemre méltó.

A Kominternt nyugtalanítják a KKP vezetésében uralkodó állapotok.

Május 19.

Tél óta ágyúkkal és harckocsikkal megrakott szerelvények érkeznek Japánból Mandzsúriába.

Sanghajban a megszálló hatóságok különleges osztagokat alakítanak a fehérgárdista csőcselékből. Teljes ütemben folynak az előkészületek a Szovjetunió elleni háborúra . . .

*

„A három munkastílus megjavításáért" és „a pártsablonok felszámolásáért" indított kampányt csengfengnek nevezik. A KKP vezetősége nyilván kivételesen jelentősnek tartja a csengfenget. Csak ezzel lehet magyarázni azt a töméntelen gyűlést, amellyel valósággal elárasztják Jenant. A csengfeng kétségtelenül egyfajta politikai akció, de az értelme mindeddig nem világos.

*

Találkoztam Vang Csia-hszianggal, Zsen Pi-sivel, Teng Fával és Kang Senggel. Volna miről beszélnünk, de a beszélgetés akadozik.

Május 20.

Mandzsukuo bábállam élén Kang Tö császár áll, a háromszáz éves Mandzsu-dinasztia utolsó képviselője.

Kang Tö gyermekkorában foglalta el Kína császári trónját. Akkor a Pu Ji nevet viselte, a rangjának kijáró összes jelzővel: „az évezredek ura", „a menny fia" stb.

A monarchiát elsöprő forradalom után Pu Ji elég sokáig árnyékban maradt, és végül is a japánok ásták elő. Hogy leplezzék Mandzsúria meghódítását, létrehozták Mandzsukuo bábállamot, s Kang Tö néven császárrá nyilvánították Pu Jit. A japánok vele leplezik Mandzsúria tényleges megszállását.

Kang Tö előtt egy kínai militarista, Csang Co-lin és fia, Hszüeliang kormányozta Mandzsúriát.

Mandzsukuóban a kínai nevekkel álcázott japánok foglalnak el minden kulcspozíciót. Kang Tőtől elválaszthatatlanok a japánok. Még a hivatalos fogadásokon jelenlevő tolmácsok is mindig japánok voltak.

Körülbelül 42 millió ember él Kang Tö fiktív uralma alatt. Mandzsukuo nemcsak előnyös felvonulási terep a Szovjetunió elleni japán támadáshoz, hanem katonai arzenál is. Nagy fémkohászati, autó- és bányaipari üzemek vannak itt.

Tavaly, november 25-én Berlinben ünnepélyes körülmények között újították meg az antikomintern paktumot.

Mandzsukuo és Vang Csing-vej nankingi bábkormányának képviselői dokumentumokat írtak alá az antikomintern paktumhoz való csatlakozásukról. Ezzel Japán a Szovjetunió elleni támadást készíti elő. A japán sajtó szerfölött harciasan kommentálta ezt az eseményt.

Május 22.

Juzsin ironikusan emlékezik Jenanba való megérkezéséről. A repülőtérről Dolmatovval és Alejevvel együtt azonnal Jencsialingba szállították. A barlang bejáratát két strázsa őrizte hatalmas, kivont kardokkal. A vendégeket a barlangba vezették, Zsen Pi-sihez. Egymás után érkeztek Mao Ce-tung, Csu Te, Vang Csia-hsziang, Teng Fa és a többiek. A kölcsönös üdvözlések szertartása után Zsen Pi-si minden átmenet nélkül kijelentette: „Mondják meg Sztálinnak: fegyverre van szükségünk! A japánok ellen forgatjuk majd . . ."

– Nemsokára a saját szemeddel láthatod a fronton, hogyan harcolnak a japánok ellen – mondta Juzsin.

Juzsint a kínai elvtársak Ju Zsennek nevezik. Engem Szung Pingnek kereszteltek el.

Juzsin szerint Mao Ce-tung szándékosan öltözött foltozott tanjiba május 11-én, a szovjet elvtársak (Orlov, Rimmar és én) megérkezésének tiszteletére.

Teng Fa a jenani pártfőiskola igazgatója.

Vang Ming (Csen Sao-jü) a Politikai Bizottság tagja és a női egyetem igazgatója. Az egyetemen több mint másfél ezer diáklány tanul. Vang Ming 38 éves.

Zsen Pi-si, mint Mao Ce-tung segítőtársa, Jenanban a polgári közigazgatás kérdéseivel foglalkozik.

Május 23.

Kang Seng ismertette a kínai fegyveres erők csoportosítását és a Különleges Körzet körül ennek kapcsán kialakuló helyzetet:

1. Északi front: 110 gyalogoshadosztály, 11 lovashadosztály. Ez kb. 1,2 millió katona. Ebből 28 hadosztály, azaz 300 000 ember zárja körül a Különleges Körzetet. Kb. 25 000 embert összpontosítottak a Hszincsiang felé vezető utakon.

2. Központi front: 136 gyalogoshadosztály, 3 lovashadosztály. Ez kb. 1,4 millió katona.

3. Déli front: 52 gyalogoshadosztály, 11 gyalogosdandár. Ez mintegy 700 000 katona.

4. Burmai front: 3 gyalogoshadosztály; mintegy 32 000 katona.

A KKP és a Kuomintang közötti ellenségeskedés miatt 28 teljes értékű hadosztályt elvontak a japánok elleni hadműveletektől, és ezek most a Különleges Körzetet zárják körül. Ez kizárólag a japánoknak kedvez, akik minden jel szerint alaposan kihasználják Kína legbefolyásosabb politikai erőinek kölcsönös bizalmatlanságát.

Csang Kaj-sek barátságtalanul viseltetik a Különleges Körzettel szemben. Ezenkívül Csang Kaj-sek arra számít, hogy „kezét melengetheti" a Szovjetunió és Japán lehetséges konfliktusának tüzénél.

A japánok eredményes burmai hadműveletei kapituláns hangulatot váltanak ki a csungkingi vezető körökben.

*

Reggel hatkor kelünk. Későn fekszünk le. Ételünk: köles- vagy rizskása disznóhússal. Agyagedényből eszünk. A szakács bizonyára elhatározta, hogy kiirt bennünket – iszonyatosan főz...

Ha az ember a dűlőúton vagy az ösvényen lépked, surrogást hall a homokban vagy a löszporban: férgek csúszkálnak lábai előtt. Ha este leereszkedik a patakhoz, szintén megfigyelheti az alig észlelhető mozgást: csúszómászók igyekeznek a vízhez. Nincs ebben semmi meglepő, mindössze néhány száz kilométerre észak felé terül el az ordoszi, mellette pedig az alasani sivatag.

Próbálom kikutatni, mi lehet az oka egyes kínai vezetők hideg és gyakran ellenséges magatartásának. A KKP vezetőivel folytatott – számomra kellemetlen – beszélgetések nyomán kiderül, hogy a szovjet csoport iránti bizalmatlanság a Szovjetunióval szemben általában tanúsított barátságtalan magatartást tükrözi.

E barátságtalan magatartás okai a következők:

Mindenekelőtt tavalyi katonai kudarcaink. Számon tartják itt valamennyit. Igen, ez a valóság ...

A Szovjetunió nem tud hadianyagot és fegyverzetet szállítani a Különleges Körzetnek; ezt vetik a szemünkre, és alighanem ez az elégedetlenség legfőbb oka.

A Különleges Körzetbe érkező bármilyen szovjet fegyverszállítmány megszegné a csungkingi központi kormánnyal kötött szerződést, és így széthullana a japánellenes egységfront. Az ilyen hadiszállítások szakadást idéznének elő Csungking és Moszkva között, s Csungkingban ezeket Kína belügyeibe való beavatkozásnak tartanák. Perspektivikusan ez fegyveres konfliktust okozna a Kuomintang és a KKP között.

Az események ilyen fordulata nagy örömet okozna a japán fasiszták körében. Azonkívül Csungking katonai támadása a Különleges Körzet megsemmisítésére vezetne, hiszen a Különleges Körzet kis létszámú fegyveres erői semmiféle összehasonlítást nem állnak ki a Kuomintang fegyveres erőivel.

Csakhogy itt éppen a Szovjetunió katonai segítségére számítottak, és érzésem szerint korántsem azzal a céllal, hogy fokozzák az ellenállást a japán megszállókkal szemben. De ezek még csak a feltevéseim. Itt, úgy rémlik, polgárháborút fontolgatnak.

Igen, szovjet fegyveres segítségre számítottak – és ezt a legegyértelműbb módon hozták tudomásomra. E szemrehányás híján van a történelmi alapnak, és ellentmond a józan észnek; a Szovjetunióval szembeni ellenségeskedés hatja át, Kang Seng szellemében.

Magam sem hinném ezt, ha nem a saját fülemmel hallottam volna ezeket a gúnyolódásokat és szemrehányásokat.

E tények olyannyira szörnyűek, hogy nem tudom azonnal felfogni őket! Hogyan lehet gúnyolódni a szovjet nép gyászán,

szenvedésein? Hogyan lehet nem észrevenni mindazt a segítséget, amelyet Kínának nyújtottunk és nyújtunk? Pedig mibe kerül nekünk ez a segítségnyújtás most, amikor a Szovjetunió egész iparvidékeit megszállták vagy szétrombolták! Miért nem szállnak itt szembe ezekkel a hangulatokkal? Mi lehet emögött?!

Május 25.

Ahogy a németek egyre közelebb nyomultak Moszkvához 1941 második felében, úgy vált egyre ellenségesebbé a KKP vezetőinek magatartása elvtársaimmal szemben. És végül 1941 decemberére ez a magatartás majdnem nyíltan ellenségessé vált. A KKP felelős vezetői nem találkoztak többé velünk. Mao elfoglaltságára hivatkozva egyetlen egyszer sem fogadott senkit a szovjet újságírók közül, Kang Seng pedig figyeltetett bennünket...

E barátságtalan légkörben az a feladatom, hogy elvi engedmények nélkül teremtsek kapcsolatot a kínai elvtársakkal. A feladat nagyon bonyolult, ha figyelembe veszem, milyen szokatlan mértékben megnőtt Kang Seng befolyása a KKP-ban.

1941. december 9-én a japánok partra szálltak Bangkok körzetében, és hamarosan elérték Burma határait. Május 1-én elfoglalták a burmai Szinvej és Mandalay városát. Ennek következtében a Burmában levő kínai csapatok fő erőit körülzárták.

Burmából a japánok betörtek Jünnan kínai tartományba. A bekerített kínai egységek most partizánosztagokra bomlanak.

Az angol csapatok harc nélkül vonulnak vissza északnyugatra, az indiai határhoz. A japánok erőteljesen törnek előre a burmai vasútvonal mentén. Mindezekben a hadműveletekben néhány japán hadosztály vesz részt.

Ily módon az angol–amerikai szövetségesek mától kezdve csak légi úton, Indiából nyújthatnak segítséget a csungkingi kormánynak.

Jenanban az alábbi intézmények működnek:

A KKP Központi Bizottsága Jencsialingban.
A vezérkar Vancsiapingban.

Kang Seng szervezete Caojüanban (információs szolgálat, felderítés, kémelhárítás).

A Különleges Körzet Lin Po-csü által irányított kormánya Nanmenvajban.

A Senhszi–Kanszu–Ninghszia Bank Hszinsicsangban.

A Hszinhua hírügynökség a Tízezer Istenség Templomában.

A pejmenvaji gazdasági irányító szerv.

A központi kórház Pejjensujban: ide szól Orlov kiküldetése.

A Vampu Katonai Akadémia Vancsiaping közelében.

A pártiskola Jencsialing mellett.

A Lu Hszinról elnevezett művészeti akadémia Pejmenvajban.

Tapienkouban (másképpen Venhuakou) élnek és dolgoznak a párt értelmiségiei.

A szétbombázott városban működik a külföldieket ellátó iroda és a Kuomintang hivatalos képviselete.

Május 26.

Télen a Kvantung-hadsereg a szovjet határ közvetlen közelében folytatott hadgyakorlatot.

Japán előnye nemcsak abban áll, hogy jó előre felkészült a háborúra, hanem abban is, hogy Anglia és az Egyesült Államok nem koordinálta hadműveleteit. Japán egyenként zúzta és zúzza szét őket. A szövetségesek a mai napig sem hangolták össze tevékenységüket.

*

A Különleges Körzetben rendkívül nagy hiány van közszükségleti cikkekben. A piacon súlyra árulják a fémárukat. Juzsin szerint a Különleges Körzet útjain még egy törött üvegdarabkát sem lehet találni – mindent felhasználnak a gazdaságban.

Május 27.

Befejeződött Burma elfoglalása. Az angolok pánikszerűen vonultak vissza. Alexander tábornok csapatai már nincsenek Burma területén.

Május 6-án a japánok kiértek a Salween partjára, de a kínaiak megakadályozták őket abban, hogy átkeljenek a folyón.

Kínába mostantól kezdve egyetlen útvonalon sem érkezhet üzemanyag és hadfelszerelés. A központi kormány panaszkodik, hogy megszűnt az amerikai és az angol segítség.

Ilyenformán a japánok hatalmas frontot hoztak létre Ranguntól Új-Guineáig, s Ausztráliát fenyegetik. Elsöprő fölényt szereztek a déli tengerek körzetében, az ázsiai kontinens szárazföldjén és légterében, a Csendes-óceán térségében. A szövetségesek fegyveres erői gyakorlatilag megsemmisültek, vagy csak jelentéktelen számban vannak jelen. Mindez felszabadítja Japán emberi és anyagi tartalékait a Szovjetunió elleni támadáshoz. És a támadás előkészületei minden jel szerint befejező szakaszukba értek.

*

Többször találkoztam Ma Haj-tővel; Kang Sengnél vagy Zsen Pi-sinél, Vancsiapingban vagy Nanmenvajban.

Otthonosan mozog a Különleges Körzet felelős vezetői között. „Őslakóink" elmondták, hogy szívesen lát vendégeket, szervez estélyeket, igyekszik vendégeinek kedvében járni, de ő maga csak mérsékelten és óvatosan iszik.

Érdeklődtem Kang Sengnél erről az emberről. Ő elmagyarázta, hogy Ma Haj-tö kitűnő orvos, a pejjensuji kórház egyik legrégibb munkatársa és odaadó elvtárs. 1937 óta tartózkodik a Különleges Körzetben. (Mások szerint már korábban is itt volt.)

Kang Seng szavai szerint Ma Haj-tőt internacionalista meggyőződése vezette a Különleges Körzetbe. Mint orvos önzetlen segítséget nyújt a kínai kommunistáknak. Új-zélandi állampolgár. Hazája a Közel-Kelet, nemzetiségére nézve zsidó, neve Mahmud, kínai változatban Ma Haj-tö. Érdeklődtem, hol szerezte képesítését.

„Valódi, megalapozott műveltsége van – felelte Kang Seng. – Az Amerikai Egyesült Államokban végezte tanulmányait."

Újságíró elvtársaim nem kételkednek abban, hogy ez az újzélandi állampolgár az Egyesült Államokból kapja a fizetését folyószámlájára. Meggyőződésük, hogy felderítő.

Helyi fogalmak szerint anyagi lehetőségei korlátlanok. Itala, élelme – mindene van, és bármikor kész a vendéglátásra. Beszél néhány nyelvet, de leplezi. Egyszóval szokatlan jelenség a Különleges Körzetben, bár mindenképpen igyekszik észrevétlen maradni.

Külsőleg nagyon kedves és szívélyes. Sejtésem szerint szeretne velem közelebbi ismeretségbe kerülni. Mindenesetre, hogy megnyerjen magának, nem minden büszkeség nélkül nevezte meg páciensei és közeli ismerősei között a KKP vezető munkatársait.

Május 28.

Az elmúlt télen a nankingi (Vang Csing-vej bábkormánya mellett működő) hitlerista nagykövet lázas tevékenységet fejtett ki avégett, hogy békekonferenciát szervezzen Japán és Csang Kajsek központi kormánya között. A nagykövet bármi áron ki akarta békíteni Japánt Kínával. A békekötés felszabadította volna a Kínában tartózkodó japán hadosztályokat a Szovjetunió elleni háború céljára.

*

Szokásos eledelünk Jenanban a káposztás vagy kásás lángos. A hús ritkaság.

A katonai és pártkáderek körében nagy tiszteletben áll a hanzsa és a bajgar szeszpárlat, de az egyszerű munkatársak vagy katonák számára ez már elérhetetlen fényűzés.

*

Mao Ce-tung mostanában tartott beszédeinek özönében állandóan visszatér egy gondolat: nem szabad idegen véleményt követni. A gondolat formáját tekintve helyes, lényegét tekintve

azonban a forradalmi filozófia eszmei értékét tagadja. Ez szilárd meggyőződésem.

Véleményemet Mao Ce-tung 1942. február 1-i beszédére alapozom, amelyet a pártmunka stílusának megjavításáról tartott. Többek között ezt mondta:

„... Bármilyen jelenséggel találkozzék is a kommunista, tegye fel magának a kérdést: »miért?«; minden oldalról, önállóan hányja-vesse meg magában a dolgot, gondolkozzék rajta, megfelel-e a valóság követelményeinek, ésszerű-e; semmiképp se kövesse vakon mások véleményét, ne hangoztassa azt, hogy szolgaian meg kell hajolni mások véleménye előtt..."

„... Hogyan kapcsoljuk össze a marxista–leninista elméletet a kínai forradalom gyakorlatával? Ezt egy közismert mondással világíthatjuk meg: »akkor nyilazz, ha van mire«. Ha tehát valaki nyilazni akar, cél legyen előtte. A marxizmus–leninizmus és a kínai forradalom közötti kölcsönös összefüggést a nyíl és a cél kölcsönös összefüggése példázza. Egyes elvtársaink azonban akkor nyilaznak, amikor nincs előttük cél..."

Mao Ce-tung beszéde tehát a pártmunkások meghatározott kategóriája ellen irányult. Hogy mely munkatársak melyik kategóriája ellen, azt még ezután kell megtudnom.

Május 29.

Csöcsiang tartományban elszánt harc folyik a japán és a kínai csapatok között. A kínaiak nagy veszteségeket szenvednek, de hősiesen ellenállnak.

A 8. Hadsereg csapatai nem folytatnak aktív hadműveleteket.

*

A csengfeng jüntung (egyszerűbben: csengfeng) tömegkampánnyá válik. Nemcsak a párttagok, hanem a katonák és a lakosok is belekapcsolódnak, s Mao Ce-tungnak a kulturális kérdésekről, „a pártmunka helyes stílusáról" stb. mondott beszédeit magolják.

Mindez ostobaságnak tűnik a súlyos háború, a rendkívüli gazdasági nehézségek közepette, amikor Japán nyíltan készül a Szovjetunió megtámadására.

De a csengfeng kétségtelenül valami nagyon komoly és Mao Ce-tung számára nélkülözhetetlen dolgot rejt magában. Ő az, aki a kampányt kezdeményezte.

Május 30.

Próbálom magam kiismerni a csengfeng lényegében. De a KKP belső életéről csak a nyílt pártnapok és pártgyűlések alapján ítélhetek. A többit gondosan eltitkolják előlünk. Kang Sengtől lehetetlen valamiféle magyarázatot kapni a kérdésről. Nyájas mosollyal fogad. Azt állítja, nincs titka a szovjet emberek előtt. Azután transzba esik, dühödten gesztikulál. Színpadias pátosszal beszél, mintha közönség előtt szónokolna. Olykor megakad, és valósággal fulladozva néhány pillanatig hangtalanul kapkod levegő után.

*

Harmincfokos meleg van. Éget a hegyi nap. Néhányszor fájdalmasan leégtem.

Nap nap után felhőtlen, vakító, izzó az ég. Szinte leolvad rólam a ruha. Nem tudom megszokni a hőséget; alig eszem.

Reggelenként, amikor átlépem a küszöböt, néhány másodpercig semmit sem látok, csak a vakító napot.

JÚNIUS

Június 1.

A japánok támadást indítottak Nancsang körzetéből.

Doihara vezérőrnagy szovjetellenes fehérgárdista és diverzáns osztagoknak a szervezője.

*

Mao Ce-tung legutóbbi beszédei fölött görnyedek („A pártmunka helyes stílusáért", „A pártsablonok ellen", az irodalom és a művészet kérdéseiről tartott májusi beszédek). Mindinkább meggyőződöm arról, hogy a marxizmus idézett tételei itt a marxizmus szellemétől teljesen idegen mondanivaló álcázására szolgálnak.

Június 3.

A japánok fokozták hadműveleteiket a 8. Hadsereg által elfoglalt körzetekben. Biztosítani szeretnék azoknak a csoportoknak a mögöttes területét, amelyeknek a Mongol Népköztársaság ellen kell tevékenykedniük Belső-Mongóliából; ezenkívül a Szovjetunió elleni háború esetére utánpótlási vonalakat akarnak biztosítani Mandzsúriában és Észak-Kínában.

Miután a németeket Moszkva alatt szétzúzták, a hitlerista kormány minden bizonnyal latba vetette és veti minden politikai erőfeszítését, hogy bevonja Japánt a Szovjetunió elleni háborúba.

Japán hatalmas sikereket ért el. Nyilvánvaló, hogy az Egyesült Államok nem készült fel a hadműveletekre. Japánnal jelenleg nem áll szemben semmiféle reális erő a Szovjetunión és a kínai hadseregeken kívül. Ez utóbbiakat harckészültség tekintetében nem lehet összehasonlítani a mi Vörös Hadseregünkkel.

Ami azt a kérdést illeti, hogy milyen ellenintézkedéseket tett a 8. Hadsereg a japán csapatok nyomásával szemben, Kang Seng demagóg fejtegetésekkel tér ki a válasz elől: a KKP hű internacionalista kötelességeihez. Kang Seng patetikusan szaval, szokása szerint nem néz partnerére, fejét lehajtja. De ezek csak szavak.

Június 4.

Június 2-án a japánok támadást indítottak Kanton körzetéből.

Csöcsiang tartományban a japánok mozgósítják tartalékaikat.

A kínai csapatok áttörték az ellenséges állásokat Hupej tartomány déli részén. A hadműveletek arányairól egyelőre semmiféle értesülésünk sincs.

*

Minden információ Kang Seng kezében összpontosul. Ritka az olyan nap, amikor nem találkozunk. A tőle kapott információ szegényes.

Kang Seng nem ceremóniázik. Most engem is figyelnek az ügynökei.

Úgy látszik, ez az ember ragadta magához a hatalmat a Különleges Körzetben. Érthetetlen Mao Ce-tung álláspontja. Vajon Kang Seng önállóan dolgozik-e, vagy a KKP KB elnökének jóváhagyásával?

*

A Különleges Körzetben nyílt antikuomintangista kampányt folytatnak. Teszik ezt akkor, amikor háborút viselnek Japán ellen és amikor az egységfront taktikája a megszállókkal szemben az eredményes ellenállásnak talán a legfontosabb záloga!

Június 7.

A japán csapatok megkerülték Csücsou városát. A kínaiak kitartóan védekeznek.

Szujjüan tartomány déli részén a japánok nyomást fejtenek ki a központi kormány csapataira.

*

Az események logikája meghatározott következtetéshez vezet: a KKP vezetése, élén Mao Ce-tunggal, szándékosan mellőzi a szovjet tudósítókat. Mao Ce-tunggal találkozni nagyon, de nagyon nehéz.

A magam személyét illetően sem vártam ilyen fogadtatást. Bárhogy áll is a dolog, a Komintern küldött, az a nemzetközi forradalmi szervezet, amely hosszú évek óta önzetlen segítséget nyújt a KKP-nak.

A Kominternnek rendkívül nagy szerepe van a KKP történetében. Éppen a Komintern támogatásával és segítségével jöttek létre az országban az első marxista körök, amelyekből 1921 jú-

liusában megalakult a KKP. A KKP a nemzeti felszabadító mozgalom hatására alakult meg, s ebben a mozgalomban túlsúlyban volt a burzsoázia. A kínai proletariátus létszáma a lakosság 1 százalékánál is kisebb. A proletariátus teljességgel feloldódik a paraszti kispolgári tömegben.

Teljes határozottsággal állíthatjuk, hogy a KKP olyan időszakban jött létre, amikor a kínai proletariátus még nem szerveződött osztállyá. Ez a pártvezetőség legsúlyosabb ideológiai hibáihoz vezetett. Ilyen körülmények között a Komintern vezető szerepe rendkívül nagy, s ezt a szerepet a történelmi tanulságok igazolják.

A Komintern nemegyszer segített a KKP-nak a különböző balos és opportunista tendenciák leküzdésében.

*

A 8. Hadsereg egységei, ahelyett, hogy aktív hadműveleteket folytatnának, lekötve ezzel a japán intervenciósokat, különféle helyi jelentőségű védelmi harcokra szorítkoznak. Valahányszor az ellenség kezdeményezésére fellobbannak a harcok, a 8. Hadsereg a hegyekbe vonul vissza, elkerülve az összeütközéseket. Ilyenformán a japánok gyakorlatilag akadálytalanul készítik elő hátországukat a Szovjetunió elleni háborúra.

Az antikuomintangista propaganda egyetlen napra sem szünetel a Különleges Körzetben.

*

Az Egyesült Államok egyezményt kötött Kínával. Az Egyesült Államok arra kötelezi magát, hogy továbbra is katonai és technikai segélyt ad Kínának, mint a föld olyan körzetének, amely létfontosságú az Egyesült Államok védelme szempontjából.

Június 10.

A kínai elvtársakkal folytatott beszélgetésekből arra a meggyőződésre jutunk, hogy a KKP vezetésében, amely látszólag egységes, elkeseredett harc robbant ki.

Tegnap fogadott a KKP Központi Bizottságának elnöke.

Mao elnök szerint a KKP-ban három csoportosulás van.

1. A jobboldali csoportosulás túlságosan durvának és veszélyesnek tartja a KB-nak a Kuomintanggal szemben folytatott politikáját, és síkraszáll a Kuomintanggal a japánellenes egységfront keretében folytatott együttműködésért.

2. A baloldali csoportosulás azt javasolja, hogy ne kössenek semmifajta egyezséget a Kuomintanggal és kövessenek teljesen önálló politikai vonalat, nem riadva vissza a Csang Kaj-sekkel való szakítástól sem.

3. A harmadik csoportosulást a „szubjektivisták" teszik ki, akik „szem elől tévesztették a kínai forradalom perspektíváit".

A csoportosulások képviselőinek nevét Mao Ce-tung nem említi meg, de a harmadikat állítólag Csou En-laj vezeti.

Ezek szerint a csengfeng nem is olyan ártatlan szócséplés. Ez a kampány a kínai pártvezetés belső nézeteltéréseinek következménye. A kampány eszmei irányítója Mao Ce-tung.

Az ügy olyannyira komoly, hogy minden figyelmemet igénybe veszi. Igyekszem tisztába jönni a KKP-ban uralkodó politikai helyzettel. Föltevésekre kell szorítkoznom, mert mindent eltitkolnak előlem, márpedig a Kommunista Internacionálé Végrehajtó Bizottságának tudnia kell az igazságot.

Június 11.

Miután az amerikai légierő Csöcsiang repülőtereiről felszállva támadást intézett Tokió ellen, a japán parancsnokság május 16-án támadást indított Hangcsou és Ningpo körzetéből délnyugati irányban. A támadásban 4 hadoszlop vett részt, feladatuk az előerő megsemmisítése volt.

Az ellenfélnek, amely jobb oldali hadoszlopát Jencsou, a bal oldalit pedig Jühang ellen vetette be, sikerült átkarolnia a csinhuai hídfő állásait védelmező kínai csapatok szárnyait, és ezzel összezárnia a gyűrűt.

A 88. és a 9. kínai hadsereget bekerítették, és e két hadsereg, miután állományának több mint a felét elveszítette, partizánakciókra tért át.

A legfontosabb hadműveletek Kína délkeleti részén bontakoztak ki. A 8. Hadsereg egységei védelmi harcokra szorítkoznak.

*

Úgy látszik, Mao Ce-tung hibásnak tartja a Komintern kínai irányvonalát. Vang Ming a Komintern álláspontján áll. Ő, Po Ku, Lo Fu és mások a proletár internacionalizmus és az SZK(b)P-val folytatott testvéri együttműködés politikájáért szállnak síkra.

A KKP vezetésében a helyzet kedvezőtlen. Még túlságosan keveset tudok ahhoz, hogy erről teljes képet alkothassak. Szemlátomást nem akarnak észrevenni. Amikor nagy ritkán látom Mao Ce-tungot, szívélyességével próbál elbűvölni . . .

*

Az istálló mögött felszerelt primitív fürdőben tisztálkodunk.

A pejjensuji kórház 3 kilométernyire van tőlünk.

Fokozatosan beilleszkedem a jenani élet ritmusába. Lebarnultam, lefogytam, ellep a löszpor.

Június 12.

Májusban folytatódott az új japán egységek és haditechnika beáramlása Mandzsúriába. A japán rádió azt állítja, hogy Mandzsukuo „offenzív védelmet" folytat: „Mandzsúria Japán létfontosságú része! Megvédelmezzük az apáink és nagyapáink vérével megszerzett földet! Mandzsúria birodalmunk védelmének első vonala!"

Május 25-től június 2-ig a császár különleges megbízottjaként Mandzsúriában tartózkodott a császár testvére: Takamacu herceg. Többször is találkozott a Kvantung-hadsereg parancsnokával, Umedzu tábornokkal.

A távol-keleti feszültség puszta ténye még a közvetlen hadműveletek nélkül is feltétlenül kedvező Németországnak, mert több tucat szovjet hadosztályt von el a határok védelmére.

A kínai parancsnokság alábecsülte az ellenséges támadást, arra számítva, hogy a Mikádó alattvalói az amerikai támaszpontok megsemmisítése után visszavonulnak kiindulóállásaikba. Csinhua (Csöcsiang tartomány) elfoglalása után azonban az ellenfél váratlanul támadásba lendült Csücsou (Hopej tartomány) ellen. A beékelődött japán egységek szétverésére a kínaiak Csücsou körzetébe dobták át a 26., a 49. és a 74. hadsereget. Ezzel egyidőben a kormányhadseregek Anhuj tartományban aktív hadműveletekbe kezdtek, hogy megakadályozzák újabb ellenséges csapatok átdobását Csöcsiang tartományba.

Ekkor a japánok egy sor figyelem-elterelő csapást mértek a különböző frontszakaszokon. Május 21-én Fucsien tartomány partvidékén partra szállt egy japán deszant azzal a céllal, hogy elfoglalja Mavej-erődöt. Az ostrom azonban kudarcba fulladt.

Május 31-én a japánok Nancsang körzetéből támadást indítottak délkeleti irányban, és miután megtörték a 100. kínai hadsereg ellenállását, június 5-én elfoglalták Tunghsziangot. A kínaiak sietősen az áttörés helyére dobták át a 79. hadsereget.

Június 5-én a japán csapatok elkeseredett ellenállásba ütköztek a Csücsou felé vezető utakon, de átkarolták a várost, és rövidesen el is foglalták. A támadás Csiangsan irányában bontakozik ki.

A 26., a 49. és a 74. kínai hadsereg délnyugati irányban vonul vissza.

A Nancsang és Kanton körzetéből indított támadásnak ugyancsak az a korlátozott feladata, hogy elvonja a kínai parancsnokság erőit és figyelmét a fő hadművelet céljától.

A japánok elszántan és tervszerűen harcolnak.

A 8. Hadsereg képes volna aktív és önálló hadműveletekre. Az ilyen hadműveletek az ellenséges csapatok jelentékeny részét kötnék le, s arra kényszerítenék a megszállókat, hogy tekintélyes csapatkontingenseket állomásoztassanak hátországuk biztosítására Mandzsúriában és Észak-Kínában. Ez lényegesen megkönnyítené a mi Vörös Hadseregünk helyzetét, amelyet az a veszély fenyeget, hogy egyszerre két fronton kell háborúznia.

Kang Seng elragadtatással beszél Japánról, szervezettségéről, erejéről, sikereiről . . .

*

A polgárháború megdöbbentő kárt okozott a KKP-nak. A kommunisták önfeláldozóan harcoltak a kínai Vörös Hadsereg soraiban, irányították a földalatti munkát. A KKP létszáma az 1927-es reakciós kuomintangista fordulat után, a megtorlások következtében, fél év alatt 50 000-ről 10 000-re csökkent, és 1927-től 1935-ig a párt még súlyosabb veszteségeket szenvedett.

E nehéz években pusztult el Li Fa-csao, Csü Csiu-paj, Csang Taj-lej, Peng Paj, Fang Cse-min – és más tekintélyes kommunista vezetők.

A párt tapasztalatlan fiatalokkal, főként parasztifjakkal és diákokkal újítja meg sorait. Ennek feltétlenül nyomot kell hagynia ideológiai arculatán.

Jenanban ideges a hangulat. Szidják a kuomintangistákat, és félnek a kuomintangistáktól. Rettegnek a japánoktól. Szörnyűséges pletykák és rémhírek kelnek szárnyra.

Június 15.

Juzsin így általánosította a jenani pártgyűlések gyakorlatát:

A gyűléseket csakis felső utasításra hívják össze.

Megengedhetetlen minden olyan kezdeményezés, amelyet nem terveztek be előre. A pártsejt elnöke feltétlenül bevezető beszédet mond, amelyben megmagyarázza a gyűlés napirendjének lényegét, azaz előre meghatározza a felszólalások jellegét és tartalmát.

A pártfegyelem a kritika és az önkritika értelmetlenül könyörtelen formáin alapszik. A sejt elnöke mondja meg, hogy kit és miért bíráljanak meg a gyűlésen. Rendszerint minden gyűlésen kezelésbe vesznek egy-egy kommunistát. Az „ostorozásban" mindenki részt vesz; részt kell vennie.

A „megostorozottnak" egyetlen joga van: hogy bevallja „hibáit". Ha nem ismeri el őket, és nem tartja magát bűnösnek,

vagy nem tanúsít elegendő „megbánást" (és az elnök vagy bármelyik párttag ezt bármikor így találhatja), az „ostorozást" újrakezdik.

Tömérdek gyűlést tartanak. A beszédek nagyon hosszúak, szónokiasak és megközelítőleg azonos tartalmúak. Igazi lelkigyakorlatok . . .

Az „ostorozásra" rendszerint jelentéktelen botlások, gyakran a napirend kisebb megsértése szolgáltatja az okot.

Tanúja voltam annak, milyen könyörtelenül megbíráltak egy fiatalembert azért, mert beszédbe elegyedett egy lánnyal. De azt, hogy miről beszéltek, senki sem hallotta. Bennünket általában nem engednek be a pártgyűlésekre.

Egy más alkalommal szégyentelenül bemocskoltak egy lányt. Pihenőidejében arra vetemedett, hogy felvegye régi, otthoni ruháját. A szónokok mennydörögve támadták „burzsoá individualizmusa" miatt, és nem takarékoskodtak a szennyes jelzőkkel. De érződik, hogy ez nem több, mint lelkigyakorlat. Az emberek a lelkük mélyén emberek maradnak. Felpattannak, hozzászólnak – és kötelességük ezzel kimerül. Sokan mozdulatlanul ülnek, vagy leplezetlenül szunyókálnak.

*

A „Szaotangpao" és a „Takungpao" című csungkingi újság bőségesen kommentálja a szovjet–angol szerződést. Általános hangnemük jóindulatú.

*

Kimerítő hőség. Szellő sem rezdül, egyetlen felhőcskét sem látni. Megérkezésem óta egyetlen csepp eső sem esett. A nap felizzítja a levegőt, a hegyeket, a földet. Jó lenne leülni, s nem állandóan a dolgaim után szaladgálni. Csak éjszaka, hajnaltájt frissül fel a levegő.

A szovjet csoport iránti magatartás élesen megváltozott azután, hogy csapatainkat katonai kudarcok érték a szovjet–német fronton, de különösen azután, hogy kiderült: a fasiszta Németország ellen viselt háború miatt kormányunk nem tudja kielégíteni a KKP vezetőségének azt a követelését, hogy haladéktalanul és bőséges mennyiségben küldjünk neki fegyvereket.

A KKP vezetői nem hajlandók megérteni, hogy a fegyver számunkra is létfontosságú, nekünk is óriási szükségünk van rá. Nem akarják felfogni, hogy ha a Szovjetunió elveszti a háborút, nem lesz Különleges Körzet, s nem lesznek kommunista csapatok sem. Vagy a kuomintangisták vagy a japánok zúzzák szét őket. Szerintem a KKP vezetői nem azért reménykedtek a fegyverben, hogy fegyveres harcot vívjanak az agresszorokkal, hanem azért, hogy konfliktust robbantsanak ki a Kuomintanggal. Micsoda elégedettséget váltana ez ki Tokióban!

A KKP vezetőségének nevében azonban Kang Seng biztosított arról, hogy a KKP csapatai készek harcra kelni Japánnal. Biztosítottak erről a KKP más felelős munkatársai is. Mi ez: komolytalan játék, vagy kétkulacsosság? Esetleg olyan kétkulacsosság, amelyet már a politika rangjára emeltek?

*

Mao Ce-tung 1893 decemberében született Hunan tartomány Saosan nevű falujában. Apja Mao Zseng-sen, anyja Vang Csing-mej. Édesapja falusi birtokos volt. Gazdaságában napszámosok dolgoztak.

Ahhoz képest, hogy egy proletárpárt vezetője, Mao Ce-tung-ban túl sok maradt ebből a múltból.

Vlagyimir Iljics Lenin azt írta, hogy amíg a burzsoáziát nem fosztják meg a hatalomtól, és amíg nem tűnt el teljesen a kisgazdaság és a kisárutermelés, addig a burzsoá-kispolgári, kispolgári-tulajdonosi pszichológia mérgezni fogja a proletármozgalmat mind kívülről, mind magán a mozgalmon belül.

Ez a burzsoá tulajdon még nyomorúságos formájában, vagy

olyan esetben is, amikor már a múlté, rányomhatja bélyegét egy személyiség kialakulására. És ez nemcsak magára Mao Cetungra, hanem a KKP fejlődésének körülményeire is vonatkozik.

Június 18.

A japánok befejezik a szovjet–mandzsúriai határon katonai építkezéseiket, amelyeket tavaly novemberben kezdtek el.

Az utóbbi hetekben rendkívüli mértékben megnövekedett a Japánból érkező hadianyagok és fegyverek beáramlása. Az anyaországban (a hadifoglyok vallomása szerint) gyors ütemben alakulnak meg az új gyalogosegységek.

A japán hadseregben sietősen átszervezik a gyalogos- és motorizált hadosztályokat. A hadosztályok ezentúl nem négy, hanem három ezredből állnak. A legújabb típusú hatalmas nehézharckocsik érkeznek Mandzsúriába.

Kínában legföljebb 10 gyalogos szamuráj-hadosztály, a déli tengerek körzetében pedig további 20 gyalogoshadosztály folytat aktív hadműveleteket: több mint 50 hadosztály egyelőre tartalékban van; ezeket kétségtelenül a Szovjetunió elleni hadműveletekre szánták.

Sok olyan hír járja, hogy Japán az idén tavasszal akarta megtámadni a Szovjetuniót. A németek nyomására, s annak a tervnek a keretében, amely célul tűzte ki az „Új Ázsia" létrehozását, vagyis mindenfajta olyan reális katonai erő megsemmisítését a Keleten, amely szembeszállhatna a császári Japánnal, Todzso fasiszta kabinetje nem zárja ki a Szovjetunió elleni háborút. A tény vitathatatlan, de végrehajtása a szovjet–német fronton kialakult helyzettől függ.

Todzso tábornok katonai akadémiát végzett. 1919-ben katonai attasé volt Németországban, azóta németbarát. 1935-ben a Kvantung-hadsereg csendőrségének parancsnoka volt. Kegyetlenségével tűnt ki a partizánmozgalom leverésében Mandzsúriában és Észak-Kínában. Mindig a Szovjetunió elleni háború elkerülhetetlenségét hirdette. 1938-ban kijelentette, hogy sokoldalúan fel kell készülni erre a háborúra.

A japán militaristák nevét és életrajzát jól megismertem Lan-

csouban és Hszianban végzett munkám során. Akkoriban gyakran jelen voltam a fogoly japán pilóták kihallgatásánál, mert érdekelt, hogyan és hol nevelődnek ezek a szörnyetegek, akik lebombázzák és szétlövik a védtelen parasztok kunyhóit.

*

Kang Seng titkára, Hsziao Li gyakran benéz hozzánk, főként étkezéskor. Miután evett néhány falatot, szívesen elfilozofálgat. A minap így nyilatkozott, fogai közt szűrve a szót: „Mit csináltak önök, fehér emberek ezer évvel ezelőtt? Íjakból nyilaztak. Nekünk pedig már volt puskaporunk. Már akkor csatornákat, gátakat, erődítményeket építettünk, értettünk a porcelán, a selyem, az írópapír és a tus előállításához . . . a fehér emberek pedig még nyers hússal táplálkoztak. Már akkor kitűnő filozófiánk volt, amikor a fehér emberek épp hogy hozzákezdtek ábécéjük összeállításához. A mi kultúránkon nevelkedett a Kelet. Ez a világkultúra szülőföldje . . ."

Dolmatov arca vérbe borult a dühtől. Udvarias mosollyal búcsúztunk.

A fejlett ősi civilizáció alapján olyan elképzelés született, mintha a feudális Kína lett volna a legelső világhatalom. Az évszázadok során ezt az elképzelést tudatosan táplálták a kínai társadalomban. Nagyon sajnálatos, hogy mind a mai napig még a kommunista párt néhány tagja sem mentes e tévhittől.

Június 20.

Végéhez közeledik a háború első éve. A Szovjetunió helytállt – ez már vitathatatlan tény!

*

A KKP vezetőségében Mao Ce-tung és a hozzá közel állók kerekednek felül. Ez fejeződik ki annak a politikának a további aktivizálódásában, amely amellett foglal állást, hogy szakítsanak a Kuomintanggal, még ha ez kárt okoz is a felszabadító háború

ügyének. Az ilyenfajta akciók nemcsak hogy a japánok kezére játszanak, hanem a Különleges Körzet és a KKP puszta létét is kockára teszik. A kuomintangistáknak, akiknek óriási számbeli fölényük van, semmibe sem kerül megsemmisíteni a Különleges Körzetben állomásozó kis létszámú katonai egységeket, majd szétzúzni a KKP állami és pártapparátusát. Megdöbbent a KKP vezetőségének politikája!

*

A Különleges Körzet tartományainak talaja rendkívül termékeny löszrétegekből áll. Lent a folyók völgye az öntözött mezők birodalma. Zöldellnek a köles-, a zöldség- és a szőlőültetvények. Minden tövet gondosan ápolnak a paraszti kezek. A kínaiak munkaszeretete nagyszerű nemzeti vonás.

A hagymatöveket reggel a földhöz szorítják és beborítják lösszel, hogy ne égesse ki a hegyi nap. A talajt bőségesen trágyázzák, irtják a gyomot. Az uborka a szőlőhöz hasonlóan karókon fut. A gyümölcsök keskenyek, hosszúak, aprók a magvaik.

A lapos fennsíkokon nyájakat terelnek.

Június 23.

Mandzsúriában „Szibirkuo állam" létrehozásáról beszélnek. Mozgósítanak minden fehérgárdista szemjonovistát.

1940 áprilisában Mandzsukuo bábkormánya törvényt hozott a hadkötelezettségről. A férfilakosságnak kötelező katonai szolgálatot kell teljesítenie, de a japánok és a koreaiak számára a szolgálat önkéntes. A szolgálat időtartama 3 év.

Kilenc helyen 3 hónapos tanfolyamokat szerveztek a tiszthelyettesek képzésére. A tisztikart a mukdeni, a hszincsiangi és a hszingani főiskolán képezik ki (Hszinganban a mongolokat). Ezenkívül még 4 főiskola képez hadbiztosokat, medikusokat, repülőket és állatorvosokat. A tanulmányi idő 2–3,5 év. Mandzsúria militarizálásának legfontosabb célja a Szovjetunió elleni agressziónak és Szibéria meghódításának az előkészítése.

A japán rádió alaposan megdolgozza a lakosságot. Az adások-

ban hemzsegnek a rosszindulatú rágalmak és a harcias nyilatkozatok.

Elkeseredett harcok folynak Csöcsiang tartomány nyugati részében, de a hadműveletek központja Csianghszi tartomány keleti részébe tevődött át.

*

A KKP KB információs osztályának tájékoztatói, melyeket Kang Sengtől kaptam, annyira zavarosak és ellentmondásosak, legfőképpen pedig tendenciózusak – kivált a Kuomintang belés külpolitikájának kérdéseit illetően –, hogy csak óriási erőfeszítéssel lehet belőlük kihámozni a megközelítő igazságot.

Kettős blokádot kell leküzdenünk: a japánokét, amely megfoszt bennünket a külvilággal fenntartott kapcsolatainktól, és a KKP-vezetőség részéről Kang Sengét.

Kang Seng és környezete spekulál azzal a ténnyel, hogy időben tájékoztatást adott a hitlerista Németország küszöbönálló támadásáról a Szovjetunió ellen. Igyekeztek telebeszélni ezzel a fejemet és az elvtársaimét...

Dolmatov elmondta, hogy néhány nappal a háború kezdete előtt a szovjet csoportot Jenanban figyelmeztették: küszöbön áll Németország támadása a Szovjetunió ellen. Később ismertté vált Csou En-laj Csungkingból küldött távirata.

Június 18-án Csou En-laj közölte, hogy Csang Kaj-seket tájékoztatták arról: Németország a június 22-re virradó éjszaka megtámadja a Szovjetuniót, s hogy Csang Kaj-sek gyorsított ütemben készül a Különleges Körzet elleni általános hadjáratra. Csang Kaj-sek értesítette a berlini kuomintangista követet, Cseng Csiát és a katonai attasét, Vej Jung-csinget...

Kang Seng éjjel-nappal Mao Ce-tungnál van. Tegnap hosszasan magyarázgatta nekem, milyen nagy érdemei vannak Mao Ce-tungnak „a forradalmi háborúk legkorszerűbb taktikájának" a kidolgozásában (és nemcsak Kínában, hanem általánosan is!). Minden kínai, még az ellenség is elismeri a „manőverező taktikában" bevezetett újításait. S e taktikának köszönhető, hogy „vertük a csangkajsekistákat, most pedig ütjük a japánokat".

A kis létszámú erők vagy a partizánok manőverező taktikája

ugyanolyan régi, mint maguk a háborúk a földön. Mellesleg Mao Ce-tungnak tulajdonítják sok más igazság „fölfedezésének" dicsőségét is: olyan igazságok ezek, amelyek teljesen nyilvánvalóak, vagy már réges-régen megfogalmazták őket más emberek. A mostani Mao Ce-tung-i manőverező taktika azt a célt szolgálja, hogy kitérjenek a megszállók ellen folytatott bárminemű hadműveletek elől . . .

Június 25.

Túlságosan gyakran találkozunk „véletlenül" Ma Haj-tővel valahol útközben. Jócskán elegem van ragadós udvariasságából. Álmomban is látom már arcának éles vonásait, nagy orrát, mélyen beesett, élénk szemét. Kitűnően beszél kínaiul, sokféle dialektust ismer.

Ma Haj-tö mentes Kang Seng embereinek gyámkodásától, amit rólunk nem lehet elmondani. Szabadon mozoghat Jenan és a Különleges Körzet bármely pontján. Szilárd kapcsolatai vannak a KKP felelős munkatársaival. Szívesen látott vendégként fogadják. Látogatásait az orvosi segítségnyújtás szükségességével álcázza.

*

Mao Ce-tung középtermetűnél magasabb, mozdulatai ráérősek. Mindent hangsúlyozott lassúsággal csinál, fejét kissé jobb válla felé hajtja. Szembetűnik hangsúlyozott szerénysége. Ezért díszeleg foltos tanjiban. Díszeleg, ez a helyes kifejezés.

Csiang Csing panaszkodik nekünk, milyen sokat ír a férje: „még a keze is elzsibbad tőle".

Június 27.

A japán hadosztályok ugrásra készen állnak a szovjet Távol-Kelet határain, abban a reményben, hogy a szovjet–német fronton rövidesen eldől a harc.

A semleges Törökország is – ez a semlegesség nagyon, de nagyon kétértelmű – jelentékeny katonai erőinket köti le a Kaukázusban. Ez is a hitleristák kezére játszik.

Egy hadifogoly japán tiszt beszámolt a japán katonai oktatásról. Az 1882-ben alapított katonai akadémia Tokióban működik, az Akaszaka kerületben. A vezérkari főnöknek van alárendelve. A felvételi norma: 40–50 hallgató. Az oktatás időtartama 3 év. Az akadémiának három fakultása van: az általános, a speciális és a repülőtagozat. A háború miatt megnövekedett a hallgatók száma. Például 1939-ben 122 tiszt fejezte be az akadémiát.

Ez a hadifogoly szamuráj saját kezűleg vágta le a fogságba esett kínai katonák fejét...

*

1942 elejétől újjászervezik a kínai fegyveres erőket. A hadseregek és hadosztályok új státusba kerülnek.

*

A KKP egyes vezetőinek azok a nyilatkozatai, hogy barátságot éreznek irántunk – állítólag ezt bizonyította figyelmeztetésük a német támadásról –, nyíltan spekulatív jellegűek. A valóságban Kang Seng leplezett ellenszenvvel viseltetik irántunk; és lehet, hogy ugyanez a helyzet a Központi Bizottság elnöke, Mao Ce-tung esetében is...

Mao Ce-tung ellenszenve?! Nem, ma már ez nekem nem is olyan eretnek gondolat. A jelentéktelen és jelentékeny részletek sokasága változtatta meg erről az emberről alkotott elképzelésemet. S vajon Mao Ce-tung személyében politikai tévelygéssel vagy tudatos taktikával állok-e szemben itt Jenanban? Megvan rá az okom, hogy állandó feszültségben legyek.

Feltétlenül, minden körülmény között tisztába kell jönnünk a kínai pártvezetés politikájának lényegével. Nem a kirakatpolitikájukkal, hanem a valódival. Megérkezésem, úgy tűnik fel, egybeesett e politika bizonyos változásával. Óriási felelősséggel tartozom pártomnak és a Kominternnek.

*

A kínai burzsoá és kistulajdonos szokatlan mértékben lenézi a többi népet...

A Komintern segítette a KKP-t a forradalmi harc valódi marxista irányvonalának megtartásában. Óvott a nacionalizmus és a kispolgári balosság veszélyétől.

Június 29.

Mao Ce-tung a Komintern határozataival és álláspontjával ellentétes politikát folytat. De mi vezeti?

Jenanba utazásom előtt megismertettek Moszkvában a Komintern Végrehajtó Bizottságának a japánellenes egységfront létrehozására vonatkozó határozatával.

A KKP fő feladata a polgárháború beszüntetése, a Kuomintanggal folytatott közös akció és a kínai nép valamennyi erejének tömörítése az agresszorral szemben, Kína sérthetetlenségének és függetlenségének biztosítása érdekében. A KKP politikáját e feladat végrehajtásának kell alárendelni. E dokumentum szerint az a vélemény, hogy a KKP szövetsége a Kuomintanggal kapituláció Csang Kaj-sek előtt: a japánbarát elemek malmára hajtja a vizet, és a testvérgyilkos belháború kirobbanásának kedvez. A legkomolyabb figyelmet kell fordítani azoknak a trockista elemeknek a próbálkozásaira, akik provokációs tényked ésükkel Kínában igyekeznek aláaknázni a japánellenes egységfront ügyét, s kiszolgálják a japán hódítókat.

Vajon nem a trockizmus álláspontját képviseli-e Mao Ce-tung?

JÚLIUS

Július 1.

Elkeseredett harcok folynak Csianghszi és Honan tartományban, valamint Dél-Kínában (Kantontól keletre). A japánok teljes hosszában el akarják foglalni a Nancsang–Hangcsou vasútvonalat.

Az 1941. április 13-án megkötött japán–szovjet semlegességi szerződés nem jelent többet a japán szoldateszkának, mint amit Hitlernek jelentett az egykori német–szovjet megnemtámadási egyezmény.

Július 5.

Néhány polgári újságíró – Edgar Snow, Anne Louise Strong, Agnes Smedley és mások – jóvoltából Mao Ce-tungról olyan vélemény alakult ki külföldön, hogy ő a kínai forradalom „elismert és zseniális vezére".

Mao Ce-tung minden lehető módon elősegítette e liberális-félanarchista irányzatot képviselő újságírók beutazását az országba. Minden erejével azon volt, hogy jó benyomást keltsen. Interjúiban elég szerényen beszélt a kínai forradalomról, és bőbeszédűen – saját magáról . . .

Anne Louise Strong 1921-től 1930-ig moszkvai tudósító volt. Azokban az években tárgyilagosan írt a Szovjetunióról. Később visszatért az Egyesült Államokba.

1939-ben Jenanba látogatott. A KKP Politikai Bizottságának tagjai nemegyszer találkoztak vele, és rendelkezésére bocsátották a Különleges Körzetre vonatkozó anyagokat.

1949 tavaszán Agnes Smedley utazást tett a 8. Hadsereg frontvonalain. Ez az agresszorral szemben tanúsított aktív ellenállás periódusában volt. Ő is közvetlenül a KKP vezető munkatársaitól kapott információt.

Snow a „Vörös csillag Kína felett" című könyv szerzője.

Mao Ce-tung beszélt Edgar Snow-nak ifjúkorában vallott politikai nézeteiről. Mao Ce-tung olyan „keveréknek" nevezte akkori nézeteit, amely utópista szocializmusból, liberalizmusból és demokratizmusból állt. A legmélyebb hatást a fiatal Mao Ce-tung nézeteinek kialakulására szemináriumi előadója, Jang Csang-csi tette, aki Angliában tanult. Mao Ce-tung szavai szerint oktatója teljesen idealista volt.

Jang Csang-csi leánya lett Mao Ce-tung első felesége. A neve: Jang Kaj-huj.

Július 8.

Csapataink a szovjet–német front egész déli szakaszán visszavonulnak.

A japán rádió pontosan idézi a berlini hadijelentéseket, s micsoda kárörömmel! Tokiói jelentés szerint a szovjet fronton megkezdődött az általános német offenzíva. A németek állítólag már grandiózus sikereket értek el, különösen Sztarij Oszkol városának körzetében, ahol ismét bekerítették a szovjet hadsereg egységeit. Dicshimnuszt zengenek a 6. német hadseregről és parancsnokáról, a páncélos csapatok tábornokáról, Friedrich Paulusról. Kész vagyok rá, hogy visszatérjek Oroszországba, akár gyalog is. Ott most minden fegyverforgató emberre szükség van.

*

Véres harcok folynak Csianghsziban. A japánok Csungzsentől nyugatra bontakoztatják ki támadásukat.

Csang Kaj-sek felhívással fordult a kínai néphez:

„Az ellenállás 5. évfordulójának napján elismeréssel kell adóznunk azoknak a kínai katonáknak és polgároknak, akik hősi halált haltak a hazáért. Arra szeretném felhasználni ezt a nevezetes napot, hogy országunk hadseregével és népével együtt kifejezzem mélységes hálámat a velünk együtt harcoló szövetséges országok harcosainak és parancsnokainak haditetteikért, úgyszintén az Egyesült Államok, Anglia és a Szovjetunió kormányának, társadalmi szervezeteinek... A mi harcunkat nemcsak az jellemzi, hogy rendkívül hosszúra nyúlt; a legáldozatosabb, legsúlyosabb, legegyenlőtlenebb harc ez, amelyet a gyenge vív az erős ellen... Kína felelőssége abban áll, hogy vezetnie kell az ázsiai kontinens fő erőinek harcát... Más szövetséges országok, mint például Anglia, a Szovjetunió, más hadszíntereken viselik a felelősséget a küzdelem kimeneteléért..."

*

Csang Kaj-sek a Kuomintang vezetője, a Nemzeti Politikai Tanács és a Legfelsőbb Nemzetvédelmi Haditanács elnöke, a Végrehajtó Kamara elnöke (miniszterelnök), négy bank igazgatóságának elnöke.

1887-ben született, falusi földműves-tanító családban. Felsőfokú katonai képzettségét a tokiói katonai akadémián szerezte. Együttműködött Szun Jat-szennel.

1927-ben ellenforradalmi fordulatot hajtott végre, és polgárháborút robbantott ki a kommunisták ellen.

1937 szeptemberében japánellenes egységfrontot hozott létre a KKP-val. A deklaráció szerint, melyet mint a központi kormány feje tett közzé, a KKP-t legális politikai szervezetként ismerte el, és a párt fegyveres erői a központi kormány állományába kerültek.

•

Minden hivatalos kapcsolatunk elakad Kang Sengen. Maóval nem könnyű találkozni. Remeteként él jencsialingi barlangjában.

Kang Seng a KKP minden tekintélyesebb tagjától igyekszik elszigetelni bennünket. Mellesleg a kínai elvtársak is kerülnek bennünket, ugyancsak Kang Seng jóvoltából.

Ha Mao Ce-tung fogad bennünket, akkor csakis a Politikai Bizottság tagjainak jelenlétében, és hangsúlyozottan hivatalosan. Kétszer mutatkozott előttünk, de mindig ugyanabban a környezetben. Csak Kang Seng látogat el hozzánk, amikor kedve támad rá, valamint a titkára, Hsziao Li.

Július 9.

A TASZSZ hadijelentései hírt adnak a Voronyezsért vívott harcokról. Ez a szülőföldem . . .

Csöcsiangban harcok folynak Vensicsie és Vencsou városáért. A japánok déli irányban támadnak. Harcok folynak Csianghsziban . . .

•

Megérkezett utazásáról Juzsin és Alejev. Értetlenül állnak a látottakkal szemben.

A 8. Hadsereg és természetesen az Új 4. Hadsereg csapatai már hosszabb idő óta nem folytatnak sem aktív, sem passzív hadműveleteket a betolakodók ellen. A helyzet máig sem változott, annak ellenére, hogy a szamurájok nyomása óriási Délkelet-Kínában, és fennáll a Szovjetunió elleni japán támadás veszélye.

A KKP egységei nem fejtenek ki ellenállást azokkal a japán akciókkal szemben, amelyeknek célja a körzetek megtisztítása a KKP egységeitől, és a hegyekbe vagy a Huangho mögé vonulnak vissza.

A KKP vezetése a Kuomintangot tartja fő ellenfelének, és minden erejét latba veti, hogy elfoglalja a központi kormány ellenőrzése alatt álló területeket. Minden jogos és jogtalan eszközt felhasználnak erre a célra.

Július 10.

Oldalról oldalra fordítom Mao Ce-tung beszédét, amelyet az irodalom és a művészet kérdéseiről tartott tanácskozáson mondott.

Bevezető beszéde május 2-án hangzott el. De május 23-án tartott zárszava lényegében véve politikai beszámoló. Íme, egy rendkívül figyelemreméltó rész (írásbeli fordítását most fejeztem be):

„Nézzük például az írók és művészek körében megnyilvánuló szektás tendenciákat. Ez is elvi jelentőségű kérdés; a szektás tendenciáktól viszont megint csak úgy lehet szabadulni, ha kitűzzük és igazán meg is valósítjuk ezeket a jelszavakat: »A munkásokat és a parasztokat szolgáld«; »A 8. és az Új 4. Hadsereget szolgáld«; »Vegyülj a tömegek közé«. Más úton-módon teljességgel lehetetlen a szektás tendenciák kiküszöbölése. Lu Hszin mondotta: »Az egységfront nélkülözhetetlen feltétele a közös cél... Nem vagyunk egységesek, és ez azt mutatja, hogy nem tudtunk közös célt tűzni magunk elé, s hogy szűk körű csoportérdekeket szolgáló célokat, sőt, tulajdonképpen egyéni célokat

követünk. Ha viszont az lesz a célunk, hogy a munkások és a parasztok tömegeit szolgáljuk, akkor frontunk kétségkívül egységessé válik.« Ez a kérdés időszerű volt akkor Sanghajban, és ez időszerű most Csungkingban is. Csungkingban azonban a kérdés végleges megoldása igen nehéz, mint ahogy nehéz volt annak idején Sanghajban is, mert az ottani vezetők elnyomták és elnyomják a forradalmi írókat és művészeket, megfosztják őket attól a lehetőségtől, hogy a munkások, a parasztok és a katonák tömegei közé vegyüljenek. Itt, nálunk, merőben más a helyzet: mi buzdítjuk a forradalmi írókat és művészeket, hogy bátran közeledjenek a munkásokhoz, a parasztokhoz és a katonákhoz, s minden lehetőséget megadunk arra, hogy megteremthessék a valóban forradalmi irodalmat és művészetet. Ezért a szóban forgó kérdés nálunk már közel van a megoldáshoz. De az, hogy közel van a megoldáshoz, még nem jelent teljes és végleges megoldást, s ha mi a marxizmus és a társadalom tanulmányozásának szükségességéről beszélünk, erre éppen a szóban forgó kérdés teljes és végleges megoldása érdekében van szükség. Élő marxizmusról beszélünk, arról a marxizmusról, amely reális hatást gyakorol a néptömegek életére és harcára, nem pedig olyan marxizmusról, mely csak a szavakban él. Változtassuk át a szavakban élő marxizmust a való élet marxizmusává, s akkor nem marad többé hely a szektásság számára, s akkor nemcsak a szektásság felszámolása válik lehetővé, hanem az előttünk álló sok más kérdés megoldása is . . ."

A beszéd a KKP pártmunkásainak meghatározott csoportja ellen irányul.

Mao Ce-tung véleménye szerint a pártban nincs minden rendjén: az „élő marxizmust" a pártideológiában „dogmákkal" cserélték fel. Ha ezt a marxizmust „a való élet marxizmusává" változtatják, „nem marad többé hely a szektásság számára".

Így hát a KKP-ban napirendre kerül a „való élet marxizmusának" kérdése.

Július 13.

Tegnap megkaptam Kang Sengtől Mao Ce-tung Edgar Snowval folytatott beszélgetésének szövegét. Azt a könyvecskét, amelyet Moszkvában adtak ki, otthon hagytam. Most alkalmam van újra átolvasgatni az interjút. Az ilyesfajta kéréseket Kang mindig szívesen teljesíti.

*

Váratlanul meghívott Mao Ce-tung. Már késő volt, amikor megérkeztem. Egyedül találtam. A kölcsönös udvariaskodás után nagyon részletesen kikérdezett a szovjet–német front helyzetéről. Mindent elmondtam, amit tudtam. Szótlanul figyelt. Odalépett a térképhez. Segítettem neki, hogy tájékozódni tudjon a neki ismeretlen helységnevek között.

A barlangban vágni lehetett a füstöt. Mindenütt csikkek hevertek. A KKP KB elnöke egy fotelba ültetett, leült velem szemben, és azt mondta, hogy a szovjet kormánynak nem kell nyugtalankodnia; Sztálin és a szovjet nép aggályai érthetőek számára és a kínai nép számára, ezért „parancsot adtam rá, hogy készüljenek fel a japán fasiszták elleni hadműveletek megkezdésére. Merészeljék csak megtámadni a Szovjetunió határait! Kérem, ne nyugtalankodjék. A 8. Hadsereg megfelelő átcsoportosítást hajt végre."

*

A 120. gyalogoshadosztály törzsében Juzsint megkérdezték: „Miért nem a szolgálati szabályzat szerint harcol a Vörös Hadsereg? A szolgálati szabályzat azt írja, hogy az ellenséget a saját területén kell megverni!"

A kérdést a jelenlevők mennydörgő hahotája kísérte.

*

Mao Ce-tung Jencsialingból Caojüanba költözik át. Hivatalosan ezt azzal indokolják, hogy a kuomintangista ügynökség aktivizálódása miatt így akarják szavatolni Mao Ce-tung biztonságát.

Amikor barlangot vájtak Mao Ce-tung számára Caojüanban, a legnagyobb kaliberű légibombák romboló erejét is figyelembe vették. A számításokat hadmérnökök készítették.

Mao Ce-tung időnként emlékezetből idézi Konfuciust. A „Négy Könyv"-et betéve tudja.

A konfucianizmus az uralkodó kultuszát hirdeti, s felsőbbrendűnek tart mindent, ami kínai. Kína jelentékeny mértékben a konfucianizmusnak köszönheti szellemi életének paralízisét és kulturális elmaradottságát. Ez a vallási-filozófiai rendszer kategorikus, agresszív és dogmatikus.

Összeszorul az ember szíve a KKP vezetőségének magatartása láttán. A Szovjetunióra nézve a helyzet kritikus, a KKP vezetőit azonban ez közömbösen hagyja. Tetteik – pontosabban tétlenségük – nyilvánvalóan arra ösztönzik a szamurájokat, hogy fokozzák katonai előkészületeiket határainkon. Ha figyelembe vesszük a szovjet–német fronton lezajlott legutóbbi eseményeket, a KKP vezetőségének ez a politikája több mint rövidlátó.

*

Ma Haj-tö a kínai kommunisták barátjának tünteti fel magát, progresszív nézeteivel tüntet. Igen művelt, s ezáltal könnyen az emberek bizalmába férkőzik. Baráti kapcsolatokat tart fenn a KKP hadseregeinek vezérkari beosztottaival. Akit csak tud, vendégségbe hív. Értesül a legfontosabb katonai és párteseményekről.

Július 16.

„A keleti hadjárat befejező stádiumába érkezett!" – ismételgetik a berlini és a tokiói hadijelentések. „Nagy nyugati szövetségesünk a történelem legnagyobb diadalának küszöbén áll."

Nem, ellenállunk! Ellenállunk, amíg egyetlen orosz életben van . . .

*

Juzsin szavai szerint 1941 júliusában a szovjet parancsnokság informálta a KKP-t arról, hogy a japán szigetekről csapatokat szállítanak a szárazföldre és a szovjet határok mentén összpontosítják őket.

A szovjet parancsnokság javasolta a 8. Hadsereg parancsnokságának, hogy Pejping–Kalgan és Paotou irányában zúzza szét a japán csapatösszevonásokat és a kritikus helyzetben nyújtson segítséget a Szovjetuniónak.

„Különösen fontos – kérte a szovjet parancsnokság –, hogy megzavarják a megjelölt pontokhoz vezető vasútvonalak forgalmát..."

Ezt a kérést, más kérésekhez hasonlóan, a KKP vezetői nem teljesítették.

Három hónappal a háború kezdete után a szovjet tudósítók csoportja iránti magatartás rosszabbodott. Ennek feltétlenül az az oka, hogy a Vörös Hadsereg kudarcokat szenvedett a harci cselekmények első szakaszában.

A KKP Központi Bizottságától nem érkezik meg többé a szokásos nemzetközi tájékoztatás, a belső pártéletet pedig titkossá tették.

*

Csang Kaj-sek javasolta Mao Ce-tungnak: találkozzanak a vitás kérdések megoldása végett, hogy valóban egyesíthessék az ország katonai erőfeszítéseit.

Július 18.

A kínai csapatok ellentámadásba lendültek Csianghszi keleti részében. Szorongatják a betolakodókat Honanban is.

*

Dolmatov kiegészítette Juzsin elbeszélését:

A mieink felháborodtak, amikor egyikünk kérdésére Mao Ce-tung – Vang Csia-hsziang és Kang Seng jelenlétében – ingerül-

ten kijelentette: „Ha a japánok háborút indítanak a Szovjetunió ellen, csak kis hadműveleteket folytatunk majd, nem vetünk be nagy erőket, hogy megőrizzük csapatainkat. A háborúban a körülményektől függően cselekszünk majd . . ."

Vang Csia-hsziang pedig nem minden cinizmus nélkül tette hozzá: „Mandzsúriára nincs szükségünk. Ott Oroszország érdekelt!"

Persze, hogy Oroszország érdekelt. Mandzsúriában gyűjt erőt a Kvantung-hadsereg, és arrafelé „tenyésznek" a fehérgárdista banditák.

„A körülményektől függően! . . ." – dühöngött Dolmatov. „Mintha életben maradhatnának, ha elveszítjük a háborút! Itt taposnák szét őket a Különleges Körzetben egy hónapon belül a japánok vagy a kuomintangisták, vagy mindkettő egyesült erővel. Csak azért létezhetnek, mert létezik a Szovjetunió!"

A KKP vezetőit a forradalmi világmozgalom sorsa érdekli a legkevésbé. Nekik csak az a fontos, hogy megmaradhassanak a Különleges Körzetben. De hogy mibe kerül ez a lehetőség, s hol dől el ma a forradalmi világmozgalom jövője, többek között a saját jövőjük, az közömbösen hagyja őket. Ez tény.

*

Ismét meglátogattam Vang Minget. Azt mondja, hogy a Szovjetunió elleni japán támadás esetén a KKP mindenekelőtt az erőviszonyokat mérlegeli majd. Éppen ezért a Szovjetuniónak nem szabad számításba vennie a 8. Hadsereget a kínai pártvezetés valódi politikájának ismerete nélkül . . .

Mindez lázálomnak tűnik. Csak kommunista kötelességem tart itt Jenanban. Gondolataim és érzéseim hazámmal vannak. Gyermekeim kivételével minden hozzátartozóm harcol. Kevesen térnek majd haza közülük. Annál nyomasztóbb és sérelmesebb, hogy itt csalásnak vagyok a tanúja.

Július 20.

Vacsora után Alejevvel üldögéltem. Van mire emlékeznie.

„Tudósítói csoportunk – mondotta – mindig rendkívül taktikusan viselkedett. A kapcsolatok napról napra mégis rosszabbodnak. Az utóbbi hónapokban még a külsőségekre sem ügyeltek, csak a nyílt rosszindulat maradt meg velünk szemben; a lakosság körében alantas eszközökkel igyekeznek aláásni tekintélyünket. Szerintem teljesen világos, hogy egy japán–szovjet háború esetén hiába számítanánk a KKP fegyveres erőinek segítségére. A Különleges Körzetben valamiféle leplezett ellenséges csoport működik."

„Leplezett ellenséges csoport" – ez homályos. Meg kell határozni e csoport céljait, feladatait, a KKP-ban betöltött szerepét és súlyát. Ez a csoport minden jel szerint mind nagyobb befolyással van a KKP irányvonalára.

Katonai kudarcaink szerintem csak feltárták a kínai pártvezetés egy részének titkolt rosszindulatát országunkkal szemben. Mit mondhatunk például Kang Sengről, akinek kopói nélkül egyetlen lépést sem tehetünk?

Az utóbbi napokban lázasan azzal foglalkozik, hogy nyelvtanulás végett rám erőltessen egy tanárnőt. Még sohasem láttam ilyen szép kínai nőt. Ez a leányzó napról napra figyelmével tüntet ki bennünket...

Július 22.

Juzsin beszámolt a fronton tett látogatásról:

„Több száz kilométert tettünk meg a Különleges Körzetben, de sehol sem láttunk csapatokat: ezt a tökéletes álcázással magyarázzák. A valóságban viszont senki sem foglalkozik a harci kiképzéssel. Az egységeknél folyó munka egyetlen formája, mint mindenütt a Különleges Körzetben: a gyűlésezés, nyáron pedig valamelyest részt vesznek a termények betakarításában...

A fronthadosztály törzsében pletykákkal és kártyacsatákkal csapják agyon az időt. Meglátogattam a 19. ezred törzsét. A törzsparancsnok megjegyezte, hogy aznap lőtték őket a japánok,

veszteségeik vannak. Egy óra múlva az ezredparancsnok ugyanezt a tényt úgy jelentette be nekem, mint a japánok fölött aratott kisebb győzelmet...

Vutaj város (Sanhszi északnyugati része) körzetébe nem sikerült eljutnom. A fronthelyzet megengedte volna, de nem akarták, hogy meglássam az első vonalban uralkodó valódi állapotokat, és általában véve nagyon terhükre volt a jelenlétem..."

*

Ó, ezek a gyűlések! Nem is olyan ártatlanok. E „puszta szócséplésnek" megvannak a maga céljai. Drill! Politikai drill!

*

Orlov fáradt, elgyötört, de mint minden orvos, rendkívül elégedett, hogy segíthet az embereknek. A kórházban több beteget operál naponta. Andrej Jakovlevics vidám és tréfálkozó.

A kórház melletti barlangban rendezkedett be. Mao Ce-tung és Csiang Csing már kikérte a tanácsát...

*

A szakácsot, aki Kang Seng besúgója és emellett ópiumszívó, elbocsátottuk. Elhatároztuk, hogy magunk főzünk...

Július 24.

Az otthoni események tragikusan alakulnak. A fasiszták már Novocserkasszk és Cimljanszk alatt állnak. A mieink a Volgához és a Kaukázusba vonulnak vissza.

A kínai csapatok visszafoglalták Zsujan városát (Csöcsiang tartomány), Sanhsziban pedig, nem pontos értesülések szerint, Lincsuan városát.

*

Mind nyilvánvalóbbak a nézeteltérések Mao Ce-tung és opponensei között, akiket szarkasztikusan „moszkvai csoportnak" vagy „moszkvaiaknak" nevez.

A „moszkvai csoport" nem ért egyet Mao Ce-tung politikai irányvonalával.

Kang Seng minden eszközzel támogatja Mao Ce-tungot. Ez a tény már magában véve is óvatosságra int. Ott, ahol Kang jelen van, nem tisztelhetik a szovjet embereket és a Kominternt.

Vang Ming és Po Ku az internacionalizmushoz való hűség, a Szovjetunióval fenntartott barátság politikájáért száll síkra.

*

Gyöngéden megveregettem a rádióügyeletet tartó Dolmatov hátát. Leonyid Vasziljevics felszisszent.

Mint kiderült, önkéntesként harcolt Spanyolországban: 3 hónapig irányította a rádiószolgálatot Nicolas (Kuznyecov admirális) haditengerészeti főtanácsadó mellett Cartagenában, majd Stern katonai főtanácsadó mellé nevezték ki rádiósnak Valenciába.

„1937. október 5-én megsebesültem Zaragoza alatt az Ebro folyónál – mondta el Dolmatov. – Négy nap választott el a huszonötödik születésnapomtól. Napsütéses idő volt, mégis váratlanul csaptak ránk a »Messerek«. Robbanás, újabb robbanás, géppuskaropogás. Éles fájdalmat éreztem, egész testem lángolt.

Egyetlen pillanat alatt huszonegy sebet kaptam, s néhány közülük nagyon súlyos volt. A kórházban érzéstelenítés nélkül távolították el a szilánkokat. Másnap a spanyol ápolónő megmutatta a karját. Tele volt lila, kék foltokkal – a kezem nyomával. Pedig nem emlékszem, hogy belekapaszkodtam volna. Büszke volt ezekre a kék foltokra. Hét szilánk azóta is a hátamban maradt."

Július 27.

A japánellenes egységfrontnak a Komintern által jóváhagyott taktikája mindenekelőtt Kína nemzeti függetlenségének érdekeit szolgálja. Ugyanakkor a KKP-nak a japán hódítók ellen a Kuomintanggal kötött szövetsége támogatást nyújt a világ első szocialista államának is, amely a fasizmussal vívott harcában minden ország dolgozóit védelmezi.

*

Ma Haj-tőnek Jenanban él a családja: kínai felesége, Szu Fi s fia, Jü Ma. Szu Fi nagyon törékeny, nőies alkat. Gyengéd a férfiakhoz. Minden alkalmat megragad, hogy barátságot kössön rádiósainkkal. Lágy, bársonyos, behízelgő hangja van.

*

Juzsin mondta el:

„A Különleges Körzet lakossága a legelmaradottabb Kínában. S nemigen érti nyomorúságos helyzetének okait. A vidék elszegényedett, a mezőgazdaság föllendítésére tett intézkedések a Különleges Körzetben hatástalanok maradtak, a kereskedelem hanyatlik...

Beutaztam a körzetet, megfordultam különböző vidékeken, láttam az elhanyagolt, sáros utakat, a szétrombolt hidakat, az elhagyatott falvakat. Pedig a japánok az orrukat sem dugták be ide.

A lakosság nevelését alacsony képzettségű emberekre bízták.

A 8. Hadsereg frontharcosainak fejadagja: naponta kétszer vízben főtt kása.

Az utóbbi években a Különleges Körzet lakossága csak jegyre kap élelmiszert. Az emberek már több éve valósággal éheznek. A barlangokban már nincsenek egerek – réges-rég megették őket...

A frontkörzetek semmiféle gazdasági segítséget nem kaptak Jenanból. S mindenütt és mindenben ugyanaz a felháborító lassúság figyelhető meg. Nemcsak minden elképzelhető gyülés,

hanem az operatív katonai tanácskozások is másfél-kétórás késéssel kezdődnek.

A tanintézetekben három-négy órát tartanak hetenként."

*

Nem tudom magam kialudni. A japán, az angol és az amerikai rádióállomásokat csak éjszaka lehet jól venni. S minél gyorsabban tudni szeretném, mi történik a világban és hazámban!

Moszkvával – 6000 kilométer – csak Dolmatov művészete segít fenntartani az összeköttetést. Átszerkesztette az egész adót, most pedig az a gondolat foglalkoztatja, hogy Zeppelin típusú antennát szerkeszt, amellyel folyamatossá tehetjük az összeköttetést. Dolmatov gondba merült: csak kvarc frekvencia-stabilizátorral biztosíthatja a kapcsolatot, de tartalék kvarcunk nincs.

Mi történik otthon, a hazámban? Hol állítják meg végre a németeket?

Július 29.

A KKP KB elnöke lenézően nyilatkozik a szovjet vezetőkről. Így Sztálinról is kijelentette: „Nem ismeri, és nem ismerheti Kínát, de mégis mindenről ítéletet mond. A forradalmunkról kifejtett valamennyi úgynevezett tétele ostoba fecsegés. És a Kominternben ugyanezt fecsegik."

Szerfölött zavaros elképzelései vannak a Szovjetunióról. Sohasem járt a Szovjetunióban, és szerintem még büszke is erre.

Hamis elképzeléseinek kialakulására nyilvánvalóan hatással volt Kang Seng.

És ami a legbámulatosabb, sohasem kérdez bennünket a Szovjetunióról. Mindaz, ami országunkban történik, számára érdektelen. Őt csak a szovjet–német front állása érdekli.

A Moszkva alatt vívott ütközet hevében, tavaly október–decemberben, a KKP KB elnöke kijelentette: „Sztálin túl sokat fecsegett, most azután nincs tovább! Szeretném hallani, mit fecseg most ez a vezér Moszkvában . . ."

AUGUSZTUS

Augusztus 2.

Mao Ce-tung meghívta Juzsint: megtanította Igor Vasziljevicset a madzsong (macsiang) játékra. Játék közben Juzsin megjegyezte: „Mao Ce-tung elvtárs, azelőtt a Különleges Körzetben szigorúan megbüntették azokat a parasztokat, akik titokban ópiumot készítettek, most pedig legálisan foglalkoznak ezzel a csapatok, s olyan intézmények, amelyeknek élén kommunisták állnak."

Mao Ce-tung nem méltatta válaszra kérdését. A magyarázatot Teng Fa adta meg: „Azelőtt a Különleges Körzet sót és szódát szállított. Egész teherhordó karavánokat láttunk el sóval a kuomintangista tartományokban, és szegényes összeggel tértünk vissza. S ez volt az egyetlen bevételünk! Most elenyésző mennyiségben szállítunk ópiumot, s karavánszámra hozzuk haza a pénzt. Ebből a pénzből fegyvereket vásárolunk a kuomintangistáktól, és e fegyverekkel verjük meg majd ugyanazt a Kuomintangot!"

*

A KKP Központi Bizottsága saját rádióállomásaival tartja fenn a kapcsolatot a Kominternnel; a rádióállomások vezetője Po Ku. A kínai elvtársak ehhez különleges kódokat használnak.

Po Ku egy a kevesek közül, akik független magatartást tanúsítanak. Ha nem ért egyet valamivel, megmondja, vagy gúnyosan elneveti magát. Mégpedig úgy, hogy ebből minden világossá válik . . .

*

Vacsorára megjelent Hsziao Li; irigylésre méltó étvággyal evett, majd „megörvendeztetett" bennünket: „Csapataik feladják a Kubánt . . ." Káröröm volt önelégült mosolyában!

*

A Különleges Körzetben nem fizetnek béreket. Az alkalmazottaknak, munkásoknak, diákoknak, katonáknak ruhában és élelmiszerben adják ki a fizetésüket.

A katonai egységeknél másfél csin kölest adnak naponta. Az intézményekben és tanintézetekben egy csin és három liang a fejadag.

Minden diák és alkalmazott évente kap egy váltás fehérneműt, két nyári és két téli ruhát. A katonák normája valamivel több.

Hivatalosan mindenkinek havi 3 font hús, 16 liang olaj, 1 font só és 260 helyi dollár jár az élelmiszer-fejadag kiegészítéséül.

De ez csak a hivatalos norma. A valóság: vízben főtt kása, napjában kétszer. Húsárut csak a magas rangú párt- és katonai káderek kapnak.

Augusztus 5.

Hsziao Li tájékoztatása helytálló. A németek betörtek a Kubánba.

A második front nem létezik. A szövetségesek, ugyanúgy mint Kínában, szívesebben folytatnak légi harcokat. A vérüket csak hadd ontsák az oroszok, a kínaiak és a megszállt országok partizánjai...

*

Nem szünetelnek a harcok a Csöcsiang–Csianghszi vasútvonal körzetében. A japánok feladták Hujcsit (Csianghszi tartomány), e stratégiailag fontos pontot. Újra fellobbantak a harcok Hankutól északnyugatra. Kuangtungban a japánok hadműveleteket folytatnak a kínai hadseregcsoport bekerítésére. Csianghszi nyugati részén a megszállók elfoglalták Szungjang városát.

A japánok a második vasúti sínpár építését siettetik a Hszincsin–Harbin és Harbin–Mutancsiang szakaszokon; munkások tízezreit hajtják oda. Mandzsúria a katonai előkészületek fő központja.

*

Hogy megszilárdítsa helyzetét, Kang Seng a saját embereivel vette körül magát. Titkára, Hsziao Li, megátalkodottan szovjetellenes. A helyettese, Li Ko-nung pedig 1941-ben egy kuomintangista körzetből érkezett, ahol a Kuomintang felderítő és kémelhárító szolgálatának helyettes vezetője volt. Li Ko-nung kétségtelenül ellensége a Szovjetuniónak.

A Különleges Osztályt Peng Csen vezeti.

Juzsin szerint Peng Csent Liu Sao-csi hozta magával az Új 4. Hadseregből az idén tavasszal. Liu Sao-csi az Új 4. Hadsereg politikai biztosa.

Egyébként Li Ko-nungnak rendetlenkedik a szíve, már fölkereste Orlovot. Ő szervezi Orlov és többi elvtársunk megfigyeltetését, és most saját „gyanúsítottjánál" kezelteti magát. Komor egyéniség. Goromba, önkényeskedő. Mindent megtesz, hogy ne lássák meg a látogatóit.

Augusztus 6.

Mandzsúriába közlekedési eszközöket, a tengermelléki körzetbe pedig átkelőeszközöket dobnak át.

A fehérgárdista vezetőkkel folytatott megbeszéléseken a szamurájok nyíltan beszélnek a küszöbönálló szovjetellenes háborúról és Szibirkuo bábállam létrehozásáról. A japán rádió „az északról fenyegető veszély elhárításáról" szónokol, s hangneme napról napra fenyegetőbb.

Moszkvából közölték, hogy május–júniusban tizenötször sértették meg a szovjet határokat japán katonák és repülőgépek. Ugyanígy tettek a hitleristák is 1941-ben.

*

Az év eleje óta folynak az előkészületek a KKP soron következő, VII. kongresszusára. A kongresszusnak már korábban össze kellett volna ülnie, de az a tény, hogy a 4. Hadsereget bekerítették, ürügyet adott a halasztásra.

Már Jenanban tartózkodik a távoli felszabadított körzetekből jött küldöttek egy része. A delegátusok folyamatosan érkeznek.

Meggyőződésünk szerint a kongresszus elhalasztásának valódi oka az, hogy Mao Ce-tung a KKP vezetőségében dúló harc miatt nem kockáztatja meg a nyílt fellépést a kongresszus előtt.

A csengfengnek, úgy tűnik, közvetlen köze van a küszöbönálló kongresszushoz.

*

Szeptember közepén Alejevvel együtt valószínűleg a frontra utazom, meglátogatjuk a 8. Hadsereg egységeit. A KKP vezetőségének szavait össze kell vetnem tényleges politikájukkal.

Augusztus 9.

A németek a Volgánál állnak! A mieink visszavonulnak. Visszavonulnak, súlyos véráldozatot hozva . . .

A kínai parancsnokság adatai szerint a kormánycsapatok Csöcsiang tartományban visszafoglalták Szujcsangot, és vereségeket mértek a betolakodókra Lincsuan város körzetében.

A japánok provokációs híreket terjesztenek Mandzsúriában arról, hogy állítólag létezik egy titkos egyezmény a Szovjetunió és a szövetségesek között, amely a „Felkelő Nap Országa" ellen irányul. A szovjetellenes támadás előestéjén igyekeznek alaposan meggyúrni a lakosságot.

Mandzsúriába szünet nélkül érkeznek a menetoszlopok Japánból.

*

Kang Seng a Kuomintanggal kötött szövetség ellen hangolja a KB tagjait, s arra törekszik, hogy minden lehető eszközzel kiprovokálja a fegyveres összetűzést. Az emberben fölmerül a gyanú: nem a japánok ügynöke-e? Határozottan ellene van a megszállókkal vívott aktív harcnak, s igyekszik rábeszélni Mao Ce-tungot, hogy minden csapatot vonjanak ki a japán frontról a hátországba.

A helyi vezetők lenézően kezelnek bennünket, s ez a magatar-

tás most, amikor a szovjet csapatok visszavonulnak, majdhogynem ellenséges.

Kang Seng megtiltotta munkatársainak, hogy bárminemű kapcsolatot tartsanak fenn velünk. Eltitkolják előlünk a helyi élet minden eseményét, nem engednek be minket a színházban rendezett zenés irodalmi estekre, s még azt is eltitkolják, hogy Jenanban hozzá lehet jutni a moszkvai újságokhoz.

Kang kétarcú; külsőleg továbbra is udvarias, sokat ígér, de semmit sem teljesít. Engem a „régi ismeretség" jogán változatlanul sipítva és mosolyogva üdvözöl.

Alejev ma elveszítette türelmét, és kifakadt. Reggeli után történt, amikor az asztalnál ültünk. „Rengeteg kisebb-nagyobb tény bizonyítja, hogy ellenséges környezetben vagyunk. És nincs egyetlen olyan tény vagy jel sem, amelyet baráti megnyilvánulásnak lehetne tartani!" – mondta.

Az ördög vigye el, bőven van mitől elveszteni a lelki nyugalmunkat.

•

Miután felhajtott egy pohár kisüstit és evett rá néhány zsíros falatot, Hsziao Li kifecsegte, hogy milyen utasítást kapott gazdájától. Kang Seng kijelentette a Szovjetunióban járt munkatársainak: „Felejtsék el, hogyan dolgoztak ott! Nálunk, Kínában kínai módra kell dolgozni! Önöket nem jól tanították, valósággal elrontották! Megtiltom, hogy barátságot kössenek a szovjetekkel!" ... Lenéző gőggel bánik Hsziao Li az embereinkkel.

Kang szolgálata állandóan figyel bennünket. Ügynökökkel vagyunk körülvéve. Jelenlétük megakadályozza a nyílt eszmecserét, bárkihez fordulunk is. Kang Seng maga jelöli ki, hogy ki kivel beszélhet. Természetesen ezt a publikumot már megfelelőképpen meggyúrták.

•

Augusztus 13.

A Don és a Kubán egyetlen hatalmas hadszíntér. Romokban hever az ország európai részének fele . . .

1929-ben Krasznodarban, a munkásfakultáson ismerkedtem meg Marijával. Krasznodarban házasodtunk össze. Ez Marija szülőföldje. Ki gondolta volna, hogy a fasiszták eljutnak a Kubánig?

Nincs gonoszabb és gyűlöletesebb ellenség a fasizmusnál!

Harc folyik Lincsuanért. Szungjang körzetében a japánok nem tudták kiverni a kínaiakat állásaikból. Kuangfengnél igyekeznek bekeríteni a kínai csapatokat.

*

Mao Ce-tung Juzsin jelenlétében váratlanul említést tett Ma Haj-tőről: „Ma Haj-tö külföldi, aki kinyilvánította azt az óhaját, hogy önzetlenül szolgálja a kínai forradalmat. Mi üdvözöljük a külföldi önkénteseket. Ez internacionalista kötelességünk."

Azokból a rövid megjegyzéseiből ítélve, amelyek a Ma Haj-tővel folytatott elkerülhetetlen eszmecseréink során hangzottak el, kitűnően ismeri az egész jenani helyzetet.

*

A KKP Politikai Bizottságának tagjait hozzávetőlegesen négy csoportra oszthatjuk:

1. Mao Ce-tung, Kang Seng (nagy hatalmú ember a Különleges Körzetben és a KKP-ban) és Liu Sao-csi (a Politikai Bizottság tagja, fokozatosan keríti kezébe a hatalmat, s jelentékeny szerepet kezd játszani).

2. Vang Csia-hsziang, Csen Jün, Csu Te. Többé vagy kevésbé a marxizmus–leninizmus elveihez tartják magukat, de elméletileg gyengén felkészültek, és túlságosan gyakran előfordul, hogy nem tudnak érvelni nézeteik mellett.

3. Az úgynevezett moszkvai csoport – ez a legfőbb ellenzék, amely szemben áll Mao Ce-tung és hívei opportunizmusával: Vang Ming, Po Ku, Lo Fu.

4. Zsen Pi-si: kétkulacsos, mindig az erősebbhez húz. Teng Fa igyekszik megőrizni semlegességét.

Csou En-laj a KKP csungkingi képviselője, és gyakorlatilag nem vesz részt a párton belüli harcban.

Vang Csia-hsziang 1907-ben született Anhuj tartományban. A moszkvai Szun Jat-szen Egyetemen tanult. 1930 májusában visszatért Kínába. A KKP fegyveres erőinek politikai csoportfőnöke.

Csen Jün 1905-ben született Csiangszu tartományban. Miután befejezte az iskolát, Sanghajban dolgozott újságárusként. A Szovjetunióban tanult. A Különleges Körzet egyesített gazdasági-pénzügyi irányító szervének főnöke, a KKP KB szervezési osztályának vezetője. Mozgalmi álneve: Liao Csen-jün.

Csu Te 1886-ban született Szecsuan tartományban, szegényparaszti családban. Katonai iskolát végzett. 1922-ben Németországba utazott. A göttingeni egyetemen tanult. Külföldön ismerkedett meg Csou En-lajjal. Politikai tevékenységért kiutasították Németországból. A Szovjetunión át tért vissza Kínába. 1927-ben részt vett a nancsangi fölkelésben, a csapatokat vezényelte. 1928-ban a Csinghansan hegyeiben egyesült Mao Ce-tung parasztosztagaival, és az egyesített hadsereg parancsnoka lett; ez volt a kínai Vörös Hadsereg csírája.

Lo Fu (Csang Ven-tien) 1900-ban született Csiangszu tartományban, egy jómódú hivatalnok családjában. Nankingban elvégezte a „Hohaj" műszaki iskolát, és saját pénzén a kaliforniai egyetemen tanult. Miután visszatért az Egyesült Államokból, a nyugati és az orosz irodalom klasszikusait fordította. Csen Jün ajánlására 1925-ben belépett a KKP-ba. 1926-ban a Szovjetunióba utazott, és a Szun Jat-szen Egyetemen tanult. 1930-ban tért vissza Kínába. 1931 januárja óta a Politikai Bizottság tagja. Jenanban a pártfőiskola lektora a KB részéről. Tehetséges újságíró. Mint a KKP KB főtitkára, ő Mao Ce-tung hivatalos helyettese a pártvezetésben.

Csou En-laj 1898-ban született Csöcsiang tartományban, földbirtokos családban. A tokiói Vaseda Egyetemen, majd Tiencsinben tanult. A japánellenes tüntetésekben való részvétele miatt fél évet börtönben töltött. 1920-ban Franciaországba utazott, hogy folytassa tanulmányait: itt szervezte meg a KKP párizsi

részlegét. Ugyanitt részt vett a szocialista ifjúsági szövetség megszervezésében. Járt Angliában. Egy évig tanult Németországban. 1924-ben tért vissza Kínába. 1927 áprilisától a Politikai Bizottság tagja.

*

Abban reménykedtem, hogy miután a németeket szétverték Moszkva alatt, a háború közelebb kerül Németország határaihoz. Nyugodt szívvel utaztam el, azzal biztattam Mariját, hogy 1942 őszén a gyerekekkel együtt visszatérhet Moszkvába. S ma a németek a Volgánál, a Kaukázusnál állnak ...

Oroszország nem adja olcsón városait és falvait. El tudom képzelni, milyen véráldozatába kerül az ellenségnek minden egyes győzelme. De tudom azt is, mennyi, de mennyi orosz vér öntözi a harcmezőt.

Augusztus 16.

Éjszaka a rádiókészüléknél ültünk, a TASZSZ jelentéseire várva, amikor Alejev elmondta a véleményét:

„Fölteszem, hogy az ifjúság legjobb része már 1940 előtt elhagyta a Különleges Körzetet. Az itt maradottak többségükben a tanintézetek diákjai: kispolgári környezetből származnak, s még nem voltak húszévesek, amikor az 1936–1938-as években ideérkeztek. A romantika vonzotta őket Jenanba, az a rövid életű fanatizmus, amelyet a japánellenes mozgalom váltott ki. E mozgalom ekkor állt tetőfokán. A diákság egy része nyilvánvalóan nem volt felkészülve az életre, s arra számított, hogy Jenanban bár szegényesen, de biztonságban élhet és hosszú időn át folytathatja tanulmányait. Az ifjúság másik része azzal a számítással csatlakozott a KKP-hoz, hogy az események gyorsan fejlődnek majd, a kommunista párt megerősödik, s mindennek eredményeként gyors karrier vár rájuk. A tanintézetekben értelmetlenül hosszú gyűlésezésre és terméketlen bírálgatásra szoktatják a fiúkat és a lányokat. Képesek több órás beszámolókat tartani. S

ezek a beszédek teljesen tartalmatlanok. Máskor naphosszat pletykálnak.

A beszélgetések során minden kérdésre ezt válaszolják: »A párt küldött bennünket erre a munkára! Teljesítenem kell a feladatot! Kész vagyok az önfeláldozásra a kínai forradalom nevében!«

Gyakorlati tudásra a diákok nem tesznek szert. A végzős hallgatók valamit konyítanak a politikai tárgyakhoz, kívülről fújják az idézeteket. Tankönyveikre hivatkozva szépen tudnak beszélni a marxizmus–leninizmusról, de a lényegét nem értik.

Kína és a forradalmi mozgalom történetét vagy egyáltalán nem, vagy rendkívül zavarosan ismerik.

Ugyanilyen zavaros elképzelésük van a Szovjetunióról: ott mindenki megkapja a csajka »kásáját«, mindenki tanulhat, ameddig jólesik, de dolgozni nem kötelező. Sokan álmodoznak arról, hogy a Szovjetunióba utaznak és eltanulgatnak ott vagy tíz évig!

Jóllehet felületesek az ismereteik, különösen ami a politikai és a gazdasági tárgyakat illeti, bármely témáról hajlandók elvitatkozgatni, s abban reménykednek, hogy magas beosztásokba kerülnek. Gőgösen lenézik az »alacsonyrendű« munkát. Kevesen veszik a bátorságot, hogy beiratkozzanak például az orvosi vagy közlekedési tagozatokra. Itt nincs kilátásuk a »gyors előrehaladásra«.

A Különleges Körzetbe kerülve az embereknek meg kell szakítaniuk családi és társadalmi kapcsolataikat. A levelezést elítélik, s ezt aligha kockáztatja meg valaki. A családi kötelék méltatlan dolognak számít. Az ilyesmit gondosan titkolják. A férfiak leszoknak arról, hogy nőkkel érintkezzenek. A nőkkel folytatott séta vagy beszélgetés felháborító dolognak számít. Nőül venni csaks a »pártból való« leányt lehet. A családtagok nem élnek együtt, mindenki a munkahelyén van bejelentve. Randevúzni csak szombatonként lehet, gyakran csak a pártszervezet különleges engedélyével.

Az olcsó romantika és a balos forradalmi frázis iránti vonzalom a kultúra és a népszokások megtagadására ösztönzi a fiatalságot.

A kínaiakra ősidők óta jellemző udvariasság nyomtalanul elpá-

rolog, különleges zsargon alakul ki olyan kifejezésekből, amelyeket nem használnak az országban. Ez a zsargon erőltetett, mesterséges és bárdolatlan.

Az ilyen életmód nyomán romlik a munkaerkölcs, legföljebb ha zoknikat és meleg holmikat kötögetnek, varrnak. De vajon mi szükség a munkaerkölcsre, ha mindenki megkapja a maga kásaadagját, függetlenül attól, hogy dolgozik-e, tanul-e, vagy csak a száját jártatja?

Valójában a fiatalság nem sajátít el semmiféle szakmát, s eközben sok éven át itt ül Jenanban.

A Különleges Körzetben nevelődött pártkáderek enyhén szólva gyönge felkészültségűek. Előfordul, hogy még a diákok sincsenek tisztában például a zónaidővel, hadilábon állnak a számtannal. A leendő pártvezetők többségének nincs élettapasztalata, foglalkozása, s általában véve igen elmaradott. Miután tőzsgyökeres kispolgárok, csak vezetni akarnak, kizárólag vezetni.

Azok az emberek, akik oly szívesen szónokolnak »az önfeláldozásról, a Kuomintang furfangjáról, a japán banditákról«, hónapokig várják, míg a falukban állomásozó öt-tíz japán katona méltóztatik eltávozni."

Borisz Vasziljevics haragját az itt történtek felszítják. Én mégsem osztom kategorikus vélekedéseit. Jenanban elég sok a forradalmi eszméhez hű fiatal, de sajnos megbénítja őket a lélektani drill és a tétlenség. Fájdalmas dolog látni, hogyan kényszerítenek fiatal embereket értelmetlen magolásra, hogyan ölik ki belőlük az önálló gondolkodás képességét.

Ezek a gyerekek más körülmények között hősiesen helytállnak, s a legnehezebb munkát is elvégzik hazájuk javára.

Tudom, s később magam is láttam, milyen hősiesen harcolt a kínai hadsereg a japán megszállókkal szemben az ellenállás első éveiben.

A hiányosan kiképzett, a hivatalnokok és tábornokok korrupciója által szétzüllesztett, úgy-ahogy fölfegyverzett kínai hadsereg kitartóan ellenállt a japán hadosztályok nyomásának. Éppen a kínai társadalom legjobb részének ösztönzésére jött létre akkor a japánellenes egységfront.

Világos, hogy a jenani ifjúság többsége önzetlen odaadással viseltetik hazája iránt. Ami pedig a karrierizmust illeti, ez a gaz minden környezetben felütheti a fejét.

Augusztus 18.

Júliusban egy újabb japán gyalogoshadosztályt vezényeltek át Mandzsúriába. Továbbra is árad a hadfelszerelés a Kvantung-hadsereg számára, és új repülőegységeket irányítanak át Kínából és Japánból a szovjet határ közelébe. Megkezdték a Dairen–Harbin autósztráda építését. A határ közelében gyorsított ütemben javítják az országutakat és a bekötő utakat. Ugyanott szervezik az új páncélos hadsereget.

A japánok több ponton közvetlenül a szovjet határig tolták előre csapataikat.

Így tehát a Kvantung-hadsereg minőségileg és mennyiségileg is erősödik.

*

Hsziao Li reggeli üdvözlet helyett így kiáltott a küszöbről: „Ha ilyen tempóban folytatják, az Urálig is visszavonulhatnak!" Odaszaladt hozzám, és kárörvendő mosollyal puhatolni kezdte, mikor állítják meg az oroszok a németeket?

Nem kis erőfeszítésembe került, hogy eltitkoljam undoromat.

Ezt mondtam: „Hsziao Li elvtárs, 1941-ben Moszkva alatt sem volt könnyebb, mégis szétvertük a fasisztákat. Bizonyos vagyok benne, hogy most is helytállunk. A németek arcvonala és utánpótlási vonala veszélyesen megnyúlt. Visszavonulásunk előkészíti a feltételeket a hitleristák majdani határozott szétzúzásához."

Mit felelhettem volna? Egyetlen percre sem kételkedem a győzelmünkben, de az ilyenek, mint Hsziao Li, a kárörömben élik ki magukat. Az ilyenek mellesleg saját népük szenvedései iránt is közömbösek.

*

Juzsin, Alejev és én elhatároztuk, hogy átköltözünk Tapienkouba („Nagy Kényelem") – így sok időt takaríthatunk meg. Közelebb leszünk Jencsialinghoz (a KKP KB rezidenciája) és magához a városhoz is.

Kang Seng eleget tett kérésünknek. Október elejére Tapienkouban barlangokat vájnak a részünkre.

Augusztus 22.

Stilwell amerikai tábornok a távol-keleti szövetséges csapatok vezérkari főnöke. A csungkingi tábornokok körében nagy elégedetlenséget keltett, hogy az amerikaiak beavatkoznak vezérkaruk ügyeibe. Különösen élesen lép fel Stilwell ellen a központi kormány hadügyminisztere, Ho Jing-csin.

Ho Jing-csin hadügyminiszter Csang Kaj-sek régi és közeli segítőtársa. Katonai képesítését Japánban szerezte.

*

A párt, hogy megőrizze ideológiai egységét, nem tűri a frakciózást, mint olyan tényezőt, amely gyengíti a forradalmi erők egységét az országban. A pártegység megköveteli a párt minden tagjának baráti együttműködését s az olyan cselekményekről való lemondást, amelyek a reakciós erők kezére játszanának.

Vang Ming, Po Ku és Lo Fu alávetik magukat a párthatározatoknak, a pártfegyelemnek, nem hoznak létre külön frakciós csoportot, és becsületesen kifejezik: nem értenek egyet Mao Ce-tung irányvonalával.

Augusztus 25.

A csungkingi parancsnokság mindenáron szeretné visszaszerezni a Csöcsiang–Csianghszi vasútvonalat. A kínaiak támadnak.

Santung tartomány középső részén a japánok kezdeményeznek. A kínai csapatoknak igen nagyok a veszteségeik.

A szövetségesek a „Reich" ipari és katonai objektumai ellen intézett légitámadásokra korlátozzák tevékenységüket, a harcot alapjában véve a szovjet hadsereg vívja.

Roosevelt elnök kijelentette, hogy a hitleri fasizmus bűncselekményei „szörnyű bosszúhoz" vezetnek majd. Mindez igaz, de miért nem szólt az elnök arról, hogy mikor nyitják meg végre a második frontot. A feltételek most a legkedvezőbbek: a németek stratégiai tartalékait leköti a Szovjetunió.

*

A Különleges Körzetben a Kuomintanggal kötött szövetség elleni agitáció a „támadás elméletére" emlékeztet, amelyet már a húszas években eltemetett a nemzetközi forradalmi mozgalom.

A Kuomintanggal kötött szövetség a jelenlegi körülmények között biztosíthatja a KKP erőinek megőrzését és fejlesztését, az ország életében játszott szerepének növelését. Ez a szövetség gyakorlati megvalósítása a Komintern taktikai módszereinek, amelyek a lenini dialektikán alapulnak: számba veszik a tényezők sokasága által meghatározott konkrét helyzetet. Ez a számítás figyelembe veszi a kommunista párt politikai érettségét és harckészségét, a politikai és fegyveres csoportok kapcsolatát az országban, a burzsoázia politikai szervezettségének fokát, a burzsoázián belüli konfliktusokat, a közbülső osztályok hangulatát, a társadalom gazdasági állapotát, az államapparátus szilárdságát stb.

A balos forradalmi frázisok és gyakorlati következményeik ártanak a forradalomnak, kompromittálják a túlsúlyban levő reakciós erők előtt a még meg nem szilárdult pártot és haladó szervezeteket.

A „támadás elmélete" Li Li-szan óta tartósan meghonosodott a KKP-ban. Azok a hibák, amelyeket a nemzetközi forradalom már leküzdött, ismét jelentkeznek ebben a pártban. Kínában túlsúlyban van a kispolgárság. Li Li-szan elmélete újratermelődött és ismét újratermelődik a kispolgári környezetből.

Az ilyesfajta „forradalmiságot", amely figyelmen kívül hagyja a valóságos erőviszonyokat és körülményeket, túlságosan jól ismerjük saját országunk történetéből. Bőségesen elláttak ben-

nünket baloldali frázisokkal az anarchisták, a baloldali eszerek, a trockisták, és ismerjük a „támadás elméletének" gyakorlati árát: a dolgozók hiábavaló véráldozatait.

Augusztus 28.

A hadijelentésekben először esik szó Sztálingrádról! A németek valóban eljutottak a Volgáig. A várostól északnyugatra elkeseredett harcok dúlnak. A Kubánt megszállták. Harcok folynak a Kaukázus előhegyeiben. „Egyetlen lépést sem hátrálunk!" – ezeket a szavakat halljuk leggyakrabban a moszkvai rádióból.

Sok japán tábornok és tiszt kapott kiképzést a hitleri Németország csapatainál, többek között olyanok is, akik ma a hadsereg parancsnokai.

*

Ma Haj-tö felesége és Mao Ce-tung felesége barátnők. Gyakran látom őket kettesben sétálni. Szu Fi sok időt tölt vendégségben Csiang Csingnél.

Csiang Csing szeret lovagolni.

*

Mao Ce-tung tudományos titkára Csen Po-ta. Kövérkés, félszeg mozgású ember, nagy füle van és mélyen ülő szeme. Elvtársaim véleménye és saját benyomásom szerint Csen Po-ta ravasz és tehetséges ember. Kang Sengtől eltérően széles körű ismeretsége és sok barátja van. Érti a módját, hogy közlékenynek és jóindulatúnak látsszék.

Csen Po-ta 1904-ben született Fucsien tartományban. A húszas években elvégezte a moszkvai Szun Jat-szen Egyetemet. Rendkívüli irodalmi tehetsége van; a harmincas években cikkeket írt a marxizmus elméletéről, és filozófiát tanított. Számos könyv szerzője.

1937 óta van Jenanban. A pártiskola lektora. A hiányos mű-

veltségű Mao Ce-tungnak felbecsülhetetlen értékű munkatárs, különösen ha figyelembe vesszük titkári tehetségét, amellyel megbízójának bármely elgondolását valóra váltja.

Augusztus 30.

Mandzsúriában, a szovjet határ mentén felsorakozik a Kvantung-hadsereg.

Elit-tisztikarát és tiszthelyettesi állományát speciálisan a szovjet Távol-Keleten, Szibériában és Mongóliában megvívandó harcra készítették fel. Gazdag tapasztalatra tett szert a Kína északkeleti részén lebonyolított büntető hadjáratokban. A fehérgárdista csőcselékből tevékeny földerítő apparátust hoztak létre, és a Szovjetunióra specializálták.

A Kvantung-hadsereg parancsnoksága nagy befolyással van Japán agresszív politikájára. A vezérkarban és a minisztertanácsban a Kvantung-hadsereg főtisztjeinek döntő szavuk van. Összeforrasztja őket régi és állhatatos kívánságuk, amelyet nem tartottak titokban és ma is vallanak: ez pedig a Szovjetunióval folytatott háború és az Urálig terjedő orosz földek Japánhoz csatolása. A jelenlegi miniszterelnök, Todzso tábornok is a Kvantung-hadsereg neveltje, hivatására nézve csendőr, meggyőződését tekintve pedig fasiszta.

Jenanban kigúnyolják a Szovjetuniót katonai kudarcaiért. Egyetlen együttérző szót, egyetlen baráti gesztust sem tapasztalunk.

*

A sokéves polgárháború, a proletariátus gyöngesége és egy sor pártvezető opportunista hibái ellenére a KKP volt a forradalmi mozgalom vezetője. És ez a Nagy Októberi Forradalom eszmei hatásának, a kínai kommunisták hősies harcának eredménye. A KKP nehéz körülmények között küzdött azért, hogy megszabadítsa népét a feudális, kapitalista és külföldi uralomtól. A kínai dolgozók szemében a KKP a Nagy Októberi Forradalom eszméinek letéteményese. A dolgozók hisznek a pártban...

*

Bármikor találkozom is Mao Ce-tunggal, környezete erőltetett vidámsággal veszi körül, s olykor megdöbbentő könnyedséggel nyilatkoznak a legbonyolultabb eseményekről. Kiváltképpen kitűnik e tekintetben Teng Fa, Zsen Pi-si és Hsziao Csin-kan.

Szabados viselkedésük még jobban aláhúzza Mao Ce-tung mesterkélt szerénységét. Mindig ő áll a lármás forgatag középpontjában, és hallgatólagosan jóváhagyja mindazt, ami körülötte zajlik.

Este Mao Ce-tung meghívott engem és Alejevet. A Politikai Bizottság tagjainak felhevült arcából megértettem, hogy most ért véget az értekezlet, amely aligha lehetett békés. Szokatlan meghívás volt ez, nem kísérte a száraz hivatalos ceremónia.

Mao Ce-tungnak megközelíthetetlenségén kívül van egy másik, tisztán kínai vonása. Udvariasan kikérdezett bennünket az egészségünkről, érdeklődött, mire van szükségünk, egy bőrfotelba ültetett, amelyet a reprezentatív vendégek számára tartottak fenn, majd maga hozta oda a rizst, a hanzsát és a teát. Csiang Csing közelebb húzta a heverőt, s Mao Ce-tung ledőlt. Testőre átnyújtott neki egy korsót, Csiang Csing pedig földimogyorót szórt a tenyerébe.

Arra a kérdésünkre, vajon megtámadják-e a japánok a Szovjetuniót, és hogyan viszonyulna a KKP ehhez a háborúhoz, Mao Ce-tung szórakozottan megjegyezte: „Mi természetesen akciót kezdünk a japánok ellen."

A kérdés nem volt kedvére való. Ingerültségét Mao Ce-tung mosolya mögé rejtette. Magyarázni kezdte a KKP jelenlegi feladatait. „Mindazt, ami nem kedvez az egységnek, meg kell semmisíteni. Le kell számolnunk az önelégültséggel és az egészségtelen stílussal (hogy mit kell e stíluson érteni, azt nem magyarázta meg). A káderekre ellenőrizni kell. S a káderekről munkájuk, egész tevékenységük alapján kell ítéletet mondani" stb.

Kang Seng tőlem balra ült. Ránéztem erre a szemüveges emberre, összeszorított, keskeny ajkára, és arra gondoltam, mennyi hatalmat, mennyi életet tart a kezében.

Mao Ce-tung hirtelen elhallgatott, majd paprikát kért. Megértettük, hogy a fogadás hivatalos része véget ért. Mao rám mutatott, és elsőként nekem szolgálták fel a tányér piros paprikát. Ugyanilyen tányért adtak neki is.

Harapott a paprikából, és elnyújtózva a heverőn, faggatni kezdett: „Sztálin forradalmár? És szereti a piros paprikát... ? Az igazi forradalmár feltétlenül szereti a piros paprikát!" Kortyolt a korsóból és megjegyezte: „Macedóniai Sándor biztosan imádta a piros paprikát. Nagy ember volt, forradalmár a saját területén. Természetesen Sztálin is szereti a paprikát! Egyél te is, Szung Ping, vegyél csak, ha forradalmár vagy..."

Mao Ce-tung egyik paprikát a másik után nyelte le, anélkül, hogy egyet is hunyorított volna, és kisüstit ivott rá. Ami igaz, az igaz: inni tud, és nem veszti el önkontrollját.

Kang Senget elragadtatással töltötte el Mao Ce-tung. Fülig ért a szája, és hangosan szívta be a levegőt.

Mao Ce-tung arca hamarosan piros lett, akár a paprika tányérjainkon.

Csiang Csing egymás után tette föl a lemezeket. Odaült hozzám Vang Csia-hsziang. A beszélgetés a legutóbbi eseményekre terelődött.

Vang Csia-hsziangot és Kang Senget nevetésre késztette, amikor – többnyire hasztalanul – próbáltuk megfejteni az általuk szolgáltatott információkat, amelyek semmiféleképpen sem lehettek kielégítőek: megtévesztőek és szegényesek voltak.

Másfél óra múlva Mao Ce-tungon erőt vett az ital. Ásítozva, egész hosszában végignyúlt a heverőn. Csiang Csing föltett egy lemezt, egy régi kínai operafelvételt. Mao Ce-tung jóváhagyóan bólintott, s a zene ütemére tapsolni kezdett. Lassacskán elszunnyadt...

SZEPTEMBER

Szeptember 1.

A japán hadosztályok elhagyják laktanyáikat, és hadrendbe sorakoznak a szovjet határnál. Az anyaországból menetoszlopok érkeznek. Továbbra is erőltetett ütemben szállítják a fölszerelést és a hadianyagot.

Mandzsúriában tovább folytatódik az átkelő eszközök összpontosítása. Országutakat és bekötő utakat építenek.

Augusztus második felétől a Kvantung-hadseregben nem kapnak szabadságot a katonák. A tengermelléki körzet irányában a japán csapatok teljes egészében hadrendbe fejlődtek fel.

A Kvantung-hadsereg vezérkari főnökévé Kaszahara vezérőrnagyot nevezték ki.

*

Orlov makacsul amellett van, hogy építsenek új műtőt: egy kőteraszt a barlang előtt. Felhasználja azt a tényt, hogy a KKP összes tekintélyes vezetője az ő orvosi felügyelete alatt áll. Csiang Csing hűséges páciense. Orlov mindenkit igyekszik meggyőzni az új műtő szükségességéről.

Az orvosi műszerek, a laboratóriumi fölszerelések és a gyógyszerek hiánya virtuóz tudást követel Andrej Jakovlevicstól, annál inkább, mivel a kínai orvosok féltékenyek rá, és csak ímmel-ámmal segítik.

Orlov mégis arra számít, hogy leküzdheti ezt a bizalmatlanságot, és jó sebészeket, ápolónőket képezhet ki.

Szeptember 2.

A Moszkvából érkező hírek vigasztalanok. Mindannyian elvesztettük a nyugalmunkat. Nem hallani egyebet, mint a Dolmatovhoz intézett kérdéseket: Mit mondanak? Mi van Sztálingrádban?

A külföldi rádióállomások nagyon szegényes információt szolgáltatnak Kínáról. Itt Csang Kaj-sek cenzúrájának szigorával magyarázzák ezt.

A tokiói rádió „nacionalistának" nevezi a csungkingi kormányt és Csang Kaj-seket.

Mandzsúriában páncélos hadsereg alakult három tankhadosztályból. Ez a japán fegyveres erők első páncélos hadserege.

*

Jang Sang-kun – Vang Ming egyik harcostársa. A KKP KB észak-kínai irodájának egykori titkára (1934), ma a KKP KB hivatalát vezeti. Szecsuanból származik.

*

A KKP pártmunkásaira jellemző, hogy gyengén ismerik nemcsak a filozófiát általában, hanem a marxizmust is. Innen származhat a marxizmus felfogásának roppant leegyszerűsítése.

*

Mao Ce-tung az alábbiakban jelöli meg a csengfeng fő céljait:

1. A „dogmatizmus" veszélyes következményeinek leküzdése;
2. Azokat a kispolgári elemeket, akik az utóbbi években léptek be a pártba, „a proletár ideológia szellemében" kell nevelni („segíteni kell nekik, hogy szilárdabban helyezkedjenek a munkásosztály álláspontjára . . .").

Szeptember 4.

Úgy látszik, a Volgánál elakadt a német offenzíva. Sztálingrádnál elkeseredett harcok folynak. Leningrád köré blokádot vontak, de a város továbbra is a mienk!

Az angol rádió sokat és megtévesztően beszél az indiai helyzetről. A tüntetéseket szétlövik . . .

A kínaiak elfoglalták Lancsi városát (Csöcsiang tartomány), és Csinhua felé vonulnak előre.

Mandzsúriában és Koreában, azaz a szovjet határok közvetlen közelében kb. 32 japán hadosztályt összpontosítottak.

*

A csengfeng fényében különös jelentőségűvé vált a Politikai Bizottságban folyó ideológiai harc. Mao Ce-tung „dogmatizmussal" vádolja Vang Minget, Po Kut, Lo Fut és másokat – azaz a marxizmus-leninizmus mechanikus átvételével, a kínai valóság fi-

gyelmen kívül hagyásával. Csu Te és Lin Po-csü alapjában osztja az úgynevezett moszkvai ellenzék nézeteit. Sajnos, ismeretlenek e harc részletei . . .

Mao Ce-tung azokat a kommunistákat nevezi dogmatikusoknak, akik a Szovjetunióban tanultak és a politikai munkáért felelnek a pártban, valamint a párt értelmiségét, amely munkájában az SZK(b)P tapasztalataira támaszkodik.

A csengfeng jellege egyre rosszindulatúbbá válik. Az emberek most nemcsak a fentről megjelölt dokumentumokat magolják, hanem ráadásul szidalmazzák is a „dogmatikusokat", bár ezek nevét az egyszerűbb párttagok elől eltitkolják.

Szeptember 6.

A japán erők nem Japánra, hanem Mandzsúria katonai arzenáljára támaszkodnak. Ez a tény hatalmas önálló erővé teszi a Kvantung-hadseregcsoportot.

A japán katonafiatalokat gyorsított ütemben dolgozzák meg az ősi „Busido" („a harcos útja") szellemében. Ez előírja, miként kell viselkednie a japánnak a háborúban. A japán katonai előírásokat, szolgálati szabályzatokat s általában véve a katonák viselkedését e középkori kódex szelleme hatja át.

A „Busido" szerepe döntő a japán katona morális arculatának kialakításában. Egyik legfontosabb szabálya: feltétlen engedelmesség és a halál megvetése.

A fogság nemcsak egyszerűen szégyen a katona számára. A fogoly szégyent hoz az egész nemzetre és természetesen a Mikádóra is.

Az esetek túlnyomó többségében a japán hadifoglyok nem ismerik el, hogy fogságba estek. „Eltévedtek", „megfosztották őket az ellenállás lehetőségétől", de ők „nem tették le a fegyvert" stb.

Hszincsin város „Mandzsukuo állam" fővárosa. Ott székel a Kvantung-hadsereg vezérkara.

Mandzsúria hatalmas gyakorlótér. Itt készítik fel a Japánból érkező kiképzetlen csapattesteket. A felkészített csapatokat innen irányítják a déli tengerek körzetébe, s helyettük újak érkeznek.

A Kvantung-hadseregcsoport jelenleg első fokú harckészültségben áll.

*

Alejev szerint a Különleges Körzetben valamiféle ellenséges csoport tevékenykedik. Azt hiszem, a dolog sokkal komolyabb ennél. Nem elégedhetem meg egy ilyen homályos fogalmazással. Ha ez ellenséges csoport, akkor milyen az összetétele, mik a céljai és módszerei?

A csengfeng az egekig magasztalja Mao Ce-tung érdemeit. Hála Mao Ce-tungnak, „a párt magasan tartja a forradalom zászlaját", „sikerült megőrizni a forradalom védelmi támaszpontjait és a párt káderanyagát", „létrehozni a japánellenes egységfrontot", „kidolgozni az új forradalmi elméletet" (ezen Mao Ce-tung „Az új demokráciáról" című munkáját értik), azaz Mao „helyesen jelöli ki a párt helyét a jelenlegi történelmi szakaszban".

A gyűlések résztvevőinek ezt sugalmazzák: Mao Ce-tung „meghatározta a nemzeti kis- és középburzsoáziának mint hazafias elemnek az új szerepét, és megfogalmazta az új demokratizmus elveit".

Szeptember 9.

A kínai csapatok támadnak. A legfontosabb hadműveletek a kantoni vasútvonal mentén bontakoznak ki. A központi kormány csapatai felszabadították Lupao és Kuntaien városát.

Csinhuát a megszállók továbbra is tartják . . .

A japán bombázó légierő támadásokat hajt végre az amerikaiak legfőbb kínai támaszpontja, Kujlin ellen.

A nyári hadjárat során a japánok arra törekedtek, hogy megsemmisítsék a Csöcsiang tartományban elhelyezett amerikai repülőtereket, s ezenkívül megtisztítsák a központi kormány csapataitól a tenger menti tartományokat és ily módon összefüggő frontot hozzanak létre a Fülöp-szigetektől Mandzsúriáig.

*

A „Csiefang Zsipao" vezércikket közöl, amelyet Mao Ce-tungnak tulajdonítanak. Nyilvánvaló, hogy mint mindig, most is tudományos titkára, Csen Po-ta írta. Annak idején Csen Po-ta pártfigyelmeztetésben részesült a Kommunista Internacionálé Végrehajtó Bizottsága részéről trockista tanok terjesztése miatt.

*

A Komintern Végrehajtó Bizottságának küldött tudósításainkért és beszámolóimért Moszkva egy sor dokumentumot bocsátott rendelkezésünkre.

A KKP KB katonai osztályának 1929-ben kiadott tájékoztatójából:

„A helyi pártszervezeteknek nincs megfelelő kapcsolatuk a tömegekkel. A Vörös Hadsereg teljességgel felváltotta a tömegszervezeteket és a helyi pártbizottságokat. Csu Te és Mao Ce-tung tapasztalatára támaszkodva ki lehet jelenteni, hogy a legtöbb helyen a tömegeket nem égető érdekeik, hanem a Vörös Hadseregtől érzett félelmük vezeti a hadseregbe. Ez azt bizonyítja, hogy még Csu Te és Mao Ce-tung Vörös Hadserege sem tudja nyilvánvalóvá tenni azt a célt – pedig a legszélesebb tömegbázisa van –, amelyért a tömegeknek harcolniuk kell. Sok helyen továbbra is megfigyelhető az a jelenség, hogy a katonai fegyelem kiszorítja a pártfegyelmet. Gyakran sortüzekkel büntetik az elkövetett hibákat . . .

»A hullámszerű mozgalomról« tesz említést Mao Ce-tung abban a levelében, amelyet a hunani tartományi bizottsághoz intézett. A szerző véleményét abban lehet összegezni, hogy »egy meghatározott helyen a környékre is kiterjedő harcot kell provokálni . . . «

A legfontosabb azonban a tömegek fölemelése érdekében végzett munka, mert csak a jó tömegmunka biztosíthatja az ilyen vagy olyan taktika győzelmét . . .

Jelenleg sok helyütt a kulákság és az értelmiség tartja kezében a szovjethatalmat. Sok tanácsi dolgozó . . . akaratlanul is bevonta a tanácsokba a kulák elemeket, s ily módon »mellékszereplőkké« változtatják a szovjetekben a szegényparasztokat és a napszámo-

sokat. Ilyen tényekkel gyakran találkozunk Csu Te és Mao Ce-tung Vörös Hadseregében. A legkomolyabb figyelmet kell fordítanunk a szegény- és középparaszti tömegek tömörítésére a tanácsok körül . . ."

Az ilyen és ehhez hasonló dokumentumok rendkívül időszerűek. S azt igazolják, hogy helyesen értékelem a helyzetet. A Kommunista Internacionálé Végrehajtó Bizottsága osztja óvatosságomat.

A forradalmi mozgalom centrumát Mao Ce-tung kizárólag a faluban látja. Meggyőződtem erről a vele és környezetével folytatott beszélgetésekből.

*

Adatokat gyűjtök a Különleges Körzet gazdasági földrajzáról. A kérdés új, teljesen feltáratlan, és nagyon érdekli a Kominternt. Kang Seng hivatala meghamisított számokat és jelentéseket közöl velünk. A körzet és kivált Jenan lakosságának szociális helyzetéről egyáltalán nincsenek statisztikai adatok.

Szeptember 12.

Churchill kijelentette Londonban, hogy egy dolog tökéletesen nyilvánvaló: ez pedig Oroszország megingathatatlan akarata, hogy harcolni fog Németország szétzúzásáig. Az angol miniszterelnök a német háborús bűnösök címére intézett fenyegetéssel fejezte be beszédét: „Pusztuljon el mindenki, aki hasonlóra vetemedik!"

Roosevelt azt mondta, hogy az orosz fronton a németek nem tudnak döntő sikert kicsikarni, jóllehet jelentékeny orosz területeket foglaltak el. Az elnök beismerte, hogy az oroszok több német katonát, páncélost és repülőgépet semmisítenek meg, mint az összes többi fronton együttvéve. Az oroszok „ragyogóan harcolnak".

Nagyon megható beismerések, de hol késik a második front?

Mikor oszlik meg végre a német hadosztályok ereje két front között? A Szovjetunió vérzik, nem szavakra van szüksége.

Gyakorlatilag a Szovjetunió ellen dolgozik jelenleg Európa egész katonai-gazdasági potenciálja, beleértve a néhány semleges országot is; ezek értékes stratégiai nyersanyagokat bocsátanak Németország rendelkezésére.

*

Lefordítottam a „Csiefang Zsipao" „Kivételes fontosságú politikai intézkedés" című cikkét. A cikk arra szólítja fel olvasóit, hogy mélyüljenek el jobban a csengfengben, és nemcsak a Különleges Körzetben, hanem minden kommunista bázison is. A cikk bővelkedik a kínai klasszikusoktól vett idézetekben (Mao „klasszikus" stílusa, helyesebben Csen Po-táé) és a japánok szétzúzásának elkerülhetetlenségéről szóló fejtegetésekben.

*

Átmásolok a naplómba egy másik dokumentumot is; ezt a Kommunista Internacionálé Végrehajtó Bizottsága bocsátotta a rendelkezésemre, hogy helyesen tájékozódhassam a jenani helyzetben.

„1930 januárjában a Komintern VB megkapta Csing Ji-szung beszámolóját, amelynek címe: »A Csu Te és Mao Ce-tung között a Vörös Hadseregről folyó vitáról«:

»... Csu Te szigorú bírálatban részesült (a Hunan déli részén elszenvedett vereségért), és Mao Ce-tung, tudva, hogy a vereség súlyos csapást mér Csu Te tekintélyére, arra igyekezett felhasználni ezt a körülményt, hogy végképp aláássa Csu Te presztízsét...

Mao Ce-tung minden hatalmat a saját kezében akar összpontosítani, és miután minden erejét ez köti le, természetesen nem tud megbirkózni a helyzettel. Csu Te ezzel tökéletesen tisztában van, de nem akarja zavarni Maót...

Csu Te kijelenti, hogy Mao a felelős mindenért... Hogy ki a

felelős, kinek van igaza, nehéz volna megmondani, de mégis meg kell jegyezni, hogy a tömegek elégedetlenek Mao Ce-tunggal...

Mao Ce-tung sajátos álláspontot foglal el sok kérdésben. Ami Csu Tet illeti, ő gyakran váltogatja nézeteit...

Mao Ce-tung negatív vonásai: nem népszerű a tömegek között, és manőverezik a pártban...«"

Csu Te túlságosan népszerű. És Mao Ce-tung kereste az alkalmat, hogy kompromittálja. De itt nem a rokonszenv dönt. A hadsereg fölötti hatalom – ez volt Mao Ce-tung célja. Világossá válik ez, ha az ember összehasonlítja a Komintern VB dokumentumait a valósággal.

Mao Ce-tung semmit sem tudott szembeállítani Csu Te katonai tehetségével. S amellett Mao Ce-tung túlságosan jelentéktelen a híres katonai parancsnok mellett. Ezért mindenképpen új katonai vezető előléptetésén fáradozik. Így például Lin Piao (orosz fordításban a neve erdei borzot jelent) néhány év alatt századparancsnokból hadtestparancsnokká lépett elő.

Mao Ce-tungnak saját bevallása szerint ifjúkorában „A világ nagy hadvezérei" című könyv volt az egyik legkedvesebb olvasmánya. Elragadtatással viseltetik a híres hódítók, uralkodók és mindazok iránt, akik meg tudtak kapaszkodni az „emberi piramis" csúcsán...

Szeptember 14.

Elhelyezkedéséből ítélve, a japán páncélos hadsereg Primorszk irányában fog tevékenykedni (Habarovszk elfoglalása céljából). A hadsereg parancsnoka Josida vezérőrnagy. A Kvantung-hadsereg vezérkarát front-vezérkarrá alakították át, s három irányban (Bajkálontúli terület, Primorszk vidéke és a Szungari folyó völgye) fog tevékenykedni.

Az egyik legfontosabb irányban Jamasita tábornok vezényli a csapatokat, talán a legtapasztaltabb japán hadvezér, aki nagy érdemeket szerzett Szingapúr elfoglalásánál és egy sor más hadműveletben a déli tengerek körzetében. Ez a tény sok mindenről árulkodik.

Mandzsúriát most elárasztják a japán csapatok és haditechnikai eszközök.

A Kuril-szigetek, Szahalin és Mandzsúria gigászi felvonulási terep a japánok szovjetellenes háborújához. És a felvonulás befejeződött.

*

Doihara az egyik leghíresebb japán kém, a nemzetközi földerítés történetének egyik leghírhedtebb figurája. A Szovjetunió elleni provokációk ravasz szervezője. Életcélja, hogy meggyengítse a Szovjetunió hatalmát. Az óceántól az Urálig minden keleti orosz földnek Japánhoz kell tartoznia – ez a politikai hitvallása ennek a japán Lawrence-nak. Fehérgárdista bandákat szervez és irányít: ő szervezte Szemjonov, Kiszeljov, Rodzievski és Uhtomszkij bandáit. Ezekből aktív ügynökséget toboroz.

Ugyanaz a Doihara ő, aki még a polgárháború éveiben ott hagyta véres nyomát a szovjet Távol-Keleten. És mint a véreb, ez a generális egész életében ott szimatol a szovjet határon.

Láttam a fényképét. Önelégült hóhér. Középmagas, kövérkés, szemüveges.

Szeptember 15.

A külföldi rádióállomások Hitler dicsekvéseit ismételgetik, hogy a volgai város a legközelebbi napokban megadja magát a németeknek. Sok kommentátor összefüggésbe hozza ezt a Szovjetunió végleges vereségével és a vichyi Franciaországhoz hasonló bábállam létrehozásával.

A kínai frontokon nincsenek lényeges változások. Nyilvánvalóan mindkét fél befejezettnek tekinti a nyári hadjáratot. Helyenként összetűzések robbannak ki az előnyösebb pozíciókért.

Az angol rádió továbbra is nyugtalanul tudósít az indiai villongásokról. A rendőrség állandóan fegyverét használja a tüntetők szétverésére. Gandhi a gyarmatosítók réme.

*

A naplókat, jegyzetfüzeteket, papírokat a rádióasztalban őrizzük. Nem bízom a személyzetben és Csenben, a gondnokban sem.

Csenről megoszlanak a vélemények. Juzsin rendes embernek tartja. Dolmatovnak, Rimmarnak és nekem meggyőződésünk, hogy a gondnok Kang Seng besúgója.

A rádióasztalt lakat alatt tartjuk, és állandó ügyeletet tartunk a házban.

Meglepő a rádiósok kitartása. A fiúk olykor több óra hosszat is türelmesen kopogtatják hosszú közleményeinket.

Átmásoltam a naplómba az egyik legutóbb kapott dokumentumot: a KKP KB Politikai Bizottságának üléséről készült jegyzőkönyv részleteit. Az ülést 1930. február 17-én tartották.

Vej elvtárs felszólalásából:

„A Vörös Hadsereg feladata nemcsak az, hogy elmélyítse az agrárforradalmat, hanem az is, hogy kiterjessze a központi városokra, mert ez a forradalom csak így befolyásolhatja az egész ország politikáját. Ha kizárólag az agrárforradalom elmélyítésére szorítkozunk, ez azt jelenti, hogy a falura korlátozzuk tevékenységünket, ahogy ezt Mao és Csu teszi. A Vörös Hadsereg feladata abban áll, hogy összekösse a faluban vívott partizánharcot a városi munkások harcával . . ."

Eszerint tehát Mao jelenlegi harca a Politikai Bizottságban csak logikus folytatása egy régebbi politikai irányvonalnak.

Alapjában véve befejeződött a kétségek korszaka: megismerkedtem a körülményekkel. Megfeszített és rendkívül felelős munka vár még rám. A rendelkezésemre bocsátott dokumentumok megerősítenek abban a meggyőződésemben, hogy helyesek voltak a Komintern VB-nek küldött első beszámolók. Éppen e dokumentumok álláspontjáról kell elemezni a KKP vezetésében kialakult politikai szituációt és a csengfeng jellegét. Hálásan gondolok vissza azokra a beszélgetésekre, amelyeket Dimitrov és Manuilszkij elvtárssal folytattam. Elutazásom előtt fogadtak a Komintern Végrehajtó Bizottsága részéről, és alaposan megismertettek a KKP-ban és a Különleges Körzetben uralkodó helyzettel.

A jenani események arról győznek meg, hogy a KKP vezetésében végbemenő, kulisszák mögötti politikai folyamatok új sza-

kaszba léptek. Ezt az motiválja, hogy a világháború és a Szovjetunió nehéz helyzete következtében csökken a Komintern szerepe. Nem szabad elsietett következtetéseket tenni. Teljesen nyílt csak a saját naplómmal szemben lehetek. Mindenekelőtt a tények, azután az elemzés. De az analízis iránya ma már világos.

*

Hajnalban a frontra indulok Alejevvel. A helyszínen kell meggyőződnünk a 8. Hadsereg harci cselekményeinek jellegéről. Mintegy 500 versztányi utat kell megtennünk lóháton, Ho Lung 120. gyalogoshadosztályáig.

Egy-két hetet még várnunk kellett volna. Szeptember végén már kedvezőbb az időjárás egy ilyen utazáshoz. Az utak felszikkadnak az eső után, és még nincs hideg. De az idő nem vár.

Szeptember 16–október 19.

Tíz napig tartott az út Ho Lung vezérkaráig.

Helyenként olyan volt az út, hogy kantáruknál fogva kellett vezetni a lovakat. A szakadékok fölött ingatag kis hidak ívelnek át. Az utat kövek torlaszolják el. Nem kevesen esnek itt áldozatul a lavináknak. Sok helyen csak a sziklákba vésett lépcsőfokok vezetnek a csúcs felé. Sok száz méteres meredek hegyi lépcsők.

Az ösvényeken nyulak, rókák, vaddisznók, vadkecskék és sakálok. A vaddisznók egész csordákban törtetnek elő.

Helyesebbnek tartottam, ha a szabad ég alatt éjszakázunk. Igaz, a hegyekben hideg van, s banditák is rejtőznek itt, de legalább nincsenek élősdiek, tetvek és bolhák, mint a fogadókban. Miféle álomról lehet ott szó!

Mindenütt hemzsegnek a banditák és az útonállók. Egyes rablóbandák partizánoknak adják ki magukat. E bandák a japánokhoz hasonlóan terrorizálják a lakosságot.

A partizánmozgalom vezetése rendkívül gyönge. Sok nagy partizánosztagnak a mai napig sincs megbízható összeköttetése a központtal, bár a háború már sok éve tart.

A parasztság szegénysége, műveletlensége és nyomora meg-

döbbentő. A háború, a viszálykodás és torzsalkodás nem teszi lehetővé a gazdálkodást. Éheznek. Egyetlen vagyonkájuk a rozzant házikó. Rongyokba burkolózva alszanak. Ritka az olyan család, amelyben nem szívnak ópiumot. A gyerekek giliszta- és gyomorbetegségekben szenvednek, pusztít a rachitis.

Láttam olyan falvakat, amelyeknek egész lakossága trachomás, leprás vagy szifiliszes volt. Keresztülutaztunk olyan körzeteken, amelyeket megfertőzött a himlő és a tífusz.

Megszámlálhatatlan babona él itt, tiszteletben állnak a kuruzslók és az amulettok.

Hogy munkaerőhöz jussanak, törvényessé tették az egyenlőtlen házasságokat. Láttam nyolcéves kérőt, akinek húszéves volt a menyasszonya.

Konfucius azt tanította, hogy engedelmeskedni kell az apának, a férjnek és apa hiányában az idősebb fiúnak. A gyermekek feltétlen engedelmességgel tartoznak. A kínai család: házi közösség. Az örökséget egyenlő arányban osztják szét a fiúk között.

A falvakban a legfőbb igavonó a bivaly. Bivalyháton közlekednek, bivallyal szántanak, szállítanak.

A kínaiak fizikai teljesítőképessége hihetetlen. A parasztok hajnaltól szürkületig dolgoznak, s bár silány táplálékon élnek, a munkát egy pillanatra sem hagyják abba. Átlagos életkoruk 30–40 év. S gyermekkorától kezdve mindenkinek örömtelen, gyötrelmes munka az osztályrésze.

Olyan helyeken is jártam, ahol a parasztok elfelejtették, mikor laktak jól utoljára. Legfőbb táplálékuk egy tányér igen keserű zöldség (kucaj).

Azon a viszonylag nem nagy területen, amely a Különleges Körzethez tartozik, hihetetlen mértékben keverednek a vallások: a katolicizmus, a buddhizmus, a taoizmus és az iszlám. És micsoda tarkasága a nemzetiségeknek! Kínaiak, kirgizek, kasgarok, mongolok, tibetiek ...

A konfucianizmus óriási befolyással volt és van ma is a kínai nép lelki alkatára és gondolkodására. Legegyszerűbb gyakorlati alkalmazásában a konfucianizmussal mint oktató feliratokkal találkozhatunk a templomok falain.

Láttam olajkutakat, ahol az emberek konzervdobozokkal merték az olajat. A mécses olyan luxus, amelyhez csak a jenani

pártfunkcionáriusok jutnak hozzá. Ezekhez a mécsesekhez használják a konzervdobozokkal mert olajat.

A Különleges Körzetben körülbelül egymillió hektár földterületet művelnek meg. Tizennégy millió pud gabonát és hüvelyest takarítanak be. A tavakból sót nyernek. Több mint 4000 munkást foglalkoztatnak a kis szövő- és papirüzemekben, szénbányákban.

A Különleges Körzet gazdasági nehézségei oly nagyok, hogy a parasztok a Kuomintang ellenőrzése alatt álló vagy megszállt területekre menekülnek. Ott ugyan önkény és erőszak dúl, de legalább keresni lehet. Láttam az éhező, boldogtalan emberek e szomorú meneteit. Kérdéseimre ez volt a válasz: „Ott kereshetünk, nem döglünk éhen . . ."

A parasztok áttelepüléséhez hozzájárul az adópolitika is. A lakosságtól beszedett adók egy sor, a 8. Hadsereg ellenőrzése alatt álló területen meghaladják a megszálló hatóságok által kivetett adókat!

A KKP-nak egyelőre gyönge befolyása van a lakosság körében, s ez egyenes függvénye az agrárpolitikának. A tömegpolitikai munka formális és primitív. Még Jenanban is tanúja voltam, milyen könnyen hitelt ad a nép a szenzációs és provokációs rémhíreknek. Mi lehet akkor az isten háta mögötti falvakban!

A menekültek végtelenül elgyötörtek. Koldulnak, nyomorognak, egy marék rizsért felajánlják lányaikat vagy nővéreiket. Szemükben kétségbeesés ül. A földben turkálnak, gyökereket keresgélnek . . .

Sohasem felejtem el az egyik öreg parasztembert. Egész faluját megsemmisítették a japánok. Ő és az unokája csak véletlenül menekült meg. „Hogy nem apad el az anyjuk teje!" – fakadt ki, valahányszor a japánokra terelődött a szó.

A hadsereg egyetlen centet (a kínai dollárról és centről van szó – *A szerk.*) sem kap Jenanból, de maga sem ad semmit. Ho Lungnak, Liu Po-csengnek, Cseng Kuangnak, Nie Zsung-csennek és Hsziao Kónak csapataikon és az általuk ellenőrzött területeken kívül megvan a maguk ipari arzenálja, bankjegye is. Minden parancsnok maga veti ki adóit a parasztságra. Nincs egységes adórendszer.

A műhelyekben a régi fegyvereket megjavítják, vagy néhány

rossz puskából egy újat készítenek. Jól megszervezték a gránát- és aknagyártást. Kézműveskemencékben olvasztják a fémet.

A hadsereg vezető apparátusára jellemzők a feudális csökevények. Megismerkedtem egy parancsnokkal, akinek két egészen fiatal felesége volt, majdnem gyerekek. És ez senkit sem háborít fel.

A parancsnokok és helyetteseik táviratilag közlik jelentéseiket Jenannal, és csak olyan mértékben, amennyire szükségesnek tartják. A központ direktíváit célszerűségi szempontból vitatják meg, s vagy teljesítik őket, vagy nem. A parancsnokok lenézőleg – mint afféle „írnokokról" – nyilatkoznak a jenani vezető elvtársakról.

A csapatoknál mindent lassan végeznek el, várakozó álláspontot foglalnak el. Senki sem adott nekünk őszinte információt a harci cselekményekről. Barátságosan fogadtak bennünket, de kérdéseinkre félrevezetően válaszoltak . . .

A 8. Hadsereg békésen megfér az ellenséggel. A japánok télre kényelmesen berendezkedtek a lakott településeken (körbejártuk őket), a szomszédjukban pedig ott vesztegeltek a 8. Hadsereg egységei.

Hszinhsziang körzetében a japánok 5–40 katonával szállnak meg olyan falvakat, amelyek körül Ho Lung létszámfölényben levő egységei helyezkednek el. Érdeklődtem, miért nem foglalják vissza e falvakat, hiszen ez nem kerülne nagy erőfeszítésükbe. A japánok gondtalanul sétálgattak a 8. Hadsereg harcosainak szeme láttára. Az ellenvetés így hangzott: „Nem 4, hanem 400 katonájuk van ott!"

Voltunk a katonák között. Rágyújtottunk, s a harcosok csakhamar beismerték: „Nem kapunk parancsot. Azt mondják, ha megsemmisítünk egy helyőrséget, japán erősítés érkezik. Mit tegyünk hát? A legjobb, amit tehetünk, hogy nem bántjuk őket, s ők sem bennünket . . ."

A katonák lábszártekercset, sapkát, esőköpenyt és zubbonyt viselnek. Lebarnultak, soványak. Arcuk bátor, energikus. A kedvenc fegyverük, mindannyiuk álma: a Mauser.

A megszállók a termés egy részét Japánba szállítják, ugyanúgy mint az ipari nyersanyagot, s mindezt természetesen ingyen.

A japánok fennhéjázók. A kínaiakkal úgy bánnak, mint alacsonyabb rendű fajjal. Igavonó baromként használják őket. Megerőszakolják a nőket, ágyasokká alacsonyítják őket. Büntetlenül garázdálkodnak, a legkisebb engedetlenséget is halállal büntetik. A hátországot teletűzdelték nyilvánosházakkal, spekulánsokkal, banditákkal és kivégző osztagokkal.

A faji propaganda mélyen belegyökerezett a japán ifjúság tudatába. Könyörtelenül megsemmisítenek és szétzúznak itt mindent, ami nem japán. Még a megszálló erők számára fenntartott nyilvánosházakban is szigorú faji megkülönböztetés uralkodik. A katonákat kiszolgáló nők kizárólag japánok lehetnek.

A hódítók ellen viselt háború passzív jellegű. Ezt a háborút nem reguláris hadsereg folytatja, hanem partizánosztagok vívják. Óhatatlanul olyan benyomás alakul ki, hogy a 8. Hadsereg ki akarja várni a fasiszta Németország és a Szovjetunió közötti összeütközés eredményét, és hogy itt, a Különleges Körzetben, közönyösen figyelik a szovjet nép harcát.

A KKP vezetősége nem tesz valamennyire is hatékony intézkedéseket avégett, hogy lekösse a japán expedíciós erőket az ország északi részén. Ez vitathatatlan tény. Moszkvának a KKP vezetőségéhez intézett többszöri kérése, hogy bármilyen úton zavarják meg a japánok fölkészülését a szovjetellenes háborúra, válasz nélkül maradt. Jenan politikája változatlan: visszafogják a 8. Hadsereg reguláris egységeinek hadműveleteit.

A 8. Hadsereg fő ellenségei, miként erről meggyőződtünk: a kuomintangisták. Ellenük irányul az egységeknél folytatott agitáció, s valószínűleg ellenük bontakoznak majd ki a hadműveletek. Ezért sikeres majdnem minden japán akció. Jenan azt a parancsot adta, hogy bármilyen áron őrizzék meg a 8. Hadsereg személyi állományát, és a hadsereg tétlenkedik, bár a támadó ellenség erői jelentéktelenek.

Mao Ce-tung doktrínája: a háború célja a saját élő erő megőrzése, és távolról sem a megszállók megsemmisítése. Ezt az ellenállás meggyöngítése és új területek feladása árán valósítják meg.

A tétlenség évei züllesztően hatottak a KKP fegyveres erőire. A fegyelem laza, dezertálásokra is van példa. A harcosok elhanyagolják fegyvereiket. Az egységekben és a törzsekben nem szervezték meg a kiképzést. Az egységek között nem alakítottak

ki együttműködést. A törzseknél kártyáznak és pletykálnak. Gyakran a parasztok jelenlétében adják ki az operatív parancsokat.

Itt, Észak-Kína hegyeiben, nyomát sem találjuk annak a harci elszántságnak, amellyel a mi Vörös Hadseregünk harcol. És ennek oka nem a sajátos hadihelyzetben, nem is a kínai katona harci képességeiben keresendő – hiszen a kínai katonát mindig bátorsága és kitartása jellemezte –, hanem a polgárháború kirobbantásának esztelen politikájában. A KKP fegyveres erői a jelen pillanatban nem képesek arra, hogy hadműveleteket folytassanak a többszörös túlerőben levő kuomintangistákkal.

A Különleges Körzet szigorú blokádjáról szóló sirámok: Kang Seng propagandakacsája. A frontvonalat, ugyanúgy, mint a Különleges Körzet határát, nagyon egyszerű átlépni. Erről személyesen győződtünk meg. A kegyetlen elszigeteltségről szóló fecsegéssel a KKP vezetősége kitalált nehézségeket tesz hozzá a valódiakhoz.

A fronton tett utazásból azt a tanulságot szűrtem le, hogy a KKP vezetősége nem kíván harcba lépni a japánokkal, s a háborút kedvező alkalomnak tartja saját bázisainak létrehozásához. A KKP fegyveres erői jelenleg a két szemben álló fél, a japánok és a kuomintangisták között egyensúlyoznak.

Amikor a japánok vereséget mérnek a kuomintangistákra, a központi kormány hatalma meginog. Ilyenkor azonnal behatolnak ebbe a körzetbe a 8. Hadsereg egységei. Ha kell, olyan áron is megszerzik a hatalmat, hogy fegyvereiket a kuomintangisták ellen fordítják, akik pedig szövetségeseik a japánellenes egységfrontban.

Visszavonulva a megszállók elől, Mao Ce-tung keresi az alkalmat, hogy hasznot húzzon a központi kormány és a japánok összetűzéseiből. Olyan körülmények között, amikor a nép szenved, mérhetetlen áldozatokat hoz, s a fasizmus leigázza az országot, az ilyenfajta taktika több mint körmönfont...

Miféle internacionalista politikáról lehet itt szó, ha Mao Ce-tung számára saját népe is csak eszköz a hatalomért vívott harcban. Milliók vére, szenvedése, gyásza: az ő szemében elvont fogalmak.

OKTÓBER

Október 21.

A külföldi rádióállomások ismét Roosevelt és Churchill beszédeit kommentálják, második front pedig nincs, sehol sincs!

Október 6-án egy amerikai hírügynökségnek adott válaszában Sztálin megjegyezte, hogy a helyzet szovjet értékelésében a második front megnyitása áll az első helyen . . .

Szeptember végén Csungkingba érkezett Roosevelt küldötte, Willkie. Kijelentette, hogy védekezéssel nem lehet megnyerni a háborút és Kínát kizárólag a kínaiaknak kell igazgatniuk. Október 9-én Willkie visszatért az Egyesült Államokba.

Csang Kaj-sek sajtónyilatkozata szerint a kínai fegyveres erők létszáma meghaladja a 6 milliót.

*

Vang Ming beteg. Orlov gondban van.

Gyengélkedik Vang Csia-hsziang is.

Vang Csia-hsziang vonzódik Mao Ce-tung környezetéhez, de ki nem állhatja Kang Senget. Hozzánk csöppet sem kedves.

Egyre inkább Kang Seng befolyása alá kerül Vang Csia-hsziang barátja, Csen Jün is. Igaz, miféle befolyásról lehet itt szó, amikor Kang Seng nyilvánvalóan terrorizálja őket!

Rohamosan nő Liu Sao-csi szerepe . . . Az Új 4. Hadsereg szerény politikai biztosából a második emberré válik Mao Ce-tung után, és ő hajtja végre a gyakorlatban a csengfengről vallott eszméit. Ő állítja össze a legfontosabb dokumentumokat. Már számolniuk kell vele a Politikai Bizottság tagjainak és a felelős katonai vezetőknek.

A „Csiefang Zsipao" cikket közöl a sztálingrádi ütközetről. A cikket Mao Ce-tungnak tulajdonítják, de ezt is Csen Po-ta írhatta.

Ha a Szovjetunió kiállja a próbát és szétzúzza Németországot, ez befolyással lesz a távol-keleti helyzetre is – ez a cikk értelme. „Mindenkinek, aki pesszimista módon értékeli a nemzetközi

helyzetet, meg kell változtatnia álláspontját" – ismeri be a szerző.

*

Mától kezdve, a helybeli kínaiakhoz hasonlóan, Juzsin, Alejev, meg én is barlangban lakunk majd.

Ha a szűk, meredek ösvényen a hegyre kapaszkodunk, az első teraszon a pártkáderek, a diákok és a katonák barlangjait találjuk. A következő teraszon vannak a mi „lakosztályaink". A terasz mögött mély szakadék tátong.

Ugyanez az ösvény vezet az utolsó teraszhoz is. Ott lakik Emi Hsziao költő és más kínai elvtársak. Emi Hsziao – Mao Ce-tung osztálytársa a hsziangtani járási iskolából.

A „dogmatikusokon" kívül Mao Ce-tung a „pártellenzékhez" sorolja az úgynevezett empirikusokat is. Az „empirikusok" és a „dogmatikusok" közötti különbséget még Mao Ce-tung értelmezésében is nehéz felfogni. Mao Ce-tung az „empirikusokhoz" sorolja Liu Po-csenget, Peng Tö-huajt, Je Csien-jinget, Csou Enlajt és Nie Zsung-csent.

Október 22.

1937 júliusa óta Japán ismét aktív hadműveleteket folytat Kína ellen. A támadók elleni háború legfőbb súlyát a központi kormány csapatai viselték. Ez megnövelte Csang Kaj-sek tekintélyét, mint olyan vezetőét, aki élére állt a nemzeti ellenállásnak.

Mao Ce-tung, aki rossz szemmel nézi, hogy a Szovjetunió segítséget nyújt a csungkingi kormánynak, teljességgel figyelmen kívül hagyja azt a tényt, hogy e segítséget nem személyesen Csang Kaj-seknek nyújtják, hanem azoknak a hadseregeknek, amelyek a világnak ezen a részén egyenlőtlen harcot folytatnak a japán hadigépezettel – a világimperializmus egyik legfőbb erejével.

*

Az agrárpolitika a mostani szakaszban: ideiglenes lemondás a földesúri tulajdon kisajátításának politikájáról, csak a hazaárulók földjét kobozzák el.

A japánok hátországában felszabadított körzeteket hoznak létre, ha ez nem igényel nagyobb hadműveleteket. A felszabadított területeken mindenütt a bérleti díjak és a kamat csökkentésének politikáját folytatják.

*

Mao Ce-tung azt mondja, hogy meg kell szilárdítani a japánellenes egységfrontot, de ugyanakkor le kell leplezni a csungkingi reakciósok árulását.

Szavai szerint a kommunista párt éppen a japánellenes egységfront érdekében váltotta fel a munkás-paraszt demokratikus köztársaság jelszavát a népi köztársaság jelszavával. A hatalomnak e köztársaságban a munkások, a parasztok és a nemzeti burzsoázia kezébe kell kerülnie. Ezt követeli a japánellenes harc érdeke.

Amennyire tudom, ez a Komintern taktikája. Ugyanaz a taktika, amelyet Mao Ce-tung most nyilvánvalóan szabotál.

Éppen a Komintern javaslatára kötötték meg a KKP és a Kuomintang közötti megállapodást 1937 szeptemberében.

A Kominternnek ezek a javaslatai figyelembe vették azt a tényt is, hogy a nemzeti burzsoázia, amelyet megrettentett a japán reakció, a japánok elleni harc útjára lépett.

Mao Ce-tung e javaslatok látszatra helyes politikai analízise mögé rejti a japánellenes egységfront szétzilálására irányuló cselekedeteit. Szavakban az egységért száll síkra, de valójában elutasítja az egységet, lelassítja a harci cselekményeket, és Kuomintang-ellenes jelszavakat hangoztat.

Október 23.

Szeptemberben Ho Lung nyíltan kijelentette egy gyűlésen, hogy elkerülhetetlen a szakítás a Kuomintanggal, fel kell készülni a harcra, a területek és az értékek megszervezésére; ezt, úgy-

mond, nem értik meg a „dogmatikusok", akik „már részben megkapták a magukét, és akiket véglegesen móresre kell tanítani . . ."

Ho Lung politikailag analfabéta. Az instrukciót Mao Ce-tungtól kapta. Ő a 120. gyalogoshadosztály parancsnoka, bátor és a hadseregben népszerű személyiség. Mao Ce-tung földije, élvezi bizalmát. Jóindulatú, de hiú a végtelenségig. Ezt használja fel Mao Ce-tung.

Lényegében véve Ho Lung helyi militarista, s ezt nem is titkolja. Jelenleg ő vezeti a Különleges Körzet csapatainak egyesített törzsét, és Jenan környékén táborozik a Nyugati Kapunál.

Li Feng a 120. gyalogoshadosztály politikai biztosa.

Csou En-lajt az „empirikusokhoz" sorolják. Maga Csou állandóan Csungkingban van.

*

Barlangjaink hegyoldalba vájt viskók. A bejáratot deszkák borítják. Az ablaknyílásokat papírral ragasztottuk be. Ajtó helyett függönyt használunk.

A barlangi életmód egyik nagy hátránya, hogy nem tudom, hol őrizzem a följegyzéseimet.

Október 25.

Összevetem az adatokat – a kép megdöbbentő! A 8. Hadsereg nem folytat semmiféle aktív hadműveletet. Sőt az ilyesfajta akciókat szigorúan megtiltották. A KKP vezetősége továbbra is félrevezeti Moszkvát azzal az állításával, hogy kész harcolni a japán fasiszták ellen.

A politikai ellenfeleivel vívott harcban Mao Ce-tung felhasználja „Az új demokráciáról" című művét. Hívei egész csoportjának ez lett mintegy az elméleti platformja. Igen, itt már határozottan a politikai erők elhatárolódásáról beszélhetünk. Zsen Pi-si, Li Feng, Csen Jün, Vang Csia-hsziang és természetesen Kang Seng (e csoport legtekintélyesebb képviselőit nevezem meg) ál-

talában véve követik a KKP KB elnökének a fenti műben megjelölt irányvonalát.

E munka alapos elemzése nem hagy kétséget afelől, hogy a KKP KB elnöke a japánellenes blokk ellen lép fel, ellenzi a csungkingi központi kormánnyal fenntartott kapcsolatokat. Mao Ce-tungnak ez az álláspontja objektíve az agresszorral szemben tanúsított ellenállás gyengüléséhez vezet, és szétforgácsolja az erőket.

Ezért folytatnak a Különleges Körzetben állandóan Kuomintang-ellenes propagandát.

Mindezek a körülmények arra kényszerítenek, hogy az eddigiektől eltérő módon értékeljem a 4. Hadsereg tragikus pusztulását, valamint a kommunista párt és a Kuomintang közötti szüntelen nézeteltéréseket.

Nem mindenki osztja a KKP KB elnökének nézeteit. Vang Ming körül, aki tekintélyes internacionalista és a Komintern VB kínai delegációjának vezetője, annak idején ott csoportosult Csu Te, Csou En-laj, Po Ku, Lo Fu és véleményem szerint a katonai vezetők egész sora, akik jelenleg is az operatív egységeknél teljesítenek szolgálatot.

„Az új demokráciáról" című mű szellemében valósítják meg a Kuomintanghoz fűződő kapcsolatok egész politikáját. A Kuomintang javaslatait különféle ürügyekkel elutasítják. Csang Kajseknek a Mao Ce-tunggal való találkozásra vonatkozó, július 14-i javaslatát lényegében elvetették.

Mao Ce-tung és környezete katonai kérdésekben „az élő erő megőrzésének" taktikája mellett foglal állást, azaz visszafogja a hadműveleteket.

Október 26.

Lakóhelyünk nyílt térségen épült. A magaslat bármely pontjáról látható. Tehát olyan időben építették, amikor már elszoktak a légitámadásoktól, s valódi harcot már nem vívtak a japánokkal. Egész idő alatt nem szállt fölénk egyetlen japán felderítő gép sem.

A megszállók ellen folytatott aktív harc idején Jenant szétbombázták. Az ég most tiszta. Nem azért, mert a város romhalmaz. Egyszerűen a japánokat nem zavarja a 8. Hadsereg.

*

Váratlanul rendeltek Jenanba. Mindössze néhány napot adtak a készülődésre.

Most sokat kell dolgoznom. Napközben az ügyeimet intézem. Éjszaka a dokumentumokat, beszámolókat, könyveket tanulmányozom. Tisztában kell lennem mindazzal, ami a KKP történetét, a japánellenes egységfrontot, a KKP fegyveres erőit stb. illeti. Egyszóval akad gond bőven.

*

Kínáról írott cikkeiben Lenin mint tipikusan narodnyik mozgalmat határozta meg a szunjatszenizmust. Kétségtelen, hogy e mozgalom szelleme (filozófiája) rányomja a bélyegét a KKP tevékenységére.

Véleményem szerint a Komintern VB határozatainak jelentős része éppen azt a célt szolgálta, hogy kijavítsák a kommunista párt politikájában megfigyelhető különféle narodnyik elhajlásokat.

Október 27.

A szövetséges fegyveres erőket az amerikai repülőkötelék képviseli Kínában. Az amerikaiak bombázzák a japánok hátországi bázisait, és teherszállítást végeznek.

Miután a japánok szétbombázták és elfoglalták a tengermelléki tartományok repülőtereit, lehetetlenné váltak az amerikai bombázógépek Tokió elleni támadásai.

Tegnap Csungkingban megnyílt az ország Nemzeti Politikai Tanácsának ülésszaka. Csang Kaj-sek beszédében felhívta a figyelmet a kínai csapatok sikereire. A csapatok leküzdötték az ag-

resszor makacs nyomását, és egyes helyeken még érezhető veszteségeket is okoztak az ellenségnek.

Csang Kaj-sek ráirányította a figyelmet Kína növekvő gazdasági bomlására.

*

Mao Ce-tung egyre gorombább ellenfeleivel.

Amikor a vele folytatott vitában egyikük Sztálin cikkére hivatkozott, Mao Ce-tung felkiáltott: „Önök, »moszkvaiak« már akkor is készek szaglászni és lelkendezni, amikor Sztálin csupán a levegőt rontja!"

Előttünk viszont Mao állandóan Sztálint dicsőíti. Ennek is megvan a maga oka. Arra számít, hogy szavait továbbítom Moszkvába. Hiszen Sztálin jóindulata nem kevés előnyt kínál Mao Ce-tungnak a jövőre.

Megismerkedtem Vang Csenggel. Gyomorbántalmak kínozzák, Orlov kezeli. Vang Cseng a 359. gyalogosdandár parancsnoka és Jenan város ideiglenes kommendánsa. Tehetséges fiatal parancsnok. Az ő kezdeményezésére honosították meg a csapatoknál az állandó kiképzést. Az ő csapatai a legjobbak a Különleges Körzetben.

*

Vang Ming eléggé rossz állapotban van. A felesége nyugtalan.

Vang Ming azoknak a kínai orvosoknak a felügyelete alatt áll, akik a KKP KB vezető funkcionáriusait gyógykezelik.

*

Fejem felett földből van a mennyezet, a helyiség nyirkos, csend van...

Október 30.

Mao Ce-tung és hívei alábecsülik a Szovjetunió katonai erejét, és túlértékelik Németország sikereit. Ebből adódnak azok a következtetéseik, hogy lehetséges a Szovjetunió katonai szétzúzása, és ennek következményeként a 8. Hadsereg és az Új 4. Hadsereg lemondhat a japánokkal vívott harcról; nézeteink – mondják – ismételten alátámasztják „az élő erő bármi áron való megőrzésének" elméletét. Nyilvánvaló, hogy még az árulás révén is.

Tragikomikus, ahogyan mindenki a pártdokumentumokat magolja és saját hibáit ostorozza . . .

Mao Ce-tung megmagyarázta nekem, hogy az „empirikusok" a KKP-ban gyakorlati munkatársak a munkások és parasztok közül, olyanok, akik többé-kevésbé osztják „Vang Ming és Po Ku dogmatista csoportjának" nézeteit. Ingerülten fejtegette ezt.

Vang Ming a KKP KB képviselője a Kominternben, és a Komintern VB Elnökségének tagja. Nyíltan támadni őt annyit jelent, mint tagadni a Komintern irányvonalát. E helyzet kényessége az, ami bosszantja Mao Ce-tungot. Ha más az ellenfele, már régen elsöpörte volna.

Mao Ce-tung nehezen tudja elviselni Po Kut. Különösen ingerli az egykedvűség, amellyel Mao Ce-tungnak „a párt előtt szerzett érdemeit" szemléli, s nem kevésbé idegesíti kötetlen viselkedése.

A „dogmatizmus" bélyege segítségére van abban, hogy leszámoljon a „Vang Ming–Po Ku csoporttal" anélkül, hogy formálisan támadnia kellene a Komintern politikáját.

NOVEMBER

November 4.

Az éjszakai rádióügyelet alatt Alejev ismét keserűen kifakadt:

„Mindannyiunkat figyelnek. A tolmács és a gondnok Kang Seng besúgói. Nyomoznak utánunk a házban és a házon kívül.

A bánásmód megérkezésünk után leereszkedő volt, most pedig ellenséges. Eleinte ezt udvariaskodással leplezték, de ma már leplezetlenül ellenségesek. Kang Seng keze van a dologban – mindenki fél tőle, mindenki igyekszik a kedvében járni.

Amikor megérkeztünk, még úgy-ahogy számoltak velünk. A KKP vezetősége arra számított, hogy megkaphatja a Szovjetuniótól a legújabb típusú fegyvereket és egyéb fölszerelést. De megkezdődött a honvédő háború. Vörös Hadseregünknek nem volt elegendő fegyvere. A kapcsolat azonnal elhidegült, és katonai kudarcaink után nyíltan ellenséges és durva lett..."

November 7.

Október 25. évfordulója alkalmából Mao Ce-tung táviratot küldött Moszkvába:

„Nagy örömmel köszöntöm Október évfordulóját. Meggyőződésem, hogy ez az évforduló fordulópont lesz nemcsak a Szovjetuniónak Németország ellen vívott háborújában, hanem az antifasiszta front győzelmében, a fasizmus felett aratott világméretű győzelemben is...

Mától kezdve az antifasiszta világfront feladata abban áll, hogy minden erőt mozgósítson a fasizmus elleni támadásra és végső csapást mérjen rá.

A Vörös Hadsereg a Sztálingrád alatt vívott harcokban az egész világnak a népi hősiesség példáját mutatta. Ez a hadsereg az Októberi Forradalom szülötte. Az Októberi Forradalom zászlaja legyőzhetetlen. Az ellenforradalmi fasizmus megsemmisül.

Mi, a kínai nép, üdvözöljük a Vörös Hadsereg győzelmét, és megünnepeljük saját győzelmünket. Mi magunk is felszabadító háborút vívunk Japán ellen. S bár sikereink egyelőre még kicsik, biztosak vagyunk a közelgő győzelemben...

A fasizmus felett aratott győzelem nemcsak biztos, hanem közeli is. A kínai nép feladata, hogy minden erejét megfeszítve szétzúzza a japán fasizmust."

November 11.

A csengfeng látszólag ártatlan ideológiai felszólalásokból elkeseredett politikai kampánnyá változik. Ez a kampány állítólag a „szubjektivizmus", a „dogmatizmus" és a „sémák" ellen irányul, valójában azonban mindazok ellen, akik nem értenek egyet a KKP vezetőségének irányvonalával.

„A három munkastílus megjavításáért" indított mozgalom most „a párttörténet tanulmányozásáért" indított mozgalommal párosul. A fő csapást Mao Ce-tung az úgynevezett moszkvai csoportra méri.

Fokozódik a nyomás azokra, akik Moszkvában tanultak vagy dolgoztak, s kivált azokra, akik kapcsolatot tartottak a Kominternnel.

A munka óráról órára bonyolultabb. Sok esetben kitérnek a velünk folytatott beszélgetés elől, vagy elkerülnek bennünket, mintha leprásak volnánk.

Kang Seng gúnyosan hamis információval traktál bennünket.

Mao Ce-tung, mint mindig, most is udvarias, barátságos, és nem takarékoskodik az ígéretekkel . . .

November 12.

Néhány órát ismét arra szántam, hogy megismerkedjem Jenannal. Az idő borús, szeles, a levegő poros. A hegytetőkön alig lehet kivenni a pagodák körvonalait. De a városfal mentén jól látható a dombon álló központi pagoda. Ez a pagoda kilencszintes torony: minden szintjét kacéran meghajló cseréptető borítja.

A korábbi időkben Jenan kemény dió volt az ellenségnek. Nemcsak a legendák szólnak erről. A várost nehezen megközelíthető hegyek védelmezik, völgyben helyezkedik el, egy elég meredek lejtőn, s erős várfal veszi körül. A fal nagy részét megközelíthetetlenné teszi a gyors sodrú hegyi folyó, s a falról kitűnően belátni az egész terepet.

Kevés fa van. Csak itt-ott zöldellnek az egykori gazdagok kisebb kertjei.

A parasztok kielégítették kíváncsiságomat, és szívesen megmutatták szegényes gazdaságukat.

Itt a buddhizmus az uralkodó vallás. Majdnem minden házban megtalálható a primitív oltár. A különböző istenszobrok között a főbuddha, Sakjamuni kis bronzfigurái dominálnak: a kézműipar elragadóan kecses remekművei. Nem tudtam nekik ellenállni, és a piacon vettem egyet.

Jencsialing, a KKP vezetőségének jelenlegi rezidenciája, egykor isten háta mögötti falucska volt Jenan közelében. Látszólag ma is az.

A hosszú menetelést követő első években Mao Ce-tung gyakran megjelent a faluban vagy a környéken. Manapság alig látják...

November 14.

A világ minden rádióállomása Sztálingrádról beszél.

Az angolok visszafoglalták Tobrukot. Az amerikaiak Marokkóban harcolnak.

A Szovjetunióban több száz hadosztály harcol! Nem szűnnek a harcok a több ezer kilométeres arcvonalon. Hazámat elszánt gyűlölet egyesíti az ellenség ellen. Harcra keltek a férfiak, a nők és a gyerekek – millió és millió ember.

*

A KKP-ban folyó harc Mao Ce-tung és a „moszkvaiak" között a polgárháború időszakában kezdődött Kínában, amikor a pártot Po Ku vezette, a hadműveleteket pedig Li Tö (Otto Braun) irányította.

Azoknak a hibáknak az ürügyén, amelyeket egyes parancsnokok követtek el a hosszú menetelés során, Mao Ce-tung megvádolta Po Kut és Li Tőt, elérte, hogy eltávolítsák őket: ő maga állt a hadsereg élére, és saját akaratát kényszerítette Csu Tere.

A főtitkár posztját az engedelmesebb Lo Fu foglalta el.

Miután visszatért Moszkvából, Vang Ming beszámolót tartott

a KKP KB ülésén, és leszögezte: feltétlenül egységfrontban kell harcolni a Kuomintanggal a japánok ellen.

A KKP KB egyhangúlag jóváhagyta Vang Ming javaslatait.

Mao Ce-tung valószínűleg ettől a naptól fogva Vang Mingben látja első számú politikai ellenfelét.

November 19.

Kang Seng 1899-ben született Csingtaóban, kisbirtokosi családban. Középiskolát végzett.

1924 óta a KKP tagja. 1920-ban a csingtaói egyetem előkészítő fakultásának hallgatója.

1920 végétől 1923-ig falusi tanító Csucseng járásban (Santung tartomány). Ezután a sanghaji egyetem és a KKP KB mellett működő pártfőiskola hallgatója. 1926-tól Sanghaj központi, majd északi kerületeinek PB-titkára.

1927 márciusában ő irányította a munkások utcai harcát a sanghaji fegyveres fölkelésben, közvetlenül azelőtt, hogy a Nemzeti Forradalmi Hadsereg bevonult a városba.

1928-tól a csiangszui tartományi bizottság osztályvezetője és a KKP KB Ellenőrző Bizottságának tagja.

1930–1931-ben a KKP KB szervezési osztályának vezetője.

1931-ben a KKP KB IV. plénumán kooptálták a Központi Bizottságba és a Politikai Bizottságba. 1933-ig a KB titkára és a KKP KB szervezési osztályának vezetője.

1933-ban részt vett a Komintern VB plénumán. 1935-ben küldött volt a Komintern VII. kongresszusán. 1935-től 1937-ig a KKP delegációjának állandó tagja a Komintern Végrehajtó Bizottságában.

November 24.

Kang Seng a csingpaocü vezetője; ez Kína felszabadított körzeteinek információs szolgálata, egyesíti magában a földerítés, a kémelhárítás, az igazságszolgáltatás, a bíróságok, az ügyészség és a hírközlés funkcióit. 1941-re Kang Seng hatalmas hivatallá

fejlesztette ki ezt a szolgálatot, s olyan funkciókat is kisajátított, amelyek a vezérkarhoz tartoztak. A vezérkar, élén Je Csien-jinggel, részben csak névleges szervezet.

Kang Seng vezeti a pártfunkcionáriusokat és a párton kívüli káderek ellenőrző bizottságot. Ennek tevékenysége egybeolvadt a csengfenggel, és torz formákat ölt.

A bizottság tagjai: Kao Kang, Peng Csen, Csen Jün. Teljes egészében Kang hatalmában vannak, és befolyása alatt állnak.

*

Ma a városban csavarogtam. A város új kerülete a várfal és a folyó között terül el. Hihetetlen mennyiségű viskó és bódé áll itt egymás hegyén-hátán. Mindezt a régi városi épületek maradványaiból építették. Mindenen áthatol a fokhagyma és a falatozókban vagy az utcán sütött birkahús szaga. Az utcák szűkek, mindenütt piszok, por, szamarak és öszvérek ordítoznak ...

Fölmentem a pagodákhoz. Azsúros lugasokként keretezik Jenant, végig a hegycsúcsokon. A középső, egy hatalmas kilencszintes torony, a völgy minden pontjáról látható. Hány évszázada áll már az ősi Jenan felett!

A buddhizmus Indiából került Kínába időszámításunk kezdetén, és maha-jánista formájában honosodott meg ...

Aggódom a családomért. De bízom Marijában. Szegénységben nőttünk fel. Vigyázni fog a gyerekekre.

Moszkvából magammal hoztam egy Puskin-kötetet. Nagyobb kötetre nem volt helyem. Ezért Gogol művein kívül, melyeket Dolmatov hozott magával, nincs más orosz könyvünk. Csak Juzsin nem válik meg az általa nagyra becsült Clausewitztől.

November 25.

Ékeink egyre mélyebbre hatolnak a németek hátországába. Csak ne tudjanak kicsúszni a fasiszták a katlanból!

A hadijelentés szerint különleges szerepet tölt be a 62. hadsereg, amely közvetlenül védelmezte Sztálingrádot. A hadsereg

parancsnoka Vaszilij Ivanovics Csujkov. Nemrég még katonai attasé volt Csungkingban.

*

Esténként a Komintern VB téziseit olvasgatjuk. A tézisek címe: „Kína katonapolitikai helyzetéről, 1930. december 22.". E dokumentumot Moszkvából hoztam magammal.

Szemünk előtt ismétlődik meg a történelem. Nem mindannyiunk meggyőződése ez, és sokat vitatkozunk róla.

„A Kínai Kommunista Párton belül az utóbbi időben kiélezetten kritikus helyzet alakult ki. A Komintern VB Elnökségének értékelése szerint a Komintern történetében nem volt példa olyan elhajlásokra, mint amilyenek most a KKP-ban tapasztalhatók. A kérdés lényege oda vezethető vissza, hogy a KKP KB Politikai Bizottsága, vezetője, Li Li-szan nyomdokán, olyan álláspontra helyezkedett, amely gyökerében különbözik a Komintern fő irányvonalától.

Li Li-szan csak úgy tartja lehetségesnek a kínai forradalom győzelmét, ha világméretekben győz a forradalom. Ebből az előfeltételből kiindulva azt követelte, hogy a szocializmus mielőbbi megvalósítása érdekében a Szovjetunió haladéktalanul indítson háborút Japán ellen, Mongólia késlekedés nélkül irányítsa csapatait Kínába, s a Szovjetunió fegyverezze fel Szibéria sok százezer kínai munkását, és őket is küldje Kína ellen. Egyidejűleg Li Li-szan felszólította hallgatóságát, hogy szítsanak felkelést Kína valamennyi városában. Az egész Kínára kiterjedő felkelés végrehajtása érdekében számolják fel a szakszervezeteket, az ifjúsági szervezetet és a pártszervezeteket. Ezek helyett hozzanak létre akcióbizottságokat a felkelés végrehajtására.

A Vörös Hadsereg, annak ellenére, hogy ez év augusztusában vereséget szenvedett Csangsa alatt, azt a parancsot kapta, hogy indítson támadást Csangsa, Hanku és Nancsang ellen.

Tiltakozva a Komintern határozatai ellen, amelyek elítélték az ilyesfajta provokátor-taktikát, Li Li-szan kijelentette, hogy más nyelven fog beszélni a Kominternnel, ha a Vörös Hadsereg elfoglalja Hankut.

A Komintern VB javaslatára ez év októberében összehívták a KKP KB III. plénumát.

Annak ellenére, hogy a Komintern kínai delegációjának tagjai tisztában voltak a Komintern határozataival, és esztelen őrültnek nevezték Li Li-szant, Kínába való visszatérésük után nem védelmezték meg a Komintern irányvonalát, sőt Li Li-szan álláspontjára helyezkedtek, és tételeinek bírálata helyett úgy tüntették fel azokat, mintha csak a Kominternnel való kisebb »technikai« nézeteltérések volnának . . ."

*

Bármennyire megedzette is a nélkülözés Mariját, állandóan nyugtalankodom. Idegen vidéken él, teljesen egyedül a két kisfiúval. Nemrég gyógyult ki a tuberkulózisból. Csak legyen elég ereje a megpróbáltatásokhoz.

Az ünnepeken Moszkva mindössze két mondatot közölt: „Hozzátartozóik élnek és egészségesek. Gratulálnak!"

De hogy mi rejlik e szavak mögött, azt itt Jenanban senki sem tudja közülünk.

November 29.

Véletlenül megláttam Li Ko-nungnál a titkos társaságokra vonatkozó, elegáns ecsetvonásokkal készült instrukciót. A titkos társaságok hatóköre kiterjed a városi társadalom gazdag rétegeire és a falusi szegénységre is. Jól álcázott szervezetek hálózata ez, amely Kína határain túl az emigránsok körét is felöleli. Kang Seng terrorista, diverzáns és kémkedési célokra használja fel ezeket a szervezeteket. A titkos társaságokban kíméletlen fegyelem uralkodik, a fegyelem megszegőit a legtöbbször megölik.

Li Ko-nung Liu Sao-csivel egyidőben, azaz 1942-ben érkezett Jenanba, nem pedig 1941-ben, ahogy korábban közölték. Jenanban zárkózott életmódjával tűnik ki. Éjszakáit titkos találkozókon és kihallgatásokon tölti. Csak Mao Ce-tungnak van az övénél nagyobb létszámú testőrsége. Jellemét tekintve tipikus földesúr.

Fiát, aki valamiben nem fogadott szót neki, elkergette a háztól, és többé nem törődött vele. Középtermetű, izmos, kitűnő lovas.

Li Ko-nunggal való találkozásom kellemetlen utóízt hagyott bennem. Az ilyen ember mindenfajta kegyetlenségre képes.

Alárendeltjeivel Kang Seng figyelteti a párt és a hadsereg valamennyi tekintélyes vezetőjét, s a kémkedésre és tájékozódásra széles körben felhasználja a személyzetet.

*

Juzsin kifakadt: „Elegem van! Hazamegyek! Harcolni fogok, nem tűröm tovább a megaláztatást!..."

Kérést intézett Moszkvához, hogy rendeljék haza. Kéréséhez Alejev is csatlakozott.

*

Szibériában fagy, hóviharok dühöngenek. Vajon hogy bírják az enyéim?

Tudom, milyen a szibériai tél. 1921 ínséges nyarán füvet, fakérget és gyökereket ettünk. Bőrrel bevont csontvázzá fogytam. Alig tudtam elvergődni Szibériáig. Apám napszámosnak adott egy Bajevo falubeli zsírosparaszthoz. A gazda nem engedett be a házába. Az istállóban aludtam a szénában. A hidegtől dermedten keltem föl, és a tehénhez bújtam. Hányszor taposott rajtam az állat!

Testemet elborították a furunkulusok. Nátha gyötört, bereked-tem, köhögtem. Nem tudtam fölmelegedni, sem nappal, sem éjszaka, elmenni pedig nem mertem. Elmenni annyit jelentett volna, mint a szó szoros értelmében éhen halni.

DECEMBER

December 3.

Vang Ming a női egyetem mellett lakik. Kínai feleségét orosz módra Roza Vlagyimirovnának nevezzük.

Po Ku a Keleti Kapunál lakik, a nyomda mellett, Lo Fu és Vang Csia-hsziang Jencsialingban, Csu Te és Je Csien-jing pedig Vancsiapingban.

Kaj Feng Északnyugat-Sanhszi pártbizottságának a titkára. Szovjetellenes felfogású. Rendkívül excentrikus személyiség.

Csiang Csing barátságos, gyakran látogat hozzánk, és lovagolni hív bennünket.

Első neve Li Jün-hao. Művészneve Lan Ping.

Elmesélte nekünk, hogy 1912-ben született Csucseng városban (Santung tartomány), szegény családban. Apja korán meghalt, anyja pedig szolgálónak szegődött. Anyja imádta a lányát, és nyomorúságos keresetéből is biztosította elemi iskolai oktatását. Tizenhét éves korában beiratkozott a santungi tartományi iskolába, Su-csia néven, majd 1929-ben átiratkozott a csingtaói intézetbe. Színházi karrierről álmodozott...

Amennyire ismeretes, Csiang Csing befolyásos pártfogók segítségével egyengette karrierjét. Így 1934-ben a pénzeszsák Huang Csinnel utazott Pejpingbe, ahol miután megismerkedett Peng Csinnel, bekapcsolódott a földalatti forradalmi mozgalomba. Modern kínai szerzők darabjaiban szegény parasztlányok szerepeit játszotta. Később a santungi színiiskola tanárával, Van Laj-tiennel Sanghajba utazott. A professzor a „Ming Hszing" („Ragyogó Csillagok") nevű filmvállalatnál helyezte el. Hazafias, japánellenes filmekben játszott.

Egyébként ezek az adatok ellenőrizetlenek, és lehetséges, hogy pontatlanok.

Csiang Csing mindig kedves és közlékeny.

Meghatározott elképzelés alakult ki bennünk róla, de nem olyan, amilyet ő szeretne sugalmazni. Rendkívüli céltudatosság jellemzi.

1937-ben egy színészcsoporttal Csungkingban szerepel. 1938-

ban feltűnik Jenanban, ahol úgy fogadják, mint filmcsillagot. És itt éri el legnagyobb sikerét.

Most ő tartja kezében férje egész titkos levelezését. Ismeri Mao terveit, Kang Seng is tiszteli. Egyszóval, ő vezeti férjének otthoni hivatalát.

December 5.

A KKP vezetősége az alábbi nézeteket vallja a hadviselést illetően: 1. Mozgékony partizánharc. 2. A néptömegek mozgósításának szükségessége.

Gyakorlatilag Mao Ce-tung azt az elvet követi, hogy a háború egyetlen helyes formája a partizánosztagok tevékenysége. Magától értetődik, hogy eközben a KKP reguláris csapatainak jelentékeny része tétlenségre van ítélve. Mao Ce-tungnak ez a tétele „elméletileg" igazolja a japánellenes hadműveletek passzív jellegét. Elválaszthatatlan ettől a tételtől a KKP vezetőinek a japánellenes egységfronttal szemben kifejtett taktikája. Mao Ce-tung azt tartja, hogy a KKP-nak a hazafias szervezetek és pártok e blokkjában vezető szerepet kell játszania. Valóságos „elméleti akna" ez a japánellenes egységfront eszméje ellen. A Koumintang nem adja fel önként politikai pozícióit, hiszen ha beleegyezne, hogy a kommunista párté legyen a vezető szerep a japánellenes egységfrontban, ezzel önként lemondana a hatalomról az országban. A KKP vezető szerepének kérdése más szavakkal azt jelenti: kié a hatalom az országban? Olyan kérdés ez, amely miatt nemrégiben még polgárháború folyt...

A pillanat követelménye: együttműködés a japánellenes egységfront keretében, hogy a nemzet az agresszorral szemben tanúsított szervezett ellenállás érdekében tömörüljön. Miféle együttműködésről lehet itt szó, ha Jenanban alighanem ez a legnépszerűbb jelszó: „Csang Kaj-szi", vagyis: „Csang haljon meg!" Ez a jelszó fejezi ki a KKP-nak a japánellenes egységfronttal kapcsolatos valódi álláspontját.

A gyakorlatban a fenti nézetek odavezetnek, hogy továbbra is visszafogják a japánellenes hadműveleteket; olyan törekvésként értelmezhetjük ezt, hogy jobb „a hegyekben üldögélni",

azaz a háború súlypontját a partizánosztagokra helyezik át. Eközben a 8. Hadseregnek a faltörő kos szerepét szánják.

A japánellenes egységfronttal való elégedetlenségét Mao más formában is kinyilvánítja. Ezt mondja: „Az egységes nemzeti frontban meg kell őriznünk függetlenségünket és önállóságunkat." Ez már nyilvánvalóan Vang Minghez és másokhoz intézett szemrehányás, akik a japánellenes blokk keretében való becsületes együttműködést az eredményes ellenállás zálogának tekintik.

Általában véve Mao Ce-tung „forradalmi filozófiájának" alapját az a vélemény határozza meg, hogy a KKP-nak védelmi bázisokra van szüksége falun . . .

December 6.

A „dogmatikusokat" azzal a törekvéssel vádolják, hogy a faluról a városba akarják áthelyezni a forradalmi harc súlypontját, s a „városon át" akarják kivívni a győzelmet.

Mao Ce-tung véleménye szerint ez a „dogmatikusok" legnagyobb hibája. Úgy véli, hogy a városokban túlságosan erős az ellenforradalom, és ezért a városok hozzáférhetetlenek a kínai Vörös Hadsereg számára. Ez a forradalom kudarcainak egyik oka Kínában. A városokat győzelmes parasztforradalommal kell körülvenni, amelyet a KKP irányít, és ily módon kell meghódítani az ellenforradalom erődítményeit, a városokat.

Mao Ce-tungnak ez az elmélete gyakorlatilag a falut tekinti a forradalom bázisának, a KKP kádereinek pedig a parasztokat. A forradalom támasza a parasztság, és csakis a parasztság.

Már megnyilvánulnak e Mao Ce-tung-féle elmélet következményei: a forradalmi munka rohamosan gyengül a városokban, a pártnak a munkásosztályhoz fűződő kapcsolata megszakad.

A „dogmatikusok" vezérei Mao Ce-tung szerint Po Ku, Vang Ming, Li Li-szan, támaszuk pedig a Komintern. Eközben Mao Ce-tung szándékosan rásüti Po Kura, Vang Mingre és másokra „Li Li-szan baloldali opportunizmusának" bélyegét.

Li Li-szant már elítélte a párt. Ily módon automatikusan el-

ítélendő Po Ku, Vang Ming és többi társuk is. Ravasz sakkhúzás!

Mao Ce-tung „baloldali opportunistának" nevezi Po Kut és Vang Minget, akik miatt a párt súlyos vereségeket szenvedett a forradalmi harcban.

Mao úgy véli, hogy a KKP KB Politikai Bizottságának kibővített plénumán hozott határozatok, amelyeket 1935 januárjában fogadtak el Cunjiban, eltávolították „a kommunista párt baloldali opportunista vezetőségét". Most a „dogmatizmus" mindenfajta nyomának eltüntetése van napirenden.

December 7.

Kínában néhány ezer éve keletkeztek a titkos társaságok. A különböző korszakoknak megvoltak a maguk titkos társaságai: „Sárga Turbánok", „Vörös Szemöldök", „Bronzló", „Fehér Liliom", „Vörös Lándzsák", „Fehér Lótusz", „Kardok", „Közjóléti Társaság", „Triász", „Fivérek".

A titkos társaságok a falusi szegénységet tömörítették. E szervezetek antifeudális jellegét nacionalista és vallási köntösbe burkolták. A császári, hivatalnoki Kína harcban állt velük.

A nem távoli múltban a földesuraknak sikerült a titkos társaságokat alárendelniük saját ellenforradalmi céljaiknak.

A „Vörös Lándzsák" nevű paraszttársaság, amely most rendkívül népszerű, az ősi „Fehér Liliom" társaság ága. Puskák híján a parasztok vasrudakkal fegyverkeznek föl, s ezeket vörös bojtokkal díszítik.

A kommunisták igyekeznek behatolni a „Vörös Lándzsák" és a „Kardok" nevű titkos társaságokba, hogy a maguk oldalára állítsák a népet.

A titkos társaságok vezetői a néptömegek tudatlanságával manipulálnak. Éppen ezért e társaságokra a vallási-misztikus szertartások és előítéletek jellemzőek. A titkos társaságok vezetői azt sugalmazzák a városi és falusi szegénységnek, hogy a különféle vallási ceremóniák és varázsigék megvédelmezik őket a bajoktól. Gyakran előfordul, hogy a különböző titkos társaságok

bűnöző bandákká fajulnak: ópiummal kereskednek, csempésznek, rabolnak, lebujokat és nyilvánosházakat tartanak fenn.

A mai napig is megtalálhatók az egyik legősibb vallási társaság, a „Fehér Lótusz" maradványai.

A „Triász" vezetőjével Szun Jat-szen is találkozott, s igyekezett megszerezni támogatását.

Ezekben a szervezetekben kínaiak tízmilliói vesznek részt, a társadalom minden rétegéből...

Kang Seng kapcsolatot tart a titkos társaságokkal, és az ő révükön igen gazdag információra tesz szert az őt érdeklő emberekről és eseményekről. Kang Seng ereje abban rejlik, hogy ismeri az országot, és gyakorlati hasznot tud húzni bármilyen szituációból. A politika az ő értelmezésében gátlástalanságot jelent.

December 13.

Lin Po-csü 1937 óta áll a Különleges Körzet kormányának élén. Mao Ce-tung földije, de 11 évvel idősebb nála. 1921 óta a KKP tagja. Az 1927-es nancsangi fölkelés résztvevője. Ezután Moszkvában tanult. Ott volt azon a konferencián, amelyet Vlagyivosztokban tartottak a kínai írásmód latinizálásáról. A hosszú menetelés résztvevője.

Lin Po-csünek csodálkozó-szenvedő arckifejezése van. Teljesen ősz. Emocionális ember benyomását kelti. Modora kellemes, választékos.

December 20.

Kao Kang érthetetlen kivétel azok között az emberek között, akik Kang Seng környezetéhez tartoznak. Barátságos és igazságos hozzánk. Viselkedése kötetlen.

Kao Kang magas termetű. Hangja rekedtes, haját hátrafésüli, járása ráérős. Tehetséges és erős akaratú vezető.

Hosszú decemberi éjszakák. Ha holdfény van, a hegyek és a völgyek élettelen, kísérteties fényben csillognak. Sötétben viszont a csillagok szokatlanul nagyok és ragyogóak...

December 22.

Mao Ce-tung véleménye a csengfengről.

Sok kulák, burzsoá értelmiségi és lumpenproletár elem hatolt be a pártba. Még a vezető posztokon is megszilárdították helyzetüket. A bírálat és önbírálat a jelenleg folyó munka alapköve. A pártnak egyszer s mindenkorra végeznie kell a „dogmatizmussal", az opportunizmus e veszélyes formájával. A baloldali opportunizmus meghonosodott a párt tevékenységének politikai, szervezeti és katonai területén.

A Cunjiban tartott értekezlet megmentette a pártot – ez a jelenleg folyó kampány legfőbb tézise.

Vang Mingre erős nyomást fejtenek ki azzal a céllal, hogy kicsikarják tőle annak a beismerését, hogy irányvonala hibás volt. De ő nem tesz engedményeket, s ezzel ingerli a KKP KB elnökét.

December 28.

Sztálingrádnál aratott győzelmeink Jenanban sem maradtak figyelmen kívül.

Meghívtak bennünket a Különleges Körzet aktívaértekezletére. Mao Ce-tung terjedelmes beszédet mondott. Ismét igyekezett mindenkit meggyőzni a csengfeng célszerűségéről. Különféle kifejezésekkel illette ezt a kampányt: hol a hadsereg létszámának csökkentéséért, hol a bürokratizálódás ellen, hol pedig a gazdasági és pénzügyi kérdések helyes megoldásáért vívott harcnak nevezte.

Felszólította a kommunistákat, hogy fejlesszék a helyi mezőgazdasági termelést, s eközben azt mondotta, hogy „Marx tanítása értelmében az élethez és a harchoz mindenekelőtt az szük-

séges, hogy ide (szétnyitott szájára mutatott) valami bemenjen, innen pedig (megmutatta, honnan) valami kimenjen . . ."

*

A jenani tél sajátságos. Nappal, ha nem fúj a szél, olyan meleg van, hogy ingben mászkálhatunk. De árnyékban vagy naplemente után dermesztő a hideg.

Éjszaka, amikor egyedül maradok, némaság uralkodik. A földpadlón a lépések is hangtalanok.

Írok, és hallom a toll sercegését. A csöndben nagyon hangosan serceg a toll. Az az érzésem, hogy még odalent a folyó völgyében is meghallják. Eloltom az előttem álló gyertyákat. Sisteregnek, szétfröccsen a paraffin, majd rám szakad a sötétség.

December 30.

A második világháború kiélezett helyzetei megmutatják Mao Ce-tung politikai arculatát. A hatalomért vívott harcban a politikai manipuláció útját választotta. Ez tény.

Amennyire csak lehet, kihasználja azokat, akiket „osztálytestvéreinek" nevez, s attól sem riad vissza, hogy foltos ruházatával tüntessen. És fütyül arra, hogy „osztálytestvérei" a vérüket áldozzák.

E nézetemet többé-kevésbé valamennyi elvtársam osztja.

Juzsin Mao Ce-tungot „hibáival" együtt is kommunistának tartja, de baloldali elhajlónak. A KKP-ban dúló ideológiai harcot Igor Vasziljevics tipikus hatalmi harcnak tartja, és csakis annak.

*

Meglátogattam Orlovot. Míg mi csoportosan élünk, ő teljesen magányos. Napok elmúlnak anélkül, hogy valakivel orosz szót válthatna. A kínai elvtársak kivételes tiszteletét vívta ki.

Vang Ming napról napra rosszabbul van. Andrej Jakovlevics aggódik az életéért.

A jenani kórházakban dolgozik néhány külföldi orvos.

Orlov egyébként elmondotta, hogy Ma Haj-tö rendkívül különös nézeteket vall az orvostudományról. Mindenfajta kapcsolatot kerül Orlovval, akinek megérkezése kényes helyzetbe hozta. Ma Haj-tö anyagi helyzete megengedi, hogy gondtalanul éljen és estélyeket rendezzen a katonai és pártkáderek számára.

Január 8.

Táviratot menesztettek Csungkingba, amelyben kérik, hogy küldjenek Jenanba tapasztalt belgyógyászt. A táviratot a következő események előzték meg.

A központi kórház orvosai táviratilag adtak hírt Vang Ming betegségéről, és kérték, szállítsák gyógykezelésre Csengtuba vagy a Szovjetunióba. A táviratot azután írták, hogy Vang Ming egészségi állapota rohamosan romlott. A betegség új, veszélyes fordulatot vett. Már Vang Ming életéről van szó. Nem működik rendesen a mája, a veséje. Kínzó fejfájásra, általános gyöngeségre panaszkodik.

A vezető gyógyászati szakemberek tanácskozásán felvetődött a kérdés, hogy táviratozzanak Csang Kaj-seknek és kérjék, küldjön repülőgépet a betegért. A KKP KB elnöke az orvosok táviratát nem továbbította, helyette ő táviratozott: kérte, hogy küldjenek Csungkingból Jenanba egy tapasztalt belgyógyász orvost. Ez azonban kevés!

*

Nem ismerhetek kíméletet önmagammal szemben. Az igazságról kell írnom. Nem hazudhatok magamnak, nem kereshetek kompromisszumokat. Hogy kinyomtatják-e közleményeimet vagy sem, és hogyan fogadják a beszámolóimat Moszkvában, nem rám tartozik. Az én feladatom, hogy megírjam az igazat. Tartozom ezzel annak a sok ezer embernek, akik életüket áldozzák a fasizmus ellen vívott harcban.

Csungkingban beszédet mondott Csang Kaj-sek. Beszédében az angol és az amerikai kormány határozataival foglalkozott, melyekben a két kormány lemond a Kínában élvezett területenkívüliség jogáról.

Az Októberi Forradalom után a szovjet kormány lemondott Kínában élvezett különleges jogairól. Az 1924-es szovjet–kínai egyezmény megerősítette a Szovjetunió döntését.

*

Mao Ce-tung környezetében tovább tart a Vang Ming körüli huzavona. Mao Ce-tung másodszor is megtagadta, hogy táviratot küldjön Csang Kaj-seknek, bár az orvosok a beteg haladéktalan elszállítását követelik.

Miután Vang Ming a Komintern VB titkárságának tagja, Vang Csia-hsziang és Zsen Pi-si azt tanácsolja Mao Ce-tungnak, hogy inkább előzze meg az eseményeket, mintsem hogy megvárja Dimitrov beavatkozását.

Vang Ming, akit Kang Seng terrorizált, fél a látogatásainktól. Orlov közvetítésével kérést juttatott el hozzánk: segítsünk neki, hogy gyógykezeltetésre a Szovjetunióba utazhasson, de elutazását szervezzük meg úgy, hogy elkerülhesse Mao Ce-tung boszszúját.

*

Gyakran, túlságosan gyakran töprengek azon, miképpen lett Mao Ce-tung, aki lényegében véve a marxizmus–leninizmus ellen lép fel, a kommunista párt vezetője, hogyan tarthatja meg ezt a posztját? Csalárdság, kegyetlenség, igen, de ezen kívül?

Természetesen mindez nem olyan egyszerű. Ez az ember is okos a maga módján. Jóval megfontoltabb ellenfeleinél – persze nem mindegyiknél.

Fölismerte, hogy Kínában elkerülhetetlen a forradalmi fejlődés, s éppen erre építi helyzetét. Nem tudja azonban elpalástolni pártellenes és opportunista cselekedeteit. A külföldi kom-

munista pártok és maga a KKP sem tekinti talán ezeket a cselekedeteket szándékosan ellenségeseknek. A „hibákat" „elhajlásoknak" tekintik, amelyek még belefférnek a marxista ideológia keretébe. Meg kell jegyezni, hogy Mao Ce-tung azelőtt sokkal óvatosabb volt, és nem árulta el magát ilyen nyilvánvalóan. És a marxista–leninista ideológia ellen elkövetett, lényegében ellenséges cselekedeteit egy olyan ember többé-kevésbé jelentős hibáinak tartották, aki mégiscsak odaadó forradalmár, kommunista. A Kominternben és magában a KKP-ban is úgy kezelik ezeket a hibákat, mint olyan tévedéseket, amelyeket kiküszöböl majd a forradalmi fejlődés logikája, s amelyek olyan mértékben szűnnek meg, ahogy megérlelődik a még fiatal KKP és vezető gárdája. Túlságosan bonyolult körülmények között jött létre és fejlődik a KKP.

De amennyire meggyőződhettem róla, ez az értékelés nem igazolódik be.

Ebben az esetben feladatom teljesen világos ...

Január 17.

A KKP felső pártvezetőinek a Szovjetunióval szemben tanúsított gúnyos és kárörvendő magatartását kényszeredett jóindulat váltja fel: a Vörös Hadsereg támad. Sokak számára ez meglepetés itt ...

Mao Ce-tung előrelátóan nem engedte meg magának, hogy nyilvánosan kigúnyoljon bennünket katonai kudarcainkért. Legföljebb csak a hozzá közel állók körében. Kang Seng és mások viszont nem türtőztették magukat. Annál szembetűnőbb a magatartásukban beállt változás.

Január 19.

A Ladoga-tótól délre áttörték Leningrád blokádját! A gyerekek, öregek és asszonyok végre megmenekülnek az éhhaláltól.

Mindenkit, aki megfordult a Szovjetunióban, „dogmatikusnak" neveznek a Különleges Körzetben. (Olyan politikai bélyeg ez, amelyet a KKP KB elnöke hozott forgalomba.)

Mao Ce-tung még azt a fáradságot sem veszi, hogy megismerkedjék az ilyen pártfunkcionáriusokkal. Az ő szemében minden kínai elvtárs, aki a Szovjetunióban tanult, „dogmatikus". Ellenük irányulnak Kang Seng fékevesztett megtorló akciói és a csengfeng egyéb rendszabályai.

Mao Ce-tung tegnap megjegyezte nekem, hogy „az SZK(b)P tapasztalata nem alkalmazható és káros a KKP számára". A beszélgetés hosszú és kellemetlen volt; Mao Ce-tung mentegetőzni kezdett, szavait szembetűnő hízelgéssel igyekezett enyhíteni.

Szó se róla, minden országnak megvannak a maga történelmi és nemzeti sajátosságai, s ezeket figyelembe kell vennie a marxista pártnak, de nem bízni az SZK(b)P-ban, lebecsülni tapasztalatait, mi több, megtorolni az iránta érzett rokonszenvet – mindez nem annyira a KKP vezetőségének politikai éretlenségéről, mint inkább a forradalmi marxizmussal való szembenállásáról tanúskodik.

Mao Ce-tung polgárháborúra tör. Teljesen figyelmen kívül hagyja a mostani politikai feltételeket, és mesterségesen sietteti az eseményeket. Akaratlanul is eszembe jutnak Victor Hugo szavai: ha előretolod a mutatót, az idő attól még nem múlik gyorsabban.

Január 26.

Vang Ming helyzete nem irigylésre méltó. Már régóta ágyban fekszik, és nagyon legyengült. Kang Seng elszigetelte a beteget a külvilágtól. Vang Minget Csing doktor kezeli.

*

Az újévi aktívagyűlésen Mao Ce-tung gyűlölettel beszélt arról, mennyire szívós a „dogmatizmus", és harcra szólított ellene. „A KKP jelenlegi vezetése – jelentette ki – az SZK(b)P-ban lezajlott egykori párttisztogatásokat hibásaknak tartja. »Lelki

tisztogatásokra« van szükség, s ilyeneket hajtanak végre jelenleg a Különleges Körzetben."

Mao Ce-tung szerint ez azt jelenti, hogy mindenkinek nyilvánosan meg kell bánnia bűneit. A Szovjetunióban való tartózkodást, a Vang Minggel fenntartott kapcsolatot majdhogynem a párttal szemben elkövetett bűncselekménynek tartják.

Kang Seng sietett kijelenteni – különben a dogmatizmus hibájába esett volna –, hogy ő maga a Szovjetunióban semmit sem tanult.

Még Jenanba érkezésem előtt Kang Seng a KKP KB Politikai Bizottságában elmondott beszédeiben nemkívánatosnak tartotta, hogy szovjet emberek Jenanban tartózkodjanak, megrágalmazta elvtársaimat és a Szovjetuniót.

A kínai kommunistáknak az SZK(b)P iránti rokonszenve tartós és megalapozott. Ez aláássa Mao Ce-tung tekintélyének monopóliumát. Az ő céljai nem egyeztethetők össze a Komintern politikájával. Most csapást mérnek a KKP és az SZK(b)P kapcsolataira.

Január 29.

Különös képet nyújtanak a felszabadított körzetek. Nem kevésbé a KKP katonai egységei. A lehetőség szerint mind kereskednek a japán csapatok hátországával.

Mindenütt virágzik a bűnös ópiumipar. Így például Cajlingban, a nevezetes 120. gyalogoshadosztály hátországi törzsénél külön helyiségben dolgozzák fel a nyersanyagot, a kész ópiumot pedig a piacra szállítják.

Sanhszi északnyugati részének a szó szoros értelmében minden járása tele van a legkülönbözőbb japán árukkal. Ezek az áruk közvetlenül a hátországi japán raktárakból érkeznek.

A 120. hadosztály törzseinél nem a harci feladatokról, hadműveletekről és egyéb katonai ügyekről folyik a beszéd, hanem az üzletkötésekről, a haszonról és egyéb badarságokról.

És mindez meghatározott utasítások következménye. Így például a 8. Hadsereg és az Új 4. Hadsereg valamennyi egységének szigorúan megparancsolták, hogy semmiféle aktív hadműveletet

és akciót ne indítsanak a japánok ellen. Egyszóval, csak nem bonyolódni semmiféle harci cselekménybe! Ez odáig terjed, hogy még támadás közben is igyekeznek távol tartani magukat az ellenségtől, és amennyire lehetséges, fegyverszünetre törekednek.

A KKP legjobb katonai egységeit áthelyezik. Elhagyják Észak-Kína körzeteit. Új tartózkodási helyük a Különleges Körzet. Ezek az egységek főképpen Hszian irányába összpontosulnak.

Pontosan tudom, hogy a központi kormány csapatai régi helyükön tartózkodnak, a Különleges Körzet déli határa mentén.

A Különleges Körzetben fokozódik (nem is napról napra, inkább óráról órára) a Csang Kaj-sek elleni propaganda.

*

Látni kell ezeket a kábítószerektől elbódított embereket, ezeket a szánalmas, reszkető páriákat, akik harmincéves korukra elpusztulnak. Puszta látványuk elegendő ahhoz, hogy az ember meggyűlölje az ópiumot. Hány millió ember hal meg miatta, hány torzszülött jön a világra, hány család megy tönkre!

*

Juzsin jellegzetes mozdulattal simítja meg bozontos szemöldökét, és megismétli: „Szeretem az egyszerű, világos, félreérthetetlen dolgokat! Elegem van ebből!"

Igor Vasziljevics elhatározta, hogy bármilyen áron kikerül Jenanból. Ez Alejev elhatározása is. Mindketten állhatatosan kérik Moszkvát, hogy hívják vissza őket a Különleges Körzetből.

*

Sötétben és csöndben lépkedek a szűk ösvényen hazafelé a barlangomba, miután Mao Ce-tunggal vagy a KKP felelős munkatársaival folytattam beszélgetést. Sem fény, sem hang – körülöttem az éjszaka, felettem a hold vagy csak a csillagok, lépteim alig hallhatók, egy méterre van a szakadék... Menet köz-

ben mindig megérintem a jobb felé eső sziklafalat, nehogy a szakadékba zuhanjak.

Amikor eltávozom Mao lakosztályából, a gramofon rekedt hangja, részeg zsivaj követ. Máskor csak Mao oktató, figyelmet követelő hangját hallom ...

A tagbaszakadt fegyveresek fölismernek, kivillantják a sötétből fehér fogaikat. Ezután egyedül folytatom utam, olykor velam tart valaki a mieink közül. Mao szívesebben beszél velem négyszemközt, tanúk nélkül. Ez természetesen nem vonatkozik az estélyekre.

FEBRUÁR

Február 4.

Befejeződött a német fasiszta csapatok felszámolása Sztálingrád körzetében. Méreteit tekintve kétségtelenül ez a legnagyobb ütközet az emberiség történetében.

A kínai–burmai határon a központi kormány csapatai makacsul ellenállnak a japánoknak.

*

Első következtetéseim nem voltak tévesek. Kang Seng erősen befolyásolja a KKP KB elnökének hangulatát.

A szocializmus gyakorlati problémái iránt Mao Ce-tung közömbös. Kang Seng dajkamesékkel traktálja országunkat illetően, s az adott esetben ez az információ egyetlen forrása. Kang Seng pedig örül, ha megrágalmazhat bennünket. Engesztelhetetlenül gyűlöli a Szovjetuniót, rágalmakat szór a bolsevik pártra, és minden erejével gátolja a KKP eszmei tömörülését. Kang Seng nemcsak a szovjetország, hanem saját pártjának ellenségeként is cselekszik, amikor zavarja szervezeti és eszmei egységét. A KKP KB elnöke csak szavakban lép föl Csen Tu-hsziu és Li Li-szan opportunista torzításai és balossága ellen. Valójá-

ban ő maga is e kispolgári elméletek hatása alatt áll. Kang Seng ezzel tökéletesen tisztában van, és a lehetőség szerint, de rendkívül kitartóan és szívesen kultiválja a KKP KB elnökének ezt a veszélyes ideológiai tévelygését.

Kang Senget aligha lehetne másnak nevezni, mint „őszi miniszternek" (az ősi kínai irodalom alakja; miniszter, aki halált hoz népére – *A szerk.*).

A kínai forradalom objektív szükségleteit tudatosan meghamisítják. Ezt a marxizmus továbbfejlesztésének tüntetik föl, és a marxizmus álarca mögé rejtik. És ez természetesen valamilyen meghatározott politikai célokat szolgál.

Mao Ce-tung Komintern-ellenes kirohanásaiból érződik az „őszi miniszter" rosszindulata. A Komintern politikáját a kommunista elmélet és a kommunista program elvei határozzák meg, nem pedig „Moszkva akarata", ahogyan ezt Kang Seng igyekszik feltüntetni.

Február 5.

Honanban és Hunanban éhínség ütötte föl a fejét. Az emberek más tartományokba menekülnek. Sokan útközben elpusztulnak.

A sztálingrádi győzelem tiszteletére csoportunk fogadást adott a KKP vezetősége számára. A vendégek között megjelent Mao Ce-tung, az „őszi miniszter", Csiang Csing, Vang Csia-hsziang és Zsen Pi-si.

A bankettot a házunkban szerveztük meg. Négyen ültünk egy-egy asztalkánál. Kiraktam az üveget, amelynek tartalma titokzatos módon felére csökkent.

Az „őszi miniszter" koccintott Alejevvel, és megpróbálta rábeszélni Borisz Vasziljevicset, mondja el neki közleményeink tartalmát. Az „őszi miniszter" nyugtalan. Sejti, hogyan vélekedünk róla és hivataláról.

Megtaláltam a tettest: Andrej Jakovlevics tüntette el a szeszt. Kioktatta a gyerekeket, hogyan lehet injekciós tűvel kiszívni az üvegből az alkoholt, majd az ujjukkal a tű nyomát letörölni. Egész este én voltam ugratásainak célpontja.

Február 7.

Válaszbankett az „őszi miniszternél". Lehetetlen felsorolni azt a hetvenfajta ételt, amit a vendégeknek felszolgáltak.

Már csak az hiányzott, hogy mint a cári Oroszországban, díszsortüzet adjanak a pohárköszöntők után.

Kang Seng főszakácsa az utolsó kínai császár, Pu Ji egyik szakácsa volt. Pu Ji jelenleg Mandzsukuo bábállam császára.

Mao kedvesen mosolygott mindenkire, aki beszédbe elegyedett vele, és megtanította Dolmatovot, hogyan kell piros paprikát enni. Mint kiderült, a paprikát nem szabad nyelvvel érinteni, hanem mélyen a torokba kell helyezni, és le kell nyelni.

Mao Ce-tung halkan beszél. Amikor beszélni kezd, mindenki elhallgat. Ugyanilyen halkan „nyilatkozik meg" közönség előtt is. Déli tájszólását meg kell szokni.

Szünet nélkül dohányzik. A cigarettát maga előtt tartja, hüvelyk- és mutatóujja között. Derekasan iszik. Kedvére való környezetének hányaveti magatartása. Az ilyen embereket szereti.

Február 9.

Jenanban erősen érezhető a sztálingrádi csata hatása. A Kvantung-hadsereg téli állásaiba vonult. És a kínai elvtársak a Központi Bizottságból már sokkal udvariasabbak.

A Kuomintang Központi Végrehajtó Bizottságának főtitkára, Vu Teng-cseng hosszasan beszélt a csungkingi rádióban a németek sztálingrádi vereségéről.

Az „őszi miniszter" közlése szerint Csungkingban tartózkodik Arnold tábornok, az Egyesült Államok légierejének parancsnoka és Dill angol tábornagy. A jelekből ítélve az amerikaiak növelni akarják fegyveres erejüket Kínában.

Hsziao Li ma nem minden gúny nélkül kérdezte: „Szung Ping elvtárs, a Szovjetunió fegyvert szállít Csang Kaj-seknek. Ezzel a fegyverrel szerelik föl a kuomintangista hadosztályokat. Ezek a hadosztályok pedig délről blokád alá vonnak bennünket. Lenne szíves erre magyarázattal szolgálni? . . ."

„A világ egységfrontban egyesül a fasizmus ellen. A fasizmus

minden ország kommunistáinak fő ellensége. Kínában a fasiszta Japán garázdálkodik. A Japánnal szembeszálló fő erők a Kuomintang hadseregei, amelyek létszámukat tekintve többszörösen felülmúlják a 8. Hadsereget és az Új 4. Hadsereget" – ez volt válaszom lényege.

Hsziao Li jelentőségteljesen bólintott: „Hát valahogy majd csak elbánunk az ellenséggel."

Ezt mondtam: „A központi kormánnyal kötött egyezmény és a központi kormánynak a szovjet fegyverszállításoktól való függése mérsékelő hatással van Csungkingra."

Hsziao Li eltávozott.

*

Az információ egy részét a titkos társaságok vezetői szolgáltatják az „őszi miniszternek". Megbízható kapcsolatot épített ki velük. Kang Seng figyelembe veszi országának nemzeti sajátosságait. Ez fölényt biztosít neki a politikai ellenfeleivel vívott harcban, márpedig a KKP-ban nem kevés ellenfele van.

Li Ko-nung felelős az „őszi miniszter" hivatalában a titkos társaságokkal fenntartott kapcsolatokért. Ő irányítja az ópiumgyártással és -kereskedelemmel kapcsolatos akciókat. E tekintetben a titkos társaságok felbecsülhetetlen szolgálatokat tesznek neki. A csingpaocü főnökéhez ömlik a valuta.

Február 17.

A szovjet csapatok várost város után szabadítanak fel. Ma visszafoglaltuk Harkovot.

A japánok Szanhuj és Kaopu (Kuangtung tartomány) körzetében támadnak.

*

A színfalak mögötti politikai manipulációkban szerfölött gyanús szerepet játszik Csiang Csing. Minél többet gondolkodom a

Mao-Csiang Csing-Kang Seng trióról, annál inkább kirajzolódik előttem az események dinamikája.

A csingpaocü főnöke (jelentéktelen személyiség a pártban) elhatározza, hogy összeköti karrierjét a csungkingi színésznővel. Távolról sem női bájaiért választja, hanem az eszéért, taktikai érzékéért, akaraterejéért. Ő hozza össze Csiang Csinget Mao Ce-tunggal, aki immár harmadszor nősül meg.

Kang Seng számára ettől fogva kezdődik a nagybani játék. Miután rokon vonásokat fedezett föl a KKP KB elnökének jellemében, arra törekszik, hogy közvetlenül mellette foglaljon helyet. A csingpaocü főnökének az a feladata, hogy emberi gyarlóságokat és gyöngeségeket fedezzen föl és ebből hasznot húzzon. Nem éppen a legtisztább foglalkozás, de tartós hatalmat biztosít az emberek fölött. Csiang Csinget illető számításai beválnak. Miután Csiang Csing férjhez megy Mao Ce-tunghoz, Kang Seng lelki közelségbe kerül a KKP KB elnökével, és kettőjük között hatékony kapcsolat alakul ki.

Csiang Csingben Mao Ce-tung megbízható segítőtársra és tanácsadóra lel a hatalomért vívott harcban.

Érdekes, hogy Liu Sao-csi is Csiang Csing egy régi ismerősével, Peng Csennel tűnik fel Jenanban. Itt szintén nagy szerepe lehet a személyi kapcsolatoknak. A házasságon nemcsak Csiang Csing és Mao Ce-tung nyer; leginkább az „őszi miniszter". S úgy látszik, Liu Sao-csi is, aki bizton számíthat Peng Csenre.

Mao Ce-tung és Csiang Csing házassága a KKP KB akarata ellenére jött létre. De az „őszi miniszternek" sikerült meggyúrnia az elégedetlenkedőket.

Csiang Csing nemcsak a KKP KB elnökének személyi titkára, ő kezeli egész titkos levelezését is.

Február 22.

Csungking hivatalosan bejelentette, hogy Kuangtungban megkezdődött a japán offenzíva. A legelkeseredettebb harcok a Pejcsiang és a Szansuj folyónál dúlnak.

Ezenkívül a szamurájok támadást indítottak Csöcsiang tartományból. Sikerült hídfőállást foglalniuk a Jangce déli partján.

Washingtonba érkezett Csang Kaj-sek felesége (Szung Mej-ling), aki igen gyakran tölti be a kormányfő személyes képviselőjének szerepét. Roosevelt nyilvánvalóan nem az ő közreműködése nélkül döntött úgy, hogy megnöveli a Kínának nyújtott katonai segítséget. Burma legyőzése nélkül azonban ezt bajos lesz teljesíteni.

Szung Mej-ling Csang Kaj-sek negyedik felesége. 1892-ben született, gazdag családban. 1927-ben házasodtak össze.

*

A nemzeti és internacionalista vonásoknak össze kell kapcsolódniuk minden kommunista párt programjában. De a KKP-ban a nemzeti vonás a program fő ideológiai pontjává válik, az internacionalizmus pedig csak szavakban fejeződik ki. Ezt léptennyomon érzi az ember.

Mao Ce-tung nem eszmei szövetségest és barátot lát a Szovjetunióban, hanem olyan útitársat, amelyet minden eszközzel „meg kell fejni".

*

A 120. gyalogoshadosztály parancsnoka, Ho Lung jelenleg a Különleges Körzet csapatainak egyesített törzsét vezeti. Ez az izmos, választékosan öltözött katona módfelett kedveli az élet élvezeteit. A katonák rajonganak érte.

Vang Ming nem tud fölkelni. Kang Seng visszaélve a körülményekkel, tökéletesen elszigetelte. Vang Minggel találkozni lehetetlen, és nem is próbáljuk meg, nehogy felbőszítsük ellene a KKP vezetőségét.

*

Mao Ce-tung nem beszél idegen nyelveket. Jól ismeri viszont az ősi kínai irodalmat, s ezzel szívesen eldicsekszik. A katonai ügyeket ő maga intézi, és szívesen nevezi magát a partizánharc szakértőjének.

Mintha rezidenciájához volna szögezve. Senki sem emlékszik rá, hogy a KKP KB elnöke ipari üzemekbe vagy katonai egységekhez látogatott volna.

Február 27.

Jenan tanintézeteiben nincs helyes tanmenet. Marxizmust és politikai gazdaságtant önálló tantárgyként nem tanítanak. Ehelyett olyan ősi regényeket olvasnak, mint amilyen a „Szankuo", „A három királyság", „A vörös szoba álma" és a „Vízparti történet".

Már második éve szünetel a tanítás az összes tanintézetben – ez a csengfeng következménye. A hivatalok is ímmel-ámmal és csak félnapokat dolgoznak. Mindenki a „22 dokumentumot" tanulmányozza, vagy gyűlésekre jár.

A sajtóban és a szónoklatokban Mao Ce-tungot dicsőítik, s megbélyegzik a „dogmatikusokat". Vang Csia-hsziang, Zsen Pi-si, Li Feng és mások fölismerik ennek károsságát, és időnként megkockáztatnak egy-egy félszeg ellenvetést, Kang Seng viszont feltétel nélkül támogatja a KKP KB elnökét. Mao Ce-tung csak Kang Seng véleményére hallgat.

A csengfengnek ezek a „virágai" különösen tarkán pompáznak az „őszi miniszter" hivatalában, ahol az emberek hisztérikusan magolnak, és ostorozzák önmagukat.

Az ilyesfajta akciók nyomán az egyszerű párttagokban az az elképzelés alakul ki, hogy Mao Ce-tung „gondolatai" a világkultúra, a forradalmi marxizmus csúcsát jelentik. És a csengfeng e „gondolatokat" a párt egyetlen szellemi és politikai táplálékává változtatja.

MÁRCIUS

Március 4.

A japánok támadási kísérletei Kuangtungban egyelőre eredménytelenek. De egy másik körzetben, Huajjin–Jencseng környékén (Csianghszi tartomány) nagy kínai erőket igyekeznek bekeríteni.

A japánokat kiverték Guadalcanal szigetéről, amelyért tavaly augusztus óta harcoltak a szövetségesek. A japán helyőrség kivételes állhatatossággal védekezett.

*

Jencsialingban egy masszív pavilont építettek a KB-ülések céljára. Szombati és ünnepi estéken operaelőadásokat tartanak benne.

Liu Sao-csit egyáltalán nem érdekli a színház, és nemegyszer előfordul, hogy előadás alatt különféle hivatalos papírokkal fordul Mao Ce-tunghoz.

„Megint itt ez a szemtelen!" – sustorog ilyenkor Csiang Csing, és megvetően vonogatja törékeny vállát.

*

A „lelki tisztogatás" annyit jelent, hogy mindenkinek föl kell szólalnia és meg kell bánnia bűneit. A Szovjetunióban való tartózkodás és a Vang Minggel fenntartott kapcsolat kétségtelenül „bűncselekménynek" számít a pártban. A patriotizmust azonosítják a Mao Ce-tung iránti hűséggel. Az „őszi miniszter" az alacsonyabb beosztású káderekre a vezető funkcionáriusok ellen uszítja, kölcsönös bizalmatlanságot hint el, s a gyatra életkörülmények mindenkit ingerültté tesznek; a férfiak nem érintkezhetnek asszonyokkal, még saját feleségükkel sem.

Március 10.

Huajjin–Jencseng körzetében a japánoknak nem sikerült bekeríteniük a Kuomintang-egységeket. De a kínaiak jelentékeny veszteségeket szenvedtek. A szamurájok most sietősen támadó hadműveletbe kezdenek a Jangce déli partján elfoglalt hídfőállásukról.

A gazdaságilag legyengült Kínában a sokéves pusztító háború után a helyzet katasztrofálisan romlik. Teljesen vagy részben elvesztették a leggazdagabb tengermelléki tartományokat, dühöng az infláció, a lakosság nyomorog, a csapatoknál nagy a hadianyaghiány, nincs elegendő fegyver, parancsnok stb.

*

A KKP vezetőségét igencsak felbolygatta Vang Ming esetleges moszkvai útja.

Mao Ce-tung attól tart, hogy Vang Ming jelentést tesz a Komintern Végrehajtó Bizottságának a KKP-ban uralkodó valódi helyzetről.

A kínai elvtársakkal fenntartott kapcsolataink alapján Mao Ce-tung feltételezheti, hogy Moszkva elegendő információt kap tőlünk. Ez ingerültté teszi. Korlátoznak bennünket az emberekkel való érintkezésünkben.

Kang Seng fél a Komintern leleplezésétől.

Mao Ce-tung lázasan keresi a kiutat, és egyelőre megtiltotta Vang Ming kiutazását.

Március 14.

A helyzet gyorsan változik. Most már a különféle kérdések megoldásában gyakorlatilag nem számolnak az úgynevezett moszkvai ellenzék tagjaival. A KKP KB elnöke és Kang Seng már éppen eléggé lejáratta őket. A kommunista párt valamennyi vezető szervében feszült a helyzet. A KKP elnöke politikájában egész a legutóbbi időkig főként Csen Jünre, Kang Sengre és saját ta-

nácsadói apparátusára támaszkodott, amelynek élén a tapasztalt demagóg, Csen Po-ta áll.

Az a benyomásom, hogy a KKP KB elnöke nem értett egyet Li Fu-csunnal, Vang Csia-hszianggal és Zsen Pi-sivel. Nézeteltérés volt közöttük a 8. Hadsereg és az Új 4. Hadsereg hadműveleteinek lebonyolítását, a japánellenes egységfrontot és a párt belső életét illetően. Véleményem szerint e kérdésekben a mai napig is nézeteltérések vannak közöttük. Ámde a csengfeng módszerei terrorizálnak mindenkit. És a párt tekintélyes vezetői jobbnak látják, ha hallgatnak. S ha hangot adnak is elégedetlenségnek, semmi esetre sem nyilvánosan és nem a hivatalos üléseken. Félnek Mao Ce-tungtól, s ezért aligha merészelik megbírálni politikai irányvonalát. Ily módon a KKP KB elnökének pozíciója megszilárdult.

A „moszkvaiakat" leszerelték, a többiek hallgatnak. Csak Kang Seng és Mao többi híve ad hangot politikai véleményének.

Mindez olyan látszatot kelt, mintha Mao Ce-tung baráti támogatást élvezne a KKP KB részéről, és az általa követett irányvonal hibátlan volna, jóllehet ellentmond a Komintern irányvonalának. A kínai elvtársak fizikailag képtelenek jelentést küldeni a Komintern Végrehajtó Bizottságának a párton belüli nézeteltérésekről, mert az „őszi miniszter" rajta tartja a kezét valamennyi hírközlő csatornán.

Március 16.

A Jangce körzetében megállították a japán támadást.

A kínai–burmai határon nem csitulnak a harcok.

Csungkingban új törvényt hoztak a hadkötelezettségről. A behívottak száma mától kezdve évente körülbelül 2 millió katona.

*

A forradalmi mozgalomnak a Kommunista Internacionálé által való vezetése: a kommunista pártok történelmi elemzésének és politikai orientációjának marxista módszere, amely figyelembe veszi a mozgalom gazdag tapasztalatait. Párttagokat megbüntetni

amiatt, hogy végrehajtják a Komintern határozatait – mi más ez, mint a kommunista világmozgalommal szembeni ellenséges magatartás!

Vang Ming a Komintern VB felelős munkatársa. Az úgynevezett moszkvai csoport tagjai a Komintern taktikáját védelmezték.

*

A „22 dokumentumban", amelyet a KKP KB elnökének parancsára magolnak, fölvették a KKP KB tavalyi és idei határozatait, Mao Ce-tung beszédeit, Liu Sao-csi néhány felszólalását stb.

A regények tanulmányozása kötelező. Regényolvasás . . . A nacionalista érzelmek felszítása a pártban – ez a célja e látszatra oly ártatlan foglalatosságnak.

Március 21.

A szovjet–német front stabilizálódott.

A japán légierő bombázta Vanhszien és Laohokou városát.

Moszkva hírül adta, hogy Csungkingban megjelent Csang Kajsek „Kína sorsa" című könyve. A történelmi tanulmány a kínai nép fejlődésével, a mandzsu császári dinasztia uralkodásának katasztrofális következményeivel, az egyenlőtlen szerződésekkel foglalkozik, visszapillant arra az időszakra, amikor Szun Jat-szen megalakította a Kuomintangot, és elemzi a japán agresszióval szemben tanúsított ellenállás politikáját. A szerző tízéves tervet javasol Kína rekonstrukciójára.

Március 22.

Orlov meglátogatta Vang Minget.

Amikor ki akarták váltani a patikában a receptet, amelyet kezelőorvosa, Csing doktor írt fel, az ügyeletes gyógyszerészt meglepte a készítmény szokatlan összetétele. Ugyancsak meglepődött a Vang Ming mellett szolgálatot teljesítő ápolónő is.

Csing még azelőtt írta fel a gyógyszert, hogy Vang Mingen elhatalmasodott a vese- és májbetegség.

Roza Vlagyimirovna haladéktalanul a kezelőorvoshoz fordult. Csing kijelentette, hogy a betegnek feltétlenül be kell vennie a gyógyszert, még akkor is, ha az a tárolás folyamán elszíneződött.

Orlov másolatot készített Csing receptjéről, és kategorikusan megtiltotta, hogy a beteg bevegye az orvosságot. Andrej Jakovlevics megmagyarázta nekem, hogy a keveréket helyesen állították össze, de bizonyos idő elteltével összetétele megváltozik, és mérgező hatásúvá válik.

Március 23.

A recept históriája fölöttébb gyanús. Továbbítottam Moszkvába a recept másolatát. Hadd ellenőrizze tapasztalt belgyógyász.

*

A KKP KB elnöke, attól való félelmében, hogy a Komintern leleplezi, igyekszik megtörni Vang Minget. Ezért utasította Zsen Pi-sit, Vang Csia-hsziangot és Liu Sao-csit, hogy folytassanak vele megbeszéléseket.

Vang Ming gyenge egészségi állapotára hivatkozva visszautasította a tárgyalásokat. Ugyanakkor kijelentette, hogy Mao Ce-tung a pártélet és a Kuomintanggal fenntartott kapcsolatok valamennyi kérdésében saját irányvonalát követi, amelyet senki sem hagyott jóvá.

Mao Ce-tung javasolta, hogy a Politikai Bizottság ülését tartsák meg Vang Ming lakásán. Vang Ming ezt is visszautasította. De miután az orvosok amellett foglalnak állást, hogy Vang Ming utazzék Moszkvába és vegye igénybe a hosszú ideig tartó kórházi kezelést, Mao Ce-tung meghátrált, és elhatározta, hogy Vang Minggel együtt Moszkvába küldi Vang Csia-hsziangot is mint a KKP KB hivatalos küldöttét és Vang Ming opponensét.

Vang Csia-hsziang lázasan készülődik moszkvai utazására.

Március 24.

A faluközösségeket szilárd kapcsolatok jellemzik. A közösséget gyakran a közös ősről nevezik el. A falvak közötti kapcsolat rendszerint azt a célt szolgálja, hogy védelmet nyújtson a rablóbandák és a földesúri megtorlások ellen.

A titkos társaságok legtöbbször e tősgyökeres közösségi kapcsolatokra építik tevékenységüket.

Kínában a mai napig sem ritka az olyan eset, amikor gyerekeket adnak el rizsért, közszükségleti cikkekért; ez a hihetetlen nyomor következménye.

Legutóbbi kínai kiküldetésem során meggyőződtem már arról, mennyire primitív a kínai igazságszolgáltatás, mennyire elterjedt a botbüntetés, amelyet kegyetlenül és szokatlan rafinériával alkalmaznak. Az ősi kínai miniatúrák gyakran ábrázolják a botozást.

A kínaiak rendkívül szívósak – ez nemzeti vonásuk. Ha szabadon és csak egy kicsit is jóllakottan élhetne ez a nép!

Március 25.

Mint kiderült, Vang Ming gyógyszerét helyesen állították össze, de ha ez a gyógyszer állott, súlyos károkat okozhat. Ha a beteg hosszabb ideig szedi a romlott gyógyszert, lassú mérgezés következik be, és ennek nyomán merculianizmus (az emésztőszervek, a vese, a máj és a központi idegrendszer megbetegedése), súlyosabb esetben pedig halál lép fel, amelyet veszélyes vérszegénység előz meg.

*

Mao Ce-tung a legerélyesebb intézkedéseket teszi a leleplezéstől való félelmében. Egyik legfőbb eszköze, hogy maga köré tömöríti a pártszervek vezetőit. Számít Csou En-laj segítségére. Ezért olyan határozatot fogadtatott el, hogy Csou En-lajt hívják haza a Különleges Körzetbe. Csou mint a KKP-nak a Kuomintang mellé rendelt állandó képviselője (ezt a funkciót, azt hiszem,

Tung Pi-vuval együtt tölti be) állandóan Csungkingban tartózkodik. Mao Ce-tungnak a hozzá közel állók körében elhangzott egyik kijelentéséből az látszik, hogy nem kételkedik benne: Csou En-laj teljes mértékben támogatja irányvonalát.

Mao Ce-tungnak Vang Ming iránt érzett ellenszenve gyűlöletté fajult. Talán éppen Vang Mingben látja a legnagyobb akadályát annak, hogy korlátlan hatalma legyen a pártban. Kang és Mao, valamint a hozzájuk hasonlók mindent elkövetnek, hogy elszigetelhessék Vang Minget, bebizonyíthassák, hogy egyedül áll a pártban és nézetei idegenek a kínai forradalom nemzeti vonásaitól, következésképpen a KKP-tól. Mind ez ideig erről nem beszélnek nyíltan. De Kang Seng és Mao tevékenysége ezt célozza.

Hogyan lehetne másként értelmezni Lo Fu váratlan visszatérését? Ő Vang Ming eszméinek híve. Mindenesetre helyesnek és hasznosnak tartotta a Komintern tevékenységét. Cunjiban Mao támadásainak egyik célpontja volt. Igaz, továbbra is igen magas beosztásban maradt, ami nem teljesen érthető. Úgy látszik, Maónak megvolt rá az oka, hogy meghagyja beosztásában. A jelenlegi kampányban azonban alaposan kijut Lo Funak mint „dogmatikusnak".

S íme, a Mao-féle taktika: Lo Fuval messzemenően figyelmesek, udvariasak, s ugyanakkor telebeszélik a fejét Vang Mingről. Lo Funak már mindent megbocsátottak: a „dogmatizmust" és a „makacsságot" is.

Az „őszi miniszter" azzal a céllal távolította el Lo Fut Jenanból, hogy megossza a „moszkvai csoportot", elszigetelje Vang Minget s egyenként félemlítse meg a csoport tagjait. Mao és Kang most a „moszkvai csoport" tagjainak segítségével igyekszik eszmeileg szétzúzni Vang Minget. Ha ez sikerülne, Vang Minget politikai hullává tennék, és nemcsak Mao Ce-tung szemében.

Március 26.

Hunan tartományban a japánok betörtek Huazsung városába.

Csungkingban új törvényt tettek közzé, amellyel a 18–45 éves

nőket mozgósítják az ország védelmére. Kína minden erejét megfeszíti, hogy visszaverje az agressziót. Az ország gyakorlatilag 1931 óta, már majdnem 12 éve harcol a japánok ellen.

*

Vang Ming körülbelül fél éve szedte a Calomelt. A következmény: máj- és vesegyulladás, foghullás. Csing doktor arra utasította a beteget, hogy éppen akkor szedje a gyógyszert, amikor az már sötétzöldre színeződött.

A recept a KB egészségügyi szolgálatának vezetője, Fu doktor kezébe került, aki kijelentette, hogy a gyógyszer ilyen dózisokban és ilyen összetételben rendkívül mérgező hatású.

Fu doktor azonnal jelentést tett a dologról a Központi Bizottságnak.

Március 28.

Így robbant ki a „recept-ügy".

Vang Csia-hsziang azzal az ürüggyel, hogy a felesége orvos, kikérdezte Orlovot a Calomel alkalmazásáról. Orlov nem árulta el, hogy tud Csing receptjéről, és megmagyarázta, hogy a Calomel nagy dózisokban és sókkal kiegészítve mérgezően hat, rongálja a májat, a vesét, tönkreteszi a fogakat.

Este váratlanul meglátogatott Csiang Csing, és hosszan fejtegette, mennyire tudatlan Csing doktor. „Lehetséges, hogy a Kuomintang ügynöke" – mondotta.

*

Mao és Kang minden mesterkedése ellenére sincs meg a vezető pártszervekben az az egyetértés, amelyről álmodoznak. Még az olyan tekintélyes embert, mint Liu Sao-csit, a Politikai Bizottság tagját is nyilvánvalóan felháborítják a pártfunkcionáriusok és párton kívüli káderek ellenőrzésével foglalkozó bizottság módszerei. Az ő számára e Kang Seng által irányított bizottság módszerei a pártélet normáinak szempontjából is elfogadhatatlanok.

Ő maga mondotta nekem, hogy hibásnak tartja Vang Ming és más elvtársak megbírálását.

Liu Sao-csi azt tanácsolta Vang Mingnek, hogy vesse föl a Politikai Bizottságban a kérdést, vegye vizsgálat alá a bizottság tevékenységét és személyesen Kang Seng tényked ését, aki egyben a bizottság elnöke. Jellemző, hogy Maóról Liu Sao-csi nem tett említést.

Március 30.

Huazsungban utcai harcok folynak. Valahol a Jangcénél a kínai csapatok az északi partra szorították a megszállókat.

*

Kang Seng meghívott bennünket, hogy vegyük szemügyre a kuomintangista kémeket: három elkínzott fiatalembert.

Juzšin azt mondja, hogy az ilyesfajta demonstrációk azelőtt is napirenden voltak. A KKP vezetősége ilyen fogásokkal igyekszik meggyőzni bennünket az antikuomintangista propaganda jogosságáról.

Juzsin nem kételkedik abban, hogy a fiatalembereket agyonlövik. A KKP vezetőségének bizonyítékra van szüksége a Kuomintang ellen. Hogy valóban kémek-e vagy sem, az már nem Kang Seng dolga. A fontos csak az, hogy példát statuáljanak. Hadd írjanak a szovjet újságírók Csang Kaj-sek árulásáról, a KKP vezetősége pedig „jogot" nyer arra, hogy továbbra is megbontsa a japánellenes egységfrontot. Ami a tanúkat illeti, őket természetesen megsemmisítik.

*

Ismét meglátogatott Csiang Csing, és arról igyekezett meggyőzni, hogy a helybeli kínai orvosok általában megbízhatatlanok. Amíg bent volt nálam, a testőrei várakoztak rá.

Csiang Csing úgy beszélt velem, mint egészen közel álló emberrel.

ÁPRILIS

Április 3.

Mao Ce-tung minden rendelkezésére álló eszközzel igyekszik megakadályozni Vang Ming elutazását.

Arra az eshetőségre számítva, hogy mégis Moszkvába utazik gyógykezelésre, már most pártmunkások egész csoportját készítik fel nagy sietve, hogy vele menjenek, közöttük Kaj Fenget, akit Kang Seng alaposan kioktatott. Úgy tűnik, Kaj Feng lesz a csingpaocü főnökének szeme és füle.

A jenani elvtársak várható moszkvai repülőútjáról már mindenki tud. Mao Ce-tung utasítására az „őszi miniszter" szorgalmasan terjeszti az erre vonatkozó híreket. A számítás egyszerű: Csungking szagot kap, és semmiképp sem engedi át a szovjet repülőgépet. Csang Kaj-sek nem ostoba, és vérre menő érdeke, hogy megőrizze a feszültséget a KKP vezetőségében.

Vang Minghez lehetetlen bejutni: kizárólag a KKP KB elnökének bizalmasai látogathatják.

Április 5.

A felelős kínai elvtársakkal folytatott beszélgetésekből tragikus dolgokra derült fény. A lélektani drill, vagy ahogy Mao Ce-tung nevezi, a „lelki tisztogatás", nyomasztó állapotokat teremtett a jenani pártszervezetben. A kommunisták között nem ritka az öngyilkosság, a szökés és az idegösszeomlás.

Április 6.

Mao Ce-tungnak és Kang Sengnek meggyőződése, hogy tisztában vagyunk a „recept-ügy" valódi hátterével, azaz tudjuk, hogy Vang Minget előre megfontolt szándékkal meg akarták mérgezni. Ez a körülmény arra kényszerítette őket, hogy elálljanak Vang

Ming meggyilkolásától: a kínai orvosokra rá lehet ijeszteni, de mi legyen velünk?!

Csiang Csing látogatásai, hosszú fejtegetései a receptről és az a tény, hogy fokozott megfigyelés alatt állunk, e következtetés helyességét bizonyítják.

Kang Seng leplezetlenül gyűlöli Po Kut és Vang Minget.

*

Emberek nyüzsögnek a völgyben, a hegyoldalakon. Megművelnek minden talpalatnyi, vetésre alkalmas földet.

Szujtö, ahol levett a lábamról a dizentéria, kis város, szűk utcácskákkal. A városka szegény, szűk, poros.

Április 8.

A velem folytatott beszélgetés során Po Ku élesen kirohant Kang Seng ellen. Olyan figurának nevezte, aki „politikailag idegen" a KKP-ban. Felháborította a Kang Seng által meghonosított besúgórendszer.

Liu Sao-csiről Po Ku alig leplezett keserűséggel beszélt.

Mint kiderült, Liu meredeken változtatja nézeteit. Mindenáron arra törekszik, hogy jó kapcsolata legyen Kang Senggel. Bizonyos mértékig még hajbókol is előtte. Bizonyára ezért hagyták meg a KKP KB újonnan választott titkárságában. A titkárság létszámát most csökkentették. Mao ténylegesen ellenőrizni akarja a párt valamennyi felső szervének tevékenységét. A titkárság tagjai: Liu Sao-csi, Zsen Pi-si és maga Mao Ce-tung. Azt hiszem, ez sem a végleges összetétel.

Április 9.

Valamiképpen indokolni és igazolni kell a „lelki tisztogatásért" és a „káderek felülvizsgálatáért" indított kampányt. Ezért Mao Ce-tung kiadta soron következő tézisét: az értelmiségnek szüksége van a megtisztulásra és a felülvizsgálatra. Természetesen

nem az egész értelmiségnek, csak annak a részének, amelyik 1938 óta van itt. A KKP KB elnöke komolyan gondolja, hogy kockázatos megbízni ezekben az elvtársakban. Először alaposan meg kell gyúrni őket ideológiailag („lelkileg"); megszűri őket Kang Seng bizottsága. Az idegen elem itt fennakad, és kollektív átnevelésben részesül. Természetesen hasonló véleménye van Mao környezetének is. A KKP vezetőségében senkit sem zavar, hogy a régi káderek közül (akik a hosszú menetelés idején érkeztek Jenanba) csak néhány száz elvtárs maradt életben, s a legtöbb káder fiatal, újonc; ilyenekből nem kevesebb, mint 30 000 van.

A néhány száz régi kádert a KKP KB elnöke „sajátjának" nevezi. E kijelentés mintegy törvényen kívül helyezi a sok ezer többi pártmunkást, akikre gyanakodni lehet és kell, akik rászorulnak az ellenőrzésre és az átnevelésre.

Így mindazok, akik a hosszú menetelés után kerültek Jenanba, kivételesen nehéz helyzetben vannak. S a KKP KB elnökének e legújabb tételét letartóztatások kísérik.

Napról napra várják Csang Kaj-seket vagy a vezető kuomintangisták csoportját, élén Hu Cu-nanggal. Nehéz megérteni, hogy mi értelme van ennek, de Jenanban kihirdették a hadiállapotot. Ez a letartóztatások egész sorát vonta maga után.

Érdeklődtem Kangnál a letartóztatások felől. A beszélgetés nyilvánvalóan nem volt kedvére való. Ám mégis kijelentette, hogy „a kuomintangista és a japán ügynökök elszigetelését a KKP vezetősége rendelte el".

A letartóztatásokat meghatározott séma szerint hajtják végre. Az embereket éjszaka viszik el.

Miután Mao kijelentette, hogy politikailag bizalmatlan az értelmiség és a pártkáderek iránt, mindenkiben kuomintangista vagy japán ügynököt gyanítanak.

Április 10.

A „22 dokumentumban" nincsenek nyílt szovjetellenes vagy antimarxista felhívások, de úgy válogatták őket össze, hogy a kötelező olvasmányul szolgáló régi kínai regényekkel együtt

nacionalista gőgre és a Szovjetunióval szembeni negatív magatartásra nevelnek. A „dogmatikus" fogalom a Szovjetunió, a marxizmus–leninizmus gyakorlata és az internacionalizmus iránti leplezett ellenszenvet testesíti meg.

A KKP egyik célja az ország nemzeti felszabadítása, de ez a harc nem változtathatja olyan párttá, amely számára a nacionalista célok a legfőbbek és egyeduralkodóak.

A nemzeti felszabadító harc szakaszában a kommunista pártnak egyesítenie kell a társadalom minden, valamennyire is forradalmi rétegét, egészen a középburzsoáziáig, és irányítania kell ezt a harcot. De az ország nemzeti felszabadítása csak egy szakasz, és nem öncél a kommunista párt politikájában.

Április 15.

A japánok nyomást fejtenek ki a kínai csapatokra Kojang (Anhuj tartomány) körzetében.

Hszincsiangot Seng Si-caj – egy Csungkingtól független politikát folytató militarista – irányítja. Csang Kaj-sek néhány hadosztálynyi erővel mindenesetre blokádot vont Hszincsiang köré. Seng Si-caj testőrségének az egykori fehérgárdista tábornok, Behtyerev a parancsnoka.

•

Roza Vlagyimirovna állhatatos kérésére meglátogattam Vang Minget. Igen rosszul érzi magát. De nem annyira fizikai állapota kínozza, mint inkább a súlyos morális szenvedések.

Roza Vlagyimirovna figyelmeztetett, hogy eltitkolja férje elől a „moszkvai csoport" elleni fékevesztett hajszát.

Vang Ming keserűen beszélt nekem Kang Seng moszkvai viselkedéséről. Moszkvában az „őszi miniszter" hivatalosan Vang Ming alárendeltje volt. Mindenféleképpen igyekezett a kedvében járni, s ugyanígy tett a Komintern VB többi tekintélyes munkatársával is. Vang Ming visszaemlékezett rá, hogy azokban az időkben minden ülésen és gyűlésen Kang Seng pattant fel elsőnek, lelkesen tapsolt és éljenezett.

Április 18.

A japán parancsnokság nem gyöngítette a szovjet határ mentén a haderő összevonását. Tokió nyilvánvalóan nem látja be, hogy német szövetségesének szétzúzása Sztálingrád alatt fordulópontot hozott a háborúban, s a végső kibontakozást a küszöbönálló nyári hadjárattól várja.

Japán továbbra is kész hadba lépni a Szovjetunió ellen, és meg akarja szilárdítani helyzetét Észak-Kínában. A Szovjetunió megtámadására provokálja a KKP és a Kuomintang közötti kapcsolatok rendkívüli kiéleződése. Ha ez a konfliktus polgárháborúvá fajul, Japán kínai hátországa megszilárdul, és hadosztályok szabadulnak fel, amelyekkel meg lehet erősíteni a Kvantung-hadsereg támadó erejét. Az események éppen ilyen irányban fejlődnek. A megszállók élnek az alkalommal, és olyan provokációs híreket terjesztenek, hogy „együttes harcot vívnak a KKP-val a Kuomintang ellen" ...

*

„Kuomintangista kémeket" fognak el nemcsak Jenanban, hanem mindenfelé a Különleges Körzetben. A „kémek" leleplezése olyan kampánnyá változik, amelyet felülről szítanak. Kezdeményezője Mao Ce-tung és Kang Seng. Néhány más vezető pártmunkás is rendőri aktivitást kezd tanúsítani. A tömeges letartóztatások rendkívül rossz hangulatot keltenek. A csengfengnek újabb baljós vonásai támadnak.

Április 23.

A csengfeng és a „kémek" letartóztatása miatt Jenan továbbra is állandó feszültségben él. Csang Kaj-sek azt javasolja, hogy tárgyalások útján rendezzék a vitás kérdéseket. A KKP vezetősége Csungking minden javaslatát szabotálja.

A Kuomintanggal kötött szövetség elkerülhetetlen. A Kínában kialakult reális körülmények között ez az egyetlen helyes út.

A kommunista párt legalizálása és a Kuomintanggal való

együttműködése nagy lehetőséget adna a KKP szervezeti és propagandatevékenységéhez. A pártvezetés azonban fegyveres konfliktus kirobbantására törekszik a Kuomintanggal.

*

Olykor fájdalmasan érzem, mennyire hiányos a tudásom. Elvégeztem a Keletkutató Intézetet, nem először vagyok Kínában, s mégis, mennyi mindent kellene még tudnom! Erősen érzem fogyatékosságaimat az ősi kínai irodalom és filozófia, kivált a konfucianizmus területén. A hiányokat éjszakai munkával igyekszem pótolni.

Már második napja dühöng a szél. Dél van, de az utca sötét. Néhány méterre sem látni el – mindent eltakar a porfüggöny. Nemcsak a lösz kavarog, a Góbi-sivatagból is bőven érkezik por.

Mindannyian porvédő álarcot viselünk. A por megtölti tüdőnket, szemünket. Vastagon ül a barlangokban, bázisunk szobáiban. A fiúk törülközővel takarták le a rádiókészüléket. Por, por...

Április 28.

A csengfeng a kényelmetlen pártkáderek fizikai és morális elnyomásává fajul. Sokan személyes bosszú áldozataivá válnak. Egyre gyakoribbak a különféle „balesetek".

Mao Ce-tung kész receptet javasol a pártnak „a kommunistákat megbénító dogmatizmus" betegsége ellen, valamint a „moszkvai csoport" különféle fajta tévelygései ellen.

A párt tekintélye – a korábbi és a jelenlegi elhajlások ellenére – egész Kínában kivételesen nagy. A KKP volt az egyetlen erő, amely síkraszállt a külföldi és hazai elnyomók ellen. Kommunisták tízezrei áldozták ezért életüket.

Mao Ce-tung a „dogmatizmus" szétzúzására szólít fel, és a párt, benne bízva, megbélyegzi a „dogmatikusokat". A legszomorúbb az, hogy a „moszkvai csoportnak" nem állt módjában kifejtenie nézeteit.

Mao Ce-tung ereje nemcsak abban áll, hogy e harcban semmi-

féle eszköztől sem riad vissza, hanem abban is, hogy jól ismeri a kínai paraszt, a kispolgár pszichológiáját, a nép szokásait és hangulatát; ugyanezt nem lehet elmondani a „moszkvai csoport" tagjairól, akik túlságosan gyakran elvont teoretikusok, bár őszinte, odaadó forradalmárok.

Mao demagógiája figyelembe veszi a nemzeti sajátosságokat, ezért rugalmas, ügyesen leplezett és sokkal hatékonyabb. Mao visszaél a külföldi elnyomás miatt felszított nemzeti érzéssel. Ugyanakkor a marxizmus–leninizmus népszerűségére épít.

Egyetlen perc pihenő sincs – mindenütt gyűlések, üvöltözés, plakátok az átkozott „dogmatikusok" és a Kuomintang ellen, felizgatott, kimerült emberek . . .

MÁJUS

Május 9.

Véleményeink az Internacionálé feloszlatásának célszerűségét illetően megoszlottak, de két pontban teljesen megegyeztek.

A Komintern VB határozata a megszilárdult kommunista pártok és vezetőségeik politikai érettségére épít, azokéra a pártokéra, amelyeket a Komintern tevékenysége, valamint a közös célok, feladatok és a testvériség egyesített.

A Komintern VB határozatát az a törekvés diktálja, hogy egyesítsék a világfasizmus szétzúzásában érdekelt valamennyi erőt.

Vitát váltott ki viszont a Mao Ce-tung csoport várható irányvonala. Az egyetlen olyan pártszervet, amely a csoport magatartását megalapozottan és jogosan értékelhette volna, megszüntették.

A KKP-ban várhatóan fokozódni fognak az internacionalisták elleni kirohanások.

A KKP vezetőségét közömbösen hagyja a világ dolgozóinak legfőbb harca: a fasizmussal vívott küzdelem. Hidegen hagyja az a tény, hogy a fasizmus az imperializmus legdühödtebb, leg-

gátlástalanabb diktatúrája a szervezett proletariátus ellen. A Különleges Körzetből saját nacionalista szemüvegükön át néznek a világban zajló minden eseményre, s kizárólag saját önző érdekeiket követik.

Május 15.

Tavasszal Kang többször is felszólította hallgatóságát, hogy leplezzék le a Különleges Körzetet elárasztó japán és kuomintangista ügynököket. Eközben rendszerint bűnüket megbánt vagy leleplezett kémeket mutattak be. Mindez gyerekesen komolytalannak tűnt volna, ha nem kíséri a megtorló szervek növekvő aktivitása.

Május 18.

Nemegyszer találkoztam Janszonnal, a mandzsúriai pártszervezet egyik képviselőjével. Meglepett véleményének önállósága és egyenessége, ami aligha lehetett ínyére Maónak. A csengfengről elég gorombán nyilatkozott.

Janszon egyszer azt mondta, hogy sajnos „a KKP vezetésében túlságosan sok a társadalom élősdi rétegeiből származó elem". Először hallottam kínai elvtárs szájából ilyen nyílt beismerést.

Május 20.

Honanban és Hunanban éhínség dühöng. Sok százezer ember esett áldozatául.

*

Minden gyűlésen mennydörögnek a „dogmatikusok" ellen. A bírálat rosszindulatú szitkozódássá és fenyegetéssé fajul. A „lelki tisztogatás" kedvéért sok száz egyszerű párttagot feketítenek be.

„Mindenkinek mindenkiről mindent tudnia kell" – ez a gyűlések alantas programja. A legintimebb és legszemélyesebb dolgok felett is e megalázó bíróság ítélkezik. A bírálat és önbírálat ürügyén ellenőrzik a gondolatokat, vágyakat és cselekedeteket.

Mao Ce-tung rendszerint éjszaka dolgozik. Későn, délben kel. Hiú természetű. Ezért szereti a jelentőségteljes gesztusokat. Szeret enni, inni, táncolni, elszórakozik a lányokkal, bár mindenki más számára a legszigorúbb forradalmi aszketizmust prédikálja. Azon igyekszik, hogy a hagyományos kínai értelemben vett bölcs vezető képe alakuljon ki róla.

A KKP alsóbb és magasabb pártfunkcionáriusai igyekeznek őt utánozni.

Május 22.

Kang Seng akadékoskodása ellenére ismét meglátogattam Vang Minget. Nagyon rossz bőrben van. Roza Vlagyimirovna 10–15 perces beszélgetést engedélyezett.

Többek közt kérdezgettem Vang Minget Agnes Smedley felől. Jól ismeri a szemfényvesztéseit. A harmincas évek végén ez a hölgy viharos tevékenységet fejtett ki, ahogy állította, a KKP javára. De gyanús elemekkel tartott kapcsolatot, s a KKP-ra hivatkozva pénzelte őket. Ezután pénzt követelt a párttól, cserébe azért az összegért, amelyet tetszése szerint költött el, nem tudni, mire.

Agnes Smedley sokat fecsegett arról, hogy a Komintern nevében cselekszik, bár semmi köze sem volt ehhez a szervezethez. Kínában kifejtett tevékenysége kárt okozott a KKP-nak.

*

Ad „recept-ügy": Kang Seng kezelésbe vette az orvosokat...

Május 23.

Moszkvában közzétették a Komintern VB Elnökségének határozatát, amely feloszlatja a Kominternt mint a nemzetközi munkásmozgalom vezető központját.

•

Csing doktor és Kang Seng földiek. Sokatmondó tény. Kang Seng általában kedveli a földijeit.

Május 27.

Mao Ce-tungot táviratban értesítette a Komintern VB Elnöksége a Komintern feloszlatásáról. Ebből az alkalomból rendkívüli ülésre hívták össze a Politikai Bizottságot.

Föltehetően fokozódni fog a Vang Mingre és másokra nehezedő nyomás, mindenáron rá akarják majd venni őket, hogy ismerjék el nézeteik hibás voltát. A Komintern VB Elnökségének határozata e tekintetben bizonyos lehetőségeket ad Maónak.

Az utóbbi időben itt Vang Ming „Két vonal" („Harc a Kínai Kommunista Párt további bolsevizálásáért") című, régebbi munkáját bírálják. Ebben liliszanista tendenciákat, de még inkább nyíltan szektás irányzatokat véltek fölfedezni. Vang Mingről azt állítják, hogy nem voltak és most sincsenek semmiféle gyakorlati tapasztalatai a bolsevista munkában stb. Vang Minget minden oldalról és mindenféleképpen diszkreditálják.

Május 29.

Gyanítottam, hogy a Komintern feloszlatásának híre örömet kelt majd Mao Ce-tung csoportjában. De a valóság felülmúlta minden föltevésemet. Vegyük sorra az eseményeket.

Amint a KKP KB elnöke megkapta a táviratot a Kommunista Internacionálé Végrehajtó Bizottsága Elnökségének határozatával, amely szerint a Kominternt feloszlatják, azonnal össze-

hívták a Politikai Bizottság tagjait. Valósággal riadóztatták őket.

A távirat nem késztette Maót ingadozásra vagy töprengésre – már mindent régen előkészített.

A Politikai Bizottság ülésén ő elnökölt. Felolvasta a táviratot, és bejelentette, hogy a Komintern VB Elnökségének határozata a Komintern feloszlatásáról tökéletesen igazságos és helyes, a Komintern mint a nemzetközi munkásmozgalom vezető szerve már régen túlhaladta önmagát, s zavart és kárt okozott, minthogy nem értette meg azoknak a feltételeknek a lényegét és sajátosságait, amelyek között a KKP tevékenykedik.

Po Ku, amikor beszámolt a PB e rendkívüli üléséről, hangjával és mimikájával utánozta Mao örömteli felbuzdulását. Mellesleg Mao másnapi beszélgetésünkkor sem leplezte diadalát.

Ugyanezen az ülésen a KKP KB elnöke föltette a kérdést a PB tagjainak: szükség van-e általában véve a marxizmus–leninizmusra, minek nekünk a marxizmus–leninizmus, s valóban szükséges-e, hogy propagáljuk? Némi szünet után Mao maga válaszolta meg kérdéseit, mondván, hogy a marxizmus–leninizmusra természetesen szükség van, ehhez kétség sem férhet, de feltétlenül hozzá kell idomítani a nemzeti és tisztán kínai igényekhez és feltételekhez. És a KKP KB elnöke megfogalmazta a felelős pártfunkcionáriusok feladatait: célratörő és következetes harcot kell vívni a KKP valóban nemzeti és független jellegéért.

Külön kitért a KKP és a Kuomintang kapcsolataira. Miután a Komintern VB Elnöksége feloszlatta a Kommunista Internacionálét, számos olyan mozzanatra kerülhet sor, amelyet figyelembe kell venni, de mindenekelőtt nagy felelősségérzetre van szükség. És bármilyen nehézségek keletkeznének is, mindig szem előtt kell tartani a felvilágosító munkát. A felvilágosító munka itt egyszerűen nélkülözhetetlen, nélküle nem lehetünk meg, mert a kommunisták, a pártmunkások egy része nem érti meg a Komintern VB Elnöksége határozatának történelmi szükségszerűségét.

Mao Ce-tung különös nyomatékkal hívta fel a Politikai Bizottság figyelmét a kommunista pártnak azokra a tagjaira, akik számára nem a KKP Központi Bizottsága volt a legtekintélye-

sebb szerv, hanem a Komintern és munkatársai. Ezek a kínai kommunisták mindig csak a Kominternre hallgattak.

A KKP KB elnökének szavaiból mindenki előtt világossá vált, hogy azokat, akik valamilyen mértékben önállóságot tanúsítanak (vagy tanúsítottak a múltban), megbüntetik, és az ellenük foganatosított intézkedések kemények, könyörtelenek lesznek, egészen a párt soraiból való kizárásig. Mao természetesen a „dogmatikusokra" és a Vang Ming, Po Ku vezette „moszkvai csoportra" meg a „katonai ellenzék" tagjaira gondolt. Nem mondott neveket, de mindenki világosan értett mindent.

A KKP KB elnöke óvott attól, hogy lebecsüljék a párt soraiban meghúzódó ellenséges és opportunista elemek tevékenységét. Ezek az elemek aktív propagandacélokra használhatják fel a Komintern feloszlatásának tényét. Az effajta kommunisták ellen szigorú és elvi harcot kell folytatni.

Híveinek ünneplése közben Mao Ce-tung közölte a Politikai Bizottsággal, hogy immáron eljött az idő, amikor mindenfajta ingadozás nélkül „össze lehet hívni pártunk régen várt kongresszusát".

A Politikai Bizottság hangulata emelkedett, majdhogynem ünnepi volt. Mao Ce-tung hívei úgy viselkedtek, mint akik szabad kezet kaptak. Ez volt a benyomásom azután, hogy találkoztam a PB különböző tagjaival. Azelőtt sem tűntek ki marxista elvszerűségükkel. Most pedig mintha a leghétköznapibb erkölcsi felelősségérzetüket is elvesztették volna.

Mao Ce-tung után másodiknak Liu Sao-csi szólalt fel. Hol maradt egykori elégedetlensége, melyet a Kang Seng-féle káderellenőrző bizottság önkénye váltott ki belőle? Hova tűnt Vang Ming nézeteivel vállalt rokonszenve? Liu Sao-csi megismételte Mao felszólalásának főbb szempontjait. Következtetése: a Komintern túlhaladta önmagát, elmaradt, durva hibákat követett el, nem értette meg a kínai forradalom bonyolult körülményeit (nemzeti, tisztán kínai sajátosságait), és ezért ártott nekünk.

Az ilyesfajta kijelentésekhez aligha szükséges kommentár.

JÚNIUS

Június 2.

A jelek szerint a kommunista párt és a Kuomintang közötti viszony nagyon kiéleződik.

Nem sokkal azelőtt, hogy a Komintern VB Elnöksége határozatot hozott a Komintern feloszlatásáról, a KKP Központi Bizottsága fontos táviratot kapott a Komintern VB-től. A távirat többek között azt javasolta a KKP KB elnökének és az egész pártvezetőségnek, hogy lehetőség szerint tartsa fenn a normális kapcsolatokat a Kuomintanggal, amely partnerük a japánellenes egységfrontban. Ámde a KKP KB Politikai Bizottságának legutóbbi ülésén a Kuomintanggal kapcsolatos pártpolitika konkrét jellegéről, a japánellenes egységfrontot illető állásfoglalásról és a japán fasisztákkal szemben tanúsított egységes ellenállásról egy szó sem esett.

A Kuomintanggal vállalt szövetség leplezett megbontásának taktikája feltehetően a KKP vezetőségének hivatalos irányvonalává válik. Ezt bizonyítja a Komintern VB táviratának sorsa is. A meghonosodott gyakorlat szerint a KKP vezetősége a távirat tartalmának megfelelő párthatározatot hozott. Ez a KKP valamennyi katonai központjának előírta, hogy tartózkodjék a központi kormány egységei ellen folytatott bárminemű akcióktól, s elkerülendő a Kuomintanggal való konfliktust, kategorikusan megtiltotta az önálló akciókat. Így szólt a Komintern VB utasítása, amelyet Dimitrov írt alá, s a távirat után természetesen csakis a Komintern VB útmutatásainak megfelelő határozatot hozhattak (bármilyen áron meg kell őrizni az akcióegységet a japán imperializmus növekvő agressziójával szemben vívott harcban, s nem szabad megengedni a Csang Kaj-sek- és általában Kuomintang-ellenes propagandát). Ez természetesen ellentmondott Mao Ce-tung álláspontjának. S mihelyt összeült a Politikai Bizottság, hogy megtárgyalja a Komintern VB Elnökségének határozatát a Komintern feloszlatásáról, Mao Ce-tung azonnal úgy rendelkezett, hogy ne küldjék el a bázisokra a Központi Bizottság Politikai Bizottságának határozatát, amely-

nek értelmében mindenképpen támogatják a Kuomintanggal fenntartott normális kapcsolatokat. Sőt mi több, a határozatot később érvénytelennek nyilvánították és eltörölték.

*

Az utóbbi időben a legfontosabb kérdésekben a párt legfelsőbb vezetőinek szűk köre dönt. A Központi Bizottság gyakorlatilag semmiféle szerepet sem játszik, és plénumait össze sem hívják. Most is éjjel-nappal a KKP KB elnökénél tartózkodik néhány hozzá közel álló személyiség. A Politikai Bizottság tagjainak többsége nem ismeri a soknapos tanácskozás tartalmát, jóllehet e néhány személy döntése befolyással lesz a későbbi események egész menetére.

Június 3.

A Szovjetunió nemcsak fegyverszállításaival és kölcsöneivel nyújtott segítséget Kínának a japán agresszió visszaveréséhez, hanem légierejével is. Sok szovjet vadász- és bombázóegység harcolt Kína egén. A szovjet gépeket szovjet személyzet szolgálta ki. Ez a segítség különösen értékes volt, mert a japánellenes egységfront megalakulásának idejére a kínai légierő gyakorlatilag megsemmisült (a pilótákkal együtt). A szovjet légierő vállalta magára a japán–kínai front egyes szakaszainak légvédelmét. A japánoknak rövid időn belül igen érzékeny veszteségeket okoztak (hadd emlékeztessek Tupoljev típusú bombázógépeink nevezetes támadására a japán légierő fő támaszpontja, Tajvan ellen).

Első kiküldetésem idején akkor jártam Kínában, amikor a japánellenes egységfront épp csak hogy megalakult. Emlékszem, milyen lelkesedéssel fogadta ezt az egységfrontot a kínai közvélemény. A lehető legerélyesebb intézkedéseket foganatosították avégett, hogy leküzdjék a Kuomintang és a kommunista párt közötti ellenségeskedéseket, új kapcsolatokat építettek ki a kölcsönös bizalom alapján, s együttes erővel azonnal nagy csapá-

sokat mértek a japánokra. Ezáltal sikerült megakadályozni, hogy az agresszor megszállja az országot.

Emlékszem az egész Kínát magával ragadó nemzeti lelkesedésre, a japánellenes egységfront jelszavaira, arra a törekvésre, hogy egyesüljenek az agresszor ellen, azokra az intézkedésekre, melyeknek célja a kapituláns hangulatok leküzdése és a fegyveres erők átszervezése volt. Emlékszem, mit jelentett abban az időben a 8. Hadsereg harcosának vagy a kínai kommunistának a szovjet emberrel való ismeretség vagy egy emlékbe kapott szovjet jelvény.

Azóta sok minden megváltozott. A csengfengnek nyilvánvalóan szovjetellenes mellékíze van.

Június 4.

A 13. japán hadosztály vereséget szenvedett Jüjjangkuan (Hupej tartomány) körzetében. A megszállók visszavonulnak. Harcok folynak Csanjangért és Hunan északi részén. Santung tartományban szintén érzékeny veszteségeket szenvedtek a szamurájok.

*

A KKP KB határozatot fogadott el a vezetés módszereinek kérdéséről. Azt mondhatjuk, hogy ez a csengfeng egyik törvényesített formája. A marxizmusra való hivatkozás ebben a határozatban, mint rendszerint, most is porhintés.

Június 9.

Átfutottam Csang Kaj-sek „Kína sorsa" című könyvét.

A könyvet 1943. március 10-én adták ki Csungkingban.

A szerző feltétel nélküli nacionalista. Ír a nemzeti mozgalomról, amely az egyenlőtlen szerződésekkel függ össze. A nagyhatalmakkal, Franciaországgal, Nagy-Britanniával, Németországgal, Amerikával és a cári Oroszországgal kötött egyenlőtlen szer-

ződések története Kína nemzeti méltóságának lábbal tiprása, hagyományain és kultúráján elkövetett erőszak, gazdasági rablás.

Figyelemre méltó, hogy a szerző szigorúan megkülönbözteti a cári Oroszország politikáját és a Szovjetunió politikáját. Nem beszél Oroszországról általában. Az egyenlőtlen szerződéseket illető bírálatában a szerző egyáltalán nem érinti a Szovjetunió politikáját. Egész haragját és elégedetlenségét a gyarmatosító nagyhatalmakra zúdítja.

A könyv egyik fejezete: „Az egyenlőtlen szerződések, és hatásuk Kína gazdaságára". E szerződések a szerző véleménye szerint akadályozták Kína fejlődését. A civilizált Nyugat erőszakot, szégyenletes betegségeket, erkölcsi züllést és rablóerkölcsöt honosított meg Kínában.

A szerző lélektanilag megalapozza a kínai nacionalizmus szükségszerűségét, elkerülhetetlenségét.

Ezután következnek az alábbi fejezetek: „Az 1911. évi forradalom; veresége és sikerei", „A Kuomintang átszervezése, és doktor Szun Jat-szen három alapelvének gyakorlati megvalósítása", „Harc a kínai terület japán megszállása ellen" stb.

A szerző egy szót sem ejt a KKP-ról, a polgárháborúról, Mao Ce-tungról. Csak egy helyen említi Csen Tu-hsziut mint „a kommunisták vezérét". Csen Tu-hsziuról szólva kifejti, hogy nem ért egyet a kommunisták platformjával, akik „el akarják kobozni minden nagybirtokos földjét, hogy térítés nélkül átadják a parasztoknak".

Csang Kaj-sek rámutat arra, hogy a japán agresszorok szerették volna rávenni Kína kormányát, harcoljon velük együtt a kínai kommunisták ellen, a későbbiekben pedig vegyen részt a Szovjet-Oroszország ellen indított hadjáratban. E hadjárat célját a japánok a szovjet Távol-Kelet és Szibéria meghódításában látták.

Csang Kaj-sek könyvének befejező fejezete a „Kína sorsa, és a béke kilátásai" címet viseli.

A könyv meghatározott osztályálláspontról íródott, de nem érdektelen. Hasznos abból a szempontból, hogy megértsük Kína fejlődésének bizonyos történelmi és politikai mozzanatait.

Június 12.

Liu Sao-csi tartósan berendezkedett Jencsialingban. Ez az ember, aki egy éve még jelentéktelen személyiség volt, ma saját belátása szerint irányítja a KB apparátusát. Ma már nem ad hangot a csengfenggel szemben érzett elégedetlenségének . . .

Jenanban kuomintangista kémeket tartóztatnak le.

*

Amit tesz, azt az „őszi miniszter" korántsem Mao Ce-tung háta mögött teszi. Nézeteik minden pontban megegyeznek, és félrevezetésről itt szó sem lehet. Kang Seng fölismerte Mao Ce-tung valódi törekvéseit, s valósággal árnyéka, akarata és óhaja lett.

Kang Seng ügynöke, Csing (nem írhatom azt, hogy Csing doktor, mert ez gyilkos, nem pedig doktor!) „gyógykezelésével" helyrehozhatatlan kárt okozott Vang Ming egészségében. Ha nem pattan ki az a bizonyos recept-ügy, Vang Minggel alighanem végeztek volna. Vang Ming 39 éves korában krónikus beteg. A mai napig sem kelt föl, nagyon gyenge.

A fizikai szenvedés azonban csak egy része a tragédiának. Vang Ming a saját bőrén érzi, miképpen nyomja el Mao Ce-tung a KKP internacionalista szárnyát. Hiszen Mao véleménye szerint Vang Ming a fő „dogmatikus", „az opportunista Csen Tu-hsziu és Li Li-szan követője", „szélsőséges elhajló, akinek nincs tapasztalata a forradalmi harcban". Ez vezetett Vang Ming elszigeteléséhez. Ilyen körülmények között szinte senki sem meri fenntartani vele a leghétköznapibb emberi kapcsolatokat sem.

Amikor e sorokat írom, magam előtt látom Maót. Hallom halk, ráérős lépteit. Érzem a kézszorítását – forró, puha kéz. Látom, amint leül: mintha szétfolyna a karosszékben. Érzem és látom szúrós, bizalmatlan tekintetét, amelyet zavart mosolya enyhít. Körülötte tömény dohányszag terjeng. Szobáiban mindig hűvös van. Nem szereti a meleg helyiségeket. És milyen könnyen felhevül. Gyakran törnek ki belőle goromba indulatszavak. És milyen durva tud lenni, ha valamivel elégedetlen!

Június 13.

A Kuomintang direktívája, amelyet a Komintern feloszlatása alkalmából küldtek meg a tartományi kormányoknak, érdekes jellemzést ad a KKP-ról.

E jellemzés hangsúlyozza, hogy a kommunista báziskörzetek a feudális egyesülések vonásait veszik majd fel (hasonlatosan a militaristákéihoz), következésképpen egyre inkább elkülönülnek majd. A KKP-ban elkerülhetetlenek a változások. Mao Ce-tung fokozza hatalmát. Ő és munkatársai teljesen ellenőrzésük alá vonják a KKP-t. Ennek elkerülhetetlen következménye a harc kiéleződése a pártvezetésben. Ilyen körülmények között a KKP internacionalista szárnya, valamint a Mao Ce-tung által irányított nacionalista szárny közötti ellentmondások a párt további elkínaiasodásához vezetnek. A párt internacionalista szárnya elveszíti jelentőségét és befolyását.

Június 15.

Nem merek hazudni, kompromisszumokhoz folyamodni. Szigorúan ellenőrzöm minden szavamat, több tucatszor újraolvasom kéziratainat.

A „dogmatizmus" felszámolása Mao Ce-tung uralmát jelenti a pártban, és a párt minden tagjától katonai alázatosságot követel. Éppen ez a csengfeng célja, s ez az oka a VII. pártkongresszus állandó halogatásának. Mao Ce-tung nacionalizmussal és a kispolgári anarchista álforradalmiságával cseréli föl a marxizmust. Kellőképpen megismertem.

Június 16.

Kang ma nyilvánvalóan túlbuzgó volt... Hírekért kizárólag hozzá fordulhatok. Szigorúan ez itt a rend. Kang arca gondterhelt. Szó nélkül egy papírlapot nyújt át. Olvasom. Kang közli, hogy ez rejtjeles kuomintangista üzenet. Elcsípték, megfejtették.

Beleolvastam – és alig tudtam visszafojtani a nevetést. Micsoda primitív zsarolás! A táviratban (amely aligha létezett valódi mivoltában, ez Kang Seng tákolmánya) a Komintern feloszlatásáról esik szó. Mindenféle ostobaság és kitalálás között tartalmaz egy olyan figyelmeztetést, hogy a kommunista párt kapcsolata egy bizonyos országgal nem szűnt meg, és nem is fog megszűnni. Ezért a Kuomintang megfelelő hatóságainak nem szabad csökkenteniük éberségüket.

Természetesen mindez Kang műve! A tákolmány egyetlen célja az, hogy figyelmeztessen bennünket: a Komintern feloszlatása után én és az elvtársaim takarodjunk haza Moszkvába. Nélkülünk is megvannak.

„Egy bizonyos állam" – ez célzás a Szovjetunióra.

Mao Ce-tung, úgy látszik, szeretne tanúk nélkül maradni!

Június 22.

Zsen Pi-si, bármiről beszélgetünk is, mindig a saját bajára lyukad ki. Szeretné magát a Szovjetunióban gyógykezeltetni. A politikai kérdésekben nem mutat önállóságot. Mindenben támogatja Mao Ce-tungot.

Csu Te változatlanul barátságos a szovjet emberekhez, közlékeny, és mindenre kész, csak hogy ne kelljen megbántania a vendéget vagy elvtársait. Mindig kérdezget bennünket, milyen híreink vannak a szovjet frontról, a Szovjetunió politikai és gazdasági életéről. Mao Ce-tungtól eltérően nem zárkózott. Szeret táncolni, szívesen leül egy kártyapartira a barátaival. A katonai kérdésekben nagyszerűen tájékozódik.

Most őt is „megtisztítják lelkileg" . . .

*

Kuomintang-ellenes indulatok. Végül is Csungkingban sem bolondok, és fel tudják használni az alkalmat a Különleges Körzet katonai szétzúzására. Kockázatos hivatkozás ez az „osztályérdekekre", amelyek mögött felelőtlen játékot folytatnak a párt sorsával, és gyakorlatilag a japánok kezére játszanak.

Június 24.

Folytatódik a kuomintangista kémek letartóztatása. Hány kém lehet itt?

A KKP KB elnöke azt állítja (s ez valóságos szertartásként ismétlődik minden találkozásnál), hogy a Kuomintanggal fenntartott kapcsolat rendkívül veszélyes. Olyan szervezet ez, amely a hitleristáknál százszorta rosszabb helyzetet honosít meg az országban. Csang Kaj-sekkel megegyezni állítólag rendkívül nehéz.

A KKP KB elnökének álláspontja miatt a Politikai Bizottság még csak meg sem tárgyalja a Kuomintanggal fenntartott kapcsolatok megjavításának módját és lehetőségeit.

Június 26.

Alejev rendkívül levert hangulatban van. Megkérdeztem, mi baja. Ismét ömleni kezdett belőle a szó:

„Egyszerű emberekkel tettetés nélkül is szót lehet érteni. De hogyan beszélgessek olyan emberekkel, hogyan adjak kezet azoknak, akik megrágalmazzák a Szovjetunió politikáját, velünk pedig úgy viselkednek, hogy rosszabbul már nem is lehetne?

Ti talán nem látjátok, milyen rezsimet honosított meg a KKP vezetősége a Különleges Körzetben? Itt elfojtanak mindenfajta párton belüli tevékenységet. A becsületes embereket lehetetlenné teszik, a japánbarát elemek pedig már alig leplezik pimaszságukat. Az, hogy a KKP és a Kuomintang között a helyzet most kiéleződött, a Különleges Körzet vezetőségének bűne . . ."

Nem mondtam meg Alejevnek, milyen nehezemre esik, hogy a KKP vezetőit „elvtársaknak" és „kommunistáknak" nevezzem.

Június 30.

Kang Seng kialakított egy bizonyos magatartásformát a kétes egyénekkel szemben. Az embernek az a benyomása, hogy a valódi japán, kuomintangista és egyéb ügynököket a Különleges

Körzetben nem fenyegeti semmiféle veszély, a fontos csak az, hogy tiszteljék Kangot. Hány sötét egzisztencia él a KKP legfőbb vezetőinek védelme alatt! A becsületes kommunistákat viszont nem kíméli az „őszi miniszter" hivatala.

A párt-, a katonai és polgári intézmények munkáját megbénították. Mindenütt a rosszindulat és a kölcsönös bizalmatlanság légkörét érezni. Kang Seng bizottságának represszióit a szó szoros értelmében az egész pártot megbolygatták. A kommunisták közül egyesek „igazhitű" kijelentésekkel igyekeznek elhárítani a bajt, mások pedig megpróbálnak észrevétlenné válni és átvészelni a zavaros időket.

Pártkörökben Kang Seng nem népszerű, de ott is megvannak az emberei. Titkos feljelentésekből és „leleplező felszólalásokból" áll a KKP belső pártélete.

*

Csungkingban politikai botrány tört ki amiatt, hogy a KKP egységei elhagyták az arcvonalat és a kuomintangista hadosztályokkal egy vonalban foglaltak állást.

Kínában számos szervezet követelte, hogy a központi kormány feje haladéktalanul vegye át a hatalmat a Különleges Körzet és a KKP hadseregei felett. A csungkingi rádió gyűlölettel beszél a kommunistákról, akik elárulták a hazát a japán megszállóknak. Ennek ellenére a Kuomintang-ellenes indulatokat a Különleges Körzetben tovább szítják. Mao Ce-tung emelkedett hangulatban van.

A KKP vezetői három durva hibát követtek el.

Először is, a japánok felhasználják azt az alkalmat, hogy a japánellenes egységfront partnerei fegyveres konfliktusba keverednek, és külön-külön számolnak le velük. Ennek folytán Kína védtelen marad. Miféle osztálygyőzelemről lehet akkor szó?!

Másodszor, a Szovjetuniót leköti a nyugaton viselt háború. Küszöbön állnak a hitleri Németországgal vívott döntő csaták. A KKP vezetősége nyilvánvalóan kalandorpolitikát folytat. A KKP katonai erői jelentéktelenek a Kuomintang erejével szemben. Így tehát a KKP vezetői számításukat a Szovjetunió fegyveres segítségének elkerülhetetlenségére alapozzák. A Né-

metország ellen viselt háború körülményei között ez nem más, mint áruló politika, amely kedvező helyzetbe hozza Japánt és Németországot.

És végül megsértették a forradalmi harcnak azt az alapelvét, hogy nem szabad döntő ütközetbe indulni a nép túlnyomó többségének támogatása nélkül, anélkül, hogy az országban kialakult volna a megfelelő forradalmi helyzet. Az a számítás, hogy a forradalmi példa föllelkesíti és felkelésre vezeti a népet, megalapozatlan.

JÚLIUS

Július 1.

Kínában nyolc nagy militarista klikk van.

Ezek a militarista feudális csoportosulások ilyen vagy olyan módon összeköttetésben állnak a japánokkal, és tényleges semlegességükkel megkönnyítik az ország megszállását. Sőt azzal, hogy nem vetik alá magukat a központi kormánynak és sok helyen kapcsolatot tartanak fenn az ellenséggel, a helyi militaristák állandó katonai veszélyt jelentenek a japánellenes erőkre nézve. Ezért a központi kormány nem látja el őket fegyverrel, és kénytelen körülvenni őket jelentékeny katonai erőkkel.

A Ma fivérek militarista klikkjének parancsnoksága alatt álló fegyveres bandák létszáma eléri a 100 000 főt.

A Ma tábornokok: Ma Pu-fang, Ma Pu-csing, Ma Hung-kuj, Ma hung-ping, Ma Csi-juan (Ma Pu-fang fia), Ma Csi-vu és mások.

Ma Pu-fang Csinghaj tartomány helytartója és a 82. hadsereg parancsnoka. Hatalma kiterjed Kanszu nyugati részére is. Látszólag lojális a központi kormány iránt, de a japánokkal is jóban van.

Ma Pu-csing, a helytartó idősebb fivére, az 5. lovashadsereg parancsnoka.

Ma Hung-kuj Ninghszia helytartója, látszólag lojális a köz-

ponti kormány iránt, de szintén jó kapcsolatot tart fenn a megszállókkal. A 11. és a 81. hadsereg parancsnoka.

E hadseregek a Különleges Körzet szomszédságában állomásoznak.

A Lung Jün tábornok vezetése alatt álló jünnani militarista klikknek 150 000 fős hadserege van.

A szecsuan–hszikangi militarista csoportnak, amelyet Lü Vejhuj tábornok irányít, 350 000 embere áll fegyverben.

A kuanghszi militarista csoportosulás 125 000, a kuangtungi 100 000, a sanhszi 150 000, a senhszi 50 000, Csang Hszüe-liang egykori hadseregtábornok militarista klikkje pedig 80 000 embert tart fegyverben.

A klikkek adókkal fosztogatják a lakosságot, kereskednek a japán megszállókkal, fékezik az ország gazdasági és politikai fejlődését, és bármely pillanatban készek fellépni a kormánycsapatok ellen (kizárólag az anyagi előnyt tartják szem előtt: annak az oldalán harcolnak, aki többet fizet).

Július 3.

Csu Te névlegesen főparancsnok, de ténylegesen kizárták az ügyek intézéséből. Továbbra is tekintélyes és népszerű személyiség, Mao Ce-tung és Kang Seng egyelőre még nem tudja eltávolítani az útból. Egészen a legutóbbi időkig osztotta Vang Ming nézeteit, emiatt megromlott a kapcsolata Mao Ce-tunggal, aki a „dogmatikusokhoz" sorolja.

1939 őszén Csu Te és Csou En-laj Moszkvában járt.

*

Lin Piao a 115. gyalogoshadosztály egykori parancsnoka. Járt a Szovjetunióban. Jó szakember. Részt vesz a katonai reformban.

Egy időben Lin Piao elégedetlen volt Kang Seng bizottságának tényked ésével, és Vang Ming ellenzéke felé hajlott. De miután felmérte Mao Ce-tung erejét és cselekedeteinek jellegét, elhallgatott. Csu Te törzséhez vezényelték, bár egyelőre nem kapott

beosztást. Nyilvánvalóan keresi a békülés útját a KKP KB elnökével és Kang Senggel.

Lin Piao 1907-ben született. Elvégezte a Vampu Katonai Akadémiát. Az 1926–1927-es északi hadjáratban zászlóaljparancsnok volt. A hosszú menetelésben a Vörös Hadsereg egységparancsnokaként harcolt.

Sovány. Szűkszavú. Zárkózott. A hadügyekre nincs valami jelentős befolyása, bár nem is lényegtelen szereplő.

Mozdulatai és szavai ráérősek. Nagyon flegma, de ez nem vonatkozik a munkájára. Tudok néhány esetről, amikor könyörtelen és határozott volt.

*

Kuomintang-ellenes kampány. Elviselhetetlen szitkozódások Csang Kaj-sek, a Kuomintang stb. címére.

Mindenütt ezt ismételgetik: „Vesszen Csang Kaj-sek egypárti diktatúrája!"

Július 5.

A Kuomintang-ellenes pszichózis egybeolvadt a csengfenggel.

A kuomintangista kémek leleplezése, Csang Kaj-sek és a Kuomintang elátkozása a „22 dokumentum" magolásával, hisztérikus gyűlésekkel, fogadkozásokkal, a „dogmatikusok" címére intézett fenyegetésekkel, a körzetben meghonosított rendőri rendszerrel egészül ki. A Szovjetuniónak a japánellenes egységfrontra vonatkozó álláspontját megrágalmazzák, a Komintern híveit eszmeileg „ostorozzák".

Tengernyi rágalom ... Beválik a régi, szomorú igazság: „Rágalmazzatok, rágalmazzatok, valami majd csak megmarad." Valóban, valami megmarad ...

*

Po Ku testes, zömök, imbolygó járású ember. Arca kerek, ajka vastag, mozdulatai szélesek. Természete barátságos, nehéz kihozni a sodrából. Tájszólásából ítélve északi.

Amikor négyszemközt marad velem, élesen elítéli a Különleges Körzetben uralkodó állapotokat. Mao Ce-tungot megveti, de belátja, hogy az elnök minden hatalom birtokosa.

Alaposan megfélemlítették. Míg beszélgettünk, egész idő alatt többször is óvatosan körülnézett, és néhányszor kiment a barlangból, hogy ellenőrizze, nem hallgatóznak-e.

Július 7.

Baljóslatú hírek keringenek arról, hogy a kuomintangista egységeket a Különleges Körzet déli határánál összpontosítják. Ez a központi kormány válasza arra a taktikára, amellyel megnyitották a frontot a japánok előtt, és a hátországba vonták vissza a KKP válogatott egységeit, azaz gyakorlatilag lemondtak az agresszorral szemben tanúsított egységes nemzeti ellenállásban való részvételről.

A kuomintangisták nem hagyják ki az alkalmat, és felvonulnak a Különleges Körzet ellen. Várni lehet, hogy a Ma fivérek militarista csoportjai – a sanhszi és a senhszi csoport – sem maradnak tétlenek, és a japánok segítségére sietnek.

A helyzet rendkívül komoly. Evakuálásra készítettük elő a holminkat és a rádióállomást, az állomás berendezése pedig készen áll a felrobbantásra.

*

Mao Ce-tungnak, Kang Sengnek és másoknak érdeke, hogy a belső vita ne szivárogjon ki. És a szovjet csoport az egyetlen tanúja a KKP-vezetés politikai machinációinak.

Éppen ezért tákolta össze számomra Kang Seng a KKP és az „n-állam" kapcsolatáról szóló táviratot. Hsziao Li pedig minden különösebb ceremónia nélkül kijelentette, hogy jenani tartózkodásunk nem kívánatos . . .

Természetesen tanúk vagyunk – s ezzel magunkra haragítjuk

a KKP vezetőségét. Ezt értésünkre is adják, méghozzá megalázó formában: megfigyelés alatt tartanak bennünket, információinkat a helyi újsághírek színvonalára süllyesztik, elszigetelnek bennünket a társadalmi életben való bármiféle részvételtől.

Július 9.

Jenanban zavar és pánik uralkodik. Mindenki a kuomintangista és militarista csapatok betörését várja, bár az utóbbiak többre értékelik a japánokkal kötött üzletet.

Meghívott bennünket Mao Ce-tung. Beszédet tartott a hazafiságról, arról, hogy a KKP hű az egységfront taktikájához, a Kuomintang pedig körmönfont módon „hátba támadta a kínai nép felszabadító háborúját".

Hirtelen eszébe jutott a Komintern, és közölte velünk, hogy bár „a proletárpártok harci szövetségének e szervezetét" feloszlatták, ebben a kommunista párt vezetősége számára oly nehéz órában bízik „a kínai kommunisták jó barátja, Dimitrov elvtárs beavatkozásában".

*

A KKP KB elnökének utasítására gyűlést készítettek elő. A gyűléshez röpiratokat nyomtattak. Nagy hieroglifák szólítják fel a központi kormányt, hogy haladéktalanul szüntesse meg a kuomintangista csapatok összpontosítását a Különleges Körzet körül és az arcvonalon tevékenykedő kuomintangista egységeket ne vonja el a frontról a Különleges Körzet határaihoz. Ugyancsak jelszavak szólítanak fel a japánellenes egységfront megszilárdítására, hogy szétzúzhassák a fasiszta barbárokat és győzelmet arathassanak a császári Japán felett.

A röplapok arra szólítják fel az embereket, hogy védelmezzék meg a kommunista pártot, „8. Hadseregünket" és az egész Különleges Körzetet.

Mire a gyűlés megkezdődött, egész halom felhívást osztottak szét. Egy röplapot eltettem emlékbe. A vékony, félig átlátszó pa-

píron felhívást intéznek a Kuomintanghoz, mondván, hogy a polgárháború megengedhetetlen és bűnös.

A gyűlésen a KKP egész vezetősége részt vett. Mindenki felszólalt, a KKP KB elnökének kivételével, akinek ez a téma nem az asztala. A szónokok megbélyegezték a japán agresszorokat, megesküdtek, hogy támogatják a csungkingi központi kormányt, élén „Csang Kaj-sek főparancsnokkal és elnökkel", majd hirtelen siránkozásba fogtak, és visszaemlékeztek azokra a sérelmekre és igazságtalanságokra, melyeket Csang Kaj-sektől kellett elszenvedniük. Azt mondják, hogy elfeledkeztek róluk a fegyverek szétosztásánál, nem kaptak anyagi támogatást tőlük. Minden szónok arról igyekezett meggyőzni Csang Kaj-seket, hogy a Különleges Körzetben még csak gondolni sem mer senki a polgárháborúra, a Különleges Körzet minden erejét és tartalékát a japán agresszió ellen vívott harcra használják fel, a 8. Hadsereg összes egysége tevékenyen szembeszáll a megszállókkal, és állhatatosan védelmezi szülőföldjét. Parasztok, munkások, katonák szólaltak fel.

Kang Seng számítása szerint a gyűlésen legalább 15 000 ember vett részt.

Szorgalmasan osztogatták a röplapokat.

Ezt a tüntetést nyilván Csungkingnak szánták. Ezért komolyan, lelkiismeretesen végigjátszották. Emlékül néhány fényképet készítettem a gyűlésről.

*

Sürgős rádiójelentést küldtem Moszkvába a Különleges Körzet déli határánál kialakult kritikus helyzetről és a haladéktalan intézkedések szükségességéről. Csak a Szovjetunió sürgős beavatkozása mentheti meg a Különleges Körzetet a szétzúzástól.

Július 10.

A KKP vezetőségének számítása egyszerű. A csungkingi központi kormányt szerződés fűzi a Szovjetunióhoz, a kormány függ a szovjet szállításoktól. Az adott esetben Moszkva befolyásolja

Csang Kaj-seket, és arra kényszeríti, hogy lemondjon a kommunista hadseregek és a jenani központi bázis megsemmisítéséről.

Célzást tettek rá, hogy Mao Ce-tung már táviratokat küldött Dimitrovnak mint az egykori Komintern vezetőjének. Mao Ce-tung komor és gondterhelt. Éjszakánként szünet nélkül tanácskozik Liu Sao-csivel, Kang Senggel, Zsen Pi-sivel, futárokat küld szét...

Július 11.

A kínai kormánycsapatok támadó akciói különálló csetepatékra hullanak szét. A csungkingi parancsnokság minden figyelmét a Különleges Körzetre összpontosítja.

*

A KKP vezetőségét páni félelemmel tölti el a kuomintangista csapatok behatolásának lehetősége. Mao Ce-tung lemondott arról a szokásáról, hogy éjszaka dolgozzék; reggeltől kezdve tanácskozik, értekezik.

Minden oldalról csak ezt halljuk: „Haladéktalanul meg kell zabolázni Csang Kaj-seket. Ezt csak önök tudják megtenni. Moszkvának be kell avatkoznia!"

De a csengfeng még eközben is tovább folyik. A gyűléseken ócsárolják a „dogmatikusokat", az internacionalistákat, mindazokat, akik a Szovjetunióval rokonszenveznek...

*

A központból közölték velünk, hogy visszahívnak bennünket. Valószínűleg ősszel, de decembernél nem később. Rólam mint az egykori Komintern VB képviselőjéről külön döntenek, miután a kérdést egyeztetik a KKP KB vezetőségével.

Július 12.

Latba vetnek minden eszközt, hogy megállítsák a kuomintangista csapatok behatolását. A kis példányszámú helyi sajtó már ötödik napja dühödt és hangos kampányt folytat a polgárháború veszélye ellen, lojalitásáról és a japán agresszióval szemben tanúsított egységes ellenállás ügye iránti hűségéről igyekszik meggyőzni Csang Kaj-seket. A hangulat rendkívül ideges. Rémhírek keringenek.

Csang Kaj-sek offenzívája megfosztaná a KKP-t legfőbb bázisától, és hatalmas emberáldozattal járna.

A japánok számára igen kedvezően alakul a helyzet. A polgárháború zűrzavara megbénítaná az országot.

Minden eshetőségre készen, megsemmisítettem a papírok egy részét. Összeszedtem a holmimat. Megbeszéltem elvtársaimmal az evakuáció tervét.

Július 13.

Kurszk alatt hallatlan méretű ütközet bontakozott ki. A szovjet védelem továbbra is szilárd, a szüntelen német támadások ellenére is.

A világ minden rádióállomása a szovjet frontvonalon vívott ütközetről beszél. Berlin megint azzal fenyegetőzik, hogy „a Volgába kergeti a bolsevista hadsereget". Tokió a Wehrmacht páncélos erején lelkendezik.

A Kvantung-hadsereget ismét teljes harckészültségbe helyezték. De a szamurájok most nem olyan határozottak előkészületeikben, mint korábban. Nem felejtették el a sztálingrádi leckét.

•

A szovjet kormány közölte Csungkinggal, hogy katonai segítségének célja a kínai nép nemzeti felszabadító harcának támogatása, nem pedig a polgárháború kirobbantása, és teljes határozottsággal a KKP és a Különleges Körzet védelmére kelt.

•

Kang Seng a saját céljaira használja ki a kialakult helyzetet. Fokozódik a „kuomintangista és japán kémek" elleni hajsza.

Július 14.

A „Csiefang Zsipao" vezércikket közöl; Mao Ce-tung tudományos titkára írta, de mint mindig, most is a KKP KB elnökének tulajdonítják.

A „Kérdés a Kuomintanghoz" című cikkben ilyesfajta mondatokat találunk:

„... Ha nincs semmiféle altatószerük (ti. a Kuomintangnak a japánok ellen – *A szerk.*), ha nincs hipnotikus erejük ahhoz, hogy legyűrjék őket, s nincs velük íratlan egyezményük, akkor hadd mondjuk meg nyíltan: nem célszerű, nem szabad megtámadniuk a határterületet. Ne feledjék: »amikor a kárókatona megragadta az osztrigát, ennek a halász látta hasznát«, s »amikor az imádkozó sáska megfogta a tücsköt, mindkettőt megette a veréb«. Mély igazság rejlik ezekben a mesékben. Tartsanak velünk, »egyesítsük« együtt a japánok által elfoglalt területeket, űzzük ki a japán ördögöket – ez rendjénvaló lesz..."

A cikk majdhogynem könnyes fogadkozásokkal végződik:

„... Készek vagyunk együttműködni... mindvégig, készek vagyunk együtt harcolni... a nemzet megmentéséért. Meggyőződésünk, hogy mindezek a követeléseink teljesen jogosak..."

Július 15.

Orjol–Kurszk irányában a fasiszták kifulladtak és védelembe vonultak. Belgorod irányában a mieink egyetlen nap alatt több mint 100 ellenséges harckocsit semmisítettek meg.

A hadijelentések adatai lenyűgözőek. Mennyi harckocsit és repülőgépet vesztettek a németek, miközben megpróbálták áttörni a szovjet vonalat! Milyen jelentéktelenek a szövetségesek „hadműveletei" a Csendes-óceánon és a többi úgynevezett hadszíntéren, ha összehasonlítjuk őket e grandiózus eseményekkel!

Olaszországban, úgy tűnik, befellegzett Mussolini rendszerének.

*

A KKP vezetősége váratlanul meghívott bennünket a jencsialingi városi pártaktívára. Ketten mentünk el, Juzsin és én.

A pavilonban vagy 1000 párttag gyűlt össze.

Az értekezletet Peng Csen nyitotta meg. Informálta a kommunistákat a helyzet komolyságáról: sok „kuomintangista kémet" lepleztek le.

„A különleges szervek – mondotta felhevülten Peng Csen – nem képesek arra, hogy felderítsenek minden Jenanban rejtőző ügynököt. Ezért a különleges szolgálat szervei a kommunisták segítségét kérik e fontos dologhoz . . ." Ezek után az emelvényre vezették a bűnüket megbánt kémeket.

Elmondták, mit tettek. Történeteik nyilván kitaláltak, mármár az ostobasággal határosak voltak. Kegyelmet kértek, és fogadkoztak, hogy becsületesen szolgálnak majd a 8. Hadsereg soraiban, Mao Ce-tung vezetése alatt.

Tizenkét ilyen kém adta elő rémtörténetét.

Peng Csen megmagyarázta az aktívának, hogy miről lehet felismerni a kuomintangista ügynököket, és hozzátette: mindenki, aki bűnét megbánja, szabadságot kap, „. . . vallják be bátran bűneiket, és félelem nélkül adják meg magukat a biztonsági szolgálat szerveinek".

Peng Csen magas termetű, arca vörös.

Kang Seng kapott szót. Fogcsikorgatva hadonászott és kiabált:

„. . . Önök tudják, hogy a barátaik közül már nem kevesen őrizetben vannak! Még vissza sem térnek a küldetési helyükre, és mások is követik majd őket! És ne csodálkozzanak, ha holnapra az itt ülők közül sokan szintén lakat alá kerülnek! . . ."

Ezután Kang Seng kérlelni kezdte a gyűlést és a jenani kommunistákat, hogy mentsék meg a Különleges Körzetet a kémektől.

„. . . Önök mindannyian a Kuomintangnak kémkednek! – üvöltötte a csingpaocü főnöke. – Miért akarnak bennünket elpusztítani? Mi rosszat tettünk? Hiszen mindenük megvan: a la-

kásuk, a fejadaguk... Miért akarnak megsemmisíteni bennünket? Lássák be bűneiket, és megbocsátunk, de emlékezzenek rá: nem minden megbánás őszinte. Az átnevelés folyamata hosszú lesz!..."

Kang Seng szavai terrorizálták a hallgatóságot. Nagy csend támadt. Az emberek ijedten néztek körül.

Egyszeriben mindenki előtt világossá vált, milyen korlátlan hatalma van a csingpaocü vezetőjének, s hogy mi történik mindazokkal, akik fölemelik hangjukat az igazság védelmében.

Peng Csen be akarta zárni az értekezletet, de az emelvényen váratlanul megjelent Csu Te. Arckifejezéséből látszott, hogy ez az aktíva teljesen váratlanul érte, és őt, mint a Politikai Bizottság tagját, semmiről sem tájékoztatták.

„... E gyűlés után talán el kellene hogy veszítsem az elvtársaimba és harcostársaimba vetett hitet? – kérdezte nyugodt hangon Csu Te. – Talán mától kezdve állandó aggodalomban kell élnem, a letartóztatásomat vagy elvtársaim letartóztatását várva? Hogyan merészel ön ilyen módon fordulni a pártaktívához, a párt legjobb embereihez, a párt támaszához?!"

Csu Te sarkon fordult, és visszaült a helyére.

Peng Csen bezártnak nyilvánította a gyűlést. A kommunisták némán szétszéledtek...

Július 16.

Mao Ce-tung utasítására Csu Te táviratot küldött Hu Cu-nannak, a Különleges Körzet déli határánál állomásozó kuomintangista egységek parancsnokának:

„Azok után, hogy Ön Lokuan–Jicsuan határára érkezett, hirtelen feszült katonai helyzet alakult ki. Hírek terjedtek el arról, hogy a központi kormány, kihasználva a Komintern feloszlatását, elhatározta a KKP likvidálását. A hírek szerint nagy létszámú egységeket dobtak át a Huanghótól délre eső körzetből nyugatra. Ugyanabban az irányban nagy mennyiségű hadianyagot és élelmiszert szállítanak. Polgárháború veszélye fenyeget.

A felszabadító háború e szakaszában feltétlenül szoros egy-

ségre kell törekedni. A polgárháború kárt okoz a felszabadító háború ügyének és az állam egységének. Ebből csak Japánnak lehet haszna, országunk pedig veszélyes helyzetbe kerül. Azonkívül ez nagy kárt okoz szövetségeseink: Anglia, az Egyesült Államok és a Szovjetunió katonai helyzetének.

Védelmi egységeink megtartják a fegyelmet, és biztosítják a termelőmunkát, a nép művelődését, s a helyzet az utóbbi időben alapvetően megváltozott.

Önök csapatmozdulatokat hajtanak végre, amelyek arról tanúskodnak, hogy támadásra készülnek ellenünk. Ez a tény megdöbbent bennünket. Számunkra mindez érthetetlen.

Kérem, válaszoljon. Csu Te."

Július 17.

Egyre több kémet fognak el, egyre több kém vallja be bűneit...

A városi aktíva július 15-i ülésén a felszabadított körzetek információs szolgálatának különlegesen kiképzett emberei tartották megfigyelés alatt a közönséget. Összeírták azokat, akik bármilyen módon kifejezték kétségeiket.

Az embernek óhatatlanul eszébe jutnak Mao Ce-tung szavai, amelyeket tavaly mondott az irodalom és a művészet kérdéseivel foglalkozó értekezleten: „Ha úgy bánunk elvtársainkkal, mint az ellenségeinkkel, magunk is az ellenség álláspontjára helyezkedünk."

A gyanúsítottakat nemcsak letartóztatják, hanem meg is csúfolják.

Július 18.

A gondolat, hogy Vang Ming Moszkvába juthat, nem hagyja nyugodni Mao Ce-tungot. Vang Ming betegsége és „gyógykezelése" állandó téma.

Moszkva megtette az intézkedéseket.

A Kuomintang vezetői kijelentették: letettek arról a szándékukról, hogy behatoljanak a Különleges Körzetbe. Megszüntették a fegyveres erők átcsoportosítását és összpontosítását a Különleges Körzet déli határánál.

Július 19.

A kongresszusi küldötteket már régen jegyzékbe vették. A csengfeng nemcsak erkölcsileg nyomja el Mao Ce-tung ellenfeleit, hanem megfelelő előkészítésben is részesíti a küldötteket. Föltehető, hogy a kongresszusig mindenkit „megtisztítanak lelkileg".

*

Ma Haj-tö szoros kapcsolatot tart fenn a Különleges Körzet legszűkszavúbb és legzárkózottabb emberével, Li Ko-nunggal. Véleményem szerint Ma Haj-tö birtokában vannak a legrészletesebb információk a KKP vezetőségének viselt dolgairól.

Július 20.

A szovjet csapatok ellentámadásba lendültek. A szövetségesek partra szálltak Szicília szigetén.

*

Az utóbbi év eseményei az első pillantásra rendkívül váratlan következményekkel jártak, de ezek teljesen törvényszerűek.

A Politikai Bizottság korlátlan hatalommal ruházta fel Mao Ce-tungot. Mától kezdve a KKP KB elnökének döntő szava van a Központi Bizottság titkárságában. Mától kezdve az utolsó szó Mao Ce-tungé. Úgy lesz, ahogyan ő dönt. A pártszervek gyakorlatilag hivatali munkát végeznek mellette.

A Kuomintang-ellenes kampány kedvezően ért véget Jenanra

nézve. A KKP KB elnöke valamit elért. Sikerült neki a 8. Hadsereg igen jelentős csapatkontingenseit átdobni a Különleges Körzetbe. Sikeresen átkeltek a Huangho keleti partjáról, és a határtól nem messze foglalták el állásaikat.

A KKP KB elnöke megértette, hogy a veszély elmúlt és a központi kormány aligha kockáztatja meg, hogy válaszoljon a Kuomintang-ellenes propagandára. Jenanban ismét dúl a Csang Kaj-sek-ellenes hisztéria. Mao Ce-tung maximálisan kihasználja a helyzetet. Számítását arra alapozza, hogy Moszkva nem hagyja cserben!

A csungkingi központi kormányt és Csang Kaj-sek egész rendszerét dühödten szidalmazzák, és fasisztának nevezik.

Mao Ce-tung saját érdemének tekinti a Kuomintanggal kialakult jelenlegi konfliktust. Azt állítja, hogy már korábban is keményebb irányvonalat kellett volna követni Csang Kaj-sekkel szemben. A keménység lehetővé tette volna, hogy elkerüljék a 4. Hadsereg szétzúzását, és egyéb politikai és anyagi haszonnal is járt volna. Ily módon a Kuomintang-ellenes politikát tökéletesen helyesnek és szükségesnek ítélik, Mao tetteit pedig a helyzet mélyenszántó elemzésének, majdhogynem zseniális előrelátásának tekintik.

Mao Ce-tung egyenesen azt állítja, hogy ebben az esetben a Komintern taktikája rövidlátó, irreális és nem veszi figyelembe az ország konkrét körülményeit.

E kijelentései megbénítják a KKP internacionalista szárnyát, és e szárny ellen irányulnak. A párt szemében Lo Fu, Po Ku, Vang Ming és mások, mint a Komintern tételeinek hívei, csaknem csődbe jutottak.

Mao Ce-tung ezt ki is fejtette nekem egy négyszemközti beszélgetésen. Szidalmazta a „dogmatikusokat", akik a Kuomintanggal szemben elfoglalt kapituláns politikájukkal kárt okoztak a pártnak, és rövidlátó teoretikusoknak, Csang Kaj-sek csatlósainak nevezte őket.

Egy másik találkozás alkalmával (Kang Senggel és egyik titkárával volt együtt) ismét támadni kezdte Po Kut és Vang Minget Csang Kaj-sekkel szemben tanúsított engedékenységükért. Az összes egyéb „dogmatikus" bűnnel is megvádolta őket. Mao Ce-tungot cserbenhagyta a türelme. Fel-alá járkált a szobában,

fölemelte a hangját. Tréfái rosszindulatúak és gorombák voltak. Arca kivörösödött.

Kang hallgatott, nem vette le rólam a szemét. Amikor Mao Ce-tung tűzbe jött, egy kifejező mozdulattal kiküldte a titkárt a szobából.

Mao szeretett volna egy meghatározott véleményt kialakítani bennem, s általam Moszkvában. Azt szeretné, ha befolyása alá kerülnék és az ő szemével látnám az eseményeket.

Számára fontos, hogy Moszkva úgy értékelje tevékenységét, mint a marxizmus alkalmazását a konkrét körülményekre, bízzon benne és továbbra is támogassa. Szerette volna, ha nyíltságára én is hasonló nyíltsággal válaszolok. Ilyenformán azt szerette volna megtudni, miként értékelik az irányvonalát Moszkvában és milyen messze mehet a KKP internacionalista csoportjának elnyomásában anélkül, hogy gyanút ébresztene.

Most, hogy ezekről az eseményekről gondolkodom, egy másik következtetésre is jutok: a KKP KB elnöke távolabbi célt követ, megfelelő légkört akar kialakítani a kongresszus előtt. Talán ez a legfontosabb.

Ebben az irányban tevékenykedik Mao. A titkárságból kivált Lo Fu, Po Ku, Csou En-laj, Vang Ming, Vang Csia-hsziang, Csen Jün és Kang Seng. Mao Ce-tung a Politikai Bizottság kibővített ülésén kényszerítette ki ezt a döntést. A KKP KB elnöke nemcsak ellenfeleit, hanem híveit is eltávolította a titkárságból. Ez a lépés lehetővé tette számára, hogy álcázza politikai ellenfeleinek nyílt szétkergetését, mert ugyanazon az ülésen Mao nyomására új, három tagból álló titkárságot alakítottak. Tagjai: Zsen Pi-si, Liu Sao-csi és maga „Mao elnök". Mao Ce-tung itt mindig megértésre és támogatásra számíthat.

Július 22.

Végeérhetetlen gyűlések. A kémkedéssel gyanúsított letartóztatottak bűnbánatot tanúsítanak. Ezeket a színjátékokat Mao Ce-tung kezdeményezi.

A gyűlést rendszerint a KB egyik tagja nyitja meg. Azután

felszólalnak a letartóztatottak: bűnbánó beszédüket gyakran szakítja meg taps.

A július 15-i gyűlésen az „őszi miniszter" kijelentette:

„A már letartóztatott kuomintangista és japán ügynökök száma egy zászlóaljjal egyenlő, de ez csak a tizedrészük, menynyien vannak még szabadlábon! De semmi baj, ha nem jelentkeznek önként, akkor is elfogjuk őket! . . ."

A tömeg fölött karok erdeje: megbélyegzik a „dogmatikusokat" és a csangkajsekista „ügynököket". A tömeg egyszínű – mindenki típusruhát visel. A csengfeng kezdettől fogva Mao Ce-tung gyermeke. Durva rendőri megtorlás ez, amellyel átfésülik a pártot.

Július 23.

A KKP vezetősége maximálisan kihasználja a Kuomintanggal fennálló feszültséget. Csang Kaj-sek ügynökeinek leleplezése a Különleges Körzet polgári, katonai és pártapparátusának mindennapi foglalatossága.

Kang Seng mellé felsorakoztatják a közvéleményt, amely számtalan gyűlésen követeli Japán és Csang Kaj-sek ügynökeitől, hogy ismerjék be bűneiket, mert ellenkező esetben fejükkel fizetnek. Nem is gyűlések ezek, hanem valamiféle extázisba esett emberek gyülekezetei.

Ma körülbelül 600 ember ismerte be bűneit. Az önkéntes bűnbánók száma napról napra növekszik. Főként a diákok és a kishivatalnokok körében.

A következő kijelölt szakasz: a „kémek" kiemelése a KKP középkáderei közül, majd a vezetésből is. Ily módon Mao Ce-tung azonosítja a „dogmatizmust" a Kuomintang kiszolgálásával és az árulással, a „dogmatikusok" ellen uszítja a tömegeket, és előkészíti fizikai megsemmisítésüket.

Mao Ce-tung úgy tervezi, hogy a jövő évig hosszabbítja meg ezt a kampányt. Elégedetten közölte ezt velem.

Jenanban folytatódnak az öngyilkosságok.

A város koncentrációs táborra emlékeztet. Már negyedik hó-

napja tilos kilépni a hivatalokból és a tanintézetekből. Az embereket börtönfegyelem béklyózza.

Sok letartóztatottat szabadlábra helyeztek, de egyet sem a „dogmatikusok" közül vagy azok közül, akik „foltot ejtettek magukon a Szovjetunió iránt táplált rokonszenvükkel, a Vang Minggel vagy a Kominternnel fenntartott kapcsolatukkal"...

Július 24.

Vang Ming mérgező készítményeket kapott, és amint azt Orlov, a kiváló katonaorvos megállapította, fehér streptocid helyett tiszta szublimátot, egyszázalékos tannin-oldat helyett pedig tízszázalékost adtak neki.

Teljesen világos. hogy Vang Minget meg akarták mérgezni, s ebben Mao Ce-tung és Kang Seng is bűnös. A KKP internacionalista szárnyának vezetőjét, a Komintern VB tagját, a Komintern köztiszteletben álló vezetőjét nem tudták nyíltan megsemmisíteni. Márpedig a dolog sietős volt. Az ellenzékkel való leszámolásra kivételesen kedvező a helyzet: a világon háború dúl, a Kominternt feloszlatták, Jenan pedig elég félreeső hely...

Konzíliumot hívtak össze. A konzílium előtt mind a tizenkét jenani orvos két hétig tartózkodott Jencsialingban a KKP KB-nál, ahol a jelek szerint alaposan „előkészítették őket".

Orlov beavatkozása után Mao Ce-tung és Kang Seng tudja, hogy tisztában vagyunk vele: Vang Minget előre megfontolt szándékkal akarták megmérgezni, s ha mi tudunk róla, bizonyára Moszkvát is értesítettük. Szemfényvesztésül hívták össze a tekintélyes konzíliumot...

Július 25.

Mao Ce-tung politikai machinációi a kínai forradalom ellenségeinek kezére játszanak.

A kuomintangista lapok a KKP provokatív politikájáról ír-

nak. A csungkingi rádió a sajtóközleményeket kommentálva kijelentette, hogy ilyen körülmények között a KKP-t fel kell oszlatni, annál is inkább, mert a Komintern is feloszlott...

Július 26.

A konzílium a betegség tanulmányozása közben eljutott a Calomel-ügyig.

Az orvosok – közöttük Orlov – magyarázatot követeltek Csingtől. A dolog csakhamar odáig fajult, hogy a KB képviselője megtiltotta Csing kikérdezését, és félbeszakította az ülést...

Az orvosok megérezték, hogy magas rangú személyiségek keveredtek a dologba. A következő ülésen egy részük már ingadozó álláspontot foglalt el, mások pedig a józan ész ellenére Csing mellé álltak.

Ekkor Roza Vlagyimirovna váratlanul bemutatott néhány olyan receptet, amelyet Csing írt fel; eldugta őket anélkül, hogy tudtak volna róla.

Mi lesz most?!

Július 27.

Hszü Tö-li az egyik legnépszerűbb személyiség Jenanban.

Ennek az embernek valóban nem mindennapi az életrajza.

1877-ben született szegényparaszti családban. Tanulmányi költségeit nehezen fedezte. Többször járt Japánban, itt néhány évig tanult. Tanított abban az iskolában, amelybe 1912-től 1918-ig Mao Ce-tung járt.

Egyszer, amikor Mao Ce-tungot az a veszély fenyegette, hogy kizárják, Hszü Tö-li és Jang Csang-csi kiállt mellette. Mao jövendő apósa, Jang Csang-csi etikát tanított. Hála közbenjárásának, Mao Ce-tung elvégezhette a tanítóképzőt.

Hszü Tö-li ezután négy évig tanult a párizsi és a londoni egyetemen. Franciaországban megismerkedett Li Li-szannal és Csou En-lajjal, akik megszervezték ott a KKP külföldi részlegét. Abban az időben a Kínai–Francia Művelődési Társaság ál-

tal kötött szerződés értelmében sok kínai tanult Franciaországban.

A későbbiekben Hszü Tö-li rövid ideig német és belga gyárakban dolgozott.

1925-ben Kínában belépett a Kuomintangba, 1927-ben pedig a KKP-ba. Részt vett a nancsangi felkelésben. A húszas évek végén a moszkvai Szun Jat-szen Egyetemen tanult. Később hazájában Mao Ce-tunggal dolgozott együtt, a központi tanácskörzet kormányában.

Részt vett a hosszú menetelésben. És nem olyan régen, 64 éves korában részt vett egy úszóversenyen. Bár látszik rajta, hogy már idős ember, igen erős és jókedélyű.

Mao Ce-tung nagyon tiszteli egykori tanitóját.

*

A KKP vezetői halálosan rettegnek attól, hogy Vang Ming beszámolhat Moszkvában a Komintern egykori vezetőinek a KKP-ban uralkodó valódi helyzetről! Természetes, hogy Moszkva támogatása nélkül szembenézni Csang Kaj-sekkel nem túlságosan lelkesítő perspektíva . . .

Július 29.

A „kémek" letartóztatása szünetel – nincs hely a börtönökben.

Mindez lázálomnak tűnne, ha nem láttuk volna, hogyan bánnak azokkal, akiket kémkedéssel gyanúsítanak.

Kang Seng hivatalának nyomozó részlegében árulással vádolják azokat, akiket kiszemeltek a „japán vagy csangkajsekista ügynök" szerepére. Kezdetben természetesen senki sem tesz beismerő vallomást. A vádat újra és újra megismétlik . . .

Az éjszakát nappal követi, a nappalt éjszaka – váltakoznak a vizsgálóbírók, s a szerencsétlen gyanúsítottnak egy perc nyugalma sincs: ráüvöltenek, megfenyegetik, követelik, hogy ismerje be bűneit, ütlegelik. A testileg-lelkileg megtört ember végül is minden halálos bűnt magára vállal, csak végre kialhassa magát és megmenekülhessen az ütlegeléstől.

A csengfengnek meghatározott célja van: a párt bürokratizálása, a kommunisták aktivitásának nullára csökkentése. Az azonos nézeteket valló kommunisták szigorú pártfegyelmét a félelmen alapuló engedelmesség váltja fel. Félelem, félelem és félelem – ez a helyzet jelenleg Jenanban.

Kang Seng munkatársai olyannyira kegyetlenek és könyörtelenek, hogy még az állapotos asszonyok letartóztatásától sem riadnak vissza.

AUGUSZTUS

Augusztus 2.

A városban nem hirdették ki, de bevezették az ostromállapotot. Az összes intézményt, tanintézetet kerítéssel vették körül. A kapualjakban őrség áll. A családtagoknak kategorikusan megtiltották, hogy találkozzanak, ellenkező esetben letartóztatják őket. Két ember is csak nyilvánvaló kockázattal beszélgethet egymással.

A „leleplezetteknek" a börtöncellák túlzsúfoltsága miatt azt az utasítást adták, hogy maradjanak szolgálati helyükön.

A szervezetek közötti kapcsolatokat Kang Seng hivatalának megbízottai látják el.

A leleplezetteket „átnevelik", a soron következőket pedig alaposan meggyúrják. Mao Ce-tung, saját bevallása szerint, „kivételes fontosságot" tulajdonít ennek.

Augusztus 6.

Liu Sao-csi, Mao Ce-tung tudomásával, átvizsgálja a KKP vezető szerveinek névsorát.

Kang Seng apparátusában a munkatársak 80 százaléka „beismerte", hogy kémkedik.

Éjszaka síri csend honol a városban és környékén: egyetlen hang, egyetlen fény sem világít.

Augusztus 7.

Juzsin állhatatosan kitart a mellett az elhatározása mellett, hogy elutazik. A hazatérés gondolata teljességgel elfoglalja. Úgy véli, itt nincs mit tennie. Semmi érdekeset nem talál itt. Harcolni akar.

Cikksorozatot írok a KKP történetéről, a kínai Vörös Hadsereg születéséről és fejlődéséről, összefoglalom a Különleges Körzet gazdasági és földrajzi adatait. Mindez nagyon érdekes és kedvemre való. Azonkívül valamelyest elvon a csengfeng kegyetlenségeitől és ostobaságaitól.

A történelmi múlt fölidézésének egyes kérdéseihez és egyéb momentumok magyarázatához is nyilvánvalóan szükség van a KKP KB elnökének vagy az események résztvevőinek segítségére. Amellett statisztikai adataim is hiányosak.

Kértem Mao Ce-tungot, hogy fogadjon. Nem váratott sokáig. Ám óvatossá tett az a tény, hogy kérte, menjek egyedül.

Mao az ismerős szobában fogadott. A bőrfotelba ültetett, teával kínált. Mosolygott, tréfálkozott. A hagyományos udvariassági frázisok után megkérdezte, kinek a kezdeményezésére kezdtem a politikai-gazdasági kutatómunkámat. Azt feleltem, hogy túlzás ezeket a cikkeket kutatómunkának nevezni. Csak szeretném kiegészíteni ismereteimet, szeretnék közelebbről megismerkedni azokkal a gazdasági átalakításokkal, amelyeket a KKP hajtott végre és készül végrehajtani. Ezután megmagyaráztam, hogy a párt- és történelmi irodalomban nincs eléggé megvilágítva a KKP történetének 1928 és 1938 közötti szakasza, különösen a cunji konferencia jelentősége (a küldöttek felszólalásai stb.).

Mao Ce-tung megkérdezte, hogy Moszkva bízott-e meg ezzel a feladattal, vagy pedig a saját kezdeményezésemre csinálom. Ismét megmagyaráztam neki, hogy ez az én kezdeményezésem,

amelyet a tények iránti őszinte érdeklődésem diktál, hiszen e tényeknek óriási politikai és társadalmi jelentőségük van.

Mao bólintott, felállt, és sokáig járkált a szobában. Azután így szólt: „Rendben van. Magamra vállalom a legfontosabb kérdések megvilágítását. Ebben valószínűleg csakis én segíthetek. Rendben van. Rendben van..." Azt javasolta, hogy azonnal lássunk munkához.

Elővettem jegyzetfüzetemet, s még magam elé sem tettem, amikor diktálni kezdett. Érezni, hogy Mao parancsoláshoz, diktáláshoz szokott.

Följegyeztem a munkatervet, a kiindulópontokat.

Mao tud dolgozni. Tíz perc sem telt el, és máris valóságos előadást tartott arról, hogy mi a legfontosabb ebben a vizsgálódásban és mi az, amit el kell kerülni.

Szerettem volna közbeszólni, hogy ismertessem a saját tervemet, de ez még csak nem is érdekelte.

Érvelésének lényege: „A szóban forgó eseményeknek én vagyok a legfőbb résztvevője és tanúja, ezért nekem kell ítélnem."

Ezek után Mao megjelölte azokat a feltételeket, amelyekhez mindenképpen tartanom kell magamat: a kész cikket mindenképpen el kell olvasnia és alá kell írnia, hogy ily módon hitelesítse a munkát és megnövelje jelentőségét. Más szóval, szigorúan ellenőrzés alatt kell írnom, mert máskülönben megtagadja tőlem a segítséget.

Mindez eléggé gyerekesnek tűnt, de nem volt mit tennem, hát beleegyeztem.

A pártról, a párt fejlődéséről, a pártbeli eszmei nézeteltérésekről szóló fejezeteket maga a KKP KB elnöke fogja ellenőrizni, csak tőle kaphatom meg az adatokat és magyarázatukat. Mao kategorikus formában kijelentette, hogy nem szabad kiegészítenem a fenti kérdéseket másoktól kapott információkkal. Sőt azt mondta, hogy mindenkit figyelmeztet, nehogy az ő jóváhagyása nélkül konzultáljanak velem az elvtársak.

Ez aztán már igazán nem volt mulatságos. A maga meztelenségében mutatkozott meg a KKP vezetőségében kialakult kapcsolatok valódi jellege: a KKP KB elnöke mindenkit könyörtelenül a hatalmában tart.

Kína Vörös Hadseregének születéséről és fejlődéséről Mao

Ce-tung egyszerűen előadást akart tartani nekem. Minden más forrást és tájékoztatást ellentmondást nem tűrően „illetéktelennek" és „károsnak" nyilvánított.

A búcsúzásnál Mao Ce-tung a lelkemre kötötte, hogy beszélgetéseinkről senkinek sem szabad tudnia. Egyedül kell jönnöm. A tolmácsra, Alejevre sincs szükség. Én eléggé ismerem a nyelvet ahhoz, hogy mindent megértsek. „A tanúk – mondotta Mao – csak bonyolítják a munkánkat."

De ennyivel nem érte be. Hízelegni kezdett, s ugyanakkor célzásokat tett arra. hogy nem bízik meg az elvtársaimban. Kifejeztem csodálkozásomat. Mao annyira gorombán és élesen szakított félbe, hogy csaknem sóbálvánnyá merevedtem. Szinte kiabálva arról igyekezett meggyőzni, hogy itt Jenanban senkiben sem lehet megbízni, s az én szovjet kollégáimban a legkevésbé, hiszen idegenek itt stb.! Majd minden átmenet nélkül dicsérni kezdte a Komintern vezetőségét és Sztálin elvtársat.

De ezzel sem érte be. Búcsúzóul még megkapta a magáét Po Ku, Vang Ming és „a többi dogmatikus, aki kezét-lábát megköti a KKP-nak Csang Kaj-sekkel szemben" ... Bizonygatni kezdte, hogy Po Ku és Vang Ming eszmeileg Csen Tu-hsziu és Li Li-szan irányvonalát követi és „a lelke mélyén pártellenes, szakadár, opportunista".

Az előadások témái: „Mao Ce-tung és a KKP", „Mao Ce-tung és a kispolgári áramlatokkal vívott harc a KKP-ban" stb. stb.

Ez a tragikomikus jelenet megmutatta, milyen érzékeny Mao a presztízsre, az érdem és a hatalom kérdéseire. Mindenben tökéletesen igaza kell hogy legyen. Most is, és a jövőben is.

Hát hallgassuk meg ...

Augusztus 9.

Zsen Pi-si nem mer önállóan határozni, bár egy sor kérdésben megvan rá a joga. Még a jóváhagyott dokumentumokat sem írja alá Mao Ce-tung személyes utasítása nélkül. Kang Seng alaposan kihasználja ezt a körülményt.

Zsen Pi-si nappal dolgozik, de közben pihenőket tart. Ha Mao Ce-tungnál nincs értekezlet, még világosban lefekszik aludni.

Szeret enni, szívesen beszél betegségeiről. Keveset iszik, nagyon mérsékelten dohányzik.

Van egy 12 éves lánya. A felesége az ápolónője és személyi titkára egy személyben.

A szovjet emberek irányában nem rosszindulatú, de fél, hogy a baráti kapcsolatok kompromittálják. Ezért szigorúan hivatalos.

Mao Ce-tung az ő közvetítésével tartja velem a kapcsolatot.

Augusztus 11.

A központi kórházban minden tíz munkatárs közül kilencet kémkedéssel gyanúsítanak! Orlov szóhoz sem jut a megdöbbenéstől. Hát ami azt illeti . . .

Jenant gúzsba kötötték.

Mostantól kezdve bármelyik párttag kezdeményezését Mao Ce-tung „eszméinek" szemszögéből vizsgálják meg. Egyébként maga a kezdeményezés is aligha lehetséges most. Mindez elkerülhetetlenné teszi a pártapparátus bürokratizálásának folyamatát és „Mao elnök" tekintélyének buzgó kultiválását.

A párt katonai-bürokratikus szervezetté fajul, amelyet egyetlen ember akaratának rendeltek alá.

A forradalmi párt vasfegyelmét a csengfeng és más hasonló kampányok nyomán fojtogató lelki drill váltja fel: mindenkivel leszámolnak, aki hangot ad a maga önálló véleményének.

Augusztus 15.

A Különleges Körzetben minden tanulónak, katonai és polgári munkatársnak kötelezően részt kell vennie a termelőmunkában.

Tovább folytatódik a tavaly elkezdett katonai reform.

A KKP minden erejét a határok megerősítésére és a polgárháború előkészítésére fordítja. Mao Ce-tung az alábbiakra hivatkozik: „Becsülettel és aktívan harcoltunk a japán hadsereg ellen, senkitől sem kaptunk semmiféle segítséget. A Kuomintangot segítette a Szovjetunió, Anglia és az Egyesült Államok.

Előbb erőt gyűjtünk, szétzúzzuk Csang Kaj-seket, megragadjuk a hatalmat Kínában, és akkor a fenti országok támogatásával szétverjük a japán hódítókat . . ."

*

Dolmatov megjegyezte: „Még sohasem láttam magát ingerültnek, Pjotr Parfjonovics. Minél bonyolultabb a helyzet, annál nyugodtabb. Irigylem . . ." Ha tudná, mibe kerül nekem ez a nyugalom!

Augusztus 19.

A Kuomintang mellé rendelt kommunista képviselők csoportja, élén Vang Minggel, 1938-ban Hankuban tartózkodott, Mao Ce-tung pedig Jenanban volt, ahol megszilárdította pozícióit, mielőtt megbirkózott volna a „moszkvai csoporttal".

A KKP vezetőségének mindkét csoportja teljességgel felhatalmazottnak érezte magát saját politikai irányvonalának folytatására.

A Vang Ming és csoportja által képviselt irányvonal abban az őszinte törekvésben nyilvánult meg, hogy megtartsák a Kuomintanggal vállalt egységfront taktikáját és aktív hadműveleteket folytassanak a japán hódítók ellen. Ez az irányvonal a Komintern VB határozataira épült, és e határozatoknak volt alárendelve.

Mao Ce-tung mindenféleképpen igyekezett kitérni a hódítókkal vívott harc elől, és a Kuomintanggal szembeni polgárháborúra készítette elő a hadsereget.

A Mao Ce-tung és Vang Ming közötti nézeteltérések éles formában mutatkoztak meg 1941 végén, amikor Mao, úgy találva, hogy a Szovjetunió pusztulásra ítéltetett, levetett mindenfajta politikai álarcot, és hozzálátott, hogy saját eszméinek megfelelően szervezze át a pártot, bár maga a harc jóval korábban kezdődött. Ebben az időben különösen baljóslatú szerepet kezdett játszani Kang Seng, aki Csiang Csing segítségével rendkívüli hatalomhoz jutott. Ez a zárkózott, mindig udvarias, nagyon ideges

és energikus kínai úgy tért vissza a Szovjetunióból, hogy mélységesen gyűlölt mindent, ami szovjet. Kang Seng Mao Ce-tung védelmére kelt. És nemcsak védelmére kelt, hanem a KKP „őszi miniszterévé" vált, Mao Ce-tung „körmévé és fogává" (köröm és fog: a császár testőrei – *A szerk.*). Mindenkiről mindent tud, és könyörtelenül cselekszik. Erre pedig a KKP KB elnökének volt és van a legnagyobb szüksége . . .

Abban az időben Csu Te a „moszkvai csoporthoz" tartozott. Liu Sao-csi az Új 4. Hadseregnél tartózkodott, Csou En-laj pedig Csungkingban volt.

Kang Seng amellett, hogy a csingpaocü vezetője lett, maga alá rendelte a 8. Hadsereg és az Új 4. Hadsereg katonai felderítő szolgálatát is.

Kang Seng volt az, aki biztosította a KKP Központi Bizottságát Csiang Csing színésznő teljes politikai megbízhatóságáról.

Augusztus 21.

A leleplezett kuomintangista és japán „ügynökök" száma sok szervezetben eléri a 100 százalékot, de sehol sem kevesebb kilencvennél; Kang Seng tartja a szavát.

Így hát a válogatott pártkáderek 90 százaléka – „kém". Micsoda kigúnyolása ez a józan észnek!

A KKP KB elnökének eszméit Liu Sao-csi közvetíti, a technikai végrehajtó Zsen Pi-si, a megtorló Kang Seng.

Augusztus 24.

Tegnap felszabadult Harkov!

A moszkvai rádió jelentése szerint a diplomáciai testület Kujbisevből visszatért a szovjet fővárosba.

Augusztus 26.

A szovjet repülőgép Jenanba érkezése megbolygatta Jenan egész életritmusát. El kellett volna búcsúzni a beteg Vang Mingtől,

de ebbe Mao Ce-tung semmiképp sem egyezhetett bele. Az orvosokat szünet nélkül a vezetőkhöz kérették. Meg kellett erősíteniük, hogy Vang Ming súlyos beteg és Vang Csia-hsziang sem egészséges, egyikük sem repülhet, nem élnék túl a repülőút megpróbáltatásait, nyugalomra van szükségük stb.

Mao nem mutatja ki aggodalmát, bár gondterheltnek látszik. Kang Seng viszont annál tevékenyebb. Ő természetesen sohasem engedné ki Vang Minget. Az ő számára Vang Ming esküdt ellenség.

Kang Seng különféle érveket gyűjt, hogy megakadályozza Vang Ming elutazását. Ezeket a szó szoros értelmében kicsikarja mindazokból, akik ilyen vagy amolyan kapcsolatban állnak Vang Minggel.

Augusztus 28.

Po Ku elbeszélése szerint Mao Ce-tung táviratokkal ostromolja Moszkvát. Ezekben takargatja a Különleges Körzet és a KKP valódi helyzetét, más fényben tünteti fel a csengfenget, a Csungkinghoz fűződő kapcsolatokat és a Vang Minggel fennálló nézeteltérések természetét.

A KKP KB elnöke régen megszakította volna a kapcsolatokat a Komintern volt vezetőivel, ha nem fűzne reményeket a szovjet segítséghez és nem félne a Kuomintangtól.

Konfliktust szítva a Kuomintanggal, Mao Ce-tung a Szovjetuniót is szeretné bevonni az összecsapásba és ily módon dönteni el a hatalom kérdését Kínában.

Az adott szakaszban a kínai forradalomnak mindenekelőtt a külső ellenség, a hódító japán imperializmus ellen kell irányulnia. Mao számára ezek csak szavak . . .

Mesterien bújtatja el a különféle kampányok és ártatlan elnevezések mögé a politikai intrikákat és akciókat. „A három munkastílus megjavítása" gyakorlatilag a „dogmatikusok" és a „moszkvai csoport" ellen irányul. A „kémek" leleplezése csak ürügy a fizikai megtorlásokra.

A KKP KB elnöke végleg magához tért abból a sokkból, melyet az a veszély váltott ki, hogy a kuomintangista csapatok be-

hatolhatnak a Különleges Körzetbe, megfeledkezett Moszkvához és Csungkinghoz intézett kérelmeiről. Hol vannak már a „felszabadító háborúról" és a „szövetségi kötelezettségekről" szóló fejtegetései?

Jenan vasmarkok szorításában vergődik. Átkozzák a „dogmatikusokat", a „kémeket" és a Kuomintangot. Az arcokon fanatikus gyűlölet és fáradtság tükröződik.

Augusztus 30.

Vang Minget Jenanban hagyták. Repülőgépünk személyzete késleltette a felszállást, amennyire csak tudta, de a KKP KB elnöke végül is elérte célját.

Kang Seng is föllélegezhet. Vang Ming a megfigyelése alatt áll, s így mondhatni, fegyvertelen.

Egy elég tekintélyes jenani pártértekezleten beszámolót tartott Kang Seng. A beszámoló, amely a Különleges Körzetben működő csangkajsekista és japán ügynökség ellen vívott harcról, e kampány eredményeiről és az új feladatokról szólt, először adott számot a „kémek" leleplezése és a csengfeng között fennálló szoros kapcsolatról.

Beszédének nagy részében a kommunista párt internacionalista szárnyát bírálta (és ha csak bírálta volna!). Az internacionalisták az ő szemében kapitulánsok, Csen Tu-hsziu és Li Liszan követői, a legkispolgáribb árnyalatot képviselő opportunisták. Szerinte minden rossz az internacionalistáktól ered a pártban. A KKP-nak ezek a „kominternista idealistái telebeszélték a kommunisták fejét azzal, hogy lehetséges az együttműködés Csang Kaj-sekkel". E „kétkulacsos munkájukat az internacionalisták már a vuhani (1938) időszakban megkezdték". „Kolosszális kárt okoztak a kommunista pártnak. Mérhetetlen az a kár, amelyet a kapitulánsok és a békítgetők okoztak a pártnak."

A beszámoló jellege kifejezetten antikuomintangista volt. Ugyanakkor Kang Seng dühösen szidalmazta a „moszkvai csoport" és az egyéb, párton belüli „dogmatikusok" bűnös tévelygéseit, kalandorságát és szűklátókörűségét.

A csingpaocü főnöke nem mondott neveket, de mindenki

tudta, kikről szól a nóta. Az értekezlet után másról sem beszéltek, mint Csou En-lajról, Po Kuról, Vang Mingről és Lo Furól. E beszélgetések során szóba kerültek, méghozzá igen goromba hangnemben, a fenti csoportok más, alacsonyabb funkciókban dolgozó képviselői is.

A csingpaocü főnöke általában kerülte az egyenes beszédet (nyilván Mao utasítására, mert hasonló hangnemben beszélnek emberei is). Így például semmit sem mondott magáról a japánellenes blokkról, de megint csak teljesen világos volt, hogy hova akart kilyukadni: ha nem tápláltak volna ilyesfajta „illúziókat" az egységről, sem a párt, sem a Különleges Körzet nem szenvedett volna olyan kolosszális veszteségeket. A csangkajsekista és egyéb ügynökségek békésen tenyésztek, és akadálytalanul ásták alá a kommunista párt egységét, dezorganizálva a báziskörzetek gazdaságát, legyengítve a fegyveres erőket.

Kang a „dogmatikusok" és egyéb „opportunisták" ellen uszította a pártaktívát. A terrorról úgy beszélt, mint forradalmi szükségszerűségről, igazolta a megtorló akciókat, magasztalta a csengfeng eredményeit.

E nyíltan pogromjellegű beszédben szembetűnő volt az a közlés, hogy a pártszervezetekben részletesen megvitatják (elemzik) a „kapituláns elemek, opportunisták" és általában véve valamennyi „dogmatikus" hibáit. A csingpaocü főnöke felsorolta a „vádirat" legfőbb pontjait. Közöttük szerepelt a báziskörzetek elárasztása kuomintangista és japán ügynökökkel. Szót ejtett a 4. Hadsereg szétverését előkészítő „kapitulánsok" tevékenységéről is.

Az események egységes terv szerint bontakoznak ki.

Kang Seng megdolgozta az aktívát, instrukciókat adott, mindenkire ráijesztett. Ezzel egyidőben a helyi sajtó új hadjáratot indított Csang Kaj-sek ellen. Ez a sajtókampány július 19-én kezdődött, de mindeddig visszafogták. Szemrehányásokat tettek Csang Kaj-seknek és a Kuomintangnak, de csak igen mérsékelt hangnemben. Augusztus 28-án azonban az újságok levetették szemérmességüket. Most már minden szám hisztérikusabb az előzőnél. Ilyesfajta hisztérikus propaganda-hadjáratra csak a szakadás időszakában (1927–1937) volt példa.

Csang Kaj-seket útszéli szavakkal illetik, s jóformán minden

sorban árulónak titulálják. E rövid szó mögött sok minden rejtőzik. Azzal vádolják, hogy titkos megállapodás fűzi Japánhoz, célja nem a Japán elleni háború, hanem a Különleges Körzet megsemmisítése. Ezt bizonygatják az újságok.

A „Csiefang Zsipao" cikket közölt a központi kormány csapatainak részvételéről a Japán elleni háborúban. Először közölnek ilyesfajta összehasonlító adatokat. Ezek meghatározott célt szolgálnak. Amennyire tudomásom van róla, a KKP KB elnöke a legkomolyabban keresi a kontaktust az amerikaiakkal. S éppen ezek az adatok azok, amelyekkel Mao Ce-tung parancsára a csungkingi amerikai nagykövetséget is ellátják.

Az idézett adatok szerint a Kínában tartózkodó japán csapatok 58 százalékát és a csatlós bandák 90 százalékát állítólag a 8. Hadsereg és az Új 4. Hadsereg csapatai kötik le. Ezek az adatok, enyhén szólva, túlzottak. A Különleges Körzet központi lapja karikatúrát közöl. A „mélyen tisztelt Csang Kaj-sek" Todzsóval, Hitlerrel és Mussolinival együtt repül a szakadékba. Ezt a karikatúrát jóváhagyásra bemutatták a KKP KB elnökének.

Az újságok tele vannak demagóg elmefuttatásokkal, melyek szerint Csang Kaj-sek összeesküdött az ellenséggel. Hivatalosan természetesen sehol nem írják le, de a valóságban veszélyes jelszót hangoztatnak, ez pedig a Csang Kaj-sek elleni háború elkerülhetetlensége és szükségszerűsége...

Augusztus 31.

Nem tudom, mi történt, de elnapolták a „dogmatikusok" és a „moszkvai ellenzék" („a baloldali opportunisták", a „békülékenyek", a „kapitulánsok") tevékenységének megvitatását, amit Kang Seng kilátásba helyezett. Kérdésemre, hogy mikor kezdődik a kampány, Kang Seng azt felelte, hogy a KKP KB elnökének utasítására bizonytalan időre elhalasztották.

Mao Ce-tung ügyesen használja fel a kialakult helyzetet. Vajon ő nem figyelmeztetett-e a KKP és a Kuomintang közötti kapcsolatok romlásának lehetőségére? Vajon a mostani események, amelyek majdhogynem tragikussá váltak a KKP-ra nézve, nem igazolják-e ékesszólóan minden korábbi kijelentését?

Ezt a demagógiát kitartóan sulykolják a párttagok fejébe. Mao Ce-tung prófétai szerepkörben tündököl: nélküle a KKP-ra elkerülhetetlen pusztulás várna. A Szovjetunió közbelépéséről, amellyel elejét vette a Különleges Körzet szétzúzásának, egyetlen hangot sem ejtenek! . . .

Mao Ce-tung befolyása növekszik. Már vezér, akinek bölcsessége vitán felül áll. Mindazok a kommunisták, akik azelőtt ellenzéki érzülettel viseltettek iránta, ilyen vagy olyan módon alkalmazkodnak politikájához.

Lo Fu cikkeire a „Csiefang Zsipaó"-ban rá sem lehet ismerni. Meglátszik rajtuk, hogy Mao Ce-tung, Kang Seng és Liu Sao-csi alaposan megdolgozta szerzőjüket.

Mintha Lo Fu nem is szállt volna síkra a japánellenes egységfront taktikájáért. Hirtelen merőben ellentétes álláspontra helyezkedett, s ezt védelmezi cikkeiben. Lo Fu új Kuomintang- és Csang Kaj-sek-ellenes állásfoglalása olyannyira ellenséges, hogy a KKP KB elnökének kell enyhítenie e cikkek hangnemét.

Csou En-laj is megváltoztatta álláspontját. Elítéli a Kuomintangot, igaz, nem olyan élesen, mint Mao hívei. Ő, nagyon félénken ugyan, de hangot ad annak a gondolatnak, hogy kívánatos volna a Csungkinggal fennálló konfliktus békés megoldása. Csou ugyan nem mer nyíltan beszélni erről, de szavaiból ki lehet érezni: lehetőséget kell keresni a válság békés megoldására, nem szabad élezni a kapcsolatokat a Kuomintanggal. A többi kérdésben viszont Csou fenntartás nélküli engedményeket tesz Mao Ce-tungnak. Nem titkolja, hogy ma már tudja: a vuhani időszakban követett irányvonala hibás volt. Hibáit „kapituláns és jobboldali opportunista" tévelygésként határozza meg. Azt ígéri, hogy ezekről a kérdésekről még beszélni fog. De már most is minden alkalmat megragad, hogy megismételje: belátja hibáit . . .

*

Po Kuval nem sikerült találkoznom az utóbbi időben. Nem tudom, mi lehet most a véleménye. Minden valószínűség szerint ő is megváltoztatta.

Az emberek nehéz helyzetben vannak. Kemény próba ez.

Azt hiszem, Po Ku nem fog makacskodni. Ilyen körülmények

között nehéz kitartani. Az elvtársak túlnyomó többsége hisz a meghamisított tényeknek, az eltorzított elméleteknek. Mao csak egy kiutat hagy mindenkinek, ez pedig a bűnbánás. Po Ku nyilvánvalóan a kényszerű beismerést választja majd.

A KKP KB elnöke körül csoportosulnak az ő eszméinek hű követői. Zsen Pi-siről, Liu Sao-csiről és Kang Sengről el lehet mondani, hogy belőlük áll a KKP KB elnökének legközelebbi ideológiai környezete.

Időnként csatlakozik hozzájuk Vang Csia-hsziang is.

Zsen Pi-si a régi barátság hagyományainak szellemében támogatja Vang Csia-hsziangot, igyekszik őt megoltalmazni a KKP KB elnökének „prófétai" haragja ellen. Azt hiszem, Vang Csia-hsziang csak ideiglenesen van Mao Ce-tung környezetében, s inkább csak arra jó, hogy személyével leplezzék a KKP mostani vezetőségének politikai machinációit. E kampányban Vang Csia-hsziang aligha tudja tartani magát.

SZEPTEMBER

Szeptember 3.

Az utóbbi hetekben megszaporodtak a mérgezések.

Nem mindegyik halálos, de róluk folyik a legtöbb szóbeszéd Kang hivatalában. Ezeket a tapasztalatlan munkatársak számlájára írják.

A mérgezések másik fajtája az, amelyik lassan, de biztosan fejti ki hatását. Ilyesfajta mérgezés áldozata lett Janszon, s ettől betegedett meg súlyosan Vang Ming. Valószínűleg Vang Csia-hsziang gyengélkedését is ez okozza. Az ilyesfajta mérgezésekről bölcsen hallgatnak Kang Seng és beosztottai.

Janszont természetesen a szovjet emberek iránt érzett rokonszenvéért ölték meg. Ez Kang Seng műve. A gyilkosságot Janszon régi betegségével leplezik.

*

Mao Ce-tung este és éjszaka is dolgozik. Késő este tértem haza a fogadásról. Az „őszi miniszter" hivatala felől Csen tűnt fel, a gondnok. Nem vett észre. Szép kis barát!

*

Jura első osztályos, Borja pedig harmadikos. Így nőnek fel a fiaim, nélkülem. 1938, 1939, 1940 és 1941 jelentős részében nem voltam otthon. Most pedig ez a kiküldetés. Ki tudja, meddig tart még?

Szeptember 6.

Júniusban, júliusban és augusztusban a „22 dokumentum" magolása akaratlanul is háttérbe szorult. Boldog-boldogtalan azzal volt elfoglalva, hogy „kémeket" derítsen fel vagy önmagát leplezze le.

Most, híven Mao Ce-tung és Kang Seng utasításához, kampányt kezdtek a „kémek" átnevelésére. Az átnevelés eszköze a „22 dokumentum". Ezt újult erővel magolják Jenan párt- és katonai káderei.

Mao Ce-tung ezt mondta nekem: „önök, külföldiek, rosszul ismerik a kínai nép lelkét". S azt javasolta, hogy Juzsin példájára olvassunk több régi kínai regényt. Akkor, úgymond, helyesen értékelem majd a csengfenget és a Különleges Körzetben lejátszódó többi eseményt.

*

Ma Haj-tö korrekt velünk, bár szívesen játssza meg a bennfentest. A felesége, Szu Fi rendkívül frivol módon viselkedik. Nehéz megmondani, hogy vajon ez a temperamentumából ered-e, vagy pedig inkább a férje tanácsára teszi. Sikere van a férfiaknál, akik az ő számára sem közömbösek. Igyekszik körülduruzsolni a rádiósunkat.

Szeptember 9.

A nyári harcok két hónapja alatt a szovjet csapatok 420 000 hitleristát semmisítettek meg.

Olaszország kapitulált.

Szeptember 7-én Csungkingban megnyílt a Kuomintang Központi Végrehajtó Bizottságának plénuma.

A kormánycsapatok igyekeznek támadni a japánokat, de nem elég szervezettek, nem elég becsületes a tisztikaruk, hiányos a haditechnikájuk. A csapatok súlyos veszteségeket szenvednek. A japánok rendszerint megállítják, visszaverik őket. És ez nem a kínai katona bűne.

A parasztság, amely a háború minden terhét viseli, elszegényedett. A japánok megfosztották Kínát leggazdagabb ipari és mezőgazdasági tartományaitól. A félgyarmati Kína szegényes gazdasági élete dezorganizálódott. A japánok tervszerűen fojtogatják hatalmas ellenségüket. Kína megfeszíti minden erejét, hogy ellenállhasson.

•

Csou En-laj ez év júliusáig a KKP csungkingi képviseletének vezetője volt. A Vang Ming csoportja iránt érzett eszmei rokonszenvéért eltávolították a gyakorlati ügyektől. Az utóbbi hetekben bűnbánó beszédeket tart, és hűségéről biztosítja „Mao elnököt".

Egyébként – Vang Ming és néhány más elvtárs kivételével – a bűnbánat járványa megbénította a KKP-nak azokat a párt- és katonai személyiségeit, akik valamilyen módon célpontjai voltak a kritikának.

Mao Ce-tung utasítására „lelki tisztogatás" céljából az arcvonalakról Jenanba rendelik vissza az összes parancsnokot és politikai biztost.

Tegnap megkezdődött a KKP KB Politikai Bizottságának ülése, és szünetekkel mind mostanáig tart. A napirendet nem ismerem.

•

Csungkingi képviseletének közvetítésével a KKP vezetősége állandóan ellátja az amerikai nagykövetséget katonai és politikai anyagokkal.

Az amerikaiakhoz bizonyos reményeket fűznek. A polgárháború gondolata nem hagyja nyugodni Mao Ce-tungot. A japánokkal vívott harc ürügyén fegyvereket lehet kérni az amerikaiaktól.

Szeptember 10.

A különféle intézkedéseket manapság kizárólag személyes utasításra hajtják végre. A KKP munkatársait Kang Senghez, Liu Sao-csihez vagy Mao Ce-tunghoz hívatják, s ott tanúk nélkül kapják meg az instrukciókat. A Politikai Bizottság tagjait még csak nem is értesítik erről.

Lo Fu, ha éppen nem tart bűnbánó beszédet, a barlangjában üldögél. Csen Jün az átéltektől búskomorságba esett, senkivel sem beszél. A barátja, Vang Csia-hsziang fizikailag és morálisan teljesen megviselt, és végképp ágynak dőlt. Zsen Pi-si viszont nem szomorkodik, ha nem hívják meg a PB üléseire. Szeret aludni, szívesen beszélget az orvosokkal.

Szeptember 11.

A KKP KB Politikai Bizottsága augusztus utolsó napjaiban és szeptember elején ülésezett.

Mao Ce-tung azonnal megadta e legfelsőbb pártszerv munkájához az alaphangot azzal, hogy az általa megnyitott első ülésen kijelentette: a Komintern Végrehajtó Bizottságának határozata értelmében a Komintern nem létezik többé mint szervezet, s így nincs már szükség óvatosságra, semmit sem kell eltitkolni stb. Mao Ce-tung e körülményekre hivatkozva kérte a felszólalókat, hogy nyíltan beszéljenek.

Nagy beszédet mondott Csou En-laj. Beszámolójában ő is a kommunista pártnak a japánellenes népi háború időszakában

folytatott politikájával foglalkozott (a háború kezdetétől a jelenlegi szakaszig).

A KKP KB elnökének felhívása nem maradt visszhang nélkül. A vitában teljes világossággal rajzolódott ki két alapvető irányzat: Mao Ce-tung politikai irányvonala megőrizte és megszilárdította a kommunista pártot, Po Ku, Csou En-laj, Lo Fu és Vang Ming politikai irányvonala viszont szétzúzta és pusztulással fenyegette.

Hasonló szellemben szónokolt a Politikai Bizottság csaknem minden tagja. Mao politikáját bölcsnek, alkotóan érettnek, nagyszerűnek stb. nevezték. Po Ku, Csou En-laj, Vang Ming és Lo Fu politikáját szidalmazták. Ezeket az elvtársakat olyan nézetekkel vádolták, amelyek idegenek a kínai nép nemzeti vágyaitól és a párt érdekeitől. Senki sem tiltakozott, amikor az internacionalisták politikáját veszélyes, majdhogynem bűnös politikaként határozták meg.

Ez az egész kampány már csak azért is alantas dolog, mert Vang Ming nem vett részt az üléseken, változatlanul ágyban feküdt, és egyetlen szót sem hozhatott fel saját védelmére. Így tehát tulajdonképpen a háta mögött rágalmazták meg.

A legfőbb vádpontok Vang Ming nevéhez fűződtek. Másokat csak közbevetőleg említettek. Ebben is megmutatkozik a KKP KB elnökének meghatározott taktikája. Nincs okuk, úgymond, különösebb aggodalomra, mindannyiukat a kominternista Vang Ming vezette félre, ő a bűnös, ő az, aki összezavarta, nehéz helyzetbe hozta és majdhogynem a párt ellenségévé tette önöket. Maónak ez a taktikája széthúzást idézett elő az internacionalisták soraiban. Készséggel és megkönnyebbüléssel támogatták ezt a verziót, amely levette vállukról a párt iránti erkölcsi és politikai felelősség terhét. Ugyanakkor Vang Ming egykori elvtársai a különféle vádaskodásokkal „bűnbocsánatot nyerhettek". Amennyire ismeretes, csak Po Ku nem süllyedt le idáig. És íme, Vang Minget gátlástalanul szidalmazzák, valamiféle dühvel, sőt hisztériával. Hol „kapitulánsnak", hol „kispolgári opportunistának", hol pedig „tapasztalatlan forradalmárnak" nevezik, s még olyan is akadt, aki szerint „a fasiszta ideológia elemei" is fellelhetők benne!

A KKP elnöke elérte célját. Vang Ming magára maradt, poli-

tikailag és szellemileg elszigetelték. Ugyanakkor Mao a maga oldalára állította Vang Ming egykori híveit.

Ily módon a vádak egész súlya Vang Ming vállára nehezedett. S ennek a ténynek megvan a maga sajátossága. Vang Ming a Komintern egykori tekintélyes funkcionáriusa. Amikor Mao Ce-tung csapást mér rá, a Kominternre gondol. Mondhatni, Vang Ming testesíti meg a Komintern szellemét és eszméit, és Mao egyértelműen értésére adja, mit érnek számára most ezek az eszmék. Hiszen senki sem kételkedik abban, hogy Vang Minget és Po Kut éppen azért ostorozzák, mert hűek voltak a Kominternhez, a Komintern irányvonalát képviselték a KKP-ban.

Vang Minget elsősorban azért büntetik, mert a nemzetközi kommunista szervezet képviselője volt a KKP-ban és ellenezte a Komintern VB iránt táplált ellenszenvet.

Vang Ming „leleplezése" más célt is szolgál, mégpedig Maónak azt a szándékát, hogy tagadja a bolsevik párt tapasztalatának értékét a KKP-ra és a kínai forradalomra nézve. Nem nehéz ezt meglátni, ha tudjuk, mit ért a KKP KB elnöke az általa oly nagyon kedvelt „dogmatikus" szón.

Azonkívül Mao tisztán hiúsági alapon is gyűlöli a Kominternt. A Komintern az ő számára az az erő, amely elvitatta tőle a párt egyszemélyi vezetésének jogát s tekintélyével kétségbe merte vonni az ő, Mao Ce-tung „bölcsességét"! Igen, Mao nem azok közül való, akik szeretik megosztani a hatalmat.

Most is az a legfontosabb neki, hogy leszámoljon Vang Minggel. Találkozásaink alkalmával nem titkolja el diadalát. Vang Minget és híveit „leleplezték"! Eközben a szokásos módon szidalmazza Vang Minget és Po Kut.

Megdöbbent, mennyire naiv Mao, amikor azt hiszi, hogy tökéletesen elleplezheti cselekedeteit, s hogy senki sem tudja felismerni a harc valódi célját. Mao látja, hogy kitartottunk a háborúban, hogy megnyerjük a háborút. Következésképpen nemcsak egyszerű árnyékok vagyunk ezen a világon. Hogyan lehetséges akkor, hogy nem érti meg: lehetetlen nem észrevennünk az itt lejátszódó eseményekben a nyilvánvaló és növekvő szovjetellenességet? Mi ez, naivitás? Politikai vakságunkra számít? Vagy egyszerűen politikai spekuláció, demagógia, amely nemegyszer megmentette már a nehéz helyzetben?

Szeptember 14.

Csou viselkedése is meghökkentő. A KKP többi tekintélyes vezetője közül kiemelkedik eszével, műveltségével és azzal, hogy jól megérti, milyen súlyos most a helyzet az országban; ugyanakkor szolgálatkészen nyüzsög „Mao elnök" körül, lemond a meggyőződéséről és becsületéről csak azért, hogy megőrizhesse pártfunkcióját.

Teng Jing-csao – Csou felesége. 1919 óta él vele (akkor Teng 16 éves volt). 1939-ben Moszkvában gyógykezelték. Amikor a japánok elfoglalták Pejpinget, állítólag Edgar Snow mentette ki amerikai útlevelének segítségével. Ez 1937-ben volt.

*

Szeptember 13-án befejezte munkáját a Kuomintang Központi Végrehajtó Bizottságának plénuma. A plénumon felszólalt Csang Kaj-sek. Kijelentette, hogy a nemzeti fegyveres erők hősi erőfeszítéseinek eredményeként elérték a legfőbbet: a japánok nem képesek újabb kínai tartományokat elfoglalni.

*

Átnéztem a régi naplójegyzeteimet. Egy-két év, és egy tucatra való vastag jegyzetfüzet gyűlik össze. Hajnalig olvasgattam a följegyzéseket (olvashatóbban kellett volna írnom).

Szeptember 15.

A KKP KB Politikai Bizottságának munkájában szünetet tartanak, nyilván nem hosszút. Véleményem szerint ez az egész Komintern-ellenes akció szervezeti intézkedésekkel ér majd véget, amelyek arra lesznek hivatva, hogy megfosszák az internacionalista szárny képviselőit pártbeli befolyásuktól.

Az első célt – a „dogmatikusok" és az úgynevezett moszkvai csoport „eszmei" szétzúzását – elérték. Mao kiharcolta, amit akart. A Politikai Bizottság tanácskozásának utolsó napjaiban

Vang Mingre hárították a teljes felelősséget a Komintern VB politikai irányvonaláért.

A szónokok azt állították, hogy a Komintern tevékenysége káros és hibás. Mao Ce-tungon kívül senki sem nevezte nevén a Kominternt vagy Végrehajtó Bizottságát, de ezúttal sem volt kétséges, hogy erről a szervről van szó. Csaknem mindenki szemrehányást tett a Kominternnek a Kuomintanggal vállalt szövetség szorgalmazásáért. A kommunista párt és a reakciós Kuomintang nem lehetnek partnerek az egységes antifasiszta blokkban – ezt a tézist hangoztatta demagóg módon szinte minden felszólaló. A Kang Seng-féle csengfeng célszerűségét viszont senki sem vonja kétségbe. Kang Senget nem szeretik, ez jól látható, de ezeknek az embereknek a viselkedését a félelem mozgatja. Igyekeznek vele jó viszonyban maradni; van, aki egyenesen keresi kegyeit.

Így hát ismét a japánellenes egységfront megbontása kerül napirendre. A számítás bonyolult: területileg a Kuomintang rovására akarnak gyarapodni, ugyanakkor a lehető legmélyebben bele akarják keverni a KKP és a Kuomintang közötti konfliktusba a Szovjetuniót, s adott esetben arra akarják kényszeríteni, hogy egyszerre harcoljon Csang Kaj-sek és a japánok ellen.

Magánbeszélgetések során a KKP felelős pártmunkásai (természetesen nem a Mao közvetlen környezetéből valók) gyakorta mondják nekem, hogy most még korai volna konfliktusba keveredni Csang Kaj-sekkel. A KKP fegyveres erőinek gyönge a fölkészültsége (a legfőbb baj: a fegyver- és lőszerhiány). De egykét év múlva lacsaphatunk rájuk. És le is csapunk feltétlenül!

A hadseregre különleges figyelmet fordítanak. A párt szinte egyetlen teendőjének fegyveres erőinek az átalakítását, kibővítését és megszilárdítását tekinti. S mindez kétségtelenül azzal függ össze, hogy polgárháborút szándékoznak kezdeményezni az első adandó alkalommal.

A katonai reformot energikusan hajtják végre. Befejezéséhez közeledik az a művelet, amelynek során a KKP válogatott egységeit átdobják a Huangho keleti partjáról (ott húzódik az érintkezési vonal a japánokkal). Ez az egész frontszakasz megnyílik a japán császári hadsereg előtt.

Észak-Kínában másféle irányban folynak az események. Itt a

KKP fegyveres erői dühödten kikergetik (ezt még csak kiszorításnak sem lehet nevezni), vagy egyszerűen kiirtják a központi kormány egész egységeit. Miféle harcról lehet itt szó a japánok ellen? A japánokat elégedettséggel tölti el a belháború. Hiszen ilyen esetekben nem kell vesztegetniük erejüket és eszközeiket. Számos ponton gyakorlatilag veszteségek nélkül javították pozícióikat.

Nehéz lenne ennél kedvezőbb helyzetet teremteni az ellenfél számára. A japánoknak ínyére van az események effajta alakulása, és igyekeznek nem megzavarni e folyamatot.

A japánok ellen viselt háborúról természetesen itt szó sem esik. Ezt ilyen körülmények között egyszerűen nem érzik helyénvalónak az emberek. A legfőbb ellenség Csang Kaj-sek. A fontos csak az, hogy Csang Kaj-sekkel végezzenek, ha kell, az ördöggel is szövetkezve, de végezzenek vele! Bármi áron meg kell gyengíteni a Kuomintangot (még akkor is, ha ezzel a megszállók kezére játszanak)!

A japánok számos ponton fokozták nyomásukat. A kormánycsapatok visszavonultak. És ez annak következménye, hogy a KKP csapatai hadműveleteket folytattak a Kuomintang meggyöngítésére, területeket vettek el tőle, megnehezítették utánpótlását, és rontották a személyi állomány morális szellemét.

Észak-Kínát a KKP vezetősége megkülönböztetett figyelemben részesíti. Ezt az országrészt majdnem teljes egészében a KKP reguláris vagy partizánegységei ellenőrzik, s olyan területként kezelik Jenanban, amely majdhogynem egyesült a Különleges Körzettel. Ezt az országrészt szánják az eljövendő polgárháború bázisául. Ezért Csang Kaj-sek Észak-Kínában állomásozó csapatainak szétveréséről itt gátlástalanul beszélnek. Így a KKP több vezetője nemrég kijelentette, hogy a Kuomintang csapatait (rendszerint úgy emlegetik őket, mint „Csang Kaj-sek csapatait") néhány kivételtől eltekintve kikergették Santung tartományból.

A következtetés egyértelmű. A politikai propaganda és a tények (hadműveletek) egy meghatározott célt szolgálnak: a közeljövőben (talán még meg sem várva a Japán elleni háború végét) kirobbantani a polgárháborút.

Szeptember 19.

Kang Seng továbbra is Vang Ming ellen uszítja a KB tagjait.

Mao Ce-tunggal fenntartott kapcsolatunkat nagyon elősegíti Csiang Csing. Közbenjárása természetesen férje jóváhagyásával történik. Mao Ce-tung nyilván arra törekszik, hogy saját hullámhosszára hangoljon bennünket s mi is ebben a szellemben tájékoztassuk Moszkvát.

Csiang Csing időnként meghív bennünket a közös étkezésekre. Az ilyen találkozásokon nem beszélünk politikai témákról.

Tegnap Mao Ce-tung minden átmenet nélkül megjegyezte: „Konfucius szerint a népnek szent joga felkelni, ha a hatalom letér az igazságosság útjáról." Fürkészően nézett rám, szavainak hatását figyelve. Ez a szokása: beszéd közben időnként partnera szemébe néz.

Amikor ő beszél, még otthonában is mindenki elhallgat. Mélyet szippant a cigarettájából, és halkan beszél.

Szeptember 20.

Csungkingban megnyílt a Nemzeti Politikai Tanács ülésszaka.

Po Ku továbbra is a „Csiefang Zsipao" szerkesztőségének vezetője, s változatlanul sokat dolgozik a rádióközpontban, hírösszefoglalókat és politikai kommentárokat ír.

Csu Te nem törődik Mao Ce-tung és Kang Seng kirohanásaival. Dolgozik a törzsében, szabad idejében pedig röplabdázik, vagy vadászik a hegyekben.

Szeptember 22.

Zsen Pi-si a Politikai Bizottságban az „ópium-kérdés" teljhatalmú előadója. Azonkívül Mao Ce-tung időnként megbízza, hogy különféle híreket közöljön velünk.

Lehetetlen eltitkolni, milyen mértékben virágzik az ópiumüzlet a Különleges Körzetben. Az ópiumszállítás a helyi kereskedelem egyik legkifizetődőbb üzlete. Zsen Pi-si információjában igyekezett „eszmei" alapokra helyezni ezt az iparágat. A hossza-

dalmas fejtegetésből világosan kitűnt, hogy ellentétben a KKP vezetőségének kijelentéseivel, a Különleges Körzet gazdasági és pénzügyei rosszul állnak. Dühöng az infláció. Napról napra nehezebb végrehajtani valamilyen pénzügyi műveletet. Hatmillió dollárt bocsátottak ki, de ez sem szilárdította meg a gazdaságot.

Zsen Pi-si részletesen beszámolt a gazdasági nehézségekről. Ezeket a nehézségeket mindenki érzi, mi is érezzük a Különleges Körzetben. Az árak olyan ütemben emelkednek, hogy csoportunknak nagy gondot okoz az ellátás. Az árucikkek árai a szó szoros értelmében hetenként változnak. Mit mondhatunk akkor az itteni szegényekről?!

A gazdasági nehézségeket megtárgyalták a Politikai Bizottságban. Szerfölött eredeti kiutat találtak. A PB jóváhagyta „az ópiumtermelés és -értékesítés állami szektorának" sokoldalú fejlesztését. Egyelőre sürgős intézkedésként elhatározták, hogy egy éven belül nem kevesebb mint 1,2 millió liang ópiumot dobnak piacra a központi kormány igazgatása alatt álló tartományokban (az úgynevezett külső piacon).

Az ópiumot legfőképpen a hadsereg egységei termelik majd (mákot termesztenek, és a termést feldolgozzák). A legfőbb szállítók Ho Lung 120. gyalogoshadosztályának körzetei (a hadosztály már régóta foglalkozik ezzel).

Utasítást adtak az ópium tömegméretű árusítására a japánok által elfoglalt területeken. Az ópium kis térfogatú teher. Nem nehéz elszállítani Jenanba vagy a Különleges Körzet más kijelölt pontjaira, ahonnan a központi kormány igazgatása alatt álló tartományokba szállítják, és háromszoros áron adják el.

Befejezésül Zsen Pi-si kijelentette, hogy Mao Ce-tung elvtárs megérti: „nem egészen tiszta dolog ez az ópium-spekuláció". De Mao Ce-tung elvtárs rámutatott arra, hogy az adott helyzetben az ópium élenjáró, forradalmi szerepet tölt be, és helytelen volna visszariadni tőle. A PB egyhangúlag támogatta a KKP KB elnökének álláspontját.

Zsen Pi-si igyekezett megmagyarázni nekem, hogyan kell „helyesen" értékelni a KKP vezetőségének „ópium-politikáját". Arra kérte a szovjet tudósítókat, hogy fogadják megértéssel ezt a döntést. Azt feleltem, hogy közlését elvtársaim tudomására hozom. Ezzel is váltunk el.

Szeptember 23.

A marxista párt, amely természetét tekintve az osztályharc eszköze, nem lehet meg minden láncszemének centralizált és fegyelmezett vezetése nélkül. Ámde ez nem jelenti azt, hogy a párt a vezetők akaratának néma és engedelmes eszköze.

A vezető akarata a párt akaratának koncentrált kifejezése kell hogy legyen. A párt akaratát pedig a demokratikus centralizmus módszerével alakítják ki.

A demokratikus centralizmus módszere nélkül a marxista párt nem lehet reális erő, múlhatatlanul fecsegők és udvaroncok gyülekezetévé fajul, és könnyű zsákmányává válik a jól szervezett burzsoá államapparátusnak.

A demokratikus centralizmus elvét a KKP-ban olyan módszer váltja fel, amely elnyom minden „Mao elnökkel" szemben álló véleményt, s azzá az elvi rabsággá fajul, amelyről oly gúnyosan írt annak idején Marx.

*

Mao Ce-tung ismeri az ókori kínai irodalmat, és sok tekintetben ennek köszönheti honfitársai tiszteletét. Csak felületesen ismeri viszont a nyugati filozófiát, és vulgáris elképzelései vannak a marxizmusról.

Egyikünk sem látott nála Shakespeare-, Stendhal-, Csehov-, Balzac- és Tolsztoj-fordításokat...

Mao Ce-tung leereszkedően viseltetik mindennel szemben, ami nem kínai. Az ő szemében mindaz, ami kínai, okvetlenül a világkultúra csúcsa, az igazság beteljesülése.

Kínai enciklopédiagyűjtemények, ókori filozófiai értekezések és régi regények – ezeket a könyveket forgatja.

*

Moszkva visszahívja Juzsint, Alejevet és Dolmatovot. Október végén repülőgép jön értük. Orlov, Rimmar és én a KKP KB vezetőségével való megállapodás alapján Jenanban maradunk a háború befejezéséig.

Ebből az alkalomból Mao Ce-tung sokáig beszélgetett velem, igyekezett kipuhatolni az érzéseimet.

Szeptember 24.

Mai találkozásunk alkalmából Kang Seng a rá jellemző módon beszélt Vang Mingről. Kijelentette, hogy Vang Ming pártszerűtlenül viselkedett Hankuban, munkatársaival majdhogynem második központi bizottságot alakított itt, elengedte a füle mellett Mao Ce-tung elvtárs útmutatásait, gyakorlatilag semmibe vette az egész jenani vezetőséget, beleértve a KKP KB elnökét, s egyes tények arra mutatnak, hogy Vang Ming nem teljesítette Mao Ce-tung elvtárs egyenes utasításait, sőt megtagadta számos igen fontos cikkének újranyomtatását.

A továbbiakban Kang Seng közölte, hogy Vang Ming a Kuomintang mellé rendelt KKP-képviselői funkciójában megsértette az instrukciókat. Közvetlen levelezést folytatott Mao Ce-tung elvtárs jóváhagyása nélkül. Ez a levélváltás, amelyről nem volt tudomása a KKP KB elnökének, nagy óvatosságra int, mert e Csang Kaj-seknek címzett dokumentumokról a mai napig semmi sem ismeretes.

Kang Seng nyilvánvalóan arra törekedett, hogy minden tekintetben lejárassa Vang Minget. Az általa felsorolt tényeket semmiképpen sem tekinthetjük megalapozottaknak. És ezt Kang Seng is jól tudta. Sok esetben, amikor ezt a helyzet megkövetelte, Vang Ming eltért a szokásos ügyviteli gyakorlattól, és a Komintern VB direktíváira támaszkodva megfelelő döntéseket hozott. És a homályos utalások arra, hogy Csang Kaj-sekkel folytatott levelezésének egy része ismeretlen, nyilvánvalóan provokatív célzatúak. Ez ostobaság, de olyan ostobaság, amelyben rövidesen mindenki hinni fog. Ez a Vang Ming ellen felhozott vádirat soron következő pontja.

Ezután Kang Seng közölte, hogy 1941 szeptemberében a Politikai Bizottság foglalkozott ezzel az üggyel. Ennek nyomán éles nézeteltérések támadtak. Azóta rendkívül feszült a viszony a KKP KB elnöke és Vang Ming között. (Amennyire ismerem az ügyet, abban az időben Mao Ce-tung saját hatáskörében igye-

kezett eldönteni a Komintern VB határozatainak helyességét, azaz a Komintern munkaszerve fölé akart kerekedni.)

A továbbiakban a csingpaocü főnöke közölte, hogy miután megvitatták Csou En-lajnak a Politikai Bizottságban elhangzott beszámolóját és megtárgyaltak számos „hasonló kérdést", így vagy úgy mindenki elismerte a hibáit, kivéve Vang Minget, aki „szembehelyezkedik a párttal" (ezt a szerepet osztotta ki Mao Vang Mingnek).

Kang Seng kijelentette, hogy egyes elvtársak felszólalásai nem voltak nyíltak és őszinték, s „beismeréseik nyilvánvalóan formálisak".

„E tekintetben nincsenek kételyeink. Nem olyan könnyű félrevezetni bennünket" – összegezte a mondanivalóját Kang Seng.

Naivságában vagy ostobaságában azt gondolja, hogy hajlom az álláspontjára. Beszélgetéseink során nem rejti véka alá az őt magát és a KKP KB elnökét nyilvánvalóan kompromittáló tényeket. S bár ez az állapot aligha tarthat sokáig, mostanában sok olyan értékes és érdekes információhoz jutok, amelyet azelőtt szigorúan titokban tartottak előttünk.

Vagy talán ez Mao jól kiszámított taktikája? Talán így akar semlegesíteni vagy megnyerni az ügynek? Mindenesetre Csiang Csinget ez a számítás vezérli velünk fenntartott kapcsolataiban. Egyszerű, közlékeny, keresi a társaságunkat.

Szeptember 29.

Szeptember 27-én Csungkingban befejeződött a Nemzeti Politikai Tanács ülésszaka.

A kormányerők és a japán csapatok hadműveletei nem hoznak látható eredményeket egyik fél számára sem. A kínaiak azonban jelentékeny veszteségeket szenvednek.

*

Csiang Csing sokkal olvasottabb a férjénél. Legalábbis ismeri a világirodalom klasszikusait.

Mao Ce-tungot nem nagyon érdeklik a Szovjetunióban tanuló

fiai. Senki sem emlékszik közülünk arra, hogy egyszer is említette volna őket vagy érdeklődött volna az egészségi állapotuk felől. Egyébként a kislánya is igen kevéssé érdekli, s ha igen, csak a felesége jóvoltából, aki igyekszik fölkelteni benne az apai érzéseket. Rendkívül nagy befolyással van a férjére.

Csiang Csing törődik Mao egészségével és napirendjével, ruházatával és táplálkozásával. Ő a legbizalmasabb titkára.

OKTÓBER

Október 3.

Mindenfajta hatalmi harc a gazdasági és társadalmi folyamatok törvényszerűségeit tükrözi. Mao Ce-tung és híveinek szűk köre a hatalom birtokában objektíve a kispolgárság és a kínai nacionalista elemek érdekeit szolgálja. A kispolgári áramlatok a konkrét történelmi feltételektől függően különféle ideológiai kifejezési formákat találhatnak. De a kistulajdonosi filozófia feltétlenül elárulja reakciós lényegét azzal, hogy szembehelyezkedik a proletariátus forradalmi ideológiájával.

*

Jelenlétünk és Orlov beavatkozása megállította a KKP internacionalista szárnyának vezetőjével, Vang Minggel való leszámolást.

Jenani jelenlétünk szemlátomást a más kínai elvtársak elleni repressziókat is akadályozta, és valamelyest fékezi a terrort.

Meggyőződésem, hogy a kuomintangista és japán „kémeket" leleplező kampány valódi célja a fizikai leszámolás volt valamennyi „dogmatikussal" és kivált a „moszkvai csoport" tagjaival.

Október 7.

A „Csiefang Zsipao" október 5-én Mao Ce-tung cikkét közölte a kuomintangisták csungkingi ügyeiről.

A KKP elnöke azt állítja, hogy a 8. Hadsereg és az Új 4. Hadsereg egységein kívül senki sem harcol a japánok ellen és a Különleges Körzet vezetősége nem akadályozza, hanem segíti Csungking katonai erőfeszítéseit.

Mao Ce-tung idézi Csang Kaj-seknek a Kuomintang Központi Végrehajtó Bizottsága legutóbbi plénumán elhangzott szavait: „... A lehető legvilágosabban ki kell jelenteni, hogy a Kuomintang KVB-nek semmiféle más követelése nincs a kommunista párttal szemben, csakis az, hogy mondjon le területeink fegyveres elfoglalásáról..."

Mao Ce-tungtól nem idegenek a provokátori hajlamok. Ezt írja: „... A kuomintangisták szándéka tulajdonképpen az, hogy rákényszerítsék a Szovjetuniót: egyedül vívja meg háborúját Hitler ellen és a japán banditák szovjetellenes támadásának kiprovokálásával pusztulásba döntse a szocialista nagyhatalmat, vagy meggyengítse erejét..."

Isten útjai kifürkészhetetlenek! Vajon Mao Ce-tungnak a Szovjetunióval szemben folytatott politikája ezekben az években nem ugyanezt célozta-e? És vajon Mao Ce-tung nem ugyanazt akarta-e, amit Csang Kaj-sek: a Szovjetunió és Japán háborúját?

Október 10.

Caojüan Mao Ce-tung rezidenciája. Jenanban senki sem tudja, milyen is valójában. Néhány lépésnyire a kerttől, a hegyoldalban van a KKP KB elnökének lakása: bombabiztos óvóhely, a szomszédos szakadékokba vezető titkos átjárókkal.

Nem messze a Jensuj folyótól, a barackfák árnyékában, a löszfal alatt fegyveres testőrök védelmében tölti pihenőjét a KKP KB elnöke.

Caojüanba még a KKP KB elnökének legközelebbi harcostársai sem könnyen jutnak be. Kizárólag hívásra jöhetnek. Senki sem meri váratlanul megzavarni „Mao elnököt".

Jencsialingban Liu Sao-csi hajtja végre Mao Ce-tung akaratát, amelyre jószerint még rá is licitál. Ma már nem az Új 4. Hadseregnek az az egyszerű politikai biztosa, aki valaha volt, hanem a párt óriási teljhatalommal felruházott második embere.

*

Bár határaink közelében továbbra is ott állomásozik a Kvantung-hadsereg, a Szovjetuniót nem fenyegeti többé a távol-keleti háború veszélye.

De mennyi szovjet hadosztályt kötött le Japán, és mennyire megkönnyítette ez a németek dolgát! És milyen órási emberáldozattal kellett megfizetni e több tucatnyi szovjet elit-hadosztály hiányát az arcvonalon!

Október 14.

A szovjet csapatok űzik, kergetik a fasisztákat.

Olaszország hadat üzent Németországnak.

A japánok támadást indítottak a burmai–kínai határon. A többi kínai fronton váltakozó sikerrel folynak a harcok.

A nyári hadjáratban a japánoknak nem sikerült teljesen elfoglalniuk Kelet-Kínát, katonai erőfeszítéseik fő célpontját. A Kínát átszelő vasútvonal egyes szakaszait továbbra is a központi kormány ellenőrzi. De a kormánycsapatok súlyos emberveszteségeket szenvedtek.

*

Meddig lehet még magolni a „22 dokumentumot"?! Pedig még mindig magolják. És nemcsak magolják, hanem fel is használják a „kémek" és a „dogmatikusok" átnevelésére. És mindezt a küszöbönálló VII. kongresszus küldötteinek feltétlen részvételével. Szép kis előkészítése ez a kialakítandó pártegységnek.

A legcélravezetőbb út az igazsághoz, ha befogják az emberek szájját, vagy arra kényszerítik őket, hogy ugyanazt hajtogassák. És lehet követni Csin Si Huang-ti császár példáját is: máglyára

vetni minden olyan könyvet, amelyet nem vettek fel a „22 dokumentum" jegyzékébe, az „okoskodókat" pedig elevenen a földbe lehet temetni.

Október 19.

A gondolat eretneknek tűnhet, de nem megy ki a fejemből: nem látok különösebb eltérést Mao Ce-tung és hívei, valamint a Kuomintang vezetői között.

A japán rádió egyik adásában így jellemezte Csang Kaj-seket: „... makacs, könyörtelen és mélységesen szereti a hatalmat. Negyedszer nősült..." Miben különbözik ez Mao Ce-tung jellemzésétől?! Még az intim részletekben is megegyezik.

Mindkét nacionalista, bár különböző álláspontról, a hatalom megszállottja. De míg az egyik Csungkingban ezt nyíltan beismeri, vagy legalábbis ellenáll a külföldi megszállóknak, addig a másik megfeledkezik hazája becsületéről és szenvedéseiről, félrevezeti saját pártját, és megsemmisíti e párt nagy érdemeket szerzett vezetőit...

Szomorú látványt nyújtanak a pártgyűlések. Oroszországba vágyakozom, a családomhoz; alaposan elgyötör a kegyetlen jenani valóság.

Peng Tö-huajt senki sem vádolja a „száz ezred offenzívájának" kudarcával, de van ilyen vélemény. És ez alapot ad Mao Ce-tungnak ahhoz, hogy illetéktelennek tartsa a katonai vezetést, beleértve Csu Tet is, s lehetővé teszi neki, hogy visszafogja a 8. Hadsereg hadműveleteit. Ő itt a legfőbb katonai tekintély. Senki sem mer szót ejteni arról, hogy a KKP csapatainak minden nagyobb hadműveletét a múltban is Mao Ce-tung tartotta kézben.

A „száz ezred offenzívájának" kudarcai nyomán a parancsnokok még nagyobb függőségbe kerülnek Maótól.

Október 24.

A TB–3-as eltűnt az égbolton... Szétfoszlott, mint a füst... Hárman maradtunk: Orlov, Rimmar és én.

Holnap átköltözöm a Caojüan melletti házunkba. Ég veled, barlangi életmód.

Nyugtalanít az egészségi állapotom. Sok mindenben kell tájékozódnom: a látszatra oly jelentéktelen Jenanban nagyon is fontos események játszódnak le. És bármilyen nehéz is a helyzet, igyekszem meggyőzni magamat: csak kitartani, kitartani...

Október 25.

A Különleges Körzetben nehéz a helyzet. Most mutatkoznak meg annak a következményei, hogy a csingpaocü főnöke alaposan meggyúrta a közvéleményt. A „dogmatikusokat" és a „moszkvai csoport" tagjait úgy tüntetik fel, mint a párt és a nép ellenségeit. Bármilyen megmozdulásra kerüljön sor – még a nemzeti kisebbségi ünnepeken is –, a szónokok feltétlenül leleplezik a „dogmatikusok mensevik-kapituláns lényegét".

Peng Tö-huaj, Csou En-laj és Po Ku nemcsak a pártaktívákon és pártgyűléseken, hanem a Politikai Bizottság ülésein sem kapnak lehetőséget arra, hogy megpróbálják megvilágítani nézeteiket. Vang Ming védelméről ilyen körülmények között szó sem lehet. Micsoda vádaskodásokat kell végighallgatniuk ezeknek az elvtársaknak!

Most megkérdőjelezik a KKP KB 1937. decemberi ülésének határozatait. Tételeit meghamisítják, kiforgatják.

*

Bárhogyan értékeljék is Moszkvában a munkámat, azt fogom írni, amit látok.

Végül is nem rajtam múlnak a dolgok...

Október 28.

Az utóbbi idők eseményei arra késztették az embereket, hogy óvakodjanak a baráti kapcsolatoktól, kerüljék a hivatalon kívüli érintkezést: lábra kapott a bizalmatlanság. Az emberek viselke-

dése feszültségről és félelemről árulkodik. Nincs szándékukban megvédelmezni az igazságot és megrágalmazott elvtársaikat, nem követelnek magyarázatot kérdéseikre. Mindenki a saját életéért harcol. El sem lehet mondani, hány jöttment csinált karriert „Mao iránti hűségével". Az ilyesfajta dolgokhoz nem feltétlenül szükségesek a szakmai ismeretek, az érdemek vagy a tapasztalat – a fontos csak az, hogy minél többet kiabáljanak Mao Ce-tung iránti odaadásukról, és lehetőleg minél több elvtársukat tapossák a sárba.

Az elvhűséget a pártban a karrierizmus, a nyílt hajbókolás váltja fel. A megalázkodás a jenani élet jellemző vonásává válik. Az emberek szinte eszüket vesztették abbeli törekvésükben, hogy bármilyen áron megőrizzék beosztásukat, vagy ha lehet, előbbre jussanak. Megfeledkeztek a becsületről, a méltóságról, az elvtársiasságról... Az embereknek nincs véleményük, ehelyett a KKP KB elnökének beszédeit és cikkeit idézgetik. S mind e mögött ott a szovjetellenesség, a pártunk és a szovjet kormány politikája iránt táplált bizalmatlanság.

Ilyen körülmények között Vang Ming nem számíthat a megértésre, de még csak arra sem, hogy az általánosan elfogadott pártnormák szerint bírálják meg tevékenységét. Kivételesen nehéz helyzetben van. Betegsége és az ellene indított alantas hajsza mélységes fizikai és morális válságba döntötte.

Vang Minget az összes főbűnnel vádolják. Lepaktált a nép ellenségeivel, az árulókkal, Csang Kaj-sekkel. Leleplezte magát, amikor „kapituláns irányvonalat kényszerített a pártra" (azaz védelmezte a Komintern irányvonalát). „Megrekedt az opportunizmusban" (amikor védelmezte a Komintern irányvonalát és az SZK(b)P-hoz fűződő barátságért szállt síkra).

A csingpaocü főnöke alapos munkát végzett. Az ő emberei szervezik az összes gyűlést és az egyéb összejöveteleket. Hivatala szennyes „bizonyítékokat" gyűjtött az internacionalisták és a „dogmatikusok" ellen. A csengfenget ő bontakoztatta ki a maga teljes mivoltában. Liu Sao-csi a csengfeng teoretikusának szerepét tölti be, Kang Seng pedig annak gyakorlati szervezője. S a KKP KB elnöke szellemi atyja az egész kampánynak.

Kang Seng már Moszkvában meggyűlölte Vang Minget, amikor az alaposan megbírálta őt, amiért sok kérdésben nem volt

őszinte. Vang Ming nevének említésekor az „őszi miniszter" valósággal színt vált, és reszket a gyűlölettől. Az a tény, hogy Vang Minget nem lehet egyszerűen eltenni láb alól, s az ellene vívott politikai harc is bonyolult, hiszen tekintélyes követői vannak a pártban, és ő maga egészen a legutóbbi időkig egy hatalmas nemzetközi munkásszervezet irányvonalát képviselte: szüntelenül táplálja Kang Seng gyűlöletét.

A Komintern-ellenes kampány valószínűleg arra vezet majd, hogy Vang Ming elvtársat kizárják a pártból. Kang Seng hangneméből megértettem, hogy ez a veszély fenyegeti; ezt már tervbe vették a KKP KB elnökének környezetében.

Vang Ming kilátástalanul nehéz helyzetben van. Nem tudja elhinni, hogy politikailag megsemmisítik csak azért, mert odaadással viseltetett a Komintern és politikája iránt, és jó kapcsolatokat tartott fenn e nemzetközi proletárszervezet tekintélyes vezetőivel. Legjobb meggyőződése szerint a Komintern állásfoglalásai igazságosak és helyesek voltak, számára a japánellenes egységfront a legrövidebb út a fasiszta Japán szétzúzásához, a haza felszabadításához és a KKP megszilárdításához. Vang Minget lehetetlen meglátogatni. Az „őszi miniszter" blokád alá helyezte. Kijártam, hogy Mao Ce-tung engedélyezze Orlov látogatását nála. Kang Seng orvosainak tényked ését feltétlenül ellenőrizni kell.

Orlov megérkeztekor Vang Ming a feleségével volt. Amikor meglátta Andrej Jakovlevicsot, Vang Ming zokogni kezdett.

Lefogyott, nagyon gyenge, és a mai napig sem tud járni. A vizsgálat közben arra kérte Orlovot, hogy küldjön táviratot Dimitrov elvtársnak. Hivatalos úton nem meri elküldeni a táviratot. A KKP KB elnöke nem engedné, hogy továbbítsák, és újabb bizonyítékként használnák föl ellene.

Orlov azt mondta, hogy kötelességének tartja e kérés teljesítését. Vang Ming lediktálta neki a szöveget. Orlov megígérte, hogy rádióállomásunkon haladéktalanul leadja a táviratot. Ekkor Vang Ming megkérte, hogy senkinek se beszéljen erről, mert nem bocsátanának meg neki.

Vang Ming elgyötört, levert. Meg lehet érteni az állapotát. Nem is annyira a betegség az oka, mint inkább a kivételesen nehéz körülmények. A barátai cserbenhagyták. Senki sem láto-

gatja. A szó szoros értelmében egyedül van. De még nem tud mindent. A felesége eltitkolja előle a Komintern-ellenes (és bizonyos mértékig Vang Ming-ellenes) hadjárat valódi méreteit. Nem tudja, hogy ki akarják zárni a pártból, nem tudja, hogy a párttagok ellene fordultak, és sok egyéb tényről sincs tudomása. Ellene hangoltak mindenkit, aki azelőtt vele dolgozott és természetesnek találta a Komintern vezető szerepét. Azt sem tudja, hogy híveinek túlnyomó többsége nemcsak elfordult tőle, hanem fel is szólalt ellene, s a KKP KB elnökének legnagyobb örömére új vádakat emel, újabb rágalmakkal szennyezi be nevét a párt előtt.

A csingpaocü főnöke felülmúlja önmagát. Hajszát szervez Vang Ming felesége ellen. Egyebet sem hallani, mint a fecsegéseket Roza Vlagyimirovna apolitikusságáról, „szégyenletesen züllött" életmódjáról.

Kang arra számít, hogy miután a gyógyszerrel nem sikerült, rágalmakkal mérgezi meg Vang Minget. Egyetlen napra sem „száll le" róla.

Vang Ming táviratát késedelem nélkül továbbítottam. Arra kéri az egykori Komintern vezetőit, magyarázzák meg a KKP vezetőségének, hogy ő a Komintern utasításait követte, határozatait hajtotta végre, ez volt a célja és feladata. Fölveti azt a kérdést, hogy Mao Ce-tung jelenlegi irányvonala ellentmond a fasizmus ellen vívott harc érdekeinek, és lényegében véve szakadár irányvonal.

Az 1937. decemberi tanácskozás és részben a VI. plénum határozatait már opportunistának bélyegezték. Ez a KKP internacionalista szárnyára mért csapás továbbfejlesztése.

Jellemző, hogy a közvéleményt Peng Tö-huaj és Csou En-laj távollétében dolgozták meg. Mindketten résztvevői voltak a VI. plénumnak. A plénum döntéseinek eltorzítása sokkal könnyebben ment nélkülük.

Általában véve a KKP egész történetét, még a legutóbbi eseményeket is felülvizsgálják, revízió alá veszik.

Po Kutól megkaptam a „Manszju nicsi-nicsi" („Mandzsúriai Napilap" – *A szerk.*) cikkének fordítását:

„. . . Az Észak-Kínában állomásozó expedíciós csapatok vezérkara közli, hogy júniusban 239 esetben került sor összecsapásra Csang Kaj-sek csapataival, 807 esetben pedig a kommunista egységekkel (ez a szám a kisebb összetűzéseket is magában foglalja, és ezért nem tükrözi a valódi képet).

Santungban Jü Hszüe-csung csapatai, amelyeket elvágtak Csungkingtól, utolsó napjaikat élik. A Tajhangsan hegyeiben kerestek menedéket a csungkingi kormány 24. hadseregének maradványai.

1937. augusztus 22-én Csang Kaj-sek Csu Tet nevezte ki a 8. Hadsereg parancsnokává, Peng Tö-hüajt pedig a helyettesévé.

A 8. Hadsereg kötelékébe tartozik a 115., a 120. és a 129. gyalogoshadosztály. Miután a hősi császári hadsereg csapatai megsemmisítő vereségeket mértek a 8. Hadseregre, e hadsereg fő erői Vutajsan körzetében (Tajhangsan hegység) rejtőztek el, maradványai pedig szétszóródtak Észak-Kína különböző területein.

A kommunista osztagok azonban elsősorban nem partizánháborúval foglalkoznak, hanem új bázisokat hoznak létre ott, ahol Csang Kaj-sek hatalmát megdöntöttük vagy meggyengítettük.

Észak-Kína kommunista hadseregei jelenleg mintegy 360 000 harcost számlálnak, s az ellenőrzésük alatt álló körzetekben 80 millió ember él.

A kommunisták e sikereiket nem a császári csapatok ellen vívott harcukkal érték el, hanem azoknak a körzeteknek az elfoglalásával, amelyekből Csang Kaj-sek hívei kivonultak. A kommunisták a csungkingi központi kormány rovására erősödnek.

Az Új 4. Hadsereg 1937 októberében alakult Hsziang Jing átszervezett csapataiból. Közép-Kínában folytat védelmi harcokat.

Miután 1940 nyarán szétverték őket, a kommunista csapatok kerülik a nyílt összecsapásokat. Halottaik száma a harcmezőkön

mindig hasonlíthatatlanul kevesebb Csang Kaj-sek veszteségeinél, s ugyanez az arány a hadifoglyok vonatkozásában is, ami ismét ékesszólóan bizonyítja rejtőzködési taktikájukat.

Belső intézkedésként a kommunisták mozgalmat indítottak »a három munkastílus megjavításáért«. Ezzel egyidőben minden eszközzel erősítik Mao Ce-tung diktatúráját...

A 8. Hadsereg önálló katonai körzetekben helyezkedik el:

1. Sanhszi–Csahar–Hopej. A parancsnok: Nie Zsung-csen. A helyettese: Hsziao Ko. A csapatok létszáma 35 000 fő.

2. Sanhszi–Csahar–Santung. A parancsnok: Liu Po-cseng. A csapatok létszáma 40 000 fő. A körzet magja: Liu Po-cseng 129. gyalogoshadosztálya.

3. Santung–Csiangszu–Honan. A parancsnok: Hszü Hsziang-csien. A körzet magja a 115. gyalogoshadosztály, amelynek korábban Lin Piao volt a parancsnoka. A körzet csapatainak létszáma 40 000 fő.

4. Sanhszi–Szujjüan–Kanszu–Ninghszia. A parancsnok: Ho Lung. A helyettese: Hszü Fang-ting. A körzet magja a 120. gyalogoshadosztály. A körzet csapatainak létszáma 60 000 fő.

A 18. hadseregcsoport (8. Hadsereg) parancsnoka Csu Te, helyettese Peng Tö-huaj, vezérkari főnöke: Je Csien-jing..."

A továbbiakban a szerző Mao Ce-tung életrajzát ismerteti.

„...1930-ban Mao Ce-tung véres represszziókhoz folyamodott... Azoknak a száma, akiket az incidens során megsemmisített, eléri a hétezret. Ennek nyomán Mao Ce-tung szétzúzta ellenfeleit, és hegemóniát teremtett a kommunista pártban..."

A szerző ezután részletesen foglalkozik a Csang Kaj-sek és Mao Ce-tung közötti ellentétekkel, amelyek miatt a japánellenes egységfront elkerülhetetlenül széthull.

NOVEMBER

November 1.

Csu Tehez hasonlóan a 8. Hadsereg törzsének főnökét, Je Csien-jinget is gyakorlatilag félreállították amiatt, hogy Vang Ming csoportjához tartozott. Jelenleg a japán és a kuomintangista hadseregről szerzett információk feldolgozásával foglalkozik. Jó érzékű diplomata, gyakran kap megbízást a kuomintangista képviselőkkel folytatandó tárgyalásokra. Csu Te jó barátja. Kang Senget ki nem állhatja.

Je Csien-jing és Csu Te Vancsiapingban lakik.

Liu Po-cseng, a 129. gyalogoshadosztály parancsnoka, magas, erős, nagy fejű ember. Alárendeltjeivel közvetlen. Néhányszor súlyosan megsebesült. Kitűnő katonai szakember. Állandóan a japán hátországban volt, s nemrég érkezett Jenanba, Peng Tö-huajjal együtt. Miután Vang Ming csoportjához tartozott, Je Csien-jinggel együtt várja a büntetést.

Nie Zsung-csen, a Sanhszi–Csahar–Hopej körzet csapatainak parancsnoka, a hadműveleti törzstől érkezett. Mint Vang Ming hívét, dogmatizmussal és empirizmussal vádolják.

*

Minél nagyobb sikereket arat Vörös Hadseregünk, annál lelkesebben bizonygatják a KKP vezetői a Szovjetunió iránti barátságukat. Naponta hallom azok gratulációit, akik tegnap még kigúnyoltak bennünket kudarcainkért. Kang Seng beszüntette a megfigyelésemet...

November 5.

Peng Tö-huaj hivatalosan Csu Te helyettese. Az idén ősszel érkezett Jenanba a 8. Hadsereg hadműveleti törzsétől. Vang Ming csoportjának egyik tagja. Mao Ce-tung meghatározása szerint „empirikus". A KKP KB elnöke mindenáron szeretné a maga oldalára állítani.

Peng Tö-huaj kitűnően tájékozódik a hadügyekben, és népszerű a hadseregben.

Még a jenani fogalmak szerint is egyszerűen öltözködik. Megkülönböztető jellemvonása az egyszerűség. Hangja mély, mozdulatai ráérősek.

Méltóságérzete rendkívüli. Tiszteli Mao Ce-tungot mint a KKP vezetőjét.

*

Mától kezdve a tudósítói munkát is egyedül kell ellátnom. A nap folyamán lovacskám hátán a legkülönbözőbb helyekre kell ellátogatnom, sokféle emberrel kell találkoznom. Egyre gyakrabban üldögélek hajnalig a papírjaim fölött. Kolja segít. Részletes tájékoztatót állít össze a rádióhírekből.

*

Röpgyűlések, magolás, fogadkozások ... Nem sok hija, hogy emberek térdre boruljanak. És kórusban kiáltják majd egyházi mintára: „Minden hatalom az istentől való!" ...

Reggeltől estig Mao Ce-tungot éltetik.

November 6.

Mao Ce-tung távirata az Októberi Szocialista Forradalom 26. évfordulója alkalmából:

„Sztálin elvtársnak, az SZK(b)P KB-nak, a Vörös Hadseregnek, a Szovjetunió népeinek.

A Kínai Kommunista Párt és a kínai nép nevében forrón üdvözlöm és köszöntöm Önöket az Októberi Forradalom 26. évfordulóján, és gratulálok a Vörös Hadseregnek az antifasiszta háborúban aratott hatalmas győzelmeihez ...

A kínai nép, amelyet e 26 év során az Önök győzelmei lelkesítettek, mindig kéz a kézben halad majd Önökkel szoros szövet-

ségben, és közös akarattal munkálkodik a japánellenes nemzeti felszabadító háborúban a végső győzelemért . . ."

*

Orlov jól megtanulta a kínai társalgási nyelvet, és most önállóan tanulmányozza a kínai írást. Bámulatra méltóan tehetséges ember. És micsoda életút! 1923-tól 1924-ig egy leningrádi mechanikai műhely segédmunkása. 1924-től 1925-ig pályamunkás az „Október" vasútvonal 1. szakaszán. 1925-től 1927-ig a leningrádi „Vörös Hajóépítő" gyár hegesztője. Később a leningrádi Orvosegészségügyi Akadémia hallgatója, katonaorvos és adjunktus ugyanezen az akadémián. 1939-ben Andrej Jakovlevicsot a Vörös Csillag érdemrenddel tüntették ki a halhin-goli harcokban tanúsított mintaszerű kötelességteljesítéséért. Részt vett a fehér finnekkel folytatott háborúban, majd ismét az akadémián tanított, 1941-től pedi, jenani kiküldetéséig, a harcoló 13. hadsereg fősebésze.

*

Kora hajnaltól részt veszek a jenani életben.

Délben, amikor Mao Ce-tung felébred, megélénkül Caojüan. A KKP KB elnöke értekezleteket tart, meghív magához . . .

Nem szabad elmennem egyetlen fontos tény mellett sem. Igyekszem tisztázni a pártvezetőknek a különféle kérdésekben elfoglalt álláspontját, hogy megérthessem az események valódi tartalmát.

Aztán odahaza feldolgozom és rendezem a benyomásaimat, dokumentumokat fordítok. Néhány óra alvás – majd ismét munkához látok.

November 10.

Nagyon fontos dokumentumok birtokába jutottam.

Az első: a Központi Frontbizottság 1930. december 5-én keltezett levele az Együttműködési Bizottsághoz.

A második: a tartományi végrehajtó bizottság 1930. december 15-i, 9. számú rendkívüli körlevele.

A harmadik: a 20. hadtest 172. ezrede komisszárjának, Liu Tinek 1931. január 11-én keltezett levele a KKP KB-hoz.

E dokumentumok lefordítása és tanulmányozása után az alábbi következtetésre jutottam:

1930-ban Mao Ce-tung volt a Központi Frontbizottság elnöke. (Nyilvánvalóan innen „kölcsönözte" az „elnöki" posztot a KKP-ban.) Ugyanannak az évnek az őszén Nyugat-Csianghszi pártbizottságának plénumán Mao Ce-tungot élesen megbírálták a katonai és agrármunkában tanúsított túlkapásaiért, Li Sao-csüt pedig kizárták a pártból.

A KKP Központi Bizottsága Sanghajban, miután értesült Nyugat-Csianghszi pártbizottságának határozatáról, úgy döntött, hogy visszahívja Mao Ce-tungot, és a helyére Hsziang Csung-fa elvtársat nevezte ki.

Mao Ce-tung eltitkolta a KKP KB határozatát a frontbizottság előtt, félrevezette tagjait, és azzal vádolta Nyugat-Csianghszi pártbizottságát, hogy szövetséget kötött a kulákokkal és a földesurakkal. Önhatalmúlag megszervezte az Együttműködési Bizottságot, amelyet Nyugat-Csianghszi pártkádereinek megsemmisítéséhez használt fel; a bizottság 1930. december 5-én látott munkához...

A Központi Frontbizottság levele az Együttműködési Bizottsághoz:

„Li Sao-csü elvtársnak és a tartományi Együttműködési Bizottságnak.

A pártba behatolt földesurak és kulákok rendkívül komoly felkelése már nagyon kiterjedt. A leghatározottabban le kell verniük!

A listán szereplőket máshogy kell keresni, nem úgy, ahogy a múlt alkalommal, amikor ezen bukott el a Különleges Bizottság. Így túlságosan hamar felszámolják vezető szerveinket.

Lung Csao-csing közlése szerint Tuan Lien-pi, a tartományi ifjúsági bizottság elnöke, Jüan Csao-huan, az agitációs-propaganda osztály vezetője, Csiang Ko-huan, a szervezeti osztály vezetője

most Tungtienben tartózkodnak... Valamennyiüket haladéktalanul le kell tartóztatni, és alaposan ki kell vallatni!

Még veszélyesebb bűnöző Li Po-fang!

Reméljük, hogy már letartóztatták őket!

Azonkívül használják fel őket arra, hogy megtalálják a még fontosabb bűnözőket!

Este a Vörös Hadsereg két katonájával levelet küldtünk, amelyben közöljük, hogy kihallgattuk Ting Su-csit, a veszélyes bűnözőt. Még nem tett őszinte beismerést.

Nem szabad e levél útmutatásaira szorítkozniuk. Holnap új letartóztatottakat hallgatunk ki.

A Vörös Hadsereg két katonája, aki átadja e levelet, maradjon Önöknél, és két-három nap múlva hozza el a postát. Ha rendkívüli közleményt akarnak továbbítani, küldjék el a postással, rejtsék a papírokat a belső zsebébe, felülre pedig tegyenek valamilyen közönséges levelet, hogy útközben az AB-csoport (a kulákok és földesurak reakciós szervezete – *A szerk.*) ne olvashassa el a küldeményüket.

Központi Frontbizottság
Huajpo, 1930. december 5."

A tartományi végrehajtó bizottság 9. számú rendkívüli körlevele:

„A viharos forradalmi föllendülés közepette az uralkodó osztályok egy időre elsimítják saját belső konfliktusaikat, hogy mentsék magukat. Ez az uralkodó osztályok szükségszerű reagálása a forradalmi fellendülésre, s ez teljességgel azt bizonyítja, hogy ha egy vagy néhány tartományban győzelmet aratunk, rendkívül gyorsan elérhetjük az egész kínai forradalom győzelmét. Ám a jelenlegi körülmények között e forradalom teljes győzelméhez okvetlenül szükség van az ország összes kommunistájának összehangolt munkájára, s ezt a munkát elsősorban egy vagy néhány fontos tartományban kell aktivizálnunk.

Ezért az ellenfél nagy erejű támadására határozott osztályharccal kell felelni, és országos méretekben támadást kell indítani, meg kell semmisíteni az ellenséget, le kell törni az uralkodó osztályokat, és mindenekelőtt meg kell ragadni a hatalmat,

és meg kell teremteni a szovjet-Kínát Csianghszi tartományban.

Egy ilyen harc kirobbanása és eredményei minden kétséget kizáróan meghozzák a forradalom gyors győzelmét és az uralkodó osztályok pusztulását.

Ezért az ellenfél széles körű támadást indított minden oldalról. Eljött a döntő harcnak és az ellenség megsemmisítésének ideje. Csak aktív támadással és a harcban tanúsított forradalmi önfeláldozással vívhatjuk ki a győzelmet.

Az elkeseredett osztályösszecsapások kirobbanásának előestéjén a pártban levő jobboldali elemek feltétlenül ingadozni kezdenek: visszavonulnak, a bolsevik párt renegátjaivá és osztályellenségekké válnak. Így például Mao Ce-tung az éleződő osztályharc közepette jobboldali felfogásától indíttatva körmönfont tervet dolgozott ki elvtársainak megsemmisítésére. Tervét az ellenfél megtévesztésének taktikájával leplezte, mely állítólag azt a célt lett volna hivatva szolgálni, hogy megsemmisítse az ellenséget. De ennek ürügyén Mao Ce-tung gyakorlatilag visszafogta a harcot, és előkészítette a dezertálást. Így például, amikor az ellenfél már behatolt a szovjetkörzetek mélyébe, ő még mindig a visszavonulás mellett volt, és nem mért csapásokat az ellenségre.

A tartományi végrehajtó bizottság megismertette elképzeléseivel a 3. hadsereget. Mao Ce-tung személyesen ... (a szöveg itt olvashatatlan – *A szerk.)* folyamodott, nem hívta össze az értekezletet. Mao Ce-tung ilyesfajta ingadozásai ahhoz vezetnek, hogy százszázalékos jobboldali opportunistává válik és bűnösként viselkedik a jelenlegi osztályharcban. Ennek következtében igyekszik megvalósítani jobboldali opportunista eszméit, dezertőr elképzeléseit és egyéb szennyes és szégyentelen terveit.

Ily módon Mao Ce-tung már régen kialakította a csianghszi bolsevik szervezet elleni tervét. Szándékában állt elpusztítani valamennyi felelős pártvezetőt, majd jobboldali opportunista irányvonalának megfelelően likvidálni a forradalmi harcot, hogy régi álmát valóra váltva a párt császára legyen. Ezek a Futienben lejátszódó események okai.

1. Mao Ce-tung személyisége.

Mao Ce-tung, miként ezt mindenki tudja, igen ravasz és alattomos ember, akiben rendkívül fejlett az individualizmus. A fejét hiú gondolatok töltik meg. Az elvtársakat rendszerint parancsokkal, fenyegetésekkel befolyásolja, a büntetések rendszerére támaszkodik. A pártproblémák megoldásában nagyon ritkán alkalmazza a kérdések tanácskozásokon való megvitatását, és mindig eléri, hogy csakis az ő nézeteit hagyják jóvá.

Különösen gyenge oldala Mao Ce-tungnak a harc. Mindig és mindenütt a partizánkodás és az „uszálypolitika" jobboldali opportunista irányvonalához tartja magát. Minden hadműveletnél sokat bizonytalankodik, és nagyon állhatatlan, de kivált a kiélezett osztályharc jelenlegi pillanatában, amelyet igyekszik elkerülni, amelytől menekül, s amelynek tüzét minden eszközzel igyekszik kioltani.

Mao Ce-tung már régóta a KB ellen volt. Az előző KB utasításait saját belátása szerint nemegyszer szabotálta, lényegtelen gyakorlati nehézségekre hivatkozva. A KB körlevelei közül csak nagyon keveset olvasott fel és ismertetett a pártalapszervezetekkel. A munkatársakkal, a parancsnoki központtal nem számolt, és mindenféle módon akadályozta munkájukat. Így például a KB a 4. hadtesthez küldte Caj Sen-hszit, a hibás partizántaktika kijavítására. Ezután Caj Sen-hszinek kellett volna elfoglalnia a 3. hadtest parancsnoki posztját.

Mao Ce-tung nem fogadta meg a KB tanácsait, sőt rágalomhadjáratot szervezett Caj Sen-hszi elvtárs ellen, és megakadályozta, hogy elfoglalhassa parancsnoki posztját.

A KB több ízben küldött leveleket és követelte, hogy Mao Ce-tungot helyezzék más munkakörbe, de ő senkinek a véleményére nem hallgatott.

A legkülönfélébb politikai machinációkkal minduntalan támadta az elvtársakat.

A kádermunkában frakciós módszerekhez folyamodik, és személyes kapcsolatai alapján csoportot hozott létre, amely engedelmes politikai eszköze lett.

Múltbeli tevékenységével Mao Ce-tung nemcsak hogy forradalmi vezérnek nem mutatkozott, de még hétköznapi proletár, bolsevik harcos sem volt.

Mao Ce-tung tetőtől talpig jobboldali opportunista, becsvágyó

eszmék hordozója, a pártszervezet ellensége. Megtestesíti a harcok elől való kitérésnek és a forradalmi osztályharc felszámolásának az eszméit. A kommunista párt nyílt renegátja. A bolsevik párt kételyek és ingadozások nélkül kizárja soraiból.

2. A december 7-i események részletei.

Az események előtt néhány nappal Mao Ce-tung visszarendelte Li Sao-csüt Huangjencuból a 12. hadtest katonáinak egy századával. Az összesküvők Futienbe igyekeztek, ahova 1930. december 7-én délben érkeztek meg.

Délután 3 órakor Li Sao-csü a tartományi bizottság helyiségének bejáratához állította katonáit, kijelentve, hogy éjszakai szállást keres.

Li Sao-csü a végrehajtó bizottságba indult, ahol Ceng San és Csen Cseng-zsen felől érdeklődött. Zsen Hszin-ta és Paj Fang éppen beszélgettek. Az áruló Li Sao-csü meglátta, hogy segítőtársai, Ceng San és Csen Cseng-zsen kiléptek a helyiségből, s azonnal utánuk indult. Ekkorra ért vissza Tuan Lien-pi elvtárs.

Ekkor az áruló Li tíz katonájával betört a tartományi végrehajtó bizottság helyiségébe, és mindenekelőtt megkötözte Tuan Lien-pi és Paj Fang elvtársat. Ugyanitt letartóztatták Liu Vencsing és Zsen Hszin-ta elvtársakat. Azután letartóztatták Hszie Han-csang, Csi Ven-pang, Ma Ming elvtársat és másokat. Megkérdezték, mit jelentsen ez, de Li Sao-csü, valamint segítőtársai, Ceng San és Csen Cseng-zsen a pisztolyukkal fenyegették őket. Az áruló Li vezette a katonákat, és ő maga irányította a házkutatást. Ceng és Csen segített neki.

Ezután az árulók parancsot adtak a századnak, hogy vegyék körül a helyiséget. A katonák hozzákezdtek a házkutatáshoz. Minden okmányt megsemmisítettek, az értékes tárgyakat eltulajdonították. Így folytatódott ez néhány órán át. Éjszakára letartóztatták a tartományi végrehajtó bizottság híradó szolgálatának kilenc technikai munkatársát is.

Az éjszaka folyamán az elvtársakat kegyetlenül megkínozták. Valósággal széttépték őket Li Sao-csü, Ceng San és Csen Cseng-zsen szeme láttára, akik ezt kérdezgették: „Elismeritek, hogy beléptetek az AB-szövetségbe? Mikor léptetek be? Milyen a szervezet, mi a taktikája? Kik a felelős munkatársai? Mondjátok el a teljes igazságot!"

Az elvtársak tagadták a vádakat. Ekkor petróleumba mártott égő fidibuszokkal kezdték kínozni őket. A kihallgatások újrakezdődtek. Ha a letartóztatottak makacskodtak, új kínzási módszereket alkalmaztak.

Az agyongyötört elvtársak nem tehettek mást, mint hogy elismerjék az ellenük felhozott vádakat. Körmeiket kiszaggatták, testüket égési sebek borították. Se megmozdulni, se megszólalni nem tudtak. Ez volt a helyzet az első napon.

A második napon – december 8-án – az áruló Li Sao-csü és mások az elvtársak kikényszerített szóbeli beismerése alapján további tíz embert tartóztattak le a tartományi kormányból, a politikai őrség csapataiból, a pénzügyi hivatalból, az ifjúsági szervekből és a tartományi végrehajtó bizottságból. Őket is égő petróleummal kínozták.

Ők is „beismerték" bűneiket – a beismerés megtagadása egyenlő lett volna a kínhalállal. A kihallgatást Li, Ceng és Csen vezette. Más sem hallatszott, mint a letartóztatottak szüntelen kiáltozása. A legszörnyűbb kínvallatási módszereket alkalmazták.

Ugyanekkor vették őrizetbe Paj Fang, Ma Ming és Csou Miang elvtársak feleségét. Meztelenre vetkőztették, megkínozták őket, karjukat hegyes fegyverekkel szúrkálták, testüket és nemi szervüket kanócokkal égették, zsebkésükkel vagdosták a mellüket, és olyan más kegyetlenségekre vetemedtek, amelyeknek puszta felsorolásától megremeg az ember.

A letartóztatottakat, azokat is, akiket kihallgattak és azokat is, akiket nem, kezüknél és lábuknál fogva megkötözték, és elkülönítve tartották fogva. Nem mertek se megszólalni, se megmozdulni. Minden oldalról őrség vette őket körül, szuronyos puskákkal. Ha egy hang hallatszott, a katonák azonnal szuronyaikat használták.

A letartóztatottakat ételmaradékkal etették.

Ez volt a helyzet a második napon.

A harmadik napon két újabb büntető osztag érkezett. Nyugat-Csianghszi Végrehajtó Bizottságából letartóztatták Vang Huajt és sok más elvtársat.

Reggeli után a katonák kivégeztek huszonöt embert, akik közül sokat ki sem hallgattak.

Az áruló Li Sao-csü a 20. hadtest letartóztatott munkatársaival, akik között ott volt Hszie Han-csang is, Tungkouba indult, a többi letartóztatottat a hegyekbe vitték, ahol a falvakban folytatták a kínvallatást. Ez volt a helyzet a harmadik napon.

Tungkouban ismét kínvallatás következett. Az elvtársakat megkötözték. Naponta mindössze egyszer kaptak enni.

Ezeken a kihallgatásokon rendkívüli kínzásokat alkalmaztak. Megneveztek valakit, és azt követelték a foglyoktól, hogy a név viselőjét nyilvánítsák „ellenforradalmárnak" és „cinkostársuknak". Ily módon nevezték meg az összes felelős tartományi vezetőt.

A kihallgatás előtt minden foglyot két-három órán át kínoztak.

A hóhérok másnap reggelre tervezték a hatalom átvételét. Ezért este az elvtársak nagy csoportját kivégezték. Ámde váratlanul megérkezett 20. hadtestünk 174. ezrede. A harcosok bekerítették a helyiséget, és kiszabadították a letartóztatott elvtársakat. A 20. hadtest Tungkouban leleplezte a hóhérokat, és fölkelést robbantott ki. Az áruló Li Sao-csüt elfogták.

A 20. hadtest letartóztatott munkatársait és Hszie Han-csangot szintén kiszabadították. Ők számoltak be a futieni eseményekről.

A harcosok, megtudva az igazságot, nagy haragra gerjedtek. Liu Ti elvtárs Futien ellen vezette őket. Itt körülvették azt a helyiséget, amelyben a letartóztatott elvtársakat tartották, lefegyverezték a hóhérokat, és elfogták a legveszélyesebb reakciósokat. Az áruló Ceng San elmenekült.

Így alakult a helyzet a negyedik napon.

Néhány nap eseményeiről számoltunk be röviden. Sok egyéb megdöbbentő és leírhatatlan bizonyítékra is fény derült.

3. Amíg nem kapjuk meg a Központi Bizottság hozzájárulását, nem engedélyezzük, hogy nyíltan hangoztassák Mao Ce-tung megdöntésének jelszavait.

Mao Ce-tung, mint látható, ártalmas személyiség, bűnöző az osztályharcban, a bolsevik párt ellensége. A párt minden tagját mozgósítani kell, hogy különösebb teketóriázás nélkül megdönthessük.

De nemcsak Mao Ce-tung személyéről van itt szó. Ez a legkomolyabb kérdés, amely a kínai forradalom perspektíváit érinti, és összefügg a nemzetközi forradalmi mozgalommal. Ezért döntéseinkben a legnagyobb óvatosságot kell tanúsítanunk. Semmi esetre sem szabad a bűnt megtorlatlanul hagyni. A csianghszi pártszervezetnek bolsevik álláspontról állhatatos harcot kell folytatnia Mao Ce-tung ellen.

De a csianghszi pártszervezet egymagában nem döntheti el ezt a kérdést. Mao Ce-tung összeesküvéséről, a csianghszi vezető káderek meggyilkolásáról és a pártszervezet szétzúzásáról jelentést kell tennünk a KB-nak, az pedig meghozza határozatát.

Ezért, amíg nem kapjuk meg a KB utasítását, nincs jogunk meghirdetni a tömegek körében Mao Ce-tung megdöntésének jelszavait – a kínai forradalom nevében cselekszünk így! A Mao Ce-tung megdöntéséről szóló jelszavak nyílt meghirdetése egyszer s mindenkorra megszakítaná politikai tevékenységét. A tömegek elveszítenék belé vetett hitüket, gyanakvás támadhat körükben, s előfordulhat, hogy nem értik meg az események lényegét.

Mao Ce-tung ügyében most fokozzuk a felvilágosító munkát a pártban és az ifjúsági szövetségben. Megmagyarázzuk bűnös tevékenységének lényegét, különösen a december 7-i eseményekben játszott szerepét.

Az egész országban megvilágítjuk és leleplezzük Mao Ce-tung tervét, mozgósítjuk ellene a pártot és az ifjúsági szövetséget, nem engedjük meg neki, hogy szétzúzza a csianghszi pártszervezetet, saját csoportjává változtassa a pártot, és mint a párt császára tönkretegye a kínai forradalmat.

A múltban Mao Ce-tung megdöntésének jelszavát hangoztattuk. Most szétküldtük ezt a levelet, hogy e dokumentum szellemében szervezhessük meg az ellene vívott harcot.

December 7-én a csianghszi bolsevik szervezet léte egy hajszálon múlt. Nagyon veszélyes pillanat volt ez a kínai forradalomra nézve. Ha Futienben nem hiúsítjuk meg Mao Ce-tung sötét elképzeléseit, nemcsak a csianghszi pártszervezet, hanem az egész kínai forradalom is kárt szenvedett volna. A kínai forradalmat fenyegető nagy szerencsétlenséget előztünk meg.

Elvtársak, az adott kérdésben szilárdan bolsevik platformon kell állnunk, meg kell akadályoznunk Mao Ce-tung merényleteit, s ugyanakkor folytatnunk kell a harcot az AB-szövetség ellen!

Csianghszi Tartományi Bizottság
Jünan, 1930. december 15."

Liu Tinek, a 20. hadtest 172. ezrede komisszárjának levele a KKP KB-hoz:

„... Beléptem a hadtest törzséhez, Li Sao-csü pedig a belső szobákba indult, hogy beszélgetést folytasson Liu Tö-csaóval, a hadtest biztosával.

Később mellém ült, nagyon különösen viselkedett, és így szólt: »Liu Ti, nagy veszélyben vagy.« »Miféle veszélyben?« – kérdeztem. Így felelt: »Nagyon sokan ellened vannak.« »És mit mondanak?« – kérdeztem. »Azt állítják, hogy tagja vagy az AB-csoportnak.« Nevetve ránéztem, és megkérdeztem: »És szerinted úgy festek én, mint az AB-csoport tagja?«

Tudtam, hogy az AB-csoport tagjaival szemben kegyetlen kínvallatást alkalmaznak, és teljes nyíltsággal kijelentettem: »Ha az AB-csoport tagjai befeketítettek, nincs mit tennem. Csak meg kell kérnem a pártot, hogy legyen igazságos és tisztázza az ügy minden körülményét. A haláltól nem félek, de a kínvallatás elviselhetetlen.«

Li Sao-csü gondterhelt arcot vágott, és így felelt: »Nos, ez sohasem történhet meg. Ez nem egyszerűen az AB-csoport kérdése, hanem politikai kérdés. Ha elismered a hibáidat és elfogadod az utasításokat, természetesen nem kell kínzásoktól és agyonlövetéstől tartanod.«

Miután Li Sao-csü azt mondta, hogy ez nem az AB-csoport kérdése, hanem politikai kérdés, kételkedni kezdtem, és megértettem, hogy valamiféle cselszövéssel állok szemben.

Mindig tudtam, hogy Li Sao-csü eszmeileg ingatag, hogy proletár öntudata nagyon fejletlen és különféle szennyes módszerekkel állandóan intrikál.

Li Sao-csü azt mondta, hogy Délnyugat-Csianghszi II. kongresszusát az AB-csoport tervelte ki. Én azonban tudtam, hogy a

II. kongresszus elfogadta a KB-nak azt az útmutatását, hogy harcolni kell a paraszti pszichológia és a partizán széttagoltság ellen, és különös figyelmet kell fordítani a városokban végzett munkára. Hallottam már arról, hogy a KB bírálta Mao Ce-tungot paraszti pszichológiája miatt. Mao Ce-tung sohasem volt előttem nagy tekintély. Levelet írt Lin Piaónak, amelyben bírálta a KB-t, és amelyet közzétett a »Hungcsi« című lapban.

Augusztus 1-én levél érkezett a KB-tól, amely Hszin Csung-fa elvtársat az ideiglenes munkás-paraszt kormány elnökévé nyilvánította. De Mao Ce-tung továbbra is parancsokat adott ki, és úgy írta őket alá mint a kínai munkás-paraszt forradalmi bizottság elnöke.

Csian elfoglalása után azoknak a katonai káderekne a körében, akiknek legalábbis minimális felkészültségük van, rendkívüli nyugtalanság és csalódottság érződött. Én is láttam, hogy a bolsevik szellem a pártban napról napra gyengül. Ez volt a reakciója egy olyan szisztéma kiépítésének, amelyben egy ember uralkodik.

A Csian ellen intézett kilencedik támadás előtt találkoztam Mao Ce-tunggal. Délnyugat-Csianghszi II. kongresszusáról kérdezett.

Elmondtam, amit tudtam. Mao Ce-tung ekkor megjegyezte: »A föld egyenlő szétosztása és a Csian elleni támadás Li Sao-csü elvtárs érdeme.«

Megkérdeztem, mi a véleménye Li Sao-csüről. Mao Ce-tung így felelt: »Ő a központi politikai osztály titkárságának vezetője. Li elvtárs nagyon tehetséges.«

Mindig az volt a véleményem, hogy Mao Ce-tung nem képes végigvezetni bennünket, Li pedig mocskos és aljas figura.

Megértettem, hogy szó sincs itt az AB-csoport elleni harcról – Mao egyszerűen elküldte vérebét, Lit, hogy megsemmisítse Délnyugat-Csianghszi pártkádereit.

Megértettem, hogy ha a párt álláspontjára helyezkedem, elpusztulok. Ezért taktikát változtattam, és a csangsai nótát fújtam: »Régi alárendeltje vagyok Önnek, a politikai színvonalam nagyon alacsony, elfogadom politikai útmutatásait, és beismerem hibáimat. Meggyőződésem, hogy Mao Ce-tung nem az AB-csoport tagja, ugyanúgy, ahogy Ön és a hadtest parancsnoka sem.

Mindenhova követem Önöket, hármójukat. Mit érek én egyedül?«

Ezek után Li és a hadtestparancsnok irántam tanúsított magatartása azonnal megváltozott. Igyekeztek megnyugtatni, azt tanácsolták, hogy ne essem pánikba. S minthogy ki kellett hallgatniuk az embereket, nekem azt ajánlották, hogy várakozzak egy kis szobában, amelyre őrszem vigyázott.

Hallottam, hogyan hallgatta ki Li Sao-csü a politikai osztály politikai-tudományos szektorának vezetőjét, Sang Csi-lung elvtársat; úgy ütlegelte, hogy kiáltásait meghallotta az ég, és megremegett a föld is.

»Milyen változás történt a politikai helyzetben? Mit kell tennem?« – kérdeztem Li Sao-csütől és a hadtestparancsnoktól.

Így válaszoltak: »Okos ember vagy. Miért beszélsz ostobaságokat? Hisz azonnal meglátszik, ki a tagja az AB-csoportnak, és ki az, aki az utóbbi időben tévelygett. Még nem tudjuk, átdobhatjuk-e a 175. ezredet vagy sem, s hogy megbízható-e Sao Ta-peng a 172. ezredből. Látod, csakis a te ezreded adhatja most a 20. hadtest főerejét. A leghatározottabban meg kell semmisítened az AB-csoportot az ezrednél.«

Ezek után megparancsolták a futárnak, hogy kísérjen a zászlóalj törzséhez. Amikor megérkeztem, Csang Hszing (zászlóaljparancsnok) és Liang Hszüe-taj (politikai megbízott) elvtárs csodálkozott. Abban az időben sokan érezték a pártban, hogy a kommunisták élete nincs biztosítva semmiféle véletlen ellen, és eluralkodott rajtuk a pánik.

Csang Hszing elvtárs így szólt: »Nem hiszem, hogy ezek az emberek mind az AB-csoport tagjai volnának.«

Szerettem volna elkerülni a veszélyt, de fájt a szívem a pártért.

Minél többet gondolkodtam, annál erősebb volt a meggyőződésem: nincs senki, akitől utasítást kaphatnék.

December 12-én korán keltem. Nagyon nehéz volt a szívem.

Reggeli után Csang Hszinggel és Liang Hszüe-tajjal megnyitottuk a rendkívüli értekezletet a titkos osztály helyiségében.

Először is ismertettem és röviden elemeztem a kialakult helyzetet. Az elvtársak egyetértettek velem abban, hogy a mostani események valamiféle sötét terveket szolgálnak. A bolsevik el-

vekből kiindulva és a forradalom megmentésének nevében úgy határoztunk, hogy levelet intézünk Li Sao-csühöz, amelyben megkérjük, látogassa meg az értekezletünket, és ámikor megérkezik, letartóztatjuk. Ha gyanakodni kezdene, segítségül hívjuk a csapatokat (ekkorra már a 174. ezred három zászlóalja elindult, hogy letartóztassa a 175. ezred parancsnokát és politikai megbízottját), és kiszabadítjuk bajba jutott harcostársainkat.

Az értekezlet befejezése után Csang Hszing elvtárs kijelentette, hogy úgy látszik, Csiang Ping-csunt és másokat alaptalanul vádolják az AB-csoporttal való együttműködéssel.

Ezért a hadtesttörzsbe mentem, és kérdést intéztem erre vonatkozóan Li Sao-csühöz és Liu Tö-csao hadtestparancsnokhoz. Igyekeztek ellenem fordítani a kérdést – és ekkor letartóztattam őket. Ezután azonnal felsorakoztattam a csapatokat, és elhatároztam, hogy végigviszem a dolgot: körülvettem a hadtesttörzset, megkötöztem Liu Tö-csaót, és szabadon engedtem Hszie Han-csang elvtársat és másokat.

Ugyanaznap délután elmentünk a futieni iskolához, s kiszabadítottuk a letartóztatott elvtársak egész csoportját.

Így játszódott le a tungkoui fordulat. Szervezeti szempontból ez az aktus megengedhetetlen. Különösen szomorú, hogy a fordulatra az osztályharc nehéz szakaszában került sor. Mégis végre kellett hajtanom a fenti körülmények között, bolsevik elveimből kiindulva és a párt megmentése érdekében. A felsőbb szervektől nem kaptunk utasításokat. Liu Ti mindig hű volt a KB és a tartományi bizottság bolsevik vezetőségéhez. Esküszik, hogy sohasem árulja el. Hibás cselekedeteiért megbüntetését kéri a KB-tól.

Éljen a bolsevizmus győzelme!

Liu Ti

Jünan, 1931. január 11."

November 15.

Vang Minget a trockistákhoz sorolják, akik a KKP KB elnökének egy korábbi kijelentése szerint a japánellenes egységfront megbontására törekedtek.

Eszerint tehát Vang Ming, akit a valóságban a Komintern iránt tanúsított hűségéért ostoroznak, s akinek szemére hányják, hogy hű volt a japánellenes egységfront taktikájához – trockista!

Ismeretes a KKP KB elnökének néhány nem régi kijelentése.

„... A határterület Kína része, és a központi kormány fennhatósága alá tartozik ugyanúgy, mint Kína más tartományai is..."

„A mi politikánk ... ebben kell álljon:

1. a fegyveres ellenállás határozott végigvitele,
2. a japán agresszorok elleni nemzeti egységfront megszilárdítása,
3. az elhúzódó háború folytatása..."

„A honvédő háború győzelme után a KKP-nak az lesz a fő célja..., hogy létrehozza a szabad és független demokratikus köztársaságot. Kínában egységes, demokratikus kormány, az egész nép akaratát kifejezésre juttató egységes parlament alakul, s kidolgozzuk a nép érdekeit kifejező egységes alkotmányt. A Kínában lakó valamennyi nemzet egyenlő jogokat kap, s ezeknek az elveknek az alapján valósul meg Kína valamennyi népének szövetsége. Az ipar, a mezőgazdaság és a kereskedelem gyors ütemű fejlődésnek indul. A nép és az állam közösen folytatja a gazdasági építést, bevezetjük a nyolcórás munkanapot, a parasztok földet kapnak, bevezetjük az egységes progresszív adót, a külfölddel béke- és kereskedelmi szerződéseket kötünk, s aláírjuk a kölcsönös segítségről szóló megállapodásokat. A nép számára biztosítjuk a szólás-, gyülekezési, szervezkedési és vallásszabadságot, minden állampolgár kifejlesztheti képességeit, emelkedni fog a nép általános kulturális színvonala, virágozni fognak a tudományok, s a lakosság körében felszámoljuk az írástudatlanságot. A hadsereg és a nép baráti viszonyban lesznek egymással."

„Képes-e Kína arra, hogy kijusson jelenlegi nehéz helyzetéből? Nem vitás, hogy képes rá. Ebben az egységfront döntő szerepet játszik...

Vajon a két pártra – a Kuomintangra meg a kommunista pártra korlátozódik a japánellenes nemzeti egységfront? Nem, ez

az egész nemzet egységfrontja kell, hogy legyen. Kétségtelen, hogy e két párt az egységfront vezető ereje, mindazonáltal csupán egy részét alkotják. A japánellenes nemzeti egységfront valamennyi pártnak, valamennyi csoportnak... valamennyi hazafinak... az egységfrontja kell, hogy legyen...

A japán betolakodók elleni harc érdekében az egész népet mozgósítani kell, és be kell vonni az egységfrontba...

A japánellenes nemzeti egységfront fejlesztése és az előttünk álló feladatok elvégzése Kínát a nemzeti felszabadulás fényes, hatalmas országútjára vezeti."

És még hány hasonló kijelentés hangzott el!

A tények arról győznek meg, hogy nagyon, de nagyon óvatosan kell fogadni a KKP KB elnökének szavait. Neki csak egy dolog fontos: hogy közelebb jusson céljához. Semmi egyébnek nincs az ő szemében jelentősége.

Már a kezdet kezdetén ellenezte a japánellenes egységfront taktikáját, de az országot magával ragadó hazafias hullám a front létrehozásának évében arra kényszerítette, hogy manőverezzen. Innen származnak a fentiekhez hasonló kijelentései.

Tisztában kell lenni ennek az embernek a szándékaival, csakis így vonhatunk le következtetéseket a kijelentéseiből. Túlságosan gyakran mondja az ellenkezőjét annak, amit tenni készül.

November 17.

Ha Olaszország a második front, akkor ez nagyon is csekély segítség a Vörös Hadseregnek. A szövetségesek az Appennini-félszigeten az ellenfél jelentéktelen erőit kötik csak le.

A kínaiak elfoglalták Lihszient, de Jicsang körzetében a japánok támadnak. A japán páncéloshadsereg egységeit Mandzsúriából a déli tengerek körzetébe dobják át.

Az amerikaiak korszerű hadviselésre oktatják a kormánycsapatokat. Nyíltan bevallott céljuk, hogy a kínai hadsereg erőivel harcoljanak legfőbb keleti gazdasági és politikai vetélytársuk, Japán ellen. A kiképzést Stilwell tábornok irányítja.

November 28.

Dolmatov, Juzsin és Alejev elutazásával barlangi életmódom is a múltba tűnt. A ház bal szárnyában lakom, a jobb szárnyban működik a rádióállomás, ott lakik Kolja.

A ház szokatlanul üres, néma és árva.

Úgy tűnik, Moszkva hajlik rá, hogy elfogadja a véleményemet. Erre következtetek a beszámolóimra adott rövid válaszokból. Legutóbbi beszámolómra Dimitrov elvtárs azt válaszolta, hogy Mao Ce-tung csoportját nem szabad azonosítani a KKP-val, hogy a kínai forradalom természetét tekintve antiimperialista, és felszabadulást hoz az ország félmilliárdnyi lakosságának, ez pedig magában véve is a haladó erők hatalmas győzelme.

*

A csengfeng alapjában véve elérte célját.

A gyakran emlegetett és ráadásul erővel megtámogatott hazugság előbb-utóbb majdhogynem igazságként, később pedig valódi igazságként hat a meggyötört, megtévesztett emberek szemében . . .

A jenani társadalomban majdnem mindig az emberi méltóság elvesztésével kell megfizetni a kényelemért. Minél magasabb beosztásban van valaki, annál mélyebb régiókba kell süllyednie. Eszmei és erkölcsi elfajulás ez.

Bármi történik is, gyűléseken vagy tanácskozásokon vitatják meg; az értekezletek hosszúak, unalmasak.

November 29.

Míg Van Minget ágyhoz köti a betegsége és Kang Seng jóvoltából teljesen elszigetelődött a külvilágtól, az események egyre

fenyegetőbbekké válnak az általa képviselt egész politikai irányvonalra.

A Politikai Bizottságban egyik ülés követi a másikat. Most az egyik ilyen kibővített ülésen a „moszkvai csoport" hibáit vitatják meg.

Vang Minget minden főbűnnel megvádolják. A KKP-ban őmiatta keletkeztek „opportunista irányzatok". A Kuomintang iránti békülékenységével, Po Kuval, Csou En-lajjal, Lo Fuval és másokkal együtt ő fékezte meg a nemzeti felszabadító mozgalom növekedését. Nem másutt, mint a Politikai Bizottság ülésein tisztelik meg a „kuomintangista ügynök és ellenforradalmár" jelzőkkel.

Vang Ming „ellenforradalmiságát., igen épületes módon indokolták: Sanghajban letartóztatták, azután szabadlábra helyezték, mindez nagyon sötét ügy – úgymond –, és az árulást bizonyítja...

Egyúttal azzal is vádolják, hogy különböző pártellenes nézeteket terjesztett, amelyek nem vették figyelembe a kommunista párt harcának nemzeti sajátosságait. Azok vádaskodnak ellene a leginkább, akik helytelen tetteikért megrovásban részesültek a KKP KB részéről, amikor Vang Ming volt az egyik vezetője.

A „Vang Ming-féle irányvonal" helytelenségét bizonygatta felszólalásában Je Csien-jing, Lo Fu és Csou En-laj, akik saját nézeteiket egyértelműen hibásnak és károsnak ismerték el.

A harc eredményeinek megszilárdítása céljából a KKP KB Mao Ce-tung utasítására sürgősen kiadta a „Két út" című könyvet. Már a könyvvel való felületes megismerkedés sem hagy kétséget afelől, hogy teljes egészében „Mao elnök" harcáról és Vang Ming „katasztrofális" politikájáról („opportunizmusáról") szól.

Po Kura mint a kommunista párt egykori vezetőjére szintén megkülönböztetett figyelmet fordítanak. Mao Ce-tung nyomására háromszor kellett felszólalnia, mindannyiszor be kellett ismernie hibáit. Keserűen beszélt nekem erről. De a megaláztatás ezzel még nem ért véget. Tegnap a KKP KB elnöke és Kang Seng javasolta neki, hogy készüljön fel megfelelően és alaposabban válaszoljon a vádpontokra.

A KB vezető pártmunkásainak gyászos a hangulatuk. Minden-

ki igyekszik otthon maradni, az emberek kerülik egymást. Szívesebben beszélnek tanúk nélkül, és általában különféle ürügyekkel kerülik az érintkezést. Nyomott, komor a hangulat mindenütt.

*

Nem győzök csodálkozni a KKP KB felelős vezetőinek a Szovjetunió iránti magatartásán. Leplezett és örökös elégedetlenkedés, hogy a Szovjetunió nem küld a Különleges Körzetnek fegyvert, lőszert és különféle árukat. Itt nem értik, vagy nem akarják megérteni, hogy népünk történelmének legkegyetlenebb háborúját vívja, hogy a szovjet nép vérét ontja, hogy a Szovjetunió gazdasága irgalmatlan károkat szenvedett . . .

Amerikát automatikusan összehasonlítják a Szovjetunióval. De Amerika földjén nem robbant egyetlen bomba sem, nem lángoltak a városok, és az ellenség nem szállt meg egész ipari körzeteket. Népét nem irtották tervszerűen és könyörtelenül.

És bár Amerika harcol, gazdasága kivételesen előnyös körülmények között fejlődik. Innen az a lehetősége, hogy segítséget nyújtson a Hitler-ellenes koalíció országainak.

Mindenfajta segítségnyújtás túlterhelné az amúgy is legyengült szovjet gazdaságot. Itt úgy tekintenek a Szovjetunióra, mint feneketlen hordóra, amelyből különböző anyagi eszközöket lehet és kell nyerni. De államunk még ezekben az években is segítséget nyújtott a KKP vezetőségének – nagy valutaösszegek formájában. Ehhez a segítségnyújtáshoz minden erőnket meg kellett feszítenünk.

Magam is tanúja voltam ilyesfajta pénzügyi műveleteknek. És Mao Ce-tung ezt pontosan tudja. Személyesen kapta kézhez ezeket a tetemes összegeket.

DECEMBER

December 7.

Teheránban megtartották a szövetséges nagyhatalmak: a Szovjetunió, az Egyesült Államok és Anglia konferenciáját. A három nagyhatalom nyilatkozatot tett közzé, amelyben leszögezi eltökéltségét, hogy megsemmisíti a hitlerista rendszert.

A Vörös Hadsereg győzelmeinek lavinája arra készteti a vezető kínai pártmunkásokat, hogy megváltoztassák magatartásukat: a Szovjetunió megnyeri a háborút – arccal a Szovjetunió felé!

Mao Ce-tung, mint mindig, előzékeny és udvarias. Fokozott érdeklődést mutat a szovjet–német front eseményei iránt. És nem fukarkodik az elismeréssel...

*

Ma éjszaka valószínűleg befejezem a „Két út" című kötet fordítását. Már csak három oldal van hátra.

A könyv három részből áll: 1. a nagy forradalom időszaka, 2. a polgárháború időszaka, 3. a japánellenes háború időszaka.

A kötetben helyet kaptak a Központi Bizottság és a Politikai Bizottság dokumentumai, Mao Ce-tung és Vang Ming beszédei.

A kötetet a felső- és a középszintű politikai munkatársaknak szánták. Fő törekvése Mao Ce-tung politikájának magasztalása és Vang Ming „hibáinak" szenvedélyes elítélése.

December 10.

A régi közigazgatási beosztás szerint a Különleges Körzet 18 járásból állt. Most 5 közigazgatási kerület tartozik hozzá, amelyekben 30 járás, 1 város, 210 kerület és 1293 falu van.

A Különleges Körzet határai: keletről nyugatra a Huangho partjától Jücsao (Ninghszia tartomány) és Csenjüan (Kanszu tartomány) járási székhelyig. Északról dél felé a Nagy Faltól

Csengningig és Ninghsziangig (Kanszu tartomány) s tovább Hszunjiig és Csunhuáig (Senhszi tartomány). A határvonal hosszúsága kelet–nyugati irányban körülbelül 1000 kínai li, északdéli irányban pedig 800 li. Egy li körülbelül 0,6 kilométer.

A lakosság száma 1 360 000, nem számítva a katonákat, a diákokat, a pártmunkásokat és a közigazgatási dolgozókat. A népsűrűség alacsony. A közlekedés fejletlen.

December 14.

A Különleges Körzet gazdasága félnaturális jellegű, a mezőgazdaság túlsúlyával.

Miután a Vörös Hadsereg 1935-ben bevonult, Jenanban és tíz járásban, valamint Huancsung öt kerületében a földesúri földeket átadták a parasztoknak. A többi körzetben továbbra is megmaradt a földhasználat régi rendszere. Csak az árendát csökkentették.

A legfőbb mezőgazdasági kultúrák: köles és búza. Ezenkívül vetnek kukoricát, szójababot, hajdinát, rizst, kendert és burgonyát. Rendkívül elterjedt a zöldség- és a gyapottermesztés. Fejlett a méhészet.

A Különleges Körzet önellátó.

A folyók vízszintje évszakonként változik, és ez megnehezíti a mezőgazdasági munkálatokat.

Fontos szerepe van a gazdaságban az állattenyésztésnek. Tenyésztenek birkát, kecskét, disznót, tehenet, szamarat, öszvért, a Mongóliával határos körzetekben pedig lovat és tevét. Az öszvérek kitartóbbak a lovaknál, és jobban bírják a hőséget.

A hasznos ásványok feldolgozásában a só áll az első helyen, a szén pedig a másodikon. A sókereskedelem a Különleges Körzet külső piacain a költségvetés egyik jövedelmező tétele. Szenet csak a napi szükségletre termelnek, jelentéktelen mennyiségben. Olajat Jencsang körzetében bányásznak, de a fölszerelés (különösen az olajtárolók) hiánya miatt korlátozott mennyiségben, amely alig fedezi a szükségleteket. Ugyancsak korlátozott mennyiségben bányásszák a ként, a salétromot és a szódát.

A Különleges Körzet ipara néhány kézművesműhelyből és primitív kisüzemekből áll.

A kézműiparban a takácsmesterség van túlsúlyban.

A textilgyárak száma 18 (1427 munkás). 12 papírgyár működik (437 munkás). A cipőgyárak száma 8 (405 munkás). A nyomdák száma 4 (379 munkás). 12 üzem (674 munkás) állít elő szappant, bőrt, porcelánt, petróleumot, gyógyszereket. 9 üzemben készítenek különféle felszerelési cikkeket (237 munkás). A szénbányák száma 13 (432 munkás).

A fém gyenge minőségű, saját készítésű kohókban olvasztják.

A munkásosztálynak a Különleges Körzet lakosságához viszonyított aránya jelentéktelen. A 3991 ember között mindössze néhány száz szakképzett munkás van, a többiek betanított parasztok.

A munkásokat megviseli az erejüket meghaladó fizikai munka és a kábítószer. A bányászok között nagyon elterjedt az ópiumszívás. Senkinek sincs szándékában harcolni ez ellen. Az embereket túlhajszolják, kifacsarják. Nem gyógyítják őket, senki sem gondoskodik a családjukról. A tipikus „csont és bőr" kínai kulikra emlékeztetnek.

•

A KKP KB elnöke ezt mondta Vang Mingről: „Igazi kiskirály a pártban!" Mennyire gyűlöli Vang Minget!

Időnként eluralkodik rajtam az egyedüllét érzése. Sok ember vesz körül, mégis magányos vagyok. Hihetetlennek tűnik mindaz, ami körülöttem lejátszódik, s ilyenkor különösen sajnálom, hogy nem lehetek a fronton . . .

December 19.

A blokád ellenére a Különleges Körzet élénk kereskedelmet folytat a kuomintangista tartományokkal, sőt a megszállt japán területekkel is. A körzetből sót, gyapjút, élő állatot, és az utóbbi időben egyre növekvő mennyiségben, ópiumot szállítanak.

Az ópiumszívók ritkán érik meg a negyvenéves kort. Egész

falvak szívják, beleértve a gyerekeket és a szoptatós anyákat. Az ópiumnak jellegzetes szaga van, amit semmi mással nem lehet összetéveszteni.

Kínában, ahol az embertartalékok kimeríthetetlenek, ősidők óta semmibe veszik az emberi életet. Úgy tűnik fel, hogy a KKP mostani vezetősége újjáéleszti ezt az embertelen hagyományt.

A Különleges Körzetbe gyapotot, gyufát, méterárut, irodacikkeket hoznak be.

A legfőbb kereskedelmi szervezetek Jenan, Szujtö, Tingpien és Micse városkában működnek. A többi körzetben és lakott településen csak kis magánkereskedések vannak.

A blokád miatt a Különleges Körzetnek saját tartalékaiból kell megélnie. A KKP KB 1937-től kezdett figyelmet fordítani a gazdaság fejlesztésére, és ezzel párhuzamosan bevezette a szigorú élelmiszer-fejadagokat.

A magánszektor (a kisgazdaságok, a földesúri gazdaságok, a kézműipar és a kereskedelem) fejlődik.

Az idei évtől kezdve a Különleges Körzet kormánya a munkaerő-szabályozás politikáját folytatja, az árenda csökkentésének révén. Különleges figyelmet fordítanak a legjobb gazdaságoknak nyújtott hitelekre és egyéb ösztönzési formákra, hogy enyhítsék a növekvő nyomort és megakadályozzák a parasztok elmenekülését a Különleges Körzetből. Az új földterület megművelésének tervét túlteljesítették. Szüntelenül növekszik a megművelt földterület.

A termelésbe bevonják a katonai egységeket, a tanintézeteket és a tanácsi intézményeket is.

*

Csu Te úgy viselkedik, mint aki tisztában van a saját értékével. Mindig nyugodt, barátságos. Följelentésekkel (kritikával), amennyire tudomásom van róla, nem foglalkozik. Elismeri Mao Ce-tung tekintélyét, de nem keresi a kegyeit.

Azonkívül itt mindenki Mao Ce-tunggal egy sorban, a kínai Vörös Hadsereg létrehozójaként emlegeti. Gyakran együtt említik a nevüket, szóban és írásban egyaránt.

December 22.

Je csien-jing 1897-ben született. 1924 óta a KKP tagja. Hivatásos katona. Az 1927-es nancsangi fölkelés résztvevője. Szoros kapcsolatban áll Csou En-lajjal. Moszkvában és Párizsban tanult. Katonai kiképzését Németországban kapta. Mao Ce-tung segítőtársa volt Cunjiban és 1935-ben a Csang Kuo-taóval való összetűzés során. Tehetséges törzstiszt, de kezdeményezőkészsége nem nagy.

*

A hsziani egyezményt (1937) a KKP arra használta fel, hogy megszervezze a kuomintangista csapatok szétzüllesztését. A Különleges Körzetből érkező emberek behatoltak a kuomintangista egységekbe, s a KKP és a Kuomintang közötti egyezménnyel takarózva, aknamunkát folytattak a központi kormány ellen.

Ez váltotta ki a japánellenes egységfront partnerei között a viszony első kiéleződését.

December 23.

A „három munkastílus megjavításáért" indított mozgalom keserű gyümölcsöket hoz.

A KKP KB Politikai Bizottságának kibővített ülésén levonták a következtetéseket Po Ku, Vang Ming, Lo Fu, Jang Sang-kun és a „moszkvai ellenzék" más tagjainak „kapituláns, mensevik" irányvonalából. Ezt a vonalat pártellenesnek nevezik. A „dogmatikusokat", akiket eszmeileg a „moszkvaiak" vezettek, mint a forradalom érdekeinek elárulóit bélyegezték meg, akik „hason csúsznak a Kuomintang előtt, és elősegítik a nyugati marxista dogmák behatolását a kínai forradalom ideológiájába".

A KKP legfelsőbb láncszemeiben dúló harcról most már az egész párt tud. A csengfengben tehát, amelynek feladata volt, „hogy segítséget nyújtson a kispolgári környezetből származó új, fiatal kommunistáknak, hogy szilárdabban támaszkodhassa-

nak a munkásosztály álláspontjára", új, szennyes áramlat jelent meg.

A pártszervezetekben, amelyek Mao Ce-tung és Kang Seng akaratának hű végrehajtóivá váltak, megkezdődött Vang Ming „elhajló és opportunista" irányvonalának, valamint a KKP KB elnöke irányvonalának részletes megvitatása.

A „Vang Ming-ügyben" a KKP KB apparátusának tagjai tartanak beszámolót. Azzal vádolják, hogy hatalmas kárt okozott a pártnak, Csang Kaj-sek kegyeit kereste, s szembehelyezkedve a KKP-bázisok kibővítésének politikájával, elősegítette az osztályellenség megerősödését, és lefegyverezte a KKP-t, akadályozta, hogy a népi fegyveres erők új területek elfoglalásával növeljék létszámukat. A szónokok azt állítják, hogy Vang Ming „kapitulációja és opportunizmusa" nem egyszerű tévelygés, hanem annak következménye, hogy együttműködött a Kommunista Internacionálé keleti szekciójában megbúvó kommunistaellenes elemekkel, akik a múltban meghatározták a keleti népek munkásmozgalmának jellegét és irányát. Vang Minget, nem válogatva a kifejezésekben, szidalmazzák. Minden egyes gyűlésen váltig bizonygatják, hogy „ízig-vérig mensevik".

Ilyenformán az egyszerű párttagok előtt első ízben vitatták meg a kommunista párt vezetésében fennálló nézeteltéréseket. Po Ku azt közölte velem, hogy már előkészítik a különleges beszámolót a „Vang Ming-ügyről", s azt a kommunista párt VII. kongresszusán mondják majd el. A kongresszust a jövő év nyarára (lehetőleg júliusra) tervezik.

A csengfeng első szakaszában csak a közvéleményt dolgozták meg. A KKP vezetésében dúló harcról az egyszerű kommunistáknak nem volt tudomásuk. A „dogmatikusokat" általában nyomták el, Vang Ming és mások nevét csak ritkán nevezték meg. Maga Vang Ming szigorúan el volt szigetelve.

A csengfeng minőségileg új szakaszba lép. Most név szerint diszkreditálják a KKP vezetőségében helyet foglaló internacionalistákat, így „a Komintern kapituláns irányvonalát" és általában „a szovjet dogmatizmust" . . .

A kampány most konkrétan megnevezi áldozatait.

Nem lehetett többé eltitkolni a helyzetet Vang Ming elől. Roza

Vlagyimirovna elmondta férjének a teljes igazságot. Vang Ming előtt a maga fenyegető nagyságában jelent meg az igazság.

Az elszigetelés nem elégíti ki Mao Ce-tungot. Lelkileg is meg akarja törni Vang Minget. Saját irányvonalának helyességét az ő szájából akarja hallani. Meg is kezdődött a munka ebben az irányban. A beszélgetésre a KKP KB felelős munkatársát, Li Fu-csunt jelölték ki.

Miután Roza Vlagyimirovna feltárta férje előtt az események valódi mivoltát, Vang Ming megértette, hogy lényegében véve magára maradt eszméivel. Még csak nem is gyanította, miféle hazugságokat zúdított rá Mao Ce-tung és Kang Seng.

December 24.

Meglátogattam Vang Minget.

A napokban találkozott és sokáig beszélgetett vele a KKP KB elnöke: látszólag helyt adott a kéréseinek, és megígérte, hogy pártmunkások egy csoportját megbízza a helyzet tisztázásával.

Vang Ming fizikailag és morálisan elcsigázott. Kész a kapitulációra Mao Ce-tung előtt. Dimitrov elvtárshoz küldött üzenetét, amelyet kérésére továbbítottunk Moszkvába, most helytelennek és pártszerűtlennek tartja. Véleménye szerint a Komintern egykori munkatársaival fenntartott bármilyen kapcsolat lehetetlenné teheti a békülést Mao Ce-tunggal . . .

December 26.

Az olaszországi játék háború nem akadályozta meg a németeket abban, hogy csapatokat dobjanak át a keleti arcvonalra. Továbbra is a Szovjetunió az a fő erő, amely felőrli a hitlerista hadosztályokat.

A japán pénzügyminiszter közlése szerint Japán katonai kiadásai az idén az 1941-es évhez képest két és félszeresére emelkedtek. Ezeknek az összegeknek nem kis részét a szovjet határnál állomásozó japán csapatok élelmezésére és harckészültségének fenntartására fordították.

*

Évente mintegy 2 millió embert hívnak be a kínai hadseregbe. Létszáma mégis megközelítőleg állandó: 3,5 millió katona.

A japánokkal vívott harcokban elszenvedett veszteségeik jelentéktelenek a dezertáláshoz, valamint a betegségek és az éhezés okozta halálozásokhoz képest.

A kuomintangista tisztikar körében virágzik a korrupció, az uzsora és a züllés.

A teheráni konferencia előestéjén Csang Kaj-sek találkozott Roosevelttel és Churchill-lel. A Teheránban megvitatott kérdések egyike nyilvánvalóan Kína jelenére és jövőjére vonatkozott. Nehéz volna megmondani, hogyan alakul ez a jövő a legközelebbi években. De egy dolog világos: az agrárkérdés és a külföldi tőke erőszakos terjeszkedése hozzájárult és ezután is hozzájárul majd az antifeudális és antiimperialista forradalom fejlődéséhez. Mao Ce-tung számításba veszi e folyamat elkerülhetetlenségét. Véleménye szerint a háború elősegíti a hatalom megragadását, mert meggyengíti, megingatja a csungkingi kormány hatalmát. A körülményeknek megfelelően erőt gyűjthet, s a japánokkal folytatott aktív hadműveletek elől kitérve csapást mérhet a központi kormány hadseregeire. Természetesen a KKP-csapatok akcióinak passzív jellege nem zárja ki a hadműveleteket, de méreteiket tekintve ezek nincsenek arányban a 8. Hadsereg valódi lehetőségeivel, korlátozottak, és válaszjellegük van. A 8. Hadsereg és az Új 4. Hadsereg hadműveleteiről szóló adatok, amelyeket a külvilágnak szánnak, nyilvánvalóan tudatosan eltúlzottak. Ily módon álcázzák polgárháborús előkészületeiket.

A szövetségesek előbb vagy utóbb szétzúzzák Japánt. Mao Ce-tung számára ez az egész politika kiindulópontja. Nem hagyhatja figyelmen kívül a nép japánellenes érzelmeit, s annak a harcnak a természetét, amelyet a világ haladó erői vívnak a fasizmus ellen. A KKP csapatai ezért részt vesznek a háborúban. Ámde valamennyi hadműveletükön meglátszik „Mao elnök" ideológiai koncepciója.

Mao nem őszinte még saját katonai munkatársaihoz sem. Százféle mentőkörülményt talál a szabotázsra – ehhez ért. S a bonyolult katonai és politikai helyzetben bármelyik ok hihetőnek hangzik. Mao ért a meggyőzéshez, s ráadásul azt is megmutatta, mivel jár az, ha valaki nem ért vele egyet...

A KKP KB elnöke gyakorlatilag egész idő alatt a polgárháborút propagálja. Az a szilárd törekvése, hogy számbelileg és területileg megnövelje a KKP bázisait, félelmet kelt Csungkingban, s ez a félelem azt diktálja, hogy bármilyen eszközzel szétzúzzák a Különleges Körzetet, a 8. Hadsereget és az Új 4. Hadsereget. Kína két legnagyobb politikai szervezetét a testvérháború foglalja le. Ez csak Tokió kezére játszik. Kína volt és marad a japán fegyveres erők legfőbb és legmegbízhatóbb felvonulási terepe.

Január 1.

Kang Seng adatai:

A 8. Hadsereg létszáma: 387 245 harcos.

Fegyverzet: puska – 190 000, géppuska – 3187, nehézgéppuska 360, ágyú – 232.

A 8. Hadsereg hadműveleti és befolyási körzete Észak-Kína 350 000 négyzetkilométerére terjed ki, azaz területének 40 százalékára, amelyen 34,5 millió ember él.

Ez a terület négy katonai-közigazgatási körzetre oszlik.

1. Sanhszi–Hopej–Csahar határterület (a 8. Hadsereg legerősebb bázisa). Itt tevékenykedik Hsziao Ko és Nie Zsung-csen csoportja. A csapatok operatív parancsnoka Nie Zsung-csen.

2. Sanhszi tartomány északnyugati részének határmenti körzete. Ennek területe 40 000 négyzetkilométer, lakossága 1 750 000 fő. A 65 000 főből álló csapatok parancsnoka Ho Lung. Helyettesei Hszü Fang-ting és Kuang Hsziang-jing politikai biztos.

3. Sanhszi–Hopej–Honan határterület. A körzet területe 225 000 négyzetkilométer, lakossága 13,5 millió fő. Katonai tekintetben a legkevésbé fontos körzet ez, itt Liu Po-cseng 129. gyalogoshadosztálya és más egységek tevékenykednek. Létszámuk 95 000 fő.

4. Santung határmenti körzet. Lakossága 40 millió fő. A legfontosabb katonai egység a 115. gyalogoshadosztály, amellyel együttműködik a santungi hadoszlop, ennek létszáma 85 000 harcos. (Parancsnoka Csang Csing-vu.)

A központi kormány és a KKP vezetősége közötti megállapodás értelmében a 8. Hadsereg létszámát három hadosztályra korlátozták (115., 120. és 129.). Ezért a hadosztályok létszámát hadseregméretűre duzzasztották.

Ezek a számok objektív képet nyújtanak arról, hogy a japánellenes egységfront partnerei közül ki viseli a háború fő terheit.

Mao Ce-tung nyilvánvalóan megkapta Dimitrov táviratát, Caojüanban senkit sem fogadnak . . .

Január 3.

A kínaiak továbbra is igyekeznek elfoglalni Huazsung és Sisou városát. A nehéz gazdasági helyzet, a sokéves háború züllesztően hat a kormánycsapatokra. A hadsereg harckészsége rendkívül alacsony.

Kínában nagyon erős az amerikai hittérítők pozíciója. A legistenhátamögöttibb helyeken is szilárdan kezükben tartják az egyházközségeket. A misszionáriusok rendszerint kitűnő szónokok.

•

Po Ku megerősítette föltevésemet: Moszkvából megérkezett a távirat.

Táviratában Dimitrov aggodalmát fejezi ki a Kuomintanggal szemben elfoglalt álláspont, s a KKP vezetőségének az úgynevezett moszkvai csoporttal szemben folytatott politikája miatt, és rámutat Kang Seng szennyes szerepére a jenani eseményekben . . .

A csengfengről Po Ku ezt mondta: „Akinek része volt benne – ismeri, akinek lesz – megismeri." És szomorkásan elmosolyodott.

Január 4.

Váratlanul meghívást kaptam Mao Ce-tungtól, hogy hallgassak meg vele este egy régi kínai operát. Mao és Csiang Csing már várt. Néhány udvariassági formula után elindultunk Jencsialingba.

Mao a szokásos ruháját viselte. Fonott papucsot, téli vattanadrágot, durva szövésű zakót, fehér inget, fekete pulóvert, kopott fülessapkát, amely kalpagra emlékeztetett. Kabátja és nadrágja meglehetősen gyűrött volt.

Egyszerűen viselkedett. Ha szükség van rá, tud egyszerű, megvesztegetően egyszerű lenni. Meg tudja nyerni az emberek rokonszenvét.

Nem vesztegette az időt formalitásokkal. Azonnal rátért arra, mennyire tiszteli a Szovjetuniót, az SZK(b)P-t, Sztálint. Csiang Csing hallgatagon jött mellettünk.

Mao azt mondta, hogy őszintén tiszteli azokat a kínai elvtársakat, akik a Szovjetunióban szerezték képzettségüket vagy ott dolgoztak.

Ez lett a beszélgetés fő témája. Tulajdonképpen nem is volt ez beszélgetés. Egyedül Mao beszélt. Méltatta a Szovjetunió jelentőségét a Különleges Körzet léte szempontjából, a japánellenes egységfront fontosságát, az egykori Komintern politikai szerepét.

A kabátujjai hosszabbak a kelleténél. Mint afféle muffban, melengette bennük a kezét. Hosszú haja mindig előbukkant a kalpag alól. Szórakozottan a sapka alá igazította.

Nem volt senki rajtunk és a testőrökön kívül. Ők távolabbról követtek bennünket.

Az előadás alatt Mao elmélyült, de barátságos volt. Az emberek jelenlétében egy szót sem ejtett arról, ami foglalkoztatta.

Csiang Csing sokat beszélt nekem a színházról, a színészekről, Mao hunyorogva nézegette a termet. Az a szokása, hogy hunyorog, de éreztem, hogy nagyon gondterhelt és szüksége van rám.

Az előadás után Mao Ce-tung azt mondta, hogy feltétlenül beszélnie kell velem, méghozzá hosszasabban.

Azt feleltem, hogy készen állok rá.

Amikor senki sem jött mellettünk, Mao elmondta, hogy megkapta Dimitrov elvtársnak a Komintern politikájával foglalkozó táviratát. A távirat nagyon gondolkodóba ejtette, felizgatta, mert tartalmában igen közel áll az őt foglalkoztató gondokhoz, aggodalmakhoz. Megérti Dimitrov elvtársnak azt a mélyről jövő őszinte szándékát, hogy segítséget nyújtson a KKP vezetőségének, és értékeli ezt a segítséget.

Búcsúzóul Mao Ce-tung azt mondta, hogy feltétlenül találkozik majd velem, hogy megvitassuk a táviratban érintett kérdéseket.

A japán csapatok hadműveletei következtében a múlt évben a központi kormány hadseregei megközelítő adatok szerint mintegy 600 000 embert veszítettek.

A japánok 8 tartományt szálltak meg, s e tartományokban nem kevesebb, mint 100 millió ember él. Az országot kifosztotta a sokéves polgárháború és a japán agresszió.

Január 6.

Úgy látszik, január a meglepetések hónapja. Váratlanul ebédre hívtak a KKP KB elnökéhez. Andrej Jakovlevicsot, Kolját és engem hívtak meg. Az ebéden részt vettek a KKP vezetői. A hangulat barátságos volt.

Teljesen világos előttem a meghívás célja: arról próbáltak meggyőzni minket, hogy a csengfengnek semmi köze a „dogmatikusokkal" és a „moszkvai ellenzékkel" vívott harchoz, hogy nem hajtottak végre semmiféle akciót a japánellenes egységfront aláaknázására, és nem folytattak Kuomintang-ellenes propagandát. Csakis kémeket lepleztek le.

Mao célja, hogy hírül adjuk Moszkvának: Jenanban minden rendben.

Liu Sao-csi, Csou En-laj (utóbbi olyannyira ráhangolódott Mao irányvonalára, hogy most igazhitűbb az igazhitűeknél) és Kang Seng viselkedése megerősítette föltevésemet. Nem lehetett rájuk ismerni. Nemcsak előttem hajbókoltak, hanem Kolja előtt is, akit alig ismernek. Olyan színjáték volt ez, amit Mao Ce-tung rendezett.

A Komintern egykori vezetőjének távirata után a KKP KB elnöke sietősen kiosztotta a szerepeket, mindenkinek elmagyarázta, mit kell mondania, hogyan kell viselkednie és mire kell törekednie.

Mao ismételten bebizonyította, hogy tud bánni az emberekkel. fel tudja kelteni a rokonszenvet, ért a vendéglátáshoz, fesztelenül cseveg a legelvontabb témákról is. Csou és Liu feszélyezetten mozgott, Mao viszont szüntelenül beszélt, vidám és tréfálkozó volt. Szerepet játszott – ehhez nem fér kétség. A játék célja az volt, hogy bizalmat ébresszen bennünk.

Húsos ajkait nem hagyta el a mosoly, hunyorgó szemében a gyengéd házigazda jóindulata fénylett. Csak többet dohányzott, mint szokott.

Egyetlen pillanatra sem hagyott magamra. Liu és Csou Andrej Jakovlevics körül buzgólkodott. Kang felváltva társalgott velünk.

Csou megjelenése más, mint a társaié. Akkurátusan öltözködik. A ruhája nem lóg rajta, mint a zsák, tiszta, jól vasalt.

Január 8.

Tegnap reggel kilenckor a házunkban váratlanul megjelent Mao Ce-tung. Egyedül volt, nem kísérte testőrség, s hiányzott a társaságában már megszokott Kang Seng, Liu Sao-csi, Csou En-laj és Zsen Pi-si.

A KKP KB elnökének látogatása a legteljesebb meglepetés volt. Sohasem jött el hozzánk így minden teketória nélkül, s ezekben az órákban rendszerint még alszik.

Az ebédlőben fogadtam. Kolja hirtelenében teát forralt, ételt és italt készített. De Mao Ce-tung semmiből sem kért, és azonnal a lényegre tért. Hevesen magyarázni kezdte nekem a KKP-vezetés politikájának lényegét, a párton belüli és a külpolitikai kérdésekben elfoglalt álláspontját.

Éreztem, hogy Kolja jelenléte zavarja, ezért megkértem őt, hogy hagyjon magunkra. Mao ennek láthatóan örült.

A KKP KB elnöke azt mondta, hogy a japánellenes egységfrontban látja azt a hatalmas erőt, amelyik képes ellenállni a japán agressziónak, és őszinte híve az összes nemzeti erő egyesítésének: minden tőle telhetőt megtesz a japánellenes blokk megszilárdításáért és fejlesztéséért. Ugyanakkor az a véleménye, hogy erős kézzel kell megfékezni a Kuomintang agresszivitását. Az erős kéz politikája semlegesítheti a Különleges Körzet ellenségeinek aktivitását.

Minden mondat után megismételte, milyen mélységesen tiszteli Sztálin és Dimitrov elvtárs tapasztalatait.

Hirtelen Vang Mingre terelte a szót – de mennyire más tónus-

ban, majdhogynem barátságosan! Először azt hittem, nem is Vang Mingről beszél.

A beszélgetés hosszúra nyúlt. Mao elszívott egy csomag Camelt, s felbontott egy másikat. Arca gondterhelt volt, szemhéja vörös. Időnként nehézkesen fölkelt, és hangtalanul sétálni kezdett fonott papucsában. Hosszú haja a szemébe hullott. Gyakran hátrasimította, és szórakozottan körülnézett...

A látogatás szerfölött szokatlan módon ért véget. Mao néhány papírlapot kért. Leült az asztalhoz, és itt helyben papírra vetette a Dimitrov elvtársnak címzett távirat szövegét. A táviratot átadta nekem, s arra kért, hogy sürgősen „kopogtassuk le" Moszkvának. Gondterheltnek látszott, mozdulataiból feszültség és idegesség érződött.

Búcsúzóul azt mondta, hogy mindeddig ő és a többi kínai vezető nyilván nem eléggé segített bennünket munkánkban. Megígérte, hogy jóváteszi ezt a mulasztást.

Rendkívül kimerültnek látszott. Nem sokat alhatott az éjszaka. Kikísértem.

Dimitrovhoz mint a Komintern egykori vezetőjéhez intézett táviratában Mao Ce-tung arra kéri a címzettet, hogy értelmezze helyesen a KKP vezetőségének a párton belüli politikáját. Arra kéri, hogy ne nyugtalankodjék; Dimitrov elvtárs elgondolásai kedvesek a számára, közel állnak a szívéhez. Mindkettőjüket ugyanaz nyugtalanítja, hiszen a gondolataik közösek.

Mao Ce-tung közli, hogy a január 2-án Moszkvába továbbított távirat után még egyszer szeretne rámutatni azokra az alapvető elvi kérdésekre, amelyeknek végrehajtásáért a KKP vezetősége harcol.

A január 2-i táviratban már megmagyarázták álláspontjukat az adott kérdésekben, de újból meg kell határozni a feladatok és a politika lényegét. Mao Ce-tung köszönetet mond a Komintern egykori vezetőjének segítségéért, azért a figyelmeztetésért, hogy nem szabad megbontani a japánellenes egységfrontot, s a mostani feltételek között megengedhetetlen az antikuomintangista politika. Mao Ce-tung biztosítja a Komintern volt vezetőjét őszinte tiszteletéről.

A továbbiakban közli, hogy 1943 júliusától a mai napig erélyes intézkedéseket tettek a pártegység megszilárdítására. Ennek

következtében a pártbeli helyzet rendkívüli mértékben megjavult. E pártpolitika lényege az egység és a tömörülés. Ami Vang Minget illeti, ezt a kérdést is a pártbeli politika legfontosabb tételei, az egység és a tömörülés határozzák meg.

A Kuomintang irányában folytatott politika változatlan. Ez a japánellenes egységfront szükségszerűségéből indul ki, amelyet a KKP vezetősége mindig szigorúan szem előtt tartott. Lényege a Kuomintanggal fenntartott együttműködés, ennek szükségessége. Az idei, 1944-es évben a KKP és a Kuomintang kapcsolatainak jellegében javulás várható. Mao Ce-tung hangsúlyozza, hogy erre számít.

*

Igen, van miről elgondolkozni. Mao kétségtelenül megértette, miként értékelem a Különleges Körzetben lejátszódó politikai eseményeket. Látogatásának nemcsak az volt a célja, hogy meggyőzze Moszkvát a KKP-vezetés baráti jóindulatáról; nekem is meg akarta magyarázni, hogyan kell értelmezni az ő politikáját. Próbálkozás volt az álláspontom megváltoztatására vagy legalábbis megingatására. Így tehát Mao a korábbi szellemben folytatja ténykedését, és jó előre igyekszik bebiztosítani magának a cselekvési szabadságot. Tettei lényegében szovjetellenesek.

Január 9.

Vang Ming nem tud Dimitrov táviratáról. Nincs módom rá, hogy tájékoztassam. Mao Ce-tung az új körülmények között Vang Minget presszionálással véglegesen le akarja járatni, de valamelyes mértékben igyekszik bebizonyítani Dimitrov táviratának megalapozatlanságát is.

Vang Ming már megtört, és elismeri, hogy politikai irányvonala hibás. Mao Ce-tung – megőrizve Vang Ming elszigeteltségét – manőverezni kezdett, hogy olyan elismeréseket csikarjon ki, amelyek a megfelelő színben tüntetik fel Dimitrovhoz intézett választáviratát. Valóban, ha maga Vang Ming is hibásnak tartja

politikáját, milyen kétség merülhet fel a pártvezetőség akcióinak helyességét illetően?

Január 6-án Mao Ce-tung hosszú beszélgetést folytatott Vang Minggel. E beszélgetés során Mao – saját megjegyzéseiből ítélve – rendkívül rugalmas álláspontot foglalt el, amely élesen különbözött korábbi engesztelhetetlen álláspontjától... Sőt Mao értésére adta Vang Mingnek, hogy lehetséges a békülés és a további együttes munka abban az esetben, ha a helyes útra lép, belátja hibáit stb.

Ez hatott. Vang Ming, aki nem tudott Dimitrov táviratáról, és Mao magatartásának megváltozását annak az óhajának tulajdonította, hogy befejezze a konfliktust, belement az alkuba, és feladta álláspontját. Mao politikai manőverezését őszinteségnek véli. Mao lendületesen tör célja felé.

Az a húzása, hogy a mi rádióállomásunkról küldte el táviratát, nem volt ügyetlen. Egyebeken kívül ez arról is tanúskodik majd, hogy ő és a szovjet csoport „egyetértésben él", hogy nincs és nem volt semmiféle kirohanás a Szovjetunió és a Szovjetunióban tanult „dogmatikusok" ellen, mindazok ellen, akik rokonszenveznek hazámmal.

A KKP KB elnökének távirata egyéb célt is szolgált, mégpedig azt, hogy bármilyen áron megtartsa a KKP vezetésében Kang Senget, aki végképp lelepleződött mint a párt és a nép ellensége. Mao Ce-tung elhatározta, hogy alkuba bocsátkozik: megtartja maga mellett a vezetésben Kang Senget, s ugyanakkor nyugton hagyja Vang Minget, hogy ily módon kifejezze hűségét a Szovjetunió és az SZK(b)P iránt. A KKP KB elnöke Vang Minggel akarja sietősen elleplezni mindazokat a cselekedeteit, amelyek nemcsak a Különleges Körzet, hanem Kína határain túl is ismeretesekké váltak.

Mao nem annyira ügyes, mint amennyire határozott és gátlástalan.

Semmi kétség, most döbbent rá arra, miként értelmezik Moszkvában a csengfenget és a Vang Ming ellen vívott harcot, s azzal is tisztában lehet, milyen szerepet játszottam mindebben én.

*

„Ősi kultúránkról sok ezer kötet tanúskodik – szavalta ebéd közben Hsziao Li. – Már időszámításunk előtt mintegy tíz évszázaddal megjelent nálunk a »Dalok könyve«, ez a bonyolult és igen árnyalt költészet! A Nyugatnak tanulnia kell a Kelettől!..”

Kérdezgetni kezdtem Hsziao Lit az ókori kínai irodalomról. Kétségbeejtő! Betanult néhány idézetet, de semmit sem olvasott.

Január 10.

A 4. Hadsereget 1937-ben hozták létre a központi kormány és a KKP közötti megállapodás értelmében. Kötelékébe Kína központi és délkeleti tartományainak reguláris katonai egységei és partizánosztagai tartoznak.

1941 januárjában a kuomintangista csapatok a megállapodás ellenére súlyos vereséget mértek a 4. Hadseregre. Csang Kaj-sek 1941. január 17-én parancsot adott feloszlatására, de a KKP KB január 20-i határozatával a 4. Hadsereg újjáalakult hét hadosztályból, s az Új 4. Hadsereg elnevezést kapta.

Parancsnoka Csen Ji. Helyettese Csang Jung-ji, volt politikai biztosa Liu Sao-csi.

A hadsereg működési területe: a Nanking–Sanghaj és a Sanghaj–Hangcsou vasútvonal, valamint a Tiencsin–Pukou vasútvonal déli szakasza. Körülbelül 99 000 harcosa van.

A tulajdonképpeni Különleges Körzetben állomásoznak a 40 000 harcosból álló őrcsapatok. Ide dobják át Ho Lung 120. gyalogoshadosztályát is.

A KKP csapatai gyatrán vannak fölfegyverezve. De passzivitásuk oka az „élő erő megőrzésének” elméletében rejlik; ez az elmélet hivatott a polgárháború előkészítésére.

*

A KKP vezetőségének magatartása csoportunk iránt hangsúlyozottan „szívélyes”. Első kérésre fogadnak, és szívesen beszélgetnek velem.

Miután tudatára ébredtek, hogy Moszkva a legapróbb részle-

tekig ismeri a KKP valódi helyzetét, Mao Ce-tung és hívei taktikát változtatnak. Megértik, hogy a Szovjetunió segítsége nélkül nem maradhatnak fenn. Felhagynak arcátlan viselkedésükkel, s ehelyett arra fordítanak különleges gondot, hogy szektás politikájukat álcázzák.

Mao Ce-tung és hívei sohasem mondanak le arról a politikáról, amelyért annyi éven át harcoltak, és amely most a maga végleges formájában kikristályosodott és diadalmaskodott – ez az egyik olyan következtetés, amelyet Moszkva tudomására hoztam.

Mao Ce-tung táviratai udvariassági gesztusok. Az irányomban tanúsított figyelmesség és szolgálatkészség csak álarc!

Egy hosszú, szünet nélküli tragikomédia nézője vagyok.

Január 21.

Moszkvában megnyílt a metró új vonala.

A csungkingi rádió a liberális nyugati sajtó bírálatára adott válaszában kijelentette, hogy a kínai helyzet értékelésekor számításba kell venni a hétéves háború és a kétéves blokád következményeit.

Az amerikai kormány fokozott katonai és diplomáciai érdeklődést mutat Kína iránt.

Csungking bejelentette, hogy Kujjangig befejezték a Kuanghszi–Kujcsou vasútvonal építését.

*

Ismét találkoztam Mao Ce-tunggal. Érdekes volt az Egyesült Államokkal kapcsolatos megnyilvánulása. Mintegy mellesleg jegyezte meg, de megjegyzése mély értelműnek tűnt: „Kína számára az Egyesült Államok politikája elsőrendű fontosságú kérdés."

Mao újból „megmagyarázta" nekem a KKP és a Kuomintang közötti kapcsolatok lényegét.

„A Kuomintang nem engedi be a kommunistákat a kormányba – mondta. – De idővel fölvetjük ezt a kérdést Csang Kaj-sek előtt." És szidni kezdte Csang Kaj-seket és a központi kormányt.

Szó se róla, a Csang Kaj-sek-kormány természetét tekintve reakciós, és nem is lehet más, de ha itt erre alapozzák a Csung-king iránti magatartásukat, akkor a japánellenes egységfront egyszerűen lehetetlenné válik. Márpedig éppen Kína politikai széttagoltságát használták fel az imperialisták, és használja ki most Japán.

Mao maga úgy tartja, hogy a háború hosszú lesz („sok-sok évig fog tartani"). Nem bontakoztat ki hadműveleteket a japánok ellen. De ki fog akkor harcolni a hódítók ellen? A reakciós Csang Kaj-sek? A szövetségesek?...

A Kuomintang reakciós jellegére való hivatkozás, a Kuomintanggal szemben támasztott politikai igények, amelyek a japánellenes egységfront megbontásához vezetnek, az adott körülmények között meggyöngítik az agresszorral szemben tanúsított nemzeti ellenállás pozícióit. Hiszen a háború, amely legyengíti Kínát, nem mítosz, hanem realitás. Szigorú realitás.

A találkozásra, mint mindig, most is éjszaka került sor. A KKP KB elnökének tágas barlanglakásában hűvös volt. Mao nem látszott egészségesnek. Sokat dohányzott. Teával kínált.

Asztala papírokkal zsúfolt. A futárok táviratokat hoztak. Olvasatlanul félretette őket. Sokat járkált a szobában. Mellkasa beesett. Beszéde egyszerű és érdes.

Éjfél után értem haza. Az őrszemek rám kiáltottak. Feleltem nekik. Feléjük tartottam, barátságosan rám mosolyogtak. Az őrcsapatok harcosai már jól ismernek. Havas eső esett, nagyon hideg volt. Igazi szibériai hideg.

Január 23.

A KKP vezetőségével fenntartott kapcsolataimra Dimitrov elvtárs távirata nyomja rá a bélyegét. Minthogy a távirat tartalmazta Kang Seng nyílt politikai értékelését, a csingpaocü főnöke igyekszik bebizonyítani nekem (és rajtam keresztül Moszkvának) lojalitását. Minden találkozáskor feltűnően udvarias. Legutóbb hirtelen Vang Mingre terelte a szót, bár eddig ez a téma tabu volt. Senki sem tiltotta meg ugyan, hogy Vang Mingről beszél-

jünk, mégsem mert róla senki sem beszélni. Én is kerültem ezt a témát.

Kang Seng nehezen leplezett kárörömmel beszélt arról, hogy Vang Ming beismeri hibáit a KKP KB elnöke előtt. E téren Kang Seng győztesnek érzi magát. Elmondta, hogy Vang Ming arra kéri Mao Ce-tungot, ne élezze ki az általa elkövetett hibák ügyét a párt küszöbönálló VII. kongresszusán, vagy legalábbis tompítsa az ezzel kapcsolatos vita élét.

A legfőbb dolog az – jelentette ki Kang Seng –, hogy Vang Ming beismerte politikai hibáit. Ezért a KKP KB elnöke biztosította: mindent megtesz, nehogy Vang Ming-ellenes hangulat alakuljon ki a pártkongresszuson.

Kang Seng színészkedett, de nem tudta eltitkolni diadalát. Mindenképpen azt akarta belém szuggerálni, hogy mi régi elvtársak, majdhogynem barátok vagyunk és közöttünk nem lehet szó semmiféle nézeteltérésről.

„Vang Ming – mondotta – sokkal jobban van, a veszély elmúlt, nincs ok aggodalomra. Vang Ming sokkal erősebb Vang Csiahsziangnál."

Megkérdeztem, miből gondolja ezt.

Kang Seng elmondta, hogy az újév alkalmából a KKP KB elnöke kétszer is meglátogatta Vang Minget, sokáig beszélgetett vele, és azt a következtetést vonta le, hogy egész tűrhetően érzi magát. De ez még nem minden. Mao Ce-tung látogatása után Csou is meglátogatta. Beszélgetésük körülbelül öt óra hosszat tartott. Ez, úgymond, meggyőzően bizonyítja Vang Ming erejét. „Majdnem egészséges!" – mondta Kang.

Neki ez különösen fontos, hisz jogosan gyanúsították azzal, hogy előre megfontolt szándékkal meg akarta mérgezni Vang Minget. És Dimitrov távirata után, amikor Moszkvában mindez ismeretessé vált, fontosak neki azok a bizonyítékok, amelyek elterelhetik róla a merénylet gyanúját. A dolog egyszerű: Vang Ming beteg volt, és kész!

Jenanban továbbra is a csengfeng uralkodik. Amerre a szem ellát, antikuomintangista jelszavak. A hozzáférhető helyeken még a sziklákra is hieroglifákat festettek. Az új Kínáért vívott küzdelem harcosainak lelkesedése a csengfeng torz formájába öltözött.

Itt Mao a legfőbb tekintély. Az ő véleménye mindenható. És holnapra ez már törvény lesz! Az ő befolyása érződik még az apróságokban is, a színházak repertoárjában vagy a műkedvelő együttesek műsorán. (A színházat imádja)...

Január 25.

A Különleges Körzetben a megbízható kis hegyi lovakon közlekedünk. Alacsonyak, izmosak, kitartóak. És mennyire igénytelenek!

Ismét meghívott a KKP KB elnöke. Megint a mécsesek, a futárok, az őrszemek kiáltásai, Mao oktató hangú beszéde. Mindent megtesznek itt, hogy megdolgozzanak, meggyőzzenek a jelenlegi jenani politika helyességéről s ezzel megnyugtassák Moszkvát.

Mao hangtalanul járkált fel-alá a szobában, és beszélt, beszélt... Olykor odaült hozzám, tűzforró teát ivott, tréfálkozott. Tréfálkozásai és őszinteségi rohamai mögött olyan észjárás rejlik, amely kategorikusan ítél, nem hagyva helyet a kétségeknek.

Mao igyekezett meggyőzni arról, hogy Csang Kaj-sek feltétlenül helyet kell hogy adjon a kommunistáknak a kormányban, s hogy a Különleges Körzetnek sok fegyverre van szüksége a japánellenes harchoz. Egy hangot sem ejtett arról, hogy a japánellenes hadműveleteket visszafogják. Pedig ez vitathatatlan tény. Mao csak szavakban ismeri el a japánellenes egységfrontot. Gondolatai ott járnak Csungkingban. Ott vannak azok az emberek, akiket feltétlenül el kell távolítania az útból, akiket meg kell fosztania a hatalomtól – ez a legfontosabb.

A KKP KB elnöke és Kang Seng nem véletlenül változtatott taktikát. Egyrészt a Szovjetunió gyakorlatilag egyedül zúzta szét a fasiszta Németországot, és közel a győzelem, másrészt Moszkvában ismeretessé vált szovjetellenességük és az internacionalisták elleni megtorló hadjáratuk.

A távirat megrendítette Maót. Úgy vélte, hogy a Szovjetunióra támaszkodva kárt okozhat... a Szovjetunió érdekeinek. Magatartása és Kang Seng magatartása annak a kánkánnak a folytatása, amelyet olyan zavartan járnak előttünk Dimitrov elvtárs váratlan távirata óta.

Január 27.

A 8. Hadsereg ellen a japánok 5 gyalogoshadosztállyal, 8 gyalogosdandárral és 1 lovasdandárral harcolnak (140 000 katonával és tiszttel, 650 ágyúval).

A hadicselekmények körzetében a japánok birtokolják az utánpótlási vonalakat és a folyami átkelőhelyeket. A 8. Hadsereg legfőbb bázisait a megszállók apró részekre tördelték.

Az Új 4. Hadsereg ellen a szamurájok két gyalogoshadosztályt és két gyalogosdandárt vetettek be: 60 000 katonát és tisztet, 240 ágyút. Mindezek Kang Seng adatai.

FEBRUÁR

Február 3.

A Különleges Körzethez vezető közeli és távoli utakon a kuomintangisták most több mint 40 gyalogoshadosztályt (Kang Seng szerint 42 hadosztályt), azaz körülbelül 440 000 katonát és tisztet állomásoztatnak.

Egyidejűleg Csungking nagy katonai erőkkel veszi körül a militaristákat.

Tibet és Hszincsiang irányában Csang Kaj-sek kénytelen 100 000 katonát fegyverben tartani. A szecsuani militaristákat 120 000 katona tartja sakkban. Azonkívül jelentékeny katonai erők vonnak blokádot az országban szétszórt kisebb militarista klikkek köré. A központi kormánynak ezek a katonai erői nem vesznek részt a japánellenes hadműveletekben.

Az a tény, hogy a központi kormány ilyen jelentős csapatkontingenseket von el saját szövetségeseinek féken tartására, rendkívül megnöveli az agresszor esélyeit.

A csungkingi főparancsnokság tartaléka: körülbelül 60 000 katona és tiszt.

*

A kínai pártmunkások között nincs olyan, aki helyesen értékelhetné a Szovjetunió politikáját. Országunkról legfőképpen az angol és az amerikai közleményekből ítélnek.

A könyvtárakban kevés (gyakorlatilag nullával egyenlő) a marxista irodalom, nincsenek könyvek a Szovjetunióból. Még a KKP KB elnökének is nagyon szűkös választéka van marxista könyvekből.

Mao Ce-tung nemrégen megjegyezte, hogy Csu Te „öregecske" a valódi munkához.

Andrej Jakovlevics naponta hajtja végre a legbonyolultabb műtéteket. Ihletett és virtuóz munkát végez. Az éjszakákat legtöbbször a súlyos betegek ágyánál tölti. Jenanban ő az egyetlen valóban magas képzettségű sebész. Mao Ce-tung is szorgalmas páciense. A múlt nyáron Andrej Jakovlevics megoperálta Csiang Csinget... Ha sokáig nem látom Orlovot, nagyon hiányzik.

A kínai népi színházi előadásokon meg lehet süketülni a lármakeltő és ütőhangszerektől. De aztán az ember megérzi mindebben a ritmust, a szerves kapcsolatot a plasztikus mozdulatokkal, a mimikával.

Amit viszont nem tudok megszokni, az az, hogy előadás közben járkálnak, beszélgetnek, nevetgélnek.

Február 12.

Magolják és magolják a „22 dokumentumot"!

A kínai nép a kommunista párttal és vezetőinek nevével kapcsolja össze az új élet reményét. Egy olyan életét, amely nem ismeri a szegénységet, a nemzeti elnyomást és a feudális-kapitalista rablást.

Az objektív történelmi szükségszerűség Kína egyik vezető politikai erejévé változtatja a KKP-t.

A leigázott népek tiltakozásként a nacionalizmushoz fordulnak, mint olyan erőhöz, amely ösztönösen egyesíti az országot. De csak egyetlen lépés – és a „tiltakozó" nacionalizmus már sovinizmus és fajelmélet!

A harmincas évek elején Németországban sok millió ember szavazott a kommunista pártra. A hitlerista sovinizmus megtette

a magáét – ezek a milliók, amelyeknek abszolút többsége munkás és paraszt, most saját osztálytestvéreik ellen harcolnak. És e harcot a haza állítólagos érdekeiért vívják!

Krupp, Schacht és társaik számára ez természetesen „háború a hazáért"! De milyen hazáért?!

Jenanba olyan emberek érkeztek, akik a szocialista Kínáról álmodoztak. Ha tudatlanok és megtévesztettek is, készek harcolni hazájukért. Az a spekuláció, amelyet Mao Ce-tung a haza mindenki számára kedves eszméjével űz, kitűnő eszköz a kezében a marxizmus–leninizmus internacionalista lényege ellen vívott harchoz. A patriotizmust a KKP-ban észrevétlenül a nacionalizmus váltja fel.

A történelemhamisítás és a félrevezetés – ezek Mao Ce-tung eszközei a hatalomért vívott harcban.

A jenani pártkáderek túlnyomó többsége becsületes ember, de befolyása alá kerítette őket ez a nacionalista és anarchista propaganda. A műveltség hiánya, a világtól és saját országuktól való elszakadásuk fogékonnyá teszi őket a „lelki tisztogatásra".

Az eljövendő Kína politikai vezetői tétlenségben, üres fecsegésben, forradalmi dilettantizmusban, a „Mao elnök" előtti hajbókolás légkörében nevelődnek. A kínai forradalom kétségtelenül fejlődik, és ezek az emberek valamikor politikai vezető állásokba kerülnek majd.

Mao a szocializmus nevében elárulja a szocializmust, a kommunista párt nevében megsemmisíti a kommunista pártot, a demokrácia nevében meghonosítja a terrort!

Február 22.

A csengfeng egyik feladata, hogy a KKP küszöbönálló VII. kongresszusának küldötteit „lelki tisztogatásnak" vesse alá.

A küldötteknek jóvá kell hagyniuk és igazolniuk kell a párt és az egész világ előtt Mao Ce-tung politikai irányvonalát.

A résztvevők már régen Jenanba érkeztek. „Lelki tisztogatásuk" már néhány éve tart. A kongresszus nyilván nem fog összeülni mindaddig, amíg Mao Ce-tung nem győződik meg vala-

mennyi küldött „megtisztulásáról" s így saját politikájának abszolút győzelméről.

*

Orlov külföldi orvoskollégáiról beszél.

Ma Haj-tö Svájcban szerezte orvosi képesítését. Dermatológus specialistának nevezi magát, bár mindenfajta betegség gyógyítására vállalkozik. Beszél angolul, franciául, héberül, kínaiul és arabul.

Doktor Frey. Orlov kételkedik az orvosi szakképzettségében. Ma Haj-tö legalább valóban orvos. Frey viszont analfabéta. Belgyógyásznak tünteti fel magát, valójában azonban még felcsernek is rossz. Azt állítja magáról, hogy a bécsi orvosi egyetemen tanult. 1939 óta tartózkodik Kínában. Ír és beszél németül, angolul és kínaiul.

Müller doktor. Német zsidó Düsseldorfból. Belgyógyász. Elbeszélése szerint a hitleri Németországból menekült. Zárkózott, különc.

By Meytis. Maláj férfi és kínai nő fia. Orvosi képesítését Berlinben szerezte, Spanyolországban harcolt Franco ellen. Beszél németül, angolul és kínaiul.

Ezek az emberek bejáratosak a KKP párt- és katonai vezetőinek házaiba, és sokakkal közülük baráti kapcsolatban állnak. Úgy tűnik fel nekem, hogy ezeknek az „önkénteseknek" a valódi tevékenysége – természetesen By Meytis és talán Müller kivételével – nagyon távol áll a medicinától. Viselkedésük túlságosan mesterkélt, orvosi dolgokban járatlanok, annál inkább keresik a kapcsolatot a magas beosztású páciensekkel. Nézetem szerint inkább politikai és katonai értesülések szerzésével foglalkoznak.

Február 25.

A háború előtt Kínában nagy lendületet vett a haladó értelmiség kialakulásának folyamata. Ennek az értelmiségnek, amely a valódi forradalmi művészet létrehozásáért szállt síkra, Lu Hszin

volt a vezetője. Ez a fiatal értelmiség, bár hagyományos kapcsolat fűzi a múlthoz, a jövőbe tekint.

*

Nie Er a legkedvesebb kínai zeneszerzőm.

Minden kínai utazásomról magammal hoztam csodálatos műveinek lemezeit. Muzsikájában az ősi népi dallamok szervesen összefonódnak a modern ritmussal. Nie Er merőben új jelenség a kínai zenében. Valóban utánozhatatlan.

Nie Er az élet, a nap, a győzelem muzsikusa . . .

*

A japán hadifoglyokkal folytatott munkát Okano irányítja (Noszaka álneve; ma a Japán Kommunista Párt Központi Bizottságának elnöke. – *A szerk.*) Munkájának eredményei egyelőre még nem meggyőzőek. A japán militarizmus „Amateraszu istennő utóda", a császár fanatikus tiszteletének szellemében nevelte az ifjúságot. A többi népet megvetik. A katona feladata, hogy meghaljon a császárért. A katonának halálmegvető bátorságot kell tanúsítania („a halál könnyebb a pehelynél").

Ennek ellenére már kialakult a hadifoglyok között az aktivisták egy csoportja, amely részt vett a Kínában állomásozó japán expedíciós erők elleni propagandában.

Okano járt Amerikában. Ragyogóan beszél angolul.

Február 29.

A Különleges Körzetben serényen készülődnek a VII. kongresszusra.

A kongresszus előtt „feldolgozandó" művek listájára Dimitrov távirata után sürgősen fölvették Lenin „A szociáldemokrácia két taktikája a demokratikus forradalomban" és „A »baloldaliság« – a kommunizmus gyermekbetegsége" című műveit.

Mao Ce-tung a beszélgetések során gyakran hivatkozik a kínai történelemből merített példákra.

Nemegyszer félbeszakítja a beszélgetést, és más témára tér át, majd egy harmadikra, hogy ismét visszatérjen az előzőhöz, majd ismét új témát keres, és mintha önmagával vitatkozna, visszatér a régihez.

Olykor váratlanul kérdéseket tesz föl, de szereti, ha a válasz rövid. Ha partnere fejtegetni kezdi a saját gondolatait, eleinte figyelmesen hallgatja, és nem tesz ellenvetést, de csakhamar feltétlenül félbeszakítja... Néhányszor panaszkodott nekem, hogy a „bőbeszédű partnerek" kimerítik, kivált azok, akiket kevéssé ismer, s ilyenkor rosszul érzi magát.

A sors jóvoltából tanúja lehettem annak az eseménynek, amely talán a legelszomorítóbb volt a KKP történetében.

A KKP KB elnöke aligha mert volna harcba szállni a Kominternnel, s leszámolni a Szovjetunió és az SZK(b)P barátaival a kínai pártban, ha nem játszanak kezére a világháború következtében kialakult körülmények.

Először is, nagyon elszigetelődött a Különleges Körzet, következésképpen Maónak az a lehetősége, hogy leplezze politikai ténykedéseit és represszióit.

Másodszor, a nemzetközi munkásmozgalomnak a háború miatti megosztottságával párhuzamosan a Komintern szerepe is elkerülhetetlenül gyengült, ráadásul a Komintern feloszlatta önmagát.

Harmadszor, a fasizmus ellen vívott harc legfőbb terhét a Szovjetunió viselte. Gyakorlatilag egész Európa hadipotenciálját a Szovjetunió ellen mozgósította a fasiszta Németország. Különösen súlyos volt hazám számára a háború első éve. A tények nem hagynak kétséget afelől, hogy Mao úgy gondolta: befellegzett nekünk. Akkor hirdette meg a csengfenget mint a KKP legfontosabb politikai feladatát.

Más okai is vannak annak, hogy Mao éppen 1942-ben fordult a csengfenghez. Így az, hogy nem folytathatta tovább álcázott opportunista és szakadár irányvonalát a párt egészséges erőinek elnyomása nélkül stb. De a legfőbb oka annak, hogy Mao a csengfengre szánta magát, a világháború hallatlanul nehéz körülményeiben keresendő. Minden egyes állam a saját fennmaradásáért harcol, és ez a harc felemészti az államok katonai, gazdasági, politikai és diplomáciai tartalékait.

A lehető leggyorsabban és leghatározottabban cselekedni, nem riadva vissza semmitől – ezekre a következtetésekre jutott véleményem szerint Mao Ce-tung 1941 nyarán, és még inkább megszilárdult ez a meggyőződése 1942 nyarán. A Szovjetunió vereségét elkerülhetetlennek tartotta. Innen származik a csengfeng végrehajtásának eszközeiben és módszereiben tanúsított óvatlansága és durvasága, valamint megfontolatlansága a csengfeng politikai tartalmát illetően. (Számára ez utóbbi nem annyira fontos.)

Ez volt a legkedvezőbb pillanat a korlátlan hatalom megragadására a pártban saját opportunista irányvonala alapján: a világot a háború foglalkoztatja, a világ a vérét ontja, a világot megosztja a háború.

Történt azonban valami, amit nem látott előre. A Szovjetunió kitartott és győzedelmeskedik. A nemzetközi katonapolitikai helyzetben éles fordulat következett be. Most alkalmazkodni kell mindehhez. Az új helyzet nem hagy időt az ilyesfajta kampányokra. Amellett a csengfeng már megtette a magáét, és célszerűtlen lenne, ha helytelen eljárásaival most magára vonná a figyelmet. A KKP KB elnökének figyelmét teljes egészében Kína várható erőviszonyai és azok az erők kötik le, amelyek hatással lehetnek ezekre az erőviszonyokra.

Mao számára új politikai játszma következik. Az egyelőre még jelentéktelen tények nagy mennyisége megerősít ebben a föltevésben.

MÁRCIUS

Március 2.

A japánok 20 gyalogoshadosztályt állomásoztatnak Kínában, a központi kormánynak 309 hadosztálya van.

A központi kormány csapatainál 50 000 tiszt helye betöltetlen.

A kínai hadosztályok fegyverzete elavult, elhasznált és mennyiségét tekintve nyilvánvalóan elégtelen.

*

Mao Ce-tung többször is hangsúlyozta beszélgetéseink során, hogy egy dolog az, amit a kínai ember mond, és merőben más dolog az, amit tesz. És minden alkalommal mosolyogva figyelte, milyen hatással vannak rám a szavai.

Szobájában állandóan ott tartózkodik egy testőr. Igaz, amikor velem beszélget, rendszerint kiküldi.

Március 3.

„A három munkastílus megjavítása" politikai kampány. Célja a kommunista párt ideológiai „rendbehozása", azaz harc a párt kispolgári züllesztése ellen, a marxista-leninista eszmék tisztaságáért.

A KKP főképp a falusi körzetekben él és tevékenykedik. Állandóan ki van téve a kispolgári környezet és a rá jellemző ideológiai áramlatok befolyásának.

Lenin azt vallotta, hogy a kispolgári demokrácia nem véletlen politikai képződmény, nem valamiféle kivétel, hanem a kapitalizmus *szükségszerű* terméke, s ráadásul nemcsak a régi, kapitalizmus előtti, gazdaságilag reakciós középparasztság a „szállítója" ennek a demokráciának.

Kínában éppen „a régi, kapitalizmus előtti, gazdaságilag reakciós középparasztság" adja a társadalom alapját.

A csengfeng Mao Ce-tungnak a művészet kérdéseiről elhangzott beszédeivel kezdődött; ezekben a proletár és a nem-proletár kultúra viszonyáról szólt. A proletár kultúra szüntelenül ki van téve az ellenséges kultúrák hatásának.

Lenin „A szovjethatalom sikerei és nehézségei" című cikkében ezt írta: „Az a feladat, hogyan egyesítsük a győztes proletárforradalmat a burzsoá kultúrával, a burzsoá tudománnyal és technikával, amely eddig kevesek kincse volt, még egyszer mondom, nehéz feladat. Itt minden a dolgozó tömegek élenjáró rétegének megszervezésén, fegyelmén fordul meg. Ha Oroszországban a millió meg millió megfélemlített, felvilágosulatlan, önálló építésre teljesen képtelen, a földbirtokosok által évszázadokon át elnyomott paraszt élén, mellettük nem volna a városi munkások élenjáró rétege, akiket a parasztok megértenek, akik közel álla-

nak hozzájuk, akik élvezik a bizalmukat, akiknek a paraszt hisz mint hozzája tartozó munkásembereknek, ha nem volna ez a szervezet, amely képes tömöríteni a dolgozó tömegeket és lelkükre kötni, megmagyarázni nekik, meggyőzni őket, hogy menynyire fontos feladat az egész burzsoá kultúra birtokbavétele – akkor a kommunizmus ügye reménytelen volna. Ezt nem elvont szempontból mondom, hanem egy egész év folyamán szerzett mindennapi tapasztalat alapján." (*Lenin* Összes Művei. 38. köt. Kossuth Könyvkiadó 1973. 56. old. – *A szerk.*)

Hogy a munkásoknak ez a rétege a KKP tevékenységének jelenlegi szférájából egyszerűen hiányzik, ez tény.

A zülleszto hatásokhoz lehet és kell sorolni az értelmiség befolyását is.

A csengfeng kiindulópontja alapjában véve helyes. Valójában a proletariátus (beleértve a proletárpártot) és a kispolgári demokrácia viszonyáról van szó. Ez a kérdés természetesen nem másodrendű. Nem érintem most a marxizmus elméleti tételeit e kérdés megoldásáról, az értelmiséghez fűződő viszonyról, a proletár és a nem-proletár kultúra kapcsolatáról. Ennek még nincs itt az ideje, mert Kínában egyelőre még nem győzött a szocialista forradalom, bár jelentékeny szovjetkörzetek léteznek.

Nézzük a csengfeng tényeit.

E kampány gyakorlata arról győz meg, hogy a KKP-ban a marxista–leninista elveket a kispolgári forradalmiság elveivel cserélik fel, hogy ez a párt már régen elszakadt a munkásosztálytól és nem-proletár elemekkel telítődik.

A csengfeng látszólagos értelme (többek között elméleti kiindulópontja) megfelel a marxizmus–leninizmus elveinek, de a belső folyamat arról tanúskodik, hogy a lenini eszméket a „realitás marxizmusává" torzítják. A „realitás marxizmusának" ez a kispolgári forradalmisága saját stílusához és szelleméhez idomítja és megreformálja a pártot. És ez még csak nem is az a Buharin-féle „baloldali ostobaság", amelyről Lenin írt. A legvalódibb kispolgári program ez, amelyet Mao Ce-tung fogalmazott meg, és a reális társadalmi erőviszonyokat tükrözi Kínában. A Komintern feloszlatásával ezek a folyamatok meggyorsultak és megfordíthatatlanná váltak. A „moszkvai ellenzék" szétzúzása

megmutatta e folyamat tendenciáját, és arról tanúskodik, hogy a bolsevik elvekre végső vereséget mértek a KKP-ban.

Ezzel függ össze, hogy Mao Ce-tung a hazafiságot megfosztja osztálylényegétől, és a tisztán nacionalista érzés, a törzsi ösztön színvonalára süllyeszti.

A párttaggyűlések a gondolatok ellenőrzésének, a megfélemlítésnek az eszközévé változtak.

Március 13.

A Sanhszi–Hopej–Csahar határterület parancsnoka Nie Zsung-csen. 1899-ben született Szecsuan tartományban. Franciaországban és Belgiumban tanult. Néhány évig Franciaországban dolgozott a Renault-autógyárban. 1923 óta a KKP tagja. Később Moszkvában tanult. Részt vett az északi hadjáratban és a hosszú menetelésben. A KKP küszöbönálló VII. kongresszusának küldötte.

A határterületen, amelynek Nie Zsung-csen a parancsnoka, tevékenykedik Hsziao Ko hadseregcsoportja. Ő 1907-ben született Hunanban. Mao Ce-tung földije. 1927 óta a KKP tagja. Megalapítása óta a kínai Vörös Hadsereg katonája. A hosszú menetelés résztvevője. Egy időben Ho Lung helyettese volt.

A Sanhszi–Hopej–Honan határmenti körzet parancsnoka Liu Po-cseng. Nie Zsung-csenhez hasonlóan, Szecsuan szülötte. 52 éves. Katonai képesítését a Szovjetunióban szerezte. A kínai Vörös Hadsereg vezérkari főnöke volt. A hosszú menetelésben a Vörös Hadsereg élosztagait vezette.

*

A megjelölt időpontban fölkerestem Mao Ce-tungot. Irodájában sétált, a falra erősített papírlapokat nézegette. Így szokott gondolkodni egy-egy cikkén vagy felszólalásán. Ír valamit, és a falra akasztja a papírlapokat, időnként egy-egy pillantást vet rájuk, javítgat a szövegen.

Kezet fogott velem, és gratulált Vörös Hadseregünk győzelmeihez.

Ekkor a szolga (nem is tudom, hogyan nevezhetném másként) lavórt és törülközőt hozott be, Mao Ce-tung forró vízbe mártotta a törülközőt, és látható elégedettséggel megtörölte vele arcát. Tipikusan keleti szokás. Eközben tovább beszélt.

Március 15.

Íme, Csu Te életrajzának egy másik, nemhivatalos változata.

Vagyonos családból származik, Jünnanban született. A forradalomban 1924 óta vesz részt. Addig Caj O (jünnani militarista tábornok) csapataiban szolgált. Tiszti rangot kapott. Valamikor maga is kis militarista volt. Vereséget szenvedett egy másik militaristától, és Szecsuanba menekült. 1922-ben Németországba utazott, ahol belépett a kommunista pártba.

1928-ban számos kérdésben nem értett egyet Mao Ce-tunggal, s szakított vele. De rövidesen elismerte Mao politikai vezető szerepét a csapatainál. Osztotta Vang Ming nézeteit, a japán megszállók ellen viselt aktív háborúért szállt síkra. Büntetésül gyakorlatilag eltávolították a KKP-csapatok vezetéséből, bár 1939 óta főparancsnoknak nevezik.

Csu Te a szigorú fegyelem híve, amellett van, hogy tanulmányozzák Vörös Hadseregünk harci tapasztalatait. Közömbös mindennel szemben, aminek nincs köze a hadügyekhez.

Jenanban tisztelik. Az emberek jól tudják, hogy ő a kínai Vörös Hadsereg egyik megteremtője.

Március 17.

Itt lépten-nyomon azt a gondolatot sugallják, hogy Mao Ce-tung a marxizmus–leninizmus filozófiájának egyik továbbfejlesztője. Nevét egyre gyakrabban emlegetik egy sorban a tudományos szocializmus klasszikusaival.

Hogyan lehetne továbbfejleszteni azt, amit az ember nem ismer? Marx, Engels és Lenin legtöbb művét a mai napig nem fordították le kínai nyelvre. Mao Ce-tung pedig nem tartotta szükségesnek, hogy megtanulja valamelyik európai nyelvet.

Március 19.

Kínában elég sok embert tartanak fegyverben az olyasfajta militarista klikkek, mint Lung Jün, Liu Pej-huaj, Fu Co-ji (szecsuani militarista) Jen Hszi-san (sanhszi militarista), a Ma tábornokok és több más, kevésbé jelentős militarista klikkje. Lung Jün pedig Jünnan tartományban uralkodik. Csang Kaj-sekhez fűződő viszonya rendkívül ellenséges.

A militaristák körülbelül egymillió katonát tartanak fegyverben, akik gyakorlatilag nem vesznek részt a japánellenes hadműveletekben. 1930-ban Jen Hszi-san föllépett Csang Kaj-sek ellen; Csang Hszüe-liang egykor letartóztatta Hszianban Csang Kaj-seket. Ezért Csang Kaj-seknek állandóan résen kell lennie a militaristákkal szemben.

A központi kormány Észak-Kínában 1,8 millió katonát és tisztet, Közép-Kínában 1,6 milliót, Dél-Kínában pedig 820 000-et tart fegyverben.

Március 21.

A csengfengről.

Lenin olyan, látszólag különböző politikusokat sorol a sovinizmus zászlaja alá, mint az elvakult monarchista Mensikov herceg, az „opportunizmusa vagy jellemtelensége miatt soviniszta" Plehanov, Szmirnov, Maszlov, Rubanovics, s mint Kropotkin, az anarchizmus ideológusa és vezére. Az említett tekintélyes politikusok, ha eszmei törekvéseikben különböztek is, mégis egy fogatban haladtak. Lelkiismeretesen húzták a sovinizmus szennyes szekerét.

Ebben a fogatban helyet foglalhatott volna Mao Ce-tung is, aki éppúgy meggyőződésből lett a sovinizmus szekértolója, s így politikai értelemben a legreakciósabb elemekkel került egy sorba.

Március 26.

A Különleges Körzetben nem kevés tapasztalt és harcedzett forradalmár él. Mindannyiuk életében megtaláljuk a polgárháborús szenvedéseket, sokan közülük elvesztették hozzátartozóikat, átélték a japán hódítók ellen vívott aktív harc első éveit. Vannak közöttük olyanok is, akiknek testén sok a seb és a forradás. Számukra a Vörös Hadsereg (most a 8. Hadsereg és az Új 4. Hadsereg) és a kommunista párt a családjuk, az otthonuk, életük értelme. Feltétlen odaadással viseltetnek a forradalom ügye iránt. Készek érte bármilyen újabb megpróbáltatásokra, bármilyen szenvedésekre. Teljesen egybeforrtak a forradalommal. Életük értelme az új Kínáért vívott harc.

És a kommunista párt, amelyet Mao Ce-tung irányít, számukra a forradalom zászlaja.

Március 27.

Mao Ce-tung a kultúrák viszonyának kérdésében indította meg a „munkastílus-javító" kampányt.

A csengfeng kirobbanásaiból különösen kijutott az értelmiségnek. Ez a réteg képezte a „lelki tisztogatás" első számú célpontját. A legtöbbjének, még a valóban tehetséges embereknek is kötelességükké tették, hogy tanuljanak az alacsony képzettségű agitátoroktól. A fizikai átnevelés eszközeivel igyekeztek helyes osztályöntudatra nevelni őket. Az ilyesfajta megdolgozás gyakran a tudományos ismeretek és általában a műveltség lenézésének következménye. Az értelmiség fontosságát csak szavakban ismerték el, s kegyetlen „lelki tisztogatásnak" vetették alá az értelmiségieket. Nevelő eszközként fizikai munkára kényszerítették őket, amely gyakran teljesen fölösleges és megalázó volt (például a kötelező zoknikötés). Az amúgy is kis számú értelmiségit a pártban a technikai végrehajtók (írnokok, futárok stb.) szerepére kárhoztatták.

Ebben a vonatkozásban nagyon időszerűek filozófiafüzeteim sorai, Herzen szavai I. Miklósról (az állami erőszakszervezet viszonyáról az élenjáró orosz értelmiség képviselőihez); ezek

az adott esetben a csengfengre is vonatkoztathatók: „A reneszánsz óta a tehetség bizonyos mértékben védetté tesz: sem Spinozát, sem Lessinget nem zárták sötétszobába, nem állították a sarokba; az ilyen embereket néha üldözik és megölik, de nem alázzák meg apróságokkal: inkább küldik őket vesztőhelyre, mint dologházba."

Jenanban azonban a tehetség senkit sem véd meg! Az értelmiségieket, akik önként csatlakoztak a forradalomhoz, és gyakran régi párttagok, arra kényszerítik, hogy hajnaltól éjszakáig ugyanazokat a téziseket magolják.

Mao Ce-tung a világ egyik legnagyobb nemzeti kultúrájának sok ezer éves fáit döntögeti. A proletár kultúráról vallott nézete a marxista elvek eltorzítása. Itt a kultúrát távolról sem gazdagítja a forradalmi pátosz. Már hosszú évtizedek óta játsszák Jenanban a Mao Ce-tung által kedvelt régi operát, de nem írtak egyetlen valamirevaló regényt, elbeszélést vagy dalgyűjteményt sem, olyan dalokat, amilyenek a mi polgárháborunkban születtek.

Jenanban még csak nem is beszélnek a magasrendű, sokszínű, tiszta szellemű kultúráról: nem értik meg és nem veszik komolyan, bár Mao Ce-tung éppen a „proletár művészet elemzésével" indította útjára a csengfenget.

A KKP KB elnöke nyilvánvaló ellenszenvvel viseltetik az élő gondolat iránt. Ez már feltételezi a kulturális pangást. Azok a szavai, melyekkel nagyra értékelte az értelmiség forradalmi szerepét, csak szavak. A valóságban az értelmiséget félművelt betűrágók váltják fel. A szigorú forradalmi, majd japánellenes harc viszonyai nem igazolhatják az ilyen politikát. A forradalom nehéz éveiben Lenin különleges dekrétumban biztosította a tudomány és a kultúra munkásainak anyagi támogatását.

A csengfeng gyakorlatát a marxista klasszikusok önkényesen előrángatott idézeteivel takargatják. Ennek eredményeként abszolút tézissé nyilvánították az értelmiség állhatatlanságának tézisét, amelyet mellesleg senki sem tagad. Ámde azt, hogy az értelmiség a kultúra egyetlen hordozója, s hogy a forradalomnak feltétlenül maga mellé kell állítania az új proletár kultúra felépítése érdekében, elfelejtik.

Műveltségen magolást értenek, megengedhetetlennek tartják az alkotói önállóságot.

Az értelmiséggel szemben elfoglalt, megalapozatlanul sértő magatartás nehézségeket szül a gazdaság irányításában, és meggyengíti a burzsoá ideológia ellen vívott harcot. A csengfeng már-már a pártélet normája, kárt okoz a pártnak, és mind érzékelhetőbben elősegíti a marxizmus vulgarizálását.

A magas képzettségű pártértelmiségiek felelősek a káderképzésért. Az évek folyamán – és a csengfeng hatására – az értelmiségnek ezt a részét háttérbe szorították, illetve betűrágóvá változtatták.

Még Mao Ce-tung tudományos titkárainak is csak olyan fokú műveltségük van, amely nyilvánvalóan elégtelen feladataik ellátásához.

Ilyenformán a múlt kulturális örökségének lenézése, a filozófiai ismeretek összességének lebecsülése leszűkíti az ismereteket, s a tanmenet primitívségéhez vezet. (Jenan úgynevezett felsőfokú tanintézeteiben hetenként 5–6 órát tartanak.)

Kultúrán lassanként néhány kötelező olvasmányul szolgáló történelmi regényt, politikai tartalmú műkedvelő színielőadást, primitív verseket s ugyancsak primitív politikai jelszavakat kezdenek érteni, és természetesen a „22 dokumentum" listájára felvett művek jegyzékét. Többé-kevésbé mindenki elsajátította a csengfeng tételeit, és komolyan azt hiszik, hogy ez a világkultúra csúcsa. S ami a legszomorúbb – ez őszinte meggyőződésük! Véleményük szerint, ami ezen kívül van, nem érdemel tiszteletet, és nem más, mint ellenforradalmi métely vagy a „dogmatizmus" következménye. A „realitás marxizmusa" nem alkotóképes.

Március 28.

Mao Ce-tung kérésére táviratoztam Moszkvába fiának, An-jingnek. Mao közli vele, hogy megkapta a leveleit, és nagyon örül, hogy jól tanul.

Arra kéri fiát, hogy adja át őszinte üdvözletét az akadémia parancsnoki-előadói karának és a Szovjetunióban tanuló kínai

fiataloknak, valamint An-jing bátyjának, An-csingnek. Arra kéri fiát, hogy ne aggódjék az egészségi állapota miatt. Jól érzi magát. Beszámolt fiának a japán–kínai háború menetéről: a hadműveletek rendkívül bonyolult körülmények között zajlanak, de a kínai népet nem lehet megtörni, a kínai nép szívós, kitartó és bátor. Az ország kommunista pártja tekintélyes erő: 900 000 tagot számlál. Ebből legalább 100 000-en a Kuomintang által ellenőrzött tartományokban és a Különleges Körzetben élnek. A többi 800 000 kommunista a különböző frontokon harcol a japán fasiszták ellen.

Mao Ce-tung arra kéri An-jinget, hogy ha találkozik Manuilszkij vagy Dimitrov elvtárssal, feltétlenül adja át nekik szívélyes üdvözletét. Manuilszkij és Dimitrov elvtárs segítséget nyújtott és nyújt a kínai forradalomnak. Nekik köszönhetik a kínai elvtársak, hogy gyermekeiket a Szovjetunióban taníttathatják, ahol megfelelő nevelésben részesülnek, és anyagilag is gondoskodnak róluk.

Március 29.

A KKP vezetősége keresi a kontaktust az amerikaiakkal. Kezdeti lépésként előkészítik külföldi tudósítók egy csoportjának látogatását. Ezt azonban úgy tüntetik fel, mintha a külföldi tudósítók maguk kértek volna beutazási engedélyt.

Kang Seng addig is szorgalmasan ellátja az amerikai követséget és katonai adminisztrációt a különféle információkkal...

ÁPRILIS

Április 1.

A KKP vezetőségében az egyik állandó beszédtéma a fegyverhiány. A 8. Hadsereg és az Új 4. Hadsereg igen gyöngén van fölfegyverezve.

A távol-keleti problémákat semmiképp sem oldhatják meg addig, amíg Európában nem ér véget a háború. Számomra most már nem titok, hogy Mao Ce-tungnak elsősorban a polgárháború megszervezéséhez van szüksége fegyverre.

Április 3.

Jenan lázasan várja a külföldi tudósítókat.

A KKP KB elnöke megérti, hogy a japánellenes egységfronthoz való viszony egyike azoknak a fő pontoknak, amelyek szerint a KKP-vezetés politikájának őszinteségét értékelik majd. Itt sokféle sérelmet vetnek Csungking szemére. Mao Ce-tungnak fontos, hogy meggyőzze a tudósítókat: lojális a Japán ellen vívott egységes harc ügyéhez és hű Csang Kaj-sekhez mint a nemzeti védelmi kormány vezetőjéhez. Szükségesnek látja, hogy eloszlassa a gyanút, Csungkinggal szembeni agresszivitását békeszeretetnek tüntesse fel, s egyedül Csang Kaj-seket okolja az összes „nézeteltérésért". Ezért részletesen kidolgozták a találkozó programját.

A KKP KB elnöke megtiltotta, hogy Jenanban bármiféle élesebb kirohanást intézzenek a Kuomintang és politikai vezetői, kivált Csang Kaj-sek ellen. Ugyanakkor azokban a körzetekben, amelyeket a külföldi sajtó képviselői meglátogatnak majd, „spontán" tüntetéseket szerveznek azzal a céllal, hogy kifejezzék a központi kormány politikájával szemben érzett elégedetlenséget. A KKP vezetősége kijelölte azokat a falvakat és katonai egységeket, ahol ilyesfajta demonstrációkra kerül majd sor. A helyi vezető szervek ennek megfelelő instrukciókat kapnak.

Nézetem szerint ennek az egyetlen célja, hogy politikailag presszionálják Csang Kaj-seket azzal a meggondolással, hogy a továbbiakban rákényszerítsék a kormány átszervezésére és a KKP vezető munkatársainak bevonására. Ez Mao Ce-tung legfőbb terve és álma attól a pillanattól, hogy megalakult a japánellenes egységfront.

Egyéb előnyök mellett ez lehetővé tenné Mao Ce-tungnak a hadiszállítások újraelosztását és a KKP új hadosztályainak

gyors fölfegyverzését. Ámde ezek a számítások aligha reálisak. Csang Kaj-sek nem engedi be kormányába a kommunistákat. Számára ez a hatalom önkéntes átadását jelentené.

A japán beözönlés körülményei között ez a hatalmi harc csak kölcsönös bizalmatlanságot szülhet, meggyöngíti a katonai ellenállást, és végső soron előkészíti a talajt a polgárháború kirobbanásához. Mao Ce-tungnak ez a terve egyáltalán nem veszi figyelembe a világháború reális körülményeit és a távol-keleti erőviszonyokat. A Szovjetunió érdekeinek figyelembevételére már kár is szót vesztegetni. A hatalmi harcban itt mindenre képesek.

A Különleges Körzet magán viseli az antikuomintangista kampány minden stádiumának nyomait. Kuomintang-ellenes jelszavakkal mázolták tele az agyagházacskák falait, a város romjait, a hozzáférhetőbb sziklákat. Ezért Mao Ce-tung parancsot adott rá, hogy semmisítsék meg az ilyesfajta jelszavakat. De mert túlságosan sok van belőlük, nagy létszámú katonai egységet vezényeltek ki a feladat végrehajtására. A katonák eltüntetik a feliratokat az egész Különleges Körzetben. Az antikuomintangista jelszavak helyett újakat festenek: „Erősítsük a japánellenes egységfrontot!", „Működjünk együtt Csang Kaj-sek főparancsnokkal a Japánon aratott teljes győzelemért!", „Zúzzuk szét a fasiszta Japánt!", „Éljen a KKP és a Kuomintang szövetsége!", „Minden erőt a fasiszta Japán ellen vívott harcra!" stb.

A külföldi sajtó rokonszenvének megnyerésére és következésképpen avégett, hogy a külföldi tudósítók befolyásolják az Egyesült Államok és Anglia kormányát, a találkozások körzeteiben maximális mozgási szabadságot biztosítanak a tudósítóknak. Minden korlátozás nélkül beszélgethetnek az emberekkel. Csinosítják a „reklámfalvakat", megfelelőképpen kioktatják a lakosságot. Egyszóval ez az „érintkezési szabadság" pontosan kidolgozott terven alapul. Minden megerősíti itt a régi igazságot: a hazugság hazugságot szül . . .

Április 4.

Hadseregeink elérték a Prut folyót, a Szovjetunió határát, és Románia területére léptek.

Az első ukrán front, Zsukov parancsnoksága alatt, elérte a Kárpátok előhegyeit, és kettészakította a német arcvonalat.

A japán csapatokat visszavetették az Imphal–Tiddim (Burma) úttól. Harcok folynak a Kohimától (India) keletre fekvő hegyvidéken.

Honanban a 12. és a 13. kuomintangista hadsereg visszavonul a japánok elől.

*

Liu Sao-csi Mao Ce-tung földije. Liu most 46 éves. 1920 óta vesz részt a forradalmi mozgalomban, 1921-ben Moszkvában belépett a KKP-ba.

Liu kétségtelen érdeme: közelsége a munkásmozgalomhoz. 1922 óta szakszervezeti vezető. A munkásosztállyal együtt vett részt valamennyi nagy sztrájkban, tüntetésben és fegyveres fölkelésben. 1941 óta az Új 4. Hadsereg politikai biztosa.

Dimitrov távirata óta Mao Ce-tung időnként meghív a kínai operaelőadásokra. Minden alkalommal egymás mellett ülünk. Csiang Csing tudja, hogyan kell fesztelen légkört teremteni. Amikor rosszul értem a nehéz hasonlatokat vagy a libretto fordulatait, szívesen magyaráz.

Április 7.

Vang Cseng 359. dandárja 1938–1939-ben kitűnt a japánok ellen vívott harcokban. A kínai Vörös Hadsereg egyik legrégibb harci egysége. Azokban az években a 8. Hadsereg és a partizántagok érzékeny csapást mértek a japánokra. Később Mao Ce-tung elhatározta a hadműveletek visszafogását, s a 8. Hadsereg, valamint az Új 4. Hadsereg aktivitása hirtelen csökkent.

Vang Cseng tehetséges parancsnok. Tudni vágyó, fegyelme-

zett. Az ő dandárja a legjobb a Különleges Körzetben, sőt nemcsak itt.

Vang egykor munkás volt. Még nincs 40 éves. Nagyon sovány, kamaszkülsejű. Nehéz elhinni, hogy ez az ember már másfél évtizede harcol. Az ő dandárját szemlélik majd meg a külföldi sajtó képviselői.

*

Külföldi szemleírók reagálnak Csang Kaj-sek „Kína sorsa" című könyvére.

A szerző megpróbálta értékelni a külföldi hatalmak szerepét Kína történelmében. Azzal vádolja a nyugati nagyhatalmakat, hogy elősegítették Kína politikai megosztottságát, a militarista csoportok keletkezését, az erkölcsi züllést. Ezek a nagyhatalmak nem riadtak vissza az erőszak alkalmazásától. Éppen a külföldiek gyengítették és osztották meg Kínát. A szerző a kultúra, a kereskedelem és a gazdaság fejlesztésében látja a kiutat.

Csang Kaj-sek könyvét félmillió példányban adták ki.

A szövetségesek érzékenyen reagáltak Csang Kaj-sek vádjaira. Ennek következtében a könyvet szinte azonnal bevonták a forgalomból azzal az ürüggyel, hogy „át kell dolgozni". A külföldi tudósítóknak kategorikusan megtiltották, hogy recenzióikban idézzenek a szövegből.

Csang Kaj-sek megtiltotta a külföldi kiadóknak, hogy könyvét akár a legkedvezőbb feltételek mellett is lefordítsák.

Április 13.

Az amerikaiak közölték, hogy az Egyesült Államok alelnöke, Henry Wallace rövidesen Csungkingba utazik.

*

A jenani sajtóban hirtelen hangzatos hadijelentések tűntek fel nem létező ütközetekről, amelyeket állítólag a KKP csapatai vívtak volna a japánokkal és bábjaikkal; felsorolták a visszafoglalt

városok, falvak nevét, a hadifoglyok számát és a hadizsákmány méreteit.

A kormányt utasították, hogy készítsen elő adatokat a Különleges Körzetben uralkodó rendszer demokratizmusáról. Ebben a szellemben szervezik meg a „reklámfalvakat".

Az újságok cikksorozatban számolnak majd be a KKP egyes alakulatainak hőstetteiről, amelyekkel amerikai pilóták életét mentették meg. Az eseteket már kiválogatták.

A KKP vezetősége ilyesfajta eszközökkel igyekszik meggyőzni a külföldi tudósítókat – akiket már most úgy kezelnek, mint országuk nemhivatalos képviselőit – arról, hogy Kína egyetlen demokratikus és katonai ereje a Különleges Körzet.

Április 20.

A KKP vezetősége arra építi külpolitikáját, hogy az Egyesült Államok érdekelt a Különleges Körzet fegyveres erőinek fejlesztésében. Tudomásuk van arról, hogy az amerikaiak katonákat keresnek a japánok elleni döntő ütközetekhez. Mao Ce-tung kész rendelkezésükre bocsátani a KKP fegyveres erőit a japánok elleni eljövendő hadműveletekhez. De csak meghatározott feltételek – a Mao számára legfontosabb feltételek – mellett...

Politikai téren a legfőbb feltétel, hogy az Egyesült Államok a KKP-ra orientálódjék, benne lássa a jelenlegi és az eljövendő Kína alapvető erejét. Anyagi vonatkozásban a legfőbb feltétel az Egyesült Államok széles körű segítségnyújtása: hadfölszerelések, lőszerek és fegyverek szállítása.

Föltevéseimet megerősítette Po Ku és részben Zsen Pi-si is. Mao Ce-tung keresi a kontaktust az amerikaiakkal. Céljai változatlanok: a japánellenes blokkot arra akarja felhasználni, hogy megkaparintsa az ország irányításának vezető pozícióit (a KKP erőit és energiáit e feladat megoldására összpontosítják), s a helyzet további fejleményeként kirobbantsa a polgárháborút. A Japán elleni aktív harc a KKP KB elnökének terveiben csak az Egyesült Államokkal kötendő kölcsönös megállapodás egyik

pontjaként szerepel. Legfőbb aduja az amerikaiakkal játszott kártyapartiban: a KKP fegyveres ereje.

Mao természetesen mindezt eltitkolja előlem. Szándékai nagyon is eltérnek azoktól a nyilatkozataitól, amelyekkel engem és Moszkvát igyekszik megnyugtatni.

Április 22.

A KKP-nak bizonyítékokra van szüksége, hogy igazolhassa: hű szövetségesi kötelezettségeihez. Ezért Hszianban tárgyalások kezdődtek egyfelől a KKP, illetve a Különleges Körzet kormányának képviselője, másfelől a Kuomintang és a központi kormány képviselői, Vang Si-csie és Csang Cse-csung között.

Csang Cse-csung tábornok a központi kormány fegyveres erőinek egykori politikai csoportfőnöke. 1891-ben született. A „kékingeseknek", a Kuomintang fasisztabarát elemeinek egyik vezetője. A KKP fegyveres letörésének híve. 1933-ban ő volt a parancsnoka a 4. hadseregnek Hunanban. Ez a hadsereg verte le a kínai Vörös Hadsereg ellenállását. Később Csang Kaj-sek megbízásából büntető expedíciókat vezetett a KKP csapatai ellen. Másfél évig Csang Kaj-sek kancelláriájának volt a vezetője.

Vang Si-csie a központi kormány tagja, jogászprofesszor. Érezhető befolyása van a Kuomintang nemzetközi politikájára.

Április 28.

Közeledése Amerikához és Nagy-Britanniához nemcsak katonai előnyöket ígér Maónak. Arra számít, hogy megfelelő politikai erőt helyezhet szembe a Szovjetunióval a Távol-Keleten.

A külföldi tudósítók küszöbönálló látogatásában Mao lehetőséget lát arra, hogy fölvegye a hivatalos kapcsolatokat a Hitler-ellenes koalíció vezető kapitalista államaival. Az újságírók befolyásolják a közvéleményt, s a politikusok dologhoz láthatnak...

De itt a KKP vezetősége előre nem látott nehézségekbe ütkö-

zött. A Különleges Körzet az ópiumtermelésre specializálódott, s ez azzal jár, hogy hatalmas területeken vetnek mákot. Ez a tény rendkívül kellemetlen és szégyenletes. Hogyan rejtsék el ezt a terményt, ha javában folynak a vetési munkálatok, és sok száz hektárt vetettek be mákkal? Mire a vendégek megérkeznek, teljes pompájukban kibontakoznak a mákvirágok.

Most a sok dicsőséget szerzett 359. dandár azzal foglalkozik, hogy kiirtsa a vetéseket azoknak az utaknak a mentén, amelyek a dandár tartózkodási helyét kötik össze Jenannal és a téli szállásokkal. Ugyanilyen munkát végez az 1. dandár is.

A Huangho keleti partján a 120. gyalogoshadosztály hatókörzetében a vetési munkálatokat azonnali hatállyal leállították. Ezeket a körzeteket szintén a külföldi újságírók látogatásának színhelyéül jelölték ki, s itt teljes gőzzel folyik a találkozási szertartások, a kérdésekre adott válaszok stb. begyakorlása.

Április 29.

A klasszikus feudális minták és szabályok béklyójába szorított kínai művészetre nézve hatalmas jelentőségű volt a monarchia megdöntése 1911-ben, az 1919-es „Május 4-e mozgalom" és az azt követő forradalmi események.

A harmincas években magalakult a haladó költők, írók, zenészek és újságírók csoportja. Nemcsak Kínában, az ország határain túl is ismertté vált Lu Hszin, Nie Er, Csang Tien-ji, Emi Hsziao és Mao Tun neve.

Gyönyörűséggel olvasgatom Lu Hszin hamiskás elbeszéléseit, a „Korunk csodálatos történetei"-t, a „Tang és szunig novellák"-at, Si Na-jan, Lo Kuan-csung és mások regényeit (ki győzné őket felsorolni!), de ugyanígy az erőtől duzzadó, modern nyelven írt irodalmi műveket is. És mennyi új szerző! Ting Ling, Je Seng-tao, Tien Han, Pa Csin, Lao Sö, Jao Peng-ce, Kung Lo-szung, Ping Hszin . . .

Ezek az írók hadat üzentek a vallási dogmáknak, az ország fejlődését fékező külföldi és feudális elnyomásnak. Íme, mit mond Csang Tien-ji az ősi „Négy Könyv"-ről: „Az elemi iskolában tanultam a »Négy Könyv«-et, és be kellett vágnom egyes

részeit. Még álmomban is remegni kezdek, ha eszembe jut ez a szörnyű magolás."

Milyen jó „A nagy Lin és a kis Lin" című meséje!

Természetes dolog, ha az ember szereti hazájának történelmét és kultúráját. De ha valaki beszédet mond a kultúrák viszonyáról, nem elegendő, ha csak az ókori klasszikusokat ismeri. Hogyan lehet elemezni a proletár művészet feladatait, céljait, eredményeit, ha valakinek fogalma sincs róla? A Mao Ce-tunggal folytatott beszélgetéseimből az a szilárd meggyőződés alakult ki bennem, hogy Mao nem ismeri az új, fiatal irodalmat (a húszas, harmincas évek haladó irodalmát). Talán csak Lu Hszin művei kivételek.

A KKP elnöke sok író és újságíró nevét ismeri, de annál kevesebbet tud a munkásságukról. Lehetséges, hogy ezzel tudományos titkárai foglalkoznak, de az adott kérdésben a tudományos titkárok véleménye nyilván nem válhat programadó pártdokumentummá. Annál kevésbé, mert egyetlen valamennyire is ismert író vagy filozófus sem vett részt annak a dokumentumnak az összeállításában, amely a pártnak a művészethez és a haladó értelmiséghez fűződő viszonyát volt hivatva meghatározni.

Április 30.

Véleményem szerint az 1943. júniusi konfliktus után Mao Ce-tung először ismerte föl, hogy katonai vonatkozásban a KKP nem veheti fel a versenyt a Kuomintanggal. A KKP KB elnöke, miközben folytatta a Csang Kaj-sek-ellenes propagandát, beleegyezett a tárgyalásokba.

Mao Ce-tung célja: megnyugtatni a kommunista párt és a Kuomintang közötti szakadás miatt elégedetlen közvéleményt; megindokolni Moszkva szemében az antikuomintangista politikát: mi, úgymond, mindig a tárgyalások mellett voltunk, Csang Kaj-sek az, aki provokált bennünket; „ultraradikális" követelésekkel előnytelen színben tüntetni fel Csang Kaj-seket; a tárgyalásokkal megakadályozni, hogy Csang Kaj-sek csapatai megtámadják a Különleges Körzetet.

Mao Ce-tung úgy véli, hogy ilyenformán, tovább folytatva az antikuomintangista irányvonalat, elmélyítheti a szakadást, s a Japánnal vívott háború körülményeit kihasználva Csang Kajsekre kényszerítheti saját akaratát.

Minden egyéb mellett Mao egyszerűen gyáva. Élezi a kapcsolatokat, és fél a konfliktustól! Ilyen ez az ember! Most még arra is kész, hogy „a szakadás enyhítésének kedvéért" bizonyos pontokban engedményeket tegyen. De ez korántsem politikai éleslátás. Gyávaság!

Érthető, hogy az 52 éves Lin Po-csüt jelölték ki a tárgyalásokra. Ő a Különleges Körzet kormányfője, egyszersmind régi kommunista. Művelt, jól nevelt, udvarias ember. Személye a Kuomintanggal folytatandó tárgyalásokon Mao Ce-tung állítólagos jószándékának bizonyítéka. Ezt szintén a világsajtónak, Moszkvának és saját pártjuk tagjainak szánták.

MÁJUS

Május 3.

Tan Cseng Hunanban született. Amikor a húszas évek végén Csingkangsanban tartózkodtak, Mao Ce-tung személyi titkára volt. A KKP KB elnöke hű önmagához. A közvetlen környezetéből kikerülő embereket a későbbiekben rendszerint a hadseregbe nevezik ki vezető beosztásokba. Most Tan Cseng a Különleges Körzet egyesített csapatainak politikai osztályát vezeti. Elég befolyásos személyiség.

Mao Ce-tung tudatosan igyekszik saját embereit elhelyezni a hadseregnél. Éppen a hadseregnél, mert ebben látja a legfőbb támaszát. Ezért találjuk parancsnoki beosztásokban a KKP KB elnökének valamennyi egykori személyi titkárát. Ők mintegy a helyszínen ellenőrzik a katonai káderek lojalitását.

A Különleges Körzet egyesített csapattörzsének főnöke, Csang Csing-vu szintén Hunanban született. Ho Lung kedvencei közé tartozik.

A kevés női pártmunkás között találjuk Caj Csangot. A KKP vezetőinek ahhoz a csoportjához tartozik, amely annak idején Franciaországban tanult. 1923-ban Li Fu-csun felesége lett. Többször járt a Szovjetunióban. Részt vett a hosszú menetelésben. A KKP KB-ban a nőkérdéssel foglalkozó osztályt vezeti.

Május 5.

Hírügynökségi jelentés szerint elesett az egyesített japán flotta főparancsnoka, Koga tengernagy. A főparancsnoki tisztségbe Tojoda tengernagyot nevezték ki.

Az angolok 50 millió font sterling kölcsönt nyújtottak Kínának, és megígérték, hogy különféle fegyvereket szállítanak hitelbe.

*

Az első letartóztatási hullám 1942 őszén kezdődött. Ezek a megtorló akciók a „lelki tisztogatást" kísérték.

1942–1943 telén energikus kampányt folytattak „a káderek ellenőrzésére".

A második letartóztatási hullám 1943 tavaszán söpört végig a Különleges Körzeten, és Csang Kaj-sek képviselőinek lehetséges Jenanba érkezésével volt kapcsolatos.

A harmadik 1943 júniusában indult meg, és a Kuomintanggal való konfliktus adta rá az okot. Ez a kampány „a Különleges Körzetben rejtőzködő japán és kuomintangista ügynökök leleplezése" nevet kapta.

Mindeddig egyik kampány sem fejeződött be. Egyetlen hatalmas megtorló hadjáratban, a csengfengben egyesültek.

A csengfeng állandóan kiegészül a különféle elnevezésű kisebb megtorló akciókkal, a párttagok és a párton kívüli káderek ellenőrzésére alapított bizottság ténykedésének kezdete pedig 1941-re tehető. Ezért a repressziók már jóval régebben folynak, mint hihetnénk.

Az erőszak szennyes hulláma zúdul Mao Ce-tung ellenfeleire.

A csengfeng feladata, hogy biztosítsa Mao győzelmét a közelgő pártkongresszuson. Csak akkor hívja össze a kongresszust, ha biztos lesz a győzelmében.

Május 10.

A japán csapatok a Pejping–Honan vasútvonal mentén támadnak. Elesett Csumatien és Szujping városa. Honanban a japánok elfoglalták Hulaokuant, e fontos hegyszorost.

A 12. és 13. kuomintangista hadsereg gyakorlatilag beszüntette a harcot.

Május 22.

Az amerikai rádióállomások jelentése szerint Henry Wallace alelnök elutazott Kínába. Roosevelt kijelentette, hogy az Egyesült Államok lehetőségeihez mérten segíti Kínát.

Lojang városát (Honan tartomány) bekerítették a japánok. A kínai csapatok visszavonulnak a lunhaji vasútvonal mentén. A japánok nyilvánvalóan arra törekednek, hogy elfoglalják a Tunguan hegyszorost.

Nem pontos adatok szerint Honanban mintegy félmillió kínai katona esett el, tűnt el vagy esett fogságba. A kuomintangista hadseregek kiirtásában még a lakosság is részt vett: a katonák garázdálkodása és a sohasem látott éhség a teljes kétségbeesésbe kergette az embereket.

Kínában a Chennault vezérőrnagy parancsnoksága alatt álló amerikai légiflotta tevékenykedik.

A kínai hadműveletek általános vezetése Csang Kaj-sek és törzsfőnöke, az egykori amerikai attasé, Joseph Stilwell tábornok kezében összpontosul. Csang Kaj-sek és Stilwell nem kedvelik egymást. Az amerikainak nincs valami jó véleménye Csang Kaj-sek képességeiről.

A tragikus honani események, föltevésem szerint, befolyásolják majd Kína belpolitikai helyzetét. Mindenesetre a Különleges Körzetben növekvő öröm kíséri őket.

Május 25.

Mao Ce-tung gyorsított ütemben keresi a kontaktust a szövetségesekkel. A késlekedést kockázatosnak tartja.

Csungkingi képviselete révén mindenáron arról igyekszik meggyőzni az amerikaiakat, hogy Kína egyetlen perspektivikus ereje a kommunista párt és hadsereg. A jelek szerint a szövetségesek belementek a játékba.

Kang Seng úgy viselkedik velem, mintha a barátja volnék. Állandóan a barátságát bizonygatja.

Május 30.

Hupejban a szamurájok a Kanton–Hanku vasútvonal mentén támadnak. Hunanban Hszüe Jüe tábornok kuomintangista hadseregei indítottak offenzívát.

A japán parancsnokság Honanban aratott nagy győzelmét kihasználva arra törekszik, hogy bármilyen áron egységes frontot hozzon létre Indokínától Észak-Kináig.

Jünnan nyugati részében a kínai csapatok a Mamienkuan szoros felé nyomulnak előre.

Az Egyesült Államok alelnöke, Henry Wallace egyik nyilatkozatában megjegyezte, hogy kínai látogatása nem szűk, választás előtti pártérdekeket szolgál, hanem nagy jelentőségű politikai lépés.

Az alelnök hangsúlyozta a Kínában kialakult hadihelyzet komolyságát. „De ennek nem szabad csalódást keltenie az amerikai népben" – mondotta.

*

A májusi hsziani tárgyalásokon a KKP küldöttségét Lin Cu-han és Vang Zso-fej vezette.

A Kuomintang részéről Vang Si-csie vezette a tárgyalásokat.

JÚNIUS

Június 1.

Marshall amerikai tábornok interjújában megjegyezte, hogy májusban a japánok hatalmas erejű támadást indítottak Hunan tartományból déli irányban. Saját beismerése szerint ez volt a Kínában folyó hétéves háború egyik legnagyobb erejű offenzívája (ugyanilyen szellemben ír a „Takungpao" című lap is). Az Egyesült Államoknak szüksége van a kínaiak segítségére. Repülőgépeiknek támaszpontok kellenek. A kínaiak segítséget nyújthatnak a légitámaszpontok felépítéséhez; harcképes nemzeti egységekre van szükség.

Június 8.

A szövetségesek megkezdték a partraszállást Franciaország északi partjain – létrejött tehát a második front, amelyet úgy vártunk a súlyos 1941-es és 1942-es esztendőben.

Az olasz–német fasiszták kiürítették Rómát.

A japán fegyveres erők főparancsnokságát a legfelsőbb főparancsnok, a marsalli rangot viselő Mikádó, azaz Hirohito császár irányítja.

A Kínában állomásozó expedíciós csapatok parancsnoka Hata tábornok. Törzse Nankingban székel. Hata tábornok 1878-ban született. Katonai akadémiát végzett. Az orosz–japán háború résztvevője. Az intervenciós csapatok kötelékében járt Szibériában, kirabolta városait, és parancsára kegyetlenkedtek szovjet állampolgárokkal. 1939-ben a császár főadjutánsa és hadügyminiszter. 1941-től a Kínában tartózkodó megszálló csapatok főparancsnoka.

A kínai északi front japán csapatainak parancsnoka Okamura. Törzse Pejpingben székel. Ezt az arcvonalat az 1. és a 12. japán hadsereg tartja. Okamura 1884-ben született, katonai akadémiát végzett. 1940 márciusától a legfelsőbb haditanács tagja. Nemegyszer tett szovjetellenes nyilatkozatokat.

A mongol határnál állomásozó japán csapatok parancsnoka Kaocuki. Törzse Kalganban állomásozik.

A kínai központi front japán csapatainak parancsnoka Hata. Az arcvonalat a 11. és a 13. japán hadsereg tartja.

A déli front csapatainak parancsnoka Tanaka. Törzse Kantonban állomásozik. Ezen a fronton a 23. japán hadsereg harcol.

Hszüe Jüe tábornok kuomintangista hadseregeit Hunanban a japánok elsöpörték.

Kínát katonai katasztrófák rázzák meg. A frontok széthullanak. Egész katonai egységek állnak át az ellenséghez. Magas rangú katonai és polgári személyiségek adják meg magukat. A hétéves háború véglegesen aláásta Kína már amúgy is gyenge gazdaságát. E hatalmas ország vezetőinek hatalomvágya és a politikai megosztottság az országot a jelentéktelen japán fegyveres erők könnyű zsákmányává teszi.

Június 14.

A szövetségesek eredményesen bővítik hídfőállásukat a francia partokon. A szövetséges csapatok élén Eisenhower amerikai tábornok áll.

A szamurájok közel járnak céljukhoz, az egész transzkínai vasútvonal elfoglalásához. A kuomintangista hadseregek nem képesek ellenállni a japán hadosztályok nyomásának. Kínát a katonai vereség veszélye fenyegeti.

Szombatonként Vancsiapingban rendszerint táncmulatságot tartanak. Legfőbb szervezője Csiang Csing és a jókedélyű Je Csien-jing. Csu Te az első számú táncos.

Túlságosan nagy a bájos nők képében jelentkező kísértés. Csúnyácskákat az ilyesfajta estélyekre nem hívnak meg. Hova tűnt Mao Ce-tung lassúsága, kimért méltósága? Látható örömmel táncol. Nem marad el mögötte Liu Sao-csi sem.

Mao Ce-tung ritkán táncol Csiang Csinggel, aki ezért véleményem szerint nem haragszik meg, sőt ő maga mutatja be férjének a csinos partnernőket.

Itt értenek hozzá, hogyan kell szórakozni fölösleges tanúk és korlátok nélkül. Maguk között kedvük szerint élnek.

Június 19.

Az India–Kína légi utat a szövetségesek „púpnak" nevezik. Havonta néhány száz tonna terhet dobnak át e légi útvonalon. A szövetséges légierő parancsnoka Tom Hardy dandárparancsnok.

A japánok Csucsou (Csangsától délre) és Lingling vasúti csomópontot támadják, csapásuk nyilvánvalóan Kujlinra, az amerikaiak nagy kínai légitámaszpontjára irányul. A harcok egyelőre e városoktól elég távol folynak.

A japánoknak az indiai Konában aratott katonai sikerei jelentős mértékben ellensúlyozzák a csendes- és az indiai-óceáni szigeteken elszenvedett veréségeiket. A transzkínai vasútvonal elfoglalásával Japán számára lehetővé válna, hogy akadálytalanul szállítsa az ázsiai földrész belsejébe az értékes ipari nyersanyagokat és élelmezési cikkeket.

A rabolt javakkal zsúfolt vasúti szerelvények előtt megnyílna az út egész Kínán, Mandzsúrián és Koreán át. A koreai Puszan kikötőjétől Japánig mindössze 200–300 kilométer a távolság. Ezt a tengeri utat a japánok még legyengült flottájukkal és légierejükkel is meg tudják védelmezni. A transzkínai vasútvonal elfoglalása és Kína katonai szétzúzása biztosítaná számukra a háború folytatásához nélkülözhetetlen anyagi erőforrásokat.

Japán általános védelmi potenciálja nagymértékben ennek az utánpótlási vonalnak az életképességétől függ.

Június 22.

A háború negyedik éve! A moszkvai rádió összegezte az elmúlt három év katonai és politikai tanulságait.

Június 20-án Csungkingba érkezett Wallace.

A Mariana-szigeteken a japánok nagy légierővel próbálták megsemmisíteni az 5. amerikai flottát. A légitámadásban több száz japán repülőgép vett részt. Két amerikai repülőgép-anyahajó és torpedóromboló megsérült. Az amerikaiak visszaverték a légitámadást, és vereséget mértek a japán flottára, amelynek

négy nagy hajóját elsüllyesztették, többek között egy repülőgép-anyahajót is.

A japánok folytatják támadásukat Hunanban.

*

Csou En-laj mindig érdeklődik a nemzetközi helyzet iránt. Jól ismeri a Kuomintang vezető rétegét. Nagy tiszteletnek örvend a kínai értelmiség körében. Kiterjedt kapcsolatai vannak a társadalom legkülönbözőbb rétegeiben (a katonák, a burzsoázia, a kínai emigránsok körében). Tud angolul és japánul, beszél franciául is. Beszédét kedvelt francia szavakkal és kifejezésekkel tarkítja. Rendkívül munkabíró. Gyorsan és határozottan dönt, de mindig Mao Ce-tung útmutatása szerint. Sokat olvasott, és lehetőség szerint figyelemmel kíséri a nemzetközi kulturális életet. Jól tájékozódik a szovjet eseményekben. Dinamikus, kissé lobbanékony természetű.

Június 27.

Wallace befejezte tárgyalásait Csungkingban.

A központi kormány katonai veresége a legszebb ajándék a KKP vezetőségének. Mao Ce-tung esélyei az Egyesült Államokkal folytatott politikai játszmában váratlanul igen magasra szökkentek: az amerikaiak lázasan keresik katonai támaszukat Ázsiában. A kölcsönös tapogatózás már-már gyakorlati kontaktussá fejlődik.

A KKP vezetősége eltitkolja a szovjet kormány elől a politikai huzavona valódi tartalmát.

*

Egy volt japán hadifogoly, ma Okano egyik legaktívabb munkatársa, zsákmányolt fényképeket mutatott. A japánok rémtetteiről készültek. A fényképek egy részét elkértem. Nem tudnám elképzelni, hogy ilyesmi lehetséges, ha nem látnám a képeket. Meztelenre vetkőztetett és falakra szögezett parasztok holttestei. Egy holttest felhasított gyomorral. Újabb és újabb borzalmak . . .

Okano munkatársa megmagyarázta: a japán szoldateszka szokása, hogy az áldozatok hasát felhasítják. Megteszik ezt a hadifogságba esett kínai katonák legtöbbjével, majdnem minden férfival. De ezzel sem elégednek meg. A középkori hagyomány szerint a máj a bátorság és a vakmerőség jelképe. A japán katonák nemritkán kivágják és megeszik foglyaik máját. Mindez olyan, mint egy lázálom!

Egy tömeggyilkosság fényképe. Az áldozatok a legszörnyűbb pózokban. A japánok nem lövik őket agyon, de távolról sem amiatt, hogy a tölténnyel takarékoskodjanak. A gyerekeket, az asszonyokat és az öregeket összeterelik, és szuronnyal aprítják őket. Íme a fénykép. Alacsony termetű, tányérsapkás katonák az eszét vesztett tömegben szuronyokkal és szablyákkal öldökölnek.

Fénykép fénykép után: húshegyek. Ennyi maradt meg az emberekből. És mindenütt tisztek, katonák pózolnak.

Egy másik fényképen nők felhajtott szoknyával és térdig leeresztett nadrággal. S előttük japán katonák guggolnak. S ha ez volna az egyetlen ilyen fénykép!

A legtöbb fénykép az erőszaknak, az emberi nem megcsúfolásának dokumentuma. Mindig és mindenütt ezek a megkínzott asszonyok, ezek a szörnyszülött katonák.

És még egy jellemző fénykép. Az áldozatok fejét a hagyomány szellemében levágják. Még a fényképekről is jól látható, hogy ezt afféle sportnak, versengésnek tekintik. Ami különösen megdöbbent: a katonák arca nyugodt, egykedvű, sőt álmos.

Nézem a fényképeket: valahol már láttam őket... Igen, a hazámban. A német fasiszták is szívesen fényképeztették magukat. A fasizmus a kapitalizmus által szült erőszak legvadállatibb, legelvetemültebb formája.

*

A mécsesek leégtek, s viasszal töltötték meg az alátétet.

Egyedül vagyok. A papír és a toll – jó barátaim. Senki és soha nem tudja meg, milyen nehéz volt nekem.

A betűk ugrálnak tollam alatt. Árnyékok suhannak a falon. A mécses lángja sárga, remegő, füstös.

Leveszem a burát, és folytatom a munkát.

Egész halom följegyzés vár, én pedig jelentéktelen dolgokkal foglalkozom. Naplót írok... Gyöngeség. Az embernek néha joga van a gyöngeséghez. Néha.

Június 30.

Legutóbbi találkozásunk alkalmával Mao Ce-tung megjegyezte: „Ahhoz, hogy Kínát vezessük, nem feltétlenül kell ismernünk a marxizmus–leninizmust. A legfontosabb, hogy ismerjük Kínát, az ország szükségleteit, szokásait..."

Mao Ce-tungnak és Csiang Csingnek van egy ötéves kislánya. Mindössze néhányszor láttam. Ritkán, nem minden vasárnap veszik ki az óvodából.

*

A fehér emberek „tengerentúli ördögök". A kínaiak évszázados gyűlöletet táplálnak a fehér hódítókkal szemben. Ilyen körülmények között nem nehéz felszítani a nemzeti gyűlölködést.

JÚLIUS

Július 1.

A japánok nem ütköznek jelentősebb ellenállásba, az utóbbi hetekben elfoglalták Csucsou, Hsziangtan, Hengsan és Liling városát.

A kínai parancsnokság igyekszik elvonni csapatait Nyugat-Csianghsziból.

Mindezek az események elragadtatással töltik el a KKP vezetőit. S ezalatt a japán katonák golyóval és szuronnyal térdre kényszerítik Kínát.

*

Végleg eldőlt, hogy amerikai delegáció érkezik Jenanba. Az események drámai fordulatot vettek.

Csang Kaj-sek kezdetben ellenezte az amerikaiak jenani látogatását. A szövetséges katonai vezetés háromszor kért beutazási engedélyt, és Csang Kaj-sek mindháromszor megtagadta. Addigra Csungkingba érkezett az Egyesült Államok alelnöke, Wallace. Amerikai felelős személyiségek az alelnökhöz fordultak segítségért. Wallace haladéktalanul összeköttetésbe lépett a Fehér Házzal.

A Fehér Ház nem váratott magára. Négy óra múlva az Egyesült Államok elnöke táviratozott Csang Kaj-seknek. Roosevelt ultimátumszerűen követelte a központi kormány fejétől, hogy engedélyezze az amerikai katonai küldöttség beutazását. Csang Kaj-sek kilátástalan helyzetbe került, és kénytelen volt megadni az engedélyt.

A delegációt az amerikai katonai attasé vezeti. A küldöttség megérkezésének pontos dátumát még nem állapították meg. E fontos misszió létszámát tíz főben határozták meg.

Caojüanban lázasan készülődnek.

Július 2.

Június 29-én a KKP KB elnöke rendkívüli tanácskozást tartott. A teljesen szűk körű tanácskozáson Mao az amerikai katonai delegáció küszöbönálló látogatásával kapcsolatos kérdéseket vetette föl.

Követelte, hogy dolgozzák át az Új 4. Hadseregre és a 8. Hadseregre, valamint a bábhadseregre és a harcoló japán csapatokra vonatkozó összes információt (e számokat jelenleg a leglelkiismeretlenebb módon kiforgatják).

Részletesen megfogalmazta, milyen álláspontot foglal majd el a kommunista párt vezetősége a teljhatalmú amerikai megbízottakkal folytatott tárgyalásokon. Az első és természetesen a legfontosabb dolog fegyvert szerezni az amerikaiaktól. Kezdetnek négy teljes értékű gyalogoshadosztály fölszereléséhez elegendő fegyvert kell szerezni. Biztosítékképpen Mao Ce-tung fel-

ajánlja az amerikaiaknak együttműködési készségét mostanra és a háború utánra, s javasolja nekik, hogy használják ki a Különleges Körzet (katonai és gazdasági) tartalékait.

Július 7.

Washingtoni sajtókonferenciáján Roosevelt elnök kijelentette, hogy a Kínában folytatott háború kedvezően alakul Japánra nézve: rendkívül sikeresen fejleszti támadó hadműveleteit.

Roosevelt „megbízhatatlanoknak" nevezte Japán stratégiai pozícióit. A japánoknak, flottájuk állandó veszteségei miatt, nehézségeik vannak a nyersanyagszállításban, de Kína közel van Japánhoz, s itt az utánpótlás megfelelő.

„A Kínában folyó háború – manőverező háború", mondotta Roosevelt.

Ma van a 7. évfordulója a kínai–japán háborúnak, bár gyakorlatilag jóval korábban kezdődött, Mandzsúria elszakításával. Mennyi szenvedést és gyászt hozott ez a mészárlás a kínai népre!

Már körülbelül fél éve tanulok japánul. A társalgási nyelvet aligha tanulom meg, de már tűrhetően olvasok. A japán hieroglifikus írás a kínain alapul. Ez megkönnyíti a nyelvtanulást.

Július 11.

Csungkingi beszédében Csang Kaj-sek meghatározta a japán offenzíva céljait:

1. A Kanton–Hanku és a Hunan–Csianghszi vasútvonal mentén létesített légitámaszpontok megsemmisítése.
2. A forgalom megindítása ezeken a vasútvonalakon az utánpótlás megerősítésére.
3. A kínai hadsereg fő erőinek megsemmisítése.

Július 13.

A japánok nem „örök békét", hanem vért, szenvedést és erőszakot hoztak Ázsiába. A japán csapatok útját felégetett falvak, kínvallatások, fosztogatások és holttestek jelzik.

Egy olyan kapitalista nagyhatalommal vívott harc, mint amilyen Japán, meghaladja Kína erejét. Az ország ellenállása nagymértékben a külső segítségtől függ. Kína fegyveres erőire az elmaradott feudális-földesúri állam valamennyi fogyatékossága jellemző. Kétkulacsos hivatalnokok, korrupt tisztikar, bürokratikus vezetés.

*

Wallace nagy erőfeszítéseket tesz, hogy megteremtse az előfeltételeket a nemzeti szakadás megszüntetéséhez – a sajtóközleményekből ítélve ez volt a látogatás fő célja.

Májusban a kommunista párt és a Kuomintang közötti tárgyalások felújítására a Különleges Körzetből Hszianba érkezett Lin Cu-han. Kína társadalmi erői nagy reményeket fűznek ezekhez a megbeszélésekhez.

A külföldi rádióállomások kiemelik, hogy a tárgyalásoknak nagy jelentőségük van, mert az utóbbi hét évben Kínában bonyolultabbá vált a helyzet a kommunista párt és a Kuomintang közötti szakadás elmélyülése miatt. S valóban, az ország most hatalmas pénzügyi és gazdasági nehézségekkel küzd. Gyakorlatilag az egész gazdasági élet széthullott. Az iparvállalatok többségét lerombolták vagy megszállták.

A tárgyalások felújítása májusban azzal a reménnyel kecsegtetett, hogy leküzdhetik a szakadást.

Július 14.

Új-Guineában körülzárták a japán hadsereget.

Saipan szigetén elesett két japán tengernagy: Nagumo és Jano. 1941 decemberében ők vezették a Pearl Harbort támadó japán erőket.

Tokióban bejelentették, hogy Nomuru tengernagyot nevezték ki tengerészeti miniszterré. (Nomuru a háború előtt Japán nagykövete volt az Egyesült Államokban.)

Japán elveszíti katonai és kereskedelmi flottáját. Növekszik a Kínán átvezető vasútvonalak szerepe.

Július 15.

Hosszú éjszakai beszélgetés Mao Ce-tunggal.

Mao kimerült volt, a szokásosnál jobban meggörnyedt. A hamut a térdére és a papírokra ejtette. Felállt, járkálni kezdett, kezét a háta mögött tartotta.

Már régóta szívesebben beszélget velem négyszemközt.

Figyelemre méltó volt a beszélgetésben Maónak az a kijelentése, hogy mától kezdve a kommunista párt fő irányvonala a teljes önállóság. Megjegyzéseiből megértettem, hogy az országban kialakult jelenlegi helyzetnek örül a KKP vezetősége. Most nyilvánvaló, hogy a csungkingi kormány rendszere, élén Csang Kajsekkel, a krízis és az összeomlás küszöbén áll. Ezért a Kuomintanggal folytatott tárgyalások módszere túlhaladott. Nincs szükség többé tárgyalásokra ...

„Amerika álláspontja rendkívül lényeges jövőnket tekintve" – mondta a KKP KB elnöke.

Ő és hívei szentül hiszik, hogy az Egyesült Államoknak és Nagy-Britanniának mindenképp közelednie kell a Különleges Körzethez. A 8. Hadsereg és az Új 4. Hadsereg az az erő, amelyre szüksége van a Fehér Háznak. Azonkívül a szövetségeseket feltétlenül vonzza majd a jenani hatalom szilárdsága. A szövetségeseknek előbb-utóbb a Különleges Körzetet (majd a többi tanácskörzetet) kell elismerniük Kína egyetlen reális erejének.

Mao egy szót sem szólt a Szovjetunióról, a távol-keleti probléma rendezéséhez fűződő szovjet érdekekről, jóllehet a szovjet távol-keleti határok már nemegyszer voltak katonai feszültség vagy véres konfliktusok színhelyei.

„Az új demokráciáról" című könyvében, amelyet a jenani „Felszabadulás" kiadó jelentetett meg 1940-ben, Mao Ce-tung azt írta (legalábbis így lehetett érteni), hogy a Szovjetunió nélkül

Kína nem győzheti le a fasiszta Japánt. Most ellenkező következtetésekre jutott, s alapjában az Egyesült Államokra és Angliára akar támaszkodni.

Azt hiszem, mind e mögött valami más is rejlik, amiről a KKP KB elnöke szívesebben hallgat. Arra számít, hogy Amerika és Nagy-Britannia tart a Szovjetuniótól. És e félelemnek – véleménye szerint – arra kell vezetnie, hogy ezek az államok lassan, de biztosan közelednek majd a Különleges Körzethez.

Mao Ce-tung és hívei nyilván arra számítanak, hogy megzsarolhatják a szövetségeseket a Szovjetunió agresszivitásáról táplált hiedelmekkel: a Szovjetunió állítólag be akarja kebelezni Kínát (főként Mandzsúriát). A szövetségesekhez fűződő jövőbeni kapcsolatokban ezt szánják a legfőbb érvnek annak megerősítésére, hogy az Egyesült Államoknak és Nagy-Britanniának közelednie kell Jenanhoz.

De még ez sem a teljes igazság. A KKP KB elnöke nemcsak arra számít, hogy fegyvert kaphat és visszaszoríthatja Csang Kaj-seket, hanem arra is, hogy a Különleges Körzet amerikai és angol elismerésével kizárhatja a Szovjetunió valamennyire is hatékony részvételét a távol-keleti probléma megoldásában. Általában véve semlegesíteni akarja a Szovjetunió bármifajta diplomáciai erőfeszítéseit.

Mao az Egyesült Államok és Nagy-Britannia segítségével akarja megszerezni az egész Kína fölötti hatalmat, s olyan politikát folytatni, amely csak az ő egyéni érdekeit szolgálja.

Természetesen a KKB KB elnöke nem beszél nekem erről, de az amerikai misszió fogadtatásának előkészületei éppen ilyen szellemben folynak. Ezzel egyidőben Mao bővíti Moszkvával folytatott levelezését, s igyekszik elkendőzni a küszöbönálló tárgyalások valódi motívumait. Velem folytatott beszélgetései is csak arra jók, hogy megpróbálja eloszlatni kételyeimet.

Ez egyenesen szemben áll azzal, amit egészen a legutóbbi időkig Moszkvával akart elhitetni. Terhesnek érzi a szovjet vezetők véleményét, bár továbbra is „baráti táviratokat" küldözget nekik. A kormánycsapatok vereségének körülményei között Mao Ce-tung feltétlenül meg akarja nyerni az amerikaiakat legfontosabb javaslataihoz. S látszólag minden rendben: fegyverre van szüksége, hogy kiűzhesse a japánokat Kína szent földjéről!

Furcsák ezek a beszélgetések. Főként Mao beszél. Olykor két-három óra hosszat, de van úgy, hogy többet. Nekem a hallgató szerepét szánja. Nagyon elégedetlen, amikor nem értek vele egyet. Ha olykor ellenvetést teszek, azonnal témát változtat (másokkal ilyen esetben egyszerűen sértő módon viselkedik), vagy magába zárkózik és idegesen cigarettázik. Ilyenkor megérzem, milyen árat fizet a velem folytatott társalgásért, hogy mennyire kellemetlen vagyok számára, s hogy milyen távol áll tőlünk. Nem leplezik ezt az udvariassági rohamok, a vendéglátó gesztusok, az érdes tréfák.

Búcsúzóul Mao nekem ajándékozta „Az új demokráciáról" című könyvét, amelyet magánkönyvtárának hieroglifái díszítenek.

Július 16.

A Szovjetunió a Hitler-ellenes koalíció vezető ereje – ezt Mao Ce-tung csak szavakban ismeri el. Ezt a gondolatot vezércikkek és a Moszkvába küldött üdvözlő táviratok számára tartják fenn. De ebben az elismerésben ott rejlik még a Csang Kaj-sektől való félelem is: mi lesz, ha holnap kirobban a fegyveres konfliktus? Ki fog akkor nekik segíteni? Ezért Moszkva felé változatlanul hangoztatják jóindulatukat.

Vang Mingről nem tesznek említést. A „moszkvai csoporttal" vívott harc túlhaladott szakasz Mao Ce-tung szemében. Győzelmesen, bár nem teljesen simán túlhaladott.

Most amikor már eléggé megismertem Mao Ce-tungot, Vang Minggel való összeütközésében még egy okot látok (ez az ok természetesen nem annyira fontos és jelentős). A világháborút megelőző években Vang Mingről olyan elképzelés alakult ki, hogy ő a KKP egyik legkitűnőbb teoretikusa. S ezzel a körülménnyel Mao semmiképpen sem tudott kibékülni. Természetesen nem ez a fő dolog, de ez is jellemző Maóra.

Éjszaka. Mélységes nyugalom. Amikor lapozok, megremeg a mécses lángja.

Jelentések, újságok és fordítások beláthatatlan halmaza. Íme,

a legutóbbi fordítás befejező szavai: „Mao Ce-tung pártunk és népünk hadvezére".

Személyes tapasztalataim arról győznek meg, hogy Mao csak akkor igazságos, amikor ez megfelel az érdekeinek. Számára nincsenek erkölcsi normák. Ha van erő vagy lehetőség valamit elérni (akár a legszennyesebb eszközökkel is) – nosza vágjunk neki! Érveket majd találunk azután!

Lenin azt mondotta, hogy a politikát nem lehet egyetlen ember pszichológiájával és cselekedeteivel összhangba hozni, hogy a politika a milliókkal kezdődik. De Mao Ce-tungot nem érdeklik sem az egyes emberek, sem pedig a milliók. Neki csak a hatalom fontos. S hogy ez milyen áldozatokat követel, és kalandorság-e vagy sem, az őt hidegen hagyja. A népet nyersanyagnak tekinti tervei megvalósításához. Időnként az az érzésem, hogy messiásnak érzi magát. Fölötte áll az emberiségnek, a törvényeknek, az erkölcsnek, a szenvedésnek. Olykor elragadtatja magát, és pontosan ilyen szellemben beszél. A jó és a rossz fogalma az ő szemében egyszerű célszerűségi probléma. Amikor belelendül, ékesszólóvá válik, és csak beszél, beszél . . . Ilyenkor nyoma sem marad az enerváltságának.

Július 19.

A németek szárnyas lövedékekkel bombázzák Anglia déli grófságait.

A japán császári főhadiszállás bejelentette, hogy Saipan sziget helyőrsége a szövetséges csapatokkal vívott egyenlőtlen küzdelemben elesett.

A szövetséges rádiójelentések jelentéktelen számú japán hadifogolyról adnak hírt. A tennóizmus – a császárkultusz – a fanatizmusig viszi a japán katonákat és tiszteket, elnyomva bennük minden emberi érzést.

A Kvantung-hadsereg új parancsnoka Jamada tábornok. A volt parancsnokot, Umedzu tábornokot vezérkari főnökké nevezték ki Todzso helyére.

Jamada 1881-ben született. Részt vett az orosz–japán háború-

ban. A Szovjetunió esküdt ellensége. A mandzsúriai és a koreai hadszíntér szakértőjének tartják.

*

A KKP KB elnöke továbbíttatta velem soron következő táviratát Moszkvába.

Táviratában részletesen kifejti a Csang Kaj-sek-csapatok vereségének okait. A honan–hunani hadműveletekben a központi kormány csapatai vagy nem vették föl a harcot, vagy az első puskalövésre szétszaladtak. A tisztikar szétzüllött. A hadsereget nem támogatja a lakosság. A kommunista párt és a Kuomintang között folyó tárgyalások nem hoztak eredményeket, bár a KKP vezetősége mérsékelt irányvonalat képvisel. A tárgyalások folytatódni fognak.

A KKP-csapatoknak a japán fasiszták hátországában folytatott hadműveletei élesen különböznek a Kuomintang-csapatoknak az arcvonalakon folytatott hadműveleteitől. És ez a különbség egyre inkább fokozódik. A KKP csapatai támadnak, erősödnek. A kuomintangista fegyveres egységek egyre nagyobb válságba kerülnek. Csang Kaj-sek csapatai pánikszerűen menekülnek a fő támadási frontszakaszokon. Ha az ellenség tovább folytatja offenzíváját, a kommunista párt és a Kuomintang fegyveres erői közötti különbség egyre szembeötlőbbé válik majd.

A kommunista párt eredményesen tevékenykedik az ellenség hátországában, különösen az utóbbi néhány hónapban. A főbb bázisokon a lakosság száma megnövekedett, s immár nem 70 millió (mint ezt korábban közölték), hanem mintegy 86 millió főnyi. A KKP-csapatok Kína arcvonalain sok ellenséges és csatlós katonát és tisztet tettek ártalmatlanná. A déli, a középső és az északi fronton számos, korábban elveszített körzetet foglaltak vissza. Sok várost is visszafoglaltak, közöttük 24 járási székhelyet.

Mao Ce-tung táviratához az alábbi megjegyzéseket fűztem: A Mao Ce-tung által megfogalmazott álláspont az alapvető elvi kérdésekben nem egyezik a valódi politikával. A KKP KB elnöke egyoldalúan és nem eléggé objektíven értékeli a KKP és a Kuomintang közötti kapcsolatokat és részvételüket a japánelle-

nes háborúban. A táviratban idézett számokat azokból az anyagokból merítette, amelyeket tendenciózusan a külföldi tudósítók Jenanba érkezéséhez készítettek elő.

Július 20.

Japán hírügynökségi jelentés szerint Todzso kormánya lemondott.

Az amerikaiakkal folytatott tárgyalásokon a KKP vezetői önálló, Csungkingtól független diplomáciai kapcsolatokat akarnak létesíteni az Egyesült Államokkal és Angliával. Javasolják a szövetségeseknek, hogy nyissanak konzulátust a Különleges Körzetben.

Mao Ce-tung azt mondta nekem, hogy bármilyenek is a kapcsolatok az amerikaiakkal, „forradalmunk végeredményben az imperialisták ellen fordul" ...

Július 22.

Mao Ce-tung diadalának napja! Jenanba érkezett az amerikai misszió első kilenc munkatársa.

Derűs, felhőtlen nap. A KKP egész vezetősége kivonult a repülőtérre. Mao Ce-tung és Csu Te új tanjit viselt; ők személyesítették meg a párt és a hadsereg egységét.

Mao külseje délceg, tekintélyt parancsoló.

Katonazene. A díszszázad a KKP fegyveres erőinek magas erkölcsiségét jelképezi nyílegyenes soraival. Türelmetlen közönség.

Landolásnál a „Douglas" letért a leszállópályáról. Porfelleg, recsegés-ropogás – eltört a légcsavar, behorpadt a pilóta kabinja. Szerencsére senki sem sérült meg.

Mao Ce-tung híres sportemberre emlékeztetett, akit csak néhány pillanat választ el a starttól. Nagyon izgatott volt. Végeredményben egyre megy, elismerik-e vagy sem az amerikaiak a KKP-t Kína vezető erejének (éppen ez volt Mao Ce-tung leghőbb kívánsága még nemrég), a fő, hogy fegyvert kapjanak,

minél több fegyvert! S a KKP KB elnöke tudta és tudja, miként kell bánni a fegyverrel: a hatalmat erőszakkal ragadják meg ...

Az ország japán megszállása, az agresszió előtti behódolás, a világ minden forradalmi ereje nevében antifasiszta harcot vivó Szovjetunió elárulása – mindez Mao számára csak „taktikai kérdés" és nem több.

A hivatalos ceremónia után az amerikaiak és a kínaiak baráti egyetértésben a felszállópályára vontatták a „Douglast".

A vendégek szavaiból ítélve a küldöttség négy hónapig tartózkodik majd itt.

Az amerikaiak gyűrött egyenruhát viselnek, gallérjukon rangjelzés. A kínaiak mellett nyurgának tűnnek fel, viselkedésük kötetlen, szívesen tréfálkoznak. A bal vállukon sokan viselik Barrett ezredeshez hasonlóan a kínai hadsereg mellé rendelt amerikai tanácsadók emblémáját: a kis zászlócska felső részében a sokágú kuomintangista csillag látható az amerikai mellett. Alsó részében vízszintes kék-fehér csíkok.

A szövetséges misszió vezetője Barrett ezredes. Kövérkés, alacsony, fején trópusi sisak.

Cseng Csia-kang szavai szerint Barrett Kunmingból repült ide, azt megelőzően pedig a burmai dzsungelok poklában járt.

Érdekes látvány: parasztok és városlakók tömege széles karimájú szalmakalapban, középen pedig a tömegtől gondosan óvott amerikai tisztek csoportja. Testőrök vigyáznak, nehogy valaki meglökje őket.

Július 23.

Tegnap Japánban megalakult az új kormány. A miniszterelnök Kojszo tábornok. Az új kormány irányvonala Kojszo kijelentése szerint: háború a végső győzelemig.

Folytatódnak a véres harcok Hengjang városáért (Hunan tartomány).

*

Csang Kaj-sek 18 személyben határozta meg a szövetséges megfigyelő misszió végleges létszámát. Tegnap kilencen érkeztek. A többiek szükség szerint látogatnak majd Jenanba. A csoport egy része állandóan itt tartózkodik majd.

Az amerikaiak viselkedése magabiztos.

*

Csiang Csing panaszkodott, hogy férje az utóbbi időben álmatlanságban szenved, s altatókat kell szednie.

Mao Ce-tung hajlamos a megfázásra. Szívesen jár vattaruhában. Nem szereti a fűtött helyiségeket.

Minél közelebbről ismerem, annál szembeötlőbbek a korlátai. Helyi fogalmak szerint művelt ember, a mi elképzeléseink szerint nem az.

Rendkívül elégedett, amikor egyes katonai sikereket az ő javára írnak, s még csak meg sem próbálja, hogy a KB vagy a katonai vezetés munkájáról említést tegyen.

Július 24.

Július 22-én Barrett ezredessel érkezett meg Cromley őrnagy, Casberg őrnagy, Colling százados, Stell százados, Domke százados, Wittlesay főhadnagy és Remenich törzsőrmester. Velük együtt érkezett Service, a csungkingi amerikai nagykövetség másodtitkára is.

Július 29.

Csu Te jól ismeri a hadsereget, de távol tartják tőle. A hadügyek vezetése teljes egészében Mao Ce-tung kezében összpontosul. Csu Te azonban igyekszik tájékozódni a kínai arcvonalakon folyó minden hadműveletről. Hosszasan beszélget a frontharcosokkal.

Csu Te változatlanul barátságos hozzánk, a „lelki tisztogatás" ellenére is.

AUGUSZTUS

Augusztus 1.

Saipan szigetén több mint két japán hadosztály fejtett ki ellenállást, ezek teljes egészükben megsemmisültek. Saipan elvesztésével a Japán-szigetek az amerikai légierő hatósugarába kerültek.

*

A szövetséges megfigyelő misszió alapjában véve az Egyesült Államok csungkingi katonai attaséjának apparátusából vagy Stilwell tábornok törzsének tisztjeiből áll. Olyan specialistákból tehát, akik a felderítés, a politika, a hírközlés, a tüzérségi és gyalogsági fegyverekkel vívott hadviselés szakértői. A misszió előreláthatólag a tisztek újabb, nagy létszámú csoportjával egészül ki.

A misszió tisztjei között a japán ügyek szakértői is ott vannak.

Az amerikai törzstisztekkel fennálló korábbi ismeretségem alapján azt a következtetést vontam le, hogy ezek az emberek megátalkodottan, sokan közülük már-már mániákusan szovjetellenesek. E misszió felderítői és politikai tisztjei sem kivételek, bár látszólag igen korrektak. Az Egyesült Államok törzstisztjei számára, különösen ha az illető felderítő, a szovjetellenesség nélkülözhetetlen hivatali kötelesség ...

Csou a KKP vezetőségének első számú szakértője az amerikaiakkal folytatott tárgyalásokon. Egyetlen beszélgetés sem zajlott le nélküle. S ezekben a napokban elválaszthatatlan Mao Cetungtól. Túlzás nélkül mondhatom, hogy a szövetséges megfigyelő misszió látogatásával kapcsolatos intézkedések és megbeszélések Csou sokhónapos előkészítő munkájának eredményei. Ő a lelke ennek a találkozónak. Egész csungkingi apparátusa nagy munkát végzett a találkozó útjában álló akadályok elhárításáért.

Cseng Csia-kang a fő tolmács az amerikaiakkal folytatott tárgyalásokon. Csou En-laj egyik közeli munkatársa. Az ameri-

kaiakkal fenntartott kapcsolatokra specializálódott. E kapcsolatok közvetlenül az amerikai katonai attasé apparátusának hatáskörébe tartoznak.

Ma Haj-tö azonnal magára vállalta a tolmács szerepét az amerikai küldöttség mellett. Az amerikaiak Ma doktornak nevezik.

Augusztus 3.

A kínai front recseg-ropog. Egyes szakaszain egyáltalán nincs is arcvonal – a japánok akadálytalanul szállják meg Honant.

Csang Kaj-sek és a szövetséges parancsnokság kétségbeesett erőfeszítéseket tesz a japán offenzíva megállítására.

Csianghszi nyugati részében a központi kormány csapatai Pinghsziang ellen intézett rohamaikkal igyekeznek lekötni a japán erők egy részét.

Hengjang városa körül elkeseredett harcok dúlnak. A várost körülzárták a japánok. Sietősen kuomintangista erősítéseket dobnak a helyszínre.

A KKP vezetősége ujjongva fogadja azt a hírt, hogy Csang Kaj-sek csapatai vereséget szenvedtek Honanban és Hunanban. Mao Ce-tungnak ez valóságos isteni ajándék. Az amerikaiakkal folytatott alkuban nem napról napra, de szinte óráról órára növekednek az esélyei. Eljövendő polgárháborús ellenfelük meggyengül.

A számítás egyszerű: Csang Kaj-seket ütik – a Különleges Körzet nyer...

Az amerikaiak fegyvermintákat hoztak Jenanba, hogy együttesen válasszák ki a legmegfelelőbbeket.

*

A futieni véres leszámolásban Mao Ce-tung és Li Sao-csü kockára tette a sorsát. Később Li Li-szant tüntették fel főbűnösként, s a KKP KB eljövendő elnöke gyakorlatilag megúszta szárazon. Akkoriban Li Li-szan jelentette balosságával az első számú veszélyt a KKP számára. Nézetei ellen harcolt a Komintern. A KKP-ban nagyon súlyos helyzet alakult ki. Ez Mao Ce-tung

kezére játszott. Az „opportunistákhoz" sorolták, s ezzel az ügyét le is zárták. A későbbiekben még tőkét is kovácsolt ebből, mint olyasvalaki, aki „harcolt" Li Li-szan és mások balos torzításai ellen.

A Különleges Körzetben senki sem felel egyenesen a kérdésre: mi is történt akkor Futienben? Félelmetes téma ez. Senki sem beszél róla. Mindenki olyan arcot vág, mintha semmit sem hallott volna róla. Ha felidézik is Futien emlékét, csak a KB által kiadott, szigorúan kötelező formulák szellemében, amelyekből az égvilágon semmi sem érthető azon kívül, hogy Mao „megmentette a pártot" ... Az igazság kibogozása itt egyszerűen kockázatos. Ürügyet szolgáltathat a kompromittálásomhoz ...

Mao a „realitás marxizmusának" posztulátumait igyekszik velem elfogadtatni, Kang pedig éberen figyeli minden lépésemet. Liu Sao-csi ingerlékeny, ideges. Csou örökösen futkos, és tudja, hogyan kell tartani a nyelvét. A többiek számításba sem jöhetnek. Túlságosan megrémítették őket ahhoz, hogy normális emberi nyelven lehessen velük beszélni.

Liu Sao-csi és Mao úgy véli, hogy a Komintern „külföldi szerv, amely ráerőlteti akaratát a kínai pártra, nem érti a forradalom kínai sajátosságait és nemegyszer ártott e forradalomnak".

A „realitás marxizmusa" önálló filozófiává lép elő, amelynek alapja „a nyugati marxista klasszikusok" és a Szovjetunió lenézése; ez utóbbiban a marxista ideológia legfőbb hordozóját látják. A Moszkva iránt érzett ellenszenv, amelynek mély ideológiai gyökerei vannak, a Különleges Körzet állami gyakorlatában és politikájában konkretizálódik.

Liu Sao-csi nem tartozik Mao Ce-tung legjobb barátai közé. Csou En-laj viszont közéjük sorolható.

Mao közben változik ... A múló évek teszik vagy a fáradtság, talán az egyedüllét, amely szükségletévé válik. De pihenést legfőképpen az egyedüllétben talál.

Lin Cu-hannak a Kuomintang képviselőivel folytatott tárgyalásai (a tárgyalások színhelyét Hszianból Csungkingba helyezték át) nemrég eredménytelenül értek véget.

A kínai csapatok Hunanban elszenvedett vereségei a Különleges Körzet képviselőjét, Lin Cu-hant merőben új helyzet elé állították. Korábban a KKP vezetősége tartott a Kuomintang megtorló akcióitól, amelyekkel a nemzeti egységfrontban vállalt együttműködés szabotálásának politikájára és arra a tényre válaszoltak volna, hogy a KKP egységei a japánellenes háborút reguláris egységek helyett partizánosztagokkal vívják, kis összecsapásokkal elégednek meg, azaz gyakorlatilag lemondtak a tervszerű, aktív hadműveletekről.

Közismertté váltak azok az okok, amelyek miatt zsákutcába jutottak a tárgyalások.

Ebben az időben a csungkingi és a külföldi sajtó jelentései szerint a kommunisták már 477 000 katonára növelték csapataik létszámát, s a népfelkelő egységek is 220 000 embert tartottak fegyverben.

A külföldi lapokban olyan hírek jelentek meg, hogy a kommunisták támaszpontokat hoztak létre a japánok hátországában, s e támaszpontok közigazgatási szervei nem ismerik el a központi kormány utasításait. Természetes, hogy a csungkingi kormány gyanakodva figyeli tevékenységüket. Ezzel egyidőben a kommunisták azt követelték, hogy hatalmukat terjesszék ki Sanhszira, Hopejra és Santungra ...

A tárgyalások utolsó heteiben Lin Cu-han azzal a követeléssel áll elő, hogy biztosítsák a KKP-t megillető helyet a kormányban. Később Csungkingban Lin Cu-han (immár 20 pontból álló) új feltételeket szabott.

A sajtó egyöntetű véleménye szerint e pontok mögött lényegében véve az a követelés húzódott meg, hogy teljességgel számolják fel a Kuomintangot. Csang Kaj-sek kategorikusan elutasította őket. A központi kormány feje abban bízik, hogy a koalíciós kormány létrehozásával kompromisszumot köthet.

*

A helyi kereskedők és pénzváltók rengeteg különféle érmét árusítanak. Itt az a szokás, hogy az érméket zsinóron viselik: a közepükön ezért nyílás van. A pénzváltók bőrzacskókban tartják az érméket. Valódi numizmatikai kincsek ezek. Megtaláljuk itt az ősi császári dinasztiák pénzérméit, amelyek az évszázadok során megzöldültek.

Nem tudtam ellenállni, és vásároltam néhányat a fiaimnak. Ez a marék érme Kína egész történelmét megtestesíti. Egész dinasztiák, külföldi hódítások, kereskedelmi kapcsolatok, gyarmati rablások történetét.

Augusztus 7.

Ma megérkezett a szövetséges megfigyelő misszió többi tagja: Foss alezredes, Peterkin őrnagy, Dowle őrnagy, Dolan százados, Heatehe hadnagy, Johns főhadnagy, Grass őrmester és Nakamura negyedosztályú technikus.

Megérkezett az Egyesült Államok csungkingi nagykövetségének másodtitkára, Ludden is.

Megismétlődött a július 22-i ceremónia. Mao Ce-tung, Csu Te és Csou En-laj az első perctől az utolsóig részt vett benne.

A fogadtatáson ott voltak a külföldi tudósítók, Epstein, Votan és mások is. Ma Haj-tö fényképezett . . .

Augusztus 8.

A hunan–honani eseményekig a Különleges Körzet belpolitikai helyzete feszült maradt. Csang Kaj-sektől az antikuomintangista propagandával együtt is tartottak. Féltek a Különleges Körzet déli határánál állomásozó kuomintangista hadosztályoktól is. A hangulat most erősen változik.

Az amerikaiak meglátogatták a kórházat, megnézték Jenant stb. Ma Haj-tőt a saját emberüknek tekintik.

A szövetségesek tiszteletére fogadásokat adnak, és különféle színházi előadásokat rendeznek.

Csu Te nekem ajándékozta a 8. Hadsereg parancsnoki jelvé-

nyét: kerek zseton, 249-es számmal. A japánellenes front egységét jelképezi, valamennyi nemzeti erő összefogását a hódítók ellen vívott harcban. A zseton közepén kék kör, fehér fémből készült 12-ágú csillagal. A vörössel írott hieroglifák igazolják, hogy e jelvény tulajdonosa a 8. Hadsereg személyi állományához tartozik. Érdekes emlék lesz Jenanról, a háborús évekről.

•

Csang Kaj-sek egyike Szun Jat-szen egykori munkatársainak. 1913-ban kerültek közel egymáshoz. Ugyanabban az évben Csang Kaj-sek Szun Jat-szen katonai tanácsadója lett.

1923-ban Csang Kaj-seket a Vampu Katonai Akadémia vezetőjévé nevezték ki.

Ugyanabban az évben Moszkvába látogatott. Úgy fogadták, mint „a kínai forradalom atyja, doktor Szun Jat-szen" egyik harcostársát. A moszkvai katonai akadémián rövidített tanfolyamot végzett.

1926–1927-ben az északi hadjárat parancsnoka.

1933-tól 1937-ig az állam és a fegyveres erők szinte valamennyi vezető posztján ott találjuk: a nemzetgazdasági tanács elnöke, vezérkari főnök, a Kuomintang KVB tagja, a Kuomintang központi politikai tanácsának tagja, a Végrehajtó Kamara elnöke.

1937-től a Legfelsőbb Nemzetvédelmi Haditanács elnöke.

1943. szeptember 10-én elhunyt a Kínai Köztársaság elnöke, Ling Szeng, s a Kuomintang KVB plénuma Csang Kaj-seket jelölte erre a tisztségre.

Augusztus 12.

Mao Ce-tung ma meghívott, és kijelentette: „Azon gondolkodunk, hogy átkereszteljük pártunkat, s nem kommunistának nevezzük, hanem valahogy másként. Ez kedvezőbb helyzetet teremtene a Különleges Körzet számára, főként az amerikaiak körében . . ."

A amerikaiaknak bepillantást engedtek a 8. Hadseregre és az

Új 4. Hadseregre, valamint a japán hadseregre vonatkozó dokumentációba. Megismertették őket a KKP csapatainak az utóbbi években folytatott hadműveleteivel. Mondanom sem kell, menynyire tendenciózusan állították össze az adatokat.

Augusztus 13.

Japán előkészületeket tesz a totális háborúra. Fölfegyverzik a gyerekeket és a nőket. Szudzuki bárót a Titkos Tanács elnökévé nevezték ki.

Hengjangot elfoglalták a japánok. Kína a katonai katasztrófa küszöbén áll . . .

A kormánycsapatok szétzúzása Honanban és Hunanban, tudósítók és katonai megfigyelők érkezése a Különleges Körzetbe: lényegesen megváltoztatták a körzet belpolitikai és katonai helyzetét. Az események még sohasem voltak ilyen kedvezőek a KKP vezetősége számára: a legoptimistább várakozásukat is felülmúlják.

A KKP fő politikai irányvonala nem ment át semmiféle változáson, élesen Csang Kaj-sek-ellenes maradt. Csak a legutóbbi események kedvezőbb feltételeket teremtettek a megvalósításához.

Még jobban megnövekszik a KKP KB elnökének tekintélye: ő, úgymond, mindig síkraszállt a Kuomintang-ellenes polgárháborúért. S most Csang Kaj-sek veresége mintegy igazolja szakadár akcióinak jogosultságát és az általa adott történelmi elemzés „marxista mélységét" . . .

A KKP vezetői és az amerikaiak „mézesheteiket" töltik. Kölcsönösen körüludvarolják egymást.

*

Az alaposan megszűrt hivatalos változaton kívül lehetetlen bármit is megtudni Mao Ce-tung életrajzából. Soha senkivel nem osztotta meg ifjúságának emlékeit, vonzalmait. Ez a téma kategorikus tabu. Van egy hivatalos életrajza, amelyet mindenkinek tanulmányoznia kell, hogy „megszilárdíthassa forradalmi szellemét".

A Különleges Körzetben tovább változik a helyzet. Azelőtt mindenben érződött a kuomintangista csapatok blokádja. Hallatott magáról a csungkingi kormány ellenpropagandája is.

Csang Kaj-seket nyomtatásban és a lehető leghevesebben szidalmazták Jenanban. A Kuomintangról és a központi kormányról kizárólag szitkok formájában emlékeztek meg, és céloztak az elkerülhetetlen és rövidesen bekövetkező bosszúra. Ugyanakkor egész idő alatt rettegtek a válaszintézkedések lehetőségétől. A légkör ideges és nyomasztó volt, kivált 1943-ban. A Csang Kaj-sek- és Kuomintang-ellenes propaganda (a hunani és a honani eseményekig) a jenani lapok hasábjairól átterjedt a különféle színházi rendezvényekre is, főként a színdarabokra. A KKP Központi Bizottságának utasítására a szerzők egész sora írt színpadra alkalmazott dialógusokat és tömegjeleneteket, valamint dalokat és élcelődő szkeccseket, amelyek kigúnyolták Csang Kaj-seket, a kudarcait, és harcra szólítottak a központi kormány ellen... Mindezekben a színpadi játékokban többé-kevésbé az a gondolat dominált, hogy a Kuomintanggal nem lehet és szükségtelen is együttműködni, Csang Kaj-sek ellen mindenféleképpen harcolni kell...

A KKP Központi Bizottságának utasítására színészbrigádokat és öntevékeny katonai művészcsoportokat szerveztek, amelyek valósággal átfésülték a Különleges Körzetet, nem kerülve ki a legeldugottabb helyeket sem.

A zajos sajtókampány és az antikuomintangista propaganda más formái ellenére féltek Csang Kaj-sektől. A Kuomintang-ellenes kampányból bizonytalanság és félelem érződött. Mindennap, minden órában rettegtek Csungking megtorlásától, a kuomintangista csapatok meglepetésszerű és összehangolt behatolásától. A KKP vezetősége ekkor mintegy fedőakcióként ismét elküldte Lin Po-csüt azzal a megbízással, hogy folytasson tárgyalásokat. Tudomására hozták ezt a Kuomintang vezetőinek is, és a bürokratikus gépezet megindult. Meggyőződésem (s ebben maga Mao erősített meg a magatartásával), hogy a kommunista párt vezetősége feltétlenül hajlandó lett volna az engedményekre, ha az arcvonalakon nem következik be gyökeres fordulat.

A Kuomintang-ellenes propaganda és a csengfeng elviselhetetlenül fülledt légkört teremtett a kommunista pártban. A pártszervezetekben féltek a holnaptól, tartózkodtak mindenfajta kezdeményezéstől, gépiesen ismételgették a KKP KB-tól kapott instrukciókat, magolták a „22 dokumentumot", hogy megbánhassák nem létező bűneiket. Erősen érződött, hogy megingott az önbizalmuk. A kórusban hangoztatott jelszavak és a Mao Ce-tungnak mint „a párt és a nép vezérének" tett hűségeskük nem takarhatták el a sötét űrt, a zavart, a félelmet. S az egész pártban, az alapszervezetektől a Központi Bizottságig hiányzott az egység. Ugyanaz az egység, amelyért a KKP KB elnöke állítólag harcolt és harcol. Velem folytatott beszélgetéseiben, nem merülve el a csengfeng részleteiben, szívesen ismételgeti, hogy ez a kampány lényegében véve „harc a pártegységért". Ezzel egyetértek: ez a harc azért folyik, hogy az egész pártot egységesen alárendeljék Mao Ce-tungnak, hogy mindenki egységesen őt ismerje el vezérnek, és hogy az ő véleménye legyen az egyetlen vélemény a pártban.

Ez volt a helyzet a pártban és a vezetésben (s részben ma is ez).

A vezetők nagy részét – Liu Po-csenget, Je Csien-jinget, Po Kut, Csou En-lajt, Peng Tö-huajt, hogy csak néhány felelős elvtársat említsünk – szándékosan szembeállították (kétségtelenül Mao Ce-tung utasítására) a kisebbséggel: Liu Sao-csivel, Ho Lunggal, Peng Csennel és természetesen Kang Senggel. A kommunista párt vezetésének ez a többsége eleinte többé-kevésbé „megbánta álláspontját", és csatlakozott az ártalmas Kang Seng-i maghoz, majd az 1943-as év eszmei törése után feltétel nélkül követte a KKP KB elnökét.

Ámde a vezetés két része közötti kapcsolat a látszólagos nézetazonosság ellenére is feszült, bizalmatlan és gyanakvó, sok esetben pedig nyíltan ellenséges volt.

A hunan–honani katasztrófa, a külföldi sajtó képviselőinek utazgatása a Különleges Körzetben, a szövetséges megfigyelő misszió megérkezése, a Vörös Hadsereg győzelmei, a Szovjetunió tekintélyének és hatalmának növekedése erősen hatottak Jenan helyzetére és a kommunista pártban uralkodó hangulatra. Bár csak egy időre, de elesett a lehetősége Csungking megtorló ak-

cióinak. Mindenkinek nagy kő esett le a szívéről. A többi bázis helyzete is ennek megfelelően javult.

A pártszervezetekben friss szelek kezdtek fújdogálni. A nyomasztó jenani légkörben mintha lidérces álomból ébredt volna mindenki. Ez azonnal tükröződött a KKP vezetésében is. Az élet lassan, de biztosan megváltozik, az út a rendőrterrortól, a rettegéstől a kibontakozás felé vezet. Erre vágyott mindenki. Ez kigyógyítja az embereket a „lelki tisztogatások" sebeiből. Csikorogva ugyan, de az élet újraindul.

Közben Mao Ce-tung úgy viselkedik, mintha minden a tervei szerint alakulna. Hisz ő vezette a pártot és a Különleges Körzetet Csang Kaj-sek ellen, ő szította az antikuomintangista szenvedélyeket – és vajon a hunan–honani események nem a vezér előrelátását igazolják-e?

Így vagy amúgy, de Mao mindezeket a tényeket saját hasznára fordítja, saját politikájának helyességét bizonyítja velük. Talpnyalóból pedig mindig van épp elég.

Augusztus 19.

A kínai parancsnokság offenzívát próbál szervezni a Jangce mentén, Jicsang ellen.

Hengjang körzetéből a japánok fokozzák győzelmes támadásukat. Nem csitulnak a harcok Jünnanban.

*

Ma az úton két katonával találkoztam, talicskát toltak. A talicskában jelszavakkal teleírt transzparenseken Sztálin, Churchill, Roosevelt és György angol király arcképe hevert. György király arcképe jóval nagyobb a többinél. Nem tudom, hova vitték a képeket és a jelszavakat, s hogy milyen célból. Valószínűleg a külföldi tudósítók újabb csoportjának fogadtatására készülnek, s a tudósítók – az arcképek méreteiből ítélve – angolok...

Roosevelt bejelentette, hogy személyes képviselői, Nelson és Hurley, Kínába utaznak.

Nelson az amerikai hadiipari hivatal vezetője. Hurley tábornok az Egyesült Államok egykori hadügyminisztere.

*

A KKP KB elnöke alkalmazkodik az új helyzethez. Azokat, akiket nemrég még „empirikusoknak", „dogmatikusoknak" és „moszkvaiaknak" neveztek, ismét munkába állítják. Mao Cetungnak égető szüksége van tapasztalt és tevékeny káderekre, akiket semmiképpen sem tudnak helyettesiteni Kang Seng hivatalának emberei. A tekintélyes vezetők közül Mao mind nagyobb mértékben foglalkoztatja Csu Tet, Peng Tö-huajt, Po Kut, Csou En-lajt, Nie Zsung-csent és Je Csien-jinget. Fokozatosan legfőbb munkatársaivá válnak. Mindez nem annyira jóakaratának bizonyítéka, mint inkább kényszerűség.

Ez elkerülhetetlenül csökkenti Kang Seng egykori befolyásos kisebbségének tekintélyét. Az élet kiszorítja őket az első helyekről. Kétségtelen jelei mutatkoznak annak, hogy a csingpaocü főnökének hatalma meggyengült.

Jenan lassan, nehézkesen ébredezik ...

A párt a KB elnökének erőfeszítései ellenére fokozatosan megszabadul az üres frázisoktól, az önpusztítástól, a repressziók által kiváltott félelemtől, s az élénk, aktív munka útjára lép.

Minden ennek az ébredésnek az örömét árasztja. A pártszervezetekben ma lehetetlenek az 1943-as év akciói. A kommunisták egyszerűen nem értik őket. Kang érzi ezt. Mao is érzi. És érzik a többiek is ...

Nem beleegyezni az új helyzetbe annyit jelentene, mint elveszíteni az ellenőrzést az eljövendő események fölött. És Mao alkalmazkodik, hogy saját javára fordítsa a helyzet változását.

A legfőbb események – Németország végleges szétzúzása, Japán szétzúzása, Kína politikai sorsának eldöntése - még hátravannak! De e grandiózus események előszele már megérintette Jenant. Ilyen körülmények között rendkívül fontos egy egysé-

ges, hatalmas párt: Mao mindent megtesz a párt- és a tanácsi káderek megnyeréséért, rehabilitációjáért (noha ez a rehabilitálás nem hivatalos, csak „bizalmával" tünteti ki őket.)

A párttagok ujjonganak. Az 1942-es és az 1943-as év megtorlásai torzulásoknak tűnnek fel szemükben, s úgy vélik, hogy azokért kizárólag Kang Seng és munkatársai a felelősek.

Mao nem igyekszik meggátolni az ilyen hangulatok terjedését. Sajátos taktika ez. Ő maga tiszta, bölcs és bűntelen marad. Hiszen ő semmiről sem tehet. A csengfeng szükséges volt a párt számára, de „technikai végrehajtói" sajnos eltorzították. Így értelmezhetem a KKP KB elnökének magatartását.

Augusztus 21.

Az Egyesült Államok elnöke kijelentette, hogy Hurley-t és Nelsont halaszthatatlan és szigorúan bizalmas küldetésre Kínába küldi.

Donald Nelson alighanem a legkiemelkedőbb washingtoni hivatalnok. Ő irányítja az Egyesült Államok egész hadiiparát. Lényegében véve kulcspozíciót foglal el az egész amerikai gazdasági élet irányításában. Maga az a tény, hogy egy ilyen embert Csungkingba küldenek, arról tanúskodik, hogy a Fehér Ház kivételes fontosságot tulajdonít a kínai problémának. E látogatásnak kétségtelenül messzemenő következményei lesznek; jelentősége igen nagy az amerikai politika kidolgozása szempontjából.

Hengjang körzetében ismét elkeseredett harcok dúlnak. Stilwell és Csang Kaj-sek kétségbeesett erőfeszítéseket tesz a japán offenzíva visszaverésére.

A kuomintangista csapatok igyekeznek áttörni Jicsang irányába.

Az 1944-es hadjárat diadalmasan alakul a japánok számára. Természetesen Kínában. A Csendes-óceán térségében pedig egyik pozíciójukat a másik után adják fel a szövetségeseknek. Az óceánon és a levegőben egyaránt az amerikaiak az urak, a japánok elkeseredetten védekeznek.

Augusztus 23.

A szövetségesek harcokban törnek utat Indiából Kínába. Ledót vasútvonal köti össze Mokaunggal. A továbbiakban pedig már a szövetséges utászegységek biztosítják a szokásos utánpótlási vonalat. Az építkezést Pick mérnök-tábornok irányítja. Az amerikaiak dicsekednek, hogy az építkezés a harci egységek előrenyomulásának ütemében folyik.

A csungkingi lapok arról írnak, hogy Kína demokratikus ország lesz, ha külföldi barátai segítenek neki.

Augusztus 24.

Az amerikaiak ma látogatást tettek Vang Cseng 359. dandárjánál. A legfőbb szakértő David Barrett, Reginald Foss és Brook Dolan volt. Részt vett a látogatásban Raymond Ludden is. A tudósítókat és az amerikaiakat gépkocsi szállította Nanivanba, a dandár állomáshelyére.

Nem tagadtam meg magamtól az örömet, hogy ott legyek a szemlén.

Az amerikaiakat bemutatták a parancsnoki karnak. Megmutatták nekik a dandár fegyverzetét, beszámoltak harci érdemeiről. Mindezt százszor is elpróbálták, úgyhogy az előadás fényesen sikerült.

Csu Te utasítására a harcosok egy része a hátsó sorokból kiabálni kezdett: „Le a Kuomintanggal!" Ez volt a soron következő „spontán" tüntetés, amely arra volt hivatva, hogy érzékeltesse a nép és a hadsereg hangulatát.

Barrett ezredes beszédet tartott a harcosoknak. Az amerikaiak nyilván a Tokióba vezető rövidebb utat keresik a Különleges Körzetben.

Augusztus 26.

A szövetségesek partra szálltak Bordeaux körzetében.

A franciák, nem várva meg a segítséget, maguk szabadították föl Párizst.

Antonescu megszökött Romániából. Ez a tábornok-diktátor, aki „a nép vezetőjévé" kiáltotta ki magát, 1941 nyarán úgy beszélt a Szovjetunió elleni háborúról, mint amelynek célja „Nagy Románia határainak áthelyezése a Dnyeperhez vagy még tovább" ...

A németek hevesen bombázzák Angliát szárnyas lövedékeikkel.

*

Semmit sem tudok az amerikaiakkal folytatott tárgyalásokról. A megbeszélések teljes gőzzel folynak.

Már sok külföldi újságíró járt a Különleges Körzetben. Most is időről időre újak érkeznek. Mindannyian türelmetlenül várják, miként alakulnak majd a kapcsolatok.

*

Az események tisztán Mao Ce-tung-i stílusban fejlődnek. A KKP KB elnöke most szívesen hárítja a csengfeng „túlkapásainak" egész bűnét Kang Sengre, hogy ily módon bizonyítsa: az ő lelkiismeretén nem esett folt. Így például a csingpaocü főnöke által írt valamennyi cikket megküldi javításra Po Kunak, Kang Seng egyik legmegátalkodottabb ellenségének! Po Ku sohasem békült meg Kanggal, és egész idő alatt kinyilvánította iránta érzett megvetését.

Aligha mondhatok bármi újat Mao Ce-tung gesztusának értelméről. Mintegy elhatárolja magát a csengfeng megtorló akcióitól, s megjelöli a valódi bűnöst. Ez pedig kegyetlen csapás Kang Sengre!

A küszöbönálló VII. pártkongresszus előadóinak kijelölésénél Mao Ce-tung „megfeledkezett" a csingpaocü főnökéről. Kang Seng nem tart semmiféle beszámolót. Újabb csapás.

Beszédeiben Mao Ce-tung a csengfeng eltorzítása miatt panaszkodik. Az elgondolás, úgymond, tiszta volt és igazságos, csak hát a káder-felülvizsgálati kampány módszerei bizonyultak hibásaknak és károsaknak, részben pedig önkényeseknek.

Kang elveszett ember benyomását kelti. Ezt aztán igazán nem várta istenített gazdájától.

Mao Ce-tung ebben a szellemben beszélt velem: Kang valamelyest túllépett a hatáskörén, bizonyos mértékig eltorzított egy értékes kezdeményezést, a káderpolitikában pedig „túlfeszítette a húrt".

Vajon mi lesz Kanggal? Eljut-e az ügy a nyilvános elítéléséig, a bírósági tárgyalásig? A pártban olyan hangulat kezd kialakulni, amely éppen ezt követeli.

Augusztus 29.

Kojszo tábornok kijelentette Tokióban, hogy a háború döntő szakaszába lép, és a japán népnek fel kell készülnie minden megpróbáltatásra.

Hengjang alatt a japánok szétverik Jü Han-mao tábornok kuomintangista hadseregét. A japánok Kuanghszi felé törnek előre.

*

A hunan–honani katasztrófa egész arcvonalak összeomlásához vezetett. A központi kormány több tucat katonai alegysége futott szét vagy adta meg magát. A KKP vezetősége azt bizonygatja, hogy a szövetségeseknek a Különleges Körzetre kell orientálódniuk, mert a kuomintangista rendszer széthull; bizonygatják: készek arra, hogy hű partnerei legyenek az Egyesült Államoknak. A hunan–honani katasztrófa spekuláció tárgyává válik.

*

Hogy ne adja fel pozícióit a legfőbb dologban, a Vang Ming irányította „moszkvai csoporttal" vívott harcban, a KKP KB elnöke úgy rendelkezett, hogy írjanak Vang Minget elítélő színdarabot. Ez még mindig jobb, mintha megmérgeznék vagy elszigetelve, szakszerű orvosi segítség nélkül egy barlangban tarta-

nák. Az új körülmények között ez teljességgel elfogadható változata a „moszkvaiak" elítélésének. S nemcsak elítélésüknek, hanem a harc folytatásának is. Mao Ce-tung hű önmagához. A „moszkvaiakkal" szemben érzett gyűlöletének most más formát adott, amely jobban megfelel az idők szellemének és látszólag teljesen ártalmatlan.

A színdarabot már összetákolták. Címe: „Elvtárs, rossz úton jártál!" A színdarab elítéli azokat a párttagokat, akik lehetségesnek tartották a Kuomintanggal és Csang Kaj-sekkel való együttműködést.

Kanggal nem békülhetnek meg azok, akiket nemrég még „ostorozott" (a szó egyenes és közvetett értelmében egyaránt). Gyűlölik. S ez az érzés most a felszínre tör.

Peng Csen és az alacsonyabb rangú munkatársak nyilván elfordulnak főnöküktől. Félnek az elítéléstől és az elszigeteltségtől, igyekeznek kapcsolatot teremteni azokkal, akiket „ostoroztak", de különösen a KKP KB elnökének új környezetével. E környezet súlya és befolyása nem is napról napra, de óráról órára növekszik.

Mao Ce-tung tekintélye (amely már amúgy is vitathatatlan a KKP-ban) tovább növekszik. A bűncselekményt érdemmé tudta változtatni! Hiszen most ő az, aki „megtorolja az igazságtalanságot és a megaláztatást"! Az emberek hálásak neki, hogy visszatérhetnek munkájukhoz és ismét tiszteletnek örvendhetnek...

Augusztus 30.

Mao Ce-tung úgy véli, hogy a Szovjetuniót legyengítette a háború. Ez az előítélete arra készteti, hogy politikájával ne a Szovjetunió érdekeit védelmezze, hanem inkább az Egyesült Államok felé orientálódjék. Az a benyomásom, hogy valóban a kezére játszana esetleges meggyengülésünk.

Ahelyett, hogy becsületesen együttműködne Moszkvával – hiszen ezt követelné az eszmei közösség! –, kétkulacsos játékot folytat.

*

A katonai helyzet (csakis a Különleges Körzetre nézve) kedvező változásai, a külföldi tudósítók látogatásai, a szövetséges megfigyelő misszió itt-tartózkodása arra kényszerítették Mao Cetungot, hogy hagyjon fel a csengfenggel. Legalábbis e politika külső megnyilvánulásai nem láthatók.

A csengfeng nemcsak „lelki tisztogatás" és azok megalázása, akiket „megfertőztek a kominternista eszmék és dogmatikusokká váltak"; a csengfengnek meghatározott befolyása van a KKP sorsára. Olyan politika ez, amelyet több mint egy évtizedre terveztek. Benne testesül meg mindaz, amit az eljövendő időkre hivatalos ideológiának szántak, olyan ideológiának, amelyben kifejeződik a „kínai szellem". Ez már nem két-három éves kampány. Valóságos hagyománnyá válik. A hagyományok pedig évszázadokra meghatározzák az életet Kínában.

A csengfengben Mao számításba vette Futien tapasztalatát, s a represszióknál abból indult ki, hogy a jövőben ne maradjon más igazság, mint az övé, a Mao Ce-tung-i „igazság".

Azt akarja, hogy a továbbiakban a történelmet úgy írják, ahogyan ő értelmezi. Ez szintén egyik eleme a csengfengnek. A bizonyítékok: a Különleges Körzetben nincs egyetlen olyan nyomtatott munka – könyv vagy másfajta kiadvány –, amelyben legalább halvány utalás volna arra, hogy a múltban másféle nézetek is léteztek a pártban.

Ezek a munkák eltűnnek a könyvtárakból. Eltűnnek azoknak a művei, akik a múltban le merték írni, ki merték fejezni önálló gondolataikat. Ha az ember tanulmányozza a helyi könyvtárak katalógusait, az újságok bekötött példányait, azonnal szemébe ötlik az a törekvés, hogy eltorzítsák az igazságot, s kitöröljék az emlékezetből mindazt, amit a könyvek, dokumentumgyűjtemények stb. tartalmaznak.

Gyakorlatilag a csengfeng a „realitás marxizmusának" törvényesítése. A kánonok nem mérhetők alkotóik életével. Ez régi kínai hagyomány, amely még Konfuciustól, a „Négy könyv" talmudizmusából és a kínai császárok egész történetéből fakad: az eszméket évszázadokra kanonizálták, és nemcsak magolás árán! Ez a fajta hagyomány megbénítja a fiatal pártgeneráció önállóságát, és ennek célja nemcsak Mao Ce-tung hatalmának biztosítása. Az eszmét akarják átörökíteni.

A KKP KB elnöke úgy beszél a „realitás marxizmusáról", mint a jövő egyetlen filozófiájáról. Meggyőződése, hogy ő egyike azoknak, akik új filozófiai rendszert alkottak országuk számára, s ez a rendszer sok százmillió ember életét, későbbiekben pedig egész Kína sorsát meghatározza. Van valami messiási Mao Ce-tung okfejtéseiben, amikor a halál vagy a jövő kerül szóba...

SZEPTEMBER

Szeptember 1.

Az Észak-Kínában állomásozó japán expedíciós erők parancsnokává Okamura tábornok helyére Okabe tábornokot nevezték ki.

Hengjang körzetében szívós harcok folynak.

A kínai csapatok lassan közelednek Jicsanghoz.

*

Az, hogy a kommunisták lelkük mélyén elégedetlenek a lezajlott „tisztogatás" és az elmúlt évek represszióit miatt, valamint a gyorsan változó nemzetközi és belső politikai helyzet arra készteti Mao Ce-tungot, hogy formálisan elítélje a Kang Seng által irányított egykori káderellenőrző bizottság tevékenységét és személy szerint Kang Senget, aki a különféle kampányokban („a munkastílus megjavítása", „a kémek elfogása", „bűnbánat" stb.) a főhóhér szerepére vállalkozott.

A csengfeng és a párttisztogatás eszmei jogosultságát Mao Ce-tung nem vitatja. Csak azt ismételgeti – ezt is nyilván kedve ellenére –, hogy Kang Seng „túlkapásokat" és „bizonyos torzításokat" engedett meg magának.

*

Az amerikai delegáció legaktívabb tagjai Service és Ludden. John Stuart Service és Raymond Ludden Stilwell törzsének politikai tanácsadói.

Barrett tájékoztatta a KKP vezetőségét arról, hogy a legnagyobb örömmel tölti be az összekötő szerepét a Különleges Körzet vezetői és a legfelsőbb amerikai adminisztráció között.

Csou En-laj úgy viselkedik az amerikaiakkal, mint régi ismerősökkel.

Szeptember 3.

Moszkvából Kínába indult Donald Nelson és Hurley vezérőrnagy.

*

Mind nyilvánvalóbb a politikai átcsoportosítás a KKP vezetőségében. A csingpaocü főnökének részvényei elértéktelenednek. A KKP KB elnökének új, befolyásos környezete máris elszigetelte.

Kang Seng blokkja széthull. Elhagyják azok, akik nemrég még támogatták, akik a kegyeire számítottak, vagy egyszerűen csak kiszolgálták. Ezek közé sorolhatjuk Csen Jit, az Új 4. Hadsereg parancsnokát. Ez az ember, aki tegnap még odaadó híve volt Kang Sengnek, ma nemcsak elhatárolja magát tőle, de privát beszélgetésekben durván kigúnyolja és szidja.

Megfordul a kocka. Azok, akik a legjobban kompromittálták magukat a csengfengben való részvételükkel, most Kang lejáratásával igyekeznek kikerülni a pácból. Egyelőre mindez még nem megy át Kangnak és legközelebbi munkatársainak nyílt bírálatába. Egyelőre csak magánbeszélgetésekről, célzásokról van szó: mindenki demonstratív módon tagadja, hogy bármi köze lett volna Kanghoz. Így például Csen Ji Csu Tevel és Je Csienjinggel folytatott beszélgetése során nem valami hízelgően nyilatkozott a csingpaocü főnökéről. De ennél tovább nem ment. Csen Ji még előttem sem türtőztette magát, s megeresztett néhány csípős megjegyzést Kang Sengnek címezve.

Kang nyilván nem várta ezt a fordulatot.

Csen Ji 1901-ben született Szecsuanban, egy császári hivatalnok családjában. A sanghaji egyetemen tanult. Elvégezte a jogi és kereskedelmi fakultást. 1919-től Franciaországban tartózkodott. 1923 óta a KKP tagja. Alapítása óta a kínai Vörös Hadsereg harcosa. 1941-ig különféle katonai és pártfunkciókat töltött be. Miután a kuomintangisták szétzúzták a 4. Hadsereget és foglyul ejtették Je Tinget, a hadsereg parancsnokát, a KKP KB Politikai Bizottságának határozata Csen Jit nevezte ki az Új 4. Hadsereg parancsnokává.

Szeptember 4.

Egy amerikai folyóiratban cikket írt Szun Fo, a tekintélyes kínai parlamenti személyiség.

A nyugati sajtó állandó szemrehányásaira válaszolt.

Államunk nem olyan züllött, írja Szun Fo. Számos tényezőt kell figyelembe venni. A demokrácia csírái nálunk a feudális csökevények vastag rétegén át bukkannak felszínre. Kínzó folyamat ez, amely befolyással van egész Ázsia sorsára.

A jelenlegi kilengések Kínában a feudális múlt által megfertőzött ország politikai fejlődésének „termelési költségei". Ezt a fejlődést visszatartják a háborús viszonyok: a cenzúra és a titkosrendőrség tevékenysége.

A demokratizálási folyamat elkerülhetetlenül meggyorsul a háború után.

Szun Fo – Szun Jat-szen fia – liberális politikus.

*

Barrett személyesen foglalkozik azokkal a kérdésekkel, amelyek a 8. Hadsereg és az Új 4. Hadsereg ellátottságával, fölszerelésével és létszámával kapcsolatosak.

Szívesen rendelkezésre bocsátják a szükséges dokumentumokat, térképeket, táblázatokat.

Szeptember 6.

Csungkingban megnyílt Kína Nemzeti Politikai Tanácsának 3. ülésszaka.

Nelson és Hurley már Csungkingban van. Nagyon valószínű, hogy ez a látogatás hatással lesz a KKP és az amerikaiak közötti tárgyalások menetére.

*

Aligha merné bárki is elítélni Kang Senget, ha nem ismerné a KKP KB elnökének véleményét. Mao Ce-tungnak most nemcsak az a fontos, hogy kikeveredjen ebből a szennyes históriából. Elsőrendű feladatának most azt látja, hogy felélessze a pártot, amelyet a szó szoros értelmében agyonnyomott a csengfeng. Pártkáderekre van szükség. Az új viszonyok között rendkívül nagy szükség van rájuk. A helyzet holnapra még kiélezettebbé válhat. A kommunisták aktivitásától függ a Kuomintanggal való konfliktus kimenetele, a kádereket viszont megbénította a „lelki tisztogatás", elveszítették aktivitásukat, félnek az önállóságtól.

Éppen ezért a KKP KB titkársága legutóbbi ülésén Csou váratlan kirohanást intézett a csengfeng ellen. Ő, aki mindeddig teljesítette a csengfeng valamennyi előírását, és megalázkodva beismerte különféle „hibáit", most egyszerre azt követelte, hogy ítéljék el a csengfeng formáit és módszereit! Csou háta mögött nyilván ott áll a KKP KB elnöke. Csou közvetítésével üzenetet intéz a káderekhez: „Ártatlanul szenvedtetek! Lássatok munkához! Ne féljetek a munkától!" Csou En-laj éppen ezért nem annyira a csengfeng lényegét, mint inkább technikai végrehajtóit ítélte el.

A pártban tért hódító új szellem spontán tiltakozást is szül a csengfeng megalázó ostobaságai ellen. Mao Ce-tung azonban szilárdan kezében tartja a hatalmat, s a „betervezett tiltakozásokat" neki megfelelő mederbe tereli. Az adott esetben el kell ítélni a csengfeng technikai végrehajtóit, és a pártkádereket „harckészültségbe" kell helyezni. Senki sem merné kinyitni a száját, ha

nem ismerné a KKP KB elnökének véleményét. A politikai önállóság csak a Mao által meghatározott keretek között lehetséges.

Csou felszólalása Kang Seng ellen irányult, aki iránt szinte mindenki mélységes ellenszenvet érez. Ha a vezetésben sorra vennék a személyes sérelmeket, valószínűleg kiderülne, hogy nagyjában mindannyian tartanak egymástól, feltétlenül elismerik Mao Ce-tung tekintélyét, és egyként gyűlölik Kang Senget. Baráti kapcsolatok alig léteznek. Mindez a kíméletlen hatalmi harc szülte politikai és ideológiai abnormalitások tükröződése.

Csou felszólalásában egy másik tendencia is megfigyelhető: Kang Senget le akarják választani Mao Ce-tungról, szembehelyezve őt a KKP KB elnökével. Ennek is több célja van. Először is, mindenképp meg kell akadályozni, hogy a represszióként Mao Ce-tungot tegyék felelőssé. Maót fehérre mázolják. Másodszor: Kang Senget meg akarják fosztani befolyásától. Így nemcsak Csou kap elégtételt, hanem mindazok, akik a bőrükön érezték Kang megtorló hatalmát. Kang Seng befolyásának felszámolása mintegy biztosítékot ad nekik arra, hogy nem kerülhet sor válaszakciókra.

Csou felszólalása rendkívül föllelkesítette a vezető pártmunkásokat. Maónak most új gondja van: nem szabad megengednie, hogy a folyamat kikerüljön ellenőrzése alól.

Beszédében Csou, miközben elismeréssel adózott „Mao bölcsességének", kijelentette, hogy Kang Seng durván megsértette a csengfeng végrehajtásának szabályait, amelyeket Mao Ce-tung állapított meg. „A KKP KB elnöke kilenc pontban határozta meg a káderek ellenőrzésének követelményeit – jelentette ki Csou En-laj. – Ezek a követelmények mélységesen helyesek és igazságosak. Kang Seng önhatalmúlag eltávolodott e követelményektől, megsértette őket, nem vette őket figyelembe..."

Szeptember 7.

A Kujjang elleni támadásban jelentékeny japán erők vesznek részt. Kang Seng adatai szerint néhány hadosztály, valamint különálló ezredek és dandárok.

A KKP KB elnökének a japánellenes egységfronthoz való viszonyát nem igazolják semmiféle taktikai és politikai érvek. A Kuomintanggal folytatott együttműködés előfeltételeit nem a japánellenes egységfront megszilárdítására használták fel. A szabotázs formái a legkülönbözőbbek voltak: kezdve a nyilvános Kuomintang-ellenes kampányoktól, a tárgyalások elmulasztásától a teljesíthetetlen követelések hangoztatásáig; e követelések célja állítólag az lett volna, hogy felszámolják a szakadást. E politika eredményei elősegítették a japán hadigépezet győzelmeit, de ez nem zavarta Mao Ce-tungot, aki a Kuomintang katonai vereségeiben ellenfele meggyengítésének egyik alapvető eszközét látta.

Mao harcot indított a Kuomintangnak a japánellenes egységfrontban betöltött vezető szerepe ellen, s eközben arra hivatkozott, hogy az adott körülmények között a forradalmi harc új formáira van szükség.

Ez a politika eltorzította a forradalmi elveket, s mindennek a dialektika látszatát akarta kölcsönözni. („A harc minden formájának felhasználása az osztályellenséggel szemben.") Ezek az akciók oda vezettek, hogy a szakadás már régen realitássá vált az országban. A japánok az ország újabb és újabb területeit foglalják el. A kínai nép már több mint hét éve a japán militaristák igavonója. Kiirtották a lakosság jelentős részét, más részét az éhség és a betegségek tizedelik. A lakosság óriási tömegeit elűzték lakhelyükről, hontalanságra és nyomorra kárhoztatták.

Különös erővel rendítette meg az országot a szakadás az utóbbi években. Éppen a szakadás, nem pedig a hadsereg technikai ellátottságának gyengesége, a fegyverzet hiánya és az ehhez hasonló okok változtatták a japán offenzívát hadi diadallá. (Húsz japán hadosztály sikeresen harcol 309 kínai hadosztály ellen!)

A szakadás következtében az ország összeomlik az intervenciósok csapásai alatt.

Mao kihasználja a Különleges Körzet sajátos helyzetét. A körzet tartományai nehezen megközelíthetők. Hegyvidékeken terülnek el, nincs ipar. De a legfőbb, hogy Mao Ce-tung megparancsolta: a széles körű, tervszerű hadműveletek helyett térjenek át a kis összecsapásokra, s ilyenformán minden energiát a Kuo-

mintang pozícióinak aláaknázására fordítsanak. A KKP jelentékeny katonai erőket összpontosíthatott bázisain azzal a számítással, hogy harcot indít a központi kormány ellen. Körülbelül 1941-től a szakadás érzékelhetővé vált. A hódítók erőt merítettek belőle. Még csak propagandát sem kellett kifejteniük, az országot enélkül is megrendítették a belvillongások, amelyeknek egyik legfőbb kezdeményezője a KKP KB elnöke volt.

Mi mindennel elő nem hozakodott Mao, hogy bebizonyítsa „Csang Kaj-sek fondorlatait"! Mindent megtett a szakadás elmélyítéséért, bár a világközvélemény kifejezésére juttatta, hogy mélységes aggodalommal tölti el a japánellenes egységfront állapota.

Eközben Mao teljes határozottsággal erősítette, fegyelmezte és növelte hadseregeit, mégpedig nem a japánellenes háborúra, hanem a döntő órára, amikor a japánoknak a szövetségesektől elszenvedett veresége ténnyé válik, és a szakadás olyan tényező lesz, amely meghatározza a polgárháborút. Ebbe a háborúba a kuomintangista hadseregek a sokéves japánellenes harcban legyengülve érkeznek, a KKP hadseregei viszont erejük teljében, miután a „kis összetűzések" taktikájának eredményeként, valamint annak következtében, hogy kitértek a hódítók elleni nyílt harc elől, megőrizték teljes állományukat.

A KKP KB elnöke hamis számokkal csapta be a világközvéleményt. Abban a reményben, hogy politikai engedményeket csikarhat ki, olyan követelésekkel ostromolta Csang Kaj-seket, amelyekkel az nyilvánvalóan nem érthetett egyet. Mao a későbbiekre tartalékolja hadseregeit még most is, amikor Kína a vereség szélén áll. Örül a Kuomintang vereségeinek, nem tulajdonít jelentőséget a japán offenzívának és a nép áldozatainak. Csak azt látja, hogy a kuomintangista rendszer meggyengül. A háború szabotálásával eléri, hogy a központi kormány elveszíti ellenőrzését az ország felett.

Győzelmeit a japánok győzelmeiben, a frontok összeomlásában, a Csang Kaj-sek vereségével folytatott spekulációban keresi.

A nemzeti ellenállás erőinek megosztása legalább annyira összefonódik majd Mao Ce-tung nevével, mint a Kuomintang jobbszárnya legreakciósabb elemeinek nevével.

Politikája kedvéért Mao Ce-tung bármilyen hamisításra kész. Torkig vagyok ezekkel a hamisításokkal: félrevezető táviratai-val, a „Csiefang Zsipaó"-ba írt cikkeivel, amelyeknek szavai homlokegyenest ellentétesek tetteivel, az előre betanult válaszokkal, amelyekkel munkatársai traktálják a külföldi tudósítókat.

El kell ismerni, hogy teljességgel sikerült dezinformálnia a külföldi sajtó képviselőit, s egyedül Csang Kaj-sekre hárítani a felelősséget a vereségért stb.

A szabotázstaktika lehetővé tette Mao számára, hogy megerősítse a Különleges Körzet fegyveres erőit, rendbe hozza a Különleges Körzet államapparátusát és stabilizálja a gazdasági életet. S ez jelentős mértékben annak köszönhető, hogy szabotálta a japánellenes egységfrontot a japánok „hallgatólagos hálája" mellett: a japánok lemondtak mind a 8. Hadsereg ellen indított széles körű támadó hadműveletekről, mind pedig a Különleges Körzet járásainak megszállásáról.

Azt lehet mondani, hogy Mao Ce-tung segítségével választották meg a japánok hadműveleteik irányát ezekben az években.

A japánok támadtak, de gyakorlati előnyökhöz juttatta őket a KKP-csapatok passzív taktikája.

Szeptember 8.

Szeptember 7-én a japánok elfoglalták Lingling légitámaszpontot, és Kuanghszi tartomány irányában nyomulnak előre.

Szeptember 9.

A japán parlament 85., rendkívüli ülésszakán felszólalt Kojszo tábornok-miniszterelnök: Japán verekedni fog lehetőségei végső határáig! Minden állami intézkedést egy célra, a hadviselésre kell összpontosítani!...

Hány évtizede halljuk Tokióból ezt a kiáltást: „Banzáj!..."

A KKP csapatai, a központi kormány katonai kudarcait fel-

használva, erélyes támadást indítottak Jen Hozi-san főerői ellen. Jen Hozi-san hadserege, amely körülbelül 70 000 katonából áll, Sanhsziban 24 járást tart ellenőrzése alatt.

*

Hungsangban (a kézirat igy nevezi – *A szerk.)* tanácskozásra ült össze a központi kormány fegyveres erőinek parancsnoki kara. Az értekezletet Csang Kaj-sek vezette. A szövetségesek is részt vettek a tanácskozás munkájában.

A KKP vezetősége mohó érdeklődéssel fogadta ezt a hírt. Csu Te és Csou En-laj azonnal Barrett ezredeshez fordult felvilágosításért. A szövetséges megfigyelő misszió vezetője nem tagadta a tanácskozás hírét.

*

A 8. Hadsereg és az Új 4. Hadsereg aktív hadműveleteit 1941-ben gyakorlatilag leállították. Az utolsó nagy japánellenes hadműveletet 1940-ben folytatták („száz ezred offenzívája"). Ez a japán utánpótlási vonal megrongálását célozta Észak-Kínában. A támadást a japánok visszaverték, és nagy veszteségeket okoztak a KKP csapatainak. A japánokkal szemben tanúsított ellenállás visszafogásában meghatározott szerepe volt a 4. Hadsereggel kapcsolatos konfliktusnak, amely e hadsereg gerincének pusztulását okozta.

Mindezek az események kapóra jöttek Mao Ce-tungnak a párton belüli harc megszervezéséhez. E tényeket Mao Ce-tung saját nézeteinek megtámogatására használta fel. E nézetei jóval a fent nevezett események előtt alakultak ki, és részben „Az új demokráciáról" című munkájában fogalmazódtak meg.

Szeptember 10.

A szövetséges megfigyelő misszióból kiemelkedik az energikus John Service. A Mao Ce-tunggal való legutóbbi találkozásán

egész sor olyan kérdést vetett föl, amelyeket véleménye szerint tisztázni kell. Enélkül nincs értelme a további tárgyalásoknak.

Voltaképpen az amerikaiak ezt közlik Mao Ce-tunggal: „Felelj – és világossá válik előttünk a hited."

Service megkérdezte Mao Ce-tungot, milyen politikai és gazdasági alapokon lehetségesek az amerikai tőkeberuházások, s mi a véleménye a nagy ipari komplexumok amerikai vezetéséről (vagy részvételéről a vezetésben). Service-t nagyon érdekelte az amerikai káderek (mérnökök, technikai és egyéb személyzet) felhasználásának perspektívája. Egyenesen megkérdezte Mao Ce-tungot, miként képzeli el Kína eljövendő államrendszerét (formai és minőségi jegyek), és miképpen akarja a KKP megragadni a hatalmat. Beszélgetés közben kifejtette az amerikaiak előzetes véleményét egy ilyen eljövendő rendszerről.

„A gazdasági programjuk? – kérdezte Service. – A lényege, a szakaszai? Követik-e a Szovjetunió példáját, és elsősorban az ipari alapot fektetik-e le? Létrehozzák-e iparukat, nem törődve az alacsony életszínvonallal? Az életszínvonal rovására?"

Service fiatal, energikus, kitűnő memóriája van. Mao részletes válaszokat adott neki. Időnként kioktatta az amerikait. Olykor egyszerűen előadást tartott neki, kedvelt szokása szerint. Service végighallgatta, nem szakította félbe, majd ismét kérdéseket tett föl. Kérdései pontosak és következetesek voltak. Ha Mao kitért a válasz elől, egy sor kiegészítő kérdéssel szerezte meg a szükséges információkat.

Közölte a KKP elnökével, hogy Washingtonból nagyon fontos utasítást kapott. Az amerikai nagykövetséget tájékoztatták, hogy kívánatos a csungkingi kormány átszervezése. Ezért Csang Kajseket ennek megfelelően befolyásolják majd. Megdolgozzák az ország közvéleményét is (Kína központi lapjait, a társadalmi csoportokat, a politikusokat stb.). Service kijelentette, hogy a Fehér Ház célszerűnek tartja az új, koalíciós kormány létrehozását. Egy ilyen kormányban helyet kell foglalniuk valamennyi befolyásos politikai szervezet, csoport és párt képviselőinek, beleértve természetesen a kommunista pártot is.

Ilyenformán az amerikaiak kínai politikája új fázisába lépett. Washington kulcspozíciókat akar szerezni az országban. Ezért ellenőrzése alá igyekszik vonni a Különleges Körzetet is. Roose-

velt adminisztrációja nem látja akadályát annak, hogy a Különleges Körzetben Amerika-barát csoportosulást hozzon létre.

A politikai kérdéseket amerikai részről Ludden és Service dönti el. Washington felhatalmazása nélkül nem volna bátorságuk ilyesfajta kapcsolatok teremtéséhez. Feltétlenül meg kellet kapniuk a megfelelő instrukciókat.

A katonai kérdéseket Barrett dolgozza ki.

A KKP KB elnökével folytatott tárgyalásán Service-t különösen az érdekelte, mi a véleménye a kommunista párt vezetőségének arról a szerepről, amelyet a Szovjetunió játszhat Kína iparosításában, s ezzel kapcsolatban hogyan értékelik általában a külföldi tőkebefektetéseket.

Service úgy irányítja a megbeszéléseket, hogy partnereiben nem támadnak kételyek Kína jövendő államrendszerét illetően. A népi Kínáról van szó, amelyben a KKP vezető erő (bár Service egyetlen szót sem ejtett erre vonatkozóan).

Az amerikai misszióban Service-é a kezdeményezés. Az első hetekben még kerülte a politikai témákat. Több esetben, amikor a kínai elvtársak politikai kérdéseket akartak megvitatni, kitért a válasz elől, kijelentve, hogy őt, miként a szövetséges megfigyelő misszió többi tagját is, kizárólag a katonai terület érdekli. Most átállt a tisztán politikai jellegű kérdések megvitatására, s úgy tűnik, e tekintetben az Egyesült Államok teljhatalmú képviselője. Kétségtelen, hogy beszélgetéseinek eredményeit jelenti Csungkingnak, s onnan Washingtonba továbbítják beszámolóit. Lényegében véve egyeztetik az Egyesült Államok politikáját és a KKP vezetőségének politikáját: meghatározzák a közös célokat, megvizsgálják egy ilyesfajta szövetség megbízhatóságát és kölcsönös előnyeit. És egész idő alatt láthatatlanul is érződik a Szovjetunió jelenléte. Ezt a megbeszélések valamennyi résztvevője érzékeli, és ez arra készteti őket, hogy ne mondjanak ki mindent és ne bízzanak egymásban teljesen ...

Az utóbbi négy hétben Service sok felelős vezetővel folytatott megközelítőleg ugyanolyan tartalmú beszélgetéseket, mint a KKP KB elnökével. Az amerikai sokszor találkozott Je Csien-jinggel, Po Kuval, Csou En-lajjal és másokkal.

Mao Ce-tung nem közli velem e beszélgetések tartalmát. Csak nagyon megközelítő információt kapok, amely olykor homlok-

egyenest ellentétes a dolgok valódi állásával. A tájékozódásban Po Ku segít.

Raymond Ludden nem valami bőbeszédű. Rendszerint Barrettot vagy Service-t kíséri. Az amerikaiak otthonosan mozognak Jenanban...

Szeptember 11.

Service, Ludden és Barrett találkozott Csu Tevel és Je Csien-jinggel. Részletesen megvitatták a hungsangi tanácskozás tapasztalatait. Ezen a tábornokok kidolgozták a japánellenes hadműveletek tervét (az ellentámadás terve). De az amerikai képviselők egész sor feltételt szabtak Csang Kaj-seknek. A kuomintangista hadosztályok harckészültségi foka igen alacsony. A legrövidebb időn belül 60 új, teljes létszámú hadosztályt kell szervezni, s valamennyi új hadosztályt különleges oktatási központokban kell kiképezni az amerikai instruktorok irányításával. (Wedemayer vezérőrnagy már szervezi a hadosztályokat.) Az Egyesült Államokból nem kevesebb mint 50 000 tiszt érkezik instruktori és tanácsadói teendők ellátására. Az Egyesült Államok azonban kategorikusan megtiltja, hogy ezeket az új fegyveres erőket a kommunisták ellen vívott harcra (polgárháborúra) használják fel.

Hungsangban a szövetségesek figyelmeztették a kínai vezérkart, hogy hiába építik az ellentámadás tervét kizárólagosan Chennault tábornok légi hadseregének erejére (a légiflotta egy része Indiában állomásozik, és csak közvetve vesz részt a hadműveletekben), valamint az amerikai tengerészgyalogságra. Az Egyesült Államok nem tud valamennyire is jelentékeny számú tengerészgyalogost küldeni Kínába.

Szeptember 12.

A KKP vezetősége részletesen megvitatta a hungsangi tanácskozás tapasztalatait. Megfelelő határozatokat hoztak.

A határozatokról fogalmat alkothatunk, ha megismerkedünk

azokkal a követelésekkel, amelyeket Csu Te és Je Csien-jing támasztott a szövetséges megfigyelő misszióval szemben. A KKP vezetősége követeli, hogy fordítsanak figyelmet az amerikai fegyverek elosztására a jövőben is, mert Csang Kaj-sek kisajátítja a fegyverek legnagyobb és legértékesebb részét. (Egy percig sem kételkednek abban, hogy az amerikaiak el fogják látni fegyverrel a Különleges Körzetet.) Ami a fegyverek mennyiségét illeti, a kommunista párt vezetősége a szállítmányok 50, de legkevesebb 30 százalékára tart igényt.

Az amerikaiak értésükre adták a kínai elvtársaknak, hogy Donald Nelson és Patrick Hurley ismeri az ellentámadás előkészületeit, és erre vonatkozólag valószínűleg megbeszéléseket folytat majd Csang Kaj-sekkel és Ho Jing-csinggel.

Barrett azt mondta, hogy Hurley-t és Nelsont feltétlenül érdekli a Különleges Körzet problémája, ez most az egyik legfontosabb helyet foglalja el az amerikai politikában. Ezért Nelson és Hurley időt szakít magának a Különleges Körzet meglátogatására és a találkozásra Mao Ce-tunggal. Ugyanilyen szellemben nyilatkozott Service is.

A KKP KB elnökének utasítására haladéktalanul összeállították és Csungkingba küldték a meghívót. Nelson és Hurley az amerikai politikának pontosan azok a figurái, akikkel Mao feltétlenül találkozni akar.

Je Csien-jing és Csu Te követeléseire az amerikai misszió vezetője kijelentette, hogy megérti a KKP vezetőségének aggályait, de a kínai vezetésnek hivatalos dokumentumban kell megfogalmaznia álláspontjait. „Akkor elküldöm majd ezt a dokumentumot a parancsnokságomnak" – ígérte David Barrett.

Kétségtelen, ha a KKP vezetőségének (a fegyverszállításokra vonatkozó) kérését megfelelően kielégítik, a Különleges Körzetet elárasztják majd az amerikai tanácsadók, a különböző rendű és rangú szakértők.

Az amerikaiak a kérés elutasítása esetén is igyekeznek majd elárasztani a Különleges Körzetet saját instruktoraikkal. Erről már beszélgettek a szövetséges megfigyelő misszió tagjai.

Amikor tudomást szerzett Barrett kéréséről, Mao Ce-tung úgy rendelkezett, hogy sürgősen állítsák össze a dokumentumot. Ezt már aláírták és átadták a misszió vezetőjének.

Bármit mondanak is az amerikai megfigyelők, Washington a fegyverszállítások kérdését összeköti Kína politikai jövőjével. Washingtonban nem bizonyosak afelől, hogy Mao Ce-tung a fegyverek birtokában nem kerül-e ki az amerikai ellenőrzés alól. Az amerikai misszió éppen amiatt van itt, hogy elemezze a 8. Hadsereg és az Új 4. Hadsereg fölfegyverzésével kapcsolatos valamennyi lehetőséget.

Lehetséges, hogy az amerikaiak ezzel kapcsolatban nincsenek egy véleményen. A végleges véleményük még nyilván nem alakult ki. Az amerikai politikusok konzervatívabb része fél a Mao vezette KKP-val vállalt szövetségtől, és amellett foglal állást, hogy a lehető legnagyobb mértékben szilárdítsák meg Csang Kaj-sek rendszerét. Az amerikai politikusok másik része (Service feltétlenül az ő képviselőjük) jól megérti, hogy Kína a forradalmi útkeresés időszakát éli és kockázatos lenne, ha kizárólag Csang Kaj-sek mellett köteleznék el magukat. Elfogadható politikai döntéseket és új szövetségeket kell keresni ebben a „nemzeti (!) erőben". S véleményük szerint (kivált Service adta ezt tudtul) a kommunista párt vezetősége tökéletesen elfogadható partner. Az ilyen vezetőséggel szót lehet érteni. E döntés meghozatalakor nyilván figyelembe vették a Mao Ce-tung-i vezetésnek a Szovjetunióhoz és az SZK(b)P-hoz való viszonyát. John Service saját viselkedésével arról igyekszik meggyőzni kollégáit, hogy nem kell félni a „szörnyűséges forradalmi frazeológiától" és az elkerülhetetlen forradalmi eseményektől . . .

Mindez egyelőre csak az én föltevésem, amelyet azonban súlyos tények erősítenek meg. Vajon melyik álláspont kerekedik felül az amerikai politikában?

Szeptember 13.

De Gaulle hivatalosan Franciaország miniszterelnöke lett.

A szövetséges csapatok átlépték Németország határát.

Szeptember 11-én a japánok újabb csapást mértek Huangsaoho körzetében.

A soron következő vendég is Jenanba érkezett. Ez Mister MacFisher, az Egyesült Államok kínai katonai tájékoztatási irodájának vezetője.

Az amerikaiak hangulatából ítélve, az Egyesült Államoknak nincs szándékában diplomatákat tartani Jenanban, mert fél Csang Kaj-sek elégedetlenségétől. John Service és Raymond Ludden a csungkingi amerikai nagykövetség hivatalos munkatársai. Jenani tartózkodásukat úgy lehet értékelni, mint Jenan tényleges elismerését. Ezt nem engedheti meg Csang Kaj-sek, a szövetségesek legfőbb védence. Éppen ezért Service fenyegető hallgatással fogadja a kínai elvtársak minden arra vonatkozó javaslatát, hogy nyissák meg Jenanban az Amerikai Egyesült Államok képviseletét. Úgy látszik, erre vonatkozólag szigorú utasításokat kapott, bár érződik, hogy nem ért egyet velük.

Service legújabb közlése Washington megváltozott álláspontjáról (hogy követelni fogják Csang Kaj-sektől a koalíciós kormány létrehozását) nagy hatással volt a KKP vezetőségére. A KKP KB elnöke utasította csungkingi képviselőit, hogy aktívan lássanak hozzá a kuomintangista kormány ellenzékének tömörítéséhez.

Csungkingban Tung Pi-vu (a kommunista párt egyik alapító tagja) és Lin Po-csü képviseli a KKP-t. Mao másodszor táviratozott nekik, hogy késlekedés nélkül szervezzék meg a kormánnyal szemben álló valamennyi erő fellépését. Ellenzéki megnyilvánulásokra számítanak a sajtóban, valamint a Nemzeti Politikai Tanács most folyó ülésszakán is. Mao követelte, hogy minden társadalmi erő vegye bírálat alá a kormányt.

A katonai kudarcok sorozatai és a gazdaság válságos helyzete elősegítik az ellenzéki hangulatok kialakulását a kínai társadalomban. Mao arra ösztönzi képviselőit, hogy ügyesebben használják ki a kedvező lehetőségeket.

És a tényekből ítélve, a kommunista párt képviselői már aktívan hozzákezdtek Csang Kaj-sek és a Kuomintang jobbszárnyának ostromához.

Megerősiti ezt a tekintélyes újságíró és politikus, Hu Csen-cse váratlan látogatása. Ez az úr a csungkingi „Takungpao" szerkesztőségének vezetője. A napokban látogatást tett Tungnál és Linnél. A liberális újság főszerkesztője azt mondotta, hogy a

kommunista párt feltétlenül sikert ér el. Nagyon élesen nyilatkozott Csang Kaj-sek igazgatási módszereiről, szidta a kormányt, és dicsérte a kommunista pártot. Kijelentette, hogy a kommunista párt élvezi a kínai nép támogatását, s ami nem kevésbé fontos, a külföldiek bizalmát.

Hu Csen-cse lapja az egyik legliberálisabb csungkingi újság, főként értelmiségi körökben népszerű. Csang Kaj-sek kormánya nemegyszer vetett ki különféle bírságokat a lapra, s volt már rá példa, hogy betiltották.

Szeptember 14.

MacFisher a KKP vezetőségével folytatott megbeszélésein kifejtette azt a nézetét, hogy Jenanban a központi iroda fiókjaként katonai információs osztályt kell létrehozni. MacFisher azonban nem túlságosan töri magát.

David Barrett ezredes, a szövetséges megfigyelő misszió vezetője az első hetekben óvatoskodott, elkerülte a fontos kérdések megvitatását, semmit sem ígért, és nem mondott határozott véleményt. Most merőben másként viselkedik. John Service-hez hasonlóan élesen bírálja „Csang Kaj-sek rezsimjét", a központi kormány képtelenségét a helyzet ellenőrzésére, a kuomintangista hadseregek megbízhatatlanságát. Az ezredes elítéli Csang Kaj-seket, amiért a kommunista párt ellen van, s hangsúlyozza a Különleges Körzet és a KKP politikája iránti baráti érzelmeit.

MacFisher a maga részéről arra kérte a KKP vezetőségét, engedje meg, hogy alárendeltjei a Különleges Körzetben dolgozzanak. Most fölvetette az amerikai földerítők, az ellenséges csapatok körében végzett propagandamunka szakértőinek meghívását. Ez a csoport MacFisher véleménye szerint az ellenfél harcoló egységeinek és hátországának szétzüllesztésére lesz hivatott. A csoport törzskarát Jenanban szállásolnák el.

Mao legfőbb segítőtársa a szövetségesekkel folytatott tárgyalásokon Csou En-laj. Je Csien-jing szoros egyetértésben tevékenykedik Csouval. Liu Sao-csit lefoglalják a kongresszus előkészületei és a pártélet különféle teendői.

Szeptember 15.

David Barrett kövérkés. 45–50 éves. Nagyszerűen beszéli a pejpingi tájszólást. Viselkedése egyszerű. Zubbonyának mandzsettáit rendszerint könnyedén felgyűri. Nyakkendőjét hanyagul inge alá tűri. Bakancsa kopott. Kissé morcos arckifejezése ellenére barátságos.

▪

A KKP KB elnökének nincsenek barátai. Megvannak a szükséges emberei, de barátai nincsenek. Az ő szemében csak az az ember értékes, akire éppen szüksége van, aki hasznára van. Ráadásul veszélyesen egybemossa személyes érdekeit „saját" forradalmának érdekeivel. A forradalmat nem tudja másként elképzelni, csak mint a saját tulajdonát. A személyes érdekeken kívül számára minden értelmét vesztette. Többek között a forradalom is. Különleges becsvágy ez. Mao eléggé közömbös az élet kényelme iránt. A hatalom a beteljesülés.

Sok emberrel érintkezik, de fölöttébb zárkózott. Lényegében véve magányos. Véglegesen, veszélyesen magányos.

Ereje az intuícióban van. Nem annyira érti, mint inkább érzi a marxizmus legyőzhetetlenségét századunk forradalmi megrázkódtatásaiban. Ügyesen használja a „realitás marxizmusát" a hatalomhoz vezető út megtisztításához. A forradalmi vihar révén kerül hatalomra. Eltorzítja a marxizmust minden alkalommal, amikor ez a filozófia összeütközésbe kerül személyes nézeteivel. Eközben demagógiával álcázza magát.

Tevékenységének lényege: a legmegfelelőbb taktika kiválasztása a hatalom megragadásához. Az elveknek csak annyi jelentőségük van számára, amennyiben mások forradalmi elkötelezettségét érintik. S ez nagyon kényelmes neki. Kiszolgáltatja az embereket akaratának. Az elvek sok millió embert köteleznek, és ő az elvek nevében szónokol, de önmagát szabadnak érzi tőlük.

Szeptember 16.

A kínai frontot áttörték, és az áttörés mélysége dinamikusan növekszik. Már közvetlenül Kujjang körzetében folynak a harcok. Szeptember 14-én sietősen evakuálták a kujlini légitámaszpontot. A támadó japán csapatok létszáma megközelítőleg 150 000 fő.

*

A jenani lap rendkívül figyelemreméltó vezércikket közölt. Az amerikai misszionak előre tudomására hozták a cikk tartalmát. De befejező része teljes meglepetésként érte őket.

E lépésnek az a célja, hogy rákényszerítsék a szövetségeseket a fegyverek egyenlő arányban való szétosztására, egyformán részesedjék belőlük a központi kormány és a Különleges Körzet. E cikk komolyan érzékeltette, hogy mindenképpen igényt tartanak az amerikai fegyverekre.

A cikk másik célja a tárgyalások ösztönzése, hogy azok konkrét eredményekre vezessenek.

A harmadik cél Csang Kaj-sek meggyöngítése, a neki nyújtott amerikai segítség korlátozása.

A vezércikk részletes adatokat közöl a Kínának nyújtott amerikai segítségről és a hadianyagok, fegyverek, élelmiszerek szétosztásáról.

A hungsangi tanácskozás ürügyet szolgáltatott a fegyverszállítások kérdésének végleges eldöntéséhez. A kérdést az amerikaiaknak szögezték.

Szeptember 17.

Barrett ezredes, miután megszemlélte az egyik dandárt, végül is úgy összegezte tapasztalatait, hogy célszerű lenne a 8. Hadsereg és az Új 4. Hadsereg bevonása a szövetségesek eljövendő japánellenes hadműveleteibe.

A szövetséges megfigyelő misszió vezetője ismertette beszámolójának legfontosabb következtetéseit a kommunista párt

katonai és politikai vezetésével. Ez a beszámoló volt az első összegezése a misszió majd kéthónapos tartózkodásának a Különleges Körzetben.

Jenanban nagyon elégedettek Barrett következtetéseivel.

A misszió vezetője elküldte beszámolóját parancsnokságának Csungkingba.

Szeptember 18.

A japánok délnyugati irányban támadnak a vasútvonal mentén. A betörés mélysége már meghaladja a 200 kilométert. A légtérben Chennault az úr. De ez nem csökkenti a japán offenzíva ütemét.

A japánok a betörés mélységében kisebb csoportokra tagozódnak, és az arcvonal mögöttes területein tevékenykednek.

Emberek tízezrei menekülnek a vasútvonal mentén. A vasúti közlekedés megbénult.

Szeptember 19.

Csang Kaj-sek beszédet mondott az ország helyzetéről a Nemzeti Politikai Tanács ülésszakán.

A japánok elfoglalták a Csüanhszing szorost, s így megnyílt előttük az út Sanhszi tartományba. A 93. kuomintangista hadsereg harc nélkül visszavonult. Csang Kaj-sek parancsára agyonlőtték a hadsereg parancsnokát és néhány főtisztet.

A japánok igyekeznek elfoglalni az amerikai csapatok repülőtereit és fő támaszpontját. Az amerikaiak kiürítették Kujlint.

Így tehát egész Kelet-Kína felett japán zászló leng.

Szeptember 22.

Mao Ce-tung két óra hosszat beszélgetett velem. Szavainak lényege:

Az amerikaiak nem tudják egymagukban megoldani a kínai

kérdést, s még kevésbé a távol-keleti kérdések egész komplexumát. A döntő szakaszban elkerülhetetlen Moszkva részvétele. Ez a részvétel a Szovjetunió déli határainak biztosítása, azaz az életbevágóan fontos szovjet érdekek rendezése mellett megoldhatja egyúttal a „kínai csomót" is. Csang Kaj-sek kétségtelenül Moszkva részvétele ellen van.

A Szovjetunió óriási veszteségeket szenvedett, és nyilvánvalóan hiányában van az élő erőnek. Mi készek vagyunk segíteni. A KKP vezetősége kiválogatna több mint tízezer parancsnokot, és átképzésre Szibériába küldené őket. Ez a parancsnoki kar irányítaná új, hatalmas hadseregünket, amely hatékonyan segítené a Szovjetunió csapatait Mandzsúriában és a japánok által elfoglalt többi körzetben.

Amikor veszélybe került a szovjet Távol-Kelet, a KKP habozás nélkül kijelölte a két legjobb ezredét. Ugyanez történhet a jövőben is, de hasonlíthatatlanul nagyobb méretekben.

E kijelentések értelme annyira átlátszó, hogy nem igényel kommentárt.

Este tanácskozott Barrett, Csu Te és Je Csien-jing.

Csu Te és Je Csien-jing kijelentette, hogy „ha Csang Kaj-sek kormányát és legfelsőbb parancsnokságát nem szervezik át s a KKP nem kap fegyvert, hadianyagot és egyéb segítséget az amerikaiaktól, akkor ez az offenzíva – különösen a japánok szétverése után – elkerülhetetlenül hosszadalmas polgárháborúhoz vezet. Az Egyesült Államok érdekelt a kereskedelemben, a tőkeberuházásokban és a piac stabilizálásában. A polgárháború kárt okozna az amerikai gazdasági érdekeknek . . ."

Csu Tet és Je Csien-jinget a KKP KB elnöke instruálta.

Arra az esetre, ha terveik kudarcba fulladnának, a KKP vezetői komoly politikai lépést készítettek elő. Mao Ce-tungnak az a szándéka, hogy létrehozza a Különleges Körzetnek és az ellenfél hátországában szétszórt valamennyi bázisának (Sanhszi, Hopej, Santung, Csiangszu, Honan, Hunan stb.) egyesített kormányát. Lényegében tehát létrejönne Kína második kormánya. A KKP vezetősége nemcsak hogy nem leplezi ezt a tervét: mindenképp igyekszik beavatni abba a szövetségeseket.

Az amerikaiak nem tiltakoznak, de azt javasolják, hogy nevez-

zék a kormányt valahogy másként, például így: „Kína felszabadított körzeteinek egyesített demokratikus bizottsága".

A KKP vezetősége a maga részéről egyetért ezzel, mert számításba veszi, hogy egy ilyesfajta elnevezés nem fogja megrémíteni a tengerentúli szövetségeseket.

Szeptember 23.

A helyi lap vezércikke ismét kategorikusan követeli a kormány és a főparancsnokság átszervezését, a kapituláns és fasiszta elemek eltávolítását az államapparátusból.

Elkészült több más cikk is. Megsemmisítő bírálattal illetik Csang Kaj-sek rendszerét, és magasztalják a Különleges Körzet gazdasági életét.

Mao Ce-tung utasítására értekezleteket és gyűléseket szerveznek. A szónokok megbélyegzik a Kuomintangot és a csungkingi kormányt („Le az egypárti diktatúrával!").

A KKP vezetői kezdetben az amerikai útmutatásoknak megfelelően foglaltak állást az adott kérdésekben, de most egyre önállóbbak. Ebben segítségükre vannak a japánok Kujlin ellen intézett sikeres offenzívájukkal.

Az amerikaiakon nem látszanak meg a katonai kudarcok. Estélyeket rendeznek, isznak, kártyáznak, hallgatják a gramofont.

Szeptember 24.

Jenanban nagy reményeket fűznek Stilwell látogatásához. Mao a magas beosztású amerikai tábornokkal való személyes találkozások révén akarja átfogóan és gyorsan megoldani az összes kérdést. Ráadásul éppen ez a tábornok felel a Kínába küldött amerikai katonai szállítmányokért. Tőle meg lehet kapni a fegyvereket és a hadianyagot, megkerülve a közbeeső hivatalok bürokratikus huzavonáját.

A tábornok várható látogatását itt a legszigorúbb titokban tartják.

A szövetséges megfigyelő misszió közben tovább keresi az

együttműködés lehetőségeit. Az amerikaiak megbeszéléseket folytatnak a japánellenes felderítő munka összehangolására és irányítására. A KKP vezetősége megvitatja ezt a tervet a szövetségesekkel, de nem ez az, amire Mao Ce-tungnak legfőképpen szüksége van. Hiányoznak a fegyverek, a hadfelszerelések, amelyekre úgy vágyik.

A KKP vezetőségének egyértelmű véleménye szerint a fegyver- és hadianyag-szállítmányok maguktól megoldanák a többi kérdést. S ezt értésére is adják a szövetségeseknek.

Az amerikaiak azt javasolják, hogy a jenani felderítő központot lássák el amerikai szakemberekkel, a szükséges anyagi alappal és valutáris kerettel.

A fegyverszállítmányok kérdésének megoldása nélkül mindezek a javaslatok legföljebb csak vitatémák lehetnek.

Szeptember 25.

A Különleges Körzetben intézkedéseket tesznek a hátország megszilárdítására és a gazdaság fejlesztésére. A hadsereg tevékenyen részt vesz a különféle gazdasági munkákban. A csapatok a betakarítási idényben védelmezik a parasztokat. Ez biztosítja a körzet élelemellátását és a parasztság támogatását.

*

Az utóbbi hat hónapban Kínában a helyzet a lehető legkedvezőbben alakul a kommunista párt vezetősége számára. A honani és a hunani arcvonal teljes összeomlása lehetővé tette, hogy gyors ütemben bővítsék mind a báziskörzetek területét (és számát), mind pedig a párt befolyási övezetét. Növekszik a párt tekintélye.

Mindez nagyon megnövelte a KKP vezetőségének esélyeit az amerikaiakkal folytatott alkuban. Mindenesetre az amerikaiaknak komoly szándékuk, hogy felhasználják a KKP fegyveres erőit az ellentámadáshoz Japánnal szemben. A szövetségesek minden erőfeszítése arra irányul Kínában, hogy megszervezzék

a nagy erejű és széles körű ellentámadást, amely mintegy nyitánya lesz partraszállásuknak a Japán-szigeteken.

*

A KKP KB elnöke alaposan megszervezte a külföldi tudósítók látogatását (most már: látogatásait). Csang Kaj-sek katonai kudarcai, a Kuomintang vezetőinek és hivatalnokainak korrupciója, valamint a tisztikar megvesztegethetősége láttán a Különleges Körzet nagyon is vonzónak tűnik.

A Különleges Körzetre már jó néhány éve nem fejtettek ki nyomást a japánok, s így lehetősége volt megerősödni. A KKP vezetősége viszonylagos rendet teremtett, s ez paradicsomi állapotként hat a kuomintangista tartományok nyomorához és leromlásához képest. Mindezt alaposan ki is használja a KKP vezetősége.

A külföldi sajtóban szűkszavúan ugyan, de pozitív visszhangok jelennek meg a Különleges Körzetről és Mao Ce-tung vezetéséről. Ezeket is lelkiismeretesen számon tartják. E cikkek szerzői a jövőben különleges fogadtatásra számíthatnak (mint ahogy ez már előfordult).

A szövetséges megfigyelő misszió tagjainak megjegyzéseiből és replikáiból arra lehet következtetni, hogy egészében véve bennük is jó benyomás alakult ki a Különleges Körzetről.

Most, a körzet javuló helyzetére és fegyveres erejére támaszkodva, Mao Ce-tung kezdeményezi a játszmát. Kivetette a csalétket. Az amerikaiaknak most már csak rá kell harapniuk. S akkor Mao megkapja a fegyvert, és talán Washington politikai pártfogását is elnyerheti. Az ilyesfajta pártfogás segíthetné a belpolitikai kérdések rendezését az országban.

A kérdés csak az: lemond-e a Fehér Ház csungkingi védencéről? A tárgyalásoknak ezt a vonatkozását eltitkolják. De számos tényből teljesen világos számomra, hogy Mao partnere akar lenni az amerikaiaknak.

Szeptember 26.

Az amerikaiakkal folytatott tárgyalásokon Csou En-laj nagyon aktív. De – miként erről meggyőződhettem – aktivitásában kizárólag az a törekvése vezérli, hogy a hatalmon levők között maradhasson. A politikai momentumoknak nincsenek számára különösebb jelentőségük. Sőt, elveit igen sűrűn váltogatja.

Csou egész aktivitása Mao Ce-tung politikai nézeteinek keretei között marad. Önálló akcióit leginkább csak az elvtársai iránt érzett irigység motiválja; különösen Liu Sao-csire féltékeny. Csounak több hajlandósága van a gyakorlati ügyekhez, mint az íróasztal melletti teoretizáláshoz. Amúgy is mozgékony, beszéde heves.

Zsen Pi-si, bár a hadsereg politikai munkása volt, még a jelét sem mutatja semmiféle kezdeményezésnek. Ő mintegy Mao megbízottja, bizalmi embere. Pontosan követi az előírásokat.

Csu Te pontosan a kettőjük ellentéte: a sok megpróbáltatás közepette sem veszítette el jóindulatát és optimizmusát.

Az utóbbi napokban Mao gondterhelt és szűkszavú.

*

A japánok szokatlan kegyetlenséggel bánnak a lakossággal. S ha taktikai megfontolásokból el kell hagyniuk a meghódított területeket, kiirtják a lakosságot; nem kímélik a gyerekeket, öregeket, asszonyokat sem. Fölégetik a falvakat, városokat, vetéseket, s az életben maradt embereket éhhalálra ítélik.

Szeptember 27.

A hatalmat Mao Ce-tung föléje helyezi mindenfajta pártérdeknek. A Szovjetunió háta mögött saját kedvére kívánja rendezni a távol-keleti kérdést.

Csang Kaj-sek katonai kudarcaira spekulálva, az amerikaiak számlájára szeretne megerősödni, hogy a későbbiekben akaratuk ellenére Kína vezető erejévé váljék. Ennek érdekében nemcsak

a párt nevét hajlandó megváltoztatni, hanem kész elárulni a Szovjetunió érdekeit is.

Mao Ce-tung úgy véli, hogy a Szovjetuniót túlságosan legyengítette a fasiszta Németországgal vívott harc, és ezért nem tud gyorsan és hatékonyan hadműveleteket folytatni a Távol-Keleten. Ha pedig ez így van, minek vegye magának a fáradságot? ... Mao megítélése szerint az amerikaiak esélyei sokkal kedvezőbbek, s ezért mindenáron partnerük kíván lenni. Szerinte vitathatatlanul most dől el a Távol-Kelet és Kína sorsa. S a legfőbb döntőbíró – csakis az Egyesült Államok!

Szeptember 28.

Mao Ce-tung számításba veszi, milyen fokon érdekeltek az amerikaiak a kommunista párt fegyveres erőinek megerősítésében. Véleményem szerint már sejti, hogy az amerikaiak aligha szakítanak Csang Kaj-sekkel, és orientációjuk nem változik meg lényegesen. Pedig Mao leghőbb álma, a kapcsolatoktól várt ideális eredmény éppen ez lenne.

A szövetségesek szeretnék felhasználni a KKP fegyveres erőit, de úgy, hogy az országban ne változzanak meg a politikai erőviszonyok. Csang Kaj-sek az ő emberük. A kommunista párttól, mint új szövetségestől, tartanak.

Csang Kaj-sek abszolút megbízható. „Szilárd támasz a bolsevizmus elleni harcban." Mao mögött pedig a kommunista párt áll. Hogyan viselkedik a továbbiakban Mao? – ez a legfőbb problémájuk, ebből fakad minden kételyük. Nem hihetnek csakis a szavaknak. Hinnének neki, de félnek ... Ezért az amerikaiak megpróbálják legalább látszólag demokratizálni a kuomintangista rendszert, hogy haladónak tűnjék.

Jenanban sok szó esik a csungkingi kormány közelgő átszervezéséről. A KKP KB elnöke aligha mulasztja el ezt az alkalmat. Erről tanúskodik a helyi sajtó új, Csang Kaj-sek-ellenes hadjárata. A kampány célratörő, bár érzékelteti, hogy a helyzet megváltozhat. Az ilyesfajta véleményekhez sorolhatjuk Lin Po-csü felszólalását a Nemzeti Politikai Tanács ülésszakán. Lin Po-csü erélyesen követelte a kormány átszervezését.

Jellemző, hogy Lin Po-csü beszédét egyeztették csungkingi felelős amerikai személyiségekkel. Mao mindenáron arról szeretné meggyőzni a szövetségeseket, hogy lehetséges az együttműködés: bizonyítgatja lojalitását, és szorosabb kapcsolatokra ösztönzi őket.

El tudom képzelni, mennyire aggasztja és dühíti ez Csang Kaj-seket!

Szeptember 29.

Kínában a japánok elfoglalták a hét legfontosabb repülőteret, ezzel nehéz helyzetbe hozták Chennault légierejét. Tíz japán hadosztályt, amely Indiába akart betörni, visszavetettek Burmába.

*

Li Fu-csun, Li Li-szan és Csou En-laj nagyon régen, 1918 vagy 1919 óta ismerik Mao Ce-tungot.

Li Fu-csun öt évig tanult Franciaországban (1924-ben tért vissza). 1924 óta a KKP KB Politikai Bizottságának tagja. Katonai-politikai munkatárs. Részt vett a hosszú menetelésben. Most 44 éves. Sovány. Arcvonásai határozottak, mozdulatai energikusak.

Mao Ce-tung azt mondta nekem, hogy Li Ko-nung a párt megbízásából dolgozott a kuomintangista katonai szervezetekben. Csak azt nem nevezte meg pontosan, hogy melyik párt megbízásából.

Nyilvánvaló, hogy a Különleges Körzet körül elhelyezkedő 28 kuomintangista hadosztály (Csang Kaj-sek csak 16 hadosztályról beszél) nemcsak és nem annyira azért van itt, hogy kivárja a kedvező alkalmat a KKP központi bázisának szétzúzásához, mint inkább annak megakadályozása végett, hogy a KKP csapatai elszakítsák a szomszédos területeket. Ez Mao Ce-tung régi taktikája: a KKP-nak és a Kuomintangnak a japánellenes egységfrontról szóló szerződését a központi kormány területeinek elfog-

lalására használja fel. Ezzel a szerződéssel takarózik, s bár ő sérti meg, Csang Kaj-seket vádolja.

A kommunista párt vezetőségének a kuomintangista blokád miatti keserű panaszait csak az motiválja, hogy Mao Ce-tung dühös, amiért a központi kormány korlátozza területrabló akcióit. Mao nem hajlandó lemondani arról a politikájáról, hogy polgárháborút folytat más eszközökkel és módszerekkel, és semmibe veszi a japánellenes harc követelményeit.

*

A KKP KB elnöke, akit az amerikaiak megkülönböztetett bizalmukkal és jóindulatukkal tüntetnek ki, feltárja előttük politikájának lényegét. Még engem is (pedig én aztán sok mindennek tanúja voltam itt!) megdöbbent, milyen messzire megy az ígéreteiben, a biztosítékaiban, amelyek már-már árulással egyenlők.

A szövetségesek jóindulatától ellágyulva nem csinál titkot Moszkva iránti valódi érzelmeiből. Po Ku elvtárs sok mindent a tudomásomra hozott Mao Ce-tung e szégyenletes magatartásáról.

Szeptember 30.

A katonákkal folytatott beszélgetéseimből kirajzolódik a japán offenzíva megközelítő képe. Ha a támadás ilyen ütemben folytatódik, Kínát hallatlan mértékű katonai vereség érheti.

Az áttörés körzetében a központi kormány mintegy 100 000–130 000 katonája tartózkodott. Egyéb csapatok nem voltak a közelben. Az utánpótlás elégtelensége kizárja, hogy időben csapatokat vonjanak össze az ellentámadáshoz.

A támadó japán csapatok állományában ott volt a 22., a 3. és a 13. gyalogoshadosztály; a 19. és a 23. önálló dandár stb. A támadás általános iránya: Kína szíve, Kujcsou tartomány.

Az emberek tömegesen menekülnek, éhség, betegségek tizedelik őket, fosztogatók garázdálkodnak. Sok millió ember veszti el hozzátartozóit, rokonait... Fájdalmas kiáltásuktól visszhangzik egész Kína.

OKTÓBER

Október 2.

Kína Nemzeti Politikai Tanácsának 3. ülésszakán felszólalt Jenan képviselője, Lin Cu-han, s követelte a Különleges Körzet blokádjának feloldását, a KKP legalizálását, s a fegyveres erők egyesítését a közös ellenség elleni harcban.

*

David Barrett a kínai szokások és erkölcsök nagy szakértője. Széles körű társadalmi kapcsolatai vannak. Még főnökénél, Depas ezredesnél is népszerűbb. 1937-ig több ízben megfordult Kínában. 1937-től az Egyesült Államok katonai attaséjának apparátusában Csungkingban dolgozik. Gyakran utazott Csengtuba.

Szívélyes, vendégszerető és bizalomgerjesztő. Érdekes beszélgetőpartner. Látszólag lojális a Szovjetunió iránt. Ugyanakkor nyájassága mellett óvatos, és nem ejt ki egyetlen fölösleges szót sem.

Október 4.

Az éhínség kegyetlenül végigsöpört Honanon és Hunanon. Szemtanúk elbeszélése szerint milliók pusztultak el. Az utakon és a mezőkön, a falvakban és a városokban mindenütt hullák, megzavarodott embertömegek, banditizmus és anarchia. A lakosság nyugat felé igyekezett. Az emberek füvekkel, gyökerekkel és trágyával táplálkoztak.

Ezekben a tartományokban az 1940-es és az 1941-es év igen rossz termést hozott, majd az 1942. évi rettenetes aszály végleg felperzselt minden vetést. De az adókat mindenütt begyűjtötték, ahol csak lehetséges volt. Hamarosan föléltek minden tartalékot, és 1942 őszétől az éhínség elemi csapásként pusztított. 1943-ban

ezeket a tartományokat végérvényesen elnéptelenítették a járványok és az éhínség.

Csang Kaj-sek kormánya nem tudott megbirkózni a helyzettel. A japánok ezt kihasználták – és a front megremegett.

Október 5.

Csungkingban létrehozták a Hadkötelezettségügyi Minisztériumot. Ez irányítja a sorozásokat.

A kuomintangista ezredek, hadosztályok és hadseregek mellé amerikai tanácsadókat (tiszteket és katonákat) vezényeltek. Minden tanácsadócsoportnak közvetlen rádiókapcsolata van a kínai szövetséges parancsnoksággal. A tanácsadóknak ezt az egész apparátusát Stilwell tábornok vezeti. Ő a parancsnoka a szövetségesek elég nagy létszámú hadseregének Kínában, és egyidejűleg Csang Kaj-sek vezérkarának főnöke is (a kínai hadszíntér vezérkari főnöke).

Ho Jing-csing tábornok tölti be a kínai hadsereg vezérkari főnökének tisztét.

Stilwell parancsnoksága alatt álltak Észak-Burmában azok a katonai erők, melyek helyreállítják a kapcsolatot Indiával.

Ha jól tudom, Service és Ludden Stilwell támogatását élvezik. Másképp nem lehet megérteni azt a bátorságot, ahogy a bonyolult politikai kérdésekről vitatkoznak.

Még itt Jenanban is meg lehet állapítani, hogy a tábornokot az ésszerű energia és a határozottság jellemzi. Munkatársai leleményesek, képzettek és tapasztaltak. A legfontosabb tulajdonság, melynek alapján kiválasztotta az embereit, a kezdeményezőkészség.

Stilwellt nem olyan fából faragták, hogy megálljon a kitűzött cél előtt. Ezt meg kell adni neki.

Október 6.

Jenanba újabb amerikai katonai csoport érkezett. Előzetesen értesítve a KKP vezetését, tegnap érkezett Depas ezredes, az

Egyesült Államok kínai katonai attaséja, George Armstrong ezredes, az amerikai földerítés képviselője (hivatalosan sebész), Edward McNally ezredes és két őrmester. A csoportot William Bergin dandártábornok, a Kínában állomásozó amerikai csapatok vezérkari főnökének személyügyi tanácsadója vezeti.

Mao Ce-tung sietve a repülőtérre érkezett. Aztán elég sokáig várta a vendégek „Douglas"-ét. Az a Mao, aki különben soha senkire nem vár!

A KKP KB elnökét elkísérte Csu Te, Je Csien-jing, Csou En-laj és mások.

Mao szívósan keresi a kapcsolatokat az amerikai hadvezetés vagy az amerikai kormány magas beosztású tagjaival. Úgy látszik, meg akarja győzni őket, be akarja bizonyítani nekik az Egyesült Államok és a Különleges Körzet szövetségének lehetőségét és szükségességét. Gondolom, Mao fél őszinte gondolatait rábízni az amerikai adminisztráció kisebb közvetítőire, s ezért törekszik személyes találkozásra az amerikai politika hangadóival. Egészen bizonyos, hogy itt a tárgyalásokon, félve a nyilvánosságtól s a Moszkva előtti kompromittálódástól, Mao nem teljesen őszinte. Jobban szeret hallgatni, s nem árulja el igazi céljait és hangulatát. Számára szükségesek a tárgyalások, de nem ezredesekkel és követségi titkárokkal.

Morris Depas tapasztalt felderítő, már többször járt Kínában. Tökéletesen beszél kínaiul. Beosztottjaival közvetlenül viselkedik. Nem közlékeny típus. Kevés beszédű. Testes, kopaszodó, 50 év körüli. Alacsony termetű. Első látásra szembetűnik angolosan erős állkapcsa.

*

Csou En-laj az eseményekkel kapcsolatban általában nem nyilvánítja személyes véleményét. Közötte és Kang Seng között feszült a viszony. Mao Ce-tung hol az egyikhez, hol a másikhoz közeledve kihasználja ezt.

A legfontosabb párt- és katonai kérdések eldöntésekor Csou En-laj Mao Ce-tung legfőbb tanácsadója.

Csou szervezete rendkívül erős. Soha senkinek nem panasz-

kodott még az egészségére. Mindig sokat dolgozik, gyakran éjszaka is. Felesége Teng Jing-csao. Fogadott lányán kívül nincsenek gyermekei.

Október 7.

Nie Zsung-csen, Caj Csang, Li Fu-csun, Li Li-szan, Csou En-laj, Teng Jing-csao, Fu Csung, Lo Mej, Hszü Tö-li, Csen Ji, Vang Zso-fej, Hszüang Csing-jü és a KKP több felelős munkatársa Franciaországban tanult (Csu Te és Je Csien-jing Németországban). A taníttatás költségeit egy burzsoá népművelő szervezet vállalta magára egy hasonló franciaországi szervezettel kötött megállapodás alapján. A párizsi és a lyoni egyetem jövendő hallgatóit elutazásuk előtt különleges tanfolyamokon készítették fel.

Az oroszországi Októberi Forradalom hatására Európában megélénkültek a forradalmi mozgalmak. Különféle irányzatokhoz tartozó és tanításokat valló pártok, társaságok, szervezetek és körök alakultak.

Ezért a politikailag még éretlen fiatalemberek franciaországi tanulmánya sokukra nézve negatív következménnyel is járt. A marxista eszmékkel együtt tudatukban minden bizonnyal gyökeret vertek a különféle európai baloldali pártok koncepciói is. Sokan ezek közül a maguk szélsőséges forradalmiságával tagadták a marxizmust, a Komintern vezető szerepét, az Októberi Forradalom tapasztalatait. Jelentős befolyásuk volt az anarchistáknak, akik később a spanyol polgárháborúban oly szomorú szerepet játszottak. Ugyanebben az időben élénkült meg a tradeunionista pártok, a baloldali terrorszervezetek stb. tevékenysége is.

Li Li-szan éppen Európában szívta magába az anarchopucscsista filozófiát. Azt a filozófiát, melynek követői a puccsra és „a kínai forradalom sajátos útjaira" számítottak. Ezt a filozófiát a Komintern részletesen elemezte és kategorikusan visszautasította. Li Li-szan nézeteit Mao Ce-tung jelentős mértékben magáévá tette.

A moszkvai Szun Jat-szen Egyetem tanfolyamai nem voltak elégségesek ahhoz, hogy ellensúlyozzák, illetve megszüntessék a

mostani pártvezetők többségének kispolgári adottságait. A csengfengből ítélve, a marxista politikai gazdaságtani ismereteket csak formálisan tették magukévá. Ma a marxizmust nyíltan „dogmatizmusnak" nevezik, és „a Kínai Kommunista Párt számára elfogadhatatlannak" tartják „a forradalmi filozófia és gyakorlat nyugati klasszikus munkáit" (Mao Ce-tung kifejezése).

Ebben a megvilágításban igen érdekesek a Li Li-szan és Mao Ce-tung közötti kapcsolatok is.

Lo Mej (1927-ben a KKP KB Politikai Bizottságának tagja) – Li Li-szan közeli barátja. Csou En-lajjal és másokkal együtt hozták létre a Kínai Kommunista Párt párizsi szekcióját. Lo Mej (mostani neve: Li Vej-han) az 1920-as években egy darabig Mao Ce-tung házában lakott.

Li Li-szan 1896-ban született. Mao földije. Egy ideig baráti szálak fűzték őket egymáshoz. Franciaországi tanulmányai után Li Li-szan aktív forradalmi harcot folytatott Kínában. Kapcsolata Mao Ce-tunggal csak a futieni incidens idején romlott meg. Az incidens alapja a párton belüli hatalomért vívott harc volt. A Komintern Li Li-szant baloldali opportunista elhajlásáért eltávolította a vezetésből.

A KKP KB elnöke Li Li-szant csupán szavakban ítéli el. Ez csak eszköz a „moszkvai ellenzék" és a „dogmatizmus" ellen folytatott harcban. Hiszen Li Li-szan a Komintern megbélyegzettje, és balos tevékenységgel kompromittálta magát. Milyen kényelmes dolog az ő nevével megsemmisíteni az ellenfelet! Ez a hunani (Mao Ce-tung Hunan tartományból származik – *A szerk.*) valójában nem táplál ellenséges érzelmeket Li Li-szan iránt. A nyilvános elítélés nem több, mint politikai manőver.

*

William Bergin dandártábornok a Szolgálatért-érdemrenddel tüntette ki Barrett ezredest.

A KKP vezetősége ünnepséget rendezett a kitüntetett tiszteletére. A szabad ég alatt hatalmas asztalt terítettek. Az amerikaik, élükön Barrett-tal, sorban az asztalhoz vonultak. David Barrett egyenruháján csillogott az új kitüntetés. Virágokkal és

felkiáltásokkal fogadták. A társaság szoros gyűrűbe fogta az amerikaiakat.

Mao Ce-tung és Csu Te szívélyesen gratulált Barrettnak. Aztán Mao Ce-tung, együtt az amerikaiakkal, szívesen pózolt a riportereknek.

A vendégeket az asztalhoz hívták. Barrettot Je Csien-jing üdvözölte.

Je Csien-jing kijelentette, hogy Barrett ezredes úr érdemrendje kitüntetés a szövetséges megfigyelő misszióval gyümölcsözően együttműködő kínai kommunisták számára is.

Je Csien-jing beszédét Ma Haj-tö fordította.

Gondolom, erről a ceremóniáról beszámol Brook Atkinson, a „New York Times" tudósítója is.

Október 8.

Roosevelt megjegyezte, hogy Kínának nagyon nehéz segítséget nyújtani. A parti összekötő utak teljesen a japánok ellenőrzése alatt állnak, Burma még nem szabadult fel.

Az elnök elmondta, hogy másfél évvel ezelőtt Csungking 3000 tonna árut fogadott havonta, jelenleg több mint 20 000 tonnát. A légihíd ennél többet egyelőre nem képes biztosítani: a hatalmas teljesítményű V–29-esek rengeteg üzemanyagot emésztenek föl.

*

A forradalmi harc a KKP KB elnökét nyilvánvalóan olyan helyzetbe hozza, hogy nem tud majd másképpen cselekedni, mint a marxizmus–leninizmus szellemében. A legutóbbi események – a párttagok bírálták és elítélték a káderfelülvizsgáló bizottság munkáját – azt bizonyítják, hogy Mao Ce-tungnak számolnia kell a reális tényekkel. Ezek a tények pedig a kommunista pártot biztosan a szocialista Kínáért folytatott harc útjára vezetik. Ez a fejlődés a jövőben erősebbnek bizonyulhat az egyes vezetők opportunizmusánál. Mindenesetre Mao Ce-tungnak állandóan számolnia kell a tömegek forradalmi hangulatával, a marxizmus

népszerűségével, a Szovjetunió tekintélyével, és helvesbítenie is kell politikáját.

*

A KKP KB elnökét nagyon felbosszantotta Bergin tábornok látogatása. Az amerikaiaktól valamiféle nagyon fontos javaslatokat várt, s remélte, hogy kapcsolatba kerül az amerikai politika legmagasabb vezetőivel, de Bergin csak a katonai kitüntetés ünnepélyes átadására korlátozta tényked ését. Az amerikaiak ebből az alkalomból tekintélyes ivászatot rendeztek. Barrett feltételezhetően nem hiába kapta a kitüntetést, hiszen egyike a legjelentősebb és legtapasztaltabb amerikai felderítőknek Keleten. Ez a kopaszodó, zömök, 45 év körüli férfi magabiztosan és méltósággal viselkedik. A köznapi érintkezésben hangsúlyozottan jóindulatú, gyakran mosolyog. Egyszerű, nyílt ember benyomását kelti. Mao mindent megpróbál, hogy megdolgozza.

Sem Depas, sem Bergin nem kezdett tárgyalásokat a KKP vezetésével, és ez teljességgel kizökkentette Mao Ce-tungot a lelki nyugalmából. Hiszen már előkészítették a szükséges hadianyagok felsorolását tartalmazó listákat, a különféle javaslatokat stb. A kínai elvtársak szemlátomást csalódottak voltak.

Service az amerikaiak között a legakkurátusabb. Nem tudni, vajon saját kezdeményezésére, vagy pedig parancsra, közölte a KKP vezetésével, hogy a magas rangú katonai delegáció jenani látogatását a csungkingi kormány valamiféle demonstrációnak tartja. Ezzel mindenesetre megkönnyítette, hogy Mao lenyelje a keserű pirulát.

A japánok sikeres támadása tovább folytatódik. Hunanban néhány várost elfoglaltak.

Október 10.

Churchill és Eden Moszkvában van. Az angol miniszterelnök a repülőtéren kijelentette, hogy az orosz hadsereg volt az első, amely szétzúzta a német hadsereg harci szellemét és hadigépezetét...

A nagy hatósugarú rádióállomások egyike közölte, hogy „Gandhi India egyesítésének kérdésében vereséget szenvedett, és hívei csoportjával az imádságnak adta át magát . . .” Mi ez a csúfolódás egy olyan emberrel, aki egész életét hazája felszabadításának szentelte?!

Donald Nelson kínai látogatásának legfontosabb célja az amerikai tőkebefektetések jövőjének biztosítása. A japánok még nem vesztették el a háborút, de a kereskedők már azt mérlegelik, hogy a jövőben hogyan tudnának minél többet keresni a kínai munkaerőn és olcsó nyersanyagon.

*

Lin Po-csüt még a hunan–honani katasztrófa előtt küldték Csungkingba a Csang Kaj-sekkel folytatandó tárgyalásokra. A Különleges Körzetben folyó Kuomintang-ellenes propaganda akkor ismét felidézte az összeütközés veszélyét. Mindenki úgy érezte, hogy Jenan szétzúzása elkerülhetetlen.

A központi kormány csapatainak Honanban és Hunanban bekövetkezett váratlan összeomlása után a KKP Csungkingba rendelt képviselője egyszeriben magabiztos és harcias vádlóvá vált. Meglepő metamorfózisok!

Október 14.

Az ország széthullása a japán sikerek alapvető oka. A dolog lényege nem a kínai hadsereg minőségében keresendő. Az ellenség sikereiben Mao Ce-tung olyan tényezőt lát, amely aláássa Csang Kaj-sek hatalmát. Semmi sem tudja arra kényszeríteni a KKP KB elnökét – sem a katonai katasztrófa, sem a fasizmus elleni harc meggondolásai –, hogy feladja a szakítás politikáját. A szakadás Kínában kegyetlen realitás. S ez egyértelműen a japán hadvezetés érdekeit szolgálja. Mao Ce-tungnak az egységes nemzeti ellenállás szétrombolására irányuló politikája egyenértékű azzal, mintha a kínai frontokon még több tucat japán hadosztály harcolna.

A japánellenes egységfront megőrzése ügyében Csang Kaj-sek

szerepe sem egyértelmű. Ő a kínai kommunisták ellensége – ez senki előtt sem titok. De együtt lehet működni vele egy japánellenes front keretében. Ő törekszik is erre. Mao Ce-tungot többször hívta meg tárgyalásra, de Mao ezt vagy elutasította, vagy meghiúsította. Így volt 1942-ben és 1943-ban is. Most is ez a helyzet.

Mao Ce-tung úgy véli, hogy Csang Kaj-sek sikerei a frontokon az ő politikáját veszélyeztetnék. Csang Kaj-seket bármi áron gyengíteni kell. Erre minden eszköz alkalmas.

Mao Ce-tung kommunistának nevezi magát. Milyen kommunista az, aki elősegíti hazája elfoglalását, nemzeti kincseinek elrablását?! És egyáltalán nem arról van szó, hogy nem érti meg az egységes japánellenes front jelentőségét. Nagyon jól tudja, hogy az valós erő, de inkább magára hagyja Csang Kaj-seket a japánokkal és csatlósaikkal szemben, ő pedig korlátozott partizánháborúval vesz részt az ellenállásban.

Október 18–20.

A militarista Jen Hszi-sant a központi kormány kinevezte annak a katonai körzetnek a parancsnokává, amely már régóta neki van alárendelve. Csang Kaj-sek azért döntött így, nehogy Jen Hszi-san csapatai átálljanak a japánokhoz. Gyakran találkoztak, behívta a törzsére.

Jen Hszi-san nem állt át a japánokhoz, de titkos kereskedelmi kapcsolatokat tartott fenn velük, és megőrizte független helyzetét a csungkingi adminisztrációval szemben.

A Különleges Körzet csapatai, felhasználva Csang Kaj-sek katonai kudarcait, szétverték Jen Hszi-san seregét. Egyetlen céljuk az volt, hogy így növeljék az ellenőrzésük alatt álló területet. A Különleges Körzetet Jen Hszi-san nem fenyegette, hiszen gyenge volt, és formálisan a japánellenes egységfronthoz tartozott.

Csungkingban nyugtalanságot kelt a kommunista párt vezetősége és a szövetséges megfigyelő misszió közötti növekvő kölcsönös megértés.

Az amerikaiak úgy vélik, hogy megértek a feltételek csapataik

kínai partraszállására, s ez lesz a legjobb válasz a sikeres japán támadásra. Meggyőződésük szerint a KKP csapatai egy sor tengerparti tartományban készek előkészíteni (vagy éppen most készítik elő) a szövetséges deszantok részére a támaszpontokat.

Október 22.

Csou En-laj lényegében létrehozza saját felderítő apparátusát, amely nincs alárendelve a csingpaocü főnökének. A főszerepet ebben az apparátusban Liu Sao-ven (Csang Ming álneve) és Cseng Csia-kang játssza. Ez az apparátus függetleníti Csou En-lajt Kangtól, és biztosítja a titkos külpolitikai kapcsolatokat, amelyek különösen értékesek Mao Ce-tung szemében.

Állandóan kikéri Csou tanácsait, aki gyakorlatilag minden politikai kérdésről informálva van, s ismeri az emberek legbensőbb titkait. Csou gondosan védi munkatársait. Alakja kétségtelenül kivétel a vezető funkcionáriusok között. Saját embereiből álló tekintélyes apparátusa van, amelyik szakértelemmel közelíti meg a politikai és gazdasági kérdéseket. Különösen értékesek az amerikaiakkal és az angolokkal fenntartott szilárd és sokoldalú kapcsolatai. Az angolokkal talán még jobban szimpatizál. A bőséges ivászattal, tréfával, nevetéssel Mao Ce-tungnál együtt eltöltött esték lehetővé tették, hogy bizonyos dolgokat megtudjak erről is.

Túlzás nélkül állítható, hogy Csounak bizonyos értelemben a párt- és az államapparátusban megvan a saját szervezete, amelyet nem csupán szolgálati, hanem személyes kapcsolatok is összefűznek.

Október 24.

A szövetségesek elérték céljukat. Az Észak-Burma dzsungeljaiban folyó harcok az India és Kína közötti szárazföldi kapcsolatok helyreállításával érnek véget. Megkezdi működését az úgynevezett Stilwell-út („az élet vonala").

Hurley mindent latba vetve „közvetít" Csungkingban. Az el-

lenszenv Stilwell és Csang Kaj-sek között egyre nagyobb. A csungkingi konfliktus megoldása után várható, hogy ez a „közvetítő" a Különleges Körzetben is megjelenik.

*

Ma Haj-tö egyre arcátlanabbul töri magát, hogy Je Csien-jing orvosa legyen. Je Csien-jing, a vezérkar főnöke, tájékozott a KKP vezetésének minden tervéről.

Ma Haj-tö minden erővel arra törekszik (és ez sikerül is neki), hogy elkísérhesse Je Csien-jinget a vadászatra.

Estéit Ma Haj-tö amerikai kollégái társaságában üti agyon.

Október 28.

Az amerikaiak hírt adnak a japánoknak a Fülöp-szigeteken folytatott kemény harcokról. A Fülöp-szigetek körzetében lezajlott tengeri ütközetben megsemmisítő csapást mértek a japán flottára.

*

A „négycsillagos" tábornok elbukott a „kétcsillagos" csapásai alatt. Stilwellnek az amerikai hadseregben a legmagasabb katonai rangja van – tábornok, pontosabban főgenerális. Ilyen tábornokból az Egyesült Államok fegyveres erőinél jelenleg, azt hiszem, mindössze hat van. A „négycsillagos" tábornok átadta ügyeit, és az Egyesült Államokba repült. Mi lesz veled, Hurley? Mi lesz veled, közvetítő!

A Különleges Körzet Amerika részéről történő politikai elismerésével Mao Ce-tung két nagyhatalom érdekeit akarja szembeállítani, és egyikből is, másikból is hasznot akar húzni – ez a pontos taktikai elképzelése. Japán legyőzése Észak-Kína felszabadítása nélkül lehetetlen – ez a KKP vezetésének szilárd meggyőződése. Észak-Kínát a KKP bázisai hálózzák be. Ezért a jenani föltevések szerint elkerülhetetlen a csapataikkal való együttműködés.

*

Az amerikaiakkal történő ritka találkozásaink alkalmából (általában kerüljük a politikai témákat) egyebek között sikerült valamit kideritenem William Bullittról (sehogy sem megy ki a fejemből a Szovjetunió elleni pogromszerű fellépése). Gazdag családból származik, a Roosevelt-féle New Deal ismert politikusa és diplomatája. Az Egyesült Államok nagykövete volt Moszkvában és Párizsban. Roosevelthez személyes barátság fűzi, és állítólag ő az elnök egyik külügyi tanácsadója. Jellemző, hogy az amerikai politikai vezetésben még ma is megélhet egy ember enynyire nyílt szovjetellenes meggyőződéssel!

Véleményem szerint Bullitt fellépésének célja meggyőzni Rooseveltet, hogy vizsgálja felül a Szovjetunióval fenntartott politikai kapcsolatokat.

NOVEMBER

November 1.

Október 27-én a japánok újabb nagy támadást indítottak. A feladat világos: a vasútvonal kézrekerítése, Chennault tábornok légiflottája bázisainak megsemmisítése, a szövetséges erők Kína part menti körzeteiben való egyesülésének megakadályozása, a központi kormány hatalmának gyengítése.

Csang Kaj-sek Wedemayer amerikai vezérőrnagyot nevezte ki vezérkari főnökévé. Wedemayer a Burmában harcoló csapatoknak volt a parancsnoka.

A Kínában levő japán expedíciós hadsereg főparancsnoka Hata tábornok. Vezérkara Nankingban székel. A japánok Kínában három frontot tartanak fenn:

Északi front. Vezérkara Pejpingben van. Frontparancsnok Okabo tábornok.

Déli front. A vezérkar Kantonban van. A frontparancsnok Szakai altábornagy.

Központi front. Vezérkara Nankingban van. A frontparancsnok Hata tábornok.

A Kvantung-hadseregben két frontvezérkar működik, és öt hadsereg harcol.

*

Csang Kaj-sek úgy döntött, hogy speciális missziót küld Moszkvába. Vezetője Csang Csing-kuo, az államfő fia lesz. Csang gátlástalan és veszélyes politikus. Nagyon jól tudja, hogy a távolkeleti probléma megoldása nemcsak Csungkingtól, Jenantól és Washingtontól függ, és teljesen logikus lépésre szánta el magát.

A fiatal Csang Csing-kuo kiválasztása nem csupán a rokoni érzések megnyilvánulása. Még 1924-ben, amikor a Kuomintang együttműködött a KKP-val, Csang Kaj-sek fia a Szovjetunióba ment tanulni. Moszkvában elvégezte a középiskolát és a Frunze Katonai Akadémiát.

Amikor 1927. április 12-én Sanghajban Csang Kaj-sek ellenforradalmi puccsot hajtott végre, ez a Kuomintangnak Szun Jat-szen elveitől való végleges eltávolodását jelentette, és hosszas harchoz vezetett a Kuomintang és a KKP között. Csang Csing-kuo már 1927-ben elítélte apja ellenforradalmi tevékenységét, és megszakította vele a kapcsolatot. 1937-ben a polgárháború a japánellenes egységfront létrejöttével zárult (hsziani események). Csang Csing-kuo akkor levelet írt apjának.

Csang Kaj-sek fiának írt válaszában hangoztatta, hogy most nem érdemes azoknak az eseményeknek elemzésébe bocsátkozni, melyek a családi viszályhoz vezettek; most más a fontos: visszatérni Kínába. Hogy mit hoz a jövő, ne találgassuk; ha megérjük, meglátjuk.

Csang Kaj-seknek igaza lett. Fia fokozatosan elárulta politikai eszméit, és apja hű segítőtársává lett.

Csang Kaj-sek, amikor úgy döntött, hogy a küldöttséget a fiatal Csang Csing-kuo vezeti Moszkvába, mindenekelőtt azt vette figyelembe, hogy fia ismeri a szovjet viszonyokat. Föltehetően Csang Csing-kuónak meggyőző tények vannak a kezében a japán agresszorral szembeni egységes ellenállás ügyeiről.

A Csang Csing-kuo különleges küldetéséről szóló hírek riadalmat keltettek a KKP KB elnökében, aki emiatt néhányszor találkozott velem. Újra meggyőződtem róla, hogy mennyire vendégszerető tud lenni Mao, ha az érdekei úgy kívánják. Általában úgy viselkedik velem, mintha nem lenne előttem semmi titka, mintha azonosan gondolkodnánk, és régi harcostársak volnánk. A formaságokat már régen félretette, és Csiang Csing is egyszerűen és természetesen viselkedik. Mao a jelenlétemben gyakran tárgyal sürgős ügyekben, néha még tanácskozik is. Jó néhányszor részt vettem az esti baráti összejöveteleken.

Mindemellett jól tudom, hogy – főként amióta Moszkva beavatkozott Vang Ming ügyébe – Mao ha nem is ellenségnek, de legalábbis erősen zavaró tényezőnek tekint. Taktikája abban áll, hogy az én közvetítésemmel vezesse félre Moszkvát. Ebben az értelemben még értékes és kényelmes is vagyok neki.

Mao Ce-tung kérésére táviratoztam Moszkvába.

Ebben a táviratban a KKP KB elnöke közli, hogy a 8. Hadsereg és az Új 4. Hadsereg harcképessége jelentősen megnövekedett. Ezek a hadseregek már több sikeres hadműveletet tudnak maguk mögött. Jelenleg a csapatok, a pártmunkások és a katonai szakértők egy részét Hunanba, Csöcsiangba és Honanba dobják át.

A KKP KB elnöke közli, hogy erősödik a katonai és az agitációs propagandamunka az ipari, a gazdasági és más fontos központokban, valamint a japán fasiszták hátországának fő közlekedési irányaiban. A közeledő telet felhasználják majd a 8. Hadsereg és az Új 4. Hadsereg reguláris alakulatainak kiképzésére, a népfelkelő és önvédelmi osztagok harckészültségének fokozására. Ily módon megerősödnek a támaszpontok, s a japánokra vereségeket mérnek. A kommunista párt ereje és tekintélye fokozatosan és győzedelmesen növekszik. A párt politikája változatlan marad. Ennek lényege a KKP erőinek megszilárdítása, tökéletesítése és növelése, valamint a politikai együttműködés fokozása a Kuomintanggal. Az utóbbi hónapokban a 8. Hadsereg és az Új 4. Hadsereg létszáma ugrásszerűen megnövekedett. Összlétszámuk a támaszpontokon és a japánok hátországában a

korábbi 470 000-rel szemben most mintegy 570 000 harcos. A népfelkelők száma 2,2 millió fő, és nem 2 millió, mint korábban.

Ezután a KKP KB elnöke arról ír, hogy a Kuomintang reakciós, romlott, s bukása elkerülhetetlen. Ez azonban nem befolyásolja a kommunista párt politikáját, mely a japánokkal szembeni ellenállás egész időszakában változatlan volt, és az is marad.

Mao Ce-tung arra panaszkodik, hogy a Csang Kaj-sekkel való megegyezést célzó minden kísérlete meghiúsul. A Kuomintang fegyveres erői vereségeket szenvednek, s nem akarnak harcolni a japán hódítók ellen. Roosevelt amerikai elnök személyes megbízottja, Hurley tábornok helyesli a Kínai Kommunista Párt politikáját, és minden javaslatát támogatja. Ugyanígy ítéli meg a helyzetet a külföldi sajtó is, amelynek képviselői túlnyomó többségükben már ellátogattak Jenanba, s rendkívül kedvezően nyilatkoztak a KKP politikájáról és a Különleges Körzet helyzetéről. Csang Csing-kuo különleges küldetésének célja a Különleges Körzettel kapcsolatos szovjet magatartás kipuhatolása. Csang Kaj-sek nem hiába küldi éppen ezt a fiát, aki a Szovjetunióban szerezte képzettségét...

A távirathoz hozzáfűztem a saját véleményemet is.

Először is a számok megalapozatlanok. A KKP fegyveres erőinek létszáma lényegesen kisebb. A KKP vezetésének most hasznos, ha felnagyítja a hadsereg és a népfelkelők személyi állományának létszámát.

Másodszor, Mao Ce-tung fél, nehogy kiderüljön, hogy nem őszinte. Csang Kaj-sek kezében adatok vannak arról, hogy a KKP vezetése a japánellenes egységfronthoz ténylegesen hogyan viszonyul.

Harmadszor, Csang Csing-kuo küldetése a KKP-vezetőség politikájának egy sor kedvezőtlen elemét is feltárhatja. Mao Ce-tung előre védeni akarja magát.

Sikeresen bontakozik ki a japánok támadása Kujlin–Liucsou irányában, a Hszicsiang folyó mentén. A japánok erőit 350 000 harcosra becsülik.

Ez év közepén Je Csien-jing beszámolót tartott külföldi és kínai tudósítók egy csoportja előtt. Októberben ennek a beszámolónak az átdolgozása nyomán napvilágot látott a „Kína japánellenes demokratikus bázisainak áttekintése" című brosúra („Felszabadulás" kiadó, Jenan 1944.).

A könyv fordításának a végén járok. Íme, a kínai japánellenes demokratikus bázisok listája (felszabadított körzetek):

I. Senhszi–Kanszu–Ninghszia különleges határterület.
II. Észak-Kína:
   1. Sanhszi–Csahar–Hopej határterület.
   2. Hopej–Zsehol–Liaoning határterület.
   3. Santungi bázis.
   4. Sanhszi–Hopej–Santung–Honan határterület.
   5. Nyugat-Honan.
   6. Sanhszi–Honan.
   7. Sanhszi–Szujjüan bázis.
III. Közép-Kína:
   1. Észak-Csiangszu.
   2. Közép-Csiangszu.
   3. Dél-Csiangszu.
   4. Hupej–Honan–Anhuj határterület.
   5. Huajpej (Anhuj tartományban a Huaj folyótól északra).
   6. Anhuj–Csianghszi határterület.
   7. Kelet-Csöcsiang.
   8. Csiangszu–Csöcsiang határterület.
IV. Dél-Kína:
   1. Csöcsiang–Csianghszi határterület.
   2. Hunan–Hopej határterület.
   3. Hajnan szigete.
   4. Tungcsiangi körzet (a Tungcsiang folyó völgyében, Kanton körül).

*

P. P. Vlagyimirov

Jenan. Új negyed a városfal mögött

Vlagyimirov
Jenanban, 1943.

A szovjet
haditudósítók háza
Jenanban

Vlagyimirov a 8. Hadsereg egyik parancsnokának családjával, 1944.

A kép előterében balról jobbra: Ho Lung, a Különleges Körzet egyesült csapatainak parancsnoka és a 120 gyalogoshadosztály parancsnoka, Csang Csing-vu, a Különleges Körzet egyesített csapatainak vezérkari főnöke és Csu Te, a Kínai Kommunista Párt fegyveres erőinek főparancsnoka

A 8. Hadsereg harci egysége

Házi készítésű kézigránátok öntése

Barlangok Jenan környékén. A hegyoldalban látható nyílások a barlang bejáratai

Balról jobbra: Csen Ji, az Új 4. Hadsereg parancsnoka,
Liu Po-cseng, a 129. gyalogoshadosztály parancsnoka,
Nie Zsung-csen, a Sanhszi-Hopej-Csahar határterület csapatainak parancsnoka

Állnak: Mao Ce-tung és Peng Tö-huaj. Ülnek: Csen Jün (balra)
és Vang Csia-hsziang

A Kuomintang katonai képviselői megérkeznek a jenani tárgyalásokra

Okano (Noszaka) a külföldi újságírók számára rendezett sajtókonferencián Jenanban

1944. július 22. A jenani repülőtérre leszállt az Egyesült Államok katonai repülőgépe, a szövetséges megfigyelő misszió tagjaival a fedélzetén

A kép előterében jobbra a misszió vezetője, Barrett ezredes

A szövetséges megfigyelő misszió ünnepélyes repülőtéri fogadtatása

A leszállás után megsérült amerikai repülőgépet a kifutópályára vontatják

1944. augusztus 7. Mao Ce-tung és Csu Te a szövetséges megfigyelő misszió második csoportjának fogadásán

Balról jobbra: Peng Tö-huaj, Barrett, Csu Te, Service

A Kínai Kommunista Párt vezetőinek tárgyalásai a szövetséges megfigyelő misszióval. Az előtérben Service és Csou En-laj

Nannivan, 1944. augusztus 24. Az amerikaiak megtekintik a 8. Hadsereg 359. dandárját

Mao Ce-tung Domke századossal, a szövetséges megfigyelő misszió tagjával beszélget. Középen Csou En-laj ül

A „moszkvai ellenzék" megsemmisült. Mao Ce-tung közel van céljához — a párton belüli korlátlan hatalomhoz

Mao Ce-tung és Csiang Csing Jenanból történt elutazása előtt
ezt a fényképet ajándékozta Vlagyimirovnak.
A fényképen ajánló sorok: „Emlékül Szung Ping elvtársnak.
Mao Ce-tung. Csiang Csing. Jenan, 1945. november 14."

A Jenan–Csungking légihídon élénk a forgalom. Jenanban alig győzik fogadni a vendégeket. A völgy fölött szinte naponta szállnak le a „Douglas"-ek... Ezúttal Davies – Wedemayer törzsének politikai tanácsadója – és egy bizonyos White érkezett meg.

Mao azt bizonygatja előttem, hogy az amerikaiakkal folytatott tárgyalásokkal az a célja, hogy megkísérelje Washingtont becsapni, de legalábbis Csang Kaj-seket zsarolni. Ebben a szellemben kommentálja a KKP és a szövetségesek minden javaslatát, amelyről tudomást szerzek.

John Davies nem vesztegette idejét. Már találkozott Po Kuval, Je Csien-jinggel, Csou En-lajjal, Csu Tevel és egy sor felelős kínai elvtárssal. Barrett, akit mindenütt kedves és szívesen látott vendégként fogadnak, szintén nagyon tevékeny.

A KKP vezetése az amerikai megfigyelő csoport aktivitásának újabb hullámát a csungkingi eseményekkel hozza összefüggésbe. Csang Kaj-sek nem hajlandó tovább engedni a szövetségesek nyomásának, és Jenannal szemben kompromisszum nélküli pozíciót foglal el. A szövetségesek legaktívabb emberét, Stilwell tábornokot visszarendelték az Egyesült Államokba. Barrettot érdekelte, milyen mértékben hatnak ki ezek az események a KKP politikájára.

Wedemayer törzse politikai tanácsadójának szavaiból a következők is kiderülnek:

Az Egyesült Államokat nyugtalanítja a Különleges Körzet és a Szovjetunió közötti kapcsolatok fejlődésének lehetősége. Különösen nyugtalanítja az, hogy ezek a kapcsolatok szoros gazdasági és politikai szövetséggé alakulhatnak.

Ha a második világháború nyomán a Szovjetunió csak a Csendes-óceán északi körzeteire „korlátozza uralmát" (így mondta Davies, és a kínai elvtársak ezt végtelen nyugalommal végighallgatták), akkor ebben az Egyesült Államokra nézve nincs semmi rossz. Az egyetlen bökkenő az, hogy a Szovjetunió túllépheti ezeken a határokon, és pontosan a Különleges Körzeten keresztül. Az Egyesült Államokat mindennél jobban nyugtalanítja az a perspektíva, hogy a Szovjetunió befolyása az egész ázsiai kontinensre kiterjed (tudomásom szerint a kínai elvtársak közül senki sem próbálta cáfolni Daviesnek ezt a verzióját sem).

Az Egyesült Államok hajlandó együttműködni a Különleges Körzettel, de tart attól, hogy a Szovjetunió a maga javára használja fel a gazdaságnak és a KKP fegyveres erőinek megszilárdítását célzó amerikai politika gyümölcseit.

Davies mindenképpen értésre akarta adni, hogy az Egyesült Államoknak nincs más oka a Különleges Körzettel fennálló kapcsolatainak korlátozására, de ha van is, az jelentéktelen.

Davies megmagyarázta, hogy az amerikaiak célja mindig ugyanaz: kereskedni. És egyáltalán nem izgatja őket, hogy kivel kereskednek a háború után, legyen az csupán a Különleges Körzet vagy Kína két önálló része. Az adott helyzetben más a fontos: a Különleges Körzetnek mint gazdasági és politikai struktúrának a Szovjetuniótól való függetlensége. Csak a Különleges Körzet teljes állami önállósága esetén lehet az Egyesült Államok a KKP partnere, és ebben az esetben nem fél majd a közeledés következményeitől.

Davies kertelés nélkül kijelentette, hogy nem a saját, egyéni véleményét fejezi ki, hanem az amerikai vezetés határozott nézeteit, bár azokat teljesen érthető okokból hivatalosan így sehol sem rögzítették.

Ezeken a tárgyalásokon új körülményeket ismertem föl. Az amerikaiak nem kételkednek a Mao Ce-tunggal való szilárd szövetség lehetőségében. Nem nyugtalanítja őket még a kommunista párt sem mint a Különleges Körzet – s talán az eljövendő Kína – vezető ereje. Nekik az a legfontosabb, hogy a KKP „önálló, Moszkvától független" legyen. S ez már bizonyos nacionalista aspektusokkal számol a KKP politikájában. Egyszóval, a „nacionalista szocializmus" a Különleges Körzetben vagy egész Kínában megfelel Washington érdekeinek. Nyíltan elismerik a KKP vezető rétegének politikájában meglevő nacionalista tendenciákat.

Csakhogy a körülmények sokkal bonyolultabbak, mint ahogy ezt Davies vagy Mao föltételezi. Itt van a kommunista párt, amellyel Mao, bármi legyen is, kénytelen számolni, s nem lehet figyelmen kívül hagyni az objektív történelmi körülményeket...

Az amerikaiak cselekedeteiben minduntalan előtűnik az az óhajuk, hogy éket verjenek a KKP és a Szovjetunió Kommu-

nista (bolsevik) Pártja, a Szovjetunió és a Különleges Körzet közé. Jellemző, hogy itt nem utasítják vissza ezeket a törekvéseket. Megy az alkudozás. S mindennek ára van...

Barrett ezredes és Davies tanácsadó átadta a KKP katonai parancsnokságának a deszant-hadművelet általuk készített tervét. Ezt a hadműveletet Lienjüncsan (ez áll a kéziratban – *A szerk.*) körzetében tervezik.

A terv bőbeszédű és zavaros. Tengeri és légi deszantokat irányoz elő. A hadművelet során az amerikaiak látják el lőszerrel és fegyverrel a KKP 50 000 fős csapatát. A fegyverek és lőszerek egy részét a levegőből dobják le. A másik részéért a KKP csapatainak az amerikai deszant partraszállási helyére kell vonulniuk.

Barrett és Davies siettetik a kínai elvtársakat a válasszal. Fontos tudni nekik, hogy mennyire hajlandók részt venni a KKP csapatai ennek a hadműveletnek a megvalósításában. A terveket az amerikai és a kínai képviselők együttes találkozóin teljes titokban dolgozzák ki.

Mindezekben a körülményekben Mao szerencsés lehetőséget lát a hatalom megragadására. A világháború befejezése, a föllendülő népmozgalom, az amerikaiak érdekeltsége, Csang Kajsek kudarcai – mindez nem is alakulhatna szerencsésebben. Még soha nem láttam őt ilyen felajzottnak, ilyen jókedvűnek.

Népe tragédiáján könnyen túlteszi magát, ha az nem befolyásolja kedvezőtlenül személyes terveit.

John Davies az Egyesült Államok nagykövetségének másodtitkára Csungkingban. Az a benyomásom róla, hogy tapasztaltabb Service-nél és jobban érti a problémák lényegét. Nagyon energikus. Ragyogóan beszél kínaiul.

November 5.

Daviesszel együtt White is Jenanba repült. Lehetséges, hogy ő Theodore White, a legnagyobb amerikai folyóiratok távol-keleti szemleírója? White írásait a csungkingi politikai boszorkánykonyha alapos ismerete jellemzi. Ha ez az a White, mindjárt nekilátok és lefordítom egyik írását.

White ismerteti az amerikaiak és az európaiak képzetében

Kínáról kialakult mítoszokat. Az egyik mítoszt azok a tengerészek és turisták terjesztették el, akik nem jutottak tovább a hongkongi vagy kantoni kikötői lebujoknál. Ezek az emberek azt tartják, hogy „a kínaiak ökrök és a leghelyesebb állandóan a tüzérség ágyúcsövei előtt tartani őket". Ezek a „Kína-szakértők" ezt mondják: „Kelet az Kelet, Nyugat az Nyugat, adjunk hálát ezért az istennek." A másik mítosz Csang Kaj-sek feleségétől származik. Ő arról akar mindenkit meggyőzni, hogy a kínaiak udvariasak, kifinomultak stb., s hogy Kínában általában nincs is semmi rossz. Nincs tehát széthúzás, korrupció, éhség. A nép morális szelleme igen magas fokú. És végül a Különleges Körzet álláspontja: e szerint a csungkingi kormány fasizálódó banda. Nincs semmiféle demokrácia és nem is lesz, mindez fikció. Csungkingban minden rohad, és a hadsereg nem akar harcolni a japánok ellen. De ez az álláspont nem fedi a teljes igazságot...

A továbbiakban White Kína három legjelentősebb erejéről ír. Ezek:

1. Csang Kaj-sek és a Kuomintang. Csang Kaj-sek a nemzeti hagyományok és a Nyugat kibékítésére törekszik, őszintén akarja Kína egyesítését.

2. A feudális militaristák, akiknek uralma ránehezedik az elnyomott, jogfosztott parasztságra.

3. A kommunisták, akiknek befolyása még nem annyira jelentős, mint a Kuomintangé. A kommunisták azt tartják, hogy Kína elmaradott, át kell alakítani, s akkor erős hatalommá válik. E tekintetben programjuk egybeesik a Kuomintang programjával. Ugyanakkor a kommunisták fölteszik a kérdést: „Kinek a kötelessége e nagy feladatokra mozgósítani?" És így válaszolnak: „A paraszté és a munkásosztályé."

A kommunisták White szerint nem zárják ki az együttműködés lehetőségét a Kuomintanggal egy koalíciós kormány keretében.

•

A „Kína japánellenes demokratikus bázisainak áttekintése" című brosúrából:

„... Kínában (közli az előszó) az ellenség hátországában három fő hadszíntér van, amelyet a KKP vezet: az észak-, a közép- és a dél-kínai.

Észak-Kínában a 8. Hadsereg, Közép-Kínában az Új 4. Hadsereg, Dél-Kínában pedig a kommunisták vezette partizánegységek folytatnak hadműveleteket.

A hatalmas megszállt területen folytatandó tartós japánellenes háború érdekében a hadműveleti térségben japánellenes demokratikus bázisokat hoztak létre. Ezek területén 86 millió ember lakik. A bázisok Kína területének egynyolcadát teszik ki.

Ez év tavaszán minden fronton nagyarányú aktív hadműveleteket bontakoztattunk ki, lekötve a Kína területén levő japán és csatlós csapatok öthatodát...

Az idei esztendő folyamatos győzelmeinek eredményeként egységeink harci ereje tovább fokozódott...

A 8. Hadsereg vezérkarának adatai szerint e hadsereg egységei a háború hét éve alatt naponta átlagosan 29 ütközetben vettek részt...

Megsemmisítettük a Kína leigázására bevetett összes japán erő 50 százalékát.

Még nagyobb erőfeszítéseket fogunk tenni a győzelmes háborúnak az ellenség mögöttes területén való folytatására, hogy hatékonyan együttműködjünk szövetségeseinkkel, s a japán fasizmust véglegesen eltöröljük a föld színéről..."

*

A tudósítások irodalmi értéke bizony óhatatlanul csorbát szenved, amikor az a fontos, hogy megragadjuk a dolgok lényegét, sietve papírra vessük az eseményeket, és aztán gyors átfésülés után Moszkvába továbbítsuk őket!

Tudósításaim végtelen folyamába én is így öntöm a félig kész, csiszolatlan mondatokat.

November 7.

Megjött Hurley személyesen! Minden értesítés nélkül, váratlanul érkezett meg.

A KKP KB elnöke özönvíz előtti egészségügyi gépkocsiján sietősen a repülőtérre hajtatott.

Hurley tábornok a repülőgép mellett várta.

Visszafelé együtt utaztak. A gépkocsi a gödrös, kátyús utakon csörömpölve, porfelleget kavarva elhúzott mellettem . . .

*

Patrick Hurley halogatás nélkül megkezdte a tárgyalásokat. Mao Ce-tung, Csu Te, Csou En-laj és Je Csien-jing már este összeült vele. Hurley tolmácsa a szövetséges megfigyelő misszió vezetője.

Hurley átadta Mao Ce-tungnak a megvitatásra szánt kérdések listáját (minden kérdéshez csatolta az ő megoldási javaslatát is). A KKP vezetése tanulmányozza a tervezetet, és holnap ismerteti véleményét.

Hurley közölte, hogy őt Roosevelt elnök küldte Kínába, a központi kormány fejével egyetértésben. „Célom azonban – jelentette ki a Fehér Ház küldötte – korántsem az, hogy rendezzem a kapcsolatokat az Egyesült Államok és a Kínai Kommunista Párt között. Ezt a témát nem is érintjük a tárgyalások során. Jelenleg a világháború sikeres befejezése szempontjából Kína egységének van elsődleges szerepe, tehát a vitás kérdések rendezésének a két legnagyobb politikai csoportosulás, a kommunista párt és a Kuomintang között."

November 8.

Patrick Hurley vezérőrnagy az Egyesült Államok volt hadügyminisztere, oklahomai milliomos ügyvéd.

Tegnap a banketton, valószínűleg azért, hogy nagyobb súlyt adjon személyének, mintegy véletlenül megjegyezte, hogy korábban felajánlották neki az amerikai nagyköveti tisztet Orosz-

országban... Hurley részt vett a teheráni konferencián. Egyike Roosevelt bizalmas munkatársainak.

*

„Kína japánellenes demokratikus bázisainak áttekintése" című brosúrából:

„... 1941 augusztusában Okamura, a japán imperializmus egyik vezetője »körkörös bekerítésbe« kezdett...

Ha az ellenségnek sikerül elfoglalnia akár egyetlen kis falucskát, egyetlen lakott települést, folyót, egy talpalatnyi földet, megszerezni fél kiló gabonát, ezért nagy árat fizet...

... Mi tartjuk magunkat a különböző harci formák szoros összekapcsolásának irányvonalához. Különösen érdemes megemlíteni a következő dolgok együttes alkalmazását: a legfontosabb a fegyveres erők összekapcsolása a népfelkelőkkel, a belső védelmi vonal összekapcsolása a külsővel, a megtorlás elleni akciók... A harc mindezen formáinak és módszereinek összekapcsolása a japánok elleni hatalmas »totális háborúvá« nőtt, ez garantálta győzelmünket. (Milyen győzelemről lehet szó, amikor a japánok egyre újabb és újabb kínai tartományokat foglalnak el!)

A japán katonaság kegyetlensége miatt a kínai nép számára a megszállt területeken lehetetlenné vált az élet. (És mi van a 8. Hadsereg különféle szolgálatainak 1942-ben a japánok hátországában folytatott titkos üzletelésével?...)

A Kínai Kommunista Párt, a 8. Hadsereg és a demokratikus hatóságok ténylegesen a nép boldogságáért és javáért harcolnak. A néptömegek saját szemükkel győződtek meg a japán hódítók elleni harc szükségességéről. Felismerték a KKP által mutatott út szükségszerűségét..."

A brosúra 33 oldalt és néhány pontos, nagy alakú térképet tartalmaz.

Mao Ce-tung megajándékozott Csang Kaj-sek „Kína sorsa" című könyvének egyik példányával. Közben a szerzőt nehezen lefordítható szitkokkal illette.

Ingerülten kijelentette, hogy Csang Kaj-sek hamis színben tünteti fel Kína történelmi múltját. „Vén gazember!" – fakadt ki, majd ingerült hangon megjegyezte: „Ez a Vang Ming azt prédikálta, hogy Csang Kaj-sek a kínai ellenállás vezetője!"

Igen érdekes a KKP KB elnökének a csengfengre és az 1941–1943-as évek belső pártharcaira („moszkvai csoport", „dogmatikusok", szovjetellenesség, Komintern-ellenes akciók) vonatkozó mostani magyarázata.

„Vang Ming renegát, a marxizmus–leninizmustól elszakadt kommunista . . ."

„A kritikával és a leleplezésekkel aktív harcot folytattunk a pártnak karrieristákkal és idegen elemekkel való felhígítása, a kispolgáriság és a pártvonaltól való eltérés ellen. A japán hódítók és a Csang Kaj-sek-féle agresszivitás elleni sikeres harc érdekében átrendeztük sorainkat. Engesztelhetetlen harcot folytattunk a reakciós Kuomintangnak teendő engedmények kapituláns ideológiája ellen. Ezek az emberek (internacionalisták, »dogmatikusok«) hittek a Kuomintangnak (egy szó sem esik a japánellenes egységfrontról, a hódítók együttes visszaverésének életbevágó fontosságáról!). Rendreutasítottuk őket. Őszintén megmondtuk a pártnak, nem szabad félni attól, hogy a felszabadított körzeteket a japánok által elfoglalt területek rovására növeljük (mindent elferdítenek, meghamisítanak, »elméleti« alapra helyeznek!). Harcolunk a Kuomintang »egyszemélyes« hadviselése ellen."

Világos, hogy mindezek a kérdések a soron következő pártkongresszus kapcsán kerültek napirendre.

*

Tegnap felülvizsgálták a kommunista párt és a Kuomintang közötti egyezmény tervezetét.

Hurley tábornok ragaszkodott hozzá, hogy az egyezmény vál-

jék a kommunista párt és a Kuomintang között megkötött hivatalos szerződéssé. A közvetítést ő vállalta.

A szerződést Mao Ce-tung és Csang Kaj-sek aláírásának kell megerősítenie.

A szerződés előirányozza valamennyi japánellenes párt és politikai szervezet egyesülését – beleértve a nem pártjellegűeket is.

Ez a kormány köteles garantálni minden hazafias, japánellenes erő, valamint a kommunista párt és a Kuomintang szabad, nyílt működésének jogát.

A szerződés értelmében a haditanácsot átalakítják Egyesült Katonai Tanáccsá. Ebben képviselteti magát minden nagyobb japánellenes fegyveres csoportosulás. E tanácsnak szigorúan tiszteletben kell tartania azt az elvet, hogy a szövetségesektől érkező fegyver- és lőszerszállítmányokat arányosan kell elosztani a japánellenes fegyveres csoportok között.

Kína Egyesült Nemzeti Kormánya, amely főképpen a kommunista párt és a Kuomintang képviselőiből alakul meg, elsődleges célját abban látja majd, hogy az ország hazafias erőit (mindenekelőtt fegyveres erőit) egyesítse a japán hódítók szétverésére. A győzelem után ennek a kormánynak dr. Szun Jat-szen elvei alapján hozzá kell látnia az országépítéshez.

Minden japánellenes hazafias fegyveres csoportosulásnak vonakodás nélkül végre kell hajtania az Egyesült Nemzeti Kormány utasításait.

A legfelsőbb katonai végrehajtó szerv az Egyesült Katonai Tanács lesz, amelynek parancsai kötelező erejűek minden japánellenes fegyveres erő számára.

Harmadikként az egyezményt az Egyesült Államok elnökének képviseletében Hurley tábornok írja alá.

Jenanban kilencedikéről tizedikére virradó éjszakára összehívták a Központi Bizottságot, amelynek ülése jóváhagyta a kommunista párt és a Kuomintang közötti egyezmény tervezetét. Ezt a dokumentumot Hurley tábornok és a KKP KB elnöke erősítette meg aláírásával.

Tizedikén este Patrick Hurley elutazott Csungkingból. Roosevelt elnök küldöttével együtt elrepült Barrett ezredes és Csou En-laj, a KKP KB Politikai Bizottságának tagja.

November 11.

Mao Ce-tung nagyon elégedett a Hurley tábornokkal való találkozóval. Meghívott, hogy tájékoztasson a tanácskozások eredményéről. Hangulata emelkedett volt, sokat tréfált.

Megkért, hogy továbbítsak néhány táviratot Moszkvába. Jól tudja, hogy éppen eleget hallottam a KKP vezetésének az Egyesült Államok elnöke személyes képviselőjével folytatott tárgyalásairól. Siet, hogy megelőzze Moszkvának adott tudósításaimat...

•

An Ce-ven Mao Ce-tung személyi titkára volt. Most Dél-Senhsziben van. Ez jellemző: a KKP KB elnökének volt munkatársai fontos katonai és politikai tisztségeket töltenek be a hadseregben.

Vang Feng a biztonsági szolgálat egyik parancsnoka. Részt vett a csengfeng intézkedéseiben.

Vang Ho-sou a KKP nemzetiségi politikájának kérdéseire specializálja magát. Csou En-laj apparátusának emberei nagyon szimpatizálnak vele.

November 12.

A Különleges Körzetben folytatott felderítő tevékenység mellett a szövetséges megfigyelő misszió olyan lépéseket tesz, amelyek a KKP és Moszkva közötti kapcsolatok gyengítése irányában hatnak. Világos, hogy az amerikaiak Jenanban folytatott játékuk kezdetétől fogva nem tápláltak illúziókat – féltek a kommunisták kezébe fegyvert adni. Csang Kaj-sek nekik jó volt, és jó továbbra is. De a KKP vezetői elárulták magukat. Mindenről megfeledkeztek – még becstelen cselekedeteik álcázásáról is –, csak hogy katonai fölszereléshez jussanak.

Hurley küldetésének a célja nemcsak az volt, hogy a Különleges Körzetet nagyobb aktivitásra serkentse a japánok ellen, hanem az is, hogy éket verjen a KKP vezetése és Moszkva közé.

A KKP vezetőinek azonban sikerült „megkerülni" az Egyesült Államok elnökének személyes képviselőjét, és a szerződéstervezetbe bevették a saját pontjaikat, amelyeket Csang Kaj-sek valószínűleg nem fog elfogadni.

Patrick Hurley, aki rendkívül magabiztos ember, nem értette meg a Kuomintang és a KKP közötti ellentétek lényegét, s szinte korlátlan felhatalmazása alapján aláírta a szerződéstervezetnek mind a négy példányát. Az egyik Jenanban maradt, a másik kettőt Csang Kaj-sek és Roosevelt kapta, a negyediket, gondolom, Hurley megőrizte emlékül... Igencsak rossz emlék ez Hurleynak és az amerikai diplomáciának.

November 13.

Kína felszabadított körzeteiben a kommunista párt parasztpolitikája a bérleti díjak és az uzsorakamat csökkentésére törekszik (a földesurak a járadékból akarnak megélni).

1931–1934-ben, a KKP KB elnökének véleménye szerint, a párt a falvakban balos politikát folytatott: a földesuraknak nem adott földet, a kulákoknak rosszat osztott.

Mao Ce-tung azt mondja, hogy most a parasztkérdésben a párt nem tudja minden reformját megvalósítani, de eljön az idő, amikor minden szántóvetőnek saját földje lesz.

November 14.

November 10-én reggel Hurley tábornok levélben fejezte ki mélységes elégedettségét a KKP KB elnökének a tárgyalások eredményeit illetően.

Hurley kifejezte reményét, hogy az együttműködés nagyszerű szelleme, amely a tárgyalásokat jellemezte, a Japánon aratott győzelem után még erősödni fog s a békét és Kína demokratikus jövőjét szolgálja majd. Ebben látja missziójának nemes célját az Egyesült Államok elnökének megbízottja.

Megköszöni Mao Ce-tungnak a nagyszerű együttműködést. A Kínai Kommunista Párt elnöke becsületes vezetésének ered-

ménye a KKP és a Kuomintang közötti egyezmény tervezete. Ez a tervezet mindenekelőtt Mao Ce-tung személyes részvételének gyümölcse, és a kommunista párt konkrét döntése erősíti meg.

Az elnök küldötte megköszöni Mao Ce-tung bizalmát. Ez a bizalom nagyon meghatotta a tábornokot, aki azt kéri, higgyék el, ő nagyon jól tudja, hogy Mao Ce-tung mennyi őszinte érzést és értelmet áldozott a bizalom érdekében. Az igen nehéz probléma megoldódott. Az egyezmény tervezetét késedelem nélkül átadja Csang Kaj-sek elnöknek.

Az elnök küldötte elismerését fejezi ki azért a bölcs levélért, amelyet a KKP KB elnöke írt az Egyesült Államok elnökének, s melyet neki (Hurley-nak) adtak át, hogy személyesen Roosevelt elnöknek továbbítsa.

A tábornok arról ír, hogy a KKP KB elnökének munkája elősegíti az egységes, demokratikus Kína megteremtésének és a háború győzelmes befejezésének ügyét.

Mao Ce-tung az Egyesült Államok elnökének küldött levelében a két nép közötti hagyományos barátságról ír. Ennek a barátságnak mély történelmi gyökerei vannak.

A KKP KB elnöke jó egészséget kíván az elnöknek, és azt az őszinte reményét fejezi ki, hogy a háború győzelmes befejezése után a két nagy nemzet (a kínai és az amerikai) mindig vállvetve fog előrehaladni a világbéke megteremtésének útján. Az új világ együttes fölépítésének ez az útja lehetségessé válik, ha az Egyesült Államok elnöke akarja.

A KKP KB elnöke közli, hogy tisztelettel fogadta az elnök küldöttét. A Hurley tábornokkal együtt töltött három nap alatt fontos kérdésekben döntöttek. Ezek: a kínai népnek az agresszorral szembeni egységes ellenállása, a japánellenes erők politikai egyesülése a nemzeti kormány keretében, s Kína demokratizálásának kérdései.

A KKP KB elnöke azt írja, hogy a kommunista párt mindig tartós megegyezésre törekedett Csang Kaj-sek elnökkel. Egy ilyen megegyezés kifejezné a kínai nép reményeit, boldogságot hozna számára, és megfelelne alapvető érdekeinek.

Hurley tábornok látogatása megfelelt óhajainknak. Váratlan lehetőséget kaptunk céljaink elérésére. A háromnapos tárgyalá-

sok eredményeként elfogadtuk az egyezmény tervezetét. E tervezet lényegében azokat a célokat tükrözi, melyekért a Kínai Kommunista Párt szívós harcot folytat immár nyolcadik éve. E harc bázisa a japánellenes egységfront.

Pártunk Központi Bizottsága egyhangúlag jóváhagyta ezt a szerződést.

A továbbiakban Mao arról ír, hogy köszöni Hurley tábornoknak a kínai nemzet iránt táplált rokonszenvét, és általában rendkívül örül látogatásának, nagyra becsüli kiemelkedő képességeit.

A kommunista párt minden erejével harcolni fog a szerződés alapelveinek megvalósításáért. A párt Központi Bizottsága felhatalmazott engem (Mao Ce-tungot), hogy aláírjam a Kínai Kommunista Párt és a Kuomintang közötti egyezményt. A szerződést az ön képviselőjének jelenlétében írtam alá.

Mao Ce-tung közli: kérésére Hurley tábornok megígérte, hogy átadja a szerződés egyik példányát az Egyesült Államok elnökének.

Mao megköszöni az Egyesült Államok elnökének a japánellenes harcban nyújtott segítséget, az ország egyesítéséhez adott támogatást s a demokráciáról való őszinte gondoskodását. Ezt a kínai nép, a kommunista párt és fegyveres erői nevében köszöni.

A levél megírását Hurley tábornok javasolta, aki megígérte Mao Ce-tungnak, hogy a levelet személyesen adja át Roosevelt elnöknek.

November 15.

Stettinius, az Egyesült Államok megbízott külügyminisztere kijelentette, hogy Clarence Gausst, a kínai amerikai nagykövetet hazarendelte, de új nagykövetet az elnök még nem jelölt ki. Gauss egyelőre Csungkingban tartózkodik.

Meghalt Vang Csing-vej, a nankingi bábkormány feje. Éppen időben, különben nem kerülhette volna el a kínai nép ítéletét.

Patrick J. Hurley 61 éves. Képzettsége szerint jogász, jogi doktor. Az első világháború veteránja; ezt a háborút ezredesként fejezte be. A marne-i ütközetben súlyosan megsebesült. 1943-ban Roosevelt személyes megbízottja a Közel- és a Közép-Keleten,

valamint Indiában és Kínában. Ma vezérőrnagy, az Egyesült Államok elnökének személyes képviselője Kínában.

Mao az utóbbi időben tartózkodik az éjszakai mulatozásoktól. Szűkítette a vendégek körét. Néhány kiválasztottból áll csupán az asztaltársaság.

Csiang Csing igen önálló, gyorsan tájékozódik az ismeretlen kérdésekben. Mao teljesen a hatása alatt áll. Felesége rövid távollétét is nehezen viseli el. Orlov elmondta, hogy ha nincs mellette Csiang Csing, szeszélyes, sokszor még a lázát sem hajlandó megmérni, s a gyógyszereket sem szedi. Csiang Csing ügyesen és egyáltalán nem tolakodó módon ösztökéli férjét a legkülönbözőbb kérdések megoldására – s ezek korántsem családi jellegű kérdések...

November 16.

Amikor a KKP KB elnöke kínos ügyekbe keveredik, engem használ fel védőpajzsul. Nekem kell a táviratait Moszkvába továbbítanom.

Számot vetett azzal, hogy a Különleges Körzet még nem annyira önálló politikai és katonai erő, hogy semmibe vegye a Szovjetunió támogatását. Ezért sietve, mintegy „első kézből" informálja Moszkvát. Ennek a módszernek van egy másik célja is: az ő távirata után nekem nyilván kellemetlen volna esetleg másfajta meggondolásokkal előállni.

Megkért, hogy kiegészítésül a továbbított táviratokhoz, adjam át Moszkvának Hurley tábornok köszönő üzenetét...

A recept-ügy és Moszkva beavatkozása után Mao Ce-tung mindig óvatos velem, bár ezt gondosan titkolja. Hiszen én tanú vagyok, gyakorlatilag az egyetlen olyan tanú, aki kívül esik az ő akaratán és hatalmán. A hangsúlyozott bizalommal, az intim összejövetelekre szóló meghívásokkal (Mao, a felesége és én – gyakran nincs is más) próbál „semlegesíteni".

November 18.

A japánok gyorsan nyomulnak előre a Kujlintól nyugatra, a Kujcsou tartomány felé vezető vasútvonal mentén. Már valahol Liücseng és Hszincseng környékén járnak. A kínai parancsnokság evakuálta a Liucsouban (Kuanghszi tartomány) levő hatalmas légitámaszpontot. Az amerikaiak bevetették összes szállítóeszközüket az értékes felszerelés megmentésére.

Donald Nelson Csungkingba repült.

A kínai pénzügyminiszter, Kung Hsziang-hszi meglátogatta a Fehér Házat.

Roosevelt közölte, hogy kiválasztotta az Egyesült Államok kínai nagykövetét, de a nevét egyelőre nem hozták nyilvánosságra.

Az Egyesült Államok bevetette minden politikai, diplomáciai és katonai erőforrását, hogy a távol-keleti problémát saját érdekeinek megfelelően mielőbb megoldja . . .

Az amerikaiak azt ígérték, hogy az „élet vonalának" („Stilwell útja") megnyitásával ugrásszerűen megnövelik a teherautók, ágyúk, lőszerek és egyéb fegyverek, valamint fölszerelések szárazföldi úton való szállítását. A háború nyolcadik évében Kína még a legegyszerűbb fegyverzetben is hiányt szenved.

*

A KKP – figyelembe véve Kína több mint félmilliárd főt számláló lakosságát – egyáltalán nem tömegpárt. A kuomintangista rezsim romlottsága még nem jelenti a kommunista párt erejét, inkább csak olyan kedvező tényező, amelyet széles körben ki kell használni újabb pártszervezetek létrehozására és összekovácsolására. Ez a tényező rendkívül kedvező a KKP minőségi és mennyiségi megszilárdítására nézve.

A KKP vezetésének mai politikája tudatosan nem veszi észre ezeket a kedvező feltételeket, és a Kuomintanggal való kapcsolatok kiélezésére irányul. Ez a politika megnehezíti az országban a kommunista párt érdekében végzett propaganda- és szervező munkát, erősíti a megszállók és az árulók helyzetét, hozzá-

járul az ország gazdasági helyzetének romlásához. Alapjában véve ez a politika megint a Szovjetunió segítségére számít...

Ami a legmeglepőbb: a KKP-nak nincs pontos és következetes akcióprogramja a vezetésnek azon az állandó törekvésén kívül, hogy az országban megragadja a hatalmat. A helyzet mindenekelőtt alapos és aprólékos munkát követel a munkásosztály és az egész kínai lakosság többségének megnyerése, valamint a munkásosztály politikai öntudatának fejlesztése végett. Egyelőre a KKP számszerűleg és befolyását tekintve nyilvánvalóan alatta marad a Kuomintangnak, programja pedig éretlen és puccsista.

A KKP felső vezetésében állandóan ott izzik az a kalandor törekvés, hogy figyelmen kívül hagyva az objektív körülményeket, polgárháborút robbantsanak ki; a forradalmi munkát és az akcióprogramot a forradalom sorsával folytatott kockázatos játékkal helyettesítik. Ebben a játékban a kínai kommunisták százezreinek az élete „aprópénzzé" változott.

November 19.

Természetesen Mao Ce-tungot ingerültté teszi az a tény, hogy kénytelen kapcsolatot tartani Moszkvával. Kész lenne minden kapcsolatot megszakítani velünk, abban az esetben, ha... És éppen a sok „ha" tartja őt vissza, kényszeríti alakoskodásra és különféle manőverekre. Mindaz az internacionalista elem, amit a Komintern testesített meg, és ami Kínában a szocialista mozgalom fejlődését elősegítette, Mao számára csak béklyó vagy taktikai feltétel. Most ezt Moszkva testesíti meg.

Ez az átkozott „ha"! Ha a Kuomintang hirtelen fegyveres konfliktusba keveredne a Kínai Kommunista Párttal? Ha hirtelen kitörne a polgárháború? (A KKP erre nem készült fel. Nincs fegyvere...)

És mennyi ilyen „ha" van! Gyakorlatilag a legfőbb „ha" megoldása a Szovjetunióval fenntartott kapcsolatoktól függ. Ezt jól tudja Mao Ce-tung, és ezért Moszkva támogatására támaszkodva alattomban mocskolja az SZK(b)P politikáját. Attól tart, hogy ez a kényszerű kapcsolat beleneveli a pártba és a népbe a Szovjetunió iránti szimpátiát.

Magatartására észrevehetően hatással van magának a kommunista mozgalomnak a természete is. A kommunisták szentül hisznek hazájuknak a fasiszta iga alól való felszabadulásában, hisznek szocialista jövőjében, és általában megértik, hogy Csang Kaj-sek osztályalapon álló agresszivitását a Szovjetunió politikája fékezi. A KKP KB elnökének ezzel számolnia kell. Egy sor kérdésben nincs ereje megváltoztatni a folyamatok jellegét. De hogy miként alkalmazkodik hozzájuk, arról lehetne beszélni...

November 20.

A KKP KB elnöke a számok meghamisításával nagyon is fontos célokat követ.

A kommunista párt jelentős katonai erőre támaszkodik, amelyhez a népfelkelő egységek is hozzájárulnak. Nemrégiben a népfelkelők száma mintegy kétmillió főt tett ki. Jelenleg a dokumentumokban ezt a számot önkényesen 200 000-rel megnövelték. Ezt az új számot (2 200 000) továbbították Moszkvába is és az amerikaiaknak is. Velünk szemben sincsenek Maónak gátlásai. A hamisítással az a határozott célja, hogy meggyőzze mind Moszkvát, mind az amerikaiakat, hogy a KKP és a Kuomintang fegyveres erői között gyakorlatilag nincs különbség. Ez a számarány nem fejezi ki a valóságos politikai helyzetet és erőviszonyokat.

Teljes biztonsággal tudom, hogy a kétmilliós létszám sem igaz. Nem is olyan régen egy felhívásban lényegesen kisebb szám állt! És Je Csien-jing meggyőző becslése szerint sem haladhatja meg az egymillió főt. De a 8. Hadsereg vezérkari főnöke is tudatosan nagyít. Gyakorlatilag minden felelős beosztású katonai vezető és pártmunkás így jár el. Itt az igazat nem lehet megtudni. Mao áldásával a hazugság taktikává változik...

A szövetségesek haditerveiben a tengeri deszantok központi helyet foglalnak el. A KKP vezetése ennek megfelelően módosított tervein. Most ezek a tervek az amerikai hadmozdulatokkal való szoros együttműködésen alapulnak, és hadszíntérként a tengerpartot jelölik ki.

A kitalált számok taktikáját továbbfejlesztve Mao Ce-tung hi-

vatalosan közölte Moszkvával a KKP reguláris egységeinek új létszámát, mely állítólag 558 747 harcost tesz ki. De ebben benne vannak a nagyobb partizánegységek is. Így a reguláris csapatok létszáma a valóságban lényegesen kisebb, a legjobb esetben az összes harcos számának mintegy 50 százalékát éri el.

Ahogy erről meggyőződtem, még maga a vezetés sem tudja, hogy pontosan hány katonája van. Az adott esetben a KKP vezetősége különbséget tett közöttünk és a szövetségesek között. Az amerikaiaknak 630 000 főben jelölték meg csapataik létszámát.

Az amerikaiak és a KKP-csapatok együttes hadműveleteire Mao Ce-tung javaslata alapján valamikor a jövő tavasszal kerülhet sor.

Mindezekben a kérdésekben Mao rövidre szabta a velem folytatott beszélgetéseket. Az asztalnál állt, és gyorsan rajzolta a hieroglifák kis oszlopait. Szájában cigaretta füstölt. Csöndesen és valahogy ernyedten magyarázta a Moszkvába küldött távirat lényegét. Neki az a fontos, mondta, hogy ne legyenek közöttünk nézeteltérések. A hazugságot a népmozgalom általános föllendítéséről szóló fejtegetésekkel próbálta megtámogatni.

Sápadt volt, szórakozottan viselkedett, hangosan és nehezen lélegzett. Aztán, amikor az ajtóig kísért, a tiszta, csillagos égre nézve hirtelen arról kezdett beszélni, hogy szereti a derült, fagyos éjszakákat.

Egy éles hangra összeráncolta a homlokát, elhallgatott, majd így szólt: „Már majdnem tiz éve vagyunk itt."

November 21.

Az amerikaiak nyomására és a katonai vereségek nyomán a kuomintangista rezsim „modernizálódik". Az 55 éves Ho Jing-csing hadügyminisztert leváltották, és Csen Cseng tábornokot nevezték ki a helyére. Ho Jing-csing ugyanakkor megőrizte vezérkari főnöki tisztét. Ju Hung-csun lett az új pénzügyminiszter. Egyéb változások is történtek ...

A lakosság tömegesen elvándorol Kuanghszi tartományból. Liucsou és Kujlin körzetében harcok folynak. A vonatokat zsú-

folásig megtöltik a menekültek. Az emberek a kerekek alá zuhannak, megfagynak, hullanak az éhségtől...

A japánok továbbfejlesztik támadásukat.

Kujlin romokban hever.

November 23.

A „japán fasizmus elleni engesztelhetetlen harc" hivalkodó jelszava ellenére a kommunista párt vezetésének tényleges viszonya ehhez a harchoz változatlan. Erről tanúskodik a KKP KB elnökének az alakulatok parancsnokai számára kiadott legutóbbi instrukciója.

E szerint a legfontosabb feladat az, hogy Csang Kaj-sek csapatait megfosszák a tengerpartra való kijutás lehetőségétől. „A Kínai Kommunista Párt csapatai számára a legfontosabb: a szövetségesekkel végrehajtandó közös hadműveleteink térségeinek a lezárása. Nem szabad megengedni, hogy Csang Kaj-sek csapatai a japánok üldözése során felszabadítsák ezeket a területeket."

Mao Ce-tung szigorú utasítást adott ki, hogy semmi esetre sem szabad a japánok ellen nagyobb hadműveletekbe kezdeni, és a harci cselekmények során, a korábbiakhoz hasonlóan, csak apróbb összetűzéseket szabad megengedni.

Erről az instrukcióról Csu Te számolt be nekem.

November 25.

Az amerikaiak saipani bázisukról Tokiót bombázzák. A városban hatalmas tűzvészek pusztítanak...

A japánok támadása Kínára nézve katonailag katasztrofális. Kujlint feladták. Az Egyesült Államok légierejének liucsoui bázisát – a Távol-Kelet legnagyobb amerikai támaszpontját – felrobbantották. A sok-sok millió dollárt érő berendezések megsemmisültek. A légierő kujlini és liucsoui bázisainak elestével megnyílt az út a szövetségesek Csengtuban, Csungkingban és Kujjangban levő utolsó légitámaszpontjai felé. Chennault repü-

lőszázadai kétségbeesetten támadják a japánok rohamoszlopait...

A KKP vezetői megtévesztésül kötik a szerződéseket, teljesítésükre nem is törekednek.

Mao Ce-tung minden lehetséges módon gátolja a Kuomintang nyugat felé vonulását, hogy így az amerikai hadműveletek segítésének ürügyén maga is fegyverhez és lőszerhez jusson. A KKP csapatai, fegyvert kapva, saját terveik szerint kezdik meg tevékenységüket. Elfoglalják a nagy városokat, a stratégiai központokat, és egyidejűleg fokozzák az ellenállásukat Csang Kaj-sekkel szemben. A megszállók kiűzésének „vesződségét" Mao Ce-tung a szövetségesekre hárítja, a jövőben pedig lehetőleg a Szovjetunióra is. Ő inkább Csang Kaj-sekkel verekszik az ország birtoklásáért.

A KKP vezetői meg fogják valósítani tervüket még akkor is, ha az amerikaiak tervezett deszant-hadműveletei ilyen vagy olyan okok miatt nem sikerülnek. Saját erejükre akarnak támaszkodni és a Szovjetunió segítségére – melyet sohasem zárnak ki.

Mao Ce-tung környezetében szó sem esik Észak-Kínáról. Ez a KKP fellegvára, s mindnyájan saját tulajdonuknak tekintik. Abban az esetben, ha az ország megszerzésére irányuló tervek kudarcot vallanak, Mao Ce-tung Észak-Kínában akarja felépíteni saját önálló és független államát. Ezért a területért az utolsó emberéig harcolni fog.

Az „amerikai" és egyéb variánsok meghiúsulásának esetére a KKP vezetői a Szovjetuniót „tartalékolják". Bíznak a „kommunista testvérpárt" támogatásában. Mao Ce-tung nyíltan arra céloz, hogy a támogatás elkerülhetetlen, mivel a Szovjetunió számára nem közömbös, hogy mi lesz a helyzet ebben a körzetben.

*

Azt hiszem, most már nincs sem erőm, sem lehetőségem rá, hogy tovább sűrítsem a munkanapomat. De szükség van rá. Alig alszom valamit...

Belenéztem törhetetlen fémtükrömbe – negyvenéves koromra

jó ötvenesnek látszom. Szemem gyulladt, arcom ráncos, halántékom ősz.

*

Hogy mit jelentenek Kína számára a militarista klikkek, erről meg lehet győződni a jülini militarista csoportosulás példáján. Ez a csoportosulás ellenőrzi a hivatalosan Senhszi–Sanhszi–Szujjüan határvidéknek nevezett területet. A csoportosulás törzse Jülinben helyezkedik el.

A körzet parancsnoka Teng Pao-san, helyettesei Tung Csao és Kao Suang-cseng. A vezérkari főnök Csao Ji-csing. A csoportosuláshoz tartozik a 22. és a 67. hadsereg.

A 22. hadseregnek Kao Suang-cseng a parancsnoka. Ennek van alárendelve a 86. gyalogoshadosztály (8098 katona), a 6. lovashadosztály (3509 kard), két védelmi ezred és két ideiglenes ezred.

A 67. hadsereget Ho Veng-csin vezeti. A hadsereg törzse Taolimenben (Jülintől 150 kilométerre északnyugatra) helyezkedik el. A hadseregheż tartozik a 26. gyalogoshadosztály (4921 harcos) és a 7. lovashadosztály (3394 kard). A hadsereg 1943 augusztusában az ikocsaomeni mongol lázadás után alakult meg, s teljes egészében csangkajsekista. Feladata, hogy biztosítsa a fegyelmet a militarista egységekben is, és szemmel tartsa a mongol lakosságot.

A központi kormánynak formálisan alárendelt militarista egységek gyakorlatilag bandita katonai szervezetek. Katonai felkészültségük igen alacsony. Fegyverzetük elavult. A hadseregekben napirenden vannak a verekedések, és testi fenyítést alkalmaznak. A lakosságtól rabolnak, rekvirálnak. Ebben a gyapjúban, bőrben és szőrmében oly gazdag körzetben iszonyatos a nyomor, és nyílt banditizmus uralkodik.

A jülini csoportosulás vezetője, a militarista Teng Pao-san, Kanszu szülötte. Teng Pao-san ópiumszivó, betegesen nagyravágyó, és nem szereti Csang Kaj-seket, akinek, ha névlegesen is, de mégis alárendeltje, s ezzel is korlátozódik részvétele az egységes japánellenes harcban. A körzetében ő az isten és a csá-

szár. Bandita múltja és jelene ellenére itt Kína északnyugati részében elég népszerű, sőt haladónak is tartják!

Mao a gyengeségeit használja ki. Teng Pao-san különféle szolgálatokat tesz neki cserébe azért a jogért, hogy ellenőrzés nélkül uralkodjék saját hitbizományán. Csang Kaj-sek ismeri kapcsolatait a Különleges Körzettel, de kénytelen számolni vele (Teng Pao-san a szolgálataiért a kommunistáktól állandó díjat szed, 3 millió helyi dollárt, plusz feldolgozott ópiumot). A japánok iránt közömbös, de nincs velük kapcsolatban, s ezért is tartják „haladónak" (egyébként nehéz teljes biztonsággal megmondani, hogy ezért-e vagy pedig a Mao Ce-tungtól megfizetett szolgálataiért).

Teng Pao-san egységeinél mindennapos az ópiumszívás, a szerencsejáték, a kerítés, a feketézés és a banditizmus.

Kao Suang-cseng mint borbély és hivatásos hamiskártyás kezdte pályafutását, volt bandita és zsoldoskatona, most pedig hadseregparancsnok. Egyetlen gondja: meggazdagodni és fegyelmet tartani a hadseregben. Az egész hadsereg egyenes és átvitt értelemben is neki dolgozik: kirabolják a mongol parasztokat, spekulálnak, lopnak. Kao Suang-cseng felesége „szigorú erkölcsű" nő. Imádja a pénzt, az ópiumot, és intézi a „szervezett katonai rablásokat". Csang Kaj-seknek igen nehéz ezzel a káderállománnyal (a régi feudális-militarista Kína örökségével) a japánok ellen harcolni.

Kao Suang-cseng ivadéka ezredes, „kékinges", Csang Kaj-sek híve, az apja kiszorítására és a hatalom megszerzésére törekszik a hadseregben.

Kao Suang-cseng fél Csang Kaj-sektől. A kommunistákkal ellenséges viszonyban van, de az utóbbi években elkerüli az összeütközéseket.

Ho Veng-csin Csang Kaj-sek szeme és füle ebben a körzetben, és egyetlen többé-kevésbé megbízható támasza. A Vampu Katonai Akadémiát végezte el, a Kuomintang tagja, „kékinges". Különben pénzért ez a „megbízható támasz" bármire hajlandó...

Ebből világossá válik, hogy a 309 kínai hadosztály miért marad alul a 20 japánnal szemben. Züllés, kapzsiság, viszályok, hivalkodás és árulás bomlasztja az országot.

DECEMBER

December 1.

Donald Nelson, Roosevelt elnök csungkingi személyes képviselője mintha a kínai kormány gazdasági tanácsadójának tisztségét töltené be. Már maga ez a tény is mutatja, milyen helyet foglal el Kína az amerikai politikában. Az Egyesült Államok nyilvánvalóan arra törekszik, hogy elfoglalja Anglia és Japán helyét Kínában, s ezzel egyidejűleg a kínai politikusok segítségével új cordon sanitaire-t vonjon a Szovjetunió köré.

*

A fasiszta Németország bukása után a szövetséges hatalmak gazdasági és katonai potenciálja a japán agresszió elfojtására összpontosul majd. Ezt jól tudja Mao.

Az Egyesült Államok révén szeretne megerősödni, hogy késedelem nélkül Csang Kaj-sekre törhessen. Az amerikaiak ismerik Mao Ce-tung igazi törekvéseit. Aligha kap fegyvert tőlük. Ugyanakkor Hurley, Wedemayer és társaik semlegesíteni akarják a Szovjetunió befolyását, s a Különleges Körzetben és egész Kínában is politikai karmesterekké akarnak válni.

Mao mérlegeli az esélyeket, és arra a következtetésre jut, hogy a Szovjetunió legyengült a háborúban, s csak későn tud beleavatkozni a Távol-Keleten a háborúba. Ezenkívül Mao úgy látja, hogy a szövetséges megfigyelő misszióval folytatott játék nyomán lehetősége nyílik arra, hogy nyomást gyakoroljon a Kuomintangra, biztosítva hadseregeinek és bázisainak biztonságát. Ha valamiben nem ért is egyet az amerikaiakkal, az elsősorban a Kuomintanghoz való viszonyának köszönhető.

December 5.

Az a szerződéstervezet, amelyet Hurley Csungkingba vitt, elfogadhatatlan Csang Kaj-sek számára. Ha egyetértene a szerződés-

sel, ez azzal járna, hogy önként lemond a hatalomról. A vele folytatott beszélgetés után Hurley megértette, hogy melléfogott, de Mao Ce-tung és Roosevelt már üdvözlő táviratokat váltott egymással. Hurley mindenáron kiutat keres a kínos helyzetből. Eltávolodni a KKP-tól? Nem, az amerikaiakat nagyon csábítja a kommunista fegyveres bázisok felhasználásának lehetősége. Washingtonban sietnek megoldani a távol-keleti kérdést, amíg a Szovjetunió erői le vannak kötve Nyugaton a háborúval.

December 6.

A japánok az idei sikeres hadműveletek továbbfejlesztéseként folytatják a nagyobb katonai egységek átcsoportosítását. Így a Tiencsin–Pukou és a Pejping–Hanku útvonalakon sok katonai szállítmányt figyeltek meg. A KKP vezetése nagy érdeklődéssel figyeli a szállítmányokat. A konvojok északról dél felé tartanak...

Minden valószínűség szerint a japánok fokozzák nyomásukat a központi kormány hadseregére.

*

Procenko elhozta Lu Hszin egyik kötetét orosz nyelven. Háború előtti kiadás Vang Ming előszavával. Nagyon meggyőző és tartalmas előszó.

A japánellenes egységfront szükségességéről Lu Hszin a következőket mondotta: „Jelenleg az a legfontosabb, hogy puskáinkat a külső ellenség ellen fordítsuk..." Ezt a harcot Lu Hszin elsősorban a kínai nép létéért folytatott harcnak tekintette.

Érdekesek a kínai nyelv reformjának szükségességére vonatkozó nézetei. Éppen Vang Ming cikkéből tudtam meg, hogy Lu Hszin egyik lelkes támogatója volt a „Tacsungjü" mozgalomnak, amely Kína valamennyi nyelvcsoportjának gazdagságát fel akarta használni egy új, egyszerű ábécé alapján. Lu Hszin a következőket írta: „Ezek a négyszögletes jelek – a hieroglifák – tulajdonképpen a népbutítás politikájának eszközei..." A hieroglifák

megtanulása még a lakosság jómódú rétegeinél is mintegy tizenöt évet vesz igénybe, de ez még mindig kevés ahhoz, hogy valaki ténylegesen műveltnek tekintse magát.

Azt hiszem, hogy a konfucianizmus és egy sor egyéb ok mellett az írás bonyolultságának is meghatározott szerepe volt Kína elmaradottságában.

A műveltség alapja: a hieroglifák írásának és olvasásának tudása. Ez fékezi a sokoldalú ismeretek átadását, és így a műveltséget a kiváltságosok osztályrészévé teszi. Bizonyos mértékben ez okozza a kádernevelés primitívségét is. Világos, hogy számos egyéb ok mellett ez is hozzájárult Kína elszigetelődéséhez, az évezredes törvények dogmatizálódásához. Ezúttal nem térek ki a történelmi folyamatok társadalmi-gazdasági meghatározottságára...

Vang Ming levelezett Lu Hszinnel, kiváltképp a kulturális kérdésekről.

Nagy hatást tett rám Lu Hszin „Sanghaji benyomások – 1933" című cikke.

December 10.

A KKP KB elnöke feszült figyelemmel kíséri a szovjet csapatok előrenyomulását Nyugaton. Gyakran beszélget velem katonai témákról (nagyon érdekli a háború befejezésének várható ideje). Mondani sem kell, hogy az utóbbi időben a KKP vezetése fokozott jóindulattal viseltetik irántam és az elvtársaim iránt. Az üzlet az amerikaiakkal már nyilvánvalóan nem jön létre...

Barrett ismét Csungkingban van. Előzőleg igen hosszasan tárgyalt Mao Ce-tunggal.

Wedemayer tábornok azt követelte Csang Kaj-sektől, hogy egyezzen bele a koalíciós kormány létrehozásába. A tábornok ezzel kapcsolatban külön nyilatkozatot tett. Csang Kaj-seket figyelmeztették, hogy ha nem szervezi újjá a hatalmi szerveket, akkor az Egyesült Államok elboldogul az ő belegyezése nélkül is. Washington önálló kapcsolatokat teremt Jenannal. Ezek ma-

gukban foglalják majd a Különleges Körzetnek fegyverrel, lőszerrel, hadfelszereléssel stb. való ellátását is.

A nyugati háború közeledő befejezése sietteti az amerikaiakat. Lázasan törekednek arra, hogy egész Kínát ellenőrzésük alá vonják. Ők akarnak lenni a gazdák Csungkingban és Jenanban is, hogy azután elszigetelhessék a Szovjetuniót a Távol-Keleten. S Mao ebben a kezükre játszik . . .

December 11.

Az Egyesült Államok elnöke utasítást adott arra, hogy szorgalmazni kell az egyezmény megkötését a Különleges Körzettel. Albert Wedemayer vezérőrnagy parancsot kapott a Fehér Háztól, hogy találkozzék a KKP vezetőségével. Valószínűleg a közeli napokban Wedemayer megjelenik Jenanban.

A Roosevelt-féle utasítás végrehajtásának első lépéseként Jenanba légiszállítmányokat irányítanak. Erre a célra már ki is jelöltek néhány tucat „Douglas"-t. A szállítmányok jellegéről és nagyságáról semmit nem tudok.

Wedemayer tábornok és Hurley tábornok értesítette erről Csou En-lajt. Az ő közlése szerint az Egyesült Államok elnöke valóban rendelkezést adott ki erre vonatkozóan.

December 12.

Hát igen, az élet itt teli van buktatókkal és csapdákkal. Azt lehet mondani, hogy a szüntelen idegfeszültség már-már természetes állapotommá változott. A becsapásomra, kompromittálásomra irányuló törekvések (a próbálkozások, hogy leitassanak és földerítsék Moszkvának a jenani eseményekkel kapcsolatos valóságos véleményét, a – látszólag ártatlan – provokatív kérdések végtelen sora, a női engedékenység csábítása, a törekvés saját koholmányaik rám kényszerítésére és végül bizalmam megvásárlására) – mindez nem is annyira azt célozza, hogy megszabaduljanak tőlem, mint inkább azt, hogy a saját hitükre térítsenek. Nem, nem megnyerni akarnak, hanem a szó teljes ér-

telmében „sajátjukká" formálni. Meggyőzni és kényszeríteni akarnak, hogy higgyek mindabban, amit Mao mond, hogy Moszkvának írt beszámolóimban politikáját feddhetetlennek tüntessem fel és védjem érdekeit. Pontosan ez a céljuk!

Már-már azt hiszik, hogy elsajátítottam gondolkodásmódjukat. Mao Ce-tung pontosan ezért „gyónik előttem" oly gyakran. De ez nem elvtársi nyíltság – ő azok közül való, akik meggondolják minden szavukat és tettüket . . .

Én élvezem a „bizalmát". Ez játék a bizalommal . . .

*

Felülkerekedik a kommunista párttal szembeni félelem: az amerikaiak nem szállítanak fegyvert.

Mao Ce-tung időnként dührohamot kap. Az ügy mindeddig nem mozdult tovább a nyilatkozatoknál.

A KKP KB elnöke kezdi elveszteni érdeklődését a szövetséges megfigyelő misszió iránt. A kommunista párt vezetése Csungkingból megkapta a Kuomintang és a KKP közötti egyezmény tervezetének másik variánsát. Ez a Jenanban Hurley tábornok és Mao Ce-tung által aláírt tervezet ellenjavaslata. Csungkingban nem hajlandók megosztani a hatalmat, még kevésbé önként lemondani róla. Világos, hogy ez a tervezet nem felel meg Mao elképzeléseinek.

December 13.

Mao Ce-tung arról beszél, hogy a kongresszus megtartása halaszthatatlan.

Fontos események küszöbén állunk. Szükségessé vált a párt orientálása, a csengfeng eredményeinek megszilárdítása, a felső pártszervek kiegészítése . . .

Csang Kaj-sek ellenjavaslatának megvizsgálása után a KKP vezetésében fölmerült a kérdés, érdemes-e arról egyáltalán tárgyalásokat folytatni. Heves viták után a KKP KB elnöke elrendelte, hogy semmilyen formában nem szabad reagálni a KKP és a Kuomintang közötti szerződés csangkajsekista tervezetére.

Válaszintézkedésként, amely a központi kormány vezetőjét kellemetlen helyzetbe hozza (mivel az amerikaiak Roosevelt parancsa értelmében nyomást gyakorolnak rá), Mao úgy döntött, hogy haladéktalanul visszahívja Csungkingból a Kuomintang mellé rendelt képviselőit.

Tung Pi-vu és Csou En-laj ne térjenek vissza Csungkingba – ez szintén a KKP KB elnökének kategorikus rendelkezése. Ügyes lépés. De én már hozzászoktam a jenani diplomácia cikcakkjaihoz.

Vagy egy hónappal ezelőtt Mao az Egyesült Államok elnökéhez írt levelében azt bizonygatta, hogy állandó célja az egyezmény megkötése a központi kormány elnökével, Csang Kajsekkel. Ez az egyezmény, Mao Ce-tung szavai szerint, boldogságot hozna a kínai népnek ...

December 14.

Csapataink Magyarországon harcolnak, körülzárták Budapestet.

Európa mozgásban van: Olaszországban megalakult Bonomi kormánya, Jugoszláviában harcok folynak, az angolok büntető expedíciókat indítanak a görög partizánok ellen, Lengyelországban földreform kezdődött, s terrorcselekményeket követnek el az új lengyel hatóságok ellen ...

Hurley-t az Egyesült Államok kínai nagykövetévé nevezték ki ...

*

Mao Ce-tung a következőképpen magyarázta nekem a KKP-vezetés külpolitikai irányvonalának értelmét:

1. Minden lehetséges módon elősegíteni az országban a haladó erők fejlődését.

2. Propagandával és agitációval elszigetelni a reakciósokat és a konzervatívokat.

3. A japánoktól elhódított területek révén növelni a felszabadított körzeteket.

Ebben a szellemben magyarázta az amerikaiakkal fenntar-

tott kapcsolatok célszerűségét. Az amerikaiak a KKP csapatainak fegyveres segítségére számítva készek egy sor engedményt tenni, és ezzel nyomást gyakorolnak Csang Kaj-sekre. Az igazi célokról természetesen egy szó sem esett.

A tények alapján ítélve, az amerikaiakkal fenntartott kapcsolatokat nem koronázta siker. Felülkerekedik az Egyesült Államok legkonzervatívabb politikusainak óvatos, gyanakvó magatartása. A szövetségesek a Kínában élvezett politikai befolyásukért folytatandó harcot inkább Csang Kaj-sek kormányzati rendszerével kívánják összekapcsolni. Ez gyakorlatilag abban nyilvánul meg, hogy a szövetségesek nem hajlandók fegyverrel ellátni a 8. Hadsereget és az Új 4. Hadsereget. A Fehér Ház valószínűleg megvétózta azt a tervet, hogy a 8. Hadsereget és az Új 4. Hadsereget felhasználják a japánok szétzúzására Kínában. Az amerikaiak nyilván figyelembe veszik Mao Ce-tung titkolt szándékát, hogy az ütközetek során új, nagy kiterjedésű területeket vonjon ellenőrzése alá. Így a Jenan és Washington közötti tárgyalások zsákutcába jutnak. Az amerikai politikusok nem kockáztatják, hogy Mao Ce-tungra helyezzék a tétet. A csungkingi kormány rezsimje minden szempontból megbízhatóbbnak látszik számukra. Csakhogy a felszabadító mozgalom növekedése állandóan szűkíteni fogja ezt a bázist. E vonatkozásban elszámították magukat.

Mao Ce-tungot hallatlanul ingerli az, hogy az amerikaiak nem értik meg a reális helyzetet. Mindent megtett, hogy megindokolja előttük a szövetség jogosultságát és szükségességét. Elég nyíltan feltárta előttük nézeteit a mai és az eljövendő Kínáról, a KKP szerepéről a hatalomért folytatott harc minden szakaszában.

Az amerikaiak álláspontjának (az ő szemszögükből) természetesen megvan az értelme. Tisztán látják Maónak azt az óhaját is, hogy kihasználja a pillanatot, s bombaüzletet kössön. Ez az elem kétségkívül megvan Mao politikájában: kihasználni a körülményeket és szerezni mindenhonnan, ahonnan csak lehet (nem fukarkodva az ígéretekkel, és nem korlátozva az elvektől). Maónak az a fontos, hogy kapjon, s ezzel erősödjék. Azt pedig már senkitől sem fogja megkérdezni, hogy mire használja fel az erejét. Az ő célja: az erő! S az erőt megtalálni véli a csengfeng

represszióiban, az amerikai fegyverekben, a demagóg spekulációkban a keleti népek felszabaditó mozgalmainak föllendülésével, a marxizmussal és az SZK(b)P-val fenntartott, állítólag internacionalista barátsággal.

Az erő: politikájának legfontosabb eleme. Az erő segítségével akar jogot szerezni magának az elvtelenségre.

Ámde a Hurley tábornok és a KKP KB elnöke között Jenanban lezajlott novemberi tárgyalások nyomán egy sor olyan (a szövetségesek részéről) előre nem látott körülmény támadt, amely elkerülhetetlenül kihat a Kuomintang és a kommunista párt közötti kapcsolatokra. Az adott szakaszban ezek élezik és valószínűleg nagyon megrontják a kapcsolatokat, ez tény. És ebben nem más, mint Hurley tábornok a hibás. Az ő közvetítése adta Mao Ce-tung kezébe az adukat a Csungkinggal folytatott politikai játékban.

Mao Ce-tungnak megvan a formális indoka az önálló politikai akciókra. És valóban nem más, mint az Egyesült Államok elnökének itteni, jenani küldötte hagyta jóvá a KKP és a Kuomintang közötti politikai rendezés platformját. Most pedig Csang Kaj-sek nyomására ezt a platformot elfogadhatatlannak tartják.

Mao az amerikai tábornok-politikus hebehurgyaságából mindent kiprésel, amit csak tud. A küszöbönálló pártkongresszuson határozatot akar elfogadtatni Kína úgynevezett Felszabadított Japánellenes Demokratikus Körzetei Egyesült Bizottságának megalakításáról. Ez szintén Hurley ügyetlen közvetítésének a következménye, hiszen maga tisztította meg ehhez az utat, amikor elismerte a jenani tárgyalásokon egy ilyen legfelsőbb hatalmi szerv szükségességét Kína számára. És ha nem történik semmi rendkívüli, Mao Ce-tung létrehozza ezt a bizottságot.

De ez egyelőre csak terv, amelyet az amerikaiak kellően ismernek. Olyan tervezet, amelyet Mao ijesztgetésre szán, hogy így a saját oldalára állítsa őket és ennek nyomán fegyvereket kapjon. Ha a szövetségesek itt sem mutatkoznak engedékenynek, akkor Mao kész kettészakítani az országot és polgárháborút kirobbantani.

Jenanban senkit sem izgat, hogy mindehhez a huzavonához a japán ágyúk és „banzáj" kiáltások szolgáltatják a kísérőzenét Kína megszállt földjein.

Hurley hibáival manipulálva a jenani vezetés a párt VII. kongresszusának előkészületeit szorgalmazza. Ha Hurley visszautasítja a Jenanban aláírt egyezménytervezetet, ez azonnal egy sor nyomós érvvel fegyverzi fel Maót, amelyek közül a legfontosabb az, hogy a kommunista párt és a Kuomintang szövetsége lehetetlen. Ennek az érvnek messzemenő következményei vannak. Utólag igazolja Maónak az 1941–1944-es években folytatott egész politikai vonalvezetését (a japán hódítók elleni aktív harc visszautasítása, a japánellenes egységfront megbontásának taktikája, a „kuomintangista ügynökök" leleplezésének kampánya, a polgárháborúra való törekvés a japánok katonai támadása idején stb.), azaz igazolja minden szektás cselekedetét.

Most már Mao nyíltan hangoztatja, hogy nincs lehetőség szövetségre lépni a reakciós Csang Kaj-sekkel. Eközben tudatosan összezavarja egy ilyen jellegű szövetség céljait. Úgy tünteti fel, hogy ez az osztályellenséggel (a burzsoáziával és az imperialistákkal) kötött természetellenes szövetség, és nem hangsúlyozza ennek a szövetségnek azt az alapvető sajátosságát, hogy az agresszorral szembeni ellenállás célját szolgálja. A fasizmus elleni harcban az egész világon egyesültek az államok nemzeti erői. De erről Mao nem beszél. Szerinte Csang Kaj-sekkel mint osztályellenséggel képtelenség szövetségre lépni, s a Kuomintang iránt „békülékeny" Vang Ming-csoport rövidlátását bizonygatja. A Komintern taktikáját (a japánellenes egységfront taktikáját) „kapitulánsnak" tünteti fel.

Mao szeret azzal hivalkodni, hogy osztályalapon közelíti meg az eseményeket, de ha ez az elemzés ellentétbe kerül céljaival, azonnal a demagógiához folyamodik. De ennek a demagógiának is megvan a maga rendszere. Nacionalista alapelveken nyugszik, melyek hol a hazafiság, hol Kína történelmi sajátosságainak hirdetése, hol pedig a „realitás marxizmusa" formájában jelentkeznek . . .

Természetesen Mao Ce-tung ország-világ előtt kijelenti, hogy az Egyesült Bizottság nem Kína kormánya. Hiszen nem hozhat létre ilyen kormányt a japánellenes egységfront szétzúzása nélkül. És ismét a demagógia! Itt Jenanban már készen van a magyarázat. Az Egyesült Bizottság csupán az ország demokratizálásának az eszköze, amely elősegíti majd az általános győzelmet

Japán felett. Igazság és hazugság keveredik ezekben a szavakban.

Az Egyesült Bizottság nem lesz más, mint Kína második kormánya (nem számítva természetesen a nankingi bábkormányt). Létrehozása Kína teljes szétszakítását idézi majd elő. Szakadást a háborús körülmények között. Szakadást, amely még jobban elmélyíti a nép nyomorát...

Ugyanakkor Mao dédelgetett álmai valóra válnak: ő lesz a kormányfő és döntő lépést tesz a polgárháború felé vezető úton.

Jenanban gúnyt űznek Hurley-ból. De az amerikaiakkal mindezek ellenére sem szakítják meg a kapcsolatokat. Hátha történik valami...

December 15.

Szembetűnő a különbség a KKP-vezetők és az egyszerű pártmunkások hangulata között. Az utóbbiak gyakran nem értenek egyet a Különleges Körzet vezetőinek azzal a kísérletével, hogy a nemzeti kérdést az amerikaiak segítségével oldják meg. Ezek a kommunisták bizalmatlanul fogadják a legerősebb kapitalista hatalom politikai kezdeményezéseit.

Nemritkán hallani ilyesfajta vélekedést is: Az amerikaiak nem lehetnek érdekeltek a kínai kérdés igazságos rendezésében. A kommunistáknak ők ellenségei, csak ideiglenesen váltak szövetségesekké. Ezek a szövetségesek, elárulva az oroszokat, a háború végén nyitották meg a második frontot, amikor Németország már amúgy is összeomlott a Vörös Hadsereg csapásai alatt...

December 17.

Moszkva gratulált abból az alkalomból, hogy megkaptam a „Moszkva védelméért" érdemérmet.

Bármit tesz is Mao, egész politikája a Szovjetunió segítségére épül. Ez a politika minden kritikus helyzetben a Szovjetunió változatlan támogatására számít. Bármilyen politikai válság leküzdése eleve feltételezi a Szovjetunió döntő beavatkozását Jenan mellett.

Az amerikaiak Mao személyét főképpen a 8. Hadsereg és az Új 4. Hadsereg miatt tartották kívánatosnak. De a háta mögött a Szovjetunió állt. És ez a körülmény különösen vonzóvá tette a játékot a szövetségesek szemében. Az Egyesült Államokban úgy gondolták (és ezt az elképzelést még mindig nem dobták félre véglegesen, minthogy a szövetséges megfigyelő misszió nem szűnt meg), hogy Moszkva pozícióit gyengíthetik, ha szembeállítják vele a KKP-val kötött szövetségüket. Az amerikaiaknak a Mao Ce-tunggal kötött szövetség lehetőséget teremt arra, hogy a KKP bázisai révén egy ugrással a távol-keleti szovjet határoknál legyenek, megvalósítva ezzel a hírhedt cordon sanitaire-t a bolsevizmus ellen.

Végül is a Fehér Házban úgy döntöttek, hogy a kockázat túl nagy, és nem mertek belemenni a szövetségbe a KKP-val.

Honnan tudom ezt ilyen biztosan? December 16-án a szövetséges megfigyelő misszió vezetője találkozót kért Je Csien-jingtől és Csu Tetől. Barrett kijelentette, hogy sajnos a Kínában tartózkodó szövetséges erők vezetésének nincs lehetősége a 8. Hadsereget és az Új 4. Hadsereget fegyverrel ellátni. Hangsúlyozta, hogy ez a KKP vezetésének merevsége miatt van, minthogy visszautasították a központi kormány egyezménytervezetét. „Ilyen körülmények között nem tudunk fegyvert szállítani" – mondta Barrett.

Mao Ce-tung kész lett volna engedményeket tenni, de nem a hatalom kérdésében. Ez csapás rá nézve. Arra számított, hogy valamit mindenképpen le tud szakítani a szövetségesektől.

Búcsúzásul Barrett azt mondta Csu Tenek és Je Csien-jingnek, hogy valószínűleg eljön az az idő, amikor a segítség megvalósul, csak várni kell türelemmel.

Így hát a Fehér Ház úgy döntött, hogy a garantált befektetésekből kiveszi a hasznot. Csang Kaj-sek diadalmaskodhat...

December 18.

Az Egyesült Államok légierejének 10. hadserege Stratemayer vezérőrnagy parancsnoksága alatt Indiában állomásozik. Erői egy részével ez a hadsereg részt vesz Kínában a japánok elleni hadműveletekben.

Chennault vezérőrnagy 14. légi hadserege teljes egészében Kínában állomásozik. Claire Lee Chennault még az Egyesült Államok ellen irányuló japán hadműveletek előtt az amerikai önkéntes pilóták vezetője volt Kínában.

•

Davies ismét Jenanban van.

A szövetségesek mind gyakrabban rendeznek különféle, bőséges italozással egybekötött estélyeket, melyekre meghívják a kínai elvtársakat is.

Daviesszel együtt érkezett egy bizonyos Beard is. Rangjelzése szerint az amerikai hadsereg őrnagya. Beard az OSS (az Amerikai Egyesült Államok katonai felderítése. – *A szerk.*) képviselője.

Mindezek a látogatások, az újabb arcok a szövetséges megfigyelő misszióban arról győznek meg, hogy a játék még nem fejeződött be. Egyelőre az amerikaiak várnak, próbálkoznak.

Folyik a Különleges Körzetnek, a KKP fegyveres erőinek és a KKP vezetésének energikus katonai és politikai felderítése.

Pontosan senki sem tudja előre meghatározni az események alakulását a Távol-Keleten. Ilyen körülmények közt egyik fél sem érzi fölöslegesnek a kapcsolatok fenntartását.

Beard is részt vesz Barrett és a jenani vezetés találkozóin.

•

A KKP KB elnöke elküldte Moszkvába soron következő táviratát. Olyan hazárdjátékosra emlékeztet engem, aki két asztalon játszik.

Ebben a táviratban kijelenti, hogy a kommunista párt jelenleg vezető szerepet tölt be Kína sorsának alakulásában. A párt az ország megmentésének fő ereje, és tőle függ a japán imperialisták

elleni háború győzelmes befejezése. Mindez azoknak a változásoknak az eredménye, melyek az utóbbi nyolc hónap során megrázták Kínát.

Az események alakulása megköveteli, hogy ismét megvizsgáljuk, milyen mérvű a befolyása a Kuomintangnak, illetve a kommunista pártnak az ország politikai életére. A kommunista párt befolyása hamarosan felülmúlja a Kuomintangét. Eddig másképpen volt. Mindenesetre most ez a befolyás változik, de már semmiképp sem a Kuomintang javára.

A továbbiakban Mao Ce-tung folytatja manipulációit a számokkal. Közli, hogy a reguláris csapatok létszáma elérte a 650 000 főt. És megjegyzi: minden esély megvan arra, hogy az új évben ez a szám elérje az 1 milliót.

Az új orientáció – Moszkva irányában – most már kétségtelen tény! A párt vezető köreiben egyre gyakoribb beszédtéma a Szovjetuniónak a KKP érdekeit védelmező szerepe, „a testvérpártok szellemének azonossága" stb.

Mao Ce-tungnak megvan a maga kapcsolata Moszkvával (nagy teljesítményű rádióadó, saját kódok), de táviratait makacsul továbbra is általam küldi.

December 21.

Mao Ce-tung lázasan érdeklődik a görögországi események iránt. Az angol intervenciósoknak a görög partizánokkal szemben alkalmazott megtorlásai felvetik benne azt a gondolatot, hogy hasonló dolog esetleg Kínában is lehetséges. Ráadásul az amerikaiak megtagadták a fegyvereket. Tehát van min gondolkodni . . .

December 2-án az „Izvesztyija" cikket közölt a kínai helyzetről. A cikk iránt itt fokozott érdeklődés nyilvánul meg.

December 22.

Mao Ce-tung több mint nyolc óra hosszat beszélgetett velem, és kategorikusan megtiltotta, hogy bárki zavarjon bennünket.

Szokása ellenére az asztalnál foglalt helyet. Jobbra tőle Kína

térképe. Az asztal szélén a kínai enciklopédia három vagy négy kötete. Előtte zománcozott fehér fedeles csésze, tussal teli üvegecske, ecset, ceruzákkal és közönséges iskolás tollakkal telerakott pohár. Keze ügyében tiszta papírlapok. Fejét jobb válla felé hajtva magafeledten beszélt, beszélt...

Azt a célt tűzte maga elé, hogy elmagyarázza, hogyan kell értelmezni az egységfront taktikáját a mai viszonyokra alkalmazva. Ismertette a KKP vezetésének hivatalos verzióját (melyet a gyakorlatban éppen ő nem vesz figyelembe).

A csungkingi kormány vezetőjét diktátornak, hóhérnak és kétbalkezesnek titulálta.

Elmondta, milyen elvek alapján valósulnak meg a kapcsolatok a Kuomintanggal. Aztán ismertette a hadseregre vonatkozó adatokat. Itt sok érdekes dolgot említett, de mindenben taktikázott a számokkal. E mögött változatlanul az a törekvés húzódik meg, hogy hamis elképzeléseket alakítson ki bennem.

Mao a beszélgetés során külön figyelmet fordított a lezajlott belső pártharc elemzésének. A lezajlott harcokénak, mivel Maónak az a véleménye, hogy a pártban létrejött az egység. Nem említve Vang Ming, Lo Fu, Po Ku és mások neveit, kijelentette, hogy „a három munkastílus megjavításáért" folytatott harc lehetővé tette azoknak a leleplezését, akik a reakciós Kuomintangnak teendő engedmények kapitulációs politikáját prédikálták. Ez a harc lehetőséget teremtett a párt sorainak rendezésére. Világos és határozott céljaival tömörítette és egyesítette a pártot...

Mao Ce-tung elemezte a KKP vezetésének az amerikaiakkal folytatott tárgyalásait. A legnagyobb részletességgel ismertette legutóbbi beszélgetését a szövetséges megfigyelő misszió vezetőjével. Barrett ezredes hangsúlyát és mozdulatait utánozva még el is játszotta a beszélgetést.

A szerződés első tervezetét – mondotta – Jenanban aláírta Hurley, és ezzel a szövetségesek „már csapdában voltak". Már nem volt más választásuk, mint az, hogy engedményeket követeljenek Csang Kaj-sektől, és ezt el is érték. Most eljött a sora annak, hogy engedményeket követeljenek a Kínai Kommunista Párttól. És az amerikaiak hozzáfogtak a párt vezetésének megdolgozásához...

Itt Mao felállt, és járkálni kezdett a szobában. Néha megállt előttem, és nagyon kifejezően utánozta a tiltakozó Barrettot.

Elmondta, hogy a maga részéről nem tudott engedményeket tenni, mivel a Csang Kaj-sekkel kötendő bármilyen egyezség vargabetű lenne. Az amerikaiak naivan engedményekre törekedtek, de senki sem szándékozik engedményeket tenni. Hiszen a követelményeket eleve azzal a számítással állították össze, hogy Csang Kaj-sek semmi esetre sem ért egyet velük! Kezdettől fogva mindent úgy intéztek, hogy Csang Kaj-sek visszautasítsa a KKP követeléseit. „Mi tudtuk ezt, és nem tévedtünk."

Barrett megjelent nála, és beszélgetést kezdeményezett a Csang Kaj-sek által tett engedményekről és a viszontengedmények elkerülhetetlenségéről, s mintegy sugalmazta, hogy milyen jellegűek legyenek ezek az engedmények.

Mao Ce-tung ekkor támadásba ment át, és átkok özönét zúdította a Kuomintangra és a csungkingi kormányra. S hogy végérvényesen megzavarja Barrettot, kijelentette: „Hurley úr itt volt. Ő önként aláírta az egyezménytervezetet. Mi értelme van eltérni attól, amit Roosevelt elnök személyes képviselője már jóváhagyott és aláírásával szentesített?!"

Mindezt Mao Ce-tung eléggé ingerült hangon közölte Barretttal. Utánozta előttem hanghordozását és arcjátékát. Nagyon úgy nézett ki, mint aki haragszik. Igazságos felháborodás! Megsértett érzések!

Mao Ce-tung beszélgetésünk folyamán izgatottan fel-alá járkált a szobában, s fölényesen mosolygott. Megelégedéssel töltötte el Hurley melléfogása és az, hogy emiatt Barrett, a tapasztalt felderítő kínos helyzetbe került. Újra meg újra visszatért az eset részleteire.

Ekkor valaki be akart jönni. Mao elég durván kiszólt, hogy hagyjanak bennünket békében. Közelebb húzta a székét, és elmesélte, hogy mennyire felizgatta mindez Barrettot; emelt hangon győzködni kezdte őt, Maót, hogy ne kövesse el ezt a hibát, mivel az Egyesült Államok közvéleménye nem érti meg a kommunista párt vezetőinek makacsságát, és a párt vezetésének ezért a hajthatatlanságáért nagy árat kell fizetnie. Az Egyesült Államok közvéleménye Jenan és a kínai kommunisták ellen fordul. S ebben az esetben szó sem lehet semmiféle segélyről.

Erre Mao Ce-tung – ahogy ezt elmondta – még indulatosabban reagált. Azt válaszolta, hogy ostobaság a Különleges Körzetet valamiféle közvéleménnyel ijesztgetni. Ez a módszer itt nem jár sikerrel. Már hosszú évek óta valamennyi konzervatív és reakciós gyűlöli a kommunista pártot, és hadakozik ellene. „A legmocskosabb szavakkal illettek bennünket!" – mondta Mao. – Bűnözőknek tituláltak mindannyiunkat! És mi köpünk az ilyen társadalmi elítélésre!"

Barrett azzal próbált fenyegetőzni, hogy csak a csungkingi központi kormánynak nyújtanak segítséget.

Mao Ce-tung erre azt válaszolta, hogy a Különleges Körzetnek végeredményben közömbös, hogy elismeri-e valaki, vagy sem. A kommunista párt önállóan harcolt, és így is fog harcolni. Az Egyesült Államok nem ér el semmit azzal, ha megtagadja a segítséget a 8. Hadseregtől és az Új 4. Hadseregtől, mvel: „Mi megvagyunk és megleszünk ilyen segítség nélkül is!" Mindeddig egyedül Csungking kapott fegyvert. Minden csak a Kuomintangnak jutott. S ha ez így van, a Különleges Körzet összehív egy konferenciát, melyen megalakítja saját kormányát. Akkor aztán Csang Kaj-sek táncolhat Csungkingban! És a Különleges Körzet fütyül rá, hogy elismeri-e ezt a kormányt a Szovjetunió (!), az Egyesült Államok és Nagy-Britannia. Ha józanok, nem fognak húzódozni. Ha megtagadják az államközi kapcsolatok rendezését, a KKP ettől még nem fog megbukni. Esetleg tíz évig, húsz évig, egy egész évszázadon át nem fogják elismerni kormányunkat, de végül mégiscsak békés útra térnek majd, és elküldik követeiket. Mindnyájan elismerik! Ha a százegyedik évben is, de elismerik! Nincs más választás – elismerik!

A KKP KB elnöke azzal fejezte be a beszélgetést Barrett ezredessel, hogy mindig örül az amerikaiak látogatásának. „Ha az ezredes úr iderepül – mondta –, fogadjuk, s magam megyek a repülőtérre. Mi nem utasítjuk vissza a tárgyalásokat. Mi a tárgyalások mellett vagyunk. Ha ismételten felkeres – akkor sem utasítom vissza, fogadom . . ."

Másnap Barrett ezredes Csungkingba sietett, hogy beszámoljon. (Volt miről beszámolnia.)

A találkozásról mesélve Mao alaposan felizgult. Halántékára hullott haját nem is simította vissza, és egészen kivörösödött.

Gyorsan és hangosan beszélt. Beszédét durva tréfákkal fűszerezte, s kifejezően gesztikulált.

Minden igyekezetével azon volt, hogy teljesen őszintének tűnjék fel. Mindazonáltal ez az őszinteség korántsem volt olyan teljes; ez is csak egy előre kitervelt színjáték része volt.

Egy szót sem ejtett arról, hogy az ezredes nem ok nélkül volt nála, s ezek a beszélgetések szintén nem ok nélkül zajlottak le. Mao nyilván arra számított, hogy az ország belpolitikai kérdéseit, az Egyesült Államok támogatását és segítségét élvezve, az erő pozíciójából oldhatja meg. Természetesen arról sem beszélt nekem, hogy Moszkva és a Fehér Ház szembeállítására törekedett és törekszik.

Az amerikaiak segítségével Mao már jó előre biztosítani akarta a győzelmet a Kuomintang felett. A valóságban az eltelt hónapok alatt mást sem csinált, mint a Fehér Háznak árulta magát Csang Kaj-sek helyett. Be kellett látnia, hogy az amerikaiak csak szigorúan meghatározott politikai feltételek mellett egyeznének bele egy ilyen jellegű szövetségbe, és a feltételek között elsőként szerepelt volna a Szovjetunió elszigetelése a távol-keleti politikában.

Gyakorlatilag a fegyverért folytatott alkudozás középpontjában pontosan Mao Ce-tungnak ez a törekvése áll. Természetesen felismeri egy ilyen jellegű közeledés minden nehézségét. Ugyanakkor ezt a reményét dédelgette és dédelgeti talán most is. Hiszen Csou nem véletlenül adta át Barrettnak közvetlenül elutazása előtt a Patrick Hurley-nak szóló újabb levelet.

Mao egyidejűleg kénytelen Moszkvában támogatást keresni – miután az amerikaiak Csang Kaj-seket részesítik előnyben –, de nem szakítja meg véglegesen a kapcsolatokat a Fehér Házzal. Ezt a célt szolgálja a titkos levelezés, a nekem előadott színjáték, és több más dolog is. Mindenesetre Mao biztosítani akarja magát, ez világos. Terveiben Moszkva tartalék variánsként szerepel. Persze ez a rosszabbik megoldás a számára . . .

Ebben a szellemben állítottam össze Moszkvába továbbított jelentésemet.

Krajnovnak az „Izvesztyijá"-ban megjelent cikke iránt oly nagy az érdeklődés, hogy megkértem Moszkvát, továbbítsák tartalmát.

E cikk azt bizonyítja, hogy a Szovjetunió – Mao Ce-tung tisztességtelen politikája ellenére – változatlan proletár szolidaritással viseltetik és rokonszenvet táplál a kínai nép iránt. Mao Ce-tung azonban a cikket a saját szája íze szerint értelmezte. Eszerint a cikk a Szovjetunió jövendő távol-keleti aktivitásának bizonyítéka.

„A kínai helyzet". Szemle. Írta: P. Krajnov. („Izvesztyija", 1944. december 2. 285. szám.)

„Az utóbbi időben Kínában zajló események magukra vonják az egész világ figyelmét. Az ország katonai és belpolitikai helyzetében olyan változások mentek végbe, amelyek a már hét és fél éve tartó japán–kínai háború egész időszakában ismeretlenek voltak. A japán csapatok támadása következtében Kína katonai helyzete nagymértékben megromlott. Ebben a helyzetben részlegesen átszervezték a kínai kormányt, amiről sajtónkban már hírt adtunk.

Mi a' lényege a lezajlott eseményeknek? Mint ismeretes, azután, hogy a japán csapatok az első két év folyamán viszonylag gyorsan előrenyomultak Kínában, a japán–kínai front stabilizálódott, és 1944 tavaszáig nem történtek lényeges változások. Több frontszakaszon a kínai csapatok támadásba lendültek, és sikerült az ellenséget visszaszorítaniuk.

A csendes-óceáni háború kitörése folytán jelentős számú japán csapatot vontak el a kínai frontról, s ez megkönnyítette a kínai hadsereg helyzetét. Ámde ez nem vezetett – mint ahogy várni lehetett volna – a kínai csapatok aktivizálásához. Ellenkezőleg . . . a japán csapatok a nyári hadjárat során nagy sikereket értek el. Kajfeng körzetéből támadást indítva gyorsan nyomultak a Lunghaj vasútvonal mentén nyugatra, elfoglalták Lojang városát, majd északról és délről egyidejűleg támadó hadműveleteket kezdtek a Pejping–Hanku vasútvonal mentén, s teljes hosszában

birtokba vették ezt a fontos stratégiai útvonalat, és egyesítették az észak- és a közép-kínai frontokat.

A támadás következő szakaszaként, amely ez év második felében bontakozott ki, a japánok a Hanku–Kanton vasútvonal mentén déli irányban nyomultak előre. A fontos Csangsa és Hengjang városokat elfoglalva, blokád alá vonták az addig a kínai kormány ellenőrzése alatt álló tengermelléki Fucsien tartományt, és délnyugat felé fordultak a Kínát Liucsoun és Nanningon keresztül Francia Indokínával összekötő vasútvonal mentén. A japánok hamar kézre kerítették Kuanghszi tartomány fővárosát, Kujlint, majd Liucsout és Nanningot, ahol a kínai hadsereg hadműveleteit támogató amerikai légierők állomásoztak. A napokban a japán csapatok átlépték az egyik délkelet-kínai tartomány, Kujcsou határát.

Így a japánok Kínában Mandzsukuótól Francia Indokínáig húzódó összefüggő frontot hoztak létre.

A kínai csapatok kudarcai riadalmat keltettek mind a kínai nép széles rétegeiben, mind pedig Kína szövetségeseiben.

Hogyan lehetséges, hogy azok a japán fegyveres erők, amelyek az utóbbi időben vereséget vereség után szenvedtek az Egyesült Államok és Anglia ellen folyó csendes-óceáni ütközetekben, hatalmas támadó hadműveleteket tudnak folytatni a kínai fronton? Miért vonulnak vissza a kínai csapatok? . . .

A kínai hadsereg, a szövetségesek növekvő fegyverszállításai ellenére, valóban szükséget szenved olyan jó minőségű technikai felszerelésben, melyet az országban a gazdasági elmaradottság következtében szinte egyáltalán nem állítanak elő. De vajon ebben keresendő-e a kínai csapatok kudarcainak legfőbb oka?

A kínai helyzetet objektívan értékelő nagyszámú külföldi sajtóorgánum más következtetésekre jut. Véleményük szerint a kritikus helyzetet a kínai vezető körök reakciós elemeinek jelentékeny befolyása idézte elő; ezek a nemzeti egység és a demokrácia megerősítésének politikája helyett a nemzeti erők szétforgácsolásának politikáját folytatják . . .

Ismeretes, hogy a japán–kínai háború első szakaszában a Kuomintang és a kommunista párt között egyezmény jött létre a japán megszálló csapatok elleni háborúban való együttműködésről, az együttes hadműveletekről. A két párt katonai és politikai

együttműködése igen pozitívan tükröződött az ország katonai helyzetében...

A Kuomintang leghaladóbb elemei keresik a Különleges Körzet csapataival való kapcsolat szabályozásának, a katonai és a politikai együttműködés helyreállításának a lehetőségét a japán csapatok ellen viselt háború sikere érdekében...

A reakciósok és a kapitulánsok veszedelmes aknamunkáját még nem sikerült megállítani. Ugyanakkor egyre erősebben hallatják hangjukat a kínai hazafiak, a demokrácia hívei, Kína haladó szervezetei és Kína barátai a demokratikus külföldi országokban, akik szilárdan támogatják az igazi nemzeti egység kialakításának, valamennyi erő egyesítésének, az állam demokratizálásának gondolatát a felszabadító háború mielőbbi befejezése céljából."

E cikk meghatározza a katonai vereség legfőbb okát: Kína megosztottságát. Itt minden egyes japán katonára mintegy 15 kínai jut. A japánok Kínában nem vetnek be olyan tömegű harckocsit, mint másutt a hitleristák. A légi fölény a szövetségeseké. S bár hiány mutatkozik lőszerben, fegyverben és élelmiszerben, ez nem annyira súlyos, hogy egyedül ez indokolná a japán militaristák állandó sikereit.

Kína katonai vereségének oka – a nemzeti erők széthullása.

Moszkva a Kuomintang jobboldali elemeinek határozott elítélésével lényegében véve arra figyelmeztet, hogy nem fogja megengedni a katonai erő alkalmazását a kínai kommunisták ellen.

A cikk azt bizonyítja, hogy a kínai forradalom és a kínai kommunisták sorsát nem azonosítják Mao Ce-tung irányvonalával.

A cikk azt a reményt fejezi ki, hogy a kínai társadalom egészséges erői felülkerekednek a japánellenes egységfront politikájában...

December 24.

Ha végiggondolom legutóbbi találkozásunkat Maóval, arra a következtetésre jutok, hogy a Barrettal való jelenetet szigorúan

átgondolt forgatókönyv szerint játszotta le, bár részben meg is rettent a várható következményektől.

Nemhiába gondolkozott hangosan, hogy nem lőtt-e túl a célon, nem szakítanak-e vele a jenkik.

Nem zárja ki azt, hogy a szövetségesek beleegyeznek a követeléseibe (gyakorlatilag a megállapodás első variánsához való visszatérésbe). Ez igen sokatmondó tény! Még reménykedik.

Kompromisszumként Mao Ce-tung valószínűnek tartja az ország fegyveres erői egyesített törzsének a létrehozását. A Fehér Ház tehet egy ilyen javaslatot, és Csang Kaj-sek kénytelen lesz ezzel egyetérteni. Az amerikaiak rákényszerítik, hogy beleegyezzék. Ebben a törzsben helyet kapnának a kommunista párt, a Kuomintang és az Egyesült Államok fegyveres erejének képviselői. A törzset természetesen valamelyik amerikai tábornok vezetné.

Ezt a tervet Mao Ce-tung már eleve gyűlöli. A kommunista pártra ez béklyót rakna. Itt nem is annyira arról van szó, hogy a 8. Hadsereget és az Új 4. Hadsereget megspékelik amerikai instruktorokkal, hanem az egyesített törzstől való függésről. Ördög vigye a felderítőket, instruktorokat, tanácsadókat! De a törzstől való függés – ez már valóban béklyó! Egy lépést sem lehet tenni parancs nélkül. Tehát harcolni kell a japánok ellen, s nem elsősorban a KKP bázisainak gyarapítására törekedni. És egyáltalán: kizárttá válik a felkészülés a Csang Kaj-sekkel való összeütközésre, ami a 8. Hadsereg és az Új 4. Hadsereg egyetlen célja volt, marad és lesz is . . .

Meglepne, ha Mao Ce-tung teljesen őszinte volna hozzám. Hiszen barátai körében azt mondotta, hogy az egyesített törzs variánsa rosszabb a béklyónál – már csak azért is, mert ha a Szovjetunió felmondja a szovjet–japán semlegességi egyezményt és Mandzsúriában vagy Belső-Mongóliában megindítja a hadműveleteket Japán ellen, akkor a 8. Hadsereg az amerikai deszantegységek utódvédjébe kerülhet, távol a szovjet csapatok hadműveleteitől. Ez megbocsáthatatlan hiba lenne, mivel a hatalmat ott a KKP-nak kell megragadnia. De az amerikaiak egy ilyen helyzetben ezt kategorikusan megtagadják. Így végeredményben a KKP nem tudja kihasználni a szovjet csapatok győ-

zelmeit, mivel az ezekbe a körzetekbe vezető beszivárgási útvonalakat a szövetségesek már jó előre lezárják.

Ha nem sikerül kibújni az egyesített törzs létrehozásában való részvétel alól, akkor Mao Ce-tung a 8. Hadseregnek és az Új 4. Hadseregnek csak azokat az egységeit akarja az egyesített törzs rendelkezésére bocsátani, melyek közvetlenül a szövetségesek deszantegységeit biztosítják. Megegyeztek a KKP csapatai és a szövetségesek Lienjüncsan körzetében való együttműködésében. Ennek terve értelmében a KKP vezetése kötelezettséget vállalt arra, hogy legalább 40 teljes értékű ezredet állít ki. Akaratlanul is ide kívánkozik egy összehasonlítás: ha a KKP vezetői az 1941–1942-es években a Távol-Keleten, a Szovjetunió pozícióinak támogatására csak ezeknek az erőknek a felét állították volna ki! Akkor fütyültek a mi nehéz helyzetünkre. A táviratokban viszont barátságot esküdtek. A szavakkal nem fukarkodtak . . .

Érdekes részletet tudtam meg. Kiderült, hogy a lienjüncsani hadműveletek tervét már ismeri a japán parancsnokság. Nesze neked csengfeng! Fogdosták, leleplezték a kémeket, de a terv, melyet a KKP vezető munkatársainak csupán egy szűk köre ismert, azonnal az ellenség tudomására jut. Persze a csengfengnek más céljai voltak . . .

Mao Ce-tung eltitkolta előlem a Barrettal folytatott színjáték másik célját is. Biztosítani akarja az amerikaiakat arról, hogy a kommunista párt megérett a külpolitikai feladatok önálló megoldására. Nem véletlenül ijesztgetett Kína második kormánya létrehozásának perspektívájával.

Ezenkívül a Fehér Háznak változatlanul igen kevés a katonája, s ezt a hiányt kínai katonákkal akarja pótolni. A KKP és a Kuomintang közötti szakadás esetén ezeket az erőket a polgárháború köti le. Saját állampolgárai vérét nem kívánja ontani a Fehér Ház.

Itt minden megoldás egy sor olyan kérdést vet föl, melyek részben kizárják egymást. Veszedelmes mérges szövevény ez, de lényegében alkudozás folyik. Alkudozás a Szovjetunió háta mögött, a fasiszta Németország ellen folytatott véres harca idején.

Mao Ce-tung elérte a másik célját is: fontos volt neki, hogy

a kommunista pártot olyan önálló és független erőként tüntesse fel, amellyel egyértelműen lehet mit kezdeni.

S bár fegyverre már nemigen számíthatnak, a reményt mégsem adják fel. Mindenesetre egyelőre még bíznak... Már érik a gyűlölködés a szövetségesek iránt, de ugyanakkor még próbálkoznak, partnerek akarnak lenni. Cirkusz!...

Ezekben a hónapokban Mao sokat dolgozik. Kétségbeesett erőfeszítéseket tesz, hogy az elkövetkezendő események a lehető legkedvezőbben alakuljanak számára. Megpróbálja megelőzni a legfontosabb eseményeket (a távol-keleti háború finiléja), és Kína legfontosabb politikai erejének szerepében kíván fellépni. Ámde ennek a legfontosabb politikai erőnek, véleménye szerint, szigorúan nemzetinek kell lennie, amely politikailag nem kötődik a Szovjetunióhoz. A Szovjetunióval ő az Egyesült Államokat kívánta szembeállítani. Mint látható, nem az ő bűne, hogy ezt a tervet a Fehér Ház meghiúsította...

Nem véletlenül folytatta velem Mao azt a rendkívül hosszúra nyúlt beszélgetést. A KKP és az SZK(b)P közötti internacionalista kapcsolatok őrének tüntette föl magát, megmagyarázta az amerikai tervek „elvi" elfogadhatatlanságát, és a „realitás marxizmusa" szellemében elméletileg megalapozta cselekedeteit. Lényegében Mao a nyomok eltüntetésén fáradozik...

Nyolc óra hosszat megszakítás nélkül beszélt akkor velem. Fáradhatatlanul, szenvedélyesen beszélt.

Más napokon viszont, mint például ma is, unatkozik és zsémbes. Ernyedten fogott velem kezet, mintha beteg volna, s hellyel kínált. Ő maga nehézkesen, imbolyogva járkálni kezdett a szobában. Fázósan összehúzta magát. Hosszasan és szórakozottan hallgatott. Aztán lankadtan leült. Kezét fáradtan a térdére helyezte.

Újból felvázolta a KKP vezetésének álláspontját az amerikaiakkal folytatott tárgyalásokon, érdeklődött a Szovjetunió véleményéről a szovjet–japán semlegességi szerződéssel kapcsolatosan, de valójában Moszkvának az ő tevékenységéről alkotott véleményét próbálta kifürkészni...

Egész idő alatt rám nézett, fáradtan mosolygott.

December 28.

A KKP csungkingi apparátusában mintegy 50 munkatárs dolgozik. A képviseletet Csou En-laj és Tung Pi-vu vezeti.

Cseng Csia-kang a legfontosabb beosztottak egyike. Kuanghsziból származik. Egyetemet végzett. Az utóbbi évben Csou En-laj titkárának tisztét látja el. Nagyszerűen beszél angolul. Jól ismeri a csungkingi amerikai katonai attasé apparátusának minden fontosabb munkatársát. Gyakran vendégeskedik náluk. Jenanban az amerikaiak úgy fogadták, mint jó barátjukat.

Liu Sao-ven 40 éves lehet, Mao Ce-tung földije. Életrajzában van egy figyelemre méltó részlet. Annak idején támogatta a Csang Kuo-tao védelmében fellépő Csu Tet. Csang abban az időben élethalálharcot folytatott Mao Ce-tunggal a Vörös Hadsereg vezetéséért... De ez már a régmúlté. Liunak különleges szerepe van a csungkingi képviseletnél. Az ő kezében van a sok ügynökség. Li Ko-nung igen nagyra értékeli. Liu Sao-ven jelenleg Li Ko-nung embere.

Ha nem tévedek, Li Ko-nung és Kang Seng vetélytársak, s ezt kihasználja Mao Ce-tung.

December 30.

Egyre nyilvánvalóbb, hogy Hitler Németországa utolsó napjait éli. Következésképpen a Szovjetunió rövidesen intézkedéseket tehet távol-keleti határainak biztonsága érdekében. A KKP vezetése ezzel kapcsolatban rendszeres tanácskozásokat tart.

Mao menet közben átvált a Szovjetunióval folytatott játékra, zsarolva ezzel az amerikaiakat és Csang Kaj-seket.

Tegnap a következőket jelentettem Moszkvába:

„A legutóbbi események azt bizonyítják, hogy Mao Ce-tung és hívei sietősen átrendezik soraikat, és tisztességtelen játékot kezdenek a Szovjetunióval. Céljuk az, hogy saját önző terveik érdekében mindent kipréseljenek a Szovjetunió jövendő távol-keleti aktivitásából."

*

Nagymértékben tőlem függ, hogyan fogadják majd azt a hazugságot, amelyet Mao Ce-tung táviratai val próbál beadni Moszkvának, és azt a hazugságot, amelyet a Hszinhua hírügynökség és a helyi sajtó terjeszt.

Kitárulkozásával, a négyszemközti hosszas beszélgetésekkel, a szovjet vezetésnek a mi rádióállomásunkon keresztül küldött, bizalmat gerjesztő táviratai val Mao részesévé akar tenni tisztességtelen játékának.

Érzem, hogy a KKP KB elnöke titkon határozott ellenszenvet táplál irántam (túlságosan sokat tudok!), de mesterien játssza az őszinte barát szerepét. Számára és mindenki számára becsben álló vendég vagyok. Körülhízelegnek és nem győzik hangsúlyozni, hogy „az ő emberük" vagyok . . .

Január 3.

A KKP KB elnökének munkanapja délután 2–4 óra tájban kezdődik.

Rendszerint az ébredés és a keleti stílusú mosdás után ismertetik vele a sürgős táviratokat. A reggeli (pontosabban ebéd) után csak közeli munkatársait fogadja. A nála tartott esti tanácskozások és gyűlések nemegyszer éjfél után érnek véget. E tanácskozásokon főképp ő beszél. Nagyon sokat beszél. Napirend nincs, és rendszerint nem állítják össze a megvitatandó kérdések listáját sem – minden az ő hangulatától függ.

A főbb dokumentumokat Mao Ce-tung részére Csou En-laj, Liu Sao-csi és Csen Po-ta állítja össze. A jelek szerint Csen Po-ta egyik munkatársa lesz Hu Csiao-mu (képzettsége szerint történész).

Csu Te és Zsen Pi-si a KKP KB elnökének megbízása alapján írnak, minden egyes oldalt bemutatnak neki ellenőrzésre.

Január 7.

Mao Ce-tungnál voltam.

A kongresszusi dokumentáció elkészítésével van elfoglalva. Kimerültnek látszott. Lassan, gyakori szünetekkel, elgondolkozva beszélt. Néha felállt. Görnyedten járkált. Haja az arcába hullott, de nem simította hátra. Meg-megállt az asztalnál, s a papírok közt turkált. Teát kortyolgatott.

Magatartását és mozdulatait annak az embernek a nyugodt magabiztossága jellemzi, aki nem kételkedik abban, hogy mindenképpen megvárják.

Panaszkodott, hogy időnként gyengeség fogja el. „Hamarosan megöregszem" – jegyezte meg szomorkásan.

Tréfásan Hszienjü Tungra emlékeztettem. Csiang Csing a közelmúltban régi elbeszéléskötetet adott elolvasásra. („Hszienjü Tung 97 évet élt, és ebből az utolsó negyven a felvirágzás és a dicsőség évei voltak.")

Mao hallgatott. Meglepő, hogy a sikertelenség vagy a legkisebb múló rosszullét mennyire átalakítja, szinte megöregíti.

Január 10.

Roosevelt üzenettel fordult a Kongresszushoz.

A Szovjetunióról mint az Amerikai Egyesült Államok megingathatatlan szövetségeséről beszélt, amely hősiesen kitartott Leningrád, Moszkva és Sztálingrád alatt, és az elmúlt év gigantikus hadműveleteiben számtalan német hadsereget semmisített meg...

Kínáról Roosevelt mint olyan országról nyilatkozott, amely immár csaknem nyolc éve bátran állja a japánok barbár támadásait, és az ázsiai kontinens nagy kiterjedésű területein visszatartja az agresszorokat.

Japánt, az elnök szavai szerint, az amerikai légierő most hatalmas erőkkel támadja.

Ha Kujjang elesik, elkerülhetetlen Csungking eleste is.

Május 5-re tervezik a Kuomintang VI. nemzeti kongresszusának összehívását.

Január 11.

Hurley újabb kísérleteket tesz arra, hogy kibékítse a Kuomintangot és a kommunista pártot. Tegnap Csungkingból Jenanba érkezett Depas ezredes, az Egyesült Államok kínai katonai attaséja, Whitemayer tanácsos, a japán ügyek szakértője, Edward őrnagy, Wedemayer törzsének munkatársa és még néhány magasabb beosztású személyiség. Hurley, már az Egyesült Államok nagykövetének minőségében, Depas útján átadta a KKP vezetéséhez intézett üzenetét.

Az üzenetben Hurley kijelenti, hogy jelenleg minden feltétel

megvan a Különleges Körzet és a Kuomintang közötti tárgyalások sikeres befejezésére, és kéri Mao Ce-tungot, valamint Csou En-lajt, engedjék meg, hogy Szung Ce-ven kínai külügyminiszterrel, Vang Si-csie propagandaügyi miniszterrel és Csang Cse-csunggal, a kínai hadsereg politikai főcsoportfőnökével együtt Jenanba látogasson.

Depas beszélt Mao Ce-tunggal, Csou En-lajjal, Csu Tevel és Je Csien-jinggel. Rendkívül tartózkodóan és hidegen viselkedtek az Egyesült Államok katonai attaséjával szemben.

Ma Depas és a többi amerikai elrepült Csungkingba. Mao Ce-tung és Csou En-laj visszautasította a tárgyalásokat. Depasnak átadtak egy levelet, amelyben Mao Ce-tung a KKP nevében követeli az országos demokratikus gyűlés összehívását és a teljes szabadságot a kommunista párt csungkingi sajtóorgánuma, a „Hszinhua Zsipao" részére. Mao Ce-tung ragaszkodik ahhoz, hogy szervezzenek országos vitát a Kína demokratikus átalakításával összefüggő kérdésekről.

A kommunista párt vezetésének hajthatatlan és szilárd törekvése: a Kuomintanggal való szövetség felrobbantása, vagy legalábbis a Kuomintang nemzetközi elszigetelése. Mao Ce-tung kiválóan számol a szüntelen japán támadások következtében kialakult feltételekkel. A Kuomintang a japánellenes koalícióhoz tartozó valamennyi ország sajtóorgánumának kereszttüzében áll.

A KKP KB elnöke továbbra is Hurley melléfogásával spekulál; azzal, hogy Hurley az elmúlt év november 10-én aláírta a KKP és a Kuomintang közötti jenani egyezmény tervezetét. Mao Ce-tung tudja, hogy az amerikai nagykövet kínos helyzetbe került és kénytelen lesz közvetíteni a Különleges Körzet és Csungking közötti tárgyalásokon, s nem engedi meg a kapcsolatok kiéleződését, még kevésbé a fegyveres összetűzést. Ezért Mao Ce-tung napról napra növeli követeléseit, nem számolva a realitásokkal. A realitás neki csak az, hogy megnyerje az amerikaiak rokonszenvét a Különleges Körzet iránt és csődbe juttassa Csangot . . .

Az „Izvesztyija" cikke után (1944. december 2.) a kommunista párt vezetői teljesen megváltoztatták véleményüket az amerikaiakkal folytatandó tárgyalásokról, és a mi változatlan politikai támogatásunkban reménykednek. Ugyanakkor nem vetették el

véglegesen korábbi politikájuk eszközeit, csak ezt a politikát most más formában folytatják. Most hajthatatlanságukkal az amerikaiakat zsarolják . . .

Taj Li hű embere Csang Kaj-seknek, a kémelhárítás főnöke. Csang Kaj-sek feltétlenül bízik benne. Egyike azon keveseknek, akik találkozhatnak vele, Depas ezredes az Egyesült Államok katonai attaséja. Taj Li megközelíthetetlen. Csungkingban szinte senkinek sem sikerült találkoznia vele.

Január 12.

Megkértem a KKP KB elnökét, mentsen föl azalól, hogy a katonai-politikai információt a csingpaocü főnökétől kell kapnom.

Először is, nagyon lealacsonyító a Kang Sengtől való függés. Mindennap azokkal a hírekkel kell beérnem, melyeket ő méltóztatik közölni velem. Ennek során nem csupán a különféle hazugságokkal kell türelmesen megismerkednem, de a csingpaocü főnöke a hangulatomat is megpróbálja kifürkészni.

Másodszor, rendszerint arra kényszerülök, hogy fáradságos munkával megtisztítsam ezeket a híreket a dezinformációtól.

Harmadszor, állandóan eltitkolja előlem a Szovjetunió érdekeit érintő jenani politika tényeit.

Negyedszer, gyűlöl engem. Nem tudja megbocsátani, hogy beavatkoztam, amikor le akart számolni Vang Minggel. Gyűlöl azért is, mert Moszkvában úgy jellemeztem, hogy eltávolodott a marxizmus–leninizmustól, és a kínai internacionalista kommunisták hóhéra.

Ötödször, kopói továbbra is szemmel tartanak. Kang Seng apparátusából valaki figyelmeztetett erre, vállalva a kockázatot, és ismertette megfigyelésem új formáit és módszereit.

Hatodszor, Kang Seng olyan tényekre vadászik, melyek kompromittálhatnak, és ilyenformán Maótól függő helyzetbe hozhatnak; így minden korábbi, Moszkvának küldött jelentésem hitelét vesztené.

Magától értetődő, hogy minderről nem beszéltem Mao Cetungnak. Kérésemet azzal indokoltam, hogy a távol-keleti hely-

zet rendkívül bonyolulttá vált, s ilyen körülmények között Kang Sengnek nincs módja arra, hogy szakszerű információkkal lásson el. Jenanban nincsenek külföldi újságok, nincs sajtóközpont. Ennek következtében késve kapom meg a tájékoztatást a legfontosabb eseményekről. A jelenlegi körülmények között Kang Seng nem tud (természetesen nem mondtam, hogy egyszerűen nem akar) objektív képet adni az eseményekről. Meg vagyok fosztva a pontos és friss információktól, és ez kárt okoz a közös ügynek.

A KKP KB elnöke nehezen tudta mindezt cáfolni, mégis megjegyezte, hogy sajnos nem lát más megoldást, mivel Kang Seng a Különleges Körzet („ha ugyan nem egész Kína" – tréfált Mao) legtájékozottabb embere.

Megjegyeztem, hogy mégis van megoldás. Je Csien-jing elvtárs tehetséges diplomata, hivatalból rendelkezésére állnak a szükséges információk, és képes tárgyilagosan értékelni az eseményeket. De ami a legfőbb (ez kétségkívül növeli az információ értékét) – biztosítja az operatív munkát.

Vagy két esztendővel ezelőtt a KKP KB elnöke még beszélni sem lett volna hajlandó velem hasonló témáról. Akkor a világ rádióállomásai már az órákat számolták Hitlernek a Szovjetunió felett aratott teljes győzelméig... Most erőt vett magán, s hozzájárult, hogy Je Csien-jing „sajtóattaséi" minőségben működjék. Nem, ez nem pillanatnyi gyengeség volt részéről. Arról van szó, hogy komoly játékba kezdett Moszkvával. És terveiben meghatározott helyet foglalok el. Érdemes hát engem ingerelni?

Elváláskor Mao Ce-tung mosolyogva kijelentette, hogy nem is probléma, kitől fogom kapni az információkat, csak az a „közös ügyet" segítse.

Január 14.

Mao velem együtt lépett ki lakásából. Esteledett. A völgyben a ködfátyol elmosta a mezők, házacskák, utak körvonalait, az emberek alakját.

Szótlanul néztük az alkonyt, a völgy felé nyúló sötét sziklákat, a zúzmarától fehér bokrokat.

Mao egyszer csak minden átmenet nélkül verset kezdett szavalni. Lassan, tompán, ízlelgetve mondta a verset, megismételve a neki tetsző hasonlatokat. Igen fogékony a keleti költészet jelképrendszere iránt. Úgy tűnt, megfeledkezett rólam és az őrökről...

Je Csien-jing lépett hozzánk. Mao cigarettát vett elő, és rágyújtott. Tud hallgatni és várni.

Je Csien-jing közölte, hogy az amerikaiak érdeklődnek a Jenanban levő oroszok felől.

„Nagyon foglalkoztatja őket az ön tudósítói helye, Szung Ping" – mondotta végezetül.

„Ez a riportereket is érdekelte" – tette hozzá Mao Ce-tung.

A külföldi tudósítók múlt évi látogatására gondolt. Természetesen a szövetséges megfigyelő misszió tagjai és a szőrszálhasogató riporterek nem voltak közömbösek aziránt, hogy milyenek itt „Moszkva pozíciói"... S valószínűleg valamennyiüket meglepte, hogy mindössze hárman vagyunk itt szovjet emberek, jómagam, Orlov és Rimmar. (Procenko számításon kívül esik. Ő csak látogatóba jár Jenanba.) Hisz a Különleges Körzetben a szövetséges apparátust hatalmas misszió képviseli, melynek létszáma néha eléri a több tucat katonatisztet is. Sportnyelven szólva ezen a téren egyértelműen a szövetségesek vezetnek.

Az amerikaiak, véleményem szerint, eléggé tájékozottak a csengfengről. (Kinek köszönhetően? Frey-nek, Ma Haj-tőnek?...) És ha nincsenek is tisztában a pártbeli ellentétek minden árnyalatával, a legfontosabb dolgot felfogták: Mao Ce-tung a nacionalista „realitás marxizmusa" elméletet akarja megalapozni. Ezt a „marxizmust" pedig ők szovjetellenességként értelmezik. Többre nincs is szükségük.

Persze nem minden szövetséges megfigyelő értékelte a csengfeng legféltettebb titkait ilyen szellemben, de az olyanok, mint Davies, Service, Ludden (és részben maga Stilwell is) minden valószínűség szerint idővel megértették, hogy milyen lehetőségeket nyitnak meg Mao Ce-tungnak ezek a nézetei. Ilyen pártvezető mellett a KKP gazdasági platformja nem zavarja őket. Megvan a szövetség alapja – ez pedig a politikai elkülönülés irányzata, mely mögött a szovjetellenesség bújik meg. A KKP

vezetésének szemléletében a szövetséges urak helyesen tapintották ki a szovjetellenességet . . .

Stilwell, Davies, Service, Ludden – a „szövetséges" legveszélyesebb válfajához tartoznak. Ők messzebb látnak, sokkal messzebb, mint hivatalnok kollégáik, akik nem hittek Mao szovjetellenes aduiban, s azokat csak blöffnek tartották. Ezek a katonai hivatalnokok pontosan követték az utasításokat, csak az utasításokat, márpedig Mao Ce-tung magatartását semmiféle utasításba nem lehetett beleilleszteni: hiszen őt minden utasítás az „első számú kommunistaként" jellemzi. A hivatalnok urak úgy vélték, hogy az „első számú kommunista" egyszerűen blöfföl . . .

Stilwell csoportja (Davies, Service, Ludden) megérti, hogy az Egyesült Államok szövetsége a Különleges Körzettel sokkal nagyobb perspektívákat nyit meg, mint a hagyományos, Csang Kaj-sekre való orientálódás, vagy a KKP csapatainak korlátozott felhasználása.

Joseph Stilwell valóban jól eligazodik a helyzetben. S egyáltalán nem véletlenül csoportosultak ilyen emberek a tábornok köré. Stilwell után felül jeles ismerője Kínának. Még fiatal korában hosszú ideig szolgált Kínában az amerikai katonai misszióban. A csendes-óceáni háború kezdetekor ezért nevezte ki Roosevelt elnök a kínai–burmai hadszíntéren harcoló összes amerikai fegyveres erő parancsnokává (Csang Kaj-sek vezérkari főnökének beosztásában).

Január 18.

Mao nekem is, az amerikaiaknak is egyre ugyanazt a nótát fújja. Vajon hogyan reagál minderre Barrett?

A KKP fegyveres erői továbbra is vágyakat ébresztenek a Fehér Házban. Az amerikaiak a KKP és a Kuomintang kapcsolatainak politikai rendezésén fáradoznak. Eszerint Barrett bekapja a horgot. Az amerikaiak rohangálnak Jenan és Csungking között. Hol Csangot, hol Maót, hol Csout puhítják. De lehetséges, hogy mindez nem csupán a 8. Hadsereg és az Új 4. Hadsereg miatt történik. Az amerikaiak ellenőrizni akarják a kínai politi-

kai eseményeket, a politikai folyamat irányításáról álmodoznak, ők szeretnék a karmester szerepét játszani.

A napokban figyelemre méltó táviratot továbbítottam Moszkvába. A táviratokat minden esetben a KKP KB elnöke személyesen adja át nekem. Rendszerint ez ad okot a találkozásokra; most már végleg engem választott ki Moszkvával folytatott levelezésének közvetítő láncszeméül. Ezt jó taktikának tartja ...

Maót nagyon foglalkoztatja a londoni Szakszervezeti Világkongresszus gondolata. Ezt a kongresszust eszköznek tekinti egy bizonyos közvélemény kialakításához. Ez az amerikaiaknak kellemetlen, s majd fokozzák a nyomást Csang Kaj-sekre. Következésképpen a kongresszuson való részvétel ugyanazoknak a politikai feladatoknak a megoldását szolgálja (Csang Kaj-sek elszigetelése, annak a taktikának a folytatása, hogy kitérnek a nagyobb hadműveletek elől a Japán elleni háborúban).

A Moszkvába küldött távirat szerint a Szakszervezeti Világkongresszus címére Csungkingon keresztül küldtek táviratot. Mao nem biztos benne, hogy Csang Kaj-sek cenzúrája átengedi. Ezért bizalmasan közli Moszkvával, hogy külön embert választanak ki, aki átmegy Indiába, és onnan küldi el a táviratot a londoni kongresszus szervező bizottságának.

Mao Ce-tung a meghamisított számok régi taktikáját folytatja. Így a kínai központi tartományok legfontosabb járásainak szervezeteiben a szakszervezeti tagok számát 200 000 főben határozza meg (8 körzetben). Már az is kétséges, hogy egyáltalán léteznek-e ilyen szakszervezetek. Kína már régen a háború káoszában, a háborús idők szigorú korlátai között él. Milyen szakszervezeti sejtekről lehet ilyen körülmények között szó?!

De ha mégis léteznek ezek a szakszervezetek, nyilvántartásukkal akkor sem foglalkozik senki. A KKP vezetése mindeddig még a saját fegyveres erőinek létszámát sem tudja pontosan megállapítani. Gyakorlatilag minden parancsnok a maga belátása szerint adja meg a számokat. A központ nem szervezte meg az ellenőrzést. Minden szinten gyakorlattá vált a számok eltúlzása. Ez minden szempontból kifizetődő: növeli a parancsnok tekintélyét és érdemeit, amellett a jenani vezetés érdekeit szolgálja.

A szomszédos Sanhszi szervezeteiben (a tartomány délkeleti járásai) a szakszervezeti tagok száma állítólag nem kevesebb

mint 124 000. Hogy ezt a félig-meddig háborús helyzetben hogyan állapították meg, azt csak a jó isten tudja!

A jenani körzetben a szakszervezeti tagok száma többé-kevésbé ismeretes, de csak többé-kevésbé. Mégis fölkerekítik 61 000-re...

Mao Ce-tung figyelmezteti Moszkvát, hogy ezek csupán megközelítő adatok, mivel a mezőgazdasági munkások nem szerepelnek benne.

A legkevesebb szakszervezeti tag Sanhszi és Szujjüan járásaiban van: mindössze 17 000. Ugyanakkor „A fasiszta Japánnal szembeni ellenállás és a haza felszabadításának proletár szövetségében" pontosan 235 000 a szakszervezeti tagok száma. Ők a Hopej–Sanhszi körzet járásaiban dolgoznak.

A kommunista párt északi fellegvárában (Santung szakszervezeteiben) a tagok száma mintegy 144 000.

A szakszervezeti tagok összlétszáma 800 000 fő.

Mao Ce-tung közli, hogy a kommunista párt vezetése határozatot fogadott el arról, hogy szakszervezeti küldöttséggel részt vesz a Nagy-Britannia fővárosában összeülő világkongresszus munkájában. A kommunista párt vezetősége teljes jogú delegációt kíván küldeni Londonba.

A távirat alatt Mao családnevének hieroglifája.

A számok gondos összevetése és maga a távirat elküldésének ténye arra mutat, hogy a távirat nem más, mint jól kitervelt félrevezető manőver. Egy a sok közül...

A táviratot kiegészítettem saját véleményemmel. Közöltem Moszkvával, hogy e táviratot csak olyan dokumentumként szabad értelmezni, melynek célja az SZK(b)P vezetőinek megtévesztése.

Mao Ce-tung semmiféle tanácsot nem igényel az SZK(b)P vezetésétől. A tanácsok nem érdeklik, mivel már régóta a cselekvés mezejére lépett, nem gondolva arra, hogy lépéseit egyeztesse a világ haladó szakszervezeteinek platformjával. A Szakszervezeti Világkongresszus útján újból belpolitikai céljainak elérését akarja megpróbálni. A szakszervezeti tagok számát önkényesen határozták meg.

A távirat szövegét Csou En-laj készítette el. A külpolitikai dokumentumok többsége tőle származik. Moszkvával kapcsolat-

ban szívvel-lélekkel támogatja a KKP KB elnökének lelkiismeretlen irányvonalát.

Mint Po Kutól megtudtam, Csou En-laj vette bele a Moszkvának szóló táviratba azt a pontot, amely szerint Indiába futárt küldenek azzal a paranccsal, hogy táviratozzon Londonba, a Szakszervezeti Világkongresszus szervező bizottságának. Az igazság az, hogy senki sem szándékozott ilyen futárt küldeni. Van egy titkos határozat arról, hogy különleges futárt küldenek a legrészletesebb dokumentumokkal (ezek nemcsak a felszabadított körzetekben folyó szakszervezeti tevékenységre vonatkoznak). Csou továbbá azt javasolta, tegyenek meg mindent annak érdekében, hogy ha a delegáció (vagy annak képviselője) nem tud Londonba utazni, Kang titkos hálózata biztosítsa a dokumentáció eljuttatását Londonba.

Mao Ce-tung úgy rendelkezett, kövessenek el mindent, hogy a felszabadított körzetek szakszervezeteinek speciális politikai beszámolóját a kongresszuson feltétlenül tartsák meg.

Január 20.

A szovjet csapatok a front egész hosszában támadnak. Közel van, nagyon közel a háború vége!

Montana állam szenátora – egy bizonyos Wheeler – pogromhangulatot idéző szovjetellenes beszéddel „tüntette ki magát".

Elnöki beiktatása alkalmából mondott beszédében Roosevelt a filozófus és költő Emerson szavait idézte: „Egyetlen módja, hogy barátaink legyenek – magunknak is barátoknak kell lennünk."

Január 21.

Kangnak mégis sikerült befolyásolnia a KKP KB elnökét. Mao Ce-tung szemlátomást megbánta, hogy engedett kérésemnek, s hogy Je Csien-jingtől kapom az információkat.

Je Csien-jing célozgatott arra, hogy őt ez a legkevésbé sem izgatja, neki ehhez semmi köze. Ő csupán végrehajtja az utasí-

tást. Lehetséges, hogy egy kicsit túloz és valójában nyugtalan, de a Kang Seng iránti megvetése ebben az esetben erősebb érvényesülési megfontolásainál.

Kang Seng rá akarja bírni Je Csien-jinget, hogy önként mondjon le „sajtóattaséi" szerepéről. Je Csien-jingnek ez jó alkalom arra, hogy bosszúságot okozzon Kangnak, s elvegye a kedvét attól, hogy mások dolgába ártsa magát.

Kang tajtékzik...

Január 22.

Mansfield amerikai szenátor kéthónapi kínai tartózkodás után beszédet mondott. Ennek rövid tartalma a következő:

Kína a teljes széthullás útján van. Az országot tönkretette a több mint hét esztendeje folyó háború. A Kuomintang tekintélye csökken. A hadsereg ellátása rendkívül szegényes.

A kommunisták szervezettebbek, egységesebbek, nagy szervező munkát végeznek.

Csang Kaj-sek ellenségesen viseltetik a kommunistákkal szemben, akik mindenhol a Kuomintang kiszorítására törekszenek, mégis a konfliktus politikai eszközökkel való megoldására törekszik.

Csang Kaj-sek megkérdezte Mansfieldtől, hogy az amerikaiak miért csak a csungkingi kormánytól követelnek engedményeket...

Csang Kaj-sek fél a kommunistáktól, és mintegy 16 hadosztállyal blokád alatt tartja a Különleges Körzetet (Kang nekem 28 hadosztályról beszélt).

A japánok elleni harc helyett a kommunisták és a nacionalisták egymást tartják szemmel, és a japánok ezalatt támadnak.

Csang Kaj-sek és a kommunisták között az egyezmény tisztán elméleti jellegű. Az Új 4. Hadsereg és a 8. Hadsereg csupán formálisan van Csungkingnak alárendelve.

Jelenleg a kommunisták az Egyesült Államokat nagy szövetségesüknek tartják... „Valahányszor az amerikai bombázók a

kommunista területek fölött repülnek el, az emberek mindig azt mondogatják, hogy az Egyesült Államok az ő barátjuk" ...

Ennek ellenére a Kuomintang ma is Kína legerősebb pártja, Csang Kaj-sek generalisszimusz pedig a hódítók ellen folytatott népi harc szimbóluma. A Kuomintangnak erősebb a hadserege.

Az ország egysége felelne most meg a japán hódítók elleni harc érdekeinek.

Mansfield megnyugtatta kollégáit, kijelentvén, hogy véleménye szerint a kínai kommunistáknak nincs kapcsolatuk az orosz kommunistákkal.

*

Vasárnap Csungkingból különrepülőgéppel Jenanba érkezett Depas ezredes, nagykövetének a levelével.

A Fehér Ház hajlandó elősegíteni, hogy a kommunista párt képviseltesse magát Kína Katonai Bizottságában – ez már elég lényeges engedmény.

A KKP KB elnöke azonban ellenzi Csou En-laj utazását, mivel „a Csang Kaj-sek által vezetett Végrehajtó Kamara (kormány) mellett működő Katonai Bizottság csupán szemfényvesztés, amely a közvélemény becsapására és a kommunista párt kezdeményezésének meghiúsítására irányul" ...

Intézkedések történtek, hogy megakadályozzák Csungkingnak ezt a lépését, és ezt is arra használják fel, hogy lejárassák Csang Kaj-seket az ország és a világ közvéleménye előtt.

Az amerikaiak rendkívül céltudatosak, és siettetik a dolgokat. Lehetséges, hogy ez összefügg a három szövetséges hatalom küszöbönálló konferenciájával, de talán Roosevelt elnök tervezett kínai látogatásával is. Egy dolog feltétlenül bizonyos: a helyzet uraivá akarnak itt válni. Egyszerre két lovat akarnak megülni. De ez még senkinek sem sikerült.

A tény azonban tény marad: Hurley úr kitartóan hívogatja Csou En-lajt Csungkingba. Az Egyesült Államok nagykövetét nem hagyja el a remény, hogy jóvá teheti ballépését és ellenőrzése alá vonja mind a kuomintangista, mind a kommunista Kínát.

Az amerikaiak feltűnően sietnek a különböző tárgyalásokkal,

tartva a Szovjetunió elkerülhetetlen távol-keleti akcióitól. Ezzel számol Mao Ce-tung is. És a politikai körhinta egyre sebesebben forog! Minden nap újabb látogatások, sajtókonferenciák, sokatmondó vezércikkek...

Január 25.

Három napon át folyt a vita az amerikai nagykövet javaslatáról. Három nap és három éjjel törték a fejüket Maónál, miként utasítsák vissza a Kuomintang legutóbbi javaslatát anélkül, hogy ezzel maguk ellen fordítanák a közvéleményt. És Depas ezredes három napon keresztül türelmesen várta a választ...

Csütörtökön Csou En-laj az Egyesült Államok katonai attaséjával együtt Csungkingba repült. Nekem úgy tűnt fel, hogy Depas a szokásosnál is hallgatagabb volt. Igaz, a vidámságra vajmi kevés ok volt. A repülőtérre honfitársai csapatostul kikísérték. Depas jól vasalt köpenyével, fénylő cipőjével tűnt ki közülük. Igazi hivatásos tiszt. Fáradt, törődött arca valahogy nem illik zöld ezredesi vállpántokkal ékesített erős, széles vállához.

Az utazás hivatalos célja: tárgyalások Csang Kaj-sekkel Hurley közvetítésével. Hurley valószínűleg úgy szerepel majd az amerikai diplomácia történetében, mint „közvetítő nagykövet".

Mao Ce-tung bizalmasan közölte velem, hogy „a kommunisták elvből ellenzik a részvételt Csang Kaj-sek Katonai Bizottságában". Mint általában, most sem volt teljesen őszinte. Most a Szovjetunió révén a KKP vezetése nagyobb nyereségre számít, mint amit az amerikai közvetítéssel érhet el. Azért egyezett bele a tárgyalásokba, nehogy a politikai követelések szüntelen változtatásával felizgassa a közvéleményt. Csou En-laj poggyászát megtöltik azok a dokumentumok és feltételek, amelyeket Csungkingban nyilván nem fognak elfogadni...

A csungkingi repülőtéren Csou En-laj a következő nyilatkozatot tette:

„Az elmúlt év novemberében Hurley tábornokkal Jenanból Csungkingba repültem. Abban az időben a Kínai Kommunista Párt Központi Bizottsága felhatalmazott, hogy vitassam meg a

kuomintangista hatóságokkal a koalíciós kormány létrehozását érintő konkrét kérdéseket. Azóta telt az idő, s az ország helyzete még kritikusabbá vált.

Hogy mozgósítsuk és egyesítsük a kínai nép valamennyi japánellenes erejét, hogy a japán hódítók elleni győzelem érdekében összehangoljuk tevékenységünket szövetségeseink tevékenységével és megmentsük a helyzetet, a jelen pillanatban meg kell vitatni a kormánnyal és más körökkel a demokratikus koalíciós kormány létrehozásának konkrét lépéseit.

Mostani utazásomnak éppen ez a célja. És mint pártom képviselője javaslom a nemzeti kormánynak, a Kuomintangnak és a Kínai Demokratikus Ligának, hogy az összes párt és politikai csoport képviselőinek részvételével hívjanak össze konferenciát, amely a nemzetgyűlés összehívását előkészítő tanácskozás kell hogy legyen; javaslom továbbá, hogy vitassák meg a nemzetgyűlés megszervezésének és összehívásának, valamint a koalíciós kormány megalakításának tervét.

Úgy véljük, ezen kívül nincs más mód a kínai nép erőinek mozgósítására és egyesítésére, az ellenséges támadás visszaverésére, akcióinak a szövetségesek ellentámadásával való összehangolására, nincs más mód a helyzet megmentésére. A betegség felületes tüneti kezelése magának a betegségnek a gyógyítása nélkül egy tapodtat sem segíti elő a probléma megoldását.

Valójában a kínai nép a nemzeti kormánytól most az egypárti diktatúra haladéktalan megszüntetését és koalíciós kormány létrehozását követeli. Bizton reméljük, hogy a kormány hamarosan elfogadja ezeket a javaslatokat."

Január 27.

Helyreállt a szárazföldi összeköttetés India és Kína között. Ez az út az indiai Assam tartományban kezdődik, és Burmán keresztül egészen Kunmingig vezet.

Sok rádióadás foglalkozik azzal a jelentéssel, amelyet Donald Nelson tett a kínai helyzetről az Egyesült Államok elnökének. A jelentést a Fehér Ház hozta nyilvánosságra.

Nelson úgy véli, hogy a kommunista párt és a Kuomintang

együttműködése elengedhetetlenül szükséges a japánok felett aratott győzelemhez. A politikai erők széthúzása az egyik fő oka annak, hogy Kína gyenge az agresszióval szemben.

A kisebb pártokat és politikai csoportosulásokat egyesítő Kínai Demokratikus Liga nyilatkozatot tett közzé. E dokumentum fő gondolata Kína demokratizálása és a nemzeti erők egyesítése.

FEBRUÁR

Február 4.

Január 30-án Csungkingban Szung Ce-ven külügyminiszternél találkozott Csou En-laj a Kuomintang képviselőivel.

Vang Si-csie a Kuomintang nevében javasolta, hogy a kormányba vonják be a demokratikus liga képviselőit, de ellenezte a különböző pártok tanácskozásainak összehívását.

Csou En-laj föllépett a Kuomintang diktatúrája ellen, és követelte a nemzetgyűlés összehívását.

Hurley aktívan közvetített, de Csou En-laj nem volt hajlandó engedményekre. Hurley bejelentette, hogy az Egyesült Államokba kíván utazni . . .

Február 6.

Mao Ce-tung hajlandó minden diplomáciai akciót befagyasztani Csungkinggal és Washingtonnal, de fél a kudarctól: mi történik, ha a Szovjetunió nem kezd háborút Japánnal?!

A Szovjetunió távol-keleti pozícióinak megerősödése, ezzel kapcsolatban az erők újabb átcsoportosulása és a KKP pozícióinak elkerülhetetlen megerősödése – ezek a kérdések foglalkoztatják a pártvezetést. Kire tegyék a tétet: Amerikára vagy a Szovjetunióra?

Február 7.

A külföldi tudósítók jenani utazásairól készült beszámolók közül – már amelyeket sikerült megkapnom – a legfigyelemreméltóbb a következő: „Life", 1944. december 18. Szerző: Theodor White.

Bevezetésképpen a szerkesztőség tájékoztatója olvasható a szerzőt és a cikket illetően: „Teddy White, a »Life« és a »Time« távol-keleti tudósítója, nemrégiben (Csungkingból) Jenanba repült. Ott alkalma nyílt beszélgetéseket folytatni a kommunista párt vezetőivel és parasztokkal, akik – függetlenül a központi kormánytól – már hét esztendeje háborúskodnak Japán ellen.

Mister White beszámol a kommunisták harcáról és a japánok kegyetlenkedéseiről.

A kínai hadműveletek mostani válságában a kínai kommunisták fegyveres erőinek rendkívül nagy a jelentőségük.

Kínát a japán győzelem fenyegeti. Az amerikai kormány felszólította Csang Kaj-sek generalisszimuszt, forduljon segítségért a kommunistákhoz, hogy közös erővel állítsák meg a japán hódítókat.

Az elmúlt héten olyan hírek jutottak a sajtó tudomására, hogy folyamatban van egy ilyen jellegű politikai fegyverszünet kidolgozása.

Csang Kaj-sek a dinamikus Szungot nevezte ki a csungkingi kormány fejévé. A Kínai Kommunista Párt magas beosztású munkatársa (Csou En-lajról van szó – *A szerk.*) amerikai katonai repülőgépen Jenanból Csungkingba repült."

A továbbiakban White beszámolója következik, amelynek „A vörös Kína belsejében" címet adta. A szerző a következőket írja:

„Amikor a hatalmas völgyek és löszdombok felett Jenan felé repülünk, az az érzés kerít hatalmába bennünket, mintha banditák távoli, megközelíthetetlen, titokzatos tanyája felé repülnénk, amelyet a kék égbolton kirajzolódó sárga pagodák vesznek körül...

Elült a por, melyet a repülőgép és az átható hideg szél kavart fel. És nyomban megérezni Észak-Kína hagyományos illatát...

Körös-körül öszvérek, lovasok, bokáig érő sárga por, tevék. Az emberek lompos vattaruhában...

Lüktet az energia... Az emberek büszkének, fiatalnak látszanak...

Kürtösök fújják hangszerüket, és a visszhang dombtól dombig száll a virradatban. Mindenfelé lázas tevékenység.

Csakhamar az a szilárd meggyőződés alakul ki az emberben, hogy Jenan nem a Kínai Kommunista Párt ideiglenes menedékhelye, hanem állandóan működő tábori törzs. Ez a tábor összecsomagolhat, és ha szükséges, holnap fölkerekedhet...

A városnak 45 000 lakosa van. Közülük 20 000-en Senhsziből valók. A többiek: a Kínai Kommunista Párt agya és szíve, acélmagja.

Az élet két egymástól külön álló épületcsoport körül zajlik. Egyikben a hadsereg, másikban a párt törzse kapott helyet. A hadsereg törzse lent a völgyben helyezkedik el, agyagházakban és szürke téglaépületekben. A párt törzse öt kilométerrel feljebb, a folyó mentén két nagy téglaházban.

Ettől a két törzstől indulnak ki a parancsok és utasítások az ország különböző részein tevékenykedő partizánalakulatok és katonai egységek részére.

Maga Jenan mint városi település jelentéktelen. De ezt a várost egy hatalmas kulcslyukhoz lehet hasonlítani, amelyen keresztül látható, hogy mi történik a japánok által megszállt körzetekben...

Már 1937 óta szünet nélkül folyik a háború, mélyen a japánok hátában. Szükség esetén a kommunisták 30 000 katonát is tudnak összpontosítani a hadműveletek körzetében. Tevékenységük alapja a lakosság támogatása; a lakosság egyébként minden olyan erőt támogat, amely küzd a japánok ellen. A környéken néhány körzet teljességgel megközelíthetetlen a japánok számára... A partizánosztagok nem banditák: katonai-politikai mozgalom ez, amelyet azonos szálak fűznek össze.

Nyolc évvel ezelőtt Észak-Kína az ország elmaradott része volt. Az élet a városokban összpontosult. A parasztok félfeudális viszonyok közt éltek. Munka a végtelenségig – ez volt az osztályrészük. Rabszolgák voltak...

Tizenöt éves kegyetlen osztályharc után a kommunisták meg-

győződtek arról, milyen társadalmi ellentmondások uralkodnak a falvakban, és milyen óriási potenciális erő rejlik a föld nélküli parasztságban. Figyelembe vették az ellentéteket a föld nélküli és a földdel rendelkező parasztság között ...

A Kínai Kommunista Párt csapatainak megalakulásával egyidejűleg a pártszervek is tökéletesedtek ... A pártszervek feladata a parasztság társadalmi struktúrájának megváltoztatása. A parasztoknak előírták (javasolták) helyi önkormányzat létrehozását; ennek révén sikerült napfényre hozni és a japánok ellen fordítani a falu potenciális erőit.

Pontosan a japánok elleni háború tette népszerűvé a Kínai Kommunista Pártot. A párt védte a parasztokat. A kínai parasztság leggyűlöltebb ellensége, a japán hódítók ellen harcolt.

A japánok az emberiség történetében egyedülálló gaztetteket vittek véghez. A Kínai Kommunista Párt csapatai ellen viselt hétéves háború következményeként a teljes csőd szélére jutottak. Kiadták a jelszót: »Mindenkit megölni, mindent felégetni, mindent elrabolni!« Ez a kudarcot szenvedett hódítók jelszava. Észak-Kína ma felégetett városokból és falvakból áll ...

Az össznépi harc miatt a hódítók kénytelenek minden közlekedési vonalukat tüzelőállásokkal, őrhelyekkel védeni ... Ez nem tudta megakadályozni a parasztok harcának növekedését ...

A harc egyik mozgatórugója a bosszú! Óriási a japán gaztettek listája. Egyszerűen nem lehet számba venni. Itt a gyilkosság nem is a legnagyobb bűn. Tömeggyilkosságok! Tömeges erőszak! A kivégzéseket a japánok rendszerint nem is lőfegyverrel hajtják végre. Mészárolnak, agyonvernek, megfojtanak ...

A mélységes gyűlölet, amely a parasztságot hatalmába kerítette, gyakran meghiúsította a Kínai Kommunista Párt csapatainak azt a törekvését, hogy foglyokat ejtsen. A parasztok megölték őket ...

Más helyekről is szállítottak foglyokat Jenanba, ahol csoportokra osztották őket. A radikális szemléletűeket politikai átnevelő iskolákba irányították, amelyeket japán kommunisták vezetnek, a javíthatatlan elemeket Csungkingba küldték.

A politikailag aktív hadifoglyokból megalakították »A japán nép felszabadításáért« ligát (mintegy 300 aktív taggal). Ezek az

emberek felderítő és agitációs propagandamunkát folytatnak a japán csapatok között...

A Kínai Kommunista Párt reguláris hadserege 400 harcost nem meghaladó létszámú századokkal és osztagokkal folytatta a harcot. Fegyverzetük túlnyomórészt zsákmányolt fegyverekből került ki. A következő esetekben bocsátkoztak harcba:

1. Amikor lehetőség nyílt fegyverek és lőszerek szerzésére.
2. A Kínai Kommunista Párt ellenőrzése alatt álló területeken a parasztság védelmében a termés betakarítása idején, hogy így biztosítsák maguk számára az élelmiszereket.
3 Amikor visszaverték a japánok támadásait.

A jenani helyi újságok most olyan szellemben írnak a háborúról, mint az amerikai sportlapok a »sztárjaikról«...

A parasztok aktív aknaháborút folytattak... Aláaknáztak minden hidat, ösvényt. A csapatokkal telezsúfolt japán helyőrségek megerősített állásaikban húzódtak meg. Körös-körül mindent aláaknáztak.

Jenanban a párt állandó tanfolyamain tapasztalatcserét folytattak a hadviselésről, s ezt általánositva elméletté fejlesztik... Jenanban 40 000 partizánvezért képeztek ki. A kommunista pártot sziklaszilárd pragmatikusok irányítják. Ugyanazoknak a személyeknek a kezében van a pártvezetés. Általában véve fiatal, képzett emberek, akiknek nézetei a harc évei alatt kristályosodtak ki... Egymás után vetették el a korábbi marxista dogmákat...

Ezek az emberek kissé durvák, kemények. A pártért élnek. Büszkék eredményeikre. Magabiztosak. Bizalommal és türelemmel viseltetnek egymás iránt, ami a hosszas, közös harc eredménye...

A Politikai Bizottság tagjai felmentést kaptak adminisztratív funkcióik alól, és idejüket hosszas politikai vitákkal és eszmecserékkel töltik.

Bármelyik politikai bizottsági taggal 5–6 óra hosszat is eltarthat egy interjú...

Ismereteik a külvilágról kezdetlegesek, és gyakran helytelenek. Összeolvadnak azoknak a motívumoknak a meglepő meghamisításával, amelyek az államot és a tömegeket mozgásba hozzák. Ezek az emberek hirdetik és tisztelik a marxista elveket, de

amikor megtagadják ezeket az elveket, akkor azt történelmi dialektikával magyarázzák ...

Mostani politikájuk a Japán elleni háború gyakorlatában szerzett bölcsességen alapszik ...

Megpróbálják kiirtani soraikból az intellektuális dogmatizmust, mellyel kádereik meg vannak fertőzve. Ezek a káderek a fiatal nemzedékhez tartoznak, amely a nyugati forradalmi elmélet és gyakorlat klasszikusain nevelkedett. A pártvezetés a fiatal teoretikusokat a kínai társadalom és történelem tanulmányozása felé kívánja fordítani az új akcióprogram kidolgozása érdekében ...

Ezt az új irányvonalat hangsúlyozva Mao Ce-tung a következőket mondta: »Még senki sem fogott hozzá kellő komolysággal ahhoz, hogy tanulmányozza a múlt század történetének politikai, gazdasági, katonai és kulturális aspektusait, márpedig ennek az időszaknak valóban nagy a jelentősége ... Sok elvtársunk nem szégyenli történelmünk iránti megvetését vagy annak nem kielégítő ismeretét, hanem még büszkélkedik is ezzel ... És mivel saját országukról semmit sem tudnak, a határon túlra tekintenek ... Az elmúlt néhány évtized alatt sok, külföldről visszatért kínai diák elkövette ezt a hibát. Ezek a fiatalok szajkókhoz hasonlítanak, elfelejtették, hogy az ő kötelességük hasznosítani valamit Kína számára abból, amit tanultak. A kommunista pártot nem kerülte el ez a fertőzés ... «

Most a KKP külpolitikájának legfontosabb objektuma az Egyesült Államok. A pártban abból indulnak ki, hogy az Egyesült Államok a csendes-óceáni térség legerősebb hatalma ...

Éppen ezért a KKP minden nyilatkozatában három vezérmotívum domborodik ki:

1. A KKP jelenleg a Japán elleni harcban hatalmas erőt mondhat magáénak. A KKP erőfeszítéseit koordinálni kell az Egyesült Államok erőfeszítéseivel.

2. A párt, a hadsereg és az egész hatalmi rendszer – demokratikus intézmények.

3. A KKP mindenre kész, hogy megnyerje az Egyesült Államok barátságát.

A KKP katonai ereje tekintetében nem lehet kétség ...

Az Egyesült Államokhoz közeledve a kommunistákat őszinte

jószándék vezérli, és ha ez a barátság megértésre talál, akkor hosszú ideig ható tényezővé válhat.

A Japán elleni háború annyira súlyos volt a kommunisták számára, hogy százszázalékosan nacionalistákká váltak...

Az Egyesült Államok mint Japán legfőbb ellenfele a KKP barátja. Ezenkívül érzik, hogy az Egyesült Államok tudja számukra nyújtani a legnagyobb segítséget a béke megteremtéséhez és Kína jövőbeni tervszerű fejlődéséhez...

A kommunista párt, amely elméletét a gyakorlatból vezeti le, hosszú utat tett meg azóta, hogy elkobozta a földesúri földeket, és indokolatlanul ellenségesen viselkedett a nyugati hatalmakkal... Jelenleg a KKP nagyobb mértékben törekszik Amerika barátságának megszerzésére, mint egy másik erőére, amely befolyásolhatja Kína jövőjét. Ugyanakkor ezt a barátságot nem úgy akarják elérni, mint a koldusok az alamizsnát..."

White tudósításához fényképeket is mellékel. Egyiken Csiang Csing látható fekete katonanadrágban, lábszártekercsekkel, nehéz bakancsokban. Zubbonyát derékszíj fogja össze. Arckifejezése szigorú, megközelíthetetlen.

Én ugyan egy kicsit más formában szoktam itt látni, ellenzős sapkában és egyenruhában csak a nyilvánosság előtt mutatkozik (ott sem mindig így), otthon azonban kacér és divatos szoknyában, körömcipőben és pulóverben jár. Nos igen, egy kis álarcosbál Teddy White részére...

A fenti írás érdekesen mutatja meg, hogyan értékelnek eszmei ellenfeleink bizonyos tényeket. Pontosan megértették a lényegét (ez hatja át White minden gondolatát) a marxizmus Mao Ce-tung-i átalakításának: a „nyugati marxista dogmák" visszautasítása, amely mögött, egyebek között, Mao Ce-tung szovjetellenessége érlelődik – ez a legfontosabb tanulság a „Life" tisztelettreméltó előfizetői számára. Napnál világosabban mutatja ezt Mao eszmefuttatása a kártékony „nyugati marxista dogmákról", melyeket egyesek gramofon módjára szajkóznak. A csengfeng után nem nehéz kitalálni, miféle „gramofonra" gondolt a KKP KB elnöke: azokra az elvekre, amelyeket a párt Mao Ce-tung és Kang Seng által szétzúzott internacionalista szárnya képviselt.

A beszámoló megerősíti azt is, hogy Mao Ce-tungnak sikerült félrevezetnie a közvéleményt annak a harcnak jellegét és számadatait illetően, amelyet a 8. Hadsereg vív a japán hódítók ellen. Beváltak azok a módszerek, amelyeket speciálisan a külföldi sajtó félrevezetésére alkalmaztak a Különleges Körzetben. Ezek közé lehet sorolni a KKP csapatainak a japán militaristák ellen viselt háborújáról szóló beszámolót is, amelyet Je Csien-jing ismertetett az elmúlt évben a külföldi újságírók előtt, majd a jenani „Felszabadulás" kiadó publikált. Az ebben említett számok hivatalos adatokká váltak. Nemcsak a külföldi riporterek ismételgették őket tudósításaikban, hanem a szövetséges megfigyelő misszió hivatalos személyiségei is, és ugyanezeket a számokat szánja Mao Ce-tung a jövő történelmének is. A meghamisított számokkal folytatott manipuláció ilyenformán a Mao-csoport győzelmével járt. Ezeket a számokat említi írásában White is.

Eszmei ellenfeleink elismerése rögzíti a marxizmusnak azt az átalakítását, amely Mao Ce-tung pártbeli tevékenységét jellemzi. És a Mao Ce-tung „sziklaszilárd pragmatizmusáról" írott szavak elég pontosan meghatározzák politikai nézeteinek lényegét. Hiszen a pragmatizmus a szubjektív idealizmus válfaja, mely eltörli a különbséget a tudás és a hit között. A pragmatizmus – a marxizmus klasszikusainak meghatározása szerint – megnyitja az utat a tudomány önkéntes meghamisítása előtt, és támaszul szolgál a reakciós filozófiai koncepciók számára ...

A White-éhoz hasonló írások mintegy kijelölik az új „aranylelőhelyet", ahol majd az amerikai politikusok és üzletemberek kifejthetik tevékenységüket.

A White-nak adott interjú korántsem a KKP vezetőinek a meggondolatlanságából született. A fiatal burzsoá újságíró iránti nyíltság nem szándék nélküli. Alaposan átgondolt lépés ez olyan körülmények között, amikor az Egyesült Államok a Szovjetunió szövetségese a Hitler-ellenes koalícióban. A szövetségesi kapcsolatok jelszava jegyében Mao Ce-tung önálló szovjetellenes és bolsevikellenes akciót folytat.

A „Life" hasábjain a KKP vezetői politikai és gazdasági programjukat deklarálják az Egyesült Államok üzleti körei előtt. És az ilyesmitől bizony az adott körülmények között nehezen lehet elzárkózni.

Mao Ce-tung részletes táviratot kapott Csou En-lajtól a tárgyalások viszontagságairól. Csou En-laj több alkalommal találkozott Hurley-val, Szung Ce-vennel, Vang Si-csievel és Csang Csecsunggal.

Hiába Hurley minden rábeszélése, Csang Kaj-sek nem hajlandó feladni az egypárti rendszert. Hurley elismerte, hogy a Kuomintang vezetőinek a demokráciáról szóló nyilatkozata nem más, mint szemfényvesztés, és tévedett, amikor Szung Ce-vent és Vang Si-csiet liberálisnak tartotta. Ők is, akár Csang Kaj-sek, ragaszkodnak a régihez.

Hurley a Katonai Tanács átszervezését javasolta. Az Egyesült Államoknak, a Kuomintangnak és a kommunista pártnak egyesíteniük kell erőiket. Főparancsnoknak amerikait kell kinevezni (neki kell alárendelni a KKP összes csapatát, beleértve azokat is, amelyek a japánok hátországában tevékenykednek), a helyettesek közül pedig az egyik kommunista, a másik kuomintangista lesz.

Csou En-laj ezt a megoldást célszerűtlennek és igazságtalannak nevezte. Hurley könyörög, hogy fogadják el javaslatát. Azzal fenyegetőzött, hogy jelenti Roosevelt elnöknek vereségét, ha ezt a kérdést nem sikerül megoldani. De ha sikerül megállapodni, az Egyesült Államok elnöke valószínűleg ellátogat Kínába, hogy személyesen győződjék meg az egyezmény eredményeiről.

Szung Ce-ven kijelentette az amerikai nagykövetnek, hogy a kommunista párt a hatalom megragadására törekszik az országban.

Hurley hajlandó lenne támogatni a KKP-t még az ilyen, a felelős kuomintangista személyiségek szerint túlzó követeléseiben is, de attól tart, hogy az engedmények és az egyezmények eredményeit kihasználja a Szovjetunió, amely állítólag Kína meghódítására törekszik . . .

Február 9.

Csou En-laj a tárgyalásokon újabb javaslattal állt elő, melynek elfogadása esetén a KKP hadserege rendkívül megerősödne a lendlease alapján történő amerikai fegyverszállítások révén, és általában kezébe vehetné az ellenőrzést Kína fegyveres erői fölött.

A csungkingi tárgyalásokon a hatalmi harc teljesen háttérbe szorítja az ország nemzeti érdekeit. Az újabb kínai területeket elfoglaló Japán elleni háborúra senki sem gondol komolyan – ezt áthárítják a Szovjetunióra és az Egyesült Államokra. Csungkingban és Jenanban szenvedélyes alkudozások folynak...

Február 10.

Beszéltem Orlovnak a legfrissebb hírekről és eseményekről. Ő hallgatott.

„A hunanit most egyetlen gond gyötri – mondtam. – Ez a szovjet–japán semlegességi szerződés. Az egyezmény másfél hónap múlva lejár. Felmondja-e Moszkva a szerződést vagy sem – ez a hamleti kérdés kínozza védencedet. Ha a paktumot felmondják, ez azt jelenti, hogy a mieink megindítják a hadműveletet a japánok ellen. Akkor Mao egészen más lehetőségeket lát majd. A amerikaiak Csangra számítanak, de minden erővel azon vannak, hogy ellenőrzésük alatt tartsák Maót. Az események további alakulása az ő szempontjából hibátlan választást tesz lehetővé..."

„Az én védencem sokat képzelődik! – jegyezte meg Andrej Jakovlevics. – És Csiang Csing sem jobb. Hetenként több alkalommal is hívnak. Minden nyugtalanítja őket: szívverésük ritmusa, a gyengeség... Pedig olyan egészségesek, hogy bár mi lennénk olyanok..."

•

A KKP KB elnöke úgy döntött, hogy Csout visszahívja Csungkingból. A helyzet úgy alakul, hogy Csang Kaj-sek elnök haj-

landó engedményeket tenni egy sor olyan kérdésben, melyek miatt Jenan perlekedik. Ez egyszeriben veszélybe sodorta a KKP vezetésének egész politikáját.

Csungkingba elment a rádióüzenet Csou En-laj visszahívására. Otthagyni őt kockázatos. Csang engedményeit nyilvánosságra hozzák, a KKP KB elnöke pedig továbbra is semmibe veszi a Kuomintang és a kommunista párt közötti egyezménytervezetet. Az ilyen manőverezés magában rejti azt a veszélyt, hogy lelepleződik a jenani vezetés politikai blöffje. Hiszen Jenan, miközben kompromisszumra szólít fel, maga nem hajlandó semmiféle kompromisszumra. Ez súlyos helyzetbe hozhatja, elszigetelheti a kommunista pártot.

Jenanban el kell dönteni, miként lehet lejáratni és félresöpörni Csang Kaj-sek minden engedményét anélkül, hogy elriasztanák a közvéleményt. Csou itt a fő tanácsadó. Ő az első számú diplomata reputációját élvezi.

De a valóságban Jenan hajthatatlansága új célt követ. Vajon mi lesz a sorsa a japán–szovjet szerződésnek? Érdemes-e engedményeket tenni, ha a Szovjetunió az egyezményt felmondva szétzúzza a Kvantung-hadsereget? Nem egyszerűbb-e ebben az esetben minden politikai, anyagi és katonai előnyt Moszkva révén megszerezni?

Azzal, hogy a KKP KB elnöke jóindulattal viseltetik irántam, még nem mondtam eleget. „Most ön talán bizalmasabb embere Mao Ce-tung elvtársnak, mint sokan közülünk, régi harcostársai közül" – jegyezte meg Zsen Pi-si . . .

Február 11.

Abban a helyiségben, ahol Mao látogatóit fogadja, rendszerint jelen van egy testőr. A vendég egyetlen mozdulata sem kerüli el a figyelmét. A barlang fölött van a fegyveresek búvóhelye. A rezidenciához vezető utakon a nyílt és titkos őrhelyek egész rendszere. A rezidencia előtti növényzetet gondosan óvják, hogy repülőgépről ne lehessen semmit észrevenni.

Tegnap egy szűk körű tanácskozáson Mao Ce-tung kijelentette, hogy bármily sajnálatos is, a kompromisszumot Csung-

kinggal aligha lehet elkerülni. Ámde ezzel mindenképpen várni kell április közepéig, amikor is kiderülnek Moszkva szándékai.

„Addig az időpontig minden lehető igazsággal és hazugsággal fenn kell tartani a bizonytalanságot a Csungkinggal folytatott tárgyalásokon" – ez a lényege annak az utasításnak, melyet Mao Ce-tung a Kuomintang mellett működő képviselőinek adott.

Az utóbbi napokban egy sor táviratot továbbított általam. Hangsúlyozott lelkiismeretességgel, számokkal, a Kuomintanggal való kapcsolatok verzióival, az amerikaiak mesterkedéseinek leleplezésével bombázza Moszkvát...

Meggondolatlanság lenne azt állítani, hogy Mao Ce-tung nem ért a dolgokhoz. Tüzetesen tanulmányozza a Keletre vonatkozó adatokat. Rengeteg beszámolót, dokumentumot, jelentést és frontközleményt dolgoz fel. Az időszerű kínai kérdésekben fölöttébb tájékozott. Szellemi érdeklődése a kínai kultúrára és történelemre terjed ki. A régi Kína kultúráját különleges becsben tartja. Nem kételkedik annak bármely más kultúrával szembeni abszolút felsőbbrendűségében...

Egyik táviratában közli, hogy Csang Kaj-sek és az egész kuomintangista társaság az amerikaiak segítségére spekulál. Csungking arra ösztökéli Washingtont, hogy mielőbb irányítsák Kínába a szövetséges csapatokat. Csang Kaj-sek célja az, hogy a jenkik segítségével újjászervezze fegyveres erőit, fölszerelje őket a legmodernebb fegyverekkel, gépesítse gyalogosegységeit stb. Mao Ce-tung azt írja, hogy Washington célja a kommunista párt megbéklyózása. Erre törekszik Csang Kaj-sek is, és Roosevelt elnök is...

Táviratának ez a része figyelemre méltó. Jenan és Csungking egyaránt az Egyesült Államokkal kötött szövetségről álmodoztak. Mindkét fél arra törekedett, hogy amerikai fegyverek és dollárok segítségével számoljon le a másikkal. Cserébe mindkét fél az országát kínálta fel az óceánon túli kalmároknak. Washington Csang Kaj-seket választotta, és most Mao Ce-tung Moszkvát az osztályszolidaritásra emlékezteti: az amerikaiak és Csang összeesküdtek, és ez fenyegeti a Különleges Körzetet.

Moszkva felbőszítésére Mao „a Kuomintang politikai prostitúcióját" (ő használta ezt a kifejezést beszélgetésünk során) bi-

zonyító tényekkel tűzdeli tele táviratát. Most is a meghamisított számok kipróbált taktikájához folyamodott.

Azt írja, hogy jelenleg a központi kormány hadseregeinek létszáma mintegy másfél millió katona és tiszt. Ezzel demonstrálni akarja, hogy mennyire csökkent személyi állományuk.

És Csang Kaj-sek hadseregeinek katonai színvonala a nemzeti felszabadító háború évei során most süllyedt a legmélyebbre. Ez ugyancsak a 8. Hadsereg és az Új 4. Hadsereg szüntelenül növekvő erejéről tanúskodik; ezeknek létszáma elérte a 710 000 harcost és parancsnokot.

„Még az elmúlt évben – írja Mao Ce-tung – a kuomintangista fegyveres erők vitathatatlan túlsúlyban voltak hadosztályainkkal szemben. A japánok azonban hatalmas támadó hadműveleteket indítottak. Ezek nyomán az erők alapvető átcsoportosítása következett be a 8. Hadsereg és az Új 4. Hadsereg, valamint Csang Kaj-sek hadseregei között. A 8. Hadsereg és az Új 4. Hadsereg hadosztályai, valamint a partizánosztagok már a Hunan és Honan tartományban, valamint az ország déli frontjain bekövetkezett katasztrófa előtt a válogatott japán alakulatoknak nem kevesebb mint 51 százalékát kötötték le. A csungkingi hadseregek megsemmisítésére a japán hódítók már akkor haderejüknek csak 49 százalékát vetették be. A kuomintangista csapatoknak Hunanban, a déli fronton, valamint Honanban elszenvedett szégyenletes katasztrófája arra kényszerítette a kommunista párt fegyveres erőit, hogy kiegészítsék a kuomintangista hadseregek gyengülő ellenállását. Most a 8. Hadsereg és az Új 4. Hadsereg a partizánosztagokkal együtt az ütközetekben az ellenség legerősebb katonai egységeinek 64 százalékát köti le. A 8. Hadsereg és az Új 4. Hadsereg a partizánosztagokkal együtt a nankingi bábkormány alakulatainak 90 százaléka ellen folytat hadműveleteket. A kuomintangisták hátrálnak a megszállók elől, jóllehet a Kínában levő ellenséges expedíciós erőknek csupán alig 36 százaléka támadja őket."

Nagyon rossz szaga van ennek az alkudozásnak, amikor a japánok koncentrációs táborrá és üszkös romokká változtatják az országot.

Mao Ce-tung Moszkvának küldött táviratából bizonyos következtetés kínálkozik. Azt írja, hogy az elmúlt évben a kuomintangista fegyveres erők még jelentősen felülmúlták erőben a 8. Hadsereget és az Új 4. Hadsereget. Micsoda felelőtlenség kellett ahhoz, hogy 1943 júliusában a Kuomintang-ellenes kampánnyal és a 8. Hadseregnek a frontról való elvonásával a Különleges Körzetet a megsemmisítés veszélyének tegyék ki!

De ez a felelőtlenség meghatározott célt szolgált. Egyebek között a japánellenes egységfront szétzúzásának politikáját kellett igazolnia. A legjobb eszköz a Kuomintang-ellenes hisztéria volt, és a japánok elleni harci cselekmények szabotálása.

A japánellenes front szétzúzására irányuló taktika gyökerei alighanem még a hsziani egyezmény aláírásának idejébe nyúlnak vissza. Célja – szakítás a Kominternnel, majd a vele kapcsolatban álló, taktikáját és tekintélyét elismerő párttagok következetes megsemmisítése. Ez szülte a csengfenget.

Ilyen körülmények között Mao Ce-tung nem ingadozott, s a Különleges Körzet és a kommunista párt sorsát egy lapra tette fel, hogy belpolitikai céljait elérje. De a kockázat sem volt teljesen meggondolatlan! A KKP KB elnöke feltételezte, hogy a Szovjetunió nem engedi meg a kuomintangistáknak a leszámolást a kínai kommunistákkal. Ugyanakkor én is tanúja voltam Mao Ce-tung pánikhangulatának az 1943. júliusi válság idején. Maót hirtelen kétség fogta el: mi lesz, ha a hitleristák elleni harccal lekötött Szovjetunió nem tud érte kiállni? Ez megrendítette.

Mao felelőtlensége és kommunisták százezreinek élete? A Szovjetuniónak nem volt választási lehetősége. A készülő leszámolást a szovjet kormány ultimátuma egy csapásra leállította. Ezt a tényt Mao Ce-tung eltitkolta a párt előtt . . .

De még ezek a magyarázatok sem tárják fel teljesen a kockázat mértékét. Mao Ce-tung tudta, mi a Szovjetunió számára az 1943-as esztendő – a súlyos háborús és gazdasági megpróbáltatások, a háború fordulópontjának éve. Erről kimerítően tájékoztattam. Mao semmibe vette ezt a körülményt, nem törődött az-

zal, hogy a Távol-Keleten konfliktusba keveredhet a Szovjetunió.

Ez a konfliktus a Hitler-ellenes harc közös amerikai–szovjet erőfeszítéseit is fenyegette. Hiszen az Egyesült Államok nem maradt volna közömbös a Moszkva–Csungking konfliktusban, mivel a kuomintangista Kína jelentős japán erőket kötött le, és a Japánba való közvetlen átkeléshez is ez volt a legfontosabb felvonulási terület, nem szólva Csang Kaj-sek politikai-gazdasági értékéről az amerikaiak szemében.

A KKP vezetésében megérlelődött az a vélemény, hogy a Szovjetuniónak most be kell lépnie a Japán elleni háborúba, s erőivel és eszközeivel meg kell tisztítania azokat a területeket, amelyeket a KKP aztán saját támaszpontjaivá változtat. A KKP fegyveres erőit főképpen az ország jövendő felosztásával kapcsolatos harcokra tartogatják. A KKP csapatainak csak segíteniük kell jövendő hadműveleteikben a szovjet vagy szövetséges csapatokat, hiszen azok játsszák majd a vezető szerepet a japánok szétzúzásában. Ezt a lehetőséget nem szabad elszalasztani, ki kell használni – ez a kínai vezetők kifundált terveinek kulcspontja.

Február 13.

Sajátosan magyarázzák újabban a csengfeng jellegét. A KKP történetében ennek a periódusnak most már megvan a maga elmélete, melyet a „realitás marxizmusa" szellemében fogant „elvitathatatlan" következtetésekkel támogatnak meg. A meghamisított marxizmus–leninizmust Mao Ce-tung céljainak szolgálatába állították.

Mao Ce-tung kijelentéseit Liu Sao-csi gondosan tézisekké csiszolta; más és más formában mindig ezt a gondolatot sugalmazzák: a csengfeng történelmi szükségszerűség volt, átnevelte a burzsoá erkölcstől és filozófiától megfertőzött új, fiatal párttagokat. A csengfeng állítólag igazi kommunistákká nevelte ezeket a kispolgári rétegekből származó embereket, és segítette őket abban, hogy „még szilárdabban a munkásosztály álláspontját foglalják el". A csengfeng állítólag leleplezte az opportunistá-

kat, kiknek képviselői a kommunista párt vezető szerveiben a népi harc kiszélesítése, új felszabadított körzetek létrehozása ellen léptek fel, és akadályozták a kínai Vörös Hadsereg (a 8. Hadsereg és az Új 4. Hadsereg) minőségi és mennyiségi növekedését. Ezek az opportunisták ellenezték a szent kínai föld visszaszerzését a japánoktól, azét a kínai földét, amelyen a munkás-paraszt hatalmat kell megszilárdítani. A Japántól való félelem számos párttagban „elhallgattatta az osztályösztönt"; ezek „kezdték feladni proletár pozícióikat a Kuomintanggal szemben", és a japánellenes egységfront megszilárdításának szükségszerűségével takaróztak.

Mao Ce-tung fölszámolta ezt az elhajlást, megmentette a pártot, világosan és pontosan felvázolta a győzelemhez vezető utat. Liu Sao-csi tézisei, amelyeknek Mao Ce-tung a szülőatyja, egyáltalán nem állják meg a helyüket komolyabb elemzés esetén (itt vitathatatlanok!). E minden pártszervezethez „lejuttatott" tézisek amellett voltaképpen elismerik azt a tényt, hogy a párt ifjú reménységei, az új párttagok, lényegében nem-proletár elemek.

•

Csang Kaj-sek régi hívei és felelős pártmunkások körében kijelentette, hogy Szun Jat-szen végrendeletének értelmében a Kuomintanggal együtt ő hivatott az új kínai állam felépítésére.

„... Csak a népnek adhatom át a hatalmat – mondotta szó szerint Csang Kaj-sek –, de semmi esetre sem egy másik pártnak vagy másik személynek. Hurley bolond! Az amerikaiak nem értik a kínai helyzetet. A Kínai Kommunista Pártot meg tudjuk semmisíteni..."

Csang Kaj-seknek ezt az őszinte megnyilatkozását Mao Ce-tung egyik, Dimitrovhoz intézett táviratában említette.

Ritka az a nap, amikor nem találkozom Kang Senggel. Bár hetvenkedik, látszik rajta, hogy kedveszegett. A jövője nyugtalanítja az „őszi minisztert". Irántam való igazi érzései nem kérdésesek. Természetesen ismeri Mao és Dimitrov levelezését, és tudja, hogy e kérdésben mi volt a szerepem. Az „őszi miniszter" örökre esküdt ellenségemmé lett, amikor Moszkva határozottan elítélte magatartását.

Február 15.

Csou En-laj a Csang Kaj-sekkel és Hurley-val folytatott beszélgetés után ma visszatért Jenanba...

Kína nyolcéves ellenállása a japán agresszióval szemben, a nemzeti függetlenség elérésére való törekvés az országot egy sorba állította a világ nagyhatalmaival – ez egyike a krími konferencia figyelemreméltó megállapításainak. Tíz évvel ezelőtt még senki sem beszélt volna Kínáról úgy, mint a világ egyik nagyhatalmáról. És ez a kínai nép érdeme.

Február 18.

Zsen Pi-si kioktatólag közölte velem, hogy „a KKP KB Cunjiban megtartott kibővített ülésén a vezetésből kizárták a baloldali opportunista elemeket, s 1935 januárja óta áll a párt élén Mao Ce-tung elvtárs, aki elsajátította azt a művészetet, hogy a marxista–leninista filozófiát forradalmunk gyakorlatának megfelelően alkalmazza"...

Az, hogy mostanában sok szó esik a kommunista párt múltjáról, nyilván a VII. kongresszus előkészületeivel kapcsolatos.

A párt vezetésében nagy a mozgolódás. Gondosan tanulmányozzák a külföldi hírügynökségek kommentárjait, valamint a TASZSZ hivatalos közleményét a Hitler-ellenes koalíció vezetőinek (Sztálin, Roosevelt, Churchill) krími tanácskozásáról.

Mao Ce-tung hosszan elbeszélgetett velem. Leginkább az érdekelte, részt fog-e venni a Szovjetunió a távol-keleti háborúban. Lelkiismeretesen megismételtem neki a nyilvánosságra hozott kommüniké hivatalos szövegét...

Mao Ce-tungnak rendkívül fontos a Szovjetunió szándékainak ismerete. Kivel szövetkezzék? Lehet, hogy mégiscsak engedni kellene az amerikaiaknak és beleegyezni Csang Kaj-sek tervébe? Egyszóval a jenani diplomácia válaszút előtt áll.

Mao Ce-tung salamoni döntése: várni! Várni április közepéig, s addig tartózkodni minden fontos politikai döntéstől. Ugyanakkor halogatni a pártkongresszus megnyitását.

A Szovjetunió döntése a Japánnal kötött egyezményt illetően

(ennek hatálya április 13-án lejár) mindent helyére kell hogy tegyen a jenani politikában. Az amerikaiak további engedményekre nem hajlandók...

Po Ku egy tanácskozáson kijelentette: nem lehet, hogy a Krímben ne vitatták volna meg a fasiszta Japán elleni együttes szövetséges fellépés kérdését. Ő biztos benne, hogy a szovjet kormányfő aláírta azt a megállapodást, amely előirányozza a Szovjetunió hadba lépését a Távol-Keleten. Álláspontja logikus. Tekintetbe veszi Japán agresszív irányvonalát, hiszen Japán már hosszú évek óta szovjet területek elrablására törekszik, és csupán a sztálingrádi győzelem józanította ki. Po Ku internacionalista nézeteket vallott és vall ma is. Jól tudja, hogy ez esetben segítséget fognak nyújtani Kína leigázott népeinek. Ez utóbbi következtetéseit közölte velem arra számítva, hogy cserébe én is őszinte leszek. De minden iránta érzett tiszteletemmel együtt is: semmit sem közölhettem vele határozottan.

Nem tudtam kielégíteni Lo Fu kíváncsiságát sem, aki úgy véli, hogy a Szovjetunió nem fog Japán ellen harcolni. Lo Fu álláspontja még mindig a csengfengi hangulatot tükrözi.

A KKP KB elnökét izgatja a kérdés, hogy vajon részt vesz-e a Szovjetunió a távol-keleti harcokban. De szerinte a Szovjetunió elvérzett, a szovjet gazdaság szétzilálódott, az embertartalékok kimerültek.

Liu Sao-csi a kongresszusi anyagok előkészítésével van elfoglalva. Ő simulékony, és barátságos hozzám. A Japán elleni háborúban való szovjet részvétel lehetőségeiről – a KKP KB elnökéhez igazodva – nem nyilatkozik határozottan.

A hunani óvatoskodik, éspedig tisztán presztízsokokból. Mivel nem tudni biztosan, miként alakulnak az események, kínos helyzetbe kerülhet (neki nem szabad tévednie, és nem is mer tévedni!). A szovjet–japán semlegességi szerződés sorsától új, radikális politikai döntések meghozatalát teszi függővé (elsősorban a Kuomintang vonatkozásában). Csang Kaj-seket zsarolni, Csang Kaj-seket presszionálni, az erőket gyors iramban a polgárháború felé terelni, vagy pedig – elismerve a csungkingi vezető igazát – egyezményeket kötni, aláírni az amerikaiak által javasolt egyezménytervezetet. Ezért nem szakítják meg a kap-

csolatokat az amerikai megfigyelő csoporttal, bár meglehetősen dühösek rá.

Csu Te, Je Csien-jing és más katona elvtársak biztosak benne, hogy a Szovjetunió felmondja a Japánnal kötött szerződést, s föllép Japán ellen. Csu Te nem hiszi, hogy a Szovjetunió megbocsátja a japán fasisztáknak a polgárháborús idők intervencióját (a Kolcsak-féle bandák, a különböző fehérgárdista kormányok stb. megszervezését és támogatását), a Haszan-tónál történt provokációkat, a halhin-goli véres harcokat, az 1941–1942-es támadás előkészítését. A KKP katonai munkatársai határozottan számítanak a Szovjetunió segítségére.

Egyszóval a párt vezetésében a legkülönfélébb elgondolások lelhetők fel.

A rugalmas és szűkszavú szovjet diplomácia megzavarja Maót. Kénytelen észrevenni, hogy bizonyos idő óta Moszkva nem avatja be fontos döntéseibe. Moszkva tartózkodása nyomasztja Maót. Bizonyosan rájött, hogy mi ennek az oka . . .

Február 19.

Hatalmas ivászatokkal, cigarettafüstben, tréfálkozással és nevetéssel ünnepelnek meg Mao Ce-tung szűk környezetében minden politikai vagy katonai sikert. Ugyanígy Csang Kaj-sek minden melléfogását is.

Mao megnyerően barátságos hozzám. Ez különben már hónapok óta így van, azóta, hogy Dimitrov a Komintern nevében elküldte emlékezetes táviratát a csengfeng antimarxista lényegéről.

Mellém telepedett. Olyan kedvesen kínált, hogy egyszerűen nem lehetett visszautasítani. Maga is ivott. Nem vagyok italszakértő, de az biztos, hogy nem rizspálinkát ittunk . . . Keveset ettek, sokat dohányoztak.

Az esti összejöveteleken, mint ezen is, olyan a hangulat, mintha Maónak valami személyes ünnepe volna, mondjuk születésnapja. Titkon mindenki őt figyeli, vajon milyen a hangulata . . .

Maót, ha iszik, nehezen lehet megérteni. Olyankor különösen próbára teszi hallgatóját a hunani dialektust jellemző monoton,

tagolatlan, hadaró beszédével. Ezt a mormogást néha két-három éles hangsúllyal szakítja meg. Az alkohol hatására megfeledkezik méltóságteljes magatartásáról, és időnként rekedtes kiáltások törnek fel belőle, mint a kocsmában mulatozó parasztból.

Hirtelen megragadta a kezemet, és kijelentette, hogy nálam jobb szovjet munkatársa még nem volt. Erre persze megint inni kellett még egy pohárkával. Állandóan töltöttek a poharamba, akár volt még benne, akár üres volt . . .

Mao sűrűn nyúlt a pohara után. Arca kivörösödött, haja kétfelé hullott, szeme fénylett. Rendszerint mozdulatlan arca megélénkült.

„Igen – mondta –, örülök neki, hogy pártunk történetének ebben a nagyszerű időszakában éppen ön működik velünk együtt, Szung Ping. Tudja, én őszinén tisztelem magát."

Sorra koccintottak velem. Egyszerűen nem volt mit tenni. Ittunk derekasan.

Nagyon vigyáztam, hogy a fejem tiszta maradjon. Közben kérdésekkel ostromoltak. A legkülönbözőbb kérdésekkel. Valósággal kizsigereltek velük . . . Közben pedig egymást követték az ugratások, a durva tréfák, amelyeket Mao igencsak kedvelt. Időnként néhány odavetett szóval véleményt váltottak erről vagy arról a kérdésről.

A replikákból, az odavetett megjegyzésekből megértettem, hogy a közeli pártkongresszust megelőzően hamarosan megkezdi munkáját a KKP Központi Bizottságának VII. plénuma, valamint azt, hogy az elvtársak korántsem egyformán értékelik a párt történetének cunji utáni szakaszát, vagyis azt a szakaszt, amióta Mao Ce-tung lett a párt vezetője, s hogy ezeket a „véleménykülönbségeket" igyekeznek elsimítani . . .

1939 őszén Csou Moszkvában járt (beteg karját gyógyíttatta). Futólag említést tett akkori benyomásairól. Természetesen nem mindenről. Látogatásának – melyet Mao Ce-tung inspirált – igazi célja annak az elképzelésnek a valóra váltása volt, hogy szovjet fegyverekkel hajtsák végre a kínai forradalmat. Ha nem is közvetlenül, de ezek a kérdések szerepeltek napirenden 1939 őszén Moszkvában. Erről engem időben informáltak. Szívesen hallgattam a látogatás egy teljesen eltérő verzióját.

Moszkvában Csou pontosan megtudhatta a Komintern Végre-

hajtó Bizottságának álláspontját, melyet enélkül is jól ismert: Kína minden nemzeti erejének az összefogásával csapást kell mérni a japán agresszióra. És általában igyekezett kipuhatolni a szovjet kormány álláspontját a távol-keleti problémákkal kapcsolatban, megállapítani politikájának az irányát, a Szovjetunió belépésének lehetőségét a Japán elleni háborúba, az összes ebből eredő következménnyel együtt.

Most már éppen eléggé ismerem Csout. Nem kételkedem abban, hogy akkori látogatásának fő célja az volt, hogy megtudja, mi a valószínűsége a Szovjetunió és Csungking szakításának.

Ez a világháború kezdetén a katonai-politikai helyzet teljes semmibevevését jelentette! Csak a saját terveik, csak a saját érdekeik voltak fontosak a számukra, de hogy a Szovjetuniónak micsoda háborús nehézségekkel kell megküzdenie, az senkit sem érdekelt közülük. Az élet bizonyítja mindezt...

Csou kikérdezett engem a csungkingi katonai képviseletünkről, bár erről eléggé tájékozott. A szokásos lefegyverző udvariasságával kérdezgetett. Egyszerű társasági fecsegés.

Az ital hatására mindnyájan feloldódtak. Egymás szavába vágtak, hadonásztak, és nem válogatták meg kifejezéseiket.

Nagyon elégedettek az események alakulásával! És most főképpen a Szovjetunióra rakják a tétet. Minden kertelés nélkül beszéltek erről. Azzal az őszinteséggel, mely mögött az húzódik meg, hogy én mindezt közlöm Moszkvával. Az amerikaiakat megvetéssel emlegették.

Kicsúsztak ilyen megjegyzések is: a Szovjetunió Keleten viselt háborúja nem annyira Kínának, mint inkább magának a Szovjetuniónak az érdeke...

Mao azt mondta, hogy már őszül a halántékom, de ez nem is olyan rossz. Mindenesetre arról tanúskodik, hogy az ember már nem olyan naiv, mint húszéves korában. A bölcsesség többet ér a fiatalságnál, habár... És itt még mondott valamit a jelenlevők általános derültsége közepette.

A KKP KB ülésén – egyebek között – elfogadták a hivatalos határozatot a párt VII. kongresszusának összehívásáról. A kongresszus a tervek szerint ez év márciusában kezdi meg munkáját.

Az ülésen felszólalt Csou En-laj, a KKP KB Politikai Bizottságának tagja, Mao Ce-tung, a KKP KB elnöke és Csu Te, a KKP KB Politikai Bizottságának tagja. Vita nem volt.

Az egyik fontos határozat szerint gyakorlati lépést kell tenni a Különleges Körzet és a kommunisták által felszabadított valamennyi terület politikai-közigazgatási központjának létrehozására. E központ kialakítását elhalasztották a Kuomintang VI. kongresszusáig. Ez utóbbi szolgáltatja majd azokat a szükséges érveket, melyekkel igazolni lehet az egyesített közigazgatási központ létrehozásának tényét, a kommunista párt vezetésének egyik legjelentősebb akcióját. Ezzel az egyesített központtal az országot végérvényesen és visszavonhatatlanul megosztják (nem szólva persze a különböző bábkormányok területeiről). Az egyesített központ létrehozása után elkerülhetetlen a súrlódás a „csungkingi klikkel". Ezért nincs kizárva a polgárháború.

Ezt a sablont Jenanban gondosan kidolgozták. Az egész ciklusra – az egyesített központ megalakításától egészen a lehetséges polgárháború kezdetéig – néhány évet szánnak. Öt vagy hat évről lehet szó, de lehetséges, hogy több lesz, mivel a Japán elleni háború a KKP KB elnökének véleménye szerint nem egy évig fog tartani. („Kínát az elkövetkezendő két-három év során tisztítják meg a japánoktól" – ez Mao határozott véleménye a kérdésről.)

A Kuomintang VI. kongresszusa bizonyosan határozatot fog hozni hatalmának megszilárdítására vonatkozóan. Ezt az alkalmat a KKP KB elnöke semmiképp sem fogja elszalasztani. A jenani és a liberális csungkingi sajtó, valamint az egész haladó közvélemény a bírálatok özönét zúdítja majd a Kuomintangra. Így természetessé válik az a terv, hogy létrehozzák az összes kommunista béziskörzet egyesített közigazgatási központját. Ilyen helyzetben ez a lépés nem kelt visszatetszést sem a nemzetközi, sem a kínai közvéleményben, bár nyilvánvalóan az agresszorral szembeni nemzeti ellenállás további széthullását idézi

elő. Ez a lépés, Mao Ce-tung véleménye szerint, hallatlan kárt okoz majd a politikailag és gazdaságilag amúgy is ingatag központi kormányhatalomnak. Csang Kaj-sek azon veszi észre magát, hogy őt tartják elsősorban felelősnek az egységfront széthullásáért és általában minden balsikerért.

A KB ülésén a szónokok hangsúlyozták, hogy az egyesített központot csak a Kuomintang kongresszusa után kell létrehozni.

Csou En-laj, a KKP KB Politikai Bizottságának tagja, terjedelmes beszámolóban ismertette a kommunista párt és a Kuomintang vezetői között lezajlott tárgyalásokat. Beszámolója igazolta föltevéseimet, és fényt derített néhány egyéb tényre is.

Különben már gyakorlati lépéseket is tettek Mao Ce-tung jövendő kormányának (az összes tanácskörzet egyesített központja) megalakítására.

Egy héten belül az ország felszabadított része értesülni fog a kínai szakszervezeti központ létrehozásáról. Végleges elnevezését még nem döntötték el a jenani elvtársak. Mindenesetre megalakul a felszabadított tanácsi körzetek szakszervezeti szövetségeseinek egyesített szerve, amelyben a vezető szerepet természetesen a Különleges Körzet jól megszervezett párt- és közigazgatási apparátusa tölti be. Ez a polgárháború viharának első fenyegető mennydörgése.

A KB-ülés legfontosabb eseménye természetesen Mao Ce-tung felszólalása volt. A következő napokban sokat beszéltek róla.

Mao először fogalmazta meg szabatosan véleményét a krími konferencia határozatairól (főképpen arról, ami a Szovjetuniónak a Japán elleni háborúban való részvételi lehetőségét illeti). Nem kételkedhet senki abban – jelentette ki Mao –, hogy a Szovjetunió feltétlenül részt vesz a Japán elleni harci cselekményekben. Ebben teljesen bizonyosnak kell lenni.

A továbbiakban arról szólt, hogy a kommunista pártnak követelnie kell Nagy-Britannia, a Szovjetunió és az Egyesült Államok vezetőitől a csungkingi „egypártrendszer" ügyeibe való beavatkozást. A Hitler-ellenes koalíció vezetőinek meg kell érteniük, hogy Csang Kaj-sek kormánya köteles engedni a kommunista párt fő követeléseinek.

Nagyon kétséges, gyakorlatilag kizárt a valószínűsége annak,

hogy ezekkel a követelményekkel a Hitler-ellenes koalíció minden tagja egyetért.

Mao további fejtegetéseinek lényege: az Amerikai Egyesült Államok, Nagy-Britannia és a Szovjetunió esetleges elzárkózása nem szabad hogy váratlanul érjen bennünket. Általános tervünket (az egyesített központ létrehozását) semmiféleképpen nem adjuk fel. Küzdeni fogunk érte a Szovjetunió, az Egyesült Államok és Nagy-Britannia vezetőivel szemben a végsőkig, és csak a végső esetben vagyunk hajlandók engedményekbe belemenni.

Lehetséges, hogy elkerülhetetlen lesz a kompromisszum – ez sajnálatos tény. Ezzel számolni kell, és ha már kompromisszumra kényszerítenek bennünket, legyen a kompromisszum is a mi kis győzelmünk. „Ragaszkodni fogunk a legfontosabbhoz, majd engedünk, de a legmagasabb árat kérjük érte!" – ez volt a lényege Mao Ce-tung ezzel kapcsolatos fejtegetéseinek. Szavait a terem egyetértő zúgása fogadta.

Mao Ce-tung most elárulta magát – Csang Kaj-sektől nem kapja meg a hatalmat. Még nem fordult elő, hogy az erősebbik fél önként lemondott volna a hatalomról. De hogy a nemzetközi politikai erők nyomásával Csang Kaj-seket a hatalom megosztására lehet kényszeríteni – ez most már nem látszik utópiának. A kínai háború sajátos körülményei között ez egyáltalán nem utópia.

E cél érdekében, jelentette ki Mao, a kommunista pártnak minden eszközzel arra kell törekednie, hogy a Hitler-ellenes koalíció vezetői Kínára mint az antifasiszta tömb egyik tagjára vonatkozó határozatokat hozzanak. Olyan erővel szemben, mint Roosevelt, Churchill, Sztálin, a csungkingi rezsim vezetője biztosan meghátrál. Akkor csapdába kerül! Számára nem marad más hátra, mint engedni, de ezzel nekünk tesz engedményt. Mi a leghatalmasabb politikai erőkre szándékozunk támaszkodni. Ezért nincs kizárva, hogy Csang Kaj-sek átalakítja kormányát. És ez legyen gyökeres átalakítás! Itt a kommunista pártnak minden esélye megvan a sikerre! „A csungkingi diktátornak" el kell fogadnia a nekünk legelőnyösebb követeléseket. A helyzet most a legkedvezőbb a számunkra.

Ilyen körülmények között bármiféle tárgyalás a Kuomintang-

gal hiba lenne. Április közepéig várni kell. (Utalás arra, hogy a szovjet–japán szerződés sorsának eldőlte után tisztázódni fog a helyzet.)

És itt a KKP KB elnöke maga is elismerte, hogy kevés esély van Kína koalíciós kormányának létrehozására.

Józanul kell látni a tényeket. A koalíciós kormányért folytatott harc, ha lényegében nem látszik is reálisnak, hatékonyan hozzájárulhat ahhoz, hogy az ország hangulata a kommunista párt felé forduljon. A jövőben is olyan követelésekkel, feltételekkel fogunk előállni, amelyekbe Csungking aligha megy bele! „Csang Kaj-sekkel kapcsolatos politikánknak ez az általános terve! Nem szabad olyan feltételeket szabni, melyekbe belemehet!"

Mao Ce-tung álláspontja rendkívül világos. A legfontosabb: „elintézni Csangot", azaz polgárháborút szítani! Minden egyéb csupán a közvélemény megdolgozása. Ennek segítségével a kommunista párt időt nyer a teljes mozgósításra.

A japánok elleni harcban az újabb területek megszerzése az eljövendő polgárháború felvonulási területének kiszélesítését célozza. Ezenkívül a különféle követelések és feltételek taktikája valamennyire kordában tartja Csang Kaj-seket, aki szintén megkezdi a felkészülést a Különleges Körzettel való konfliktusra. Itt az amerikaiaknak lehetőségük van arra, hogy lényegesen növeljék a Kuomintangnak nyújtott katonai segítséget. Ezért Mao mindent elkövet, hogy ha kizárni nem is tudja, de legalább korlátozza ezt a segítséget. S rákényszerítse az amerikaiakat, hogy számoljanak a közvéleménnyel és óvatosan cselekedjenek... Jenan a szövetségesek minden ilyen ténykedését le fogja leplezni.

Valójában Mao Ce-tungot más valami izgatja. Nem egészen bizonyos abban, hogy a Szovjetunió belép a Japán elleni háborúba. Miközben erősítgeti, hogy a Szovjetunió harcolni fog, ő maga kételkedik benne. Ezért halasztja el a kommunista párt vezetése minden határozott kül- és belpolitikai akcióját április második feléig. Nos hát, ez jellemző Maóra. Még munkatársai előtt sem teljesen őszinte.

A politikai helyzet értékelésén és a feladatok ismertetésén túl Mao Ce-tung bővebben foglalkozott az észak-kínai helyzettel.

Az egybegyűltek tapsa közepette ünnepélyesen kijelentette: Észak-Kínában olyannyira jól állnak a dolgok, hogy ezt a területet minden túlzás nélkül a kommunista párt birtokának lehet tekinteni. Itt a kommunista párt hatalma, befolyása és ereje annyira szilárd, hogy ehhez nem is fér kétség. De nem lenne rossz itt sem káder-átcsoportosítást végrehajtani: „Megerősíteni a kádereket! Harc előtt állunk!" ...

„Nem szabad áltatnunk magunkat: Csaharban, Szujjüanban, Zseholban szintén szükség van a káderállomány megszilárdítására. Le kell váltani mindazokat a tanácsi és pártvezetőket, akik nem dolgoznak megfelelően! Ugyanez vonatkozik Belső-Mongóliára és Mandzsúriára is" ...

Ezután a KKP KB elnöke ismét visszatért ahhoz a kérdéshez, hogy létre kell hozni a tanácskörzetekben működő szakszervezetek központi bizottságát. Ha jól értettem szavait, e bizottság gyutacsként működik majd. A szakszervezetek előkészítő bizottsága összehívja a delegátusokat. A delegátusok nemcsak szakszervezeti jellegű kérdésekben hoznak határozatokat. Arról is döntenek, hogy létre kell hozni Kína valamennyi tanácsi körzetének egyesített közigazgatási központját (vagy legalábbis követelik azonnali létrehozását). És ez felrobbantja „Csang Kaj-sek egypárti diktatúráját" ...

A santungi, senhszi és hopeji ügyekről Mao Ce-tung semmit sem mondott, mint ahogy a többi felelős pártmunkás sem szólt róluk. Ezekben a tartományokban a kommunista párt hatalmát semmi sem ingathatja meg. Igaz, vannak kuomintangista csapatok, de ezeket tervszerűen megsemmisítik, és a közeljövőben már teljesen fel is számolják.

Mao Ce-tung egész beszéde, bár nem zárta ki a kompromisszumokat, felhívás volt a polgárháború előkészítésére. A fegyveres területszerzés irányvonalát kell folytatni – ez volt útmutatásának lényege. Csounak és munkatársainak politikai manőverezései Csungkingban arra valók, hogy időt nyerjenek, megfelelően manipulálják a közvéleményt, zsaroljanak ...

Az ülésen beszámolót tartott Csu Te is. Felszólalása a csengfeng idejét idézte. Egyszeriben gyónni kezdett. (A gyónás itt már stílussá vált!) Nem értékelte kellőképpen – úgymond – Mao Ce-tung katonai tehetségét. Ezért nagy hibát követett el, amikor

a kommunista párt fegyveres erőinek jelentős mértékű átdobását követelte a déli és a délkeleti tartományokba. Ámde Mao Ce-tung elvtárs időben tett intézkedéssel megelőzte a veszélyt (a harci cselekmények körzeteinek hibás meghatározása, az erők szétforgácsolása stb.). Mao ismét a mentőangyal szerepében!

Csu Te azt mondta, hogy az alapvető politikai kérdésekben is tévedett. Ő egész Kínában számolt a forradalmi robbanással. A hatalomért az országban következetesen kell harcolni. „Hittem abban, hogy a hatalmat az egész országban egyszerre meg lehet szerezni, s ez volt a nagy politikai hibám" – jelentette ki Csu Te.

Ilyenformán – ezúttal Csu Te szájába adva a szót – Mao megint csak a területszerzési taktikát sürgette, amihez jól jönnek a Japán elleni háború sajátos körülményei. Ezzel egyidejűleg mindenkit figyelmeztetett rá, hogy a nyílt és általános összecsapás magában rejti a KKP szétzúzásának kockázatát. Milyen jellemző ez Maóra! Területeket hódítani a kuomintangistáktól, erőt gyűjteni, incidenseket „szervezni", azaz provokálni Csang Kaj-seket, s mindezt annak tudatában, hogy az erőviszonyok egyáltalán nem a kommunista pártnak kedveznek, hogy a polgárháború most a Különleges Körzet megsemmisítésével járhat.

És ez nem egyszerűen Mao hatalomvágyának megnyilvánulása, nemcsak arról van szó, hogy súlyosabb bonyodalmak esetén számít a Szovjetunió segítségére. Nyílt és elszánt törekvés ez a hatalom megragadására.

Az elkövetkező polgárháborúban Mao Ce-tung a legfontosabb erőt a parasztságban látja. A parasztság most az agrárválság harapófogójában vergődik. Az agrárválság fogja segíteni Maót abban, hogy megmozgassa az országot, megingassa Csang Kaj-sek hatalmát, robbanást idézzen elő!

A pártvezetés egyre jobban és jobban a kispolgári baloldaliság felé hajlik . . .

Az európai fasiszta erők felett aratott szovjet győzelem mennydörgése Jenanba is elhallatszik. Mindinkább számolni kell azzal a ténnyel, amelybe Mao Ce-tung politikája máris beleütközik: az amerikaiak nem akarnak megválni Csang Kaj-sektől. Mao Ce-tungnak nincs választása. A KKP-nak a Szovjetunión kívül nincs más szövetségese. Mao semmiféle ígérettel

sem tudta eloszlatni az amerikai politika vezetőinek gyanúját. Az Egyesült Államok Csang Kaj-seket erősíti. S ez meghatározza Mao magatartását.

A Japán elleni háborúban Moszkvával kötött szövetség objektíve elősegítheti a KKP felgyógyulását és kivált a kommunista internacionalisták új nemzedékének kialakulását.

Február 22.

Február 18-án az „Izvesztyija" cikket közölt „Néhány adalék a kínai helyzethez" címmel. Miként kiderült belőle, a Szovjetunió arra törekszik, hogy a távol-keleti problémát a kínai kommunisták érdekeinek figyelembevételével oldják meg.

Az „Izvesztyija" cikkének kivonatos ismertetése:

„A külföldi sajtó jelentős figyelmet szentel Kína belpolitikai helyzetének, amely a kínai csapatok vereségei és az ország egységének hiánya miatt továbbra is rendkívül feszült. Kína katonai helyzete az elmúlt évhez képest nem sokban változott. A japán csapatok, amelyek az elmúlt év végén kezükbe kaparintották a Japánt Koreán, Mandzsúrián és Kínán keresztül Francia Indokínával összekötő vasútvonalat, most folytatják támadásukat azzal a céllal, hogy teljesen kezükbe kaparintsák a Hanku–Kanton vasútvonalat.

A csendes-óceáni hadszíntéren kialakult események fényében a japánok Fülöp-szigeteki veresége és a Japánt Délkelet-Ázsiával és a déli tengerek körzetével összekötő tengeri utakon kialakult nehéz helyzet következtében a japánok dél-kínai hadműveleteinek különlegesen nagy a stratégiai jelentősége. Céljuk az, hogy teljes egészében ellenőrzésük alá vonják a Kínát átszelő vasútvonalat, amelyre a japánoknak elengedhetetlenül szükségük van a Délkelet-Ázsiával és a déli tengerek országaival fenntartott kapcsolatok, valamint az egész kínai partvidék megszállása szempontjából; ez a partvidék a feltételezett angol–amerikai partraszállás lehetséges hadszíntere.

A kialakult helyzet különösen felelősségteljes feladatokat ró Kínára, amelyeknek megoldására – miként ezt az élet megmu-

tatta – a nemzeti kormány és a kínai hadsereg főparancsnoksága a közelmúltban végrehajtott átszervezés ellenére egyelőre nem képes ...

Steinnek, a »News Chronicle« tudósítójának tanúsága szerint a fronton a kínai katonáknak nemcsak a lőszer-, hanem az élelmiszer-ellátása is rossz. Ezt elismerte Wedemayer amerikai tábornok is, aki a Kínában állomásozó amerikai csapatok főhadiszállásán február 1-én megtartott sajtókonferencián a kínai hadsereg élelmezési helyzetével kapcsolatos vizsgálat eredményeire vonatkozó kérdésre válaszolva kijelentette: »Kínában elegendő mennyiségű élelmiszer van ahhoz, hogy a hadsereget jól ellássák. A hiba az élelmiszer begyűjtésének és tárolásának, valamint a csapatok közötti elosztásának megszervezésében van.«

Mindezek a kínai hadsereg harcképességének fokozását és az ország katonai erőfeszítésének növelését fékező okok Kína belpolitikai helyzetéből erednek. Ennek feszültsége nem csökkent a nemzeti kormány újjászervezése után sem, amelyben – mint azt a külföldi sajtó megjegyezte – csupán a kártyákat keverték össze. Megoldatlan maradt a haladás érdekében megvalósítandó nemzeti egység kérdése, jóllehet ezt követeli az ország minden demokratikus és haladó pártja, csoportja és személyisége ...

Mint ismeretes, a Kínai Kommunista Párt már régen javasolja a központi kormánynak, hogy oldja fel a Különleges Körzet blokádját, demokratizálja az országot, hozzon létre egyesített parancsnokságot, s megfelelően felkészülve kezdjen támadást, összehangolva tevékenységét a szövetségesek csendes-óceáni hadműveleteivel.

Már több mint egy éve tartanak a kommunista párt és a központi kormány képviselőinek tárgyalásai a kapcsolatok rendezéséről. Mindeddig azonban ezek a tárgyalások a központi kormány és a Kuomintang reakciós elemeinek ellenlépései következtében nem jártak eredménnyel.

1945 januárjában Csou En-laj ismét Csungkingba utazott a tárgyalások folytatására. Itt sajtóértekezleten ismertette azokat a követeléseket, amelyeket a Kínai Kommunista Párt támaszt avégett, hogy kivezesse Kínát jelenlegi súlyos helyzetéből. Ezek a követelések a következők:

A Kuomintang diktatúrájának felszámolása; demokratikus

koalíciós kormány és egyesített főparancsnokság létrehozása; a párt legalizálása és politikai jogok biztosítása a nép számára; a nép szabadságjogainak elnyomására irányuló törvények hatálytalanítása; a Kuomintang kémszervezetének felszámolása; a politikai foglyok szabadon bocsátása; valamennyi japánellenes csapat elismerése; a Különleges Körzet blokádjának feloldása; a felszabadított körzetek demokratikusan választott kormányainak elismerése...

Mind a kínai hazafiak, mind Kína külföldi barátai egyetértenek abban, hogy Kína katonai helyzetét döntő módon csak abban az esetben lehet a kínai nép javára fordítani, ha sikerül leküzdeni a belpolitikai válságot, ha megvalósul a nemzeti egység és az állam határozott demokratizmusa."

Teljesen világos, hogy moszkvai vezetésünk, Mao legkülönbözőbb politikai mesterkedései ellenére, határozottan tartja a KKP támogatásának irányvonalát.

A KKP támogatása a saját és a külföldi elnyomói ellen harcoló kínai nép és kínai forradalom támogatását jelenti. Ha Kínában győz a szocialista forradalom, akkor a mi Októberi Forradalmunk után ez lesz az imperializmus legnagyobb veresége. A felszabadított Kínában a Szovjetunió hatalmas barátra talál, és a vele kötött szövetség a szocializmus számára rendkívül kedvező körülményeket teremt.

Az SZK(b)P a japán fasizmus, a feudális, kapitalista és külföldi szolgaság elleni harcot a kínai nép szent jogának, a kínai nép segítését pedig internacionalista küldetésnek tekinti. Moszkvának ez a szilárd álláspontja, amelyet nem befolyásolhatnak a Mao-csoport politikai spekulációi. Másképpen nem is lehet nevezni a KKP KB elnökének környezetét. A párt egészét és az ország hatalmas, félmilliárdnyi lakosságát tekintve, ez valóban a politikai intrikusok maroknyi csoportja. A hatalmas nép útja határozott és világos – a szocialista forradalom a jövőben, és az új Kína békés építése.

Jenan várja a kommunista párt kongresszusát.

Mao vesszőparipája az osztályharc: bármiről és bárhol beszéljen is, mindent erre vezet vissza. A mindennapos, a nap minden órájában folytatott osztályharcra... Nagyon is jól vagyok tájékozva, de magam is szemtanúja lehettem a Mao Ce-tung-féle osztályharc különféle megnyilvánulásainak. Ezzel a tézissel próbálja igazolni a párttal szemben a csengfeng formájában alkalmazott erőszakot, amely az ő egész útját kíséri. Nem a plénumok, nem a konferenciák, nem a határozatok, hanem az erőszak döntötte el a harc kimenetelét...

Mao Ce-tung politikája ellentmondásosnak tűnik fel. Ma ilyen követelmények, egy hét múlva esetleg teljesen mások. Tegnap még megalázta a tekintélyes pártmunkásokat – ma felelősségteljes posztokra állítja őket. Egyszer mézesheteket tart az amerikaiakkal, másszor gáncsot vet nekik.

Ezt gyakran titokzatos, alattomos, ködös keleti diplomáciának nevezik. De ez csak amolyan misztifikált elképzelés. Valójában az ilyen politika logikus és következetes.

Ez a logika és következetesség jellemzi a KKP KB elnökének politikáját is. Változnak a körülmények, és ő alkalmazkodva állandóan változtatja a harc külső formáit, de nem a lényegét. A lényeg megmarad. Az adott esetben a japánellenes egységfronttól való teljes elzárkózás, a szovjetellenesség, a „dogmatizmus" kiirtása.

És nincs itt semmiféle titokzatos keleti ravaszság. Igen, ő az ígéretekkel, egyezményekkel folytatja csalásait. Megalázza és felmagasztalja az embereket. A népbarát öltözékét viseli, ám odahaza kényúr. Színészkedik Barrett-tal, a külföldi riporterekkel, nekem képtelenségeket akar bemesélni, Moszkvát becsapja...

Ostobaság! Üres fecsegés! Nincs itt semmiféle keleti bölcsesség és ravaszság. Ha van is itt valami különleges, úgynevezett keleti diplomácia, akkor ez az eszközök cinizmusában jelentkezik.

Február 25.

A marxizmus felülvizsgálatával Mao mindig céltudatosan harcolt a Komintern befolyása ellen... És milyen hajlékony a hunani! Itt van Sztálin elvtárshoz intézett üdvözlő távirata. A szöveg alatt két ismerős aláírás: a Kínai Kommunista Párt Központi Bizottságának elnöke és az Új 4. Hadsereg, valamint a 8. Hadsereg főparancsnoka.

A szövegben nyoma sincs annak a cinikus gunyorosságnak, mellyel Mao Ce-tung 1941 őszén szórakoztatta híveit. Most 1945-öt írunk. És Mao hízeleg Sztálinnak.

A KKP KB elnöke a szovjet fegyverek fényes győzelméről ír. Egy ilyen hadsereg, mint a szovjet – Mao Ce-tung most már ezt írja –, legyőzhetetlen. A szovjet fegyveres erők hervadhatatlan dicsőséget szereztek, és ő (Mao) nem kételkedik abban, hogy még sok hőstettel gyarapítják dicsőségüket.

Most Mao Ce-tung azt bizonygatja Sztálinnak, hogy az ő zseniális tapasztalata táplálja a hatalmas felszabadító harc győzelmes befejezésébe vetett hitet...

Február 26.

A KKP VII. kongresszusának összehívásáról szóló határozat felszítja a szenvedélyeket. Ismét folyik a huzavona Vang Ming, Jang Sang-kun, Vang Csia-hsziang és Lo Fu körül. Ismét nyilvános bírálatok (a gyűléseken) és titkos besúgások...

Vang Mingről nem is beszélnek másként, mint „jobboldali opportunista elemről". Ez a szokásos, magától értetődő meghatározás. Most már mindenki meg van győződve arról, hogy Mao mentette meg a pártot a Kuomintang előtti kapituláció Vang Ming-i vonalával szemben. Így is mondják: „Vang Ming csúszott-mászott Csang Kaj-sek előtt"...

Az internacionalisták (Lo Fu, Po Ku, Vang Ming és mások) jelszavát: „Hűség a nemzeti egységfronthoz – hűség a párt érdekeihez" – elfelejtették, lejáratták! A Mao-féle vezetés fokozatosan meggyőzött mindenkit arról, hogy Vang Ming „még 1931 és 1934 között bemocskolta a pártot". Állítólag még 1931-ben,

amikor megjelent Sanghajban, kiskirály módjára önhatalmúlag kezdte eldönteni a párt sorsát... Bármilyen értelmetlen és ostoba megállapítás ez, senki sem tiltakozik ellene – persze nem is volna rá mód.

A csengfeng pontosan teljesítette feladatait. Vang Minget ismét becsmérelni kezdték még régi harcostársai is. Így Jang Sang-kun kijelentette, hogy Vang Ming a „Csang Kaj-sek generalisszimusz előtti osztálykapitulációs irányvonalat" folytatta. Márpedig Jang nemcsak egyszerűen Vang Ming elvtársa volt. Együtt dolgoztak a KKP Központi Bizottságának megbízása alapján a sanghaji időszakban. Együtt szálltak szembe Mao Ce-tung és Li Li-szan opportunista megnyilvánulásaival.

A „moszkvai csoport" volt tagjait teljesen lejáratták. A párttagok nem éreznek részvétet irántuk. A csengfeng „leleplezte ezeket a kapituláns opportunistákat". A csengfeng belesulykolta az emberekbe, hogy „itt Jenanban mindenki a KKP KB elnöke bölcsességének köszönheti életét". A párttaggyűléseken ezt erősítgetik: „Mao Ce-tung elvtárs a kínai forradalom igaz útja, a felszabadító harc győzelmes befejezésének záloga!" Szóban és írásban mindenkinek azt sugallják, hogy „marxista módon úgy kell gondolkodnunk, hogy azt a kínai valósághoz alkalmazzuk, nem pedig úgy, mint a nyugati marxisták".

A legtragikusabb az, hogy a nacionalizmust mint alkotó, önálló marxizmust tálalják. Ez Mao Ce-tung politikai platformjának alapja. És hogy ez így van, arról meggyőznek beszélgetéseim Csen Po-távaI – Mao gondolatainak visszhangjával. Nem kétséges, hogy a kongresszus csakis a nacionalizmussal való eszmei megbékélés útját járhatja.

Érdekes volt a legutóbbi beszélgetés Mao Ce-tunggal. Ezúttal gin, whisky és zajos vendégsereg nélkül. Valami apróságról beszélgettünk, majd Mao szinte átmenet nélkül a halálról kezdett elmélkedni, arról, hogy a halált és sorsunkat nem kerülhetjük el.

Ilyenkor az ember jobban teszi, ha hallgat. Ellenkező esetben bezárkózik, és szívélyességét megőrizve várja a vendég távozását. Szereti, ha hallgatják. Az ellenvetések igen érzékenyen érintik, bár ezt nem mutatja ki. Udvariasan elköszön, de mindent megjegyez!

Mao hangosan gondolkodott a lét mulandóságáról, a halhatatlanságról. Nyomasztóan hat rá a halál gondolata. Konfuciust, régi írók és költők sorait idézte, saját költeményeiből is mondott részleteket...

Ellágyult, de ugyanakkor tűzbe is jött. Nyoma sem maradt viaszbábéhoz hasonló méltóságának. Gyorsan, rekedtesen, a hangsúlyos szótagokat erősen megnyomva beszélt. Egy mozdulattal mindenkit kiparancsolt, aki be akart jönni.

Kérdéseket tett föl, de nem várt rájuk választ, nyomban tovább fejtegette gondolatait. Időnként mintha teljesen megfeledkezett volna rólam.

Türelmetlenül kutatott vattakabátja zsebeiben. Rágyújtott. Mohón és mélyen szívta le a füstöt. Szórakozottan mosolygott. A cigaretta végigégett. Újat vett elő. Egyik gombja leszakadt. Kedvetlenül félrerúgta.

Aztán megismételte kérdését. De én sajnos nem ismertem azt a régi mondást, amit hallani kívánt. Várta a választ, és nézett rám. Fénylő, nedves szemeiben izgatottság, szenvedély... Nem, nem akart tájékozatlanságon rajtakapni. Egyszerűen elragadták a gondolatai.

Mit válaszolhattam? Megvontam a vállamat, és elismertem, hogy nem tudom, de majd megtudom, hiszen nem vagyok még olyan idős, és lesz még időm bizonyos dolgokat elolvasni... De – jegyeztem meg – a falusi iskolában még a forradalom előtt, a vallásórákon magyarázták nekünk a szentírást. A halálról ez áll benne: „... porból lettél, és porrá leszel..."

Mao elmosolyodott, és cigarettáját a padlóra dobta.

Búcsúzóul hirtelen megkérdezte: „Tényleg nem szemelt ki magának itt egyetlen egy csinos asszonykát sem? Ne legyen szégyenlős ebben a kérdésben..."

Tréfával ütöttem el a dolgot.

Február 27.

A japánok Kujcsou tartományban hatoltak be legmélyebben az országba. A japán támadás akkor vesztette el lendületét, amikor

már úgy látszott, hogy Kína katonai veresége eldöntött kérdés...

A szövetségesek jenani mércével fényűző estélyeket rendeznek...

Az amerikaiak a jövőre gondolva alakítják kapcsolataikat, számítva arra az esetre is, ha előbb vagy utóbb távozniuk kell, amiről különben egyelőre szó sincs. Ezek az ivászatok! Minden másnap, és az eszméletlenségig! És az amerikaiak nem különösképpen igyekeznek itatni a vendégeket. A vendégeket nem kell agitálni. S próbálj velük beszélgetni! Marx-idézetekkel árasztanak el...

MÁRCIUS

Március 1.

Az, hogy a Különleges Körzetet a kuomintangista hadosztályok blokád alá vonták, mindig alkalmat adott a Csang Kaj-sek elleni propagandára. A kíméletlen blokádról néha úgy beszélnek, mint a Különleges Körzet helyzetét súlyosbító leküzdhetetlen akadályról.

De mindez kitalálás. A Különleges Körzetből egymás után indultak a távoli tartományokba nagy létszámú katonai egységek vagy osztagok a KKP új bázisainak létrehozására. Elég szélesek a gazdasági kapcsolatok is, melyeket a blokád egyáltalán nem akadályoz. Csak a tábornokok szednek vámot a saját hasznukra.

Hu Cun-nan tábornok volt a parancsnoka a Különleges Körzetet blokád alatt tartó hadosztályoknak. Csang Kaj-sek parancsa értelmében neki kellett szétzúznia a Különleges Körzetet az 1943. évi konfliktusban. Hu Cu-nan Csang Kaj-sek híve, de ennek ellenére emberei nemegyszer jártak már itt Jenanban. A tábornok, tudva az amerikaiaknak Mao Ce-tunggal folytatott tárgyalásairól, nem tartotta kizártnak a szövetséges hadiszállítások lehetőségeit. Ha erre sor kerül, bármilyen árat hajlandó meg-

adni, hogy a fegyverek egy részét átvegye. A fegyver a bandáknak kell, hiszen a tőlük származó fizetség Kína több magas beosztású embere jövedelmének egyik forrása. Különben ez igen régi szokás.

Kínában a fegyvernek mindig értéke volt. Akinek fegyvere van, az biztonságban érzi magát, függetlenül attól, hogy az igazság az ő oldalán van-e, vagy sem. Itt mindenki, aki csak egy kis hatalmat szerzett is, tudja, hogyan kell azt másokkal éreztetni . . .

A KKP vezetői nem veszik igénybe Hurley közvetítését, de nem szándékoznak megszakítani kapcsolataikat az amerikaiakkal. Egyfelől azt bizonygatják, hogy nem szövetkeznek az „imperialistákkal", és fondorlataikról bizalmasan értesítik Moszkvát. Másfelől nem szakítják meg kapcsolataikat a szövetséges megfigyelő misszióval.

Mao Ce-tung várja a napot, amikor lejár a szovjet–japán szerződés és biztosra lehet menni.

Ma választáviratot kapott Sztálintól, s ez teljesen váratlanul érte. Azonnal ülést hívott össze . . .

Március 2.

A kongresszus összehívásáról szóló határozat felélénkítette a pártot, felvillanyozta az embereket. Egymást követik a gyűlések.

Mi legyen most? A csengfengnek kifejezetten szovjetellenes jellege volt. A „dogmatizmus" nem egyéb, mint az SZK(b)P ideológiai elveinek tagadása. A kongresszuson mindez nyilvánvalóvá válhat. Honnan lehetne kitalálni, miről fognak beszélni a küldöttek? Nem lehet minden szót ellenőrizni. Kényes a helyzet. És a KKP KB elnöke kiutat keres.

A KKP Központi Bizottságának körlevelei ismét bizonyos dokumentumok tanulmányozását követelik, melyek közt túlsúllyal Mao Ce-tung és Liu Sao-csi munkái szerepelnek. Külö-

nös jelentőséget tulajdonítanak Mao Ce-tung „Az új demokráciáról" című műve tanulmányozásának.

A „tanulmányozandó művek" listájának futólagos áttekintése is meggyőz arról, hogy ezekkel azt akarják bebizonyítani, hogy Mao Ce-tung munkái továbbfejlesztik a marxizmus klasszikusainak eszmei örökségét.

„Az új demokráciáról" című munka lényege a marxista eszmék átalakítása Mao Ce-tung nézeteinek megfelelően. A marxizmus igaz tételeit és megállapításait kifejezetten kispolgári pozícióból vizsgálja.

A marxista terminológia, a Marx és Lenin műveire való hivatkozás és e munkák idézgetése a téma alapos ismeretének illúzióját kelti. A Sztálinnak szóló hízelgés a „realitás marxizmusának" szellemében fogant veszélyes következtetéseket álcázza.

Mao Ce-tung „Az új demokráciáról" című munkájával elméleti alapot teremtett a Komintern eszméi elleni harchoz. Ez az alapja a csengfengnek, a „moszkvai csoport" megsemmisítésének, a nacionalizmusnak.

A „realitás marxizmusa" tulajdonképpen Mao Ce-tungnak a kínai forradalom fejlődési útjára vonatkozó saját nézeteit tükrözi. Teljes itt a zűrzavar a társadalom osztályösszetételének meghatározásában ...

A gyűléseken a résztvevők fejét teletömik a könyv fejezeteivel, és azt sugalmazzák (ámbár erre aligha van szükség, hisz amúgy is mindenki ezt erősítgeti), hogy a csengfeng megedzette a kollektívát. Eszerint tehát a terror, az erőszak „edzi a pártot"!

Mindenki azt bizonygatja, hogy a japánellenes mozgalom fellendülésének éveiben a csengfeng átnevelte a pártba befurakodott kispolgári elemeket. De mi van akkor Vang Minggel, Po Kuval, Lo Fuval, Jang Sang-kunnal, Csu Tevel, Vang Csia-hszianggal? ... Folytathatnám a felsorolást, s megemlíthetném a felelős pártmunkások többségét. Hiszen ők úgyszólván megalakulása óta tagjai a pártnak. Miféle kapcsolatban lehetett övelük a csengfeng, amely az „újdonsült jövevények" ellen harcolt?!

Itt egy a cél – addig gyúrni az embereket (még a KKP KB elnökének odaadó híveit is), amíg elismerik Maónak a párt feletti korlátlan hatalmát. Az idomítás az egyszerű párttagoktól a vezetőkig mindenkire kiterjedt.

Nehéz elképzelni, de azért lehetséges, hogy az elkövetkező kongresszuson elhangzanak majd józan hangok is. A pártban akadnak még egészséges erők...

Március 5.

A szovjet–japán szerződéssel kapcsolatosan sok a mendemonda. Mao Ce-tungnak egyre határozottabban az a véleménye, hogy a szovjet–japán háború elkerülhetetlen, mégpedig a következő okokból:

– az oroszok nem tudják megbocsátani a japánoknak a polgárháborús időszakban elkövetett intervenciót (kegyetlenkedések, rablások);

– megfizetnek a Haszan-tónál és a Halhin-Gol folyónál történt provokációkért;

– megbosszulják a szamurájok által táplált fehérgárdista bandák szüntelen támadásait a határaik ellen s Japánnak a mostani háborúban elfoglalt kétértelmű álláspontját...

Március 7.

Március 2-án Csang Kaj-sek kijelentette, hogy a nemzetgyűlés dönti el Kína sorsát, és a kommunistákkal nem hajlandó tárgyalni, mivel nem engedelmeskednek a központi kormánynak.

*

A jenani újságban öles hieroglifákkal szedték ki Sztálin választáviratát, melyet Mao Ce-tung és Csu Te üdvözlésére küldött.

Március 13.

Roosevelt visszarendelte Wedemayert az Egyesült Államokba.

Indokínában a japánok megkezdték a francia csapatok és rendőri alakulatok lefegyverzését. A francia csapatok lefegy-

verzését három nem teljes japán hadosztály végzi. A mintegy 50 000 főt számláló, nagyon alacsony harckészültségű francia csapatok igen gyér ellenállást tanúsítanak.

Tokiót elárasztották az amerikai bombák. A találatok sűrűsége akkora, hogy a város egy egész összefüggő tűzfészek. A hatalmas füstfelleg sok-sok kilométerről látszik. Ezt az elrettentő akciót a békés lakosság sínyli meg.

A KKP vezetését nyugtalanítja az angolok görögországi katonai intervenciója. Rémülettel tölti el őket a puszta gondolat, hogy az amerikaiak és a kuomintangisták Scobie tábornok módszerét alkalmazhatják a Különleges Körzettel szemben.

A jenani lap átvette az „Izvesztyija" ez év február 18-i cikkét...

1944 vége felé a kuomintangisták szintén csökkentették a japánok elleni hadműveletek lendületét. Őket is leköti a készülődés a polgárháborúra, amelyet ha titokban is, de tervszerűen készítenek elő Jenanban. Ez válasz arra, hogy a KKP vezetősége hosszú évekig szabotálta a japánok elleni széles körű harci cselekményeket. Ugyanakkor a KKP csapatai a japánok elleni hadműveletek látszatával aktívan folytatják a Kuomintang erőinek kiszorítását egyes körzetekből.

A csendes-óceáni szigeteken és Délkelet-Ázsiában az amerikaiak elleni harccal elfoglalt japán hadvezetés a kínaiakéhoz képest jelentéktelen erőkkel gyakorolja az ellenőrzést a megszállt területeken, sőt itt-ott még gyarapítani is tudja őket.

Március 15.

A KKP vezetésének politikájában és hangulatában továbbra is érződik az irányváltás. A legutóbbi események nyomán észrevehetően megváltoztak nézeteik és értékeléseik. Mao Ce-tung és Csu Te Sztálinhoz intézett táviratának publikálásában a szovjet sajtóban, majd Sztálin választáviratában a KKP vezetése annak a jelét látja, hogy a Szovjetunió hamarosan belép a Japán elleni háborúba.

Március 4-én hatalmas fejléccel publikálták Sztálin táviratát. A szövegét többször beolvasták a rádióba.

Az „Izvesztyijá"-ban megjelent cikk megerősítette meggyőződésében a KKP vezetését. Jenanban sok szó esik arról, hogy a Szovjetunió politikája egyre inkább a távol-keleti problémák felé terelődik.

A KKP vezetői két fontos következtetést vonnak le a maguk számára:

1. A Szovjetunió múlhatatlanul megindítja a háborút Japán ellen.

2. Moszkva érdekelt a Különleges Körzet sorsában.

Sztálin elvtárs táviratát március 1-én kapták meg. Ugyanazon az estén a KKP KB elnöke megbeszélésre ült össze Csou En-lajjal és Csu Tevel, Liu Sao-csivel és Zsen Pi-sivel. A megbeszélés hajnali 4 óráig tartott. Hogy miről volt szó, azt a résztvevőkön kívül senki sem tudja. Mindnyájan hallgatnak, mint a sír. De hogy a megbeszélés összefüggésben volt a távirattal, az vitán felül áll.

Másnap Mao Ce-tung kijelentette, hogy most már könnyű lesz megtartani a kongresszust – minden tisztázódott!

*

Velem szemben egyre kevésbé törekszik arra, hogy megőrizze az előkelőség látszatát. Annál inkább észrevehetővé válik durvasága és gondozatlansága. Fejtegetéseit is gyakran fűszerezi útszéli kifejezésekkel.

Saját lakosztályába a Mao házaspár soha senkit nem hív meg. Vagy mégis: Csout igen! Csou kivétel. Ki tudta vívni, hogy vele különbséget tegyenek...

Meghökkentő Mao Ce-tungnak az a meggyőződése, hogy a könyörtelenség az igazságosság következménye, és hogy könyörtelenség tulajdonképpen nincs is! Igazság van – és kész! Sohasem kételkedik döntései igazságában. Ha pedig igaza van, akkor bátran alkalmazhat erőszakot.

Még sohasem hallottam, hogy valakinek is kifejezte volna együttérzését, talán csak a külföldi vendégekkel, más bázisok küldötteivel folytatott beszélgetések során... Ilyenkor tud beszélni a megalázott népek iránt érzett részvétéről, panaszos

szavakat ejteni a japánok könyörtelenségéről, szép szavakkal szólni az „egyszerű emberről" ...

Több Mao Ce-tung van. Az egyik a sajtótól alkotott személyiség, a KKP Központi Bizottságának a különféle tanácskozásokon, aktívákon, plénumokon szereplő elnöke ... Ez az ember gyors, néha tréfás kedvű és figyelmes.

A másik magatartásformát azok számára – a tanácsi dolgozók, katonák és pártmunkások számára – alakította ki, akikkel többkevesebb dolga van. Ezek előtt a KKP KB elnöke a régi uralkodó képét mutatja, amit némiképp demokratizál az „elvtárs" megszólítás és a kézfogás.

És végül az igazi Mao Ce-tung, akit mind gyakrabban van alkalmam négyszemközt látni.

Ez a Mao Ce-tung pontosan számol minden nemzeti hagyománnyal. És az alkalommal is. Mao Ce-tung mindig úgy jelenik meg az emberek előtt, ahogy az adott helyzet megkívánja. Egyszer közvetlen, szívélyes – „igazi elvtárs". Másszor fenségesen mozdulatlan, szándékoltan szórakozott. Dolgozószobájába zárkózó gondolkodó filozófus, akitől távol állnak a földi hívságok.

Karosszékében vagy hallgat, vagy elmélkedik, miközben füstfelhőbe burkolja beszélgetőpartnerét. Ha nyugodt, akkor monoton hangon, enyhén megnyomva a hangsúlyos szótagokat, ha pedig izgatott, akkor hangosan, kárálva és meglepő szónoki kitartással beszél. Két, három, négy órát tud egyfolytában beszélni! Akkor is, ha csak egy emberrel áll szemben.

Március 17.

Az amerikai diplomaták közül John Service a legenergikusabb. Harmincévesnek látszik, bár egész biztosan idősebb. Izmos testalkatú, szikár. Beszéli a szecsuani, a pekingi és a sanghaji dialektust. Csungkingban liberális és igen bátor diplomata hírében áll.

Service ismét ellátogatott a Különleges Körzetbe. Tisztelettel fogadták. A Különleges Körzetben nagyon határozott vélemény alakult ki róla. Service Kína jó ismerője. Csengtuban született, s tanulmányait is Kínában folytatta. Igaz, egy gazdagok – főképpen európaiak – számára létesített speciális sanghaji iskolá-

ban. Egész szolgálati karrierje Kínával kapcsolatos, amelyet keresztül-kasul beutazott.

Csou En-laj haladó gondolkodású, előítéletektől mentes embernek tartja. Service magatartásából nem derül ki, hogy felderítő, de nehéz elhinni, hogy nem az. Nagyon óvatos, nem érint „kényes" témákat, nem tolakodó. Egyszerűen ügybuzgó.

Service nagykövetének beleegyezése nélkül repült Jenanba. Patrick Hurley jelenleg Washingtonban van, s ezt használta ki Service.

A Je Csien-jinggel és Csou En-lajjal folytatott bizalmas beszélgetés során az amerikai nagykövetség másodtitkára közölte, hogy Hurley aligha engedélyezte volna jenani utazását.

Az említett beszélgetések tartalmáról nyomban informáltak. Olyan rendkívüli dolgokról esett szó, hogy jobbnak látták beavatásomat, annál is inkább, mert nem is nagyon tudták felfogni, mi történt valójában. A kínai elvtársakat teljesen megzavarta az amerikai diplomata meglepő nyíltsága.

Service életkorát meghazudtolóan tapasztalt. Miután Sanghajban elvégezte az iskolát, hazájában (Kaliforniában) művészettörténészi diplomát szerzett. Pályafutását a kunmingi amerikai képviselet technikai munkatársaként kezdte. Majd Pekingben tűnt fel mint az Egyesült Államok nagykövetségének tolmácsa. Itt néhány éven át dolgozott. Csakhamar fölfigyeltek képességeire, és tolmácsból egyenesen az Egyesült Államok sanghaji alkonzuljává nevezték ki.

Service általában igen kellemes benyomást kelt az emberben. Jól nevelt, tud hallgatni, s ami a legfőbb: okos. Nyilván mindez közrejátszik abban, hogy már 1941-ben az Egyesült Államok csungkingi nagykövetségének harmadtitkári tisztét tölti be, majd hamarosan másodtitkárrá léptetik elő (1943).

Service fiatal, és nincs benne semmi Hurley öntelt nagyképűségéből. Értelmes gondolataik többnyire az ilyen embereknek vannak... Valószínűleg nagyra értékelte őt Joseph Stilwell, akitől nemrég még az Egyesült Államok Kínával kapcsolatos fontos döntései függtek. Kétségkívül ennek is szerepe volt John Service gyors szolgálati előrehaladásában.

Amikor Service Jenanban van, mindenki éberen figyel. Be-

osztása nem túl magas, de nem azok közül való, akiket az instrukciók korlátai közé lehet szorítani.

A másodtitkár saját követét konzervatívnak nevezte. Patrick Hurley meg akarja oldani Kína valamennyi problémáját anélkül, hogy ismerné az országot, annak hagyományait, mai bonyolult helyzetét! Éppen ezért ő szemben áll Hurley-val. Nagyjából ez volt a lényege Service közlendőjének. A továbbiakban elmondta, hogy Hurley-nak megvan a saját véleménye a kommunista párt és a Kuomintang közötti konfliktusról. Ez konzervatív vélemény, amely ellentétbe került az indiai és kínai amerikai fegyveres erők volt parancsnokának véleményével. Ezért volt kénytelen Stilwell elhagyni Kínát. Ez lett Davies sorsa is, és mindazoké, akik megkísérlik, hogy a politikai döntések új útjait keressék Kínában.

Azt hiszem, John Service-nek ebben is igaza volt. Tanúja voltam Hurley durva politikai baklövéseinek. Alkalmam volt megfigyelni a tábornok-politikust egy banketton is, ahol az ital hatására dicsekedni kezdett „a Kremllel való személyes kapcsolataival". Mindezt nyilvánvalóan azért tette, hogy hatással legyen a KKP KB elnökére. Miután felhajtott jó néhány pohár whiskyt, kijelentette, hogy 1942 novemberében és decemberében az amerikai elnök személyes képviselője volt Moszkvában. Ezután mint az Egyesült Államok küldöttségének tanácsadója ott volt a teheráni konferencián. Dicsekedett, hogy részt vett a világ sorsának alakításában és „kapcsolatokat tartott fenn Sztálinnal".

A teheráni konferencia döntései, Roosevelt és Csang Kaj-sek 1943-ban lezajlott találkozásai iránt lázasan érdeklődtek Jenanban. Hurley érezte ezt, és – már egy kicsit ittasan – dicsekedni kezdett a Fülöp-szigeteki harcokban való részvételével, sebesülésével, az oklahomai élet egzotikus részleteivel . . .

Most Hurley az Egyesült Államok nagykövetségét vezeti. Service sem életkorát, sem rangját, sem pedig érdemeit tekintve nem versenyezhet vele. Ez is hozzájárult elkeseredett lépéséhez: önkényes utazásához a Különleges Körzetbe. A Jenanhoz fűződő kapcsolatok vonatkozásában – Service véleménye szerint – Amerika, Hurley személyében, politikai hibát követ el. Hurley összekavarta a két legbefolyásosabb politikai csoportosulás, a Kuomintang és a KKP közötti, amúgy is bonyolult kapcsolatokat.

Pedig feladata éppen az ellenkezője volna: betömni a japánellenes egységfronton támadt réseket. Hurley egyik hibát a másik után követi el. Senkire sem hallgat. Egy ember van csupán, akinek a véleményére odafigyel – Csang Kaj-sek. De így nem sokra megy. Csupán az egyik fél véleménye alapján nem lehet a problémákat megoldani. Ezért Hurley kiebrudalja Kínából az amerikai katonai és diplomáciai adminisztráció minden tehetséges és haladó beosztottját. És ki merészel Hurley-nak ellentmondani? Hisz ez ugyanaz a Patrick Hurley, aki 1929-től 1933-ig az Egyesült Államok honvédelmi minisztere volt! És vajon ki tudhatna többet egy miniszternél? Még ha csak volt miniszter is.

Service közölte, hogy Hurley politikáját károsnak tartja mind a KKP-ra és a Kuomintangra, mind pedig az Egyesült Államokra nézve. Épp ezért Luddennel együtt jelentést küldtek Washingtonba, amelyben bírálják az új nagykövet módszereit és politikáját. A jelentés tartalmával megismertették Whitemayert is. Ő szintén egyetért következtetéseikkel.

Service szinte észrevétlenül visszament Csungkingba. Az amerikai nagykövetség másodtitkárának tisztsége mellett a „politikai tiszt" szerepét is betölti a szövetségesek Kínában levő parancsnoki törzse mellett. Csouval megvitatta a KKP mostani politikájának lényegét és távlatait. Nyilvánvalóan arra törekedett, hogy megismerje a jenani diplomácia konkrét céljait.

Március 18.

Még nem hamvadt el a remény, hogy politikai és katonai szövetséget köthetnek az amerikaiakkal. A Fehér Ház hivatalosan kijelenti, hogy a központi kormány csapatainak adott fegyver kizárólag a Japán elleni harc céljait szolgálja. Amerika nem engedi meg, hogy ezeket a fegyvereket Kínában a belpolitikai kérdések eldöntésére használják fel.

Jenanban folyik a korábbi illúziók feladása. A szövetséges megfigyelő misszióval szándékosan kiélezik a viszonyt.

Mao Ce-tung mégsem tartja kizártnak egy olyan helyzet kialakulását, amelyben a Fehér Ház megváltoztathatja kapcsolatát

a Különleges Körzettel. Ebben az a titkolt remény rejtőzik, hogy Washington talán még értékelni tudja a Jenanhoz való közeledésből származó előnyöket. Service látogatása arról győzi meg, hogy az amerikaiak között vannak ilyen „józan gondolkodású" emberek, és az sem kizárt, hogy akadnak ilyenek a felső vezetésben is.

Ezért a megfigyelők csoportja továbbra is Jenanban van, bár a kölcsönös udvariaskodáson túl semmi sem történik.

Mao Ce-tung mindazonáltal tart attól, hogy ez a bizonytalan állapot túlontúl elhúzódhat. Nem akar szemtől szemben állni Csang Kaj-sekkel, akinek háta mögött ott áll a legnagyobb tőkés hatalom. Ezért egyidejűleg Moszkva felé is kacsingat.

Ennek volt egyik jele Csou En-laj rendelkezése, hogy az orosz fordítói fakultás hallgatóinak létszámát növeljék. Sürgősen pótfelvételek történtek, és most ötvennel több a hallgató.

A Szovjetunióval való szolidaritás nem is titkolt szándékával bizonyos intézkedéseket tettek Csungking irányában. A Különleges Körzet lapjai nyíltan ellenséges hangnemben kezdtek írni Csang Kaj-sek hatalmáról. A Kuomintanggal kötött szerződéstervezet korábban kívánatosnak minősített pontjairól most a lapok szinte kategorikusan elutasító formában írnak: semmiféle engedmény! Ez a rádióadások legfőbb témája.

Az amerikaiak Jenanban teljesen megzavarodtak. Nemcsak a felderítő munka miatt vannak itt, hanem az is feladatuk, hogy megkössék Mao Ce-tung kezét. Biztatni, rábeszélni, célozgatni, de a valóságban megfosztani Jenant attól a lehetőségtől, hogy egy sor katonai és politikai kérdésben aktívan cselekedjék. Most Mao nem hajlandó lavírozni! Az újságok hangneme is élesebb.

Ezt a változást az amerikaiak azonnal felfogták. Csungkingban a KKP képviselete és a szövetségesek parancsnoksága között súrlódások támadtak. Voltaképp ezek nem is súrlódások. A szövetségesek egyszerűen nyomást akartak kifejteni Mao-Ce-tungra, aki mindeddig olyan készséges megértést tanúsított.

Nem vették viszont figyelembe, hogy Mao Ce-tungnak e vonatkozásban megvan a saját véleménye. Olyan szövetségesekre, akiket nem lehet „fejni", neki nincs szüksége.

A KKP KB elnöke elrendelte a szövetséges megfigyelő misszióval fennálló kapcsolatok megváltoztatását. A tárgyalások

ajtaját nyitva tartani, de mindenkinek értésére adni, hogy a Különleges Körzet nincs egyedül, és számolni kell vele. A Szovjetunió a Különleges Körzet szövetségese . . .

Mao a belső-mongóliai és a mandzsúriai helyzethez reményeket fűz. A jövőben ezek a területek teljesen a KKP uralma alá kerülnek. Ugyanilyen szilárdak a pozíciói Észak-Kínában is.

Március 19.

Azt, hogy a jenani hatóságok magatartása a szövetséges megfigyelő misszióval szemben megváltozott, a misszió ideiglenes vezetője, Cromley őrnagy késedelem nélkül jelentette Csungkingba.

Csungkingban a helyzet még jobban kiéleződött.

A szövetségesek mindenáron a KKP és a Kuomintang közötti megegyezésre törekszenek (remélik, hogy mégiscsak sikerül elfogadható tervezetet kidolgozni).

Csang Kaj-sek azért harcol, hogy továbbra is ellenőrizhesse az országot. A kommunista párt képviselői követeléseikkel éppen ennek az ellenőrzésnek az alapjait támadják. Az amerikaiak igyekeznek meggyőzni Csangot, ő fogcsikorgatva enged. A kommunista párt képviselői viszont hajthatatlanok. Az amerikaiak nem csökkentik Csungkingban nyomásukat a KKP képviselőire, de ez visszahat a jenani szövetséges megfigyelő misszió helyzetére.

Csungkingban áll a botrány. Hurley nyilvánvalóan zsákutcába jutott.

Cromley őrnagy meglátogatta Je Csien-jinget, és tiltakozását jelentette be. Je Csien-jingnek erre az esetre már megvoltak a szigorú instrukciói. Kertelés nélkül kijelentette Cromley-nak, hogy a kapcsolatok romlásáért mindenekelőtt magukat a szövetségeseket terheli a felelősség . . .

A jenani intrikák miatt az ember megundorodik a politikától. De a politika realitás. A politika nélküli élet utópia. És jobb a politika kíméletlen realitása, mint az utópiának akár a nyoma is.

Jenanban feszült és súlyos a helyzet.

A kongresszus sorsát a KKP Központi Bizottságának kibővített plénuma dönti el. Ezen átnézik a beszámolókat, kijelölik az előadás főszereplőit.

Március 22.

A jenani vezetéssel javítani kell a kapcsolatokat – ez a parancs. És a szövetségesek ehhez tartják magukat.

Egyik esti összejövetel a másik után. Különös összetételű társaság. Hivatásos amerikai felderítők, helyi állami és pártmunkások, Kang Seng és Li Ko-nung emberei, néha ideérkező újságírók. A szövetséges megfigyelő misszió korlátlan alkoholkészletei rendelkezésre állnak.

Ezeken az összejöveteleken rendszerint nem vesznek részt a jenani vezetők. Inkább a két fél közlegényei találhatók itt. És isznak, isznak . . . , hogy szomjukat oltsák és „hivatalból", hogy másoknak megoldják a nyelvét. Káros hivatás a felderítőké: fenyegeti őket a májzsugor.

A KKP vezetésében elkeseredett harc folyik a VII. pártkongresszuson elhangzó beszámolók körül . . .

Március 23.

Mao Ce-tung pattanásig feszült légkörben él. Nagyon sokat dolgozik, de nem ez nyomja. Attól fél, hogy a „moszkvai csoport" tevékenységével kapcsolatos kérdések valamiképpen terítékre kerülhetnek a kongresszuson – közölte velem Po Ku. És ez befolyásolhatja a Szovjetunió álláspontját egy sor fontos távolkeleti kérdés megoldásában . . .

Március 24.

Akadnak olyan kínai elvtársak is (főként a kikötővárosokból ideérkezettek közül), akiket bosszantanak ezek az összejövetelek az amerikaiakkal. Igaz, nem sokan, de azért vannak ilyenek. Jól

emlékeznek még arra, milyen aljasul viselkedtek az angolok és az amerikaiak a kínaiakkal. A becsmérlő „sárga" gúnynév, a csak fehérek számára fenntartott lakónegyedek, a fehérek gazdagsága és a kínaiak állandó megalázott helyzete ezekkel az óceánon túli „vendégekkel" szemben ...

Mao Ce-tung részletesen tájékoztatott a KKP és a Kuomintang közötti tárgyalások menetéről és számos más kérdésről.

Mindenki láthatja: neki nincs titka Moszkva előtt ...

Folytatódnak a KKP KB ülései. A kongresszusi dokumentumokat tárgyalják. A plénum nem a nyilvánosság előtt folytatja munkáját. Amiről valóban szó esik, nagy gonddal titkolják. Egyelőre nem tartják szükségesnek, hogy engem tájékoztassanak.

Március 25.

Miként az várható volt, a kongresszus megnyitásának időpontját ismét elhalasztották. Állítólag áprilisban fog összeülni, előreláthatólag 15-én. A párt vezetésének ez a döntése jól mutatja, hogy jövőbeni határozatait a szovjet–japán egyezmény sorsától teszi függővé. Az egyezmény érvényességi ideje április elején jár le. Ezt a napot várják Jenanban óriási türelmetlenséggel.

A kongresszuson felszólaló személyek kérdése igen fontossá vált. Mindenki harcol azért, hogy a szónokok közé kerülhessen.

A katonai kérdésben nem alakult ki különösebb vita. Csu Te a főparancsnok, neki kell a beszámolót tartania.

Zsen Pi-si odaadó végrehajtó. Ezt nagyszerűen tudta Mao Ce-tung is, amikor rábízta a pártbeli harcról szóló beszámoló megtartását. Igaz, hogy a beszámoló csak négy év (1931–1935) politikájának a mérlegét fogja megvonni, de micsoda négy esztendőét. Gyakorlatilag Zsen Pi-sinek az a feladata, hogy bebizonyítsa a párt korábbi irányvonalának hibás voltát és azt, hogy szükség volt az új vezetésre, Mao Ce-tunggal az élén.

Természetesen a kongresszus legfőbb szónoka a KKP KB elnöke lesz. Politikai beszámolója nagyjában készen van. Már csak az van hátra, hogy a pontokat kitegyék, de amíg nem tud-

nak bizonyosat a szovjet–japán szerződés sorsáról, ez elhamarkodott dolog lenne.

A KKP KB elnöke nem sértette meg Kang Senget sem. A csingpaocü főnöke a párttagok és a párton kívüli káderek ellenőrzésére alakult bizottság munkájáról fog beszámolni. Eredetileg nem tervezték, hogy ilyen beszámolót tartanak, de a csengfeng olyan érzékenyen érintette az egész pártot, hogy elhallgatni egyszerűen lehetetlen. Mao Ce-tungnak nem kell tartania pártbeli elvtársaitól. Efelől teljesen bizonyos. Tekintélye megingathatatlan.

Kang Seng beszámolója lehetővé teszi, hogy Mao Ce-tung szája íze szerint tálalják az 1942–1944-es évek belső pártharcainak lényegét. A párt történetében egyszer s mindenkorra kidolgozott verzió jelenik meg. Ez a beszámoló elhárítja a csapást Mao Ce-tungról is – lehetséges, hogy a hibák egy részét Kang fogja magára vállalni. S Maónak ez nagyszerű kiutat kínál, hiszen csak a túlbuzgó végrehajtó túlzásairól van itt szó, s nem többről...

Kang beszámolója összegezi a csengfeng eredményeit a különböző formában jelentkező „dogmatizmus" elfojtásában, igazolja, és a pártélet normájává teszi őket.

Ugyanakkor Kang szájába adva a szót, Mao Ce-tung azt bizonygatja, hogy a csengfeng törvényes és szükséges jelenség, s nem is szabad és nem is lehet elítélni. A tárgyalások, találkozók és ülések után úgy döntöttek, hogy ezt a beszámolót beiktatják a kongresszus napirendjébe. A döntést gyakorlatilag az utolsó órákban hozták.

Az agresszorral szembeni ellenállás nemzeti egységfrontjának a kérdését szintén napirendre tűzték. A háború vége nincs már messze, tehát harcok következnek a most japán kézben levő új bázisokért. Fontos dolog meghatározni a Kuomintanggal való együttműködés határait a japán militaristák ellen folytatandó jövendő harcokban. Ez nagyon kényes kérdés. Az ilyen kérdéseket általában Csou En-laj oldja meg. A KKP vezetése ennek megfelelően döntött.

Kao Kangnak olyan kérdésekről kell beszámolnia, amelyekben a legapróbb részletekig jártas: a Különleges Körzetet érintő kérdésekről (politikai munka, gazdaság, vallási problémák).

Csen Jinek mint Közép-Kína jó ismerőjének (a felszabadított

bázisok, a KKP-csapatok vezetője) kell beszámolnia. Itt a legfontosabb kérdés: a bázisok újabb kiszélesítésének lehetőségei.

Nem maradt ki Kang egyik buzgó munkatársa sem: a szovjetellenességéről híres Peng Csen, a Különleges Szolgálat vezetője, a csengfeng egyik legaktívabb végrehajtója. Peng korábban városokban dolgozott, illegalitásban élt, sőt ült a sanghaji börtönben is. Azok közé tartozik (ha ugyan nem ő az egyetlen), aki többé-kevésbé ismeri a városokban folytatott forradalmi harc problémáit; ennek megfelelő témát is kapott.

Peng igazi köpönyegforgató. Liu Sao-csi hozta Jenanba, s Kang környezetében helyezkedett el. Karrierje érdekében provokál, és kész az elvtelenségre. Ha kell, mindent „elhisz". Nem állhatom ezt az embert. Agyát az örökös engedelmességre állította át. A sikeresen kiválasztott engedelmességre. Talpnyaló a javából, a csengfeng díszpéldánya.

A kongresszusi beszédek egyikét Peng Tö-huaj tartja. A nyugodt, zömök Peng Tö-huaj régi ismerősöm, még első kínai tartózkodásom idejéből. Akkoriban elvtársainknak sikerült valamit segíteni egységei fölfegyverzésében. Igazi harcos és kommunista. Abban az időben ismerkedtem meg Csu Tevel is...

A kongresszuson Peng Tö-huaj arról számol be, amit valóban kiválóan ismer: az észak-kínai tartományokban folyó harcok menetéről. A 8. Hadsereg legfontosabb feladata a bázisok létrehozása és kiszélesítése.

Liu Sao-csi beszámolója (a párt szervezeti szabályzatának módosítása) Csou és Mao elnök beszámolójával együtt egyike a legfontosabbaknak. A gondosan titokban tartott új szervezeti szabályzat tervezetében olyan kitételek vannak, amelyek egyértelműen kivételezett helyzetet biztosítanak Maónak.

A KKP KB Politikai Bizottsága hivatalosan jóváhagyta a beszámolók témáját és az előadók személyét. A Központi Bizottság plénuma határozatot hoz a kongresszus napirendjére és munkarendjére vonatkozóan.

Kang Seng, bár érezhető ellenszenv veszi körül, még most sem adta fel a harcot. Pontos és ügybuzgó. Szemüvege mögül ugyanazok a dölyfösen felvont szemöldökök villannak elő. Különben ütni fogják, és már ütik is, de nem ez a dolog lényege. Tudatában lehet ennek, s ezért annyira állhatatos. Végül is a csengfeng

igazságos dolog. Ezt részben, egészében, fenntartásokkal, de mindenki elismeri. Kang tudja: nem a politikai tekintélyét ingatták meg... Hiszen még beszámolót is tart a kongresszuson. Ez már önmagáért beszél...

Túlságosan türelmetlen vagyok a jellemzésekben? Aligha. Egyszerűen undort kelt bennem a dörgölődés, a tolakodás, a rágalmazás, amely aztán forradalmi érdemeivel dicsekszik.

ÁPRILIS

Április 1.

Mao Ce-tung nem engedheti meg Kang Seng elítélését. Ezzel közvetve elismerné saját irányvonala hibás voltát. Ezért Kang Seng kongresszusi beszámolóját végül is elvetették. Mao nem könnyen szánta el magát erre a lépésre, egy ilyen beszámoló jól jött volna neki. Megvonta volna a csengfeng eredményeinek mérlegét.

Levették a napirendről Peng Csen beszámolóját is – ennek oka nem egészen világos. Talán kevés anyag áll rendelkezésre a KKP-nak a városokban végzett munkájáról?

Po Ku sem tart beszámolót. Az okok itt sem világosak. Bárhogy legyen is, Mao nem bízik Po Kuban, bár a Moszkvához való közeledés időszakában szüksége van rá. Po Kunak a pártsajtó munkájáról kellett volna beszámolnia a kongresszus előtt.

E kérdések levételét a kongresszus napirendjéről maga Mao Ce-tung javasolta. A Központi Bizottság kibővített plénuma Mao minden javaslatát elfogadta.

Levették a napirendről Teng Fa beszámolóját is (a szakszervezeti munkáról), ugyancsak Mao Ce-tung javaslata alapján.

Mao nem akarja támadásnak kitenni Kang Senget és híveit, de korántsem azért, mintha ragaszkodna a csingpaocü főnökéhez. Még a csengfeng felületes elemzése is elég ahhoz, hogy világosan lássuk, ki állt a káderellenőrző bizottság háta mögött és mi volt az 1942–1944-es évek kampányának eszmei értelme.

Service nyíltsága egyáltalán nem véletlen. Ő úgy fordul a KKP vezetéséhez, mint országa potenciális szövetségeséhez. „Nyíltságának" csakis ez a magyarázata. Davies és ő pontosan felismerték a KKP-vezetés politikájának nacionalista lényegét, s a jövő erejét látják benne, amellyel közös nevezőre lehet és kell is jutni, hogy Ázsiának ebben a részében megőrizhessék az Egyesült Államok pozícióit. A KKP-vezetők politikájának nacionalista irányvonala – Davies véleménye szerint – biztosíték arra, hogy a párt programja távlatilag nem jelent veszélyt az Egyesült Államokra nézve, sőt semlegesíti a Szovjetunió hatalmát a Távol-Keleten...

Ez a lényege Service nyíltságának és az egész stilwelli gárda – Davies, Ludden, Service és Whitemayer – politikájának.

Hurley-ban testestül meg az egész távol-keleti amerikai diplomácia gyávasága és rövidlátása. S ezért bőszült úgy fel Mao Ce-tung Hurley ellen, aki „nem érti meg a Kínai Kommunista Párt vezetésének politikáját"...

Április 2.

Mao Ce-tung csoportjának érdekei felülkerekednek a nemzetközi munkásmozgalom „egyéb" érdekein. A csengfeng beleoltotta a pártba azt a beteges nemzeti büszkeséget, amely bizonyos körülmények között átcsaphat mindannak a tagadásába, ami nem kínai. Pontosan ezeken az elveken nyugszik a Mao Ce-tung-féle „realitás marxizmusa".

„Vang Ming kiskirály akart lenni a pártban. Kapituláns politikát folytatott Csang Kaj-sekkel szemben, opportunista stb." – erről mindenki meg van győződve. Tehát bűnös mindaz, amit Vang Ming vallott. Ez a „realitás marxizmusának" a másik oldala.

Az internacionalisták csoportját végérvényesen lejáratták a KKP-ban. Ez a csoport állítólag becsempészte a „nyugati marxizmus" Kínában idegen és elfogadhatatlan elveit. A „dogmatikusokat" terheli a felelősség a kommunista párt minden bajáért, mivel nem vették figyelembe a nemzeti sajátosságokat...

És a csengfeng iskoláját kijárt tömegek magukévá tették eze-

ket az „igazságokat". Most már Mao Ce-tungnak nem kell senkit meggyőznie. Éppen elég időt áldozott az életéből arra, hogy politikailag kompromittálja Vang Minget.

A kommunista pártban a Vang Ming és elvtársai iránt érzett megvetés mindenekelőtt a nacionalizmus megnyilvánulása, azaz a marxista tanítás legfontosabb elvének, a világ dolgozói által folytatott közös harc elvének a tagadása.

Az 1942–1944-es évek belső pártharca mindenkit érintett. A csengfeng helyességében senki sem kételkedik. De mindenki meg van győződve arról, hogy ő maga semmiben sem hibázott. Ám ebből származik a legfőbb veszély is Maóra nézve: mindenki megérti a csengfeng helyességét, egyetért vele, odaadó híve a KKP KB elnökének, de mindenki igazságtalanul megsértettnek érzi magát.

Mao megfeszített igyekezettel próbálja eloltani az általa előidézett tüzet. A személye iránti odaadás és ezzel egyidejűleg a majdnem mindenkit igazságtalanul meghurcoló Kang Seng iránti gyűlölet olyan feszültséget okozhat, amely erősen fenyegeti a KKP KB elnökének presztízsét. Éppen ezért a Központi Bizottság kibővített plénuma és a küszöbönálló kongresszus arra hivatott, hogy letörje a küldötteknek ezt az ösztönös lázadását. Azokét a küldöttekét, akik Mao személyében a párt lelkiismeretét látják, akikben még a gondolata sem merül fel annak, hogy csorbítsák vagy megkérdőjelezzék Mao tekintélyét, akik őszintén hisznek benne, és készek akár meghalni is érte.

Nem könnyű neki harcba szállni az ilyen hangulatokkal már csak azért sem, mert képtelen a dolgokat nevükön nevezni. Az új körülmények között, amikor mindinkább a Szovjetunió felé orientálódnak, veszélyes dolog a „dogmatizmust" támadni a kommunista párt nemzeti jellegéért vívott harc jegyében.

Mao mindenképpen azon ügyeskedik, hogy agyonhallgassa vagy néhány elismerő szóval elintézze a csengfenget, elkerülve a vitát. Kang Senggel kapcsolatban azt tervezi, hogy ha csak egy mód van rá, minden felelősséget reá hárít a megtorlásokért („elhajlásokért"). Ilyenformán bízik abban, hogy meg tudja őrizni a csengfeng eszméinek tisztaságát. Hiszen a csengfeng időszakát a KKP történetében hősi fejezetnek kell tekinteni.

Közeledik az évek során át gondosan előkészített kongresszusi színjáték . . .

Április 3.

A KKP KB elnöke minden eszközzel arra törekszik, hogy elkerülje a párton belüli problémákkal kapcsolatos vitát, mert különben világossá válik az a harc, amelynek éppen ő volt a szellemi atyja: a Vang Ming-csoport letörése, az internacionalizmus gondolatának kiirtása, a burkolt szovjetellenesség. Ezért Mao Ce-tung a munkát a napi kérdések megoldására kívánja összpontosítani. Ha ez sikerül, a kongresszus egységes lesz, semmiféle véleménykülönbség nem merül fel. Ez az egyöntetűség véglegesen meggyőzi a pártot Mao Ce-tung irányvonalának hibátlanságáról.

És elgondolásait következetesen meg is valósítja. A beszámolókat végre szétküldték a Központi Bizottság tagjainak. Az elvtársaknak a plénum ülésein kell majd elmondaniuk véleményüket.

Áttanulmányoztam a dokumentumokat. Egy szóval sem jellemzik a pártban az elmúlt tíz év, de különösen az utóbbi három esztendő alatt végbement folyamatok lényegét! Mindenáron elhallgatni a „sikamlós" témákat – ez Mao legfőbb törekvése. Lehetetlenné tenni, hogy a küldöttek a párton belüli kérdések vitájába bonyolódjanak! Másképpen mivel magyarázható az, hogy a beszámolók szövegében egyetlen név sem szerepel?

Április 4.

Április 1-én az amerikaiak partra szálltak Okinawa szigetén.

Mandzsúria a japánok kulcsfontosságú pozíciója. Koreán keresztül összeköti Japánt Kínával, amely biztosítja az anyaország számára a szükséges nyersanyagot.

A japánok végül is el fognak takarodni Francia Indokína északi részéből és Dél-Kínából, hogy megerősítsék védelmüket Észak- és Közép-Kínában. De feltétlenül ragaszkodni fognak Burma olajban gazdag központi részéhez.

Április 2-án egy washingtoni sajtókonferencián Patrick Hurley kijelentette, hogy az Egyesült Államok csupán a Kuomintanggal kíván együttműködni s nem szándékozik fegyvert és hadfelszerelést szállítani a Különleges Körzetnek.

A durva politikai baklövés – a kommunista párt és a Kuomintang közötti egyezménytervezet 1944. november 10-i aláírása – után Hurley mindenáron arra törekedett, hogy megmentse reputációját mint „demokrata" és „Kína-szakértő", de sikertelenül. Nem riadt vissza semmitől, még kollégáinak Kínából való kiebrudalásától sem.

A washingtoni sajtókonferencián Patrick Hurley, megfeledkezve arról, hogy már nem honvédelmi miniszter, hanem diplomata, fenyegetések özönét zúdította a jenani vezetésre. Hova tűnt a volt békeangyal?...

A sajtókonferencián tett kijelentéseihez persze sokban hozzájárultak személyes sérelmei is. A KKP és a Kuomintang közötti konfliktust nem sikerült megoldania, sőt ellenkezőleg, azt még ki is élezte. Hogy kudarcát leplezze, durva, a KKP-t sértő hangnemben nyilatkozott. A tábornok politikai botrányba keveredett – ez tény.

A Patrick Hurley-val folytatott tárgyalások során Mao Cetung leleplezte önmagát. Hiszen ő az amerikaiak megértésére számított! Ott őrzi páncélszekrényeiben a Hurley tábornokkal folytatott több órás beszélgetések teljes szövegét. Nem valószínű, hogy ezek a hiteles szövegek valaha is napvilágra kerülnek. Bennük mindent nevén neveznek. A KKP KB elnöke szövetséget ajánlott fel Amerikának, megbonthatatlan szövetséget, garantálta Jenan függetlenségét Moszkva politikai irányvonalától stb. Az amerikaiakkal való szövetség legszebb reményeinek temetőjévé vált.

San Franciscóban a nemzetközi konferencia megalapítja az Egyesült Nemzetek Szervezetét. Ez a világ haladó erőinek óriási vívmánya. Rövid vita után Vu Hszin-csüant, Tung Pi-vut és Cseng Csia-kangot delegálták a konferenciára. Belőlük áll a Különleges Körzet küldöttsége...

Mao Ce-tung kongresszusi beszámolójának tervezetében történelmi kirándulást tesz a Szovjetunió és a kínai nép közötti kapcsolatok múltjába. Kiemeli a Szovjetunió önzetlen segítségét és azt a készségét, hogy megvédje a KKP érdekeit. Hangsúlyozza, hogy a csendes-óceáni probléma megoldása nem lehetséges az erős csendes-óceáni hatalom, a Szovjetunió részvétele nélkül. Behatóan foglalkozik azzal, hogy a Kuomintang kap-

csolata alapjában véve ellenséges Moszkvával szemben, a jóindulat jeleivel a Kuomintang csupán leplezi a Moszkva iránti gyűlöletét...

Vu Hszin-csüan a múltban Vang Minggel azonos nézeteket vallott. Mint „dogmatikus" kiitta a maga méregpoharát. Kiváló orosz nyelvtudása miatt vették be a Különleges Körzetnek az ENSZ alapító konferenciájára utazó küldöttségbe. S valóban nagyszerűen beszél oroszul. Ha az ember behunyt szemmel hallgatja, nem gondolná, hogy kínai beszél. A legkisebb akcentus sem érezhető beszédében. Mao Ce-tung nem minden hátsó gondolat nélkül delegálja Vu Hszin-csüant. Először is, tud oroszul. Másodszor, az internacionalisták közé tartozott, s így bizonyára megértésre talál a szovjet delegáció részéről. 1927-től 1930-ig Moszkvában tanult. A politikai gazdaságtan a szakterülete.

Mao Ce-tung tehát politikájának legfontosabb kérdéseit San Franciscóban is a Szovjetunió segítségével kívánja megoldani.

Cseng Csia-kang Csou En-laj egyik munkatársa. Egyetemi diplomája van. Korábban az ifjúsági mozgalom egyik aktivistája volt. Az elmúlt nyár óta gyakorlatilag Csou En-laj titkárának tisztségét tölti be.

Tung Pi-vu 1886-ban született. Hunanból származik. Egyike a legrégibb forradalmároknak. Részt vett a KKP I. (alapító) kongresszusán, valamint a hosszú menetelésben. A KKP és a Kuomintang közötti kapcsolatok szakértője mind az 1927-ig tartó együttműködés időszakában, mind pedig a mostani japánellenes egységfront időszakában. Az elmúlt évben részt vett Lin Po-csünek és Vang Zso-fejnek a Kuomintanggal folytatott tárgyalásaiban; ezeken a Kuomintangot Vang Si-csie, Sao Li-ce és Csang Cse-csung képviselte.

Sao Li-ce a Kuomintang állandó képviselője a KKP-val folytatott tárgyalásokon. A kínai központi kormány nagykövete volt a Szovjetunióban.

Április 6.

A KKP tervei és álmai most már összekapcsolódnak a Szovjetunió távol-keleti problémák megoldásában való jövőbeni

részvételével. Olyan megoldásban, amely előnyös a Különleges Körzetnek, és bizonyos fokig kompenzálja az Amerikával kapcsolatos korábbi számításokat. A pártban éppen ezért átcsoportosították az erőket.

A gyűlölt politikai irányvonal képviselői – a KKP KB elnökének nem is olyan régen még favorizált emberei –, a csingpaocü főnöke és Peng Csen, valamint az eggyel alacsonyabb szinten dolgozók egyre kisebb mértékben vesznek részt a különböző kérdések megoldásában. Súlyuk és szerepük a pártban csökken. Ez teljesen érthető. A „moszkvai csoport" eszmei megsemmisítése csupán a csoport képviselőit: Vang Minget, Po Kut, Lo Fut és társaikat érintette közvetlenül. A káderellenőrző bizottság tevékenysége viszont az egész pártot megrázta. A különféle formákban alkalmazott vegzatúrákat még a legmagasabb katonai és pártvezetők sem kerülhették el . . .

A nemzetközi erőviszonyok megváltozása, a Szovjetunió erősen megnövekedett tekintélye szükségképpen kihatott Mao Cetung pozíciójára. Új emberekre kényszerült támaszkodni. Ilyen a diplomáciában Csou En-laj. Kénytelen együttműködni Po Kuval is. Ezek az emberek pedig nem tudják elfelejteni a csengfeng megaláztatásait. Nem tudják elfelejteni ezeket az aljasságokat (természetesen itt senki sem meri így nevezni Kang Seng tevékenységét) a hadseregben levő elvtársak sem, akik most szintén élvezik Mao Ce-tung tiszteletét és nagyrabecsülését: Peng Tőhuaj, Csu Te, Nie Zsung-csen, Je Csien-jing és Csen Ji. Most már belerúghatnak Kang Sengbe. És rugdossák is minden adandó alkalommal . . .

Zsen Pi-sinek kellett volna értékelni a párt 1931 és 1935 között követett politikai irányvonalát. Ezt a beszámolót váratlanul szintén kivették a kongresszus programjából.

A csingpaocü főnöke és Peng Csen iránt osztatlan ellenszenvvel viseltetnek a küldöttek.

Sztálin távirata, az „Izvesztyija" cikke, az amerikaiakkal folytatott tárgyalások meghiúsulása mindenkit meggyőz arról, hogy helyes dolog a Szovjetunió felé orientálódni. Ez a folyamat most gyorsulóban van.

A mostani körülmények között nem számolni Moszkvával, nagyon meggondolatlan dolog lenne. Következésképpen elkerül-

hetetlen a kompromisszum. Éppen ezért Mao Ce-tung sürgősen leveszi a napirendről azt a két kérdést, amely így-úgy kapcsolatban van a szovjetellenes politikával, a Komintern befolyása elleni harccal és egyéb, Mao Ce-tungra nézve egyáltalán nem előnyös ténykedésekkel...

Így hát a kongresszus napirendjéről törölték Kang Seng és Zsen Pi-si beszámolóját.

Április 7.

Azzal az ügyes húzással, hogy Mao Ce-tung kivette a kongresszus programjából a két legfontosabb beszámolót (Kang Sengét és Zsen Pi-siét), el tudja érni, hogy Kang és társai nagyobb baj nélkül megússzák a dolgot. A kongresszuson biztosan megkapták volna a magukét a párt inkvizítorai.

De a kérdést teljesen elhallgatni sem lehet. Először is, a csengfeng Mao dédelgetett gyermeke. Másodszor, nem szabad felhívni Moszkva figyelmét a kongresszusi civakodásokra. Éppen ezért a csingpaocü főnökének beszámolóját a Központi Bizottság mostani kibővített plénumán fogják megvitatni.

A kongresszus küldöttei csupán a folyó ügyeket vitatják majd meg. A katonai, politikai beszámolók majd elterelik a figyelmüket más kérdésekről. Ezzel a „moszkvai csoport" is megmenekül a kritikától és a szidalmazásoktól (melyekben feltétlenül hangot kapna a nacionalizmus és mindaz, amit nehéz lenne előre látni, de ami közvetve vagy közvetlenül az SZK(b)P, a szovjet politika stb. lebecsülését mutatná). Megmenekül, és ez a fontos! Ez a kérdés módfelett nyugtalanítja a KKP KB elnökét. Még élénken élnek emlékezetében a Dimitrovval folytatott levelezés részletei. És most ismét ugyanazok a politikai kérdések az oly fontos távol-keleti események küszöbén...

Mao fél, hogy lelepleződik, de nem a küldöttek előtt (e tekintetben minden rendben van: „Mao a vezér!"), hanem Moszkva előtt. Ezért a legkényesebb, legnyugtalanítóbb kérdést nem a kongresszus, hanem a plénum elé terjeszti. A plénum nem kongresszus. A plénumot könnyebb ellenőrizni. És általában a plénumra nem figyelnek annyira oda.

A napi politikai és katonai kérdések nem válthatnak ki nézeteltéréseket – erre számít Mao Ce-tung. És akkor a kongresszus demonstrálni fogja az egész világ előtt (kivált pedig Moszkva előtt) a KKP egységét és nézetazonosságát.

De mindezek mögött Mao Ce-tungnak még egy, nem éppen tisztességes fogása is meghúzódik. Ha a kongresszus nem vitatja meg a pártpolitika kérdéseit, ez azt jelenti, hogy a küldöttek – és így a párt – automatikusan elismerik ezeket mint olyan igazságokat, amelyek nem követelnek semmiféle bizonyítást, azaz Mao Ce-tung irányvonalát minden vita nélkül jóváhagyják!

Április 9.

Az angolok Mandalay (Burma) körzetében bekerítették a japán csapatokat. A Kunming felé vezető vasútvonalnak ezt a szakaszát a szamurájok az utolsó emberig védeni fogják.

Japán a legfontosabb nyersanyag- és élelmiszerbázisává akarja változtatni Kínát. Fölfejleszti erőit Kínában és Mandzsukuóban. 1945 első negyedévének végéig a tervek szerint 21 új hadosztályt kívánnak itt létrehozni. Ezzel egyidejűleg a japán főparancsnokság azt tervezi, hogy megkaparintja a Sanghajt Hankun és Nancsangon keresztül Csangsával összekötő vasútvonalat, valamint a Saocsou–Csinhua útszakaszt, hogy csapatai számára gyors összeköttetést tudjon teremteni a Japán–Korea–Mandzsúria–Dél-Kína vonalon.

Április 10.

Patrick Hurley washingtoni sajtókonferenciája nyomott hangulatot váltott ki. A KKP vezetése úgy értékeli az Egyesült Államok nagykövetének kijelentését, mint a kommunista párt pozícióira mért súlyos politikai csapást mind Kínában, mind Kína határain túl.

Mao Ce-tung izgatottan beszél „az Egyesült Államok új irányvonaláról a kínai kérdésben általában, különös tekintettel a kommunista párthoz fűződő kapcsolatokra". Most, hogy az amerikai

segélyhez fűzött remények végképpen összeomlottak, Hurley-t nyilvánosan „imperialistának" nevezi!... Pedig öt hónappal ezelőtt még elragadtatással nyilatkozott az „amerikai elnök küldöttének zseniális képességeiről", és köszönetet mondott Hurley tábornoknak „a kínai nép iránt tanúsított rokonszenvéért". És mennyi kedves szó hangzott el a banketton, hogy ragyogott akkor Mao Ce-tung, és milyen elragadtatással töltötte el ennek a „józan gondolkodású amerikai politikusnak" az energiája!

Az amerikai nagykövet nyilatkozatáról szóló információ április 3-án érkezett, és már a következő nap estéjén a KKP vezetésének nemhivatalos tanácskozásán két javaslat hangzott el:

1. Válasznyilatkozatot kell közzétenni:

A Kuomintang szintén fegyveres párt, mely ráadásul erőszakkal ragadta meg a hatalmat; a Kuomintangnak nyújtott segítség a párt agresszív, reakciós jellegét erősíti, és elősegíti az újabb polgárháború kirobbanását; szemébe kell mondani Hurley-nak: Csang Kaj-sek fasiszta; vissza kell utasítani Hurley-nak azt az állítását, hogy a kommunista párt fegyvert és hadfelszerelést kért az Egyesült Államoktól.

2. Ezenkívül tiltakozó táviratot kell küldeni személyesen Patrick Hurley-nak címezve.

Április 6-án azonban a vezető „ötös" úgy döntött, hogy semmit sem csinál.

A Hurley-val szembeni felháborodás igen nagy: semmit sem bocsátanak meg neki.

Mao Ce-tung utasítást adott, hogy fényképezzék le a kommunista párt és a Kuomintang közötti egyezmény tervezetét, amelyet az elmúlt év november 10-ére virradó éjszaka állítottak össze, s amelyet Hurley és a KKP KB elnöke aláírásukkal megerősítettek. A fotokópiát átadták Tung Pi-vunak, aki azonnal a San Franciscó-i konferenciára repült. Alkalomadtán a fotokópiát átadják a sajtónak. És akkor Hurley hasztalan erősítgeti, hogy ilyen egyezménytervezet egyáltalán nem is létezett. Ha a sajtó megkérdőjelezi ezt a tényt (az egyezmény titkos dokumentumként szerepelt), akkor Tung Pi-vu közzéteszi a tervezetet, s ezzel kompromittálja Hurley-t.

A KKP vezetése nagyon nyugtalan Hurley londoni látogatása és Churchill-lel folytatott beszélgetése, továbbá tervezett moszk-

vai útja miatt, amelynek az a célja, hogy találkozzék Sztálinnal és átadja neki Roosevelt személyes levelét. Feltehető, hogy Hurley-nak ez a tevékenysége közvetlen kapcsolatban van a Távol-Kelet, mindenekelőtt Kína problémáival...

Április 12.

Az amerikai sajtóban egyre makacsabbul hallatják hangjukat azok, akik a kínai kérdés megoldásának másfajta megközelítését követelték.

A folyóiratokban olyan cikkek látnak napvilágot, melyek követelik, hogy Amerika változtassa meg más népekhez fűződő kapcsolatait. „Valamennyiünknek együtt – Angliának, az Egyesült Államoknak, Kínának – keresztet kell vetnünk a múltra" – hangzik szó szerint az egyik cikkben. Továbbá: „Nem szabad a nyitott kapuk politikáját folytatni. Az Egyesült Államoknak szüksége van Kínára mint megbízható ázsiai barátra... Nekünk, amerikaiaknak, szükségünk van Kínára, mivel hatalmas potenciális erő a szabadságért és a demokráciáért vívott harcban az ázsiai kontinensen."

*

A KKP KB plénuma tárgyalja Zsen Pi-si és Kang Seng beszámolóját. A kongresszusnak már el kellett volna kezdeni munkáját, de a beszámolók körül magasra csaptak a szenvedélyek. Kivált a Különleges Körzet pártszervezeteit képviselő küldöttek ülésein lángoltak fel a szenvedélyek. Ezt a delegációt Kao Kang vezeti. A küldötteket könnyen meg lehet érteni, hisz a csengfeng a Különleges Körzetet sújtotta a legnagyobb mértékben. S ennek a hangulatnak senki sem tud gátat vetni. A küldöttek elemzik a párt fejlődésének egész történetét. Szidják Csen Tu-hsziut, Li Li-szant, Po Kut, Vang Minget, a „moszkvaiakat", s ugyanígy Kang Senget is egész kompániájával egyetemben.

Mao Ce-tung mindent megtesz, hogy megállítsa ezt a nemkívánatos folyamatot. A küldöttekkel egyéni beszélgetéseket folytatnak.

A KKP KB elnökének politikai beszámolóját egyhangúlag jóváhagyták. A katonai beszámolókkal kapcsolatosan vannak bizonyos észrevételek. Megfelelő változtatásokat tesznek.

Liu Sao-csinek a párt szervezeti szabályzatáról szóló beszámoló-tervezetét elfogadták, de azok nélkül a pontok nélkül, amelyek Mao Ce-tungot a párt és mindennemű bírálat fölé helyezték volna. Ezeket a pontokat ugyanis a pártvezetés egyszerűen nem merte belefoglalni a szervezeti szabályzat tervezetébe.

Ilyenformán a Központi Bizottság kibővített plénuma gyakorlatilag kimerítette a napirendet, de a Zsen Pi-si és Kang Seng beszámolója feletti vita elhúzódása arra kényszeríti a párt vezetését, hogy még egy-két hetet várjon a kongresszus megnyitásával. Zsen Pi-si beszámolója a párt politikai életéről az 1931-től 1935-ig terjedő időszakban – miként az várható is volt – szenvedélyes vitát váltott ki. Mao Ce-tung nagyon jól tudta, mit tesz, amikor ezt a kérdést nem a kongresszus, hanem a plénum napirendjére tűzte!

Április 14.

Április 12-én váratlanul elhunyt Franklin Delano Roosevelt, az Egyesült Államok elnöke.

Harry Truman alelnök foglalta el az elnöki tisztséget.

Roosevelt halála alkalmából április 14-ét és 15-ét Moszkvában hivatalosan gyásznappá nyilvánították.

*

Csang Kaj-sek bizalmas levele tábornokaihoz:

– A kommunista párt fokozza ellenőrzését a japánok által megszállt területeken, és kezdi kiterjeszteni befolyását Honan tartomány középső részére, Anhuj tartomány északi részén és a Jangce mentén;

– a kommunista párt olyan agitációt folytat, amely kárt okoz a nemzeti felszabadító háború ügyének;

– a kommunista párt mindent elkövet, hogy akadályozza a kínai hadsereg ellentámadását és hogy zavargásokat szítson az

országban; ehhez megpróbálja külföldi államok segítségét igénybe venni.

A továbbiakban Csang Kaj-sek felszólítja hadseregének katonáit, tisztjeit és tábornokait, hogy erősítsék a fegyelmet, rámutat a tábornoki kar korruptságára, arra, hogy félrevezetik a központi katonai parancsnokságot.

A Kuomintang arról álmodozik, hogy saját erejéből űzi ki a japánokat. Ezzel elérhetné, hogy ellenőrzése alatt tartsa Kína jelenleg megszállt területeit.

Az amerikai rádiókommentárokban aggodalmaskodó hangok hallatszanak az Egyesült Államok és Kína viszonyának jövőjét illetően. Az amerikaiak kijelentik, hogy „a háború után a Kínával fenntartott kapcsolatok az Egyesült Államok számára a háború és a béke kérdését jelentik".

Csungking és Jenan viszonyáról a szövetségesek képmutatóan kijelentik, hogy ez Kína belügye. A nagyhatalmaknak nem szabad beleavatkozniuk ebbe a régi vitába. Érdekes összevetni ezeket a szavakat a tettekkel . . .

*

Igen, a KKP KB elnöke jól számított, amikor úgy döntött, hogy Zsen Pi-si és Kang Seng beszámolóját nem a kongresszus, hanem a plénum elé terjeszti, s ezzel kihúzza a dolog méregfogát. A vita is ezt bizonyítja. A küldöttek többsége túlságosan nyomasztó emlékeket hordoz magában a káderellenőrző bizottság munkájáról és a csengfeng üldöztetéseiről. Nem nehéz elképzelni, miként alakult volna a vita a kongresszus fórumán, amikor így is megtörtént, hogy az egyik ülésen az ősz hajú és köztiszteletben álló Lin Po-csü heves zokogásban tört ki Zsen Pi-si beszámolójának megvitatása során. Lin Po-csü egyike a Különleges Körzet küldötteinek, megalakulása óta tagja a pártnak.

A beszámolók körül felkavarodó szenvedélyek ráirányíthatják a figyelmet a KKP KB elnökének tíz esztendeje folytatott egész politikájára. Maónak nagyon fontos, hogy amennyire csak lehet, elvegye a vita élét. Rendszeresen tanácskozik a mostani plénumon a pártot képviselő delegációk vezetőivel. A legutóbbi eligazításon azzal vádolta a delegációk vezetőit, hogy „engedé-

keny magatartást tanúsítanak a romlott és elmaradott hangulatok megnyilvánulásával szemben", s nyomatékosan arra szólította fel őket, hogy hagyják abba a Zsen Pi-si beszámolójáról folytatott vitát. Kao Kang azonban képtelen volt megfékezni a Különleges Körzet küldötteinek indulatát. Ekkor Mao Ce-tung kijelentette, hogy maga fog felszólalni az „uszálypolitikával" különösen megfertőzött egyes delegációk ülésein. Ez elsősorban a Különleges Körzet küldöttségére vonatkozik.

A KKP KB elnöke igyekszik mielőbb elfogadtatni Zsen Pi-sinek a párt történetéről szóló beszámolóját, s berekeszteni a vitát, amely egyszerre veszedelmes nézeteltéréseket és elégedetlenségeket hozott felszínre. Mao Ce-tung kész arra, hogy személyesen vegye kezelésbe a küldötteket, hiszen ő maga továbbra is csorbítatlan tekintélynek örvend a pártban. Szeretné a hangulatot a kívánatos mederbe terelni, hogy a kongresszuson már minden simán menjen, és egy szó se hangozzék el „Kang Seng elvtárs elhajlásairól".

A csingpaocü főnökének tevékenységét a KKP KB elnöke irányította. Tehát a bizottság tevékenységének bárminemű bírálata az ő politikáját is megkérdőjelezi.

Vang Minget most politikai spekulációira használja fel Mao. A Komintern Végrehajtó Bizottsága volt tagjának beválasztása a Központi Bizottságba elaltatja Moszkva bizalmatlanságát (a „dogmatikusok" elleni repressziók, Csing doktor gyanús „gyógykezelése", amellyel majdnem eltette láb alól Vang Minget, Dimitrov leleplező táviratai, az amerikaiakkal folytatott tárgyalások néhány kérdése). Mao Ce-tung máris „kezelésbe vette" a küldöttségeket avégett, hogy Vang Minget a kongresszuson a párt új Központi Bizottságának tagjai közé kell választani. A rágalmazások és a közvélemény állandó befolyásolása következtében Vang Ming népszerűtlen a küldöttek között. Ez is közrejátszik a kongresszus megnyitási időpontjának kitolásában. Az az ügyes politikai húzás, hogy Vang Minget a párt Központi Bizottságába választják, igen sok hasznot ígér, és Mao Ce-tung nem siet...

Az elmúlt évek alatt Mao Ce-tung maga szította a szenvedélyeket a „moszkvai csoport" és a „dogmatikusok" körül, s üldözte az internacionalistákat. Szította azt a tüzet, amelynek el kellett

volna hamvasztania politikai ellenfeleit. Most pedig taktikai okokból éppen ő próbálja megfékezni ezt a tüzet. Mao rendkívül céltudatos, meg kell adni...

Április 16–19.

Nyilvánosságra hozták Roosevelt beszédét, amelyet április 13-án este akart elmondani a rádióban: „... nemcsak ennek a háborúnak a végét, hanem minden háború végét akarjuk. Igen, hogy véget vessenek ennek a szörnyűséges, embertelen, egyáltalán nem célszerű módszernek, mellyel a kormányok közti nézeteltéréseket próbálják megoldani... Minden erőfeszítésünket latba kell vetnünk, hogy legyőzzük a kétkedést, a félelmet, a tudatlanságot, a kapzsiságot, melyek lehetővé tették ezt a borzalmat..."

•

A KKP KB elnöke korántsem azért vette le a kongresszus napirendjéről Zsen Pi-si és Kang Seng beszámolóját, mintha a saját tekintélyét féltené. Már régen megtörte az ellenzéket. Senki sem mer csak célozni sem arra, hogy „Mao Ce-tung elvtársnak ebben az esetben nem volt igaza". Mao Ce-tung tíz éven át valósággal szuggerálta, hogy mit jelent az ő politikája a párt számára. És a fő dologban nem tévedett: jól számított, amikor a nacionalista indulatokra apellált. A harc minden szakaszában (néha igen bonyolult szakaszaiban) mindig ehhez a kipróbált eszközhöz folyamodott. Még „filozófiailag" is megalapozta ezt, amikor a „realitás marxizmusát" hirdette. Igen, ez is „marxizmus"! Egyszerűen „a realitásokat figyelembe vevő marxizmus".

A tekintélye miatt tehát egyáltalán nem nyugtalankodik Mao. A plénumon az egész huzavona oka csupán az, hogy fél a lelepleződéstől Moszkva előtt. Jól tudja, hogy a csengfeng jellege, a Vang Ming ellen folytatott hajsza, az a törekvés, hogy a Szovjetunió háta mögött megegyezzenek az amerikaiakkal, hatással lehet a Szovjetunió Jenannal kapcsolatos álláspontjára.

Mindaz, ami most a plénumon történik, nem más, mint pró-

bálkozás, hogy eltitkolja, leplezze szovjetellenes és Kominternellenes tevékenységének lényegét. Mindenre kész, hogy megszerezze a Szovjetunió támogatását. Kész feláldozni Kang Senget, egyedül őt okolva az „elhajlásokért". Patrick Hurley legutóbbi sajtókonferenciája véglegesen meggyőzte őt a Kuomintang és az Egyesült Államok koalíciójának realitásáról.

Most minden lavírozóképességét latba veti, hogy megoldja a fő feladatot: megszerezze Moszkva bizalmát, bebizonyítsa, hogy joga van erre a bizalomra, s így a támogatásra. A plénumon megvitatott beszámolók egyes pontjai, amelyekben olyan sok szó esik az SZK(b)P és a KKP közötti hagyományos barátságról, pontosan ezt a törekvést mutatják! A tragédia az, hogy a küldöttek és a párt (talán csak egészen kevés kivételtől eltekintve) nem különböztetik meg Maónak ezt a politikáját valódi céljaitól. Mao Ce-tung a maga beszámolójával megmutatja, hogyan kell viselkedni és milyen kapcsolatban kell lenni a Szovjetunióval az adott pillanatban, s kiváltképpen a kongresszuson.

Most minden beszédet, minden felszólalást átdolgoznak Mao Ce-tung politikai beszámolójának mintájára: „a Szovjetunió barát, testvér, minden elnyomott nép reménysége!"

Ámde a „realitás marxizmusa" hallgatólagosan megmaradt a KKP alapvető filozófiai doktrínájaként. E vonatkozásban Mao senkinek semmiben nem enged. Megtagadja Kangot, Peng Csent, de nem tagadja meg azt a fő dolgot, melyért egész életén át verekedett.

A KKP KB elnöke választott az elkövetkező évekre. Kénytelen volt választani. Csang Kaj-sekkel szemben nem tud megállni. Az Egyesült Államok minden erejével Csang Kaj-sek mögött áll. Ezt tehát csak a Szovjetunió tudja ellensúlyozni. Ennek megfelelően állítják át a kommunista párt egész munkáját. Mao az SZK(b)P internacionalista elveire alapozza számításait.

A párttagok őszintén örülnek a Szovjetunió győzelmeinek. A sajtó, a rádió, a politikai vezetők nyilatkozatai a Szovjetunió iránti fokozott jóindulatot sugározzák. Mao erősen a kezében tartja ennek a színjátéknak minden szálát.

Elérni a célját anélkül, hogy leleplezné magát! Elérni a célját anélkül, hogy egy lépéssel is eltávolodna elveitől! A „realitás marxizmusának" elveitől. Feláldozni a hozzá hű embereket, de

nem adni fel pozícióiból egy tapodtat sem! Mao nagyszerűen felismeri, hogy most minden a politikai manőverezéstől függ. A manőverezési képességtől.

Idegei most a pattanásig feszültek. Nehogy a kongresszuson a küldöttek túllépjék a tervezett és szigorúan ellenőrzött beszédek kereteit! Nem kíméli magát a súgó új szerepkörében. Mindent elkövet, hogy ne törjön felszínre az a sok fájdalom és gyötrelem, ami a KKP történetének legkegyetlenebb évtizedében felhalmozódott.

Jenan Kína minden tartományának dialektusától hangos. Delegátusok, állami alkalmazottak serege, itt is, ott is feltűnő katonai őrjáratok... Mindenben a küszöbönálló nagy esemény – a kongresszus feszültsége.

•

A szovjet kormány felmondta a Japánnal kötött semlegességi szerződést. Ez világos bizonyítéka annak, hogy nem leszünk tétlen szemlélői a csendes-óceáni eseményeknek.

Jenanban nagy az öröm, az ujjongás. Mao Ce-tung ezekben a napokban örömteli izgalomban él. A szovjet kormány döntése nyomán megnő a KKP tekintélye. Most a Kuomintang keresni fogja a megegyezést a kommunista párttal.

A jenani föltevések szerint elkerülhetetlenek a szovjet hadsereg és a KKP csapatainak kapcsolatai a Szovjetunió Japán ellen bekövetkező háborújában.

A vezető kínai elvtársak beszélgetéseinek kedvelt témája most a Szovjetunió és Sztálin dicsérete.

Jenanban az egyszerű párttagoktól kezdve egészen a legmagasabb rangú beosztottakig magától értetődőnek tartják, hogy a szovjet fegyveres erők megoldják mindazon feladatokat, melyeket Jenan mind ez ideig nem volt képes megoldani. Felszabadítják Belső-Mongóliát a KKP számára, szétverik a Kvantung-hadsereget Mandzsúriában. Mao arra számít, hogy a Különleges Körzetet hatalmas területté szélesíti, amelyet majd a Szovjetunió szerez meg számára.

Április 21.

Az amerikai újságok, folyóiratok és rádióadók már néhány éve propagálják az Egyesült Államok hivatalos álláspontját, hogy miért támogatja Csang Kaj-seket. Ennek a lényege: Csang Kaj-sek kormánya a politikai egységért harcol, és ez a kormány képviseli legteljesebben Kína lakosságának minden rétegét; Csang Kaj-sek kormánya változatlanul baráti magatartást tanúsít az Egyesült Államok iránt; Csang Kaj-sek kormányának meggyengülése nemcsak Kínában gyengíti az Egyesült Államok pozícióit, hanem általában Ázsiában is.

Éppen ezért a közelmúltban átalakították a kínai kormányt. Ennek az új kormánynak, a Fehér Ház számításai szerint, hatékonyabban elő kell segítenie az Egyesült Államok politikáját.

A KKP KB kibővített plénuma ma már történelmi múlt. Hol nyomással, hol hízelgéssel, hol ígéretekkel – Mao Ce-tung elérte a célját. A plénum beszámolóit jóváhagyták, a szenvedélyek elcsitultak. A küldöttek körében rend és engedelmesség uralkodik.

Ez kizárólag a KKP KB elnöke személyes beavatkozásának köszönhető. A párt 1931 és 1935 közötti politikai irányvonaláról szóló beszámoló fizikailag teljesen kimerítette szerzőjét, akit a vita során támadások is értek (ezt „nem vette figyelembe", amazt „meghamisította", itt „nem tükrözi az igazságot" stb.). Zsen Pi-si gyenge egészségi állapotát ez alaposan próbára tette.

Mao Ce-tung hosszú szónoklatokat tartott a küldöttek gyűlésein, ahol a szenvedélyek fellobbanása kínos bonyodalmakkal fenyegetett. Csak az ő tekintélye és nyomása csendesítette le a vihart. Magam sem hittem volna, hogy a küldöttek ilyen viharosan fognak reagálni.

Zsen Pi-si beszámolójával kapcsolatosan a plénum elfogadta a „Pártunk történetének néhány kérdéséről" című határozatot. A határozat bemocskolja Po Kut és Vang Minget, de főképpen a Kommunista Internacionálé koncepcióit.

A közeli napokban hivatalosan megkezdi munkáját a kongresszus.

Áttanulmányoztam az elmúlt években született feljegyzéseimet és jelentéseimet.

Ez az elemzés lehetővé teszi néhány következtetés levonását:

1. Mao Ce-tung elsősorban azért tartott fenn kapcsolatokat az amerikaiakkal, hogy fegyvert kapjon. Itt nincs szükség kommentárra.

2. A Csungking elé terjesztett politikai követelések célja az volt, hogy elszigeteljék a központi kormány rendszerét. A KKP KB elnöke számára a szakadás semmiféle gondot nem okozott. Már eleve teljesíthetetlen követelésekkel állt elő. Mao célja: megmutatni a világnak, hogy Csang Kaj-sek csökönyös, konok ember, aki szabotálja a japán hódítókkal szembeni egységes ellenállást, továbbá rávenni az amerikaiakat, hogy szövetségre lépjenek a Különleges Körzettel. A legfontosabb adu – a szövetségesek érdekeltsége a 8. Hadseregben és az Új 4. Hadseregben.

3. A Jenanban aláírt és Hurley által jóváhagyott egyezménytervezet eleve feltételezte megvalósításának lehetetlenségét. Csang Kaj-sek sohasem egyezik bele, hogy önként átadja a hatalmat a kommunista pártnak. Márpedig az egyezmény cikkelyei mögött pontosan ez a szándék húzódott meg. Hurley csapdába került, és mindeddig sehogy sem tudott belőle kivergődni. Az Egyesült Államok némileg hitelét vesztette a Fehér Házhoz közel álló befolyásos politikusának baklövése miatt.

4. Politikai feladatait Mao Ce-tung az erő segítségével oldotta meg, nem véve figyelembe az országban uralkodó katonai és politikai helyzetet (a hsziani egyezmény leple alatt gyakorlatilag területeket ragadott el a központi kormánytól, hogy új bázisokat hozzon létre).

5. Mao Ce-tung arra számított, hogy az Egyesült Államokat ráveheti a kommunista párttal kötendő szövetségre. A Kínai Kommunista Pártot ezekben az alkudozásokban olyan erőként mutatta be, amelyre Amerikának támaszkodnia kell. Bár erre kevés remény volt, a KKP KB elnöke a tárgyalások során arról próbálta meggyőzni az Egyesült Államok befolyásos politikai személyiségeit, hogy teljes mértékben elfogadható szövetségesre találnak benne.

6. Az amerikaiakkal létesítendő politikai és katonai tömb segítségével Mao Ce-tung Csang Kaj-seket próbálta elszigetelni, hogy később végezzen vele. Ezt megértette Csang Kaj-sek, kezdik megérteni az amerikaiak, akik különféle politikai javaslatokkal hozakodnak elő. Csang Kaj-sek felismerte, hogy az amerikaiak a Mao Ce-tungnak tett engedményekkel gyakorlatilag Csungking hatalmát gyengítik. Éppen ezért törekedett arra, hogy Stilwellt visszahívják.

7. Mao Ce-tung az amerikaiakkal szövetkezve meg akarta akadályozni, hogy a Szovjetunió aktívan részt vegyen a távol-keleti kérdés politikai rendezésében.

Mao Ce-tung és a szövetségesek kapcsolatainak legfőbb jellemzője a szovjetellenesség. Ezt az amerikai vezető körök taktikai fogásnak tartották. Mindenesetre nem szánták rá magukat Csang Kaj-sek feláldozására, de Mao elárulta magát. Mindenfajta egyezmény titkos indítéka a szovjetellenesség volt („a kommunista párt valamiféle nemzeti izolálása").

Mao Ce-tung tudja, hogy a Szovjetunió az amerikai kapitalizmus legfőbb eszmei ellensége volt, és ma is az. Tudja ezt, és erre játszik azóta is. De ez csupán ügyes félrevezető manőver. A tárgyalások tartalma minden részletében ismeretes előttem. A fegyver és az Egyesült Államokkal kötött szövetség ellenében Mao Ce-tung garantálta, hogy visszautasítja a „kapcsolatokat Moszkvával".

8. A Kuomintang számára teljesíthetetlen követelések támasztásával a KKP KB elnöke igazolta a japánellenes egységfront szétzúzására irányuló politikáját, a Szovjetunió és a Komintern e kérdésben elfoglalt álláspontját úgy tüntette föl, mint amely a Kínai Kommunista Pártot a Csang Kaj-sekkel kötendő szövetségre akarta rábírni (a KKP és a Kuomintang között 1937-ben kötött hsziani egyezmény).

9. A szövetségesekkel fenntartott kapcsolatok világosan megmutatják Mao Ce-tung politikai arculatának másik oldalát is. Nem mint kommunista, hanem mint az ország „legnagyobb nemzeti ereje" lép föl. Álláspontját nem marxista elvek határozták meg.

10. Mao Ce-tung kész megtagadni bárminemű kötelezettséget, bármilyen elvet, ha érdekei úgy diktálják. Számára semmiféle

jelentőségük nincsen sem a szerződéseknek, sem a hagyományos internacionalista kapcsolatoknak, sem népe szenvedéseinek... „Dialektikán" Mao Ce-tung az elvektől független cselekvési szabadságot érti.

11. Jóllehet a Szovjetunió fegyverrel, pénzzel segítette a KKP-t, diákokat oktatott a moszkvai egyetemeken és főiskolákon, s hatalmas politikai támogatásával megakadályozta, hogy a Kuomintang reakciós elemei leszámoljanak a KKP-val, a hitleri Németország elleni háború éveiben Mao Ce-tung az árulással határos álláspontra helyezkedett a Szovjetunióval szemben. 1941–1942 legsúlyosabb napjaiban, amikor Japánt mindössze néhány óra választotta el attól, hogy megtámadja a Szovjetuniót, Mao Ce-tung közömbösen szemlélte az események alakulását, megtiltotta a 8. Hadseregnek az aktív harci tevékenységet a szovjet határok mentén felvonuló japán katonai egységek ellen. Amikor oroszok, ukránok, beloruszok, grúzok és örmények Moszkva, Leningrád, Szevasztopol és Sztálingrád védelmében hősi halált haltak, Mao Ce-tung tisztogatást rendelt el a pártban, leszámolt a „dogmatikusokkal", a kínai kommunista internacionalistákkal. Hamarosan elrendelte, hogy a 8. Hadsereg szüntesse be harci cselekményeit a japánok ellen, s így lehetőséget nyújtott nekik arra, hogy zavartalanul készülődjenek a Szovjetunió megtámadására.

12. Mao Ce-tung leszámolt a „moszkvai ellenzékkel". Semmibe vette a Komintern akcióit, kidolgozta a maga filozófiáját – a nacionalista „realitás marxizmusát".

13. Mao Ce-tung szovjetellenességgel, nacionalizmussal fertőzte meg a pártkádereket. A párton belül meghonosította a terrort.

14. Hamis számadatokkal manipulálva el tudta érni legfontosabb célját – eltussolta a 8. Hadsereg (és részben az Új 4. Hadsereg) Japán ellen folytatott harci cselekményeinek jellegét és a japánellenes egységfronttal kapcsolatos egész politikáját.

Most ezeket az adatokat a világ legnagyobb sajtóügynökségei terjesztik, anélkül, hogy Jenanról mint forrásról említést tennének. Ezek a számok hivatalosan elfogadott adatokká váltak. Nemcsak a KKP-nak a háború éveiben kifejtett tevékenységét mutatják be hamis megvilágításban, hanem ferde képet adnak

a valós történelmi folyamatokról, azok jellegéről, irányáról és méreteiről is. És ami a legfőbb, elpalástolják a KKP vezetésének valódi céljait és szándékait.

Holnap megkezdi munkáját a Kínai Kommunista Párt VII. kongresszusa...

A KKP KB 1938. évi VI. plénumának határozata értelmében a kongresszusnak 1940-ben kellett volna összeülnie.

A KKP KB 1937. decemberi kibővített ülésén a japánellenes egységfront megszilárdításának feladatairól Vang Ming számolt be. Az ülés résztvevői a beszámolót egyhangúlag jóváhagyták. Az egyetlen, aki ellenvetéseket tett, Mao Ce-tung volt, de a vita után megértette, hogy elszigetelődhet, és a többiekkel együtt a határozatra szavazott, amely jóváhagyta a japánellenes egységfront taktikáját mint az egyetlen helyes lépést a japán agresszió körülményei közepette.

Hamarosan Vang Ming és a „moszkvai ellenzék" jövendő tagjainak többsége Hankuba utazott, ahol a KKP-t képviselték a Csang Kaj-sek-kormány mellett, vagy ahogy akkor nevezték: „a nemzeti védelem kormánya" mellett.

Vang Ming Hankuban tartózkodott mindaddig, amíg 1938 októberében a japánok el nem foglalták a várost. Ezt az időt Mao Ce-tung arra használta fel, hogy a csengfeng megkezdése előtt megerősítse pozícióit. Akkor kezdte gyűjtögetni erejét Kang Seng megtorló apparátusa. Mao Ce-tung hozzáfogott, hogy bebizonyítsa: az 1937. decemberi tanácskozáson, valamint a KKP KB VI. plénumán a japánellenes egységfrontról hozott határozatok, következésképpen a Komintern álláspontja is „tarthatatlan".

Holnap tehát megnyílik a KKP VII. kongresszusa.

Április 23.

Megkezdte munkáját a KKP VII. kongresszusa.

A kongresszuson Zsen Pi-si, a KKP KB Politikai Bizottságának tagja mondott megnyitó beszédet.

A beszéd rövid tartalma:

A párt 25 éves története vereségek és győzelmek időszaka. Ebben az időszakban hatalmas áldozatokat hoztak. A harc folytatódik.

Eredményeink: az egész nép védi politikai irányvonalunkat, és üdvözli az új demokratizmust. Harcunkban a marxizmus fokozatosan összekapcsolódott a konkrét kínai valósággal. Mao Ce-tung zászlaja a kínai nép felszabadításának zászlajává lett.

Nagy nemzetközi változások korszakában élünk. Hitlert nemsokára szétverik. Győz a demokrácia. Keleten két-három év leforgása alatt a japánokat kiűzik Kínából. Elkezdjük építeni az új, demokratikus Kínát.

Zsen Pi-si után Mao Ce-tung emelkedett szólásra.

Beszédének rövid tartalma:

A Kínai Kommunista Párt most megnyílt VII. kongresszusa eldönti a 450 milliós kínai nép sorsát. A kínai nép előtt két út áll. A kongresszusnak kell meghatároznia a nép sorsát. A kongresszusnak tömörítenie kell az egész kínai népet és az egész világot a győzelem érdekében.

Berlin hamarosan elesik. Keleten folytatódik a háború Japán ellen. De a győzelem órája közeledik. A győzelem küszöbén állunk.

Ma nagyon kedvező a helyzet. A nép előtt két út áll: egy világos és egy sötét. A Japán elleni háborúban Kína vagy szabad, független, demokratikus országgá válik, vagy megmarad a régi Kínának. Az a feladatunk, hogy tömörítsük az egész pártot, az egész országot és a világ minden lehetséges erejét, hogy a sötét út helyett a világos útra léphessünk. Vannak-e erre lehetőségek? A győzelem lehetséges! A Kínai Kommunista Pártnak már több mint 1 millió tagja van. Hatalmas felszabadított körzetek vannak, s élvezzük a kínai és a nemzetközi közvélemény támogatását. Néhány évvel ezelőtt ezek a föltételek hiányoztak. (Ami viszont nem zavarta Maót abban, hogy már akkor erőnek erejével a polgárháború kirobbantásának útján haladjon, s katonai konfliktust kezdeményezzen a Kuomintanggal. Saját kalandorságának elismerése!) Ezeket az erőket fel kell használnunk Japán szétzúzására és az új Kína fölépítésére.

A Kínai Kommunista Párt 25 éves története folyamán a harc-

nak három szakasza volt: az északi hadjárat, a polgárháború és a japánellenes háború. A harcnak e három szakasza folyamán gazdag tapasztalatokat szereztünk. A párt a kínai nép felszabadításának legfőbb erejévé vált.

Jelenleg a párt a hatalmas és erős hadsereg megteremtésén fáradozik.

Mindezen eredmények ellenére szerénynek kell lennünk, el kell kerülnünk a dicsekvést, nem szabad elsietett lépéseket tennünk, óvatosságra van szükségünk. Minden akaratunkkal, egész szívünkkel a kínai népet kell szolgálnunk. Csak akkor tudjuk maradéktalanul végrehajtani feladatainkat.

Mao Ce-tung után Csu Te, majd Okano, a Japán Kommunista Párt képviselője, Liu Sao-csi, Csou En-laj és Lin Po-csü szólalt fel. Beszédeik egy mintát követtek: a nemzetközi helyzet rövid elemzése, felhívás az imperialista Japán szétzúzására, a párt történetének rövid áttekintése, a jelenlegi helyzet értékelése, a sikerek, az erők és az egység növekedése.

Mindenki hangsúlyozta, hogy a KKP-nak Mao Ce-tung személyében most „saját vezére" és „zászlója" van, amely alatt a párt minden nehézséget leküzd, sikereket aratott és arat.

Ezután Li Fu-csun olvasta fel a kongresszushoz intézett üdvözlő táviratokat. Ezek a japán Felszabadítási Ligától és néhány más pártcsoporttól érkeztek.

Peng Csen jelentést tett a kongresszusnak a küldöttek meghatalmazásának ellenőrzéséről, a küldöttek párttagsági idejéről, társadalmi és életkori összetételéről stb.

A küldöttek párttagsági ideje:

1921 és 1927 között 210 küldött, a kongresszus küldötteinek mintegy 28 százaléka lépett be a pártba; 1928 és 1937 között a kongresszus küldötteinek 59 százaléka, 444 küldött vált párttaggá; az 1937 és 1941 között párttaggá lett küldöttek száma 98, vagyis a kongresszusi küldöttek 13 százaléka.

A delegátusok életkora:

23 és 30 év között 130; 31 és 40 év között 453; 41 és 50 év között 140; 51 és 60 év között 24; 61 és 69 között 5 küldött.

A delegátusok közül 700 a férfi és 52 a nő.

A 752 küldöttből 401 értelmiségi.

422 küldöttnek van közép- és felsőfokú végzettsége, 319 küldött elemi iskolát végzett, 11 küldött analfabéta.

A kongresszus küldöttei közül 324-en hivatásos katonák, 315-en hivatásos pártmunkások.

Ezenkívül: a hivatalos vendégek száma 7, egyéb részt vevő személyek száma 4.

A hivatalos vendégek a koreai és a japán kommunista párt képviselői.

Mao Ce-tung holnap tartja politikai beszámolóját...

Április 24.

Mao Ce-tung elvtárs beszámolójának vázlatos jegyzete:

„Elvtársak! A beszámolót megkapták írásban. A következő kérdésekről fogok beszélni:

1. A jelenlegi helyzet és a párt irányvonala.
2. Néhány kérdéssel kapcsolatos politikánk.
3. Néhány pártkérdésről.

A jelenlegi helyzet és a párt irányvonala. A VII. kongresszus politikai irányvonala a »szabad kéz biztosítása« a tömegek mozgósítása érdekében. Pártunk vezetésével a népnek meg kell döntenie a japán imperializmust, fel kell szabadítania országát, és új, demokratikus életet kell építenie.

Mikor tűztük magunk elé ezeket a feladatokat?

Az Októberi Forradalom győzelme után, a Kínai Kommunista Párt megalakulása után, mivel a régi demokratizmus már elavult. Ezt a politikát követtük mindhárom periódus során, de nem mindig helyesen.

Milyen is a mi forradalmunk, és milyen a jellege?

Ez a proletariátus vezetésével végbemenő népi, antiimperialista, antifeudális forradalom. A proletariátus vezette 8. és 4. Hadseregünk ugyancsak antiimperialista és antifeudális. Gazdaságunk és kultúránk is ilyen jellegű. Az adott feltételeknek megfelel hadseregünk és vezetésünk.

Ellenfeleink: az imperializmus és a feudalizmus. Vezetőnk: a proletariátus. De egyesek gyakran megfeledkeznek erről. Pél-

dául megfeledkeznek a feudális befolyás elleni harcról, megfeledkeznek a néptömegekről. Amikor kapcsolatba kerülünk a parasztokkal, nem szabad megfeledkeznünk a földesurakról, és a földesurakkal találkozva nem szabad megfeledkeznünk a parasztokról. 1927-ben megfeledkeztünk a parasztságról. Akkor a parasztok felénk nyújtott kézzel könyörögtek a földért, de mi elfeledkeztünk róluk. A japánellenes háború időszakában ezek a hibák megismétlődtek. Megfeledkeztünk azokról, akikre a Japán elleni harcban támaszkodtunk.

Nem láttunk erőt a parasztságban. Kínában elképzelhetetlen a forradalom a parasztság nélkül. Olvashatjuk Marx műveit, sokat olvashatjuk, de ha nem tulajdonítunk jelentőséget a parasztságnak, akkor nem sok értelme van, mivel nem lesz sem erő, sem támasz.

Ha megfeledkezünk a parasztságról, nem lesz sem demokratikus, sem szocialista forradalom. Aki megfeledkezik a parasztságról – erejét veszti.

Pártunk jellegéről. Párttagságunk jelentős része nem-proletár közegből származik. Vajon azt jelenti ez, hogy pártunk nem proletárpárt? Nem, semmi esetre sem jelenti ezt. Pártunk proletárpárt, erről tanúskodik programja is.

Forradalmunkban a vezető szerep vagy a proletariátusé vagy a nagyburzsoáziáé, azaz vagy a Kínai Kommunista Párté vagy a Kuomintangé. Kínában ez a két szélsőségesen ellentétes osztály (a proletariátus és a nagyburzsoázia) számszerűleg nem valami nagy, de igen erős. A közbülső rétegek nagyon szélesek, de politikai értelemben nagyon gyengék. A liberális burzsoázia velünk lesz (»demokratikus szövetség«), bár megvan a maga önálló programja. Bizonyos körülmények között megpróbálja megszerezni a vezető szerepet, kiragadni kezünkből a forradalom vezetését. Erről nem szabad megfeledkeznünk. A közbülső pártok a kommunista párt és a Kuomintang között állnak. Ezek nem értenek egyet sem a kommunista párttal, sem a Kuomintanggal.

1921 és 1926 között a KKP vezetésével szerveződött a munkás-, a diák- és a parasztmozgalom. A KKP segítségével a Kuomintang megteremtette a maga pártszervezeteit. Akkor elfeledkeztek a proletariátus vezető szerepéről és a néptömegekről – a parasztságról.

A parasztság nélkül nem lehet harcot folytatni az imperializmus és a feudalizmus ellen. Ha a 450 milliós lakosságot öt részre osztjuk, akkor $^4/_5$ részét a parasztság teszi ki.

Forradalom proletariátus nélkül, a proletariátus elszigetelése – ez olyan, mint a vezérkar hadsereg nélkül. Akkor a KKP a földesurak és a parasztok közé került. A párt a földesurak befolyása alatt állt. Ez a proletariátus elszigeteléséhez vezetett. A kisburzsoázia sem követett bennünket, mivel várakozó álláspontot foglalt el, politikánk helyességét és erőnket mérlegelte. Ha erősek vagyunk, a kisburzsoázia követ bennünket és kijelenti, hogy ő is az élcsapatban akar menetelni. Ilyenformán a párt irányvonalában hibát követtünk el, megfeledkeztünk a vezetés hegemóniájáról és a néptömegekről – a parasztságról. Múltbeli hibáink abból adódnak, hogy a vezetés megfeledkezett a parasztságról. A kisburzsoázia nem akar a parasztságra támaszkodni. A kisburzsoázia a proletariátusra támaszkodik, mechanikusan és gyorsan akarja végrehajtani a forradalmat. Pártunk arccal a parasztság felé akar fordulni.

Pártunk sohasem felejtette el, hogy a paraszti tömegek nélkül nem tudjuk szétverni az ellenséget. A marxisták közül még senki sem mondta azt, hogy a néptömegek nélkül meg lehet semmisíteni az ellenséget. Ha valaki ezt állítja, az nem marxista. Közülünk néhányan arra gondolnak, hogy a Kuomintangra támaszkodva lehetséges az ellenség szétzúzása . . .

A nagy forradalom veresége után ismét felkeltünk a nagyburzsoázia hatalma ellen. És ismét hibát követtünk el: elsiettük a dolgot. Velünk volt a munkásosztály, de nem volt velünk a parasztság. A kulákok és a középparasztok politikai megkülönböztetése nem volt pontos. Nem voltunk szövetségben a kis- és középburzsoáziával, s ez szintén elszigeteltséghez vezetett.

A párt két – nem túlságosan nagy – hibát követett el.

A nagy forradalom időszakában pártunknak 50 000 tagja volt, s közülük nem sokan maradtak. A polgárháború időszakában 300 000 párttagunk volt. A polgárháború végére mindössze 30 000-en maradtunk.

A népi háború parasztháború is. A forradalom győzelme, az ellenfél szétzúzása elképzelhetetlen a néptömegek részvétele nélkül.

Voltak pillanatok, amikor egyes személyek a pártban ingadoztak, és azt mondták, hogy a Kuomintangra támaszkodva szét lehet zúzni az ellenséget. 1937 májusában Jenanban pártkonferenciát tartottunk, majd ugyanebben az évben tanácskozást, és 1938 novemberében és decemberében megtartottuk a KKP Központi Bizottságának VI. plénumát. Mindezeken a tanácskozásokon helyes irányvonalat dolgoztunk ki a néptömegek mozgósítására és vezetésére Japán szétzúzása és az új Kína építése érdekében.

A proletariátus programját nem szabad leszállítani a burzsoázia programkövetéseinek szintjére. Ellenkezőleg: a burzsoázia programját kell fölemelni a proletariátus programjának szintjére. Egyes elvtársak részéről ez ellenállásba ütközött. Azt állították, hogy ez nem marxista kérdésföltevés. Voltak pillanatok, amikor kísérletek történtek a Kuomintang egész szervezetének (párt-, politikai és katonai) újjászervezésére. Erre javaslat történt, de a célt nem sikerült elérni. Itt hibát követtünk el. Például Hszianban ilyen jelszavakat hangoztattunk: »Éljen a generalisszimusz!«

Ezeket a hibákat azért követtük el, mert rózsaszínű szemüvegen át néztük az eseményeket, és azt hittük, hogy a Kuomintang okvetlenül teljesíteni fogja javaslatainkat és követeléseinket. Kizártuk annak a lehetőségét, hogy az események visszájukra fordulhatnak. Valójában ez történt.

A Kuomintang és a kormány újjászervezésének kérdését fölvetve, egyidejűleg föl kell vetnünk (és meg kell oldanunk) erőink kiszélesítésének és megszilárdításának kérdését is.

Jelenleg nem azt az irányvonalat követjük, hogy Csang Kajsek fejét követeljük. Azon vagyunk, hogy megmossuk mocskos arcát. De hogy meg akar-e mosakodni, vagy sem, ez az ő dolga. (A reformok megvalósításáról van szó.)

A Kuomintang kommunistaellenes csoportosulás. A nagyburzsoázia, a leggazdagabb földesurak és komprádorok képviselőiből áll.

Az 1938. évi VI. plénumig támogattuk a Kuomintangot, nem követeltünk reformokat. A VI. plénumon módosítottuk elgondolásainkat a reformok szükségességét illetően. Csak az »idegen irányvonal« korlátozására irányuló intézkedések után, csak az

első, a második és a harmadik kommunistaellenes fölkelés után kezdték elvtársaink fokozatosan felismerni a Kuomintang igazi arculatát, s kezdtek megszabadulni illúzióiktól. Követeléseinket visszautasították. Minden világossá vált. Attól kezdve szabad kezet kaptunk a vezetésünk alatt álló tömegek mozgósításában.

Lehullott az álarc Csang Kaj-sekről.

Lenin azt mondta, hogy a népet a tapasztalatok alapján kell tanítani. Ebben a vonatkozásban a japánok és Csang Kaj-sek a mi tanítóink voltak. Ha nem lettek volna ezek a tanítómestereink, ügyünk rosszul alakult volna. Ezután hadseregünk áttért a saját taktikájára.

A VI. plénum után pontosan elhatárolt politikát folytattunk a különböző osztályok tekintetében. Hozzáfogtunk fölfejleszteni fegyveres erőinket, fejleszteni és erősíteni pártszervezeteinket. Szétzúztuk az ellenség számtalan támadását, és mi tértünk át a támadásra. Visszavertük a Kuomintang támadásait. A háború elején offenzívában voltunk, a háború közepén védelemben, most ismét támadásba lendültünk.

Így foszlott szét a nép illúziója a Kuomintang iránt.

Jelenleg a Kuomintang befolyása csökken, de azért még mindig elég erős és befolyásos. Még sok mindenben elmaradunk mögötte. A Kuomintang háta mögött már 50 éves történelmi múlt áll, a mienk mögött csak 25 éves. A Kuomintangnak másfél millió katonája van. A Kuomintangnak súlya van a nemzetközi küzdőtéren, nekünk nincs. A Kuomintang 200 millió lakosú területet ellenőriz. De ha megvalósítjuk programunkat, akkor sarokba szorítjuk a Kuomintangot. Akkor a mi pártunk válik a politikai központtá. Csökkenteni kell a Kuomintang befolyását a néptömegekre, és ezzel egyidejűleg növelni kell a mi befolyásunkat.

A nép várakozással tekint ránk. Politikai irányvonalunk helyessége bebizonyosult. Vezető erővé kell válnunk, meg kell szereznünk a hegemóniát, az önállóságot és a függetlenséget. Ez a gondolat fejezi ki pártunk és a kínai nép többségének irányvonalát. Ezt az utat a kínai nép »taposta ki«.

Pártunk 1 200 000 tagja közül nem minden elvtárs érti meg a párt irányvonalát. Harcolni kell! Például megtagadták tőlünk a jogot, hogy delegációt küldjünk San Franciscóba. Megtagadták,

de mi ragaszkodtunk hozzá! Ismét megtagadták, és mi ismét követeltük a jogunkat! És delegációnk most San Franciscóban van!

Egyesek nem látják egészen világosan maguk előtt a fő célt. Néhány elvtárs megfeledkezett függetlenségünk és önállóságunk fontosságáról, megfeledkezett a hegemónia szükségességéről a harc vezetésében. Nem ismerték föl a harc és az együttműködés céljának egységét. (A Kuomintanggal együtt kell működni, de egyidejűleg harcot kell folytatni reakciós elemei ellen.) Néhány elvtárs nem értette meg azt sem, hogy ha a Kuomintang megtámad bennünket, akkor nekünk szintén jogunk van megtámadni őket. A kisebb egységekre kell kedvező helyzetben csapást mérni, a nagyobbak elől pedig vissza kell vonulni. Ha szétzúztuk őket, nem szabad elragadtatni magunkat, és tudni kell időben megállni.

A jogot csak kiharcolni lehet. Teng Pao-san azt mondta, hogy mi a harc filozófiáját valósítjuk meg. Gyakorlatilag a harc már évezredek óta folyik. De csak Marx világította meg a harc osztálytartalmát.

A kisburzsoázia gyenge, lagymatagon harcolt. Csang Naj-csi, az ismert politikus, 1937-ben azt mondotta, hogy a következő elv szerint kell cselekedni: »Kevesebb jelszót – több konkrét javaslatot.« Ma már elismerte hibáit. És mégis a liberális burzsoázia képviselője. A kis- és középburzsoázia nem tud kibékülni kegyetlen és kemény harci irányvonalunkkal. Fél, ijedezik tőle. És éppen Csang az, aki a saját befolyását – a kispolgári befolyást – megpróbálja kiterjeszteni Jenanra.

A forradalom során sok nehézségbe ütközünk. A jövőben még több ilyen lesz. Nem félünk ezektől az izgalmaktól. Amíg erős az akaratunk, nem törnek meg bennünket. Pártunk 25 éves története és a japánellenes háború nyolc éve alatt általában a parasztság üdvözölte politikánkat. De eszmei vonatkozásban ezt a kérdést nem szabad összekevernünk. Pártunkban sokan paraszti, kispolgári származásúak, de pártunknak proletárpártnak kell lennie. A kispolgárság, az értelmiség soraiból érkezőknek kettős természetük van. Munkánk egész rendszerével át kell nevelnünk őket. Méltó bizonyítéka ennek a csengfeng.

Felvilágosító munkával kedvező hatással lehetünk a kisburzsoáziára. A liberális burzsoázia erősen ingadozó. Szomjúhozza a

saját demokráciáját. Ha erős nyomást fejtünk ki rá, semlegesíthetjük, vagy a magunk oldalára állíthatjuk.

A nagybirtokosok, bankárok, a komprádor burzsoázia reakciós erőt képviselnek. Országunkban ez a legnagyobb ellenség. A nagyburzsoázia ellen régóta harcolunk. Ez a reakciós erő mindenáron a vezetés megszerzésére törekszik. Megpróbálja hatalma alatt tartani a 360 milliós parasztságot is. Kisajtolja a népből a vért és a verejtéket.

A néptömegeknek meg kell magyarázni, hogy mit képviselünk. Vannak hadseregeink és bázisaink! Meg kell győzni a tömegeket! A kisburzsoázia ingadozik, demokráciát követel. Az anhuji események idején Csang Kaj-sek meghívott bennünket a Nemzeti Politikai Tanács ülésszakára. Azt válaszoltuk: Önök megölték az embereinket, nem megyünk el... A Kuomintang sem volt hajlandó engedni nekünk.

Kína a világ leggazdagabb országa.

A politikai valóság és a gyakorlat azt bizonyítja, hogy a nemzetközi küzdőtéren a Szovjetunió az egyetlen jó barátunk. A többiek úgynevezett szövetségesek.

Határozottan állást kell foglalnunk az Angliával és Amerikával való szövetség mellett. Ugyanakkor Anglia Scobie tábornokot küldte Görögországba, s ezt a saját érdekében tette, nem pedig a nép érdekében. Ha ezt akarják csinálni Kínában – ehhez nem járulunk hozzá.

Ébereknek kell lennünk. Egyes külföldiek támogatják Csang Kaj-seket, békeangyalnak, majdhogynem istennek tüntetik fel magukat. Ha letépjük ezt az álarcot, akkor borzalmas arc tárul elénk (Mao Ce-tung Hurley-ra céloz).

Egyes kérdésekben követett politikánk.

1. A konkrét és az általános programban mutatkozó különbségekről.

A múltban az általános és a konkrét programunk nem különbözött egymástól. Gyakorlatilag nem különültek el. A japánellenes háború kezdetekor a program tíz pontot tartalmazott. A háború közepén a Különleges Körzet politikai programjában tizenegy pont állt. A VI. kongresszus idején ugyancsak tíz pontot tartalmazott a program (agrártörvény, a házasságról szóló törvény, a politikai munkáról szóló rendelet stb.). Az északi hadjárat idején

ugyanilyen programunk volt. És csupán ezen a kongresszuson teremtettünk világosságot a konkrét és az általános program terén.

2. Szun Jat-szennel kapcsolatos álláspontunk. Ez általában pozitív. Életében sok jó dolgot művelt. Sokan nem szeretik Szunt – s ez nem egészen indokolt.

Lin Po-csü sokat beszélt Szun Jat-szen negatív oldalairól. De nekünk Szun pozitív oldalait kell felhasználnunk (beszédeit, magatartását), – ez a mi fegyverünk, és ezt nem szabad elvetnünk. Szunnak éppen a jó oldalait sikerült Csang Kaj-seknek annak idején kihasználnia. Szun zászlajára nemcsak most, hanem a jövőben is szükségünk lesz ... Természetesen a mi új demokratizmusunk jobb az ő három elvénél (»idővel mi még jobbak leszünk«).

A polgárháború idején elvtársainknak nem tetszett Szun Jat-szen. Ennek megvolt a maga oka. A japánellenes háború kezdetén erőink még csekélyek voltak. Akkor Szun Jat-szen a mi szempontunkból nem játszott nagy szerepet. De minél inkább növekszünk, annál jobban fel kell használnunk őt. Tudatosan kell használnunk Szun Jat-szen zászlaját. Szükségünk van rá most, és szükségünk lesz rá a jövőben is. A Szovjetunióban minderre nem lenne szükség, mivel a nép ott világosan eligazodik mindenben, és érti, hogy mit miért.

3. A kapitalizmus fejlődéséről.

Az új demokráciában a kapitalizmus fejlődése megengedhető (azok az ágazatok, amelyekben ez megengedett lesz, nem szabad, hogy uralkodó helyzetet foglaljanak el a népgazdaság rendszerében). A kis- és középburzsoázia gazdaságát és anyagi bázisát lehet fejleszteni, a nagyburzsoázia különösen fontos üzemeit azonban ki kell sajátítani.

Pártunkban hosszú ideig éltek a narodnyik eszmék. Az ilyen eszméket valló kommunisták azt gondolták, hogy a kapitalista fejlődési szakasz átugrásával egyenesen át lehet lépni a szocializmusba. Az effajta eszméket Lenin és Sztálin is elítélte. Lenin és Sztálin azt vallották, hogy a kapitalizmus és a burzsoá forradalom fejlődése hasznosabb a proletariátus számára, mint a burzsoázia számára. Az Októberi Forradalom után a Szovjetunióban bevezették az új gazdasági politikát. Sokan nem értették, és

ellene voltak. Ennek folytán ezek az emberek az ellenforradalom táborába kerültek.

4. A kommunizmusról.

Miért nem emelem ki beszámolómban a kommunizmus kérdését?

Pontosan meg kell érteni, hogy a kommunizmus programja feltételezi a tulajdon elkobzását és az osztályok felszámolását. Ez a program a párton belüli nevelés szempontjából jó. Beszámolómban azonban nem térek ki ezekre a programkövetelésekre.

Néhányan azt javasolták, hogy változtassuk meg pártunk elnevezését. Egyáltalán nem az elnevezés a fontos, hanem programunk lényege. Ha a néptömegek egyetértenek programunkkal, akkor nincs szükség pártunk elnevezésének megváltoztatására. Az írásos beszámolóban ez a kérdés nem kap hangsúlyt, mivel ellenségeink egészségtelen és káros bíráló megjegyzésekkel illethetnének bennünket. Még lesz idő ennek a kérdésnek a megvitatására.

5. A Kuomintanghoz fűződő kapcsolatokról.

El kell ismernünk a Kuomintang egyes pozitív oldalait. De alapjában véve bírálnunk kell. Ez a bírálat azonban hagyjon mozgásteret nekünk a manőverezésre. Ma még nem hangoztatjuk Csang Kaj-sek megbuktatását. Írásos beszámolómban egy szó sem esik Csang Kaj-sekről. Ha élesen bírálva Csang Kaj-seket, a megbuktatását követelnénk, ez hiba lenne. Csang Kaj-sek több alkalommal provokált bennünket, hogy lépjünk föl ellene a Különleges Körzetben – ám sikertelenül. Ha ilyen hibát követünk el, megfosztjuk magunkat a manőverezés lehetőségétől. Ha Csang Kaj-sek megmossa piszkos arcát, akkor a közeledés útjára léphetünk.

6. Védelmünkről.

Ha a Kuomintang megtámad bennünket, vissza kell vernünk a támadást. Itt tartanunk kell magunkat a régi hagyományainkhoz.

Először – nem szabad elsőként támadnunk.

Másodszor – ha az ellenség mégis ellenünk támad, akkor három faluval: 90 livel visszavonulunk.

Harmadszor – ha az ellenfél ajándékot küld nekünk, akkor mi is ajándékot küldünk neki.

Tehát ha a Kuomintang nem támad meg bennünket, akkor mi nem fogjuk megtámadni. Ha viszont támadni fog, akkor mi is okvetlenül támadásba lendülünk.

Amikor a Kuomintang egyik összekötő tisztjével beszélgettem, azt mondtam: »Ha száz puskánk közül kilencvenkilencet összetörnek, akkor azzal az egy puskával harcolunk a végsőkig.« Politikánknak ezekre az elvekre kell épülnie, ezeket megsértve hibát követhetünk el. Éppen ezért védelmünk ideiglenes, részleges, és csupán az önvédelem célját szolgálja. Ez a terhes helyzet még sokáig fenn fog állni. Erre föl kell készülnünk.

Biztos vagyok abban, hogy eltöröljük a föld színéről a japán imperializmust és a kínai reakciót, de a Kuomintanggal sok vesződségünk lesz.

7. A régi hadsereg átneveléséről.

Át kell nevelnünk a régi tiszteket, és segítséget kell adnunk nekik. Kínában jelenleg több millióan vannak a régi hadseregben. Nem olyan egyszerű boldogulni velük. E hadsereget illetően ki kell alakítanunk a politikánkat. Átnevelésük után fel kell használnunk a régi tiszteket. A múltban hibákat követtünk el. A régi hadsereg hozzánk átállt egységeitől nem szabad állandóan rettegnünk. A kémkedésre éberen ügyelnünk kell, nehogy kárt okozhasson nekünk. Ha pedig ezek a régi csapatok fellázadnak ellenünk, ez sem olyan szörnyű dolog, hiszen az ellenségeink voltak, mielőtt átálltak volna hozzánk. Ha el akarnak menni tőlünk – elbúcsúzunk tőlük, és útjukra engedjük őket. Ha ismét átállnak hozzánk – üdvözöljük őket.

Korábban nem így gondolkodtunk. Több esetben előfordult, hogy a hozzánk átállt egységek ismét ingadozni kezdtek. A mieink pedig megijedtek, bekerítették, lefegyverezték, majd megsemmisítették őket. Ez megengedhetetlen és káros.

8. Hadseregünkről.

Hadseregünkben a munkások és a parasztok osztályszövetségének politikáját kell megvalósítanunk.

A hadseregben létre kell hozni és erősíteni kell a párttagok és a pártonkívüliek blokkját. Korábban azt mondtuk, hogy a hadsereg a párt hadserege, de ezzel csupán a hadsereg pártvezetését demonstráltuk.

Hadseregünkben a kommunisták legnagyobb aránya 50 száza-

lékos. Másként áll a helyzet a Kuomintanggal. Ott a személyi állomány 100 százalékban a Kuomintang tagja.

A hadseregnek népi hadseregnek és a nép tulajdonának kell lennie. Hadseregünk a néptömegeket képviseli, és csak a népet szolgálja.

9. A felszabadított körzetek kiszélesítése.

A háború első szakaszában támadtunk. A második időszakban (a közepén: 1941–1942-ben) védekeztünk. 1943–1944-ben támadtunk, és jelenleg is támadásban vagyunk. Ellenfelünk jelenleg kedvezőtlen helyzetben van. A körülmények a mi csapatainknak kedveznek. A múlthoz viszonyítva hadseregünk tapasztalata gazdagodott. Ma már képesek vagyunk erőinket a támadásra és az ellenfél gyenge pontjaira koncentrálni. A helyzet ebben az évben változik. Fel kell készülnünk erre a változásra. Ezért az 1945-ös év legfontosabb feladata a támadás. Most a védekezés háttérbe szorul, de erről sem szabad megfeledkeznünk, mivel az ellenség még mindig erős. Ha mélyen soraiba hatolunk, akkor nagy veszteségeket szenvedhetünk. A partizánháborút manőverező háborúvá kell változtatni.

A múltban előttünk a japánok voltak, hátországunkban pedig a Kuomintang csapatai. És a mi csapataink létszáma mindössze 30 000 fő volt. Abban a periódusban a feladatunk abban állt, hogy mindenképpen növeljük erőinket. Ezt a »verébháború« révén tudtuk megtenni. Természetesen összefüggő frontvonalról nem lehetett szó. Ahol volt élelem és kialakultak a megfelelő körülmények, oda vonultak egységeink. (Partizánháború volt ez, a kis egységekkel folytatott tevékenység taktikája, azzal a céllal, hogy új területeket szerezzünk, főképpen a Kuomintangtól.)

Csak a »verébháború« taktikájával tudtuk növelni hadseregünket és bázisainkat. Egységeinknek azokra a helyekre kell vonulniuk, ahol az ellenség és az élelmiszer található. Fel kell készülnünk az átmenetre a partizánháborúról a manőverező, reguláris háborúra. A körülmények megváltozásának megfelelően fog változni az irányvonalunk is. Ezekre a változásokra már most fel kell készülni. El kell sajátítani az új fegyverek kezelését. Fegyveres erőink elhelyezésének, csoportosításának olyannak kell lennie, hogy szükség esetén nagy erőt tudjunk

mozgósítani – ha kell, 200 000 harcost is – valamely nagyobb város elfoglalására.

Nem szabad, hogy elbízzuk magunkat, amiért majdnem egymilliós hadseregünk van.

10. A városokban folyó munkáról.

Ha továbbra is a falvakban ülünk és csak a parasztságra támaszkodunk, ez antimarxista cselekedet lesz. Nagy erőket kell bevetnünk a városokban folyó munka föllendítésére. Korábban »föld-királyoknak« neveztek bennünket, ami bizonyos fokig meg is felelt a valóságnak. Most a városokban kell kibontakoztatnunk a munkát, a városok gazdáivá kell válnunk, »a városokba kell mennünk«. A városoknak kell központjainkká válniuk! Ez nem azt jelenti, hogy harcunk súlypontját teljesen át kell tennünk a városra. Nem szabad megfeledkeznünk a faluról sem. Az értelmiség jelentős erőit a falvakban folyó munka érdekében kell felhasználnunk. Pártunk sorai egységesek, és az ellenséget szétzúzzuk.

Számolnunk kell azzal, hogy ha áttérünk a partizánháborúról a manőverező háborúra és munkánk súlypontját a falvakból a városokba helyezzük, ez elkerülhetetlenül véleménykülönbségeket vált ki a pártban. Ha jól felkészülünk, kevesebb lesz a nézeteltérés és a súrlódás. A központban is és a helyi szervezetekben is meg kell kezdeni a felkészülést.

11. A hadsereg és a helyi szervezet.

Mindenképpen szélesítenünk kell körzeteinket. Bázisaink lakossága mintegy 100 millió főt számlál. Úgy kell kibővítenünk területeinket, hogy a lakosság száma elérje a 200 milliót. Ez jó eredmény lesz.

Hadseregünk létszámát fel kell emelnünk egymillió főre. Jelenleg körzeteink közül egyik sem képes kiállítani 100 000 főnyi hadsereget. Csapataink szétszórtak.

Nagyobb létszámú és jól fölfegyverzett hadseregre van szükségünk. Ha a csapatok termelőmunkát is végeznek, több millió harcost is el tudunk majd látni élelemmel.

Föl kell fegyvereznünk 10–15 gyalogoshadosztályt, s akkor képesek leszünk nagyobb városokat is elfoglalni. De ez esetben alaposan meg kell vetnünk a lábunkat, hogy többé már ne vonul-

junk vissza és ne adjuk föl ezeket a városokat. A nem jelentősek esetében ez lehetséges.

A hadsereget korlátlanul növelni nem szabad. A nép nem mindig tud elviselni ilyen terhet a vállán.

12. A felszabadított körzeteket képviselő küldöttek konferenciájának összehívásáról.

Ez rendkívül fontos dolog. Egészen rövid időn belül meg kell tartanunk ezt a konferenciát, mivel a széles demokratikus alapokon nyugvó választások lefolytatása nem lehetséges, ezt nem teszik lehetővé számunkra.

A konferencián meg kell választani valamennyi felszabadított körzet állandó vezető szervét. Fontos határozatokat kell elfogadnunk. Meg kell alakítani a felszabadított körzetek szövetségét. Ennek a szövetségnek táviratot kell küldenie Csang Kaj-seknek, amelyben felszólítja a koalíciós kormány megalakítására.

Nevezhetnek bennünket a feudális megosztás királyainak, de mi azt állítjuk, hogy a felszabadítás királyai vagyunk. Ebben a bizottságban (szövetségben) túlsúlyban kell lenniük a pártonkívülieknek. Ennek a szervnek az elnevezését még nem döntöttük el. Mindenki gondolkodjék rajta, mi lenne a legalkalmasabb elnevezés. A »kormány« szót mindenféleképpen el kell kerülnünk.

Fel kell készülni arra, hogy ez az intézkedés a gyűlölet és a rágalom hullámait zúdíthatja ránk. Nem szabad félnünk. Igaz ügyért harcolunk.

A párt néhány kérdéséről.

1. Egyéniség és pártosság.

Vannak, akik azt állítják, hogy a kommunista párt fölszámolja az egyéniséget, és csak a pártosságot ismeri el. Valójában az imperializmus és a feudalizmus likvidálja az egyéniséget. Kínában a félgyarmati uralom idején a népet elnyomták. Sokan zsoldosként szolgálják az imperialistákat, s ilyen körülmények között elvesztik egyéniségüket. Egyszerűen nincs lehetőségük arra, hogy egyéniségük legyen.

Nemzeti háborút folytatunk. A háború a nemzeti elnyomás ellen irányul. A mostani nemzeti demokratikus forradalom a személyiség felszabadítását tűzte ki célul. A párt szervezett élcsapat. A demokratikus centralizmus és az egységes fegyelem

uralkodik benne. Pártunk a nép legjobb képviselőit választotta soraiba. A kommunisták már tudatosan és önként vetik alá magukat ennek a fegyelemnek.

2. A pártegységről.

Jelenleg pártunk viszonylag egységes, de ez még nem teljes egység. A csengfeng és a termelés fejlesztése érdekében indított kampány nélkül pártunk nem tudott volna előrelépni.

Emlékeznek Vang Si-vej cikkére? Abban az időben sok követőre talált. Csu Te és jómagam vereséget szenvedtünk. Vang Si-vej »marsallá« vált Jenanban (Mao gúnyosan beszélt erről). És mi történt? A kulturális munkatársak nem akartak a munkások és a parasztok körében dolgozni.

A csengfeng és a termelés fejlesztése érdekében indított kampány után a helyzet megváltozott. Most Vu Man-jü és Csao Csan-kuj váltak a munkások, a parasztok és a harcosok hőseivé.

A reakciós elemek kihasználták nehézségeinket, és provokáltak bennünket. Azt mondták, hogy öltözékünket tekintve három, az élelmiszer-ellátás tekintetében pedig öt kategóriára oszlunk. Akkor a lakosságtól 200 000 tan élelmiszert követeltünk. A lakosság panaszkodott, és azt kérdezte: »Miért nem csapja már agyon a mennykő Maót?!«

Mindez fölébresztett bennünket.

Bevezettük a csengfenget, és végrehajtottuk a termelés fejlesztésére irányuló kampányunkat. Megoldottuk erkölcsi és anyagi nehézségeinket, s pontosan ez volt az az idő, amikor tudatosan kezdtünk cselekedni.

Nem, pártunk még nem teljesen egységes. Növelni kell az egységet. Ezt csak a kritika és az önkritika segítségével lehet elérni. Ki kell tárni az ablakokat. Amit tudsz, azt mondd ki. Aki beszél, nem bűnöző. A hallgatóknak pedig le kell vonniuk a megfelelő következtetéseket.

A pártosság népszerűséget jelent. Politikánk minden ideológiai és elvi kérdésében egységesnek kell lennünk. Pontosan ez a népszerűség titka. A személyiség fogalma önmagában nem lehet az egység alapja. Az emberek életkorukat, kultúrájukat, nemüket és marxista világnézetüket tekintve nem egyformák. Nem szabad tagadnunk az egyes párttagok különbözőségét. (Ez kísérlet a csengfeng egyenlősdit teremtő következményeinek tompí-

tására.) Ha nem adunk lehetőséget arra, hogy fejlődjenek a kommunisták pozitív tulajdonságai és egyéni sajátosságai, akkor nem tudjuk megvalósítani pártunk egységét, és a párt nem lesz népszerű. (Egyenes elismerése ez annak a ténynek, hogy a csengfeng visszariasztotta az embereket a párttól.)

3. Az elméleti munkatársakról.

A dogmatizmus elleni harc folyamán megrendült az elméleti munkatársak tekintélye. Lenéző magatartást kezdtek tanúsítani irántuk. (Ismét a csengfeng következménye.)

Ezt a hibát most ki kell javítanunk. Tisztelnünk kell az elméleti munkatársakat. Marx azt mondta, hogy elmélet nélkül nincs mozgalom. Elméleti téren is vannak bizonyos sikereink. Már ott tartunk, hogy meg tudjuk magyarázni az elméleti mozgalom minden kérdését.

Mi az elmélet? Az ismeretek rendszere. Fontos munka hárul a fordítókra. Elvtársaink, akik nem tudnak idegen nyelveket, a marxista–leninista műveket csak fordításban olvashatják.

4. Az értelmiségről.

Egyetlen osztály sem győzhet az értelmiség nélkül. Az értelmiség vagy a burzsoáziát, vagy a proletariátust szolgálja. A káderfelülvizsgálat időszakában megsértettük az értelmiséget. Ez már elhajlás. A kongresszusnak ezt helyre kell hoznia. Üdvözölnünk kell az értelmiségieket mint a pártunk győzelméért harcolókat.

5. Az illegális pártszervezetek munkatársairól.

Az illegális pártszervezetek munkatársait a kuomintangista és a megszállt körzetekben a káder-felülvizsgálat során sértések érték. Gondolom, hogy ezek a kérdések azóta már tisztázódtak és a kedélyek megnyugodtak.

6. A katonai és a helyi káderek.

Közöttük testvéri kapcsolatoknak kell uralkodniuk. A múltban helytelenül ítéltük meg a Különleges Körzet katonai egységeit. Ennek történelmi gyökerei vannak. Bolsevikok vagyunk, de nem vagyunk mentesek a hibáktól.

A Csianghszi Központi Tanácskörzet Vörös Hadserege végrehajtotta a hosszú menetelést. A Különleges Körzetbe érve a pártkáderek és a katonák sértegetni kezdték a helyi pártkádereket és katonákat. Az ideérkezett elvtársak semmire sem becsülték a régi, érdemes kommunistákat. Ezért a jövőben, amikor

megvetjük a lábunkat valamely új körzetben, mindenekelőtt a helyi káderekkel kell jó kapcsolatot teremtenünk. Azt is el kell azonban ismernünk, hogy bázisainkon még föllelhető az odavalók előnyben részesítése és a klikkszellem.

Nem szabad megfeledkeznünk ezekről a hiányosságokról, amennyire csak lehet, ki kell őket küszöbölnünk.

7. Gazdasági kádereinkről.

A múltban gazdasági kádereink nem foglalták el az őket megillető helyet. Ezt a kérdést másként kell megközelítenünk. Tisztelnünk kell ezt a munkát, és a szóban forgó kádereket.

8. A tömegmunkát végző káderekről.

Az elfoglalt városokban a munkásoknak, a fiataloknak, a diákoknak, a nőknek egyaránt fontos szerepet kell játszaniuk.

9. Az új és régi káderekről.

A káderek közül sokan a japánellenes háború idején léptek be a pártba. Őket már nem tekinthetjük új kádereknek.

A polgárháborús és az azt megelőző időszakból legföljebb 20 000 pártkáderünk van.

Jelenleg több mint egymillió a párttagok száma.

A régi káderek nélkül nem tudunk meglenni, de a fiatalok nélkül sem. Kölcsönösen tisztelnünk kell egymást.

De emlékeztetnünk kell arra, hogy ha pártunk eléri a négy és fél milliós taglétszámot, ez még mindig csak egy százalékát teszi ki országunk lakosságának. Ez megköveteli a párttól, hogy hozzáértéssel tömörítse a népet és a hadsereget az ellenségen aratandó győzelem, az új Kína építése érdekében. Ezért másik feladatunk az, hogy megjavítsuk kapcsolatainkat a párton kívüli káderekkel.

10. A munkastílusról.

Ezen a területen óvatosságra és szerénységre van szükség. Nem szabad önteltnek lenni, nem szabad sietni. Nem engedhetjük meg a tolvajlást, a képmutatást és a hízelgést.

Munkastílusunk konkrét, a körülményeknek megfelelő kell hogy legyen.

Ha valaki ellopja másnak a cikkét és aláírja a nevét, ez az ember már tolvaj.

Személyes tapasztalatom alapján a következő könyveket javaslom tanulmányozásra: A szocializmus fejlődése az utópiától

a tudományig, A »baloldaliság«, a kommunizmus gyermekbetegsége, A szociáldemokrácia két taktikája a demokratikus forradalomban, A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának története. Ezek a legfontosabb, az alapvető munkák.

Elő kell készítenünk a győzelmet egész Kínában."

*

Az ülés után odajött hozzám egy kínai elvtárs, és azt mondta, hogy Mao Ce-tung elvtárs utasítására minden kongresszusi följegyzésem ettől a pillanattól kezdve titkos dokumentumként kezelendő. Elvette a füzetemet, kérte, hogy várjak, és elment.

Jó negyedóra múlva visszatért, és visszaadta a füzetemet.

A borítón a titkos dokumentumok vörös bélyegzője díszelgett, és valaki lendületes betűkkel a következőket írta rá: „Szung Ping elvtárs! A füzet titkos dokumentum. Lapjai számozottak, kitépni őket tilos. A füzetet minden ülés után le kell adni. A teremből kivinni tilos. A kongresszus munkájának befejeztével le kell adni."

Így kénytelen voltam ismét leadni a füzetet. Csak holnap kapom meg a teremben, a következő ülés kezdete előtt.

*

Mao Ce-tung kongresszusi beszéde, amelyet kijegyzeteltem, nincs benne az írásos beszámolóban. Nem kételkedem benne, hogy eredeti formájában nem is fogják nyilvánosságra hozni. Gyakorlatilag ez titkos dokumentum. Erről a beszédről a küldötteken kívül senki sem fog tudni. És itt egyáltalán nemcsak a KKP politikai vagy katonai titkairól van szó . . .

Április 26.

Berlin körül a gyűrű teljesen bezárult!

Az Elbánál találkoztak a szovjet és a szövetséges csapatok.

San Franciscóban megnyílt az Egyesült Nemzetek Szervezetének konferenciája.

*

Az ember értetlenül áll Mao politikai beszámolója előtt. Számos tétele ellentétes a valósággal. Az elmélet és a gyakorlat sok kérdésben mintha önállóan létezne és fejlődne, gyakran éppen egymástól eltérő irányban.

Érezhető az előadónak az a törekvése, hogy megkerülje a párt elvi kérdéseit. Érvei állandóan összeütköznek a tényekkel. Ez a politikai beszámoló még első hallásra sem bírja el az összehasonlítást a KKP vezetésének gyakorlati politikájával. Nyilvánvaló a szándék, hogy a hatalomért folytatott személyes harcot marxista jelszavak mögé rejtsék, valahogy megindokolják a marxizmus elméletétől való eltávolodást és elkenjék a csengfenggel terhes múlt rossz emlékű módszereit és motívumait. Ezért a beszámoló csak látszólag őszinte. Ráadásul még ellentmondásos és pontatlan is. Egyfelől engesztelhetetlen harcot hirdet a Kuomintang ellen a „hegemónia szükségszerűségének" stb. jelszavával, másfelől elismeri a Kuomintanggal kötendő szövetség célszerűségét. Fölmerül a kérdés: és mi lesz a Japán elleni háborúval, ha a kongresszus minden erőt a Kuomintang elleni harcra mozgósít? A dolgot nyilvánvalóan így kell érteni: tovább folytatják az élő erő megőrzésének és a Kuomintang kiszorításának korábbi politikáját, egészen a fegyveres területrablásig. Mellesleg ebben a szellemben beszélt a szónok is.

Egyes tényeket a beszámoló mint elérendő célt említ, majd rögtön utána úgy beszél róla, mint amit már elértek, mint ami reálisan létezik (például a KKP ellenőrzése alatt álló területek lakosságának száma).

A beszámoló igen sok kérdést vet föl.

Érződik belőle a káderek miatt érzett nyugtalanság. A csengfeng által okozott kár szemmel látható. Elméleti síkon a pártmunkások teljesen elvesztették minden önállóságukat. Senki sem kísérli meg a marxizmus elméletének gyakorlati alkalmazását. A pártban csak néhány ember „ad ki direktívákat". A többiek engedelmes végrehajtók. Az eljövendő polgárháború bonyolult politikai körülményei között az ilyen önállótlanság nagy veszélyeket rejt magában. Az ellenséges ideológiával aktívan és alkotó módon kell harcolni, rugalmasan alkalmazkodva a különböző körülményekhez. És a káderekneK ez az elméleti passzivitása nyugtalanítja a KKP KB elnökét. Egyrészt Mao nem tudja meg-

tagadni a csengfenget, s még kevésbé tudja elítélni. Másrészt nyilvánvalóvá vált a megtorlások minden negatív következménye.

S az előadó egyszerűen így kiált fel: a káderekhez többé nem nyúlunk, tisztelni fogjuk őket, szükségünk van rájuk!

A Jenanban töltött évek lassan véget érnek, a világháború a végéhez közeledik. Van ok a riadalomra...

Ez a riadalom késztette a pártot arra, hogy megígérje: nem üldözik többé a helyi kádereket, mint ahogy korábban tették. Másrészt nehéz lesz az új környezetben gyökeret ereszteni. Mao biztosítja a helyi kádereket megbecsülésükről és biztonságukról, hogy ezzel kiváltsa aktivitásukat. Általában a káderpolitika terén megmutatkozik Maónak az a jellemző törekvése, hogy mind az elmélet, mind a gyakorlat terén összeegyeztesse az összeegyeztethetetlent és kibékítse a kibékíthetetlent. Megőrizni a csengfeng szellemét, és egyidejűleg felébreszteni a párt aktivitását, az elvtársiasságot, a jövőbe vetett bizodalmat... Ezek után indokolt a kérdés: vajon hisz-e Mao abban, amit mond?

Néha elég világosan fölvázolja a célokat, de azzal nem törődik, mennyire állnak ezek összhangban a tetteivel. A beszámolót nagyon ravaszul állította össze, minden kényes kérdést megkerül. Mindaz, amit az SZK(b)P-ről, a Szovjetunióról és a szovjet állam vezetéséről mond, csupán taktikai fogás, és nincs összhangban az elmúlt évek tetteivel. Szavak, amelyek mögött nincs tartalom.

Rendkívül szubjektívan és egyoldalúan magyarázza a célokat és a feladatokat, a japánellenes egységfront fennállásának történetét, a kommunista párt és a Kuomintang szövetségét.

A beszámoló megállapításait nemhogy kétségbe vonni, de még kritikusan kiegészíteni sem meri senki. Úgy fogadják a beszámolót, mint valami részletes utasítást, parancsot. Már előre látható, hogy a vita csupán a beszámoló illusztrálására szolgál majd.

Szembeötlik a vezető pártmunkások és az egyszerű kommunisták viszonyának a jellege is. Szó sincs itt valamiféle elvtársias kapcsolatról. A demokratikus külső mögött a főnökök és a beosztottak csaknem katonás viszonya van. A küldöttek lelkes hajbókolása kínos érzéseket kelt. A csengfeng megtette a magáét.

Ismerni kell Mao Ce-tung politikáját, fondorlatos és kétér-

telmű terminológiáját ahhoz, hogy valóban megértsük a beszámolót.

„A néptömegek mozgósítása" – ez a Kuomintangtól való újabb területszerzésre és a polgárháborúra való felkészülést jelenti, azaz mozgósítást, de nem a japánok elleni harcra.

„Az erők fejlődése 1941 és 1945 között" – ezt úgy kell értelmezni, mint a hadviselés partizántaktikáját, a korlátozott eszközökkel folytatott háború taktikáját és a harci cselekmények kibontakoztatását a Kuomintanggal való összeütközések céljából.

„... Helyesbítettük politikánkat a szükséges reformok területén" – azaz Mao Ce-tung és hívei áttértek arra a taktikára, hogy eleve elfogadhatatlan feltételeket támasztanak a kommunista párt és a Kuomintang közötti ellentétek szabályozása terén. Ez a szakadár politika elismerése annak jegyében, hogy állítólag osztályszempontból értékelik az eseményeket. Ez a taktika magának Mao Ce-tungnak a beismerése szerint egészen 1938-ra nyúlik vissza. A japánellenes egységfront szétverésének taktikája.

És az egész beszámolót ilyenfajta kétértelműség hatja át. Azt mondhatnám – az őszinteség hiánya.

Április 27.

Mao Ce-tung beszédében, amelyet április 24-én jegyeztem le, a katonai és helyi káderekről szóló pontban burkoltan szó esik az 1935-ös év véres történetéről.

„A Csianghszi Központi Tanácskörzet Vörös Hadserege végrehajtotta a hosszú menetelést. A Különleges Körzetbe érve a pártkáderek és a katonák sértegetni kezdték a helyi pártkádereket és katonákat..."

A párt hibáinak látványos bírálata mögött („bolsevikok vagyunk, de nem vagyunk mentesek a hibáktól") a Különleges Körzet helyi párt- és tanácsalkalmazottaival való leszámolás húzódik meg. Mao Ce-tung nagy létszámú katonai egységet küldött előre, hogy „rendet teremtsen", azaz teljes egészében felszámolja a helyi tanács- és pártapparátust, s a régi bázis alapján újat hozzon létre, ahol a teljhatalmú gazda és a feltétlen tekintély egyedül Mao Ce-tung lehet.

Kao Kang és főként Liu Cse-tan a népi hősök dicsőségét élvezték. A nemzetiségi különbségeket, a Kuomintang-csapatok blokádját leküzdve, hosszú partizánharcok során Panan körzetében (városka Jenantól nem messze) bázist hoztak létre és erősítettek meg.

1935 októberében Mao Ce-tung büntető osztaga forgószélként csapott le Senhszire. Minden helyi párt- és tanácsi funkcionáriust kivétel nélkül letartóztattak. A vezetőik védelmében fellépő parancsnokokat és katonákat állati kegyetlenséggel legyilkolták.

Az öldöklés még azután is folytatódott, hogy Mao Ce-tunggal az élen megérkezett a hadsereg magva. A Vörös Hadsereg fő erői 1936 novemberében érkeztek Észak-Senhszibe.

A büntető expedíció tevékenysége felháborodással töltötte el a KKP Központi Bizottságának tagjait. A megtorlások bűne Mao Ce-tungot terhelte. Nem lehetett kétséges, hogy ki adta ki a parancsot. Ekkor Mao önkényeskedéssel vádolta büntető expedíciójának parancsnokait.

Kao Kangot és Liu Cse-tant, valamint mindazokat, akik átvészelték az eseményeket, rehabilitálták . . .

Kao Kangot, Liu Cse-tant és elvtársait télvíz idején fogta el a büntető osztag. Egyik kínzási módszer az volt, hogy a letartóztatottakat a dermesztő hidegben tartották. Amikor Kao Kang, Liu Cse-tan és társai nem bírták tovább és összeestek, ütlegelések közepette talpra állították és kővel dobálták őket. Mao Ce-tung büntető osztagosai már Futienben előszeretettel alkalmazták a tűzzel való kínzásokat is.

Ugyanezt tették most is.

Kao Kang nem beszél arról, ami történt, de tény, hogy a kínzások idején a jobb csípőjét csontig égették.

Április 30.

Csou En-laj megtartotta referátumát:

1. A kommunista párt–Kuomintang egységfrontról.
2. Az építés tanulságai (külpolitikai és pártaspektusai).

A referátum ezen részének legfontosabb következtetése: jel-

szavunk a háború kezdetén és most is változatlan – a koalíciós kormány létrehozása.

A továbbiakban Csou En-laj hangsúlyozta a „két vonal" Mao Ce-tung által adott kritikai értékelésének helyességét (erről a két vonalról a referátumban korábban esett szó).

Csou En-laj ismertette a kommunista párt és a Kuomintang közötti kapcsolatok szakaszait:

1. A hsziani eseményekig. Ebben az időszakban mozgósították a tömegeket a Japán és a Kuomintang elleni harcra.

2. A hsziani egyezmény és a japánellenes egységfront létrehozása. 1937. szeptember 22-én nyilvánosságra hozták a Kínai Kommunista Párt nyilatkozatát a Kuomintanggal kötött egyezményről. 1937. szeptember 24-én Csang Kaj-sek hivatalos nyilatkozatában megerősítette ezt. Akkor adták ki a jelszót: „Mindenekelőtt rendet az országban!"

3. Hanku elvesztéséig. (Hankut a japánok 1938. október végén foglalták el.)

4. 1939-től 1944-ig (a Nemzeti Politikai Tanács ülésszakáig).

5. A mostani szakasz (a mi követeléseink jellemzik).

*

Figyelemre méltó a kommunista párt és a Kuomintang közötti kapcsolatok negyedik szakaszának meghatározása (1939–1944). Ez az a szakasz, amikor Mao Ce-tung befolyására a KKP csapatai csökkentették a Japán ellen irányuló harci cselekményeket, bár ezután még sor került a „száz ezred offenzívájára".

Ebben az időszakban éleződött ki a viszony a Kuomintanggal, s ezért nem csak Csang Kaj-seket terheli a felelősség. Ennek az időszaknak a kezdetén tért rá Mao Ce-tung tudatosan a japánellenes egységfront szétzúzásának politikájára.

1939-ben a Csangsa ellen intézett sikertelen japán támadás után kiéleződött a helyzet a kuomintangista és a kommunista csapatok között. Ez megfelelt Mao Ce-tung terveinek. Hozzáfogott, hogy szétzúzza a Kuomintanggal létrehozott blokkot, amelyet állítólag a liberális kínai közvélemény és a Komintern kényszerített rá. (Ugyanakkor beszédeiben továbbra is lelkesen védelmezi a hsziani egyezmény eszméit.)

Ez a szakasz 1944-ben ér véget – s ez sem véletlen! Az év áprilisában a japánok Kajfeng körzetéből támadásba lendültek, s ez a támadás az év végére Kínát a katonai vereség szélére sodorta. Így 1944 jelezte a végét a kivárás taktikájának – Mao Ce-tung alapdoktrínájának, melyet a partizánháború jelszavával leplezett.

A központi kormány hatalmát az erőteljes japán támadás alapvetően megrendítette. Mao Ce-tung elérkezettnek látta a pillanatot, amelynek kedvéért elzárkózott a japánok elleni aktív harctól, fikcióvá változtatva a nemzeti egységfrontot. Megérezte, hogy ütött a cselekvés órája. A hatalomért vívott harcnak most már nagyon is határozott és valóságos távlatai voltak. Csang Kajsek csapatai hatalmas vérveszteséget szenvedtek, az államapparátus szétzüllött. Az egységfrontbeli politikai szövetségesnek az erői kimerültek. A polgárháború esetére az esélyek majdnem egyenlőkké váltak.

*

Érdekes Csou En-laj fejlődési útja is.

1943 júliusáig ő vezette a kommunista párt csungkingi képviseletét.

Mao Ce-tung az ellenzékben elfoglalt helyét meghatározva „empirikusnak" nevezte. Ilyenformán Csout a „moszkvai ellenzékhez" sorolták, s valóban ide is tartozott, osztotta Vang Ming nézeteit. Ragaszkodott a Komintern határozataihoz.

A csengfeng harcai során Mao Ce-tung egyes „moszkvaiakat" igyekezett lejáratni, másokat megpróbált a maga oldalára állítani. A tényekből ítélve mindenekelőtt éppen Csout kívánta a maga oldalára állítani. Tudatosan minden utat nyitva hagyott előtte, nem csupán a megbánását, hanem a „realitás marxizmusának" pozíciójára való későbbi átállását is.

Mao Ce-tung és Kang Seng nyomására Csou elhatárolta magát Vang Ming csoportjától, sőt továbbment, elítélte a Komintern tevékenységét. A korábbi opponensből Mao egyik legenergikusabb híve lett. 1943 végétől Mao Ce-tung legkényesebb megbízatásait hajtotta végre. Például elsimította a konfliktust Vang Minggel...

A KKP KB elnökének majdnem minden komolyabb terve, elképzelése így vagy amúgy magán viseli Csou En-laj keze nyomát is. Ő volt a fő szervezője a kommunista párt vezetői és az amerikaiak között létrejött kapcsolatoknak. Általában azok közé a kínaiak közé tartozik, akik nagyra becsülik a Nyugatot.

Csou a legaktívabban részt vett az amerikaiakkal folytatott tárgyalásokban. Ő szokta előkészíteni a legfelelősségteljesebb külpolitikai akciókat. Támogatta Mao Ce-tungnak azt az elgondolását, hogy a távol-keleti kérdés megoldásában maximálisan el kell szigetelni a Szovjetuniót, mindaddig, amíg az Amerikára alapozott számítás kudarcot nem szenvedett. És ez egyáltalán nem rajtuk múlott...

Csou En-laj gyűlöli Kang Senget, mivel őt is üldözték a csengfeng idején.

Csou En-laj leánya Szu Finek (Ma Haj-tö feleségének) a barátnője.

Csou En-lajra jellemző, hogy józanul közelíti meg a különféle kérdéseket. Nagyon óvatos. Sokat beszél, voltaképp mégis zárkózott. Bármilyen helyzethez könnyedén alkalmazkodik. Az állami, a párt- és a katonai apparátusban megvannak a maga emberei. Belőlük tevődik ki az ő mintegy saját, önálló szervezete.

Kitűnik tájékozottságával és politikai rugalmasságával. Véleményem szerint az opportunizmus Csou En-laj politikai arculatának legfontosabb eleme.

Egyike azon keveseknek, akiket a KKP KB elnöke beavat személyes dolgaiba.

Csou En-laj meg tudja valósítani a saját elhatározásait, de azokat „Mao elnök elgondolásaiként" álcázza...

Velünk mindig udvarias.

Jellemében, temperamentumában, neveltetésében, viselkedésében több az európai, mint a kínai.

Képességeit tekintve messze felülmúlja Mao Ce-tungot, de ezt ügyesen leplezi.

Feltétel nélkül Csou En-laj barátai közé tartozik Je Csien-jing és részben Csu Te is. De Csou legjobb barátja, hű társa, biztos támasza mégis Teng Jing-csao, aki 16 éves korában ment férjhez hozzá.

MÁJUS

Május 1.

Egy volt német koncentrációs táborból Moszkvába szállították Edouard Herriot-t, Lyon város idős polgármesterét, radikális szocialistát. 1924-ben mint Franciaország miniszterelnöke Herriot elérte, hogy fölvegyék a diplomáciai kapcsolatot a Szovjetunióval. 1932-ben aláírásával hitelesítette a Franciaország és a Szovjetunió közötti megnemtámadási szerződést. A fasiszták nem bocsátották meg neki józan és hazafias politikáját. A háború kezdetén Herriot körülbelül 67 éves lehetett, így a felszabadulás napjaiban 73 esztendős.

*

A kongresszuson felszólalt Csen Ji és Kao Kang.

A tragikus múlt ellenére Kao Kang közlékeny. Az emberekkel való kapcsolatában nyoma sincs mogorvaságnak vagy bizalmatlanságnak. Érti a tréfát, és szeret tréfálkozni. Lenyűgöz ez a bámulatos ellenálló erő; nem állhatatosság, hanem ellenálló erő. Kang Seng bizottságában a passzivitással határos tartózkodással viselkedett.

Lo Fu a párt egyik legfelelősebb munkatársa. 1925 óta tagja a KKP-nak. 1931-től a Politikai Bizottság tagja. 1935-től a Központi Bizottság főtitkára. Rendkívül kulturált pártmunkás, mérnöki, irodalomtudományi és társadalompolitikai képzettséggel. Lev Tolsztojt, Turgenyevet, Wilde-ot fordította... Régebben könyvkiadó volt... A későbbiekben a Központi Bizottság legfontosabb orgánumainak, a „Hungcsi"-nak és a „Toucseng"-nek a főszerkesztője. Néhány évig Moszkvában tanult. A „moszkvai ellenzék" aktív tagja volt. 1942 és 1944 között ő is beleesett a tisztogatásba.

Vajon mit fog mondani holnap? Türelmetlenül várom felszólalását.

A kongresszuson elsőként Lo Fu szólalt fel.
Íme a felszólalás rövid tartalma:

„Helyeslem Mao Ce-tung elvtárs beszámolóját, s egyetértek vele. Kína három forradalmának, a forradalom 25 évének mérlegét vonta meg.

Mao Ce-tung elvtárs helyes irányvonala különösképpen igazolódott a Japán elleni háború nyolc esztendeje alatt. Ezt az irányvonalat mindenki helyesli. Ez a múlt összegezése, és előremutatás a jövőbe... Ez Kína népeinek chartája. Ezeket az útmutatásokat össze kell kapcsolnunk Csu Te elvtárs katonai beszámolójának tételeivel.

Mao Ce-tung elvtárs beszámolójának utolsó részéről fogok beszélni, amely a párt belső életével foglalkozik.

A marxizmus gyakorlata számára Mao Ce-tung elvtárs új módszereket (momentumokat) dolgozott ki, amelyek alkalmazhatók a kínai forradalom körülményeire. Ez a marxizmus új stílusa, a pártépítés új alapja...

Az, hogy az adott kérdés itt napirendre került, hosszú harc eredménye. Korábban a pártban Mao Ce-tung-ellenesség uralkodott. Ez a tömegektől és az élettől való elszakítottság kispolgári stílusa volt. Ez az irányvonal hosszú időn át érvényesült. Képviselői kispolgári forradalmi értelmiségi elemek voltak.

Én magam lényegében véve csupán szubjektíve törekedtem arra, hogy jó forradalmi harcos legyek. Kispolgáriságom megzavart. Pártunk egyéb kispolgári elemeihez kapcsolódtam. Eszmeileg éretlenül Moszkvába utaztam. Ott akartam megtalálni azt, ami segíthetett volna, hogy valóban forradalmi harcossá váljak. De látóköröm még szűk volt. Most már megértem, hogy nem volt meg bennem az az őszintén felismert törekvés, hogy a kínai nép érdekeit szolgáljam. Erről nagyon zavaros elképzeléseim voltak. Tanulmányozva a marxizmust, nem tudtam, hogyan kell azt megvalósítani. A marxizmus önmagáért és nem a népért való tanítás volt... Ez tipikusan kispolgári megközelítés volt. És ez nem tudott belőlem marxistát nevelni...

Dogmákat sajátítottam el. Nem értettem a lényeget. Nem tud-

tam, hogyan kell az életben megvalósítani a marxizmust. Azt gondoltam, hogy ott tanulom meg a marxizmust, Kínában nincs mit tanulni. Az eredmény így elkerülhetetlen volt – a marxizmus számomra dogmává változott. Önelégült lettem. Azt hittem, hogy a könyvek alapján is lehet a forradalmat vezetni. Nem értettem meg, hogy a kínai forradalom hosszadalmas folyamat, amely tele van kitérőkkel. Rátarti lettem, kezdtem lebecsülni vezetőinket. Különös megvetéssel viseltettem Csü Csiu-paj és Csang Kuo-tao iránt, mivel ők megtévedtek, ezért megbírálták őket, én pedig mindig ártatlan voltam.

Jól megvoltam azokkal, akik osztották nézeteimet. Nem alkottunk frakciót, de lényegében véve frakciósan viselkedtünk. Azokat szerettük, akik a legtöbbet fecsegtek. Az olyanok, mint én, azonos véleményt alkottak a vezetőkről és a kínai forradalom kérdéseiről. Így alakult ki a szektásság.

Ki a felelős a hibákért? Én vállalom a felelősséget. Tanultam marxizmus–leninizmust, és kész vagyok a válaszra. Felelős vagyok a saját kispolgári nézeteimért.

Vegyük például a Kominternnek a polgárháborúval kapcsolatos útmutatásait. Vannak-e ezekben hibák?... Azt mondom, igen. Fel is tudnám őket sorolni – ezek szektás hibák voltak. De én most a saját hibáimért felelek.

A Kínai Kommunista Párt VI. kongresszusa és a párt ezt követő tevékenysége a hozzám hasonló kispolgári elemek győzelme. Megírtuk »A párt bolsevizálásáért« című brosúrát, de ezt helyesebb volna így nevezni: »A párt mensevizálásáért«. A VI. plénumon aratott siker tovább formálta nézeteimet, és még mélyebbre zuhantam...

Nem tudtam teljes felelősséget érezni Kína sorsa iránt. »Papírok« alapján néztem mindent. A kínai forradalom olyanokra támaszkodott, mint én... A gyakorlatot nem tanulmányoztuk. Vakon cselekedtünk. A terminológiát régi cikkekből kölcsönöztük, és nem gondoltunk arra, hogy ez mennyire érthető meg Kínában.

A Kínában felnőtt káderekre csapást mértünk. Ugyanakkor az opportunizmus ellen mindenütt tömegméretű harcot folytattunk. Ütöttük Mao Ce-tung, Liu Sao-csi elvtársat és a többieket (a futieni leszámolásra gondol, amelynek Mao és társai állítólag

szenvedő alanyai voltak). Most már világos, hogy az opportunisták nem ők voltak, hanem mi!

Korábban a párthatározatokban csak ez szerepelt: »Mao Ce-tung opportunista« stb. Jóvá kell tenni ezt a szégyent!

Helytelenül folytattuk a harcot az úgynevezett ellenforradalom ellen. Ez nagy kárt okozott nekünk! A kispolgári elemek jelentős kárt okoztak a pártnak. Ezt én láttam, megértettem mennyire ártalmasak, de semmit sem tudtam tenni. Ezért is felelősség terhel. De még nagyobb felelősség terhel a következő időszakért – akkor már felelős munkát végeztem a kormányban.

Magam nem üldöztem az »opportunistákat«, de felelősség terhel...

Hibáim okai: kispolgáriságom, könnyelműségem stb.

A legutóbbi plénum megvonta ennek az időszaknak a mérlegét. Ezzel egyetértek... Mao Ce-tung elvtárs eszméi az összefogást szolgálják.

Mao Ce-tung elvtárs beszámolója megoldja országunkban a forradalom kérdéseit. Lesz-e bujtogatás? Lesz! A bujtogatók megpróbálják majd megosztani pártunkat, és elérni azt, ami nem sikerült a kuomintangista különleges szolgálatoknak. Azt bizonyító dokumentumok vannak, hogy pártunkban léteznek Mao-ellenes irányzatok. Legyünk éberek! Most már fölmérhetjük, mihez vezetnek a kispolgári nézetek.

Cunji után Mao Ce-tung elvtárs vezetése alatt dolgoztam. A Cunjiban tartott értekezleten bizonyos sikereket értem el Mao Ce-tung elvtárs nézeteinek helyes értékelésében, de még mindig maradtak hibáim. Így:

1. Felmérve a hibákat, nem úgy értékeltem, hogy ezek a pártvonal hibái. Még mindig nem ismertem fel ugyanis teljes egészében tévedéseimet. Részben azért is, mert féltem vállalni értük a felelősséget. Megértettem a hibákat, de nem teljesen. Nem tudtam teljesen megérteni.

Senhsziben az ellenforradalommal vívott harc idején – Kao Kang letartóztatása – én kiálltam az ügy kivizsgálása mellett, de nem elég határozottan. Nem értettem meg, hogy Kao Kang és a többiek... vezérek voltak. Azután, hogy Kuo Hung-tao hibákat követett el, én ezeket Mao Ce-tung elvtárs számlájára írtam.

2. A Különleges Körzetben szintén elkövettem egy sor hibát: Kao Kang, Liu Cse-tan és mások ügyei.

3. A hozzánk csatlakozott értelmiségiekkel liberális voltam, nem törődtem az átnevelésükkel ...

4. A VI. plénum után egyre több dogmatikus nevelési módszert alkalmaztam. Ezt a módszert alkalmaztam az ifjúság nevelésében is ...

Honnan származnak hibáim? Ez a kispolgári önelégültség ideológiája. Mások is, én is, lebecsültük Mao Ce-tung elvtárs ideológiáját és munkastílusát.

Miért tudott megélni pártunkban ez a kispolgári stílus? Azért, mert pártunkban sok a kispolgári elem ... Pártunkba hatalmas kispolgári, értelmiségi tömegek áramlottak be. Ez a szemlélet tükröződött Vang Si-vej cikkeiben. Tovább így nem mehetett. Ezt mindenképpen el kellett fojtani. Nem maradt volna a marxizmusból semmi ... A központi apparátus hozzám hasonló munkatársai nem láttak ebben veszélyt. Csak 1941. május 1-én vetette föl Mao Ce-tung elvtárs az oktatás átalakításának a kérdését ... Én akkor nem voltam Jenanban ...

Mit kaptam én a csengfengtől?

Mélyen átéreztem, hogy büszkeségem és önhittségem akadályozott meg abban, hogy elfogadjam Mao Ce-tung elvtárs tanításait. A büszkeség – elzárkózás saját hibáink elismerésétől, a kritikától, sőt Mao Ce-tung elvtárstól is ... Ez az én kispolgáriságom!

A csengfeng segített leküzdeni büszkeségemet és magabiztosságomat. A csengfeng nélkül nem lehet fejlődni. Mao Ce-tung elvtárs segített leküzdenem büszkeségemet.

A bírálat – orvosság. Kezdetben nagyobb adagokat kell szedni, és a későbbiekben lehet fokozatosan csökkenteni. Ha csak keveset bíráltak volna, az nem sokat használt volna nekem. Mao Ce-tung elvtárs segített, hogy engedjek a büszkeségemből. Befogadva Mao Ce-tung elvtárs eszméit, nagyon sok mindent átéltem és átgondoltam.

Gondolkoztam a korábbi munkámon. Ha rosszul dolgoztam is, de azért érdemeim is vannak. Miért nem beszélnek azokról? ... Ez szintén kispolgári csökevény. Korábban igen felelős munkát végeztem. Tekintélyem nagy volt. És most be kell látnom, hogy

mindez álarc volt, és ezt letépték rólam! Fájdalmas volt, de elengedhetetlen! Semmit sem sajnálok. Megértettem, hogy nézeteim megalapozatlanok. Hibáimért megvetést érdemlek!

Korábbi tekintélyemet kispolgári alapállásom határozta meg. Ez hazug tekintély volt... Most proletár vagyok... Fejlődésnek indult és meggyökeresedett bennem a proletárszellem. Ezt csak a csengfengnek köszönhetem.

Korábban azt gondoltam, hogy csupán Marx és Engels műveit kell tanulmányozni, Mao Ce-tung elvtárs cikkeit elég egyszer-kétszer átfutni. Most megértettem, hogy Mao Ce-tung elvtárs munkásságát tanulmányozni kell.

Mit jelent Mao Ce-tung elvtárs műveinek őszinte tanulmányozása? Azt jelenti, hogy feladjuk az önteltséget és a büszkeséget. Meg kell tanulni elfogadni a kritikát. Saját tapasztalatomból kiindulva kijelenthetem: a büszkeség gátolja pártunk fejlődését! Tanúsíthatom, hogy a büszkeség gátolja a kritika megértését, elszigetel a tömegektől. Ahhoz vezet, hogy az ember semmit sem lát, semmit sem hall. A büszeség – út a romlás felé. Azoknak, akiknek érdemeik vannak, nem szabad pöffeszkedniük.

Ha Mao Ce-tung elvtárs elbizakodottá válna, az is rossz lenne. De ő mindig szerény. Mindig igyekszik a tömegektől tanulni. Ő halad elöl! Mindig is vezér lesz, mivel a tömegekkel tart! Tömegek nélkül nincs vezér! Az általánosan elismert vezér nem engedhet a büszkeség csábításának, és nem is enged...

Minderre a csengfeng vezetett rá.

E lecke során elhatároltam magam az önhittségtől. Átvettem Mao Ce-tung elvtárs munkastílusát és eszméit... És itt nyíltan kijelentem, hogy Mao Ce-tung elvtársnak teljesen igaza van. Mostantól kezdve a tanítványa leszek. Elhamarkodott dolog volna azonban azt feltételezni, hogy már holnaptól az ő tanítását fogom valóra váltani. A csengfeng kezdetén azt gondoltam, hogy Mao Ce-tung elvtárs eszméit könnyű elsajátítani. A gyakorlatban minden másként alakult. Lépésről lépésre nagy állhatatossággal sajátítom el Mao Ce-tung elvtárs ideológiáját. Korábban egyszerűen csak sokat fecsegtem azokról a dolgokról, melyeket kevéssé értettem. Káros dolog csak megírni egy cikket és azt gondolni, hogy már minden rendben van. Nem, így semmivel sem kerülünk közelebb az igazsághoz. Mao Ce-tung elvtársnak

mélységesen igaza van, amikor azt mondja, hogy idegen eszméket ismételgetni és azt mondani, hogy megértettük őket, helytelen dolog!... Ezt saját tapasztalatomból állíthatom. Ha kimondtál valamit, ellenőrizd is! Ha kimondtad, hajtsd is végre! Ha nem így cselekszel, antimaocetungista vagy! Itt sok minden elhangzott, de mindezt meg is kell valósítani. Nem leszek többé könnyelmű a munkában, mert akkor nem lehetek Mao Ce-tung elvtárs tanítványa. És akkor bárki kétségbe vonhatja azt, hogy marxista vagyok.

A múltban a marxista műveket olvasva becsaptunk másokat. A jövőben nagyon gondosan fogom kezelni Mao Ce-tung elvtárs tanításait. Mao Ce-tung elvtárs munkastílusa és eszméi nagyon mélyek, de egyben közérthetőek is...

(A továbbiakban Lo Fu arról beszélt, hogy néhány katonai vezető nem értett egyet Mao Ce-tunggal. Ezek hibáztak. És „mindenképpen hibázniuk kellett, hiszen hiányzott belőlük Mao Ce-tung elvtárs géniusza".)

A forradalom nem könnyű dolog. A helyes vonalat Mao Ce-tung elvtárs mutatta meg, még a cunji konferencián. És csak tíz év múltán, most vált szilárddá ez az út a megfelelő határozatok segítségével..."

Lo Fu után másodikként Kang Seng szólalt fel.

Kang a következő két kérdésről beszélt:

1. A parasztkérdés (mint központi kérdés a jelenlegi körülmények között).

2. Speciális kérdések:

a) A japánok katonai felderítő tevékenysége a Kínai Kommunista Párt bázisai ellen;

b) a kuomintangista felderítés;

c) a kuomintangisták és a japánok együttműködése a kémek kiképzésében;

d) az Egyesült Államok és a Kuomintang különleges szolgálatának együttműködése.

*

A kongresszuson én vagyok az egyetlen szovjet megfigyelő. Márpedig a KKP mostani kongresszusa különös fontosságú! Már az első napon világosan kitűnt, hogy Mao Ce-tung osztatlan hatalmát hivatott szentesíteni.

Május 3.

A kongresszuson felszólalt Po Ku.

Utána Peng Csen tartotta meg referátumát. A városokban végzett munkáról szólt és arról, hogy a falvakból át kell helyezni a munka súlypontját a városokba.

*

Most nincs idő Lo Fu felszólalásának részletes elemzésére. De az első futólagos következtetéseket le kell vonni:

1. A csengfeng Lo Fu tudatát a „realitás marxizmusa" szellemében transzformálta. („Korábbi tekintélyemet kispolgári alapállásom határozta meg... Ezt csak a csengfengnek köszönhetem... Áttanulmányoztam Mao Ce-tung elvtárs munkastílusát és eszméit").

2. A beszéd világosan körvonalazta a párton belüli harcot. Ebben minden benne van: a Li Li-szan-féle csoport és a Mao Ce-tung futieni opportunizmusa elleni harc, az internacionalisták időszakos sikerei s Mao Ce-tung céltudatos törekvése, hogy a „realitás marxizmusa" jegyében a pártban elnyomja a „dogmatizmust" („helytelenül folytattuk a harcot az úgynevezett ellenforradalom ellen" stb.).

3. Szégyenletes módon elítélte a Szovjetuniónak az internacionalista káderek nevelésében betöltött szerepét; ebben Mao Ce-tung nézetei tükröződnek. Nyilvánvaló az a törekvés, hogy érdemeket szerezzen Mao Ce-tung előtt a szovjet képzési rendszer ócsárlásával, azzal, hogy tagadja az SZK(b)P tapasztalatainak értékét („... dogmákat sajátítottam el" stb.).

4. Mao Ce-tung „marxizmusát" a Kínában alkalmazható egyetlen forradalmi-filozófiai rendszernek kiáltja ki. A marxizmust azonosítja Mao Ce-tung nézeteivel („... akkor nem lehe-

tek Mao Ce-tung elvtárs tanítványa. És akkor bárki kétségbe vonhatja azt, hogy marxista vagyok. A múltban a marxista műveket olvasva becsaptunk másokat. A jövőben nagyon gondosan fogom kezelni Mao Ce-tung elvtárs tanításait . . .").

5. Igazolja Mao Ce-tung valamennyi megtorló akcióját (Futientől a csengfengig)! Többet már nemigen várhatott el Mao Ce-tung a KKP KB főtitkárától, a hajdani kiemelkedő internacionalistától, Vang Ming harcostársától.

6. De a legmegdöbbentőbb Lo Funak az a javaslata, hogy állandósítsák a pártban a csengfenget Mao Ce-tung eszméinek diadala érdekében („. . . azt gondoltam, hogy Mao Ce-tung elvtárs eszméit könnyű elsajátítani. A gyakorlatban minden másként alakult. Lépésről lépésre nagy állhatatossággal sajátítottam el Mao Ce-tung elvtárs ideológiáját . . .").

7. Lo Fu csapást mér saját elvtársaira. Alattomos, igazságtalan csapást! Nemcsak elítéli Vang Minget és volt elvtársait, hanem még a pártot is rájuk uszítja. („Az olyanok, mint én, azonos véleményt alkottak a vezetőkről és a kínai forradalom kérdéseiről. Így alakult ki a szektásság . . . Megpróbálják majd megosztani pártunkat és elérni azt, ami nem sikerült a kuomintangista különleges szolgálatnak. Azt bizonyító dokumentumok vannak, hogy pártunkban léteznek Mao-ellenes irányzatok.") Lo Fu Vang Ming és Vang Csia-hsziang levelére gondol, melyet a KKP VII. kongresszusához címeztek.

8. Mao Ce-tung javára meghamisítja a párt történetét.

9. Jóváhagyja a pártbeli kapcsolatoknak az elmúlt évek folyamán kialakult új jellegét. Ez a Mao Ce-tung és hívei előtti hízelgés és megalázkodás szelleme. Felhívás az emberi méltóság feladására Mao Ce-tung „örök igazsága" nevében. Lo Fu egészen odáig megy, hogy Mao Ce-tungot „géniusznak" tekinti, akihez nincs hasonló a kínai forradalom történetében.

10. A marxizmust olyan tannak tünteti fel, amely „Mao Ce-tung elvtárs eszméi nélkül" meddő a kínai forradalom számára. (Mit jelent „Mao Ce-tung elvtárs műveinek őszinte tanulmányozása?" . . .)

11. Hamisítást követ el. A KKP „proletár szelleme" mögött tipikus kispolgári ideológia és a személyi méltóság elvesztése rejlik. A küldöttek között gyakorlatilag nincs is olyan, aki a

munkásosztállyal van kapcsolatban. Éppen ezért ostobaság az az állítás, hogy „fejlődésnek indult és meggyökeresedett bennem a proletár szellem"! Mao Ce-tung, nem pedig a marxizmus eszméi fejlődnek és gyökeresednek meg benne.

12. A csengfeng következménye az ember szellemi hanyatlása („lelki tisztogatás"), a személyiség elszegényedése.

*

Liu Sao-csi és Csou En-laj között állandó néma vetélkedés folyik. Ennek során egyikük sem válogat túlságosan az eszközökben. Kegyetlen harc ez a hatalomért, Mao Ce-tung hallgatólagos jóváhagyása mellett. Ha Csou és Liu valamiben egyeznek, akkor ez a Kang Seng iránti ellenszenv.

*

Jóságos, testes Ho Lung! A természettől adott jóság együtt él ebben az emberben a legendás bátorsággal! Aki együtt volt vele a harcokban, tanúsítja, hogy egyszerűen nem ismeri a félelmet.

Még nem látod Ho Lungot, de már hallod dörgő hangját és nevetését. Az éjszakai kártyacsatákban is fáradhatatlan, szeret inni, vigadni, és kifogyhatatlan a tréfákból. Haragja féktelen, de hamar elpárolog. A katonák közt egy jó elbeszélőt kész parancsnokká vagy összekötőjévé kinevezni.

Szenvedélyes pókerező, itt is bármely pillanatban kész a harcra. Csapatait szigorú fegyelemben tartja. A 8. Hadsereg egyik legnépszerűbb főparancsnoka.

Május 4.

A külföldi rádiótársaságok közlései szerint Berlin május 2-án este elesett.

Olaszországban a német csapatok május 3-án kapituláltak.

San Franciscóban folytatódik a nemzetközi konferencia. Célja az Egyesült Nemzetek Szervezetének létrehozása és a Nemzet-

közi Katonai Törvényszék összetételének jóváhagyása a fasiszta háborús főbűnösök megbüntetésére.

A világ összes rádióadója megerősíti a Hitler haláláról szóló híreket.

Sok rádióállomás az auschwitzi haláltábor szörnyűségeiről számol be.

A jugoszlávok elfoglalták Triesztet. Nyugaton a háború utolsó napjait éli...

*

Ma a kongresszuson elsőként Nie Zsung-csen szólalt fel.

1919-től 1921-ig Franciaországban és Belgiumban tanult. Moszkvában a katonai akadémián rövid tanfolyamot végzett. Jelenleg a Sanhszi–Hopej–Csahar határterületen állomásozó csapatok főparancsnoka. Ez a KKP legerősebb bázisa.

Nie Zsung-csen felszólalásának rövid jegyzete:

„Három kérdésről fogok beszélni: a japánellenes harc eredményeiről; a saját hibáimról; a háború néhány tanulságáról.

Katonai körzetemben alapjában véve helyes irányvonalat követtünk. Magunkévá tettük Mao Ce-tung elvtársnak a háború jellegéről vallott nézeteit. Ennek köszönhetően növekedtünk, megszilárdítottuk a bázisokat. Ellenkező esetben veszteségeink lettek volna.

Az 1938. évi decemberi plénum után, ha rövid időre is, de eluralkodott a kapituláns hangulat. Részben végrehajtottam a decemberi plénum határozatait, jóllehet éreztem, hogy ez nem egészen helyes. Elmondtam véleményemet, de a dolgok természetét nem értettem. Miután két évig itt éltem, mindent megértettem!

A katonai kérdésben az első helyes következtetéseket Cunjiban vontuk le, de még abban az időben sem értettem meg mindent.

A manőverező háború taktikáját a decemberi plénumon fogadtuk el – ez hiba volt. Nem szabad elszakítanunk egymástól a politikai és a katonai kérdéseket. Például a »száz ezred offenzívája« stratégiai hiba volt! Száz ezred segítségével nem lehet megváltoztatni a politikai helyzetet. A »száz ezred offenzívá-

ját« azért hajtottuk végre, hogy megelőzzük a lehetséges japán agressziót még egy másik állammal szemben (Nie Zsung-csen itt a Szovjetunióra gondol). Ebben a hadműveletben nagy veszteségeket szenvedtünk. És magunkra vontuk... a japánok viszonthadműveleteit. A »száz ezred offenzívája« nem tudott érezhető veszteségeket okozni az ellenfélnek, de a mi veszteségeink nagyok voltak. Így a katonai kérdésben a helyes irányvonal: Mao Ce-tung elvtárs irányvonala.

Miért követtük el ezeket a hibákat?

Helytelen elméletet vittünk be Mao Ce-tung elvtárs helyes irányvonalába. A múltban nem ismertem föl Csang Kaj-sek reakciós mivoltát. Csang Kaj-sek néha helytelen, néha pedig helyes magatartást tanúsított irányunkban. Volt olyan vélemény, hogy az egységfront keretében együtt lehet működni a Kuomintanggal. Mindebben nehéz volt eligazodni. És csak Mao Ce-tung elvtárs irányvonalát tanulmányozva ismertem föl Csang Kaj-sek igazi arculatát!

Véleményem a következő: minél közelebb van a japánokon aratott győzelem, annál jobban növekszik a polgárháború veszélye. Ezt figyelembe kell venni.

Úgy gondolom, a parasztok mindenképp földet fognak követelni...

A partizánháborúról áttérünk a manőverező háborúra... Ha a katonai követelményeknek megfelelően nagy ütközetekbe bocsátkozunk, minden erőt összpontosítani kell... Ehhez fegyverre, káderekre, bizonyos átszervezésre, a taktika tanulmányozására stb. van szükség.

Be kell hatolnunk a nagyvárosokba!

A múltban a nagyvárosokban saját szervezeteink voltak. Számíthattunk a fegyveres fölkelésre. Most gyengék vagyunk a városban, és korai lenne fegyveres fölkelésre gondolni... Az illegális hadsereg megszervezése a legelső dolog... A legfontosabb – az illegális egységek!

Gondolkoznunk kell a magántőkével kapcsolatos politikánkról. Ezek nemcsak szavak, ennek politikává kell válnia. A kapitalisták képviselői már eljöttek hozzánk. Viszontlépéseket kell tennünk. Eljöttek hozzánk, hát miért ne tudnánk mi is elmenni hozzájuk?

Biztos vagyok benne, hogy szétverjük a japánokat, és nem engedjük Észak-Kínába a Kuomintangot."

*

Nie Zsung-csen után Jang Sang-kun szólalt fel.

Jang Sang-kun a múltban Vang Ming közeli harcostársa volt. A moszkvai Szun Jat-szen Egyetem elvégzése után visszatért Kínába. Jelentős politikai pozíciókat töltött be a hadseregben. Egy ideig a kínai Vörös Hadsereg politikai főcsoportfőnöke volt. Jelenleg az észak-kínai pártbizottság titkára.

Jang Sang-kun felszólalásának rövid tartalma:

„Mao Ce-tung elvtárs irányvonalának helyességéről és néhány egyéb kérdésről fogok szólni, továbbá saját hibáimról és arról, hogyan követtem el őket.

Moszkvába utazásom előtt gyakorlatilag mindössze egy évet töltöttem a pártban . . .

Mit tanultam Moszkvában? Dogmákat, szubjektivista igazságot („szubjektivizmus"), szektásságot.

Mindez a következő bebiflázott igazságokon alapult:

1. A kínai forradalom demokratikus forradalom. A demokratikus forradalomnak szocialista forradalomba való átnövését én komolyan gondoltam!

2. A kínai forradalom mozgatóerői a proletárok és a parasztok.

3. A parasztság elmaradottsága. A parasztság önmagában semmit sem tud tenni.

4. A reakciós tábor egységes egész. Így én nem fedeztem föl a benne meglevő ellentéteket.

5. A közbülső elemeket ott nem a felhasználhatóságuk szempontjából vizsgálják. Nem kisebb veszélyt láttak és látnak bennük, mint a Kuomintangban. Moszkvában az összes imperialistát egy kalap alá veszik.

6. A forradalmi szervezeteknek harcot kell folytatniuk.

7. Akkor voltam Moszkvában, amikor a trockisták elleni harc folyt. Véleményem szerint alaptalanul vádoltak trockizmussal és a trockistákkal fenntartott kapcsolatokkal egy sor kínai elv-

társat – a Komintern és más nemzetközi forradalmi szervezetek munkatársait.

8. A kínai trockisták elleni harcban én is részt vettem. Sokukat megrágalmaztam! El kell ismernem, hogy Po Ku és Lo Fu elvtársak senkit sem rágalmaztak meg.

Mindezeket a bebiflázott igazságokat próbáltam Sanghajban megvalósítani. Ily módon, elvtársak, szükségképp baloldali opportunistává váltam ...

A szakszervezetekben dolgoztam. De még korábban a Szakszervezeti Internacionálénál. Ahol tanultam és dolgoztam, az Európában elfogadott dogmatikus módszereket sajátítottam el.

Ismételten visszatérek a kínai kommunisták helyes pártnevelésének a kérdésére.

(Itt Jang ócsárolni kezdte a Szovjetunió pártoktatási módszereit, kétségbe vonta a marxista tantárgyak elveit, vagyis mindazt, amit oly lelkiismeretesen felsorolt felszólalásának kezdetén, csak még részletesebb „elemzéssel" és önkorbácsolással.)

Korábban mindnyájan az SZK(b)P tapasztalataira akartunk támaszkodni. Moszkva nevelt, és csakis Moszkva. Ott nem is törekedtek a kínai forradalom sajátosságainak felismerésére, és az egész »európai marxizmust« mechanikusan áttették a kínai valóságra. Ez hiba! Nálunk ez nem lehetséges!

A hosszú menetelés közepe táján elkezdtem »jobbra« hajolni ...

(Jang további kijelentéseit úgy lehet értelmezni, hogy a nehézségekkel és veszélyekkel szembekerülve gyáván viselkedett, „pesszimizmusba esett", s ez aktivitására is kihatott.)

A kispolgár legrosszabb fajtájának tipikus képviselőjévé váltam ...

(És Jang ismét arra tért ki, hogy ezt Moszkvában oltották belé, s felsorolta azokat, akik ott őt arra tanították, hogy meghátráljon a nehézségek előtt.)

A ... konferenciáról (Vlagyimirov kéziratában a konferencia neve olvashatatlan – *A szerk.*):

1. Kapcsolatok a Kuomintanggal. Korábban minden az egységfrontnak volt alárendelve. Ez kapituláns hangulatot szült. A kapitulánsok úgy vélték, hogy a fő dolog az egység, és tagadták a Csang Kaj-sek elleni harcot.

2. A japán agresszió elleni össznépi harc irányvonalát gyakorlatilag elutasították. Nem oldódtak meg az égető kérdések: a demokrácia a nép számára, az egység, a népjólét... A fő dolog a Kuomintanggal való jó kapcsolat volt.

3. Mindennek következtében megkötöttük a kezünket, és nem fejlesztettük erőinket.

4. Néhányan a partizántaktika ellen léptek föl. Ennek folytán hosszú ideig nem tudtuk fejleszteni erőinket.

A... konferencia után Észak-Kína pártszervezete nagy veszteségeket szenvedett...

Elítéltem a »száz ezred offenzíváját«. Ez hiba volt..."

*

Jang Sang-kun után Csen Jün szólalt fel.

Csen Jün 1934 óta tagja a KKP KB Politikai Bizottságának. Többször járt a Szovjetunióban. Most a KKP KB szervezési osztályát vezeti.

A Csen Jün felszólalásáról készített rövid feljegyzés:

„Három kérdésről fogok beszélni:

1. Számot adok hibáimról, és azokról a hibákról, amelyeket mint a Központi Bizottság tagja követtem el. 2. Hogyan kell kijavítani az elkövetett hibákat? 3. A falvakban elért vívmányaink megőrzéséről (a KKP mostani falusi bázisaira gondol).

1930-ban a III. plénumon a Kínai Kommunista Párt Központi Bizottságának póttagjává választottak. A IV. plénumon beválasztottak a Központi Bizottság tagjai közé.

Egész munkásságom idején nem követhettem el olyan hibákat, amelyeket dogmatikusoknak lehetne nevezni. Ezek nem lehettek dogmatikusok, hiszen nem tudok oroszul. Empirikus vagyok. De a gyakorlatban mind dogmatikus, mind empirikus hibákat elkövettem.

A munkásmozgalomban követett irányvonalam: a munkások nem azért vannak az üzemekben, hogy létfenntartásuk végett bérhez jussanak. Az üzemek proletariátusa arra való, hogy sztrájkoljon, sztrájkoljon a végletekig.

Mindenkinek az volt a véleménye, hogy a forradalmi mun-

kát csak a városokban kell folytatni, azaz a forradalom a város nélkül lehetetlen. Ez ellen csupán ketten léptünk fel: én és Kang Seng elvtárs!

Két tévedésem volt. Az egyik politikai elmaradottságomból ered. Íme a tények . . ."

A továbbiakban Csen Jün bírálta a pártban meglevő hibákat: a kérkedést, az elbizakodottságot, amely a párt minden láncszemére jellemző. Majd a falvakban elért eredmények megőrzésének szükségességéről beszélt. Befejezésül arra szólított fel mindenkit, hogy komolyan gondolják át mindazt, amivel a városok kézre kerítése után szembekerülhetnek (a gazdaság irányítása stb.).

*

Ezen a napon negyedikként, utoljára, Li Cse-csung szólalt fel.

Li Cse-csung a tájékoztatási szolgálat vezetője. Jelentést tett a rádiószolgálat munkájáról, hangsúlyozta szerepét, főként jövőbeni szerepét. Jelenleg kb. 1400 munkatársa van.

Május 5.

A világ leghosszabb határvonala Kína és a Szovjetunió között húzódik. Ezt egy amerikai lap hangsúlyozta. És levonta a következtetést: a Jenan és Csungking közötti vitában ez a határ Japán veresége után nagyon veszélyes feszültségi góccá válhat . . .

Csungkingban megnyílt a Kuomintang VI. kongresszusa. A Kuomintang V. kongresszusa tíz évvel ezelőtt, 1935 novemberében ülésezett.

*

Lo Fu, Nie Zsung-csen, Jang Sang-kun és Csen Jün felszólalásai bizonyos következtetések levonását teszik lehetővé.

A KKP KB elnöke maximálisan kihasználta azt a tényt, hogy a Komintern feloszlatta önmagát. Ez a döntés, amely a mar-

xista–leninista pártok forradalmi érettségét vette alapul, gyakorlatilag szabad kezet adott a KKP-ban a nacionalista elemeknek. Attól a pillanattól kezdve, hogy a Komintern feloszlatta önmagát, az internacionalisták minden önállóságát elfojtották.

A második világháborús helyzet és a Komintern VB szükségszerű döntése lényegesen megnövelte Mao Ce-tung esélyeit abban a harcban, amelyet a saját politikai irányvonalának érvényesítéséért folytatott. A Komintern határozatát Mao Ce-tung úgy fogta fel, mint lehetőséget arra, hogy büntetlenül bármiféle politikai döntést hozzon személyes hatalmának megszilárdítására. Ez szembetűnően megnyilvánult a csengfeng féktelen intézkedéseiben, a KKP vezetőinek méltatlan viselkedésében az amerikaiakkal folytatott tárgyalások idején, és most is, a kongresszusi felszólalásokban ...

A második világháború, minden terhével és megpróbáltatásával együtt, személyesen Mao Ce-tungra nézve valóságos jótétemény volt. Létrejöttek a feltételek a KKP gyors ideológiai átalakítására, amit Kína nemzeti felszabadításának jelszavával palástoltak. Megérett és kikristályosodott a „realitás marxizmusa". Kivétel nélkül minden kongresszusi felszólalás ezeket a következtetéseimet igazolja.

Másrészt a Komintern feloszlatásáról szóló döntés egy csapásra lemeztelenítette Mao Ce-tung irányvonalának lényegét. A szektásság és a széthúzás leplezett politikája szabad utat kapott, és gyors ütemben kezdte átalakítani a pártot.

A szovjet vezetés álláspontjára ható lényeges tényező: a Kínában kibontakozó hatalmas népi felszabadító mozgalom. A kínai nép harca nem maradhat a Szovjetunió támogatása nélkül. Ezt tudja Mao Ce-tung, és erre spekulál. A mostani kongresszus teljesen meggyőzött Mao Ce-tung cinikus, számító magatartásáról. A bajban, a konfliktusokban, a politikai válságokban politikai céljai szabadabb utat nyernek. Utat a hatalomhoz!

Bölcsen mondták a régi görögök, hogy az ember a mércéje minden dolognak. Ebben az értelemben Mao hallatlan pontossággal építi fel a maga világát (politikával, trükkökkel, hazugsággal). Sivár világot, amelyben semmi sincs a nacionalizmuson és elmaradhatatlan velejáróján, az erőszakon kívül.

*

Nie Zsung-csen felszólalásáról.

Ehhez tudni kell, hogy a japánok Hanku, Hengjang és Vucsang elfoglalását célzó hadműveletei 1938 májusában bontakoztak ki. A harcok elhúzódtak, és sok véráldozatot követeltek. Akkor a japánok megváltoztatták tervüket, és rátörtek Kantonra. Október 22-én elfoglalták Kantont.

A müncheni egyezmény a japán hadvezetésben azt a reményt ébresztette, hogy ugyanezt el tudja érni a Távol-Keleten, azaz meg tudja szerezni a nagyhatalmak beleegyezését abba, hogy Tokió érdekeinek megfelelően felosszák Kínát. A japán fasizmus arra számított, hogy a Chamberlainek és Daladier-ék Keleten rá tudják bírni a kínai kormányt a kapitulációra. Tokió a világ tőkéshatalmainak szovjetellenességére számított, arra, hogy mindenre készek, csak hogy Németországot és Japánt a Szovjetunió ellen fordítsák.

Ámde Kínában a harcok tovább folytatódtak.

Október végén a japánok betörtek Hankuba. Csang Kaj-sek kormánya kénytelen volt elhagyni a várost. Hamarosan Csungking lett a Kínai Köztársaság ideiglenes fővárosa.

1938 novemberében Kína Nemzeti Politikai Tanácsának 2. ülésszaka általános népi mozgósításra szólított fel. A „keleti München" terve egyértelműen megbukott. Kína népe nem hajtotta fejét a japánok rabigájába. A kínai kormány a Kuomintang jobboldali elemeinek kísérletei ellenére kénytelen volt számolni ezzel.

A japán hadseregnek a Kanton és más városok elfoglalásáért vívott harcokban szenvedett súlyos veszteségei fékezték a támadást, de nem ez volt a fő ok. Kína leggazdagabb körzetének birtokában Japán hozzákezdett a Szovjetunió elleni háború előkészületeihez. Japánt nagyon csábította a szovjet Távol-Kelet és Szibéria („Szibirkuo"). Néhány kapitalista hatalom Japánnal kapcsolatosan ugyanazt a békéltető politikát folytatta, mint a fasiszta Németországgal kapcsolatosan. Nagyon megfelelt nekik az a terv, hogy a Szovjetuniót nyugatról és keletről egyidejűleg zúzzák szét. Nyugaton a müncheni egyezmény szabad kezet adott Hitlernek. Chamberlain és a többi reakciós politikus nem kételkedett abban, hogy Hitler most már Kelet felé fordul.

Japán a maga részéről korlátozni kezdte Kína elleni hadmű-

veleteit, s ezzel erőket szabadított fel a Szovjetunió elleni támadásra...

S mit mondott Nie Zsung-csen? A kongresszus szószékéről kijelentette, hogy hiba „összekötni a politikai és a katonai kérdéseket". Nem kellett volna hadműveleteket folytatni 1938 után, amikor Japán nagymértékben csökkentette harci tevékenységét Kínában. Pontosan ezután következtek a japán militaristák ismert provokációi a Haszan-tó és Halhin-Gol körzetében.

Nie Zsung-csen kijelentette, hogy ez „München érdekében", azaz bizonyos más államok érdekében történt, „nekünk pedig meg kellett szüntetnünk a harcot a japánok ellen, és partizánháborúvá kellett átalakítanunk", amire Mao elnök már akkor törekedett. (Azaz fölöslegesek voltak a 8. és a 4. Hadsereg hadműveletei, majd később a „száz ezred offenzívája" is. Keveredjék ki belőle a Szovjetunió, ahogy éppen akar – ez volt szavainak értelme. Ezt a Szovjetunió történetének legsúlyosabb időszakáról, a Nagy Honvédő Háború előestéjéről mondták!)

Másfelől Nie Zsung-csen azon sajnálkozott, hogy „akkor nem hallgattunk Mao elnökre". Hagynunk kellett volna, hadd verekedjék Csang Kaj-sek a japánokkal. Nekünk – Mao Ce-tung elnök elméletének megfelelően – a bázisainkon kellett volna meghúzódnunk, és várni arra, hogy a fő politikai erők elvérezzenek a harcban. (Ne feledjük, hogy az 1938. és 1939. évekről van szó, amikor Japán a szovjet határon a Haszan-tónál és Halhin-Golnál tapogatózott!)

A „száz ezred offenzíváját" Észak-Kínában a 8. Hadsereg erői hajtották végre. Csang Kaj-sek vezérkarának értesítése nélkül kezdték el, annak ellenére, hogy szerződés jött létre a japánok elleni közös hadműveletekről és a kínai Vörös Hadsereg egységeinek a központi kormány csapataihoz való csatlakozásáról. A „száz ezred offenzívája" 1940. augusztus 20-án kezdődött, és ugyanez év december 5-éig tartott. A 8. Hadsereg és a partizánegységek az északi Hopej, Sanhszi és Santung tartományokban támadták a japánokat. A japánok a támadást visszaverték, s a KKP nagy ember- és területveszteségeket szenvedett.

Mao Ce-tung hivatalos verziója: a „száz ezred offenzíváját" a „második München" meghiúsítása (a Kuomintang-féle jobbszárny kapituláns elemeinek elszigetelése) és a készülő új japán

támadás meghiúsítása végett folytatták le. A „száz ezred offenzívájának" kezdeményezője Mao Ce-tung volt, aki tájékoztatta a Kominternt a hadművelet tervéről.

Most – Nie Zsung-csen kongresszusi felszólalása és a Mao Ce-tunggal való sokéves ismeretség alapján, valamint egy sor egyéb tényből kiindulva – arra a szilárd meggyőződésre jutottam, hogy Mao Ce-tung elképzelése szerint az offenzívának kettős célja volt:

1. A KKP bázisainak szélesítése és új bázisok létrehozása, ami feltétlenül kihatott volna a kommunista párt és a Kuomintang szövetségére. Így aztán a hadműveletek előkészületeit gondosan eltitkolták a központi kormány katonai parancsnoksága előtt. Még a hadművelet szerencsés kimenetele is, ha nem egyeztetik Csungkinggal, elkerülhetetlenül a nemzeti egységfront széthullásával járt volna, mivel benne voltak a polgárháború elemei, igaz, más formában.

2. A japánellenes egységfronttal kapcsolatos Komintern politika lejáratása, tehát Vang Ming és a többi internacionalista pozícióinak aláaknázása.

A hadműveletet elhamarkodottan készítették elő, a szükséges tervezés, az erők és eszközök számbavétele nélkül. Gyakorlatilag a harc az első naptól kezdve bukásra volt ítélve. Most, hogy már tudom, milyen jelentőséget tulajdonított a KKP KB elnöke a Kominternnel és a „moszkvai ellenzékkel" folytatott harcnak, szinte egyáltalán nem kételkedem abban, hogy ez Mao Ce-tung provokációja volt, hogy szembefordulhasson a nemzeti egységfronttal és a manőverező háború taktikájával, azaz kitérjen a hódítókkal való hathatós szembeszállás elől. Tegnap ezt majdnem szó szerint elismerte a KKP egyik legjelentősebb katonai vezetője (Nie Zsung-csen célzásai: Nem szabad összekeverni a politikai és a taktikai feladatokat... Válasz Münchenre). A 8. Hadseregnek a „száz ezred offenzívájában" elszenvedett veresége lehetőséget adott Mao Ce-tungnak arra, hogy a manőverező háború taktikájáról áttérjen a partizánháborúra. Most már megvoltak a szükséges bizonyítékai...

Ezt a politikai és katonai célt Mao Ce-tung a japán hódítók ellen hősiesen harcoló 8. Hadsereg csapatainak veresége árán érte el. De a kínai kommunisták, parancsnokok és harcosok hő-

siessége mit sem számított neki. Ilyenformán a kínai népnek és a KKP-nak a haza függetlenségéért és szabadságáért vívott harcát is megpróbálta a maga „forradalmi tervének" szolgálatába állítani.

Nie Zsung-csen és más szónokok, elítélve az akkori évek manőverező taktikáját, a Japán elleni harc partizántaktikáját igazolják. De nyíltságukban megfeledkeznek arról, hogy a hadművelet értelmi szerzője maga Mao Ce-tung volt. Akkor Mao Ce-tung a hadművelet kudarcáért a Kominternre, a „moszkvai ellenzékre" és a 8. Hadsereg főparancsnokaira hárította a felelősséget.

A kongresszusi felszólalások „Mao elnök" akaratán kívül és híveinek meggondolatlanságából először tárták fel teljes egészében Mao Ce-tung szerepét a „száz ezred offenzívájának" meghiúsításában. Ez a csata a hatalomért vívott személyes harcának egy szakasza volt.

Nie Zsung-csen felszólalása megmutatta, hogy mennyire spekulatív Mao Ce-tung érvelése, amikor a hadsereg technikai elmaradottságát, a fegyverzet hiányát jelöli meg mint a partizántaktika legfőbb okát. Mao Ce-tung a hadsereget egyáltalán nem a hiányos fegyverzet és a japánok túlereje miatt állította át passzív védekezésre. Neki megvolt a saját terve Kína megosztására, meggyengítésére a japán támadás révén, saját erőinek megőrzésére, hogy azután harcba kezdhessen a hatalomért.

Mindezen évek során azt az elvet tartotta szem előtt, hogy az nyer, aki tud várni. A várakozás ára lényegtelen.

Május 6.

Jang Sang-kun felszólalásáról:

1. Elismerte a csengfeng jogosságát. Úgy megalázkodott, hogy szinte kínos volt a szónoki emelvényre nézni.

2. Hangsúlyozta, hogy a kádereket Mao Ce-tung ideológiájának szellemében kell nevelni, kijelentette, hogy sem a marxizmusnak, sem az SZK(b)P tapasztalatainak nincs gyakorlati értékük a kínai káderek nevelésében.

3. Jang Sang-kun szerint a Szun Jat-szen Egyetemen lebe-

csülték a parasztság forradalmi szerepét. Ott állítólag csak ezt tanították: az elmaradott parasztság egyedül semmit sem tud tenni. Ebben a megállapításban Mao Ce-tung nézetei tükröződnek a parasztságnak a kínai forradalomban játszott különleges szerepéről, gyakorlatilag a proletariátus vezető szerepének tagadása és a paraszti ideológia szentesítése a pártban.

4. Jang Sang-kun a hibásan bebiflázott igazságok közé sorolja a moszkvai oktatásnak azt az állítólagos „posztulátumát", hogy „a reakcóis tábor egységes egész".

Ezzel szemben közismerten pontosan Lenin fejlesztette tovább azt a tételt, hogy a forradalom folyamat, amelyben figyelembe kell venni az összes közreműködő erő ellentmondásait. Lenin vitte keresztül, hogy megkössék a rapallói szerződést, amely megszüntette a fiatal szovjetköztársaság gazdasági és diplomáciai blokádját. Lenin vezette be a szocialista forradalom eredményeinek megszilárdítása végett az új gazdasági politikát. A szovjet kormány annak idején megnemtámadási szerződést kötött Németországgal az angol és francia imperialisták érdekei ellenére, akik a hitleri hadsereget Keletnek akarták fordítani.

Jang hazugsága más célt is szolgál: Mao Ce-tung és az amerikaiak kapcsolatának igazolását. E kapcsolat mögött több volt, mint a szokásos szövetségi viszony.

5. Jang hangsúlyozta, hogy „a közbülső elemek értékesek a Kínai Kommunista Párt számára", s ezzel azt állítottta, hogy a pártban jogos a kispolgári elemek létezése. Ez az állítás ugyanannak a folyamatnak a másik oldalát mutatja: a párt tipikus parasztpárttá alakult át. Következtetéseimet megerősíti Peng Csennek, a mandátumvizsgáló bizottság elnökének beszámolója. A 752 küldöttből 401-en értelmiségiek, 324-en hivatásos katonák. Ezek az emberek túlnyomórészt a társadalom módosabb rétegeiből vagy a parasztság soraiból származnak. Elenyésző számban vannak a kongresszuson munkás- vagy olyan értelmiségi származású pártmunkások, akik szorosan összekapcsolták életüket a munkásosztállyal. Ezért Peng Csen mellőzte beszámolójában a kongresszusi küldöttek társadalmi osztályok szerinti megoszlásának elemzését. De enélkül is világos, hogy a küldöttek túlnyomó része paraszti, a néphez nem kapcsolódó értelmiségi származású vagy hivatásos katona. Ez ismét megerősít

abban a meggyőződésemben, hogy a párt parasztpárttá fajul. Erre a következtetésre vezetett szinte minden küldött felszólalása, függetlenül attól, hogy hányan hivatkoztak Marxra és Leninre.

6. Jang nyíltan kijelenti, hogy nincs és nem lehet Kínában marxizmus Mao Ce-tung nélkül.

7. Jang a kongresszus szónoki emelvényéről elismerte, hogy följelentette elvtársait. A saját bűneit Moszkvára hárítja. 1928-ban az SZK(b)P-ban harc folyt a pártszakadással fenyegető trockizmus ellen. Ezt Jang jól tudta. De meghamisítja az igazságot saját aljasságának és a csengfeng eszmei normáinak igazolása végett.

8. Egy dologban Jang nem tévedett: opportunistának nevezte magát. Csak az adott esetben nem játszik szerepet, hogy milyen opportunizmusról – „baloldaliról" vagy jobboldaliról van szó. A lényeg az, hogy a csengfeng teremtette „realitás marxizmusa" nevében elárulja a marxizmust.

Május 7.

Csen Jün beszédéről.

Csen Jün, a KKP KB Politikai Bizottságának tagja megpróbálta megindokolni annak az elvnek a jogosultságát, hogy a „falu elsőbbséget élvez a várossal szemben".

Az ő beszámolója – akárcsak másoké, akik azt bizonygatták, hogy szükséges és elkerülhetetlen a forradalmi munka kiterjesztése a városokra – egy másik folyamat objektív oldalát tükrözi. A városok meghódítása nélkül nem lehetséges a győzelem. Emellett azonban Mao Ce-tungnak a parasztság szerepéről szóló téziseit mindenképpen megőrzik, s az továbbra is a KKP programjának alapvető ideológiai pontja marad.

A dolog viszolygást keltő oldala az elkerülhetetlen dicshimnuszok „Mao elnök bölcsességéről" ...

Mao Ce-tung kötelező felmagasztalásának van egy jellegzetes mellékzöngéje. Jogot formálnak ezzel arra, hogy önkényesen magyarázzák a marxista filozófia egyes oldalait.

A kongresszuson a szónokoknak több mint a fele felszólalt már. Le lehet vonni az első következtetéseket.

Bizonyos értelemben a KKP KB elnökének „igaza van", amikor azt mondja, hogy Moszkvában „dogmatikusokat" nevelnek. Moszkva szilárdan áll a marxizmus pozícióján. Mao számára ez megnehezíti a KKP ideológiájának átalakítását, azt, hogy beleoltsa a „paraszti marxizmust", a „realitás marxizmusának" ezt a szellemi ikertestvérét.

A Komintern, az SZK(b)P álláspontja nem felel meg a „paraszti marxizmus" koncepciójának. Ingerültségét a megbélyegzésre szánt „dogmatikus", „empirikus", „szubjektivista", sőt „mensevik" szavak mögé rejti.

A kongresszuson nyilvánvalóvá válik a KKP-ban lezajló ideológiai folyamat iránya: az, hogy a pártot agrárpárttá akarják átalakítani, bele akarják szorítani a marxizmust az agrárpárt ideológiájába. A proletariátus mint olyan a kongresszuson egyáltalán nincs képviselve.

Mao Ce-tung fölismerte, hogy mi a legfőbb kérdés a legutóbbi évtized során végbemenő kínai folyamatokban. Az agrárválság, akárcsak annak idején Oroszországban, Kínában most fő kérdésként szerepel.

Csakhogy Oroszországban a lenini proletárpárt vezette a paraszti tömegeket, Kínában pedig az a kommunista párt, amely elvtelenül lesüllyed ezeknek a tömegeknek a tudati szintjére.

Az országban végbemenő forradalmi folyamatok fő kérdését fölismerve, Mao Ce-tung arra törekedett – és bizonyos fokig már el is érte –, hogy átalakítsa a pártot. Minden küldött felszólalása ezt bizonyítja.

De a KKP az Októberi Forradalom eszméinek bázisán jött létre, annak elveit, eszméit és módszerét tükrözte. Mao Ce-tung a KKP-nak ezzel a történelmi múltjával szállt harcba. És ezt a harcot a forradalom nevében és a marxizmusra hivatkozva folytatja, hogy le ne leplezze önmagát. Bizonyos szakaszban ez a lelepleződés azzal fenyegetett, hogy kizárják a KKP-ból, s ezért az álcázás is, a cselekedetek is körmönfontabbak voltak. A későbbiekben, amikor megszilárdította pozícióit, taktikai meggon-

dolásokból volt hasznos számára fenntartani a kapcsolatokat Moszkvával...

Mao Ce-tung találékony és ravasz. Látszólagos egyszerűsége mögött hatalmas céltudatosság rejtőzik; pontosan tudja, hogy mit akar, tehát ismeri ellenségeit és szövetségeseit.

A küldöttek felszólalásai fényt derítenek egy másik körülményre is. Mao Ce-tung „elméletének" különböző pontjait ilyen-olyan mértékben mindegyikük magáévá tette, s összeegyeztette a marxizmussal. Ezek a pontok meggyőződésük részévé váltak, mintegy morzsánként szétszórva mindegyikükben megtalálhatók. És csak Mao Ce-tungban egyesülnek maradéktalanul.

A szovjet nevelés hibáiról szóló fejtegetések egyáltalán nem felelnek meg a valóságnak. Véleményem szerint arról van szó, hogy a kínai elvtársaknak a Szun Jat-szen Egyetemen folytatott tanulmányai nem változtattak kispolgári lényegükön, eszméinket csak formálisan sajátították el. Valójában „eszmeileg éretlenek voltak". Eszmei szintjük nem felelt meg azoknak a követelményeknek, hogy később majd paraszti közegben dolgozzanak. És ez a közeg kezdte felfalni őket. Tudatukban a marxizmus kispolgári „paraszti marxizmussá" alakult át, amelynek mintaszerű képviselője Mao Ce-tung volt...

Május 9.

Berlin elővárosában aláírták a német fegyveres erők feltétel nélküli kapitulációjáról szóló okmányt!

Moszkvában Sztálin beszédet intézett a néphez... Mostantól kezdve május 9-ét a Győzelem Napjává nyilvánítják.

A Németországon aratott teljes győzelem tiszteletére május 9-én 22 órakor Moszkvában ezer ágyú harminc díszlövést ad le.

Az utolsó napokban a külföldi rádióadásokat megtöltötték a Németország kapitulációjáról szóló hírek. Andrej Jakovlevics hozzánk lovagolt rádiót hallgatni. Ott is aludt a rádiósszobában, és kora hajnalban sietett betegeihez.

Lám, eljött a győzelem. Nincs többé Hitler, nincs többé fasiz-

mus Németországban. Es bíznunk kell benne, hogy soha többé nem is lesz!

Egy kancsóba szeszt öntöttünk, ittunk a győzelemre, népünkre és mindazokra, akik a fasizmus ellen harcoltak. Összeölelkeztünk és énekeltünk...

Igen, hazám kitartott és szétverte a fasizmust! Hazánk földjén zajlottak le ennek a háborúnak a legnagyobb ütközetei...

A halál valószínűleg minden szovjet családban nyomot hagyott... Az elesettek emlékét megőrizzük szívünkben...

Május 10.

A kongresszuson felszólalt Lu Ting-ji.

Körülbelül velem egykorú lehet. Moszkvában elvégezte a Szun Jat-szen Egyetemet. A Komintern ifjúsági szekciójában dolgozott. Egyike a párt ifjúsági munkásainak. Jelenleg a KKP csapatok politikai főcsoportfőnökének helyettese.

Beszédének rövid vázlata:

„Két kérdésről szeretnék szólni: a párt egységéről; a párt irányvonaláról.

Az első kérdésről:

A VII. kongresszus az egység kongresszusa. Az V. kongreszszusig (1927) – és magán a kongresszuson – nem volt egység. Az V. kongresszuson nem lehetett határozatot elfogadni... beavatkozott a Komintern Végrehajtó Bizottsága.

Mao Ce-tung elvtárs irányvonalát kétszer – az V. kongreszszusig és magán a kongresszuson is – visszautasították. A hibás döntések veszteségeket okoztak.

A marxizmus Kínában 1921 óta létezik. Akkor alakult meg a Kínai Kommunista Párt. De az 1925-ös év eseményeire, a forradalomra pártunk nem volt felkészülve. Ma más a helyzet, mint az 1925-ös év küszöbén. Most már van vezérünk, akinek tanítása és irányvonala egybeesik a párt tömörítésének objektív követelményével. De ha felnőttünk is, nem szabad elfelejtenünk az 1925-ös év leckéjét. Nem szabad megismételnünk az akkori

hibákat. Egységünk a párt helyes irányvonalán alapszik. Az egység erősítése a győzelmünket is jelenti.

Azok a személyek, akik hibákat követtek el... nem ismétlik meg őket. S az az ember, aki nem hibázott, könnyen hibát követhet el, ha kérkedik."

A továbbiakban Lu Ting-ji maga is töredelmes vallomást tett.

Majd Mao Ce-tung eszméinek és irányvonalának széles körű meghonosításáról, a párt sorainak erősítéséről, a párt és a tömegek egységéről és összefogásáról beszélt.

Kijelentette, hogy szükség van a pártbeli nevelés gyökeres átalakítására. „A csengfengig a nevelés Marx és Lenin klasszikus művein alapult. Nem gondolkoztunk azon, hogy mit és hogyan fogadhatunk be. Csökkenteni kell az ajánlott irodalmat, ellenkező esetben nemcsak a párttagok tömegei, hanem még a vezetők sem értik meg a lényeget. Az alaptételeket népszerűsíteni kell..."

Befejezésül Lu Ting-ji a túlzásba vitt pártdemokrácia káros voltára hívta fel a figyelmet.

A második kérdésről szólva a párt irányvonalát elemezte. „Észak-Kínában lényegében megvalósul Mao Ce-tung elvtárs irányvonala. Voltak bizonyos elhajlások. A Központi Bizottság ezekhez az elvtársakhoz nagylelkű volt, segített nekik, hogy kijavítsák hibáikat...

Legnagyobb hibánk: a decemberi konferencia (az 1937 decemberében megtartott kibővített tanácskozás – *A szerk.*) és a »száz ezred offenzívája«."

*

Lu Ting-ji után Liu Po-cseng szólalt fel.

Liu Po-cseng a Sanhszi–Hopej–Honan határterületen állomásozó csapatok parancsnoka. A legfontosabb katonai egység ebben a körzetben a 129. gyalogoshadosztály, s ennek ő a parancsnoka.

1926 óta tagja a KKP-nak. Katonai akadémiát végzett Moszkvában. 1932-ben a kínai Vörös Hadsereg vezérkari főnöke.

Liu Po-cseng beszédének rövid tartalma:

„A tömegmunkáról és a katonai munkáról fogok beszélni. Alapjában véve a Központi Bizottság és Mao Ce-tung elvtárs irányvonalát hajtottam végre. Ennek során azonban számos elvi hibát követtem el.

Az 1937-es decemberi tanácskozáson támogattam Vang Ming kapituláns irányvonalát. Ezenkívül kispolgári hatás alá kerültem. Hibákat követtem el a jicsengi (a kéziratban így olvasható – *A szerk.*) konferenciával kapcsolatban . . .

A katonapolitikában a Központi Bizottság és Mao Ce-tung elvtárs útmutatása vezetett bennünket: a háború alapvető formája a partizánháború. A japánok elleni háború mindig partizánjellegű, manőverező háborút csupán a Kuomintanggal való összeütközések esetén folytatunk . . ."

*

Ezen a napon utolsóként Cse Zsuj szólalt fel. Ő a párt santungi tömegmunkájáról és a santungi hadműveletekről beszélt.

Kiemelte, hogy a háború kezdeti szakaszában a központ nem irányította kellőképpen a vidéki munkát. „Magunk szerveztük önmagunkat. Abban az időben pártunk erre nem fordított figyelmet . . ."

*

Lu Ting-ji felszólalásáról:

– Megállapította, hogy Mao Ce-tung már megalkotta a saját tanítását („most már van vezérünk, akinek tanítása . . ."");

– különösen kiemelte a csengfeng helyességét;

– gyakorlatilag a csengfeng állandósítására szólította fel a pártot;

– ezt a pártbeli nevelés gyökeres átalakítása révén lehet elérni („nem gondolkoztunk azon, hogy mit és hogyan fogadhatunk be");

– még szigorúbb párttisztogatást követelt, és felhívta a figyelmet a túlzott pártdemokrácia veszélyeire.

A továbbiakban Lu Ting-ji megismételte Lo Fu, Jang Sang-kun és részben Csen Jün felszólalását.

Liu Po-cseng felszólalásáról:

– Elismerte a Japán ellen viselt passzív háború tényét („a japánok elleni háború mindig partizánjellegű, manőverező háborút csupán a Kuomintanggal történt összeütközések esetén folytatunk");

– igazolta a manőverező háború jogosultságát, mint olyan háborúét, amely Csang Kaj-sek ellen irányul;

– igazolta Mao Ce-tung 1941 és 1945 között követett taktikáját – a bázisokon való várakozás taktikáját...

*

A marxizmus figyelembe veszi a nemzeti sajátosságokat, és nem szabad dogmává változtatni. A marxista pártok taktikája a legkülönbözőbb lehet – ez az egyes országok nemzeti sajátosságaitól függ. A fontos ennek a taktikának az iránya és a tartalma. Az a fontos, hogy a „nemzeti sajátosságok" jelszava ne a marxizmus elveitől való eltávolodás leplezésére szolgáljon.

A marxizmus–leninizmusról, az internacionalizmusról szóló szavakat csupán spanyolfalként használja a KKP vezetése, amely – miként ezt a kongresszus is demonstrálja – szilárdan a „realitás marxizmusának" útjára lépett.

Május 11.

A kongresszuson felszólalt Ku Ta-cun.

Ku Ta-cun a kínai Vörös Hadsereg egyik szervezője. Életének nagy részét partizánosztagokban töltötte.

Beszédének rövid vázlata:

„Jelentést teszek a kongresszusnak a kuangtungi pártszervezet létrehozásának 1938-ban kezdődött folyamatáról... A fő kérdés akkor az egységes vezetés hiánya volt. Magában a tartományi pártbizottságban sem volt egység. Volt aki az egységfront mellett szállt síkra, s volt aki önállóságot követelt a partizánmozgalom fejlesztésében.

Ennek következtében a pártszervezet szétzilálódott. Nem vol-

tak pártszervezetek és pártbizottságok Kuangtungban, Csianghsziban, Kuanghsziban és más déli tartományokban . . ."

A továbbiakban rámutatott a káderellenőrzés során elkövetett hibákra.

„Tanultunk ezekből a hibákból, és a munkát helyesen fejeztük be. Az ellenőrzés megszilárdította sorainkat és mindazt, ami pozitív . . .

Soraink most már jórészt egységesek. Vannak azonban bizonyos jelenségek, amelyeknek alapján arra lehet következtetni, hogy az egység Kuangtungban még nem teljes . . ."

*

Li Fu-csun beszédének rövid vázlata:

A kongresszus jellegéről: „Egység, győzelem és sok más jó dolog".

„A nép erői a mi oldalunkon vannak. Egy-két éven belül ezek az erők felmorzsolják a Kuomintang erőit . . . Erőink meghaladják a Kuomintang erőit.

Kínában a helyzet most nekünk kedvez. A párt olyan egységes, mint még soha. Minderre, mint régi kommunista, büszke vagyok. Ma már van vezérünk – Mao Ce-tung elvtárs. Ez a mi erőnk, a mi győzelmünk!

És nem vagyunk elszigetelve: mögöttünk áll a hatalmas Szovjetunió!

Európában fejlődnek a kommunista pártok. Ezek megtanulták, hogyan kell megoldani az agrárkérdéseket . . .

A »Scobie-féle módszer« megjelenése Görögországban nemcsak a mi pártunk figyelmét hívta fel magára . . .

A Szovjetunió megerősödött, még hatalmasabbá vált, a háború folyamán sok szövetségest szerzett magának. Berlin elfoglalása óriási jelentőségű tény. A fasiszták szétzúzása a Szovjetunió nélkül elképzelhetetlen. A Szovjetunió hatalmát és erejét a világháborúban okvetlenül figyelembe kell venni.

A győzelem kivívása után a legnehezebb a »Scobie-kra« támaszkodó belső reakciós erők leküzdése. Itt fennforog a polgárháború veszélye . . . 1927-ben megijedtünk az Anglia beavatko-

zásának formájában jelentkező »Scobie-féle módszertől«. Most fel kell készülnünk rá erkölcsileg, hogy ne kelljen félni tőle, ha bekövetkezik.

A Csang Kaj-sek elleni háború hosszadalmas lesz. A Kuomintang még erősebb nálunk. Ki kell használnunk az időt, és növelnünk kell erőinket. Mao Ce-tung szellemében kell cselekednünk: élesen bírálnunk kell a Kuomintangot, de nem szabad túlságosan előreszaladnunk, meg kell hagyni a manőverezés lehetőségét.

Angliában és Amerikában szövetségest kell látnunk, de résen kell lennünk. Bírálnunk kell őket, de nem annyira, hogy elszigetelődjünk. A nemzetközi helyzet megköveteli a velük való szövetséget.

Programunkban helyt adunk a koalíciós kormány követelésének, a nemzeti burzsoázia érdekeinek... Még a nagybirtokosok és a burzsoázia érdekeit sem sértjük meg túlságosan. Éppen ezért nem mondhatjuk, hogy elszigetelődtünk..."

Felszólalásának második részében Li Fu-csun a saját hibáit elemezte. Töredelmesen beismerte, hogy „empirikus jellegű" hibákat követett el.

Li Fu-csun a Különleges Körzet küldöttségét képviselte.

Hitler Németországa nincs többé!...

A nacionalizmus minden agresszív filozófia elmaradhatatlan velejárója.

Kezdetben az egyedülálló kultúráról, a felsőbbrendű fajról szóló fecsegés, a nagyhatalmi gőg, aztán a vezér kultusza, a kulturális élet lezüllése és jajveszékelés az „élettérről", aztán már az „érvek" következnek kínzásokkal, golyókkal és „villámháborúkkal".

Ahol nacionalizmus van – ott katonacsizmák dübörögnek, sárba tiporják az emberi méltóságot, háború és romok támadnak.

Véget ért tehát a Japán elleni háborúról és a nemzetközi helyzet elemzéséről szóló beszámoló vitája.

Ennek során felszólaltak az úgynevezett kispolgári ellenzék képviselői, így Lo Fu, Nie Zsung-csen, Jang Sang-kun, Csen Jün, Lu Ting-ji, Liu Po-cseng, Po Ku és mások. Beismerték hibáikat, amelyek abban álltak, hogy csupán dogmatikus módon sajátították el a marxizmus–leninizmust, gyakorlati munkájukban elszakadtak a tömegektől, lebecsülték Mao Ce-tungot.

Azok, akik Moszkvában tanultak (Lo Fu, Jang Sang-kun és mások), felszólalásukban a kínai elvtársak szovjetunióbeli nevelésének hibás rendszerét tették felelőssé. Valamennyien fölfedezték magukban a „dogmatizmust", a „szektásságot", a „szubjektivizmust", az „empirizmust" és a „kispolgáriságot".

Minden szónoknál kettős magatartást lehetett megfigyelni a Szovjetunió iránt. Úgyszólván mindegyik üdvözölte a Szovjetuniót mint a KKP hatalmas szövetségesét. Ugyanakkor mindegyiküknél megmutatkozott a kisebb vagy nagyobb mérvű szovjetellenesség. Az önkorbácsolás a „dogmatikus", „empirikus" stb. hibák miatt nem egyéb, mint az SZK(b)P ideológiai elveinek támadása, ezeknek az elveknek a megtagadása, a KKP új filozófiájának („Mao Ce-tung elvtárs tanításának") elismerése.

Ebben a kettősségben mindenekelőtt magának a KKP KB elnökének a Szovjetunióhoz fűződő viszonya tükröződött.

Egyfelől a Szovjetunió erejére támaszkodni, erre az erőre spekulálni. Másfelől elítélni és elnyomni a „dogmatizmust". Emögött feltétlenül szovjetellenesség húzódik meg.

Mao Ce-tung nem közömbös a hízelgés iránt. Ez jól megfigyelhető most a kongresszuson annak alapán, hogy miként reagál a küldöttek felszólalásaira.

Minden szónok kivétel nélkül istenítette a KKP KB elnökét. Nem maradt hatástalan a csengfeng, a különféle dokumentumok (így a „22 dokumentum") bemagolása – az, hogy a marxista tanítás és a „proletár szellemben" való nevelés címén unos-untalan egyugyanazon igazságokat ismételgették ...

A szónokok nemcsak Mao Ce-tung beszámolóját, hanem egyéb kijelentéseit is szüntelenül magasztalják. Minden, ami Maótól

származik: „nagyszerű", „rendkívül tartalmas" stb. És ilyenkor az elnökségből maga „Mao elnök" mosolyog rá helyeslően a szónokra.

Ezek a kötelező hivatkozások a „Mao elnök" műveiből vett tételekre nemcsak bizonyos következtetések igazolására szolgálnak, hanem arra is, hogy a szónokok mindenki előtt – és főként a KKP vezetése előtt – demonstrálják saját megbízhatóságukat.

Hány éves harc, könyörtelen tisztogatás, politikai ravaszkodás kellett Mao Ce-tungnak ahhoz, hogy biztos legyen a dolgában, s végül is összehívja a kongresszust.

Május 14.

A szervezeti szabályzat módosításáról Liu Sao-csi tartott beszámolót. 15 óra 15 perckor lépett a szónoki emelvényre, kezében vaskos iratköteggel.

Mielőtt olvasni kezdte volna beszámolóját, kijelentette: „Mostantól kezdve a Kínai Kommunista Pártról mint új pártról kell beszélni! A Kínai Kommunista Párt új típusú párt!"

A beszéd bevezető részében Liu Sao-csi Mao Ce-tung beszámolóját kommentálta. Elmondotta, hogy Mao Ce-tung elvtárs mélyrehatóan elemezte a nemzetközi helyzetet, meghatározta a párt mai helyzetét és feladatait.

„... A huszonnégy esztendei harc tapasztalatai bebizonyították építőmunkánk szervezeti formáinak életképességét. Ezeket nem szabad megtagadnunk, semmivé tennünk, hanem a kialakult objektív körülményekből kiindulva el kell mélyítenünk és ki kell egészítenünk. Pártunk marxista–leninista párt..."

„... A módosításoknak vonatkozniuk kell a szervezeti formákra; a munka módszereire és formáira; a belső pártélet formáira.

A szervezeti forma változik, mivel a helyzet, a feltételek és a feladatok szintén változnak. Szervezeti formáink a VI. kongresszustól mostanáig a hatalmas változások ellenére is változatlanok maradtak..."

*

Liu Sao-csi holnap folytatja beszámolóját.

A kérdések többségében (még a legjelentéktelenebbekben is) Mao Ce-tung önállóan dönt. A Politikai Bizottság csak jóváhagyja javaslatait...

Május 15.

Moszkva még mindig sugározza a TASZSZ közleményeit. Íme a legújabb: „A német katonák és tisztek foglyul ejtése minden fronton befejeződött." Úgy tűnik, ez az utolsó hadiközlemény...

*

Liu Sao-csi elmondta kongresszusi beszédét...

Egész idő alatt azon a kijelentésén gondolkodtam, hogy a KKP új típusú párt. De milyen típusú?

Talán a párt átalakulása már olyan mérvű, hogy a KKP vezetése befejezettnek tekinti? Mindenestre a párt Mao Ce-tung utáni legfőbb teoretikusának ez a nyilatkozata arról tanúskodik, hogy a KKP vezetése pontosan ismeri a pártbeli ideológiai folyamatok irányát. Több mint sokatmondó beismerés ez, ha figyelembe vesszük mindazt, ami a kongresszust megelőzte.

Liu Sao-csi mintegy megvonta az 1935–1945-ös évek pártbeli harcainak mérlegét. Ennek alapján „a Kínai Kommunista Párt új típusú párt"...

*

Jenanban jelenleg 32 amerikai megfigyelő tartózkodik.

Csungkingból az amerikai gépek naponta különféle árukat szállítanak Csengtuba a Különleges Körzet számára (gyógyszereket, olajipari berendezéseket a Jenan–Jencsang stb. körzetében levő kőolajtelepeknek), valamint az amerikai szolgálatok részére. Ugyanezekkel a repülőgépekkel érkeznek az amerikai tájékoztatási szakemberek, olajmérnökök, ércbányászati szakértők.

A helyi vezetők hűvös magatartása ellenére az amerikaiak minden ceremónia nélkül megtelepednek a Különleges Körzetben.

A szövetségesek hatalmas rádióberendezést szállítottak ide, alaposan megszervezik a meteorológiai szolgálatot, s jól működő információs központ van kialakulóban.

Az amerikaiak, kihasználva azt, hogy a KKP vezetése még mindig reménykedik az anyagi segítségben, kapcsolatokat építenek ki a lakossággal, a törzstisztekkel és a pártmunkásokkal.

Május 16.

A Kuomintang csungkingi kongresszusán úgy döntöttek, hogy ez év őszén összehívják a nemzetgyűlést, amely új kormányt választ, kijelöli az ország fejlődésének útját, és jóváhagyja az alkotmányt.

*

A KKP valódi, nem deklaratív célja – az agrárreform és a nemzeti felszabadítás – csak része a marxista–leninista párt programjának. Véleményem szerint a KKP nem marxista párt. És ebben az értelemben valóban „új típusú párt". Mi bizonyítja ezt? Az elmúlt évtized teljes gyakorlata ...

Ma már tipikus agrárpárt, amelyet proletárpártnak maszkíroznak. Vezetői – bármiként nyilatkoznak is – a forradalom fő erejét nem a proletariátusban látják, hanem a parasztságban és a burzsoáziában. A kínai forradalom polgári demokratikus szakaszáról szóló fejtegetések (Mao Ce-tung „új demokráciája") csupán leplezésül szolgálnak.

A KKP fokozatosan megszakította történelmi kapcsolatait a Kominternnel.

A Komintern gátolta a KKP-ban a paraszti ideológia fejlődését, amely a szovjetellenesség, a sovinizmus és a kapitalista Amerikára való orientálódás forrása. Ez is oka a marxizmussal való szembefordulásnak, melyet különféle kifejezésekkel kendőznek („dogmatikus", „empirikus" stb.).

A Komintern korábbi befolyásának nyomaként megmaradt

marxista ideológia különös módon keveredik itt a kispolgári ideológiával. Ez a bonyolult az egészben: a marxizmust természetellenesen össze akarják kötni a kispolgári filozófiával.

A nemzeti felszabadító harc a KKP-t objektíve forradalmi erővé teszi. A kommunista pártnak kell vezetnie, irányítania az agrárforradalmat, de a marxista párt pozíciójából. A KKP szemem láttára válik eszer-jellegű agrárpárttá . . .

A „dogmatizmus" elleni harc Mao legfőbb elméleti és politikai vesszőparipája. De egyetlen, önmagát valamire is becsülő marxista sem szándékszik a marxizmust dogmatizálni. A marxistáknak ebben azonos az álláspontjuk: meggyőződéses dogmatikusnak kell lenni a dogmák elleni harcban.

Azt is mondhatnám, hogy elméleti téren Mao lefegyverzi a pártot. A harc pontos osztályismérveit álhazafias, lényegében véve nacionalista ismérvekkel váltja fel. Ez nem szolgál érdeméül egy marxistának. És egyáltalán semmi köze sincs a „kínai valóságra alkalmazott új marxista stílushoz" . . .

Május 17.

A kongresszuson megvitatott következő kérdésekről: 1. Az összes KKP-bázis küldöttei értekezletének összehívásáról, és e bázisok egyesített bizottságának létrehozásáról. 2. Az Amerikához fűződő kapcsolatokról. 3. A Szovjetunióhoz fűződő kapcsolatokról.

Április 22-én a jenani lap közleményt hozott nyilvánosságra az összes KKP-bázis egyesült szakszervezeti bizottságának megalakítására hivatott szervező bizottság létrehozásáról. Ugyanezen számban hír jelent meg az összes bázis nőszervezetét létrehozó bizottság megszervezéséről. Május 3-án a lap beszámolt a felszabadított körzetek ifjúsági szervezeteinek egyesítésére hivatott bizottság megalakulásáról.

Ezzel határozott lépést tettek a felszabadított területek kormányának létrehozása felé; ezt az összes támaszpont egyesített bizottsága elnevezéssel álcázzák.

E kérdést mindig elsőrendű fontosságúnak tartotta a KKP vezetése, de a helyzet bizonytalansága nem tette lehetővé, hogy

hozzáfogjanak gyakorlati megvalósításához. Ezekben a hetekben és hónapokban nagy erőfeszítéseket tettek a megfelelő közvélemény kialakítására. Most amikor már világos a Fehér Ház álláspontja, és Mao Ce-tungnak nem kell többé találgatnia, hogy kit pártfogolnak az amerikaiak, konkrét intézkedéseket tesznek a felszabadított körzetek egyesített bizottságának létrehozására.

Hogy mit fog jelenteni egy ilyen szerv hivatalos létrehozása, az teljesen világos. Ez Mao Ce-tung kormánya lesz, lépés a polgárháború felé. Olyan lépés, amelyben a Szovjetunió támogatására számítanak, és amely teljesen elképzelhetetlen e támogatás nélkül, hiszen ellenkező esetben egy ilyen bizottság csupán fikció lenne. Mit érne ez a bizottság-kormány a maga korlátozott erőivel és eszközeivel az Egyesült Államok erejére támaszkodó Kuomintanggal szemben? A számítás teljes mértékben a Szovjetunión, a Szovjetunió segítségén, legátfogóbb segítségén alapul...

A KKP KB elnöke közölte a küldöttekkel, hogy az egyesített bizottság létrehozásának kérdését haladéktalanul meg kell oldani. A felszabadított körzetek értekezletének összehívásával kell kezdeni. Ez az értekezlet kimondja az egyesített bizottság megalakulását. A KKP KB elnöke ezt a szervet Egyesített Kínai Népfelszabadítási Bizottságnak nevezte. Külön hangsúlyozta, mennyire fontos a KKP Központi Bizottságának, hogy megoldja saját kormányának kérdését. De szigorúan megtiltotta, hogy ennek a szervnek az elnevezésében a „kormány" szót használják. Arra kérte a küldötteket, gondolkodjanak a legszerencsésebb elnevezésen. Felhívta a figyelmet arra, hogy a mostani körülmények között nem mindenütt lehet a küldötteket demokratikusan megválasztani.

Az egyesített bizottság létrehozásának a ténye, s ugyanígy az alapító értekezlet küldötteinek megválasztása szitkozódásra, vádaskodásra és fenyegetőzésre ingerli a reakciósokat, de nem szabad meghátrálnunk, mondta Mao Ce-tung, a nép érdekében dolgozunk, ügyünk feltétlenül igaz ügy.

Így hát az egyesített bizottság rövid időn belüli létrehozása visszafordíthatatlan tény. Mao Ce-tung a várakozásról a tettek mezejére lépett. Miközben óvatosságra int, maga adja értésére a világnak, hogy a KKP a hatalom kérdésében a szócsatákról a

tettekre tért át. (Ezt a kérdést a párt vezető „ötöse" vitatta meg.)...

A vita során nem egyeztek a vélemények. Egyesek katogorikusan az egyesített bizottság létrehozása mellett foglaltak állást. Mégpedig haladéktalan létrehozása mellett. Kijelentették, hogy meg kell ugyan várni a Kuomintang VI. kongresszusának befejezését, de már most határozottan hozzá kell látni az előkészítő intézkedésekhez. És általában, minden külső körülményre való tekintet nélkül kell cselekedni: a legrövidebb úton el kell érni az Egyesített Kínai Népfelszabadítási Bizottság kikiáltását! Ez a véleménye Csou En-lajnak, aki a leghatározottabb cselekvés híve. Úgy vélekedik, hogy amikor a Szovjetunió megkezdi hadműveleteit Japán ellen, már elkésett dolog lesz az egyesített bizottság megalakítása (ezenkívül Moszkva kényelmetlen helyzetbe kerül). Akkor az érdekelt országok kormányai beavatkozással vádolhatják a Szovjetuniót.

Mások kijelentették, hogy most általában kockázatos és nem időszerű az egyesített bizottság létrehozása. Ezek az elvtársak azzal indokolták véleményüket, hogy véglegesen tisztázni kell Kína belpolitikai helyzetét. Nem csupán a Kuomintang VI. kongresszusának befejezését kell megvárni, amikor a felek véleménye már világossá válik, hanem ismerni kell a Kuomintang véleményét a nemzetgyűlés november 25-re történő összehívásával kapcsolatban is. Mindkét fél álláspontjának figyelembevétele nélkül korai lenne cselekedni.

A KKP KB elnöke ingadozik és nem foglal határozottan állást. A helyzet azonban Csou En-laj javára alakul. Nagyon valószínű, hogy a vezető „ötös" már elfogadta Csou En-laj véleményét.

Mao Ce-tungot leginkább a nemzetgyűlés összehívásának távlataival összefüggő nehézségek nyugtalanítják.

Május 19.

Az Amerikához fűződő kapcsolatokról.

Az elmúlt esztendőben a külföldi tudósítók, majd a szövetséges megfigyelő misszió Jenanba érkezése azt a reményt kel-

tette a Különleges Körzetben, hogy fegyvert és hadianyagot kapnak az Egyesült Államoktól. Ezért szőttek mindenféle képtelen terveket az újrafölfegyverzésre stb.

Hurley sajtóértekezlete után minden illúzió szertefoszlott. Világossá vált az Egyesült Államok viszonya a Kuomintanghoz és a KKP-hoz. Ez kihatott mind a KKP vezetésének, mind pedig a Különleges Körzet lakosságának hangulatára. Napról napra barátságtalanabbak az amerikaiakkal szemben.

Ez a hangulat kifejeződött a KKP VII. kongresszusán is. A szónokok beszéltek ugyan az Amerikával és Angliával fenntartott szövetség szükségességéről, de csak a forma kedvéért.

*

A kongresszus ülései meghatározták a Kuomintanghoz fűződő kapcsolatok jellegét.

Először is, ezek a kapcsolatok polgárháborúhoz vezethetnek. Másodszor, alakulhatnak békésen is, vagy legalábbis tűrhetően. Ez esetben el kell érni a koalíciós kormány megalakítását. Ez lesz a Kuomintanggal kötött politikai szövetség egyetlen helyes formája.

Csakhogy a kapcsolatok lehetséges alakulásának kérdésében a kommunista párt vezetői a kongresszus szószékéről nem a teljes igazságot mondták el. Van egy harmadik út is! A japánok elleni csapás iránya kétségkívül északra mutat. Ebben az esetben nem kizárt dolog, hogy a szövetségesek nagy létszámú deszantegységeket vetnek be Kína déli, északi és középső partvidékén. A szövetségesek arra törekednek majd, hogy ezekbe a körzetekbe dobják át a központi kormány csapatait és közigazgatási-rendőri szerveit. Az amerikaiak így fognak cselekedni. Ezen túlmenően az amerikai deszantok nem fogják megengedni, hogy az Új 4. Hadsereg és a 8. Hadsereg gátolja a központi kormány csapatainak előrenyomulását. Ebben az esetben elkerülhetetlen a konfliktus az amerikaiakkal is, meg a Kuomintanggal is. A 8. Hadsereg és az Új 4. Hadsereg előtt nincs más kiút, mint megvédeni a befolyásuk alatt álló területeket. Megvédeni bármi áron, csak hogy át ne engedjék az amerikaiakat és a kuomintangistákat. Akkor a kuomintangista kormány a KKP-csapatok pa-

rancsnokságának ezeket az elkerülhetetlen intézkedéseit nyilvánvaló provokációként tünteti fel majd a világ előtt. A kommunista párt ellen dühödt sajtókampányt indítanak. Lehetséges, hogy a Japánnal való cinkossággal fogják vádolni. A csungkingi központi kormány arra fog törekedni, hogy mindezt felhasználja a kommunista párt elszigetelésére. A kommunista párt elszigetelését célzó kampányba bevonják a nemzetközi reakció erőit. (A Szovjetunió tekintélye semlegesíti ezt az egész vad csaholást – ez a KKP vezetésének ki nem mondott véleménye.)

A KKP elnöke kijelentette (és ezt felszólalásaikban a küldöttek is megismételték), hogy a Szovjetunió a KKP igazi és egyetlen barátja. A többi szövetséges értékét maga a történelem határozta meg. Nagy-Britannia Görögországban elfojtja a szabadságot. Mások képesek hasonló dolgokra nálunk is (azaz Kínában).

A berlini helyőrség szétzúzásáról és kapitulációjáról szóló rendkívüli közleményt a kongresszus ovációval, hurrázással és a dicső Vörös Hadsereget, Sztálint éltető ütemes kiáltásokkal fogadta.

A KKP KB elnökének a szövetségesekről mondott véleményét ismételte meg a katonai helyzetről szóló beszámolójában Csu Te. Ezt ismételgette – más és más formában – a többi szónok is...

Ami a Kuomintanggal való kapcsolatok fejlődésének jellegét illeti, a kommunista párt vezetői nem zárják ki azt a lehetőséget, hogy a szovjet vezetés hatékony közvetítő szerepet vállal Kína egységes koalíciós szervének létrehozásában. A Szovjetuniónak ellensúlyoznia kell az Egyesült Államok befolyását.

A polgárháború kitörésének vagy a szövetséges deszant-hadműveletek bekövetkezésének lehetőségére számítva, a kínai vezetők az Egyesült Államoknak tulajdonítják a kínai népi felszabadító mozgalom nyílt elfojtójának szerepét.

Minden szónok magától értetődőnek tartotta, hogy a Szovjetunió, Japánnal harcolva, módot talál a KKP megvédésére. A Szovjetunió nem engedi meg a kommunista párt szétzúzását.

Az események fejlődésének harmadik útját – a Kína partvidékén végrehajtott szövetséges deszant-hadműveleteket – nyíltan nem vitatták meg a kongresszuson. Erről inkább nem beszélnek, de gondolnak rá.

A szónokok hangsúlyozták a Szovjetunió Lengyelországban,

Magyarországon, Bulgáriában és a többi felszabadított országban folytatott demokratikus politikáját.

Minden felszólalásban érződik az a szilárd meggyőződés, hogy a Szovjetunió elkerülhetetlenül hadba lép Japán ellen. Ez élteti a küldötteket, a pártmunkásokat, a katonákat és az államapparátus dolgozóit. Sokan azonban csak azért „kedvelik" a Szovjetuniót, mert céljaik megvalósításának eszközét látják benne.

Arról, hogy nem tévedek, meggyőz az is, ahogyan a küldöttek a kínai események fejlődésének három változatát megítélik. Bármiképpen alakuljanak is az események (koalíciós kormány, polgárháború, a szövetséges csapatok deszantegységeinek partraszállása), a megoldást mindenképpen a Szovjetunióra hárítják. Mindent áthat ez az élősködő szemlélet. A kongresszus csak szavakban szólítja fel a pártot a Japán elleni harcra, a vívmányok megvédésére – a gyakorlatban minden reményük a Szovjetunióban van.

A párt erőinek mozgósítása helyett az események kivárása ... A kongresszusi felszólalásokban ez a szemlélet nem nyilvánul meg olyan nyíltan, mint a delegációk szemináriumain. De ezekről a kérdésekről a legnagyobb nyíltsággal szólnak a küldöttek a magánbeszélgetések során.

Mao Ce-tung azt mondta nekem, hogy mostantól kezdve Kína a világpolitika legfontosabb érdekeinek és ellentmondásainak csomópontja. Európában részletkérdéseket oldanak meg.

Május 20.

A Kuomintang csungkingi kongresszusán Csang Kaj-sek, Csen Cseng hadügyminiszter és Ho Jing-csing vezérkari főnök tartott beszámolót.

Az amerikaiak fokozott érdeklődést tanúsítanak a Különleges Körzet természeti kincsei, kivált olaja iránt. Nagyszámú geológus foglalkozik a lelőhelyek felbecsülésével Jencsang–Jencsuan körzetében. Az érdeklődés tisztán kereskedelmi és gyakorlati célú.

A Különleges Körzetben található Kína összes kőolajtartalé-

kainak majdnem a fele, kőszéntartalékainak pedig majdnem egyharmada.

*

A legellentmondásosabb érzésekkel szemlélem a kongresszust. A küldöttek közül sokan – az illegális mozgalom résztvevői, régi párttagok – nagy áldozatokat hoztak a súlyos harcokban. Ez a párt színe-java, reménysége, jövője. És ők sem mentesek a csengfeng hatásától . . .

Itt az internacionalizmus fogalma nem jelent egyebet, mint ami hasznot hoz a Különleges Körzetnek. Az internacionalizmus azt jelenti, hogy a többi fél (természetesen a Szovjetunió) hajlandó segíteni a KKP-t. Ez a küldöttek szilárd véleménye.

De az emberekben nemcsak a csengfeng hatása érződik. Megmutatkozik a hegyek közötti hosszas tartózkodás hatása is, a pártirodalom szegénysége, az, hogy az információk kizárólag a KKP KB elnöke által szigorúan ellenőrzött forrásokból származnak, valamint a helyi lakosság félfeudális életmódja, az anyagi nehézségek.

A marxista frázisok az álcázás eszközévé válnak. Minél többet hivatkoznak a marxista tanítás megalapítóinak tételeire, minél gyakrabban emlegetik nevüket, annál értékesebb a felszólalás, még ha ez csak üres szócséplés is.

Mao Ce-tung nem rossz pszichológus. Elvei csupa hazafias, kínai elemet tartalmaznak. És talán bizony hitszegés hazafinak lenni?

Május 21.

Ma a kongresszuson elsőként Okano, a Japán Kommunista Párt képviselője szólalt fel. Beszédének rövid tartalma:

„. . . Hogy megérthessük a háború mai körülményeit, elemeznünk kell Szudzuki kormányának politikai irányvonalát. Ez nem Badoglio-kormány, ez nem fog kapitulálni. Szudzuki kormánya mozgósítani tud minden erőt Anglia és Amerika kimerítésére.

Az agresszor stratégiai terve: magára Japánra és Mandzsúriára, valamint Észak-Kínára támaszkodni. Ezeken a helyeken az utolsó katonáig védekezni fognak, arra számítva, hogy így ellenfeleiket tárgyalásokra kényszeríthetik.

Szudzuki kormánya mindenáron megegyezésre fog törekedni a Szovjetunióval. Éppen ezért Szudzuki kivonta Mandzsukuóból és Koreából a leghírhedtebb szovjetellenes vezetőket. Például Mandzsukuóból visszahívta Hata tábornokot. Ezért nevezték ki Japán külügyminiszterévé a volt szovjet nagykövetet; ő mindeddig nyíltan egyszer sem mutatta ki szovjetellenességét.

Japán a háború elhúzására törekszik. Vezető körei az Egyesült Államok pacifista közhangulatára számítanak . . .

Japán nem fog kapitulálni – ezt nem engedi meg a hadvezetés.

Japán ellen az Egyesült Államoknak nem kevesebb mint 4 millió fős hadsereget kell összpontosítania. Stilwell azt mondta, hogy a japánok ellen viselt háború számos súlyos nehézséggel jár. Bombázásokkal nem lehet megnyerni a háborút Japán ellen.

Ebben a háborúban Japánnak nagyon fontos, hogy fenntartsa az összeköttetést Korea és Mandzsukuo között."

A japán forradalom távlatairól szóló elemzését Okano elvtárs a következőképpen fejezte be: „. . . Így a japán forradalom újdemokratikus jellegű, de a fejlett proletariátus megléte miatt gyorsabb ütemben nő át a szocializmusba. De az újdemokráciához vezető út nem egyenes. Mindenekelőtt meg kell semmisíteni a katonai klikket, amely a japán fasizmus támasza. Ebben a vezető szerep a proletariátusé, de más erők is közreműködnek benne . . ."

*

Okano után Ulanfu lépett az emelvényre.

Ulanfu 1925-ben lépett be a KKP-ba. Moszkvában elvégezte a Szun Jat-szen Egyetemet.

Felszólalásának rövid tartalma:

„Mao Ce-tung elvtárs eszméinek továbbfejlesztése a nemzeti politika terén. Ez a politika kifejezi a nemzeti kisebbségek érdekeit.

Ebben a kérdésben két világos irányvonal érvényesül. De én eddig – mint kommunista és nemzetiségemet tekintve mongol – munkámban nem tisztáztam nemzeti politikánk irányvonalát...

A japánellenes háború idején egyesek az egységről beszéltek, megfeledkezve az öntudat növekedésének szükségességéről. Ezek az emberek attól féltek, hogy az egység megvalósítása esetén sok elvtárs tudatában elmosódik a különbség a KKP és a Kuomintang között. És ennek következtében eltávolodhatnak a párttól..."

*

A nap harmadik és utolsó szónoka Pak volt (a koreai elvtársak képviselője). A koreai iskola igazgatóhelyettese. Régen, 1931 óta él Kínában.

*

A KKP vezetését nem hagyja nyugodni, hogy az angolok leverték a görög ellenállás demokratikus erőit. A katonai intervenció: új, előre nem látott és nagyon veszélyes ellenség. Ezért a KKP vezetése most különösképpen számít támogatásunkra és közvetlen segítségünkre. Mao Ce-tung minden alkalmat megragad, hogy demonstrálja előttem a Szovjetunió iránti jóindulatát. Az a véleménye, hogy ha az Egyesült Államok aktív katonai beavatkozással támogatja a Kuomintangot, csak a Szovjetunió tud segíteni a KKP-nak a fegyveres konfliktus fenyegető veszélyével szemben. Eszmefuttatásaiban először értékelte nagyjában helyesen a Szovjetunió szerepének a jelentőségét a KKP és a távol-keleti problémák igazságos megoldásában.

Május 22.

Tegnap Csungkingban befejezte munkáját a Kuomintang kongresszusa. Csang Kaj-sek visszautasította a szövetséget a kommunista párttal, amely – véleménye szerint – nem ismeri el a központi kormány hatalmát és nem teljesíti kötelezettségeit.

Sok kuomintangista vezető funkcionárius arról beszélt, hogy a kommunista párt nem is annyira a japánok ellen harcol, mint amennyire minden eszközzel területeinek gyarapítására törekszik, s hogy nem szabad bízni a kommunista pártban.

*

Ma a kongresszuson elsőként Lin Piao szólalt fel.

Lin Piao a hosszú menetelés idején Mao harcostársa volt, hadtestparancsnokként. A 115. gyalogoshadosztályt vezette. 1926 óta tagja a pártnak. Cunjiban Mao Ce-tung aktív támogatásával jelentős szerepet játszott. Moszkvában tanult 1939-től 1941-ig. Kang Seng megtorlást folytatott feleségével szemben. Lin Piao mélységesen gyűlöli a csingpaocü főnökét.

Linnel majdnem egyidősek vagyunk. Tegnap fényképet ajándékozott nekem, amelyre ráírta: „Szung Ping elvtársnak. A kép engem ábrázol sebesülésem után."

A beszédéről készült jegyzet:

„Mao Ce-tung elvtárs beszámolójáról fogok szólni. A marxizmusról és alkalmazásáról a konkrét kínai valóságra . . .

A tömegmunkáról.

E kérdésben Mao Ce-tung és Liu Sao-csi elvtársak nagyon pontosan és helyesen fejtették ki a legfontosabb eszméket. Ez a kérdés az egész párt számára fontos, de főként a hadsereg számára. A tömegmunka a pártmunka alapja. Pártunk sajátossága a fegyveres harc, és mi ebben a fegyveres harcban látjuk a párt alapját.

Hála fegyveres erőinknek, kitartottunk a Csang Kaj-sek ellen folytatott harc időszakában; majd a japánellenes harc idején meg tudtuk őrizni katonai erőnket, s ennek eredményeként tovább erősödtünk . . . Ez nincs meg a többi pártnál.

Hadseregünk a legjobb hagyományokat mondhatja magáénak. Taktikánk felülmúlja a Kuomintang és a japánok taktikáját.

A dogmatizmus nagy kárt okozott. A dogmatizmus nélkül sikereink még jelentősebbek lettek volna.

A hadműveleteket gyakran nem tervszerűen folytattuk. Nem támaszkodtunk a néptömegekre és a helyi alakulatokra. Már

régóta tapasztalható nálunk a militarista hangulat. Ez azért alakulhatott ki, mert gyenge a kapcsolatunk a tömegekkel. A káderekat saját sorainkból és nem a tömegekből emeljük ki!

Lényeges hiányosságunk, hogy rosszul ismerjük a modern háborút.

A néppel való laza kapcsolatunk fegyveres erőink gyengüléséhez vezethet.

Fel kell használnunk a sorainkban levő régi tiszteket.

Ha elemezzük ezeket a hiányosságokat (laza kapcsolat a néppel, a tiszti káderek semmibevevése, a korszerű háború elégtelen ismerete), arra a következtetésre juthatunk, hogy mindezek a félfeudális rendből, a félfeudális szemléletből, a félfeudális múltból származnak.

Ezenkívül a szóban forgó hiányosságok kialakulására hatással volt az is, hogy mind magában a pártban, mind pedig vezetői között sok a kispolgári származású elem.

Tömegmunkánk gyengeségének egyik oka fegyveres erőinkben keresendő. Ezek gátolták az aktív, eleven tömegmunka kibontakoztatását. Az a körülmény, hogy a fegyveres erőkre támaszkodtunk, gátat vetett a tömegmunkának, főként a városokban.

A Szovjetuniótól kell példát vennünk, ahol a hadsereg, a párt és a nép egységes egész. Pontosan ennek az egységnek köszönhető a fasiszta Németország szétzúzása.

A parasztokra kell támaszkodnunk, de ennek nem azt kell jelentenie, hogy mozgalmunk tisztán parasztmozgalom.

Hogyan emeljük fel a népet? Csak a nép életének megjavítása útján! Ez nem zárja ki a munka egyéb párt- és szervezeti formáit . . ."

*

Ezután Mao Feng-vu (a muzulmánok képviselője) szólalt fel.

„A Kínában élő muzulmánok jogfosztottak és elnyomottak . . ."

A mandzsúriai delegáció nevében Liu Lie-po szólalt fel.

„Delegációnk Mandzsúria népét képviseli itt. Immár tíz esztendeje nem voltunk szülőföldünkön . . ."

Liu Lie-po elemezte Mandzsúria gazdasági helyzetét. Meggyő-

zően, számadatokkal erősítette meg, amit mondott. Közölte, hogy elindultak Mandzsúriába az első illegális mandzsúriai kommunista csoportok.

*

Lin Piao beszédének rövid elemzése:

– Gyakorlatilag elismerte, hogy a KKP már jó néhány éve „saját levében fő". Kapcsolata a világgal nagyon korlátozott;

– aggódva állapította meg, hogy a hadseregnek laza a kapcsolata a néppel;

– figyelmeztette a kongresszust: a KKP militarizálódik, a pártot a teljes militarizálás veszélye fenyegeti;

– elítélte a „dogmatikusokat" és vezetőiket.

Lin Piao a kínai Vörös Hadsereg egyik legtehetségesebb parancsnoka. Felhívja a párt figyelmét a katonai szervezetté fajulás veszélyére. Hangsúlyozza, milyen veszély rejlik abban, hogy nincs elegendő kapcsolat a néppel . . .

Lin Piao felszólalása egyike volt a legjózanabbaknak, bár ő is hajbókolt Mao Ce-tung előtt.

Május 23.

Ma elsőként Csang Ting-cseng szólalt fel a kongresszuson.

Hivatásos tiszt, parancsnok. 1934-ben a Kínai Tanácsköztársaság Központi Végrehajtó Bizottságának tagja. Az Új 4. Hadseregben hadosztályparancsnok volt.

Csang Ting-cseng a csengfengről és a pártnevelésről, az elmaradott, félfeudális ideológiának a párttagokra tett hatásáról és arról beszélt, hogy ezt a befolyást a csengfeng módszereivel le kell küzdeni.

Rövid történelmi áttekintést adott a kínai Vörös Hadsereg fejlődéséről.

*

A következő szónok Fu Csung, az egyesített törzs politikai osztályának helyettes vezetője volt.

Fu Csung 1921 óta tagja a pártnak. 1925-ben, a KKP IV. kongresszusán a Központi Bizottság tagjává választották. Vezető politikai munkatárs a hadseregben.

Bírálta Csang Kuo-tao hadseregének egyik hadműveletét.

Beszédében a fő helyet a népi egység kérdésének elemzése foglalta el. Szólt a párt egységének fontosságáról és arról, hogy „Mao Ce-tung eszméi" mélységesen igazak.

Megjegyezte, hogy a legnagyobb hiba a „santoucsuji", azaz a KKP különböző támaszpontjainak egymástól való elszigeteltsége. Ez nehezíti az összefogást. Emiatt aztán a legkülönbözőbb formában jelentkező szeparatizmusnak lehetünk tanúi (csoportérdekek, helyi érdekek).

*

Je Csien-jing felszólalásának rövid tartalma:

Felszólalásának első részében elemezte a Németország szétzúzása után kialakult nyugat-európai helyzetet. A Szovjetunió Európa első hatalmává lépett elő. A szláv népek a Szovjetunió köré tömörültek. Jelenleg Európában a Szovjetunió vezető szerepet játszik, hozzá csatlakoznak a kisebb országok...

Ezután Je Csien-jing sokat beszélt a Szovjetunió tekintélyéről és hatalmáról, az SZK(b)P vezető szerepéről.

Május 24.

Japán képes hadműveleteket folytatni a szövetségesek ellen, ha az anyaország Kínával való kapcsolata Mandzsúrián keresztül nem szakad meg.

Csu Te zsákmányolt dokumentumokat mutatott nekem, melyekből világosan kitűnik Tokiónak ez a szándéka. A japán szárazföldi csapatok parancsnoksága úgy véli, hogy a bombázások és a tengeri blokád ellenére a kontinensen lehetőség van a hadműveletek folytatására Nagy-Britannia és az Egyesült Államok ellen. Ebben a dokumentumban hangsúlyozzák, mennyire fon-

tos, hogy a Korea–Mandzsúria–Kína vonalon biztosítsák az összeköttetést az anyaország és a kontinens között. Ennek az összeköttetésnek a fenntartásáért a japán parancsnokság kész az utolsó katonáig harcolni.

Május 25.

A KKP KB elnöke külön beszédben foglalkozott a küszöbönálló központi bizottsági választásokkal.

Javasolta, hogy létszámban jelentősen növeljék a Központi Bizottságot, amelyet ki kell egészíteni részint tapasztalatokkal gazdagodott új elvtársakkal, részint pedig azokkal a régiekkel, akik munkájukkal bebizonyították, hogy méltók erre a megtiszteltetésre. A jelölések során a fő dolog meggyőződni arról, hogy a kiválasztott elvtársak harcolni fognak a mostani pártkongresszus politikai döntéseinek valóra váltásáért . . .

A választási szabályok tervezetét a küldöttek két alkalommal is elutasították. Végül ma, a legutóbbi szerkesztésben, jóváhagyta a kongresszus.

Május 26.

Stilwell jelenleg az Egyesült Államok szárazföldi erőinek főparancsnoka. Érdekelt a sorsa. Új beosztását a szövetséges megfigyelő misszió egyik tagjától tudtam meg.

Wedemayer tábornok reakciósabb irányvonalat követ. Szovjetellenes beállítottságú.

A Je Csien-jingtől kapott információk között szerepel az is, hogy a csungkingi angol nagykövetség táviratot kapott Londonból, melyben közölték, hogy a kormány úgy döntött, változtat a Szovjetunió iránti politikájában. Az angol kormány át akar térni a Szovjetunióval szemben a nyomás politikájára, és fokozatosan meg akarja szüntetni az együttműködést. A Szovjetunió iránt táplált gyűlölet régi churchilli politikája ismét jelentkezik . . .

*

Tegnap a KKP KB elnöke beszédet mondott a központi bizottsági tagok megválasztásának kérdéséről.

A beszéd tartalma:

„1. A választás fő irányvonaláról.

Pártunk vezető szervének megválasztása a legfelelősségteljesebb dolog, hiszen ez az apparátus valósítja meg a kongresszusunk irányvonalát és a párt politikáját a két kongresszus között. Látszik, hogy az elvtársak ezt komolyan veszik – s ez jó dolog.

Kit válasszunk meg?

a) Mindenekelőtt a Központi Bizottság régi tagjai közül kell választanunk. Ezek az elvtársak jelenleg huszonöten vannak. Nagy többségük méltó a megválasztásra. Bebizonyították a gyakorlatban, hogy vezetni tudják pártunkat.

b) Olyanokat is be kell választanunk, akik a múltban nem voltak tagjai a Központi Bizottságnak, de méltónak bizonyultak erre a tisztségre. Gazdag gyakorlati tapasztalatokat szereztek, s ezeket a tapasztalatokat értékesíteni kell az új Központi Bizottságban.

Az új Központi Bizottságnak létszámát tekintve nagyobbnak kell lennie, mint a réginek. Nem szabad sem túlságosan nagynak, sem túlságosan kis létszámúnak lennie.

Sok eltérő vélemény alakult ki a Központi Bizottság tagjainak jelöléséről. Mégis kiket válasszunk meg?

a) Érdemes-e megválasztani azokat, akik hibákat követtek el? Egyesek azt állítják, hogy nem, mások azt, hogy igen.

b) Tartanunk kell-e magunkat a választásokon az ország minden körzetének egyenlő képviseleti elvéhez? Egyesek azt mondják, hogy igen, mások ellenzik ezt.

c) Kiegészítsük-e a Központi Bizottságot különféle ismeretekkel rendelkező és szakmákhoz tartozó emberekkel? Ebben is eltérnek a vélemények.

Eszményi elgondolás, hogy olyan emberekből álljon a Központi Bizottság, akik nem követtek el hibákat. És jó, hogy a küldötteknek gondjuk van erre. Csakhogy előfordul, hogy az eszményeket nem lehet valóra váltani. Vajon helyesen tesszük-e, ha nem választunk be olyanokat, akik hibákat követtek el? Nem, ez nem helyes. Nézzük a történelmi tényeket.

Pártunk VI. kongresszusa határozottan elutasította, hogy Csen Tu-hsziut központi bizottsági taggá válasszák. Mai szemmel nézve ez helyes volt. Ez azonban még nem adott biztosítékot arra, hogy »nem borul fel a szekér«.

A Központi Bizottság IV. plénumán Li Li-szant kizártuk a Politikai Bizottságból. Eltávolítottuk a vezetésből. Ámde a hibák nélküle is megismétlődtek.

Aztán itt a harmadik tapasztalat, a cunji konferencia. Az azóta eltelt tíz évben kevesebb hibát követtünk el. Gyakorlatilag ebben az időszakban többségükben a párt IV. és V. plénumán megválasztott elvtársak dolgoztak, hiszen a VI. kongresszuson megválasztottakból mindössze négyen maradtak. (Itt Mao a következőkre gondol: Cunji után megmaradtak a vezető szervekben Lo Fu, Po Ku, Vang Csia-hsziang és mások, azaz irányvonalának minden ellenzője. Mégis kevesebb hibát követtek el. Tehát most sincs mitől tartani.) Maga a cunji konferencia sem járt volna sikerrel, ha nem lettek volna ott a hibákat elkövető elvtársak. Vagy vegyük például a Központi Bizottság VI. plénumát, melyen ugyanazok az elvtársak dolgoztak.

A csengfeng megkezdésével nagy lépést tettünk előre. Változások mentek végbe pártunkban.

A múltban a kérdések megoldásában leegyszerűsített módszereket alkalmaztunk. Az utóbbi tíz évben türelmesek voltunk. A tapasztalat igazolta ezt a módszert. Volt aki hibát követett el, aztán úgy döntött, hogy kijavítja őket. Ez bizony jó dolog. A múltban hibákat elkövető elvtársak most felismerték és határozottan ki akarják javítani ezeket a hibákat. És helyesen járunk el, ha ezeket az elvtársakat beválasztjuk a párt központi szervébe. Ez a helyes eszmény.

El lehet rólunk mondani, hogy ideális realisták vagy forradalmi realisták vagyunk, hiszen eszményeinket összekapcsoljuk a valósággal. Ezért, ha a fent említett elvhez tartjuk magunkat, akkor össze tudjuk kapcsolni eszményeinket a valósággal. Ellenkező esetben figyelmen kívül hagyunk egy fontos körülményt és hibázhatunk. Márpedig itt az elvtársak közül senki sem akar hibát elkövetni.

A helyzetet a következőképpen kell nézni. Egyes elvtársak az érzéseikre hallgatnak, és nem akarják megválasztani azokat,

akik megtévedtek. De ha a józan észre hallgatnak, akkor a múltbeli hibák ellenére meg kell választaniuk ezeket az elvtársakat. Egyesíteni kell az érzelmet és az értelmet. Ezt meg lehet tenni. Ez a felismert szükségszerűség.

Úgy gondolom, hogy együtt tudunk működni azokkal, akik a múltban elvi hibákat követtek el, de azóta felismerték ezt. Amikor Marx megalakította az I. Internacionálét, kénytelen volt programját az anarchistáknak is elfogadható színvonalra szállítani, hogy együtt lehessen működni Olaszország, Spanyolország stb. anarchistáival. Marx azért cselekedett így, mert abban az időben az anarchistákat jelentős tömegek követték. Később nem akartak együttműködni. Sebaj, ha nem akarnak, hát nem kell. Mindez egyáltalán nem hatott ki Marx céljaira és mozgalmának irányvonalára.

Lenin és Sztálin a múltban együttműködött az ellenzékkel abban az időszakban, amikor az ellenzékiek a munkásosztály bizonyos irányzatának élén álltak. De amikor ezek az irányzatok kimerültek, az ellenzékiekkel megszakadt a kapcsolat.

Most nincs Komintern. Látszólag a kommunista világmozgalomnak nincs egységes vezető központja, de valójában ez nem így van.

A világ kommunista pártjai vezérükre tekintenek, s mindenre odafigyelnek, amit mond. A világ kommunistái nagy figyelemmel kísérik vezérük minden szavát, és ezek a szavak vezérlik őket. Ezek a vezéreszmék adják meg azt az irányvonalat, amelyet az egész világ követ. E kommunisták egyike én vagyok.

Pártunkban most nincsenek ellenzéki irányzatok. Természetesen az, hogy most az összefogás és az együttműködés álláspontján vagyunk, jó dolog.

Ez minden, amit az első kérdésről elmondani kívántam. Áttérek a második kérdésre.

Jó gondolat, hogy a területi képviseleti elvet figyelmen kívül hagyva, csak azokat választjuk meg, akiket kell. A területi képviseleti elv semmibevevésének azonban negatív oldalai is vannak. Körzeteink széttagoltságát és elszigeteltségét nem mi alakítottuk ki. Ez a sajátos társadalmi-gazdasági viszonyok, az ellenség és az uralkodó osztályok munkájának a következménye. Az, hogy az elvtársak ilyen körülmények között dolgoznak, maga

a forradalom. Ezt nem szabad figyelmen kívül hagyni. Bázisaink vannak, s ez nagyszerű dolog. Ez maga a forradalom.

A forradalmi bázis nagyszerű dolog, de a »santoucsuji« (izoláltság, elszigeteltség, szeparatizmus) visszataszító.

A kínai forradalom: bázisok létrehozása. A jövőben meghatározott körülmények között a »santoucsuji« önmagától megszűnik.

Kínában igen sok különböző szülőföldi közösség, szövetség és egyéb szervezet található. Ezekből sok van minden városban, minden tartományban. Ennek a jelenségnek megvannak a maga társadalmi okai: nyelv, erkölcsök, szokások, életmód, hagyományok stb. A szocializmusban mindez megszűnik.

A választásoknál figyelembe kell venni a területi képviseleti elvet. Ez azt jelenti, hogy számba kell venni a forradalmi erőket minden olyan körzetben, amelyeknek képviseltetni kell magukat a párt legfelsőbb szerveiben.

A harmadik kérdésről.

Szükséges-e, hogy a Központi Bizottság minden tagja sokoldalú ismeretekkel rendelkezzék?

Ez ideális dolog lenne, de gyakorlatilag lehetetlen.

Az SZK(b)P Központi Bizottságának tagjai között különféle foglalkozású emberek vannak. Nem szabad az emberektől univerzális ismereteket követelnünk. Arra kell törekednünk, hogy egyes területeket ismerjenek. Ez esetben a Központi Bizottságban képviselve lesz minden szakma és tudományág. Ma senkinek sem lehetnek mindenre kiterjedő ismeretei, s ugyanígy a jövőben sem. Következésképpen a KB nem válhat mindentudóvá. Azokat is meg kell választani, akik tanulni fognak és ismereteket fognak szerezni.

Ilyenformán a Központi Bizottság tagjelöltjeinek listájára nagy számban kell felvenni olyan elvtársakat, akik a múltban nem követtek el hibákat a párt irányvonalának megvalósításában. Aztán fel kell venni olyanokat, akik ugyan követtek el hibákat, de azok kijavítására törekednek. Fel kell venni olyanokat, akik országos népszerűségnek örvendenek, vagy népszerűek lehetnek. Végül szép számban fel kell venni olyanokat, akik különféle területeken alapos ismeretekkel rendelkeznek,

és kisebb számban olyanokat, akiknek ismerete csak néhány területre terjed ki.

A párt Központi Bizottságának ilyen összetétele megfelel a fejlődés mai szakaszának. Ez a KB meg tudja valósítani a kongresszus irányvonalát, és jó hatással lesz az egész ország fejlődésére.

Nem túlságosan vegyes ez az összetétel?

Nagy forradalmunk utolsó szakaszában a párt sokszínű volt. (Ezen az ideológia területe értendő.) Ebben az időszakban nem számoltunk még le Csen Tu-hsziuval. A polgárháború időszakában nem határoltuk el magunkat Li Li-szan irányvonalától. Ennek következtében a pártvonal nem volt egységes, és a munkába hibák csúsztak be. A polgárháború utolsó időszakában nem határoltuk el magunkat Csang Kuo-tao irányvonalától, és a párt nagy veszteségeket szenvedett. A Cunjiban tartott konferencia után nem határoltuk el magunkat ezektől a hibáktól, és nem számoltunk le velük véglegesen. A VI. plénumon megvontuk a mérleget és leszámoltunk a hibákkal.

Aztán végigjártuk a hároméves csengfenget.

Így, kezdve a Cunjiban tartott konferenciától egész mostanáig, a párt – néhány időszakot maga mögött hagyva – elvesztette ezt a tarkaságát.

Vajon elkövethetünk-e ismét hibákat? (Azokról van szó, amelyeket már elkövettek.)

Az elvtársak megbánták hibáikat. Felszólaltak a kongresszuson, s kérték az elvtársakat, legyenek segítségükre. Úgy gondolom, kötelesek vagyunk segíteni nekik. Így valószínűleg kevesebb lesz a hiba. Ezt biztosítani lehet. Azt viszont nem állíthatjuk, hogy egyáltalán nem fogunk hibákat elkövetni.

A helyzet a következő: Azok, akik a múltban »felborították a szekeret«, a jövőben óvatosabbak lesznek, de azok, akik nem »borították fel«, meglehet, hogy kérkedni, hencegni kezdenek. Ha ez bekövetkezik, akkor a »szekér« okvetlenül fel fog borulni. Nem tudjuk biztosítani, hogy egyetlen olyan ember sem lesz, aki »felborítja a szekeret«. Néhány tucat ember között mindig akad olyan, aki elmarad. De akkor, elvtársak, mi mindnyájan magunkkal húzzuk, s ösztökéljük ezt az embert. Ez biztosíthatja, hogy nem fog elbukni.

Végül: elkövetünk-e majd bizonyos igazságtalanságokat? (A választások idején.) Figyelembe kell venni minden körülményt, s ennek megfelelően kell cselekedni. Sok olyan embert kell megválasztanunk, akiknek sokoldalú ismereteik vannak, és olyanokat is, akik bizonyos területeken jártasak. Lehetséges, hogy ennek során történnek igazságtalanságok, esetleg kihagyunk a névsorból olyanokat, akik még jobb elvtársak. Ha ilyen előfordul, remélem, hogy ezek az elvtársak a kongresszus után nem fognak megsértődni. Ellenkezőleg, nekik kell megmagyarázniuk a dolgot a többieknek.

2. Véleményem és az elnökség véleménye a Központi Bizottság létszámáról: a Központi Bizottságnak kb. 70 főből kell állnia. Ebben a kérdésben különböző vélemények vannak. Egyesek azt mondják, hogy lehet több is, mások azt, hogy kevesebb. Mennyi ez a több: 100? Az elnökségnek kezdetben ez volt az elképzelése, de azután a számot fokozatosan 70-re csökkentették. És mennyi a kevesebb: 30–40? Úgy vélem, hogy ez túlságosan kevés. Ez a létszám ma nem képviselheti pártunkat. A régi létszám: 25 fő plusz 5 – ez már 30 ember. Azt mondják, hogy a kis létszámú Központi Bizottság rugalmasabb lesz. De pártunk már ma is nagy, és a jövőben még növekedni fog. Természetesen nem azt mondom, hogy 25 ember nem tudja vezetni a kínai forradalmat. De hogy a Központi Bizottság létszáma megfeleljen a mai helyzetnek, ahhoz a 70 fős létszám látszik a legalkalmasabbnak.

A Kuomintang VI. kongresszusán 46 fős Központi Bizottságot választottak. Ez jelentős a polgárháborús előkészületek szempontjából. A Kuomintang VI. kongresszusa sok politikai tervet dolgozott ki. Nekünk csak egy pontra kell odafigyelnünk: »egység«. Ez az úgynevezett egység a közigazgatásban, a katonapolitikában, a diplomáciában, a gazdaságpolitikában – ellenünk irányul.

Pártunk Központi Bizottsága egész pártunk legfelsőbb vezető szerve. Ez a fő láncszem, amely vezetni és irányítani fogja a forradalmi mozgalmat. Remélem, hogy viszonylag nagy létszámú és erős Központi Bizottságot fogunk választani."

•

Mao tegnapi, kétórás beszédének lényege a következő:

– Azokat kell beválasztani a Központi Bizottságba, akik biztosítják a kongresszus fő politikai irányvonalának megvalósítását;

– az előző Központi Bizottság tagjainak a többsége méltó a megválasztásra, a gyakorlatban bebizonyították, hogy képesek a párt vezetésére;

– be kell választani olyan új elvtársakat, akik értékes gyakorlati tapasztalatokat szereztek;

– számszerűleg az új Központi Bizottságnak lényegesen nagyobbnak kell lennie.

Május 27.

Maónak a KB-választás alkalmából elmondott beszédéről:

Mao azon buzgólkodik, hogy a „moszkvai ellenzék" tagjait bevegyék a Központi Bizottságba. Természetesen neki előnyös, ha a Központi Bizottságban vannak erkölcsileg megtört emberek, akik a maguk bőrén érezték a kegyetlen tisztogatást. Másrészt ez a beszéd a Moszkva előtti hajbókolás része, számítva azokra az előnyökre, melyekkel a Szovjetunió hadba lépése járhat. Mao Ce-tung bármi áron arra törekszik (egészen a „szekér felborításáról" szóló demagóg eszmefuttatásokig), hogy beválasztassa a Központi Bizottság leendő tagjai közé az elnyomott „moszkvai ellenzék" képviselőit, akik megtagadták korábbi meggyőződésüket.

Figyelemre méltó a csengfengről tett kijelentése is. Az egyszerű párttagok előtt a csengfeng valódi értelme nem világos. Az eszmei harc alapjában véve a párt vezető szerveire korlátozódott. Ott állították pellengérre a KKP-nak a Kuomintanggal és az SZK(b)P-val való kapcsolatait, és ásták alá a Szovjetunió tekintélyét.

Az egyszerű párttagoknak a csengfeng azt jelenti, hogy a Mao iránti bizalomra nevelik őket, s a hazafiság és a marxizmus-leninizmus iránti hűség leple alatt soviniszta nézeteket csempésznek a pártideológiába.

Ezzel kapcsolatban érthetővé válik a KKP legtöbb felelős

munkatársának az „elnökhöz" való viszonya is. Mao Ce-tungot elsősorban azért tisztelik, mert állítólag a kínai forradalom érdekeit képviseli, mert ő a „kínai a nemzetközi kommunista mozgalomban", mert elérte, hogy a KKP vezető szervei önállóak legyenek a volt Kominternnel szemben. Hívei többségének szemében ez Mao elvitathatatlan érdeme, ami meghatározza tekintélyét mint a nemzeti (!) forradalom vezetőjéét. Mondani sem kell, milyen táptalajt nyújt ez a nem marxista nézetek további burjánzásához . . .

Mao Ce-tung május 25-i beszédében Sztálinhoz címzett szavakkal is találkozhatunk. Jól ismerve Sztálinnal kapcsolatos cinikus megnyilvánulásait, nem hihetünk Mao őszinteségében. Számomra Maónak ez a kétszínűsége nem új dolog. Egyszerűen arról van szó, hogy a Szovjetunió segítsége nélkül a Különleges Körzet nem tud megállni a lábán az elkövetkező polgárháborúban.

Mao dicshimnuszában föllelhető az a leplezett törekvés is, hogy ugyanolyan tekintélye legyen, mint Sztálinnak.

Éppen eléggé ismerem a KKP KB elnökét ahhoz, hogy e tekintetben ne tévedjek. Itt a kongresszuson azt hajtogatják, amit nagyon szeret hallani. Lo Fu kereken kijelentette: nincs sem forradalom, sem marxizmus–leninizmus Mao Ce-tung nélkül.

Május 28.

Most kezd világossá válni, mi indította Maót arra, hogy Cunjiban Po Ku helyett Lo Fut tolta előtérbe az első titkári (főtitkári) poszt betöltésekor, ő pedig a saját maga számára létrehozott KB-elnöki posztot foglalja el.

Lo Fu azokért a szolgálatokért lett első titkár, melyeket Mao Ce-tungnak tett a KKP vezető posztjáért folytatott harcban. 1934 decemberében pontosan Lo Fu vetette föl a KB kibővített plénumának szükségességét, és a felelős katonai káderekből és pártmunkásokból kezdte kialakítani azt a csoportot, amely követelte a plénum azonnali összehívását. Ez volt a legfontosabb (és valószínűleg nem az egyetlen) szolgálat, amit Mao Ce-tungnak tett.

Csou En-laj – mint azt a cunji események, valamint a „moszkvai csoport" és a „dogmatikusok" ellen folytatott harc is megmutatta – mindig ingadozás nélkül kapitulált Mao Ce-tung előtt, és nemcsak kapitulált, hanem mindig jobban és jobban alkalmazkodott Maóhoz.

Milyen könnyű hitelt adni annak, hogy a KKP vezetői érdemdús és heroikus személyiségek!

Tudom, hogy véleményem élesen ellentmond a kialakult értékeléseknek. De hát én tanúja voltam annak, miként „csinálódott" ez a vélemény. Miként változtatták a nép hősi harcát ezek a „hősies személyiségek" a saját érdemükké. S hogy miként változtatták a megsértett és megalázott nép haragjának és gyűlöletének a kitörését a vezetés érdemévé.

Nem tudok fájdalom nélkül írni erről. Amikor ilyesmiről hallottam, ezt mindig tudtára adtam Moszkvának. Lehetséges, hogy valamit nem értek, de nevükön neveztem a dolgokat.

Merném én becsapni pártomat? Vagy tán érjem be Mao Ce-tung hivatalos verzióival?!

Persze a boldog tudatlanság állapotában minden egyszerű. Világos és egyértelmű! Boldog tudatlanság! Jóllakott nyugalom, mely az álmot méllyé, a cselekedeteket óvatosan hibátlanná, a kapcsolatot az emberekkel felhőtlenné, a véleményt egyszer s mindenkorra sziklaszilárddá teszi . . .

Vagy elégedjek meg a tények egyszerű rögzítésével? Aztán amikor „felülről" parancsolják, akkor nyerjem vissza látásomat?

Megadatott nekem, hogy tanúja lehessek a fellengzős és nagyon okos „bölcsességnek", amely visszamenőleg mindent tudott, mindenkit kioktatott; az ilyenek semmin sem lepődnek meg. A jelentőségteljes „bölcsesség"! . . . A tapasztalat „bölcsessége"! Ezek a „bölcsek" mindig kivárják az eseményeket, nem sietnek . . . Az ő órájuk később jön el, amikor már minden világos.

Az idő a politikában elsődleges fontosságú tényező. Ezekből az elvekből indultam ki, és fogok kiindulni munkámban, bármilyen poszton legyek is.

Azt mondják, hogy a kiegyensúlyozott természet nagyszerű adottság. Tiszteletreméltó tulajdonság. De hát nem vagyok kiegyensúlyozott természetű. Sokszor kételkedem, és még több-

ször egyeztetem a tényeket és a szavakat. Aztán ismét – szavak, tények! És csak ezután merészelek következtetéseket levonni. És persze a becsületesség nemcsak a bátor döntéseket jelenti. A becsületesség – a megismerés kötelessége.

Május 25-én Peterkin amerikai alezredes, a szövetséges megfigyelő misszió új vezetője, Stell, az amerikai légierő századosa kíséretében meglátogatta a 18. hadtest törzsének vezetőjét.

Je Csien-jing fogadta őket, és beszélgetett velük.

Május 29.

A május 25-i találkozón Stell kiemelte annak nemhivatalos jellegét. A beszélgetés lényege az volt, hogy az amerikaiak szeretnének engedélyt kapni a KKP vezetésétől a párt ellenőrzésében levő területeken katonai-felderítő támaszpontjaik további kibővítésére.

Stell Service szellemében cselekedett. Közölte, hogy a szövetséges parancsnokság csungkingi törzsében van olyan vélemény, amely lehetségesnek tartja a 8. Hadsereggel és az Új 4. Hadsereggel folytatott közös hadműveleteket. Csungkingban állítólag hajlandók együttműködni a KKP csapataival – ez volt az értelme Stell nyilatkozatának. Megjegyezte, hogy az első időkben ez az együttműködés természetesen korlátozott lesz.

Az amerikaiak most saját felderítő központjaik kibővítésére és megerősítésére törekszenek. Készek ellátni ezeket a legmodernebb berendezésekkel. Ezek a központok a KKP hadseregeit is kiszolgálják, de egy feltétellel: az egész anyagi-műszaki bázissal csak az amerikaiak rendelkeznek.

Stell rádióállomások hálózatának létrehozására tett javaslatot. S a feltétel itt is ugyanaz: a személyzet csak amerikai lesz.

Május 30.

A kongresszus elnöksége, Mao Ce-tunggal az élén, posztóval bevont hosszú asztal mögött ül. Az asztalon virágok.

Mao Ce-tung és az egész pártvezetés teljesen egyforma szabású sötét tanjiba öltözött. Mao előtt zománcozott teásbögre, s iratcsomó, amelybe sűrűn belepillant. Gyakran az asztal mögül replikázik, vagy elsőként fölnevet, s akkor nevetni kezd az egész terem. Általában fesztelenül viselkedik. Mellette az elnökségben Csou En-laj; jó megjelenésű és fiatalos, mint mindig. Csu Te egy kicsit idegenül hat: olvasáskor szemüveget tesz föl. Liu Sao-csi magatartása szenvtelen és rendíthetetlen.

Az ülések szünetében Kang Senggel is találkozni lehet. Ő is olyan sötét tanjit visel, mint a többi vezető, azzal a különbséggel, hogy a szabása kitűnő. Zubbonya enyhén szűkített, kabátujja nem túl bő, és mindig hibátlanul jól vasalt. Kang keveset változott az elmúlt évek alatt. Talán csak több lett az ősz hajszála, és kissé élesebbé váltak vonásai.

▪

A kongresszuson Liu Sao-csi, Csu Te és Csou En-laj szólalt fel.

Csu Te befejező szavai: Tanulmányozni kell Mao Ce-tung katonai ideológiáját.

Csou En-laj a kínai forradalom mostani szakaszáról beszélt, arról, hogy egyesíteni kell minden erőt a japánok szétzúzására, s evégett átmenetileg le kell mondani a Kuomintanggal való nyílt harcról. „Jelszavunk: a koalíciós kormány létrehozása!"

*

A kínai hadseregnek jelenleg mintegy 350 gyalogos- és lovashadosztálya, 180 harckocsija és 250 repülőgépe van.

A KKP csapatainak létszáma mintegy 616 000 fő: 15 gyalogoshadosztály és 76 gyalogosdandár, két lovasdandár. (Ezek a KKP vezetésének felnagyított adatai, így is rávilágítanak arra, hogy alapjában véve kinek az erői kötötték le a japánokat.)

Kínában a megszállóknak 32 gyalogoshadosztályuk és egy

harckocsizó hadosztályuk tevékenykedik. Mindössze kb. egymillió katona és tiszt. A csapatoknak a déli tengerek körzetéből történt visszavonulása csaknem egyharmadával növelte a japán expedíciós erők létszámát Kínában.

*

Csou En-laj nagyon közlékeny. Napi 18 órát is dolgozik. Irigylésre méltó egészségnek örvend. Talán ő az egyetlen, akit Mao Ce-tung beavat a személyes dolgaiba. Csou legjellemzőbb vonása, hogy tud bánni az emberekkel, még azokkal is, akiket gyűlöl. Érzéseit nem fejezi ki. Mindig udvarias és jóindulatú.

Május 31.

Csang Kaj-sek lemondott a Végrehajtó Kamara elnöki tisztéről. Utódja Szung Ce-ven.

Szung Ce-ven a Szung-dinasztiának, az ország fináncoligarchiájának a képviselője. A Kínai Bank igazgatóságának elnöke és igazgatója. 1894-ben született Sanghajban. 1915-ben az Egyesült Államokban elvégezte a Harvard Egyetemet. Kína legnagyobb pénzügyi szakembere, szoros kapcsolatban áll az amerikai bankárokkal.

Csungkingban attól tartanak, hogy a Szovjetunió Japán elleni háborúja „Mandzsúria örökös orosz megszállását" hozza magával. Ez nemcsak kuomintangista és amerikai kitalálás, hanem kétségkívül annak is a következménye, hogy a KKP vezetése lelkiismeretlenül spekulál „moszkvai kapcsolataival", ezekkel ijesztget, és aktív területszerzési politikát folytat.

*

A kongresszuson Mao Ce-tung tartotta a zárszót.

Beszédének általános részében a tömegek mozgósításának lendületéről beszélt. Csang Kaj-sek zavarni fogja a tömegek mozgósítását és szervezését, a fegyveres erők megszilárdítását és „körzeteinek" kiszélesítését... Most bátran kell lenditeni a ka-

runkat. Ámde kerülni kell a kalandorságot. Úgy kell ütni, hogy az hasznos legyen nekünk – ez az értelme szavainak.

A továbbiakban Mao Ce-tung a II. Internacionálé hibáiról beszélt. Ezek abból származtak, hogy a II. Internacionálé nem követte az I. Internacionálé irányvonalát, „nem akarta a karját lendíteni" (azaz nem szervezte a tömegeket). Az orosz bolsevikok és a III. Internacionálé másképpen cselekedtek. Ők nagy lendülettel mozgósították a tömegeket. Ezért tudták megdönteni a cárt és szétzúzni a kapitalistákat.

Csu Te és Liu Sao-csi beszámolójukban ugyanígy kiemelték ezt az irányvonalat.

Ezután Mao Ce-tung hosszasan beszélt a nemzetközi helyzetről, a San Franciscó-i konferenciáról, a kínai helyzetről, néhány ideológiai és politikai kérdésről.

JÚNIUS

Június 1.

A KKP KB tagjainak és póttagjainak megválasztása még hátravan.

Mao Ce-tung politikai beszámolójának több változata van forgalomban. Az első, az, melyet április 24-én felolvasott a kongresszuson („A koalíciós kormányról"). Ebben a kongresszusi változatban minden dolgot a nevén nevez. Nem hallgat el semmit. Nyíltan megfogalmazza nézeteit, és értékeli a különféle eseményeket. Csang Kaj-seket minden adandó alkalommal ócsárolja. Értékeli a pártbeli hiányosságokat is.

A beszámoló második változatát csak a párttagok között fogják terjeszteni. Ennek a tartalma alapjában véve ugyanaz, mint a kongresszusinak. De a megfogalmazások lényegesen enyhébbek. Csang Kaj-sek neve nem szerepel a szövegben. A pártbeli hiányosságokat csak futólag és a legáltalánosabb kifejezésekkel említi.

És végül a beszámoló harmadik változata – a hivatalos, amely

a nagyközönség számára készült. Ez az előzőkhöz képest még enyhébben fogalmaz. Gondosan megfésültek benne minden elvi megállapítást. A központi kormány vezetőjének neve nem szerepel benne. Ezt a változatot már közölte a jenani sajtó.

Mao Ce-tung, Csu Te, Liu Sao-csi beszámolói tették ki a kongresszus munkájának magvát. Ezeket vitatták meg, és ezek alapján fogadják el a legfontosabb határozatokat.

Június 2.

A KKP VII. kongresszusának legfőbb tényei:

1. Megvonta a párton belüli harc mérlegét.
2. Meghatározta a Kuomintang irányában folytatott politikát.
3. Felszólított az erők mozgósítására, a japánok szétzúzására.
4. Jóváhagyta saját területei, bázisai kiszélesítésének és a hadsereg megerősítésének politikáját.
5. Célul tűzte ki, hogy a KKP munkájának súlypontját a falvakból a városokba kell áthelyezni.
6. Kimondta, hogy a partizánháború taktikájáról át kell térni a manőverező taktikára.
7. Figyelmeztette a pártot, hogy fennáll a KKP-val való amerikai „scobie-izmus", a fegyveres leszámolás lehetősége.
8. Leszögezte, hogy a Szovjetunió a KKP egyetlen barátja és szövetségese.

*

A kongresszuson a párton belüli harcról nem hangzott el beszámoló. Ezt a témát a plénumon egyengették és simították el. Elegyengették Kang Seng legnagyobb bánatára és bosszúságára.

A kongresszus döntést hozott a legfontosabb kérdésben – helyesnek ismerte el Mao Ce-tungnak a pártban folytatott irányvonalát. Csak éppen egy kissé másképp, mint a plénumon. Most vezekeltek, bűnbánatot tartottak – és ezzel igazolták Mao Ce-tung nézeteinek abszolút helyességét. Egyáltalán nem elemezték a felszabadított körzetek pártéletét, kulturális és gazda-

sági építőmunkáját. A legtöbb felszólaló csak felületesen érintette ezt a témát. És egy szó sem esett a VI. és a VII. pártkongresszus közötti időszak kíméletlen pártharcairól.

Teljes győzelmet aratott a KKP KB elnökének politikai irányvonala, amely a „realitás marxizmusa" és az „új demokrácia" koncepciójában fejeződik ki.

Mao Ce-tung „a kínai forradalom zászlaja", „általánosan elismert vezér"! Mindegyik felszólalás – még a kongresszus első napján elhangzott nyitóbeszédek is – a KKP KB elnöke előtti hajbókolással kezdődött.

Az ellenzéket végleg megtörték. Az ellenzék vezetői kisebb-nagyobb mértékben nyilvánosan elismerték hibáikat. Különösképpen elégedett Mao Ce-tung Vang Csia-hsziang írásban benyújtott bűnbánatával. Mao Ce-tung nem minden alap nélkül úgy véli, hogy megteremtették az egység szilárd alapját.

A kongresszuson hangsúlyozták, hogy „Mao Ce-tung eszméi" mélyen és következetesen bele kell, hogy vésődjenek minden kommunista tudatába.

Ennek ellenére Mao Ce-tung kijelentette, hogy még messze van a teljes egység. Jelenleg a pártegység viszonylagos. Figyelmeztette a pártot arra, hogy hosszas harc áll még előtte, míg eléri a teljes egységet.

Megállapította, hogy minden egyes katonai alakulat, mindegyik felszabadított körzet (még a már kialakult nagy körzet is) önálló egység. Mindegyik a maga elképzelése szerint él. Nincs egységes, összeforrott organizmus, nem érződik a központ vezető szerepe. Mindnyájan a saját kis világukban éldegélnek. A párt végleges egységének megteremtéséért folytatott harc még előttünk áll – jelentette ki Mao Ce-tung.

Néha ellátogat hozzánk Csiang Csing. Mindig ugyanazokkal a testőrökkel. Néhányan az utcán maradnak, de egyikük határozottan belép a házba. Mögötte a vékony, elegáns, mosolygó Csiang Csing.

Elkerüli a politikai beszélgetéseket. Tréfás és jókedvű. Csak akkor komorodik el, amikor férje túlterheltségéről panaszkodik.

Érdekesek ezek a beszélgetések. Az ajtóban áll a szoborrá merevedett testőr (Csiang Csing nem mindig küldi ki a házból).

Az udvaron ugyanilyen napbarnított, derék mauseros fiúk. Mellettük a cölöpökhöz kötve kínlódnak a tűző napon az alacsony növésű lovacskák.

Június 3.

Fontossági sorrendben a második helyen állt a Kuomintanghoz fűződő viszony kérdése. Hogy milyen lesz a megoldás, az előre látható volt. Az eljövendő kapcsolatok alapjául végleg és visszavonhatatlanul a KKP KB elnökének eszméi szolgálnak.

A kongresszus elítélte mindazokat, akik a Kuomintanggal való szövetség érdekében állítólag fékezték a népi felszabadító mozgalom lendületét, akadályozták a felszabadított körzetek növekedését, féltek „a generalisszimusz megijesztésétől", a Kuomintangban csak a pozitívumokat vették észre, Csungking kegyeit keresték, saját erőik rovására alkalmazkodtak a Kuomintanghoz és nem harcoltak következetesen reakciós megnyilvánulásai ellen.

Viszont az olyan jelszavak, mint „Le a központi kormánnyal! Le a Kuomintanggal! Le Csang Kaj-sekkel!" – most hibásak, mi több, veszélyesek!

A kommunista párt azon van, hogy megpróbálja lemosni Csang Kaj-sek arcáról a szennyet – mondotta Mao Ce-tung. Ezt azzal magyarázta, hogy Jenan reformokra törekszik. A polgárháború kockázata valóságos. Csang Kaj-sek minden eszközzel készül rá. A kommunista pártnak harcolnia kell a polgárháború kirobbantására irányuló minden kísérlet ellen. Még van lehetőség a tárgyalásokra Csungkinggal, és ezeket nem szabad számításon kívül hagyni.

A legfőbb követelés (erre kell összpontosítani minden erőfeszítést) Kína koalíciós kormányának megalakítása; a fő feladat pedig (itt szintén nem szabad kímélni az erőt és az eszközöket): meghiúsítani, kizárni a nemzetgyűlés összehívásának lehetőségét.

Politikai beszámolójában a KKP KB elnöke azt mondotta, hogy a kommunista párt politikai eszközeinek (a legtágabb értelemben) legalább öthatodát a Kuomintang kíméletlen bírálatára

és az ellene folytatott éles harcra kell fordítani. És csupán ezeknek az eszközöknek egyhatodát kell minden eshetőségre visszatartani manőverezés céljából.

A kongresszus hangulata nyíltan Csang Kaj-sek-ellenes.

Szinte minden felszólaló átkokat szórt a Kuomintangra. Csang Kaj-sek vagy a Kuomintang szidalmazását a küldöttek viharos tapssal helyeselték.

Ha elemezzük Mao Ce-tung politikai beszámolóját, valamint a többi beszámolót és felszólalást, nyilvánvalóvá válik, hogy a kongresszus egyik fő feladata a mozgósítás (mindenre kiterjedő, energikus felkészülés a polgárháborúra). A koalíciós kormány megalakítására vonatkozó követelés, valamint a nemzetgyűlés összehívásától való elzárkózás: csupán szakaszok a polgárháború felé vezető úton.

A Kuomintang és Csang Kaj-sek nem fog belemenni a koalíciós kormányba. Jenanban számolnak ezzel az elutasítással. Ebben az esetben késedelem nélkül megalakítják a KKP kormányát (a felszabadított körzetek egyesített bizottsága). Ezután a polgárháború realitássá válik, mivel a japánok ellen folyó harcokban a két fél még jobban elhatárolódik egymástól.

Gyakorlatilag a KKP egész politikája a hamarosan bekövetkező és elkerülhetetlen polgárháború tényéből indul ki. Ezt bizonyítják az Új 4. Hadsereg 7. és 2. gyalogoshadosztályának hadműveletei, a Senhsziben folyó előkészületek, a katonai egységek átcsoportosítása a Különleges Körzetből délre a katonai és pártkáderek csoportjának egyidejű átirányításával, a kommunista párt tevékenységének jellege Hunan és Honan tartományokban. Mindez nem egyéb, mint felkészülés a polgárháborúra.

Június 4.

A kongresszus megvitatta a kommunista párt támaszpontjainak kiszélesítését. A küldöttek egyértelműen a kiszélesítés politikája mellett foglaltak állást. Valamennyien nagy reményeket fűznek a kommunista párt fegyveres erőinek növeléséhez. Feladatul tűzték ki a partizánegységek és népfelkelők számának ugrás-

szerű növelését. A csapatok létszámának növelése és az új bázisok létrehozása olyan kérdések, amelyek központi helyet foglaltak el a küldöttek többségének felszólalásában.

A japán militaristák elleni hadműveletekről beszéltek ugyan, de kivétel nélkül valamennyien megfeledkeztek e harc szükségességéről, s a Kuomintangot ócsárolták. Valahányszor a Japán elleni harcról kezdtek beszélni, végül is a Kuomintang elleni harcra lyukadtak ki.

Június 5.

A kongresszus egyik eredménye a városi pártmunka kibontakoztatásáról szóló határozat. Mao Ce-tung kijelentette, hogy a pártnak ott is ugyanolyan sikereket kell elérnie, mint a falvakban.

A falvakban a párt pozíciói szilárdak. Igazolódott az a kijelentés, hogy „föld-királyok" vagyunk. Igazi gazdái vagyunk a kínai falunak. Változatlan és leghűségesebb támaszunk a parasztság. Ha folytatjuk ezt az irányvonalat, az nagy hiba lesz. A városokban is gazdáknak kell lennünk. Nincs többé jogunk arra, hogy a falvakban ücsörögjünk. Ez ellentétes a marxizmussal. Ám a párttagoknak nem szabad a másik végletbe sem esni: nem szabad megfeledkezniük legmegbízhatóbb támaszunkról, a parasztságról, s következésképpen a falvakban folyó munkáról.

Peng Csen felszólalásában részletesen kitért erre a témára; valóságos korreferátumot tartott. Következtetései: kimenni a falvakból, a munkástömegekre támaszkodni. Ezek a következtetések kétségkívül helyesek és nagyon fontosak a KKP számára.

Figyelmet érdemel Mao Ce-tungnak az a beismerése, hogy a párt gyakorlatilag a parasztságra támaszkodó, a parasztságból erőt merítő agrárpárt volt. Ez az, amit oly gondosan titkolt Mao Ce-tung, és ami ellen következetesen harcolt a Komintern: a KKP-ban megnyilvánuló paraszti ideológia ellen.

A KKP vezetőinek beismerése – „a föld királyai vagyunk" – nagyon sok mindent megmagyaráz. Ez nem egyszerű frázis.

A KKP történetében és mindennapi politikájában föllelhető legfontosabb jelenségek lényege húzódik meg mögötte.

A továbbiakban a KKP KB elnöke a következőket mondta beszámolójában: „Előre kell látnunk, hogy ez a pártunk politikájában döntő momentum értetlenséggel találkozik és vitát vált majd ki a párt bizonyos köreiben. Erre föl kell készülnünk." Ez a megjegyzés nem véletlen, és figyelmet érdemel, hiszen tagadhatatlan, hogy a kispolgári paraszti réteg túlsúlyban van a pártban.

A kongresszuson nem hozták nyilvánosságra a párt szociális összetételére vonatkozó adatokat. De a párt jellegéről szólva Mao Ce-tung a következőket mondotta: „Pártunk jelentős része nem-proletár közegből származik. Azt jelenti ez vajon, hogy pártunk nem proletárpárt? Nem, semmi esetre sem jelentheti azt! Pártunk proletárpárt, erről tanúskodik programja . . ."

(Amennyire a KKP ügyeit ismerem, azt a programot, amelyre Mao Ce-tung hivatkozik, egyik kongresszuson sem vitatták meg, és ezért egyszerűen nem is létezik.)

*

A sikertelen látogatás nevetség tárgyává teszi a szövetséges megfigyelő missziót. De az amerikaiak nagyra értékelik ezt az előretolt felderítő posztot, és hidegvérrel végzik dolgukat.

A KKP KB elnöke nem szándékszik szakítani a szövetségesekkel addig, amíg a Szovjetunió be nem lép a Japán elleni háborúba.

Azt írom: „szövetségesek", de az amerikaiakra gondolok. Itt, Kínában, az angolok helyét végérvényesen elfoglalták az amerikaiak. Az angolok közül Kínában elsősorban a londoni tudósítók „harcolnak" . . .

Június 6.

A hadviselés partizántaktikájáról a manőverező taktikára való áttérés szükségességéről.

Mindeddig a nagy egységekkel folytatott hadműveletek takti-

káját károsnak tartották. Már régen elítélték a „száz ezred offenzíváját". A KKP katonai doktrínája az úgynevezett verábháború (Mao Ce-tung szóhasználata) taktikája volt – a kisebb alegységekkel folytatott harc, azaz a partizánharc taktikája. (Ezt néha manőverező taktikának nevezték, kivált a külföldi újságírók.)

Íme, az új manőverező taktika meghatározása Mao Ce-tung kongresszusi beszámolójában:

– Ma már képesek vagyunk nagy erőket összpontosítani ahhoz, hogy támadjuk az ellenség gyönge pontjait;

– a helyzet ebben az évben megváltozott, készülnünk kell a fordulatra, most a védekezés háttérbe szorult;

– erőinket úgy kell csoportosítanunk, hogy szükség esetén gyorsan jelentős erőket (például 200 000 harcost) összpontosíthassunk, amelyek aztán döntő hadműveleteket indíthatnak valamely nagyobb objektum elfoglalására;

– az elvtársak egy része ezt nem érti, továbbra is a korábbi taktikához fog ragaszkodni, és ezt figyelembe kell venni.

Június 7.

Az amerikai intervenció lehetőségéről. Ez az Egyesült Államokhoz fűződő viszony kérdése, de a kongresszuson az amerikai intervenciótól való félelem formájában jelentkezett.

A pártvezetés hangulatát a kongresszus teljes egészében átvette. A szónokok ellenséges hangon nyilatkoztak az óceánon túli szövetségesről. A „scobie-izmus" vagy „scobie" terminus fogalommá vált. Az intervenciót értik ezen. A fogalom annyira meghonosodott, hogy nemcsak a kongresszusi üléseken, hanem Jenanban is mindenütt hallani lehet.

Mao Ce-tung zárszavában nem is próbálta enyhíteni a küldöttek Amerika-ellenességét. Még jobban aláhúzta a „Scobie-féle" beavatkozás veszélyét.

Június 9.

A Szovjetunióhoz fűződő viszonyról.

Mao Ce-tung a választásról szólva nagyon sokat beszélt zárszavában a Szovjetunióról, Leninről, Sztálinról. Bírálta azokat a felszólalásokat, amelyek arra lyukadtak ki, hogy „a Szovjetunió feltétlenül kiáll értünk, és mindenképpen segíteni fog bennünket".

Mao Ce-tung felszólította a kongresszust, hogy csak a saját erőire számítson. A Szovjetuniónak segítenie kell Kínát, de lehetséges, hogy a diplomáciai helyzet és a hallatlan háborús veszteségek megakadályozzák a cselekvésben. Mao Ce-tung figyelmeztetése azonban nem tudta eloszlatni a küldöttek várakozását.

Különösen megmutatkozik ez a hangulat azóta, hogy a helyi újságban megjelent a TASZSZ közleménye és az „Izvesztyija" június 3-i cikke, amely jogosan bírálja a Kuomintang VI. kongresszusát.

Június 10.

Szudzuki tengernagy, miniszterelnök a parlamentben kijelentette, hogy bármi legyen is, Japán folytatja az ellenállást. Ha a háború átcsap Japán területére, akkor kihasználja a földrajzi fekvésből eredő összes előnyöket.

▪

A kongresszuson ma a Központi Bizottság póttagjainak megválasztása előtt felszólalt Mao Ce-tung.

A beszédéről készült jegyzet:

„A KB tagjait már megválasztottuk. Ez jó dolog. De a KB póttagjainak megválasztása is nagy jelentőségű. Bizonyos körülmények között a KB póttagjai a KB tagjaivá válnak. Kérem az elvtársakat, hogy fordítsanak komoly figyelmet a mai választásokra.

Az egyik küldött levelet intézett az elnökséghez. Ebben nyomatékosan felhívta a figyelmet arra, hogy a kongresszusnak azo-

kat az elvtársakat kell megválasztania, akik biztosítani tudják a kongresszusi irányvonal megvalósítását. Ez helyes.

Mit akarok mondani? Miért van szükség a kérdés ilyen felvetésére?

1. Azért, mert a jelöltek között vannak olyanok, akiknek személye nem annyira ismert. Vannak olyanok is, akik a múltban hibáztak. És mégis, ennek ellenére, ezek az elvtársak képesek kongresszusunk irányvonalának megvalósítására vagy a megvalósításhoz szükséges feltételek biztosítására. Az ilyen elvtársakat, úgy vélem, meg lehet választani a Központi Bizottság póttagjaivá. De ma még nem tudok semmiféle garanciát adni arra, hogy valaki közülük nem fog elmaradni.

2. Vang Csia-hsziang elvtárs nem került be a Központi Bizottság tagjai sorába. A múltban hibákat követett el. De neki is megvannak a maga érdemei. Tehetséges munkatárs.

A Központi Bizottság IV. plénumának irányvonala nem felelt meg a párt irányvonalának (értsd: „Mao irányvonalának"), de Vang Csia-hsziang támogatta a katonai irányvonalat, és határozottan valóra váltotta. Ez lehetővé tette a kuomintangisták első, második és harmadik hadjáratának sikeres visszaverését.

És a következő tény: a cunji konferencia rendkívül fontos. De ha akkor Vang Csia-hsziang és Lo Fu nem támogattak volna bennünket, a konferencia nem járt volna olyan sikerrel. S azért támogattak, mert már kezdtek eltávolodni a hibás irányvonaltól. Amikor Észak-Senhszibe érkeztünk, Vang Csia-hsziangot a Kominternhez küldtük. Miután visszatért Moszkvából, nagyon helyesen értékelte a Komintern irányvonalát. Pártunkban abban az időben feszült légkör uralkodott (értsd az internacionalistákkal fennállott nézeteltéréseket). A Komintern irányvonala a kapitulánsok kezére játszott – Vang Csia-hsziangnak igaza volt.

Vang Csia-hsziang elvtárs írta a Központi Bizottság négy határozattervezetét: a katonai kérdések és a békés lakosság közötti kapcsolatok rendezéséről stb. Ez igen nagy érdeme.

3. Ezúttal mindenképpen meg kell választanunk egy elvtársat Mandzsúriából. Ennek a jövőt tekintve igen nagy jelentősége van. Pártunk ott, Mandzsúriában is növekedni fog."

Milyen sokatmondó Mao Ce-tung május 25-i és június 10-i felszólalása!

Mao kijelenti, hogy „a cunji konferenciától kezdődően egészen mostanáig, néhány szakaszt maga mögött hagyva, a párt elvesztette . . . tarkaságát".

Ezt a következőképpen kell érteni: A KKP-ban elfojtottak minden olyan nézetet, véleményt, amely nem egyezett az ő irányvonalával. Következésképpen „a párt elvesztette tarkaságát", azaz egyszínűvé vált – Mao Ce-tung színét öltötte magára. És ez a cunji konferencia, a Kominternnel folytatott harc és a hároméves csengfeng következménye. Íme, a pártegység Mao módra!

Újdonság számomra, hogyan magyarázzák Vang Csia-hsziang moszkvai utazásának céljait. Kiderül, hogy már akkor Mao embere volt. A párt új vezetője azzal bízta meg, hogy gyűjtsön anyagot „a Kominternnek a kapitulánsok kezére játszó tevékenységéről". Mao Ce-tung már akkor (!) készült a Kominternnel és a KKP-ban a Kominternt követő kommunistákkal való döntő összecsapásra. A cunji konferencia után hozzáfogott saját irányvonalának megvalósításához.

Kiviláglik ezekből a beszédekből Mao taktikája is – ellenfeleinek megosztása és az egyet nem értők letörése hajdani elvbarátai segítségével. Ehhez a módszerhez folyamodott az elmúlt évek során.

Most a ravasz hunani attól tart, hogy az új KB-tagokat nem tudták annyira megdolgozni, mint az előző 25 tagot, és esetleg majd „hetvenkedni" kezdenek, azaz saját véleményüket fogják nyilvánítani, és ezzel „felborítják a szekeret".

És egyáltalán, mennyi idegfeszítő harc húzódik meg ezek mögött a rövidnek tűnő felszólalások mögött! Mao csak egy csöppet húzza félre a függönyt a párton belüli politikai harcok előtt.

Véleményem szerint Mao nyilvános fellépéseiben sehol sem tárulkozott föl ennyire nyíltan. Különben ma már megteheti ezt. Teljhatalmú gazdának érzi magát.

Nyilvánosságra hozták a választások eredményeit.

A KKP Központi Bizottságába 44 tagot és 33 póttagot választottak.

A KB megválasztásának során Mao Ce-tungra 543 küldött szavazott, Csu Tere 543-an, Liu Sao-csira 543-an, Zsen Pi-sire 543-an s Lin Piaóra 541-en adták szavazatukat...

Vang Mingre 321-en, Po Kura 275-en szavaztak.

Po Ku és Vang Ming bekerültek a Központi Bizottságba.

Beválasztották a KB tagjai sorába Hszü Tö-lit, Csang Ting-csenget, Csen Jünt, Lu Ting-jit, Li Fu-csunt, Teng Jing-csaót, Lin Po-csüt, Je Csien-jinget, Nie Zsung-csent, Liu Po-csenget, Csen Jit, Kang Senget.

A KB póttagjaivá választották többek között Ku Ta-cunt, Tan Csenget, Csen Po-tát.

Befejezésül felszólalt Mao Ce-tung, Csu Te és Liu Sao-csi.

A KKP VII. kongresszusa az Internacionálé eléneklésével ért véget.

*

A KKP VII. kongresszusán elhangzott vitáról.

A beszámolók feletti vita során 24 küldött szólalt fel. Köztük Csou En-laj (korreferátum az egységfrontról és tanulságairól), Csen Ji (korreferátum a közép-kínai helyzetről), Peng Tö-huaj (korreferátum az észak-kínai helyzetről), Kao Kang (korreferátum a Különleges Körzetről).

A felszólalásokat két csoportra lehet osztani:

1. a Mao Ce-tung-féle irányvonal volt ellenzőinek felszólalásai, 2. a többi felszólalás.

*

1. A Mao Ce-tung-féle irányvonal volt ellenzőinek felszólalásáról:

a) Lo Fu, Po Ku, Jang Sang-kun felszólalásai.

A nevezett három elvtárs közül a legtartózkodóbb Po Ku felszólalása volt.

Lo Fu beszédét a kongresszus türelmesen hallgatta végig.

Lo Fu és Jang Sang-kun valósággal könyörögtek Mao Ce-tung bocsánatáért múltbeli „bűneikért". Megalázó módon taglalták az egyes szakaszokban elkövetett hibáikat, ostorozták magukat „kispolgáriságukért", utaltak arra, hogy Moszkvában beléjük oltották a dogmatizmust és az opportunizmust (Jang Sang-kun tébolyult módjára viselkedett), szemrehányásokkal illették a Komintern vezetőségét (Lo Fu), „Mao Ce-tung elvtárs irányvonalának" helyességét bizonygatták, dicshimnuszokat zengtek Maóról.

Po Ku nem dicsőítette Mao Ce-tungot, és méltósággal viselkedett.

Lo Fu és Jang Sang-kun felszólalásaiból az a benyomás alakult ki, mintha Moszkvában dogmatikusokat nevelnének és szándékosan Kínába küldenék őket. Mao Ce-tung kénytelen volt zárszavában maga is helyreigazítani szavaikat.

b) Csou En-laj, Peng Tö-huaj, Nie Zsung-csen és részben Csu Te felszólalása.

Saját hibáikról tartózkodóan beszéltek, nem ostorozták magukat. Peng Tö-huaj felszólalásával a kongresszus nem volt megelégedve.

c) Vang Ming és Vang Csia-hsziang nem szólaltak fel a kongresszuson, hanem írásbeli nyilatkozatot tettek, melyben elismerték állítólagos pártellenes tévelygéseiket.

d) Kaj Feng megtagadta mind a felszólalást, mind pedig a nyilatkozat megírását, bár ő egyike azon jelentős személyeknek, akik korábban szembehelyezkedtek Mao Ce-tunggal.

2. A többi felszólalásról.

Ezek az elvtársak nem tértek ki hibáik elemzésére, nem bizonygatták elméleti ingatagságukat és „Mao Ce-tung irányvonalának" helyességét. Mindegyikük konkrét dologról számolt be, elsősorban a múltról, sokkal kevesebbet a jelenről, de majdnem semmit a jövőről. Ez alól Li Fu-csun, Je Csien-jing és Lin Piao felszólalása kivétel.

A felszólalások túlnyomó többségének elméleti és kulturális szintje primitív volt.

Kang Seng két kérdésre összpontosította beszédét: a párt parasztpolitikájára és saját hivatalának tevékenységére. A parasztkérdésben Mao Ce-tung ellenfelei sok hibát követtek el – itt Kang Seng kivághatta magát. A felderítő és elhárító szolgálat helyzetét a csingpaocü főnöke a legrózsásabb színekkel ecsetelte. Egy szóval sem említette a káderellenőrzés során elkövetett hibákat, a csengfeng megtorló akcióit, bár Mao Ce-tung beszámolójában elismerte a káderellenőrző bizottság által elkövetett hibákat, s a kongresszus magyarázatot várt Kang Sengtől.

Nyomban a csingpaocü közkedvelt főnökének beszéde után cédulák özönlöttek a kongresszus elnökségéhez, amelyek magyarázatot követeltek arra, hogy miért hallgatta el Kang Seng a hibáit. Az elnökség javasolta Kang Sengnek, hogy vagy egészítse ki felszólalását, vagy pedig tegyen írásbeli nyilatkozatot az elnökségnek. Az „őszi miniszter" ezt kategorikusan elutasította, kijelentvén, hogy ő „Mao Ce-tung irányvonalát hajtotta végre"(!).

Látni kellett volna Kangot! Egy vérig sértett értelmiségi állit az emelvényen. Szemüvege mögött sokatmondóan felhúzott szemöldök. Elegáns gesztusok, összeszorított ajkak ... A megtestesült sértettség!

Ez arra késztette a KKP KB elnökét, hogy zárszavában még egyszer – nehéz szívvel – elítélje azokat a hibákat, melyeket a káderellenőrzés során elkövettek. De Kang Seng népszerűsége a küldöttek körében ettől még nem növekedett.

A Mao Ce-tung ellenfeleinek hibáival foglalkozó felszólalások egyikében sem említettek neveket. Egyedül Liu Po-cseng szólta el magát, Vang Ming nevét említve. Figyelemre méltó „elszólás"!

A magánbeszélgetések során Mao Ce-tung gyakran gyilkos megjegyzéseket tesz az „angol–amerikai szoldateszkáról", az „imperialista Amerika hitszegéséről" és az „egy húron pendülő csungkingi Hurley–Csang Kaj-sek párosról".

Mao Ce-tung a következő szónoklatokkal, illetve felszólalásokkal szerepelt a kongresszuson: 1. Az április 23-i megnyitón a „Kína két sorsa" című beszéddel. 2. Április 24-én „A koalíciós kormányról" szóló beszámolóval (a KKP KB politikai beszámolója a VII. kongresszusnak). 3. Május 25-én a központi bizottsági választások kérdésében. 4. A május 31-i zárszóval. 5. Június 10-én a KKP KB póttagjainak megválasztása előtt. 6. Június 11-én a kongresszus bezárása előtt (a „Jü-kung elhordta a hegyeket" című beszéddel).

Ezenkívül több ízben felszólalt a különböző körzetek delegációinak ülésein, hosszas éjszakai tanácskozásokat folytatott Liu Sao-csivel, Csou En-lajjal, Zsen Pi-sivel... És már a kongresszus előtt lefolytatta a párt Központi Bizottságának VII. plénumát! Impozáns munka. Igen, Maónak mint politikai személyiségnek elvitathatatlan a temperamentuma.

A KKP vezető szerveinek megválasztásáról.

Még a kongresszus előtt elvégezték az előkészítő munkát. Ennek az volt a fő célja, hogy ne engedje eluralkodni a szenvedélyeket, és hogy válasszák be a Központi Bizottság tagjai sorába Lo Fut, Vang Minget, Po Kut, Vang Csia-hsziangot és Kaj Fenget.

Május 25-ére világossá vált, hogy ez a manőver nem jár sikerrel. A küldöttek többsége a kis létszámú Központi Bizottság mellett van, és ellenzi a nevezett személyek megválasztását. Ez arra késztette Mao Ce-tungot, hogy május 25-én felszólaljon. Két órán át beszélt a választások elveiről, a jelöltek kiválasztásáról és azon elvtársak megválasztásának szükségességéről, akik hibákat követtek el. Odáig ment a kongresszus jobb belátásra bírásában, hogy kijelentette: véleménye szerint azok, akik hibákat követtek el, még értékesebbek (!), hiszen a jövőben keserű tapasztalataik alapján ezeket már nem fogják megismételni, azok pedig, akik nem követtek el hibákat, önhittségükben könnyen hibázhatnak.

Ugyanezen az ülésen Mao megtette a második lépést is, javasolva a központi bizottsági tagok és póttagok számának előzetes megállapítását. Azt javasolta, hogy a Központi Bizottság létszá-

mát körülbelül 70 főben állapítsák meg. A kongresszus természetesen egyetértett ezzel.

Összeállították a szavazójegyzéket a Központi Bizottság megválasztására. A jegyzéken 94 fő szerepelt. Jang Sang-kun, Lo Mej és Kung Jüan nem volt közöttük, hiszen fölvételük eleve reménytelen lett volna. Ezzel Mao mintegy hangsúlyozta a szavazójegyzékre felvett Lo Fu, Vang Ming, Po Ku és Vang Csia-hsziang megválasztásának szükségességét. A listára került a jelenleg Moszkvában tartózkodó Li Li-szan is.

A választást május második felére tervezték, de csak június 9-én és 10-én került rá sor. Ez azzal magyarázható, hogy a küldöttségekben fellángolt a vita. A küldöttek azt követelték, hogy állítsák össze mindazoknak az életrajzát, akiket fölvesznek a listára, majd adjanak magyarázatot különböző kérdésekre, és erre megindult a teljes gépezet!

Így a választások tisztogatás jellegűvé váltak (hiszen a káderekre a csengfeng nevelte). A küldöttségek ülésein ismét elkezdődött a vita és Lo Fu, Po Ku, Vang Ming és mások rosszindulatú ócsárlása.

Aztán nekiestek Ho Lungnak (militarista beütések, helytelen munkastílus), Kang Sengnek (káderellenőrzés), Peng Csennek (káderellenőrzés), Peng Tö-huajnak (katonai hibák és az önkritika hiánya), Kao Kangnak (északnyugat történetének meghamisítása és bizonyos érdemek eltulajdonítása), Csen Jinek (amiért komisszárja ellen intrikált és csoportot szervezett ellene) és másoknak.

A választások körül dúló politikai harc hű képet ad a pártbeli helyzetről, és megmutatja, hogyan fest az a mintaszerű pártegység, melyről Mao Ce-tung szónokol.

Június 13.

A VII. kongresszus határozata értelmében a Központi Bizottságnak 45 tagból kell állnia. A KB megválasztása során a küldöttek Teng Fa, Vang Csia-hsziang és Kaj Feng ellen szavaztak.

A határozat a Központi Bizottság póttagjainak számát 33-ban állapította meg.

A szavazás során a Központi Bizottság tagjainak 44 elvtársat választottak meg.

Teng Fa és Kaj Feng veresége elkeserítette Maót, de a legjobban Vang Csia-hsziang kudarca izgatta. Kaj Feng és Teng Fa megtartása a párt vezető szerveiben gyakorlatilag reménytelen, de Vang Csia-hsziangot Mao bármi áron be akarta vinni a Központi Bizottságba. A kongresszuson éppen ezért nem tartották meg a KB 45. tagjának megválasztását. Mao Ce-tung nyílt nyomást gyakorolt a küldöttség vezetőire és a küldöttekre. Felszólalásában azt javasolta, hogy a KB-póttagok jelöltjeinek listájára vegyék fel Vang Csia-hsziangot.

Előző nap javasolta a küldötteknek, hogy ne válasszák meg a Központi Bizottság 45. tagját. A póttagok listájának megszavazása előtt külön beszédet mondott, amelyben hangsúlyozta, hogy milyen szolgálatokat tett a pártnak Vang Csia-hsziang.

Vang Csia-hsziang a szavazás eredményeként a KB póttagja lett, sőt a szavazatok számát tekintve a megválasztottak listáján a második helyre került.

Egy hét múlva összeül az újonnan megválasztott Központi Bizottság plénuma. Ezen Mao Ce-tung úgy rendelkezik majd, ahogy neki tetszik. Nem kétséges, hogy ha nem is az elsőn, de az elkövetkezendő plénumok valamelyikén Mao Ce-tung eléri, hogy Vang Csia-hsziangot kooptálják a párt Központi Bizottsága tagjai sorába.

*

Hopej és Hunan tartományokat jelölték ki a KKP aktív tevékenységének színhelyéül. Lázas előkészületeket tesznek a katonai egységek átcsoportosítására. Összeállt a válogatott pártmunkások és államapparátusi dolgozók csapata. Ebben helyet kaptak a kongresszus volt küldöttei is. Céljuk ugyanaz – Hopej és Hunan.

Most már bizton állíthatjuk, hogy Mao Ce-tung harca a Kominternnel 1935 januárjában kezdődött – akkor, amikor a KKP vezetője lett. Mao május 25-i és június 10-i felszólalása után e tekintetben nem lehet semmi kétség: a cunji konferenciával kezdődött a KKP irányvonalának gyökeres megváltozása. Korábban Mao Ce-tung nyilvánosan nem beszélt erről. Most a kongresszus szószékéről kijelentette: igen, a cunji konferencia óta harcoltam „a Kominternnek a kapitulánsok kezére játszó irányvonala ellen" (azaz a Lenin alapította III. Internacionálé marxista–leninista politikája ellen).

Június 9-én, 10-én és 11-én Stell, Domke és Swenson, a szövetséges megfigyelő csoport képviselői, egyenként meglátogatták Mao Ce-tungot, Csu Tet és Je Csien-jinget. Látogatásukat Wedemayernek azzal a parancsával indokolták, hogy Csungkingba kell repülniük.

Az amerikaiakkal folytatott beszélgetések során Mao Ce-tung, Csu Te és Je Csien-jing kijelentették, hogy aki segíteni fog a kínai népnek, legyen az az Egyesült Államok, Nagy-Britannia avagy a Szovjetunió, azt barátnak fogják tekinteni, aki pedig ellene lesz, azt a kínai nép ellenségének.

Megmondták az amerikaiaknak: addig, amig nem írják alá az amerikai parancsnokság és a KKP katonai parancsnoksága közötti katonai együttműködésről szóló szerződést, szó sem lehet arról, hogy az amerikaiak a bázisokra, az ellenség hátországába utazzanak, hogy meteorológiai állomásokat hozzanak létre stb.

Stell közölte: tudomása van az amerikai katonai vezető körök azon szándékáról, hogy Jenanba küldjék képviselőjüket.

Je Csien-jing ismét megerősítette, hogy a KKP vezetése üdvözölni fogja ennek a magas beosztású személyiségnek Jenanba érkezését, hogy tárgyalásokat folytassanak a lényegi együttműködésről, de nem holmi apró részletkérdésekről.

A KKP VII. kongresszusa június 11-én fejeződött be. Mao Cetungnak a kongresszus utolsó napján tartott beszéde rövid följegyzésben:

„1. A kongresszus 50 napos időtartama alatt megoldottuk a legfontosabb kérdéseket és meghatároztuk a párt irányvonalát, megválasztottuk az új Központi Bizottságot. A kongresszus munkáját három szakaszra lehet osztani: a kongresszus előtti szakasz, a beszámolók és a vita, a választások.

A kongresszus összehívását hosszú előkészület előzte meg, amely biztosította munkájának sikerét. Az elvtársak jól és önkritikusan szólaltak fel. Az önbírálat nem volt sem sok, sem kevés, de lehetett volna több is. Ezen az alapon vált lehetővé a kongresszus tömörítése és egysége.

A központi bizottsági választások mintaszerűen zajlottak le.

A kongresszus után sokan azonnal hazautaznak. Széles körű felvilágosító munkát kell folytatniuk, meg kell magyarázniuk a párttagoknak és a lakosságnak a kongresszus határozatait.

A kongresszus által elfogadott irányvonalat a párt abszolút többsége támogatni fogja – ehhez nem férhet kétség. Lesznek azonban olyanok is, akik szakadár tevékenységet fognak kifejteni. Lesznek olyanok, akik a kongresszust meg nem történtnek tekintik, s határozatait nem tartják magukra nézve kötelezőnek. Ezek továbbra is a régi nézeteket vallva, a régi irányvonalnak megfelelően fogják munkájukat végezni.

Minden eszközzel meg kell akadályozni a pártban a viszályokat. Még sokat kell tennünk, hogy megszilárdítsuk a pártegységet."

2. Az Amerikához fűződő kapcsolatokról.

„Alapvetően az Amerikával való együttműködés mellett vagyunk, de meghatározott szerződéses feltételek mellett..."

A továbbiakban Mao Ce-tung ismertette a szövetséges megfigyelő misszió Csungkingba utazó képviselőivel folytatott beszélgetések tartalmát.

„Az amerikaiaknak megengedtük, hogy ott legyenek embereik Jenanban és a 129. gyalogoshadosztály elhelyezési körzetében.

A második világháború eredményeként a kapitalizmus meggyengült. Európa a fejlődés békés korszakába lépett. Hogy alakul a jövő? Két variáns lehetséges: vagy forradalom, vagy háború."

3. A Szovjetunió álláspontjáról.

„Az »Izvesztyijá«-ban június 3-án »A Kuomintang kongresszusa és a kínai valóság« címmel megjelent kritikus cikk teljes mértékben tükrözi a kínai nép és a Kínai Kommunista Párt érdekeit."

4. A kínai forradalomnak szocialista forradalomba való átnövésről.

„Kína sajátos körülményei folytán ez a fejlődés hosszadalmas lesz. A békés átnövés lehetőségei igen kedvezőek. Ugyanakkor fennáll a súlyos, véres harc perspektívája is. (Az átnövésről szólva Mao Ce-tung arra gondol, hogy egész Kínában megragadják a hatalmat.)

Az átnövés a nép akaratától függ. Ha a nép ezt kívánja, akkor senki sem mer eléje gátat emelni, ha ellene van, akkor egyedül a kommunista párt óhaja nem elegendő. Erről írtam »Az új demokráciáról« című munkámban. Ezt hangsúlyoztam felszólalásaimban, és magyaráztam el azoknak a tudósítóknak, akik Jenanba látogattak az elmúlt évben . . ."

5. Felszólalásának befejező részében Mao Ce-tung visszatért a pártegység kérdéséhez. „Azoknak, akiknek különvéleménye van a pártegységgel kapcsolatosan, tudomásul kell venniük a kongresszus határozatait. De mindenekelőtt a kongresszus irányvonalának megvalósítására van szükség – mondotta. – Ezt a politikai irányvonalat követve a kínai nép győzni fog!"

Június 21.

A KKP VII. kongresszusán Mao Ce-tung kijelentette:

– Egyelőre nem szabad elzárkózni a Kuomintanggal való együttműködéstől;

– bírálni kell a Kuomintangot, el kell oszlatni a nép illúzióit, mivel a Kuomintang befolyása még mindig nagyon nagy, sokkal jelentősebb, mint a kommunista párt befolyása;

– a központi kormány hadseregeiben 100 százalékos a Kuomintang-tagság, a 8. Hadsereg és az Új 4. Hadsereg személyi állományának viszont csupán 50 százaléka tagja a kommunista pártnak.

Most már körülbelül 20 japánellenes demokratikus támaszpont van a kommunista párt ellenőrzése alatt.

Június 25.

Maót a kínai belső helyzet, a „scobie-tól" való félelem, a saját önző érdekei teszik most szövetségesünkké. Csupán szövetségessé, de nem testvérré az osztályharcban, az eszmei harcban. Azt nézi, hogy milyen előnye származik a velünk való szövetségből. Cselekedeteit csak a hideg számítás vezeti. Emiatt nemegyszer összeütközésbe került a párt aktív erőivel minden „eszmei tisztogatás" ellenére is. Mao egész élete lavírozás. Nem a marxista elvek következetes megvalósítása, hanem az azoktól való elzárkózás, „a nemzeti sajátosságokra" hivatkozva. Innen ered a pártja elleni terror. Kénytelen gyökerestül kiirtani a Komintern befolyását...

Június 26.

Moszkvában grandiózus győzelmi díszszemlét tartottak. A díszszemlét Rokosszovszkij vezényelte, és Zsukov fogadta. A mauzóleum tövéhez dobták a zsákmányolt fasiszta zászlókat...

A San Franciscó-i konferencia befejezte munkáját. Aláírták az Egyesült Nemzetek Szervezetének Alapokmányát.

Június 28.

Ho Jing-csing, a kínai csapatok vezérkari főnöke kijelentette:

– Amíg az amerikaiak nem szállnak partra Kínában, a csungkingi csapatok nem képesek kiűzni a japánokat;

– a megszállóknak az amerikaiak segítségével való kiűzése

szintén igen sok időt vesz igénybe, még akkor is, ha Kína és Japán között elvágják a tengeri összeköttetést;

– a japán csapatok Mandzsukuo katonai erőforrásaira támaszkodva hosszan és makacsul védekezhetnek.

Június 30.

Szung Ce-ven külügyminiszter, a Kínai Köztársaság nemzeti kormánya Végrehajtó Kamarájának elnöke Moszkvába érkezett. A sorsdöntő távol-keleti események előestéjén a Kuomintang rendezni akarja viszonyát hatalmas szomszédjával...

JÚLIUS

Július 3.

Az utóbbi évben megnövekedett a Különleges Körzet csapatainak harci készültsége. Sokat tettek a fejetlenség megszüntetése végett.

A hitleri Németország felett aratott szovjet győzelemről sokat beszélnek, de mindig csak arra az egyértelmű következtetésre jutnak, hogy a Szovjetunió az a „barát, amelyik segíti a Kínai Kommunista Pártot abban, hogy erőt gyűjtsön Csang Kajsek rendszerének szétzúzásához". Erről nem beszélnek nyíltan, de mindnyájan ezt gondolják, és türelmetlenül várják, hogy a Szovjetunió megkezdje a háborút Japán ellen.

Po Ku egy évvel fiatalabb nálam. 1925 óta tagja a KKP-nak. 1932-től 1934-ig a KB ideiglenes vezetője volt. 1934 januárjában, a KB V. plénumán a KB első titkárává választották.

Mao Ce-tung nem túlságosan kedveli Po Kut. Bennem is megpróbál ellenszenvet ébreszteni iránta.

Július 4.

Mao Ce-tung beszélgetésünk során kijelentette, hogy a KKP történetében a VII. kongresszus volt a legsikeresebb, és kétségkívül igen nagy hatással lesz az egész pártra, az egész népre.

Mao Ce-tung szavai:

„... A kongresszus biztosítékot nyújt azellen, hogy különféle antimarxista eszmék fellazítsák a pártot.

Pártunkban föllelhetők voltak a kapituláns politika elemei, de a kongresszusi előkészületek során végérvényesen leszámoltunk velük. A pártban a politikai nézetek egységessé váltak.

A kongresszus jóváhagyta a párt új szervezeti szabályzatát, amely szentül őrizni fogja a marxista–leninista elvek tisztaságát, de figyelembe veszi a kínai valóság sajátosságait is.

A KKP 1 210 000 tagja közül most 1000-nél is kevesebb azoknak a száma, akik az 1921-től 1927-ig terjedő időszakban léptek be a pártba, és nem haladja meg a 20 000-et azok száma sem, akik 1927 és 1937 között lettek tagjai a pártnak ..."

A Különleges Körzetben nincsenek meg a proletárpárt utánpótlásának feltételei. Milyen proletár edzettségről lehet itt szó? És a párt magja már tizenegyedik esztendeje itt van! A KKP többi támaszpontján sem jobb a helyzet. Ugyanolyan isten háta mögötti falvak a hegyek között.

Július 9.

Az egyik legutóbbi esti összejövetelen Mao sokat beszélt fiatalságáról. Talán egyszer sem állt fel. Hunyorogva, szórakozottan tekingetett ide-oda. És mint mindig, sokat dohányzott.

Csou a csungkingi dolgokról beszélt. Temperamentumos beszédstílusa élesen eltért Mao nehézkes eszmefuttatásaitól.

Sokszor harsan fel a nevetés. Itt szeretnek nevetni. Talán azért, mert sokat isznak és dohányoznak. Csou szinte semmit sem eszik. Mindenütt ott van, s mindenkivel vált néhány szót.

Lassanként mindenki leissza magát, kivéve Csout. Ő ügyel rá, hogy a feje mindig tiszta maradjon.

A politikai témák közül legszívesebben a csungkingi újságokról és pletykákról beszélgetnek. Fontos ügyekben máskor és tanúk nélkül döntenek.

Mao kevesebbet iszik, mint három évvel ezelőtt, amikor Jenanba érkeztem. Már néhány hónapja panaszkodik Orlovnak, hogy időnként általános gyöngeség vesz erőt rajta.

A Maót mindig érdeklő téma: Csang Kaj-sek hatalma és maga Csang Kaj-sek. Állát konokul mellére szegezve, bármely pillanatban kész szidalmazni Csang Kaj-seket. És Csou mindig tud valami újdonságot közölni, s mindig pontosan Mao hangulatának megfelelően.

Kang Seng vérbeli politikus. Nem változik, bárhogyan alakulnak is a körülmények. Csupán korábbi fennhéjázó modorát változtatta meg, s most inkább valamiféle lágyan kulturált, jóindulatú hangon beszél.

Mao derűs hangulatban volt. „Maga már lassan kínaivá válik – mondta nekem. – A hangulata még a magához közel állók számára is kifürkészhetetlen."

Mao föld alatti szobáiban dohányfüst és a nedves föld szaga terjeng. Nem akar normális házban lakni. Ilyen házat néhány hét alatt felépítenének, ő azonban jobban szereti a föld alatti lakást. Ezt nem érik el a fegyverek, az illetéktelen tekintetek. Itt teljes biztonságban érzi magát.

Július 10.

A „repülőerődök" ármádiái napról napra romhalmazzá változtatják a japán városokat. A B–29-esek gyakorlatilag elérhetetlenek a japán vadászrepülők számára. A cél fölött, kötelékben szabadulnak meg bombaterhüktől, akár a díszszemlén...

*

Mao Ce-tung május 31-i kongresszusi zárszavában beszélt a káderellenőrzésről és a kémkedés elleni harcról.

A beszéd e részének kivonatos jegyzete:

– Ebben a munkában sok eredményt értünk el, és sok nagy hibát követtünk el;

– ezt a munkát a „kevesebbet, de alaposabban" elv alapján kellett volna végeznünk;

– mi többet végeztünk el, de kevesebb gonddal;

– ezeket a hibákat fegyverünkké kell változtatnunk, már régen betiltottuk a testi fenyítést, a vallomásokat nem szabad felületesen kezelnünk, mindenhez és mindig óvatosan kell közeledni;

– komolyabban kell venni az ügyeket, nem szabad megengednünk a liberalizmust, a liberalizmus káros.

Ilyenformán Mao Ce-tung a kongresszus szószékéről kijelenti az egész párt előtt, hogy a „lelki tisztogatás" és az összes egyéb megtorlás eszmeileg mindenképp helyes. Arra szólítja fel a pártot, hogy a jövőben is könyörtelenül büntesse meg azokat, akik nem értenek egyet, és a csengfeng represszíós módszereit a pártélet normájává emeli.

Július 11.

Ötven napon keresztül dolgozott a kongresszus. De korántsem csak a megoldandó feladatok bonyolultsága miatt húzódott el ennyire a munkája. Ezek a hosszú hetek a korábbi pártharcot tükrözték.

Nem mintha a küldöttek nem lettek volna teljesen engedelmesek. De lehetőséget kellett adni nekik arra, hogy beszéljenek, hiszen megbánásukkal, múltbeli magatartásuk elítélésével lehetett bebizonyítani a „realitás marxizmusa" irányvonalának diadalát. Ez Mao Ce-tung tudatos fogása volt.

És a választási procedúrában is a pártbeli kegyetlen harc elevenedett meg. A küldöttek itt is engedelmesen követték Maót, de mérsékelni kellett ellenszenvüket a „moszkvai ellenzék" tagjai iránt, és mindezeket a „dogmatikusokat" és „empirikusokat" be kellett választani a kommunista párt vezető szerveibe. Ehhez időre volt szükség, s nem is kevés időre.

Az internacionalistákat annyira lejáratták, hogy Maónak a szó

szoros értelmében rá kellett beszélnie a küldötteket javaslatainak elfogadására. Ezek a „dogmatikusok", „moszkvaiak", „empirikusok", „kapitulánsok" az új helyzetben létfontosságúak számára. Ők leplezik politikai irányvonalát.

Július 12.

A Jenanban nevelt káderek csoportjai egymás után indulnak az ország legeldugottabb körzeteibe. Elutaznak, hogy a helyszínen vezessék a párttagok tömegeit. Szent hit hevíti őket: szentül hisznek a forradalomban, az igazságban, a hazában, Mao Ce-tungban...

Értelmes szavak helyett lépten-nyomon csak a szabvány frázisokat hallani. Kellemetlen érzés: az emberek különbözőek, de mintha egy fából faragták volna őket. A „realitás marxizmusának" alaposan bemagolt igazságai.

Mao magasztalása valósággal misztikus légkört teremt, valamiféle egészségtelen egzaltáltság érzetét kelti. Ez a veszélyes folyamat – miként ezt a kongresszus megmutatta – arra vezet, hogy a párttagok elvesztik önállóságukat, a párt pedig elveszti aktivitását. S végül is az emberek értelmét felváltja „Mao elnök" tökéletes, csodatevő értelme.

Mao Ce-tung beszámolóinak tanulmányozása meggyőz arról, hogy micsoda művészettel züllesztí szét a párttagok tömegeit a kommunista párt múltjának, a kínai nép forradalmi harcának, a valóságos eseményeknek a meghamisításával, a csengfeng akcióinak szentesítésével.

Július 13.

A nemzeti felszabadító mozgalom pártjai és a marxista pártok között határozott és lényeges különbség van. Nem véletlen, hogy Mao olyan könnyedén hajlandó belemenni az amerikaiak kedvéért a párt nevének megváltoztatásába. Ez esetben korántsem taktikai fogásokról van szó. Mao Ce-tung a marxizmust valamiféle lepelnek tekinti, hogy mögötte kialakíthasson egy teljesen ön-

álló, a marxistától eltérő társadalmi-szociális mozgalmat. A történelem nem tesz lehetővé számára más választást: a kommunista párt nem az ő akaratára alakult meg, s a marxizmus túlságosan népszerű az egész világon ahhoz, hogy semmibe vegye. Nemhiába volt olyan véres és kegyetlen a hatalomért folytatott harc a KKP-ban. Tulajdonképpen két ideológia harcolt itt egymással: Mao ideológiája és a marxizmus ideológiája. Tíz éven át nem ok nélkül rázták meg a pártot a kegyetlen összecsapások – bár nem mindig látványosan, de nem szűnő hevességgel, és a legkülönbözőbb formákat öltve (egészen „az irodalmi stílus tisztaságáért" vívott harcig). Ez osztályharc volt egy párton belül, különböző ideológiák harca, olyan harc, amelyet szakadatlanul ösztönzött a soviniszta hangulatoknak annyira teret engedő nemzeti felszabadító harc növekedése.

Ez a harc a kongresszuson is Mao Ce-tung diadalával végződött, bár – miként ő maga mondta – „az igazi egység még előttünk van".

A KKP-ban lényegesen megváltoztatja az internacionalista, marxista erők és a kispolgári „realitás marxizmusa" közötti viszonyt a kínai nemzeti felszabadító mozgalomnak a japán vereségek következtében beállott forradalmi föllendülése.

Az a körülmény, hogy elfordulnak Kang Sengtől, s új káderekét helyeznek a KKP vezető posztjaira, arról tanúskodik, hogy engedményeket tesznek – ha ezek formálisak is – a párt legjobb elemeinek. Tehát a harc az „igazi egységért" még a jövő zenéje... Nem megy minden úgy, ahogy Mao akarja. És ebben a történelmi folyamatok logikája mutatkozik meg.

*

A szárazföldi harcokban japán még mindig fenyegető erő. A szövetségeseknek minden csendes-óceáni szigetért szívósan meg kell küzdeniük. A japán helyőrségek az utolsó emberig ellenállnak. Az amerikaiak már előre félnek attól a fogadtatástól, amelyben a japánok majd a saját szigeteiken részesítik őket.

Július 17.

Sajnos, a KKP vezetésében olyan emberek is vannak, akik a Komintern és Jenan között ingadoztak; találgatták, melyik irányvonal kerekedik felül: az internacionalista vagy a Mao Ce-tung-i.

Moszkvában ezek az elvtársak egyetértettek a Komintern javaslataival, Jenanban pedig Mao Ce-tunghoz alkalmazkodtak. Itt – ha óvatosan is – kapitulánsnak, Kína nemzeti sajátosságaitól idegennek stb. nevezték a Kominternnek azt az irányvonalát, amellyel Moszkvában egyetértettek.

Egyszerűen megváltoztatták az álarcot. És addig változtatgatták, amíg a csengfeng hatalmas hulláma el nem söpört mindent, amit a Komintern védelmezett...

Mao Ce-tungnak sűrűsödnek a fizikai állapotára is kiható depressziós rohamai. Ilyenkor elgyengül és teljesen munkaképtelen.

Július 21.

Sztálin, Truman, Churchill és a külügyminiszterek részvételével megkezdődött a potsdami értekezlet...

*

A papírral bevont kis ablakok alig engedik át a fényt. Borús időben teljes félhomály van a szobában. Például most is. Dél van, kint esik az eső, s én már gyertyát gyújtottam.

Hosszú hónapok óta az első viszonylag szabad nap.

Az ablakkeretek bezsírozott papírján dobol a sűrű eső.

Arról az időről álmodozom, amikor majd Moszkvában visszaadom a „megbízólevelemet", elteszem a töltőtollamat, s nem gondolva semmire, elindulok gyalog hazafelé.

És nem kell többé reggelig vesződnöm a sürgős tudósításokkal, a hosszú kínai szövegek lefordításával, nem kell találgatnom, hogy mi az, amit a beszédekről készült följegyzésekben elhallgattak, nem kell kibogoznom a hazugságot és felkutatnom az igazságot.

Július 27.

A japán minisztertanács kijelentette, hogy Japán a végsőkig folytatni fogja a háborút...

*

Jenanban egy megfigyelő csoport dolgozik, amely a Különleges Körzetben működő amerikai információs szolgálat központja. A csoportnak 32 tagja van (nyolcan az információs szolgálat munkatársai, kilenc rádiós stb.). A csoport vezetője Peterkin alezredes.

Rajtuk kívül az amerikai információs szolgálat munkatársai megtalálhatók a KKP különböző bázisain is.

A Sanhszi–Csahar–Hopej körzetben (a parancsnok Nie Zsung-csen), a tajhangi körzetben s az Új 4. Hadseregnél az amerikai információs szolgálat két-két munkatársa működik.

*

A KKP KB elnöke az elkövetkező eseményekre és a Szovjetunió Japán elleni hadba lépésére számítva erősíti a káderállományt.

A Szovjetunió szétzúzza Japánt; a Szovjetunió nem engedi meg, hogy az amerikaiak a Különleges Körzet ellen forduljanak; a szovjet csapatoknak segíteniük és fedezniük kell a KKP-csapatok megmozdulásait Kína északi tartományainak elfoglalására; a Szovjetunió anyagi és politikai segítséget nyújt a KKP-nak. A pártvezetésnek ezeket a gondolatait ismételgették ilyen vagy olyan formában a kongresszus küldöttei.

Mao Ce-tung ezért tünteti el Kang Senget a Különleges Körzet politikai életének előteréből. Ez az ember – a KKP KB elnökének legközelebbi és lehűbb segítőtársa – túlságosan is ismert Moszkvában szovjetellenességéről... Mao Ce-tung csak meg akarja kímélni Kang Senget attól, hogy csapást mérjenek rá.

A maoizmust Kínában túléli a kommunista mozgalom. De kialakulásának megvoltak és megvannak az anyagi, az eszmei és

a szellemi előfeltételei. Kialakulása ilyen vagy olyan formában a jövőben sem kizárt – ezért veszélyes ez a történelmi precedens Kína számára...

AUGUSZTUS

Augusztus 2.

Tegnap az amerikaiak 89 repülőgépből álló csoportban bombázták Tokiót. A szövetségesek 21 nap alatt a japánok 1035 kisebb deszanthajóját süllyesztették el vagy rongálták meg, s 1278 repülőgépet lőttek le vagy rongáltak meg.

Folytatódnak a harci cselekmények Alsó-Burmában.

A Kuomintang VI. kongresszusának határozata értelmében a hadseregben megszűnnek a párt politikai szervei.

Kína Legfelsőbb Nemzetvédelmi Haditanácsa július 31-én nyilatkozatban elismerte az Egyesült Nemzetek Szervezetének Alapokmányát. A törvényhozó kamara (parlament) megvizsgálja ezt a döntést.

A csungkingi csapatok aktivizálták tevékenységüket az összes fronton.

Felborul a japánok védelmi vonala. Csatarendjük akaratlanul is összébb szorul. Ezért ellenállásuk a szárazföldön nem gyengül. A japánok küzdenek minden fontos pozícióért. Tokió számítása világos: makacs ellenállással rákényszeríteni az ellenfelet, hogy álljon el a feltétel nélküli kapituláció követelésétől. A japán szoldateszkát rémülettel tölti el a fasiszta Németországnak és főkolomposainak sorsa.

A „véres" invázió nyugtalanítja a szövetségeseket. Jelenleg úgy számítják, hogy egy ilyen invázió esetén félmillió–egymillió tisztet és katonát veszítenének. Az amerikaiakat megriasztja a végső győzelem ára. A japánok elkeseredetten küzdenek az utolsó katonáig. A szövetségesek még keményebb blokáddal fenyegetik Japánt.

„A japánok szenvednek, és még többet fognak szenvedni az éhségtől!" – erősítgetik az amerikai rádióállomások.

Augusztus 3.

Tegnap véget ért a potsdami háromhatalmi értekezlet.

A csungkingi csapatok elfoglalták Pinglo városát (Kuangtung tartomány). A japánok mindenütt makacs ellenállást fejtenek ki.

Augusztus 5.

A csungkingi lapok egyik állandó témája: a nemzetgyűlés ez év novemberében történő összehívása. A hírmagyarázók véleménye szerint a nemzetgyűlés kidolgozza az alkotmányt, amely megszünteti az egypártrendszer uralmát. A hírmagyarázók a kormány álláspontját fejezik ki.

Csang Kaj-sek kormányának hivatalos politikája a nemzetgyűlés összehívására irányul.

Kit kell szeretni, kit kell gyűlölni vagy eltűrni, mindezt a kereskedelemből és a gazdasági befektetésekből származó előny és a profit határozza meg – ez az amerikai diplomácia változatlan elve. Mao Ce-tung szívesen belement abba, hogy a szövetségesek így közelítsék meg a dolgokat. Ezt mutatta a John Service-szel folytatott beszélgetése, és ezt mutatták a szövetségesek képviselői előtt tett kijelentései. Mi több, Mao Ce-tung kész volt garantálni a KKP és az Egyesült Államok szövetségének politikai érdekeit (!) is.

Lázasan iparkodik kipuhatolni Moszkva szándékát, s egyidejűleg valamiképp arra kényszeríteni Moszkvát, hogy a Japán ellen esedékes háborúban aktívan beavatkozzék Kína belügyeibe. Az az álma, hogy a Vörös Hadsereg segítségével szétzúzza a hadműveleti övezettel határos körzetekben a Kuomintang katonai és közigazgatási apparátusát. Arra számít, hogy bevonhatja a Szovjetuniót a Kuomintanggal való konfliktusba. Ha pedig ez nem sikerül, akkor a Vörös Hadsereg háta mögött fölfejlődteti a KKP új hadseregeit, új fegyverzettel látja el őket, s megveti a lábát Kína újabb, nagy kiterjedésű területein. Mindezek a változatok – akár így, akár úgy – megkövetelik azt, hogy a Szovjetunió katonai konfliktusba bonyolódjék a csungkingi kormánnyal.

Mao Ce-tung számára a Szovjetunió nem eszmei szövetséges, hanem eszköz, amelyet saját céljainak elérésére akar felhasználni. A KKP KB elnöke beszélgetéseink során arra hivatkozik, hogy a Szovjetunió „érdekelt fél a csendes-óceáni problémák rendezésében".

Mindezek mögött pedig kirajzolódik az a veszély, amelyet a Szovjetunió és az Egyesült Államok összeütközése rejt magában.

Mao Ce-tung megrészegült a helyzettől, mert úgy látja, hogy most gyors ütemben haladhat előre céljainak megvalósítása felé.

Augusztus 6.

A Távol-Keleten végéhez közeledik a háború, s én hamarosan hazatérhetek . . .

A négy év alatt csupán egyszer kaptam levelet az enyéimtől.

Augusztus 7.

Minden amerikai rádióállomás hírül adja: „Tegnap ledobták Japánra az első atombombát. Az atombomba 20 000 tonna trotillal egyenértékű. Az Egyesült Államok elnöke kilátásba helyezi, hogy egész Japán romokban fog heverni."

„Új korszak kezdődött – jelentette ki Truman –, az atomenergia korszaka."

A bombát Hirosimára dobták le. Áthatolhatatlan felhő borította be a várost a robbanás után.

*

A kongresszusi felszólalások nyomasztóan alacsony színvonala fölidézi bennem a „lelki tisztogatás" kellős közepén (1942) levont következtetéseimet.

A KKP káderállományának kulturális szintje igen sok kívánnivalót hagy maga után. Igazi műveltségről, képzettségről szó

sem lehet. A marxizmus–leninizmus elveit formálisan értelmezik. Nem is annyira képzettség ez, mint sietős elméleti előképzés (besulykolás) a legfelületesebb módon. A munkatársak többsége megelégszik a közönséges kisiskolás bemagolással. Ugyanakkor „Mao eszméi" mintegy szervesen, természetesen felszívódnak bennük. Hiszen ezek az eszmék adják annak a kispolgári ösztönösségnek a lényegét, amely az országban uralkodik.

Az Októberi Forradalom győzelme és a Komintern tevékenysége a KKP létrehozásához vezetett. Ám a továbbiakban a Komintern tevékenysége egyre-másra beleütközött a különböző kispolgári áramlatok aktív ellenállásába. Ennek természetesen megvoltak a maga társadalmi-gazdasági okai. De döntő szerepe volt benne a lakosság általános műveletlenségének, az imperializmus által gyarmattá változtatott Kína évszázados elmaradottságának is.

A KKP pedig gyenge volt, ideológiailag ingatag, s korántsem egységes.

A marxista filozófia alaptételeit itt dogmatikusan megtanulják, mint valami absztrakt dolgot. A „kínai forradalomra alkalmazott" marxizmus magyarázatára csak néhány embernek van joga a pártban. A többieknek a marxizmus filozófiája valamiféle zsoltárkönyv. Ennek folytán a marxista eszmék nacionalista, anarchista és kispolgári színezetet kapnak.

Itt Kínában nincs meg a pártnak az az értelmiségi rétege, amelyik oly nagy szerepet töltött be a marxizmus oroszországi elterjesztésében.

Az iskolai és egyetemi oktatás magán viseli Kína feudális elmaradottságának nyomait, és ma is áthatják a múlt csökevényei. Itt évszázadokon át hagyományosan minden eleven gondolatot megöltek a dogmák nevében.

Bizonyos mértékben mindez eleve meghatározza a Komintern tevékenységével szembeni értetlenséget, hamis elképzelést szül a Kominternről.

Ahhoz, hogy a KKP-ban gyökeret verjenek a különféle opportunista irányzatok, hozzájárultak a Kínában és a világban kialakult sajátos körülmények. A Kína elleni hosszan elhúzódó japán agresszió, majd a mostani világháború rendkívül megnehezítette a Komintern munkáját, és elősegítette a különféle oppor-

tunista elméletek elburjánzását, a marxista eszmék színvonalának csökkenését, a marxista filozófia szűk gyakorlati értelmezését és vulgarizálását.

Augusztus 8.

Augusztus 6-án az amerikaiak teljesen új fegyvert vetettek be Japán ellen, a szuperbombát. Ebből az alkalomból nyilatkozott Truman és Attlee. A világ minden rádióállomása reggeltől késő estig ontja a tudósításokat Hirosima atombombázásáról.

Az amerikai rádióállomások a város teljes pusztulásáról adtak hírt!

A Kína partjai mentén húzódó japán állásokat a szövetségesek repülőgép-anyahajókról felszálló gépeikkel támadják.

Tegnap a külügyminiszter és több magas rangú személyiség kíséretében ismét Moszkvába érkezett Szung Ce-ven kínai kormányfő. Sztálin fogadta Szung Ce-vent...

*

Elbeszélgettem Mao Ce-tunggal. Kimentünk az utcára. Mao elégedett, hunyorog a napfényben... A kongresszus óta jó a hangulata. Zeké jének gallérja szokás szerint nyitva van. A párt egységéről elmélkedik...

Augusztus 9.

Tegnap a szovjet kormány közölte Japán moszkvai nagykövetével, hogy augusztus 9-én a Szovjetunió hadiállapotba lép Japánnal...

Július közepén a japán kormány azzal a kéréssel fordult a Szovjetunióhoz, hogy legyen békeközvetítő a Távol-Keleten. Erről a kérésről tájékoztatták az Egyesült Államok, Anglia és Kína moszkvai nagykövetét.

*

A földkérdés szakadatlanul újjászüli a forradalmi helyzetet. A Kuomintang nem akar és nem is fog kezet emelni a földesúri tulajdonra. Tehát napirenden van az agrárforradalom. Ezzel Mao Ce-tung is számol.

Augusztus 10.

Csapataink széles fronton átlépték a Szovjetunió és Mandzsúria határát. A tengermelléken áttörték a japánok vasbeton védelmi sávját. Habarovszk körzetében csapataink harc közben átkeltek az Amuron és az Usszurin.

A Mongol Népköztársaság hadat üzent Japánnak.

Tegnap az amerikaiak ledobtak még egy szuperbombát. Most már Nagaszaki városa is romhalmaz.

Ennek az új pusztító fegyvernek a megjelenése gyökeresen megváltoztatja a háború jellegét.

*

A Szovjetunió hadba lépése zavarba ejtette a KKP vezetését. Itt senki sem várta, hogy a csapatokat ilyen gyorsan átirányítják Németországból a Távol-Keletre, és nem gondolta, hogy csapásaink ilyen erősek lesznek. A Vörös Hadsereg szétzúzta a japán védelmet.

Ebben a zavarban pregnánsan megmutatkozott a KKP vezetésének régi „betegsége": a Szovjetunió lehetőségeinek alábecsülése. És ez egyáltalán nem tévedés, hanem olyan „betegség", amelynek „kórokozója" az internacionalizmustól való eszmei idegenség és a szovjet valóság tagadása.

A KKP vezetése csupán mechanikusan mérlegelte a Szovjetunió esélyeit: mivel a Németország ellen viselt háborúban óriási veszteségei voltak, tehát a Szovjetunió legyengült, és nem képes ilyen gyorsan felkészülni a Japán elleni háborúra. Csak azt nem vették figyelembe, hogy a szovjet rendszer minőségileg különbözik minden más rendszertől.

Augusztus 11.

Csapataink akadályt nem ismerve tajgákon, úttalan utakon, dombokon, száraz sztyeppéken nyomulnak előre. A Kvantung-hadsereg demoralizálódott.

Eisenhower baráti látogatásra Moszkvába érkezett.

Csang Kaj-sek táviratot küldött Sztálinnak. Ebben azt írja, hogy a Japánhoz intézett szovjet hadüzenet nagy lelkesedést váltott ki a kínai népben, és hogy Kína védelmi háborújának megkezdése után „a Szovjetunió nyújtott elsőként hatalmas erkölcsi és anyagi segítséget, amelyért népünk mélységes elismeréssel adózik".

Augusztus 12.

Berni képviselete útján Japán bejelentette feltétel nélküli kapitulációját az összes, ellene hadat viselő országnak.

*

Mao Ce-tung kijelentette nekem, hogy a Szovjetuniónak önzetlenül segítenie kell a KKP-t most és a jövőben is. Ez határozza meg a KKP és az SZK(b)P közötti kapcsolatokat.

Augusztus 13.

A Vörös Hadsereg gyors mandzsúriai és bajkálon-túli előrenyomulása, annak a Kvantung-hadseregnek az összeomlása, amely félelmetes erőnek látszott a KKP vezetői szemében, a legteljesebb meglepetés erejével hat rájuk. Ez megint csak a Szovjetunió katonai és gazdasági potenciáljának lebecsülését mutatja.

Mao Ce-tungot annyira meghökkentik az események, hogy nehéz lenne eldönteni, vajon a KKP KB elnöke örül-e a dolgok ilyen alakulásának, vagy sem... Munkája most a különféle instrukciók aláírására szorítkozik.

Augusztus 14.

Augusztus 13-án csapataink folytatták az előnyomulást Mandzsúriában.

Csang Kaj-sek táviratban javasolta Mao Ce-tungnak, hogy a japánok elleni hadműveletek során kialakult nézetkülönbségek rendezése céljából találkozzanak Csungkingban.

•

Minden időmet igénybe veszi a VII. kongresszus anyagainak rendezése. Hiszen én vagyok az egyetlen, aki a Szovjetunióból részt vett ezen a kongresszuson. Nem kétséges, hogy mindazt, ami ott történt, nem hozzák teljességgel nyilvánosságra. A KKP vezetősége „megszűri" a nyomtatott beszámolóba kerülő dokumentumokat és megfogalmazásokat.

Mao elnök a KKP KB titkársága révén rendelkezésemre bocsátotta a következő zárt dokumentumokat: 1. Vang Ming levele a KKP KB VII. plénumához. 2. Határozat a párt történetének néhány kérdéséről. 3. Beszámoló a szervezeti szabályzat első és második részének módosításáról. 4. Po Ku felszólalása. 5. A párt új szervezeti szabályzatának tervezete. 6. Beszámoló a hadsereg fejlesztéséről. 7. Vang Csia-hsziang levele Mao Ce-tunghoz. 8. Vang Ming és Vang Csia-hsziang közös levele Mao Ce-tunghoz. 9. A kongresszus határozata a párt történetének néhány kérdéséről. 10. A párt szervezeti szabályzatának tervezete (másik változat). 11. A KKP és a Kuomintang közötti tárgyalásokról készült anyagok. 12. Mao Ce-tung beszámolója a KKP VII. kongresszusán (a bizalmasan kezelt bevezető résszel együtt).

Augusztus 15.

Moszkva megerősítette a Japán feltétel nélküli kapitulációjáról szóló hírt.

Japán elfogadta a potsdami nyilatkozat feltételeit: a feltétel nélküli kapitulációt. Szudzuki kormánya lemondott. Szudzuki ki-

jelentette, hogy a japán nép sohasem felejti el a vereség napját. Tegnap Anami hadügyminiszter öngyilkos lett...

Moszkvában aláírták a Kínai Köztársasággal kötött barátsági és szövetségi szerződést.

*

Végre elfogadták a KKP KB által a Szovjetunió Japán elleni hadba lépése alkalmából kiadott irányelvek szövegét. Az irányelvek elemzik a párt helyzetét, valamint a párt előtt álló mostani és távolabbi feladatokat.

Az irányelvek az egyéb feladatok mellett hangsúlyozzák az újonnan felszabadított körzetek megerősítésének szükségességét; azt, hogy segítséget kell nyújtani a középparasztoknak, mivel ők teszik ki a „falvak legjelentősebb csoportját".

A kulákokat illetően a bérleti díjak csökkentésének politikáját javasolják. A földesuraknak biztosítani kell a létfeltételeket. A földek elkobzásának és felosztásának még nem jött el az ideje. Ott, ahol ezt már megtették, fenn kell tartani a kialakult helyzetet, de támogatni kell a földesurakat, nem szabad hagyni, hogy elpusztuljanak.

Így hát a kulákságot a maguk oldalára akarják állítani. Aktívan támogatni kívánják azokat a középparasztokat, akiknek gazdasága hanyatlóban van.

Az Egyesült Államok és a Kuomintang bírálatában ajánlatos mérsékelt hangot megütni, de csak Jenanban.

A bázisok és csapatok készüljenek fel az amerikaiaknak nyújtandó segítségre a soron következő deszant-hadműveletekben.

Ki kell fejezni a rokonszenvet az amerikai nép és az amerikai kormány demokratikus elemei iránt.

Augusztus 16.

Teljes mértékben megmutatkozott a jenani vezetésre jellemző élősdi szemlélet.

A párt vezetői nem tudják, mihez kezdjenek. Bizonyos jelek

arra mutatnak, hogy elégedetlenek a szovjet parancsnokság akcióival. A KKP vezetői azt várták, hogy a szovjet és a mongol csapatok támadásának egyik iránya Belső-Mongólia lesz.

Ezek a remények összeomlottak. A Vörös Hadsereg abból a katonai meggondolásból kiindulva hajtotta végre csapásait, hogy a legkisebb veszteségek árán teljesen szétzúzza az ellenséget.

A KKP vezetése úgy véli, hogy a Szovjetunió a hadszínterek megállapításánál csak Mandzsúriát vállalta magára, s megfeledkezett a KKP-nak és fegyveres erőinek érdekeiről. Ennek kapcsán rengeteg elégedetlen hangot hallani.

Csu Te a KKP vezetése nevében küldött választáviratában visszautasította Csang Kaj-seknek a találkozóra vonatkozó javaslatát.

A KKP vezetésében folyó beszélgetések témája a polgárháború.

•

Chennault tábornok kijelentette a „New York Times" tudósítójának, hogy a Szovjetunió Japán elleni hadba lépése volt az a döntő körülmény, amely a hadműveletek gyors befejezéséhez vezetett. Akár ledobták volna az atombombákat, akár nem, a következmény ugyanaz lett volna: Japán késedelem nélküli kapitulációja!

Chennault-nak igaza van: a Vörös Hadsereg szétzúzta Japán ellenállásának támaszát: a kontinensen levő bázisait (a mandzsúriaiakat és a koreaiakat), azok hatalmas katonai-gazdasági potenciáljával együtt.

Augusztus 18.

A japánok folytatják az ellenállást frontjaikon. De néhol már kezdik megadni magukat.

Egyes japán helyőrségek Burmában is folytatják az ellenállást.

A japán hadsereg és flotta magas rangú vezetői egymás után lesznek öngyilkosok.

Higaszikuni herceget kinevezték Japán miniszterelnökévé. Ez a herceg sem tartozik a békeangyalok közé. 1887-ben született. Katonai akadémiát végzett. Hét évig élt Franciaországban. 1937-ben a japán fegyveres erők légierejének parancsnoka volt.

*

Véletlenül tudomást szereztem az Új 4. Hadsereg törzséből érkezett távirati jelentésről. Ebből teljesen világossá válik, hogy állandó kapcsolat van a kommunista párt vezetése és a japán expedíciós erők főparancsnoksága között. A távirat szövege nem hagyott kétséget afelől, hogy a japán parancsnoksággal fenntartott kapcsolatokról rendszeresen érkeznek jelentések Jenanba.

Megállapítottam, hogy ez a kapcsolat a KKP-csapatok és a japán csapatok törzsei között már régóta létezik. A kapcsolatok végső pontjai: Jenan–Nanking.

Augusztus 19.

Jenanban egyik parancsot a másik után adják ki.

A 8. Hadsereg, az Új 4. Hadsereg, a partizánosztagok és a népfelkelők elfoglalják a japánok által megszállt területeket.

A KKP KB egész katonai apparátusa mozgásba lendült.

A cél: a kuomintangistákat megelőzve új területeket szerezni, japán fegyverraktárakat kézre keríteni, s bármi áron elzárni az utat a központi kormány csapatai elől.

Jenan hallgatólagos parancsa: megsemmisiteni az előrenyomuló kuomintangista egységeket, s ahol ez lehetséges, kiverni őket régi körzeteikből.

Jenanból egymás után távoznak el a hadseregbeli, a párt- és állami funkcionáriusok csoportjai.

Augusztus 20.

A kínai fronton a japán egységek nem adják meg magukat. Nem harcolnak, de nem is engedik magukhoz a kínaiak képviselőit.

Ho Jing-csing, a kínai fegyveres erők vezérkari főnöke elrepült Jüsanba, hogy tárgyalásokat folytasson Okamura tábornokkal, a kínai japán expedíciós erők főparancsnokával.

Úgy tudom, Ho Jing-csinggel együtt utazott Csen Ji is.

A japánok, félve a megtorlásoktól, nem hajlandók megadni magukat a kapitulációs okmány aláírásáig.

Augusztus 21.

A Kvantung-hadsereg a frontvonal nagyobb szakaszán beszüntette az ellenállást. Csapataink fogadják a Kvantung-hadsereg egységeinek és kötelékeinek kapitulációját.

Frontjaink folytatják az előrenyomulást a megadott irányban.

*

Je Csien-jingnek tudomására jutott, hogy ismerem az Új 4. Hadsereg törzséből érkezett táviratot, s ezt jelentette Mao Cetungnak. A KKP KB elnöke hosszasan magyarázta nekem, milyen okok késztették a kommunista párt vezetését arra, hogy fölvegye a kapcsolatot a japán megszállók parancsnokságával.

A beszélgetésből igencsak visszataszító kép tárult elém. A japán parancsnoksággal már régen megteremtették a kapcsolatokat, és ezt szigorúan titokban tartották. A KKP vezetésében csupán néhány ember tudott róla. Mao Ce-tung ügynökét (vagy „összekötőjét", ahogy ő nevezte) mintegy Okamura nankingi törzséhez vezényelték. Szükség esetén akadálytalanul közlekedhetett Nanking és az Új 4. Hadsereg vezérkara között, a japán elhárítás gondos védelme alatt.

Az Új 4. Hadsereg törzsében ez az ügynök (származása szerint japán) megfelelő információt kapott a KKP KB elnökétől.

Az ügynök értesüléseit az Új 4. Hadsereg törzséből rejtjeles rádióüzenet formájában késedelem nélkül továbbította Jenanba.

*

Az egész országot elárasztják a KKP és a központi kormány csapatai, miközben összekeverednek és harcolnak egymással.

Jenan és Csungking kapcsolata nagyon kiéleződött. A sajtóban kölcsönös szemrehányásokkal illetik egymást.

A helyzet szinte óráról órára feszültebb. Egyre fenyegetőbbé válik a kommunista párt és a Kuomintang fegyveres összecsapásának veszélye.

A japán csapatok kapitulációját Hunan tartományban (Csicsiang helységben) Ho Jing-csing tábornok fogadja. A japán egységek azt a parancsot kapták, hogy itt gyülekezzenek. Itt zajlik le a japán hadsereg parancsnoki állományának hivatalos foglyul ejtési ceremóniája.

Augusztus 22.

Az amerikaiak kijelentik, hogy hosszú időre megvetették lábukat a Csendes-óceán szigetein, és végső soron tőlük függ, miként alakul Japán sorsa.

Mao Ce-tung egyre-másra kapja a meghivásokat Csang Kajsektől, hogy vitassák meg Csungkingban a nézeteltéréseket és dolgozzanak ki egyezményt.

Mao hallgat. Olyan emberre emlékeztet, aki a szélben tovább szítja a tüzet, nem törődve azzal, hogy merre fordul a láng.

Augusztus 23.

Augusztus 22-én Mandzsúriában és Szahalin déli részén a Vörös Hadsereg folytatta előrenyomulását a kijelölt irányban.

Légideszant-csoportjaink Dairen és Port Arthur városokba érkezve megkezdték a japán helyőrség lefegyverzését.

A japánok a Kamcsatkától délre eső szigeteken is megadják

magukat csapatainknak. Mindenütt foglyokat ejtünk és fegyvereket zsákmányolunk.

A Japán kapitulációjáról szóló okmányt augusztus 31-én a „Missouri" amerikai cirkáló fedélzetén a tokiói öbölben írják alá. Amerika nevében a japán kapitulációt MacArthur tábornok fogadja. Augusztus 28-ára tervezik a szövetségesek első partraszállását Tokióban.

Csang Kaj-sek egymás után két meghívást is küldött Mao Ce-tungnak a csungkingi találkozóra. Az ország a polgárháború küszöbén áll.

A csungkingi sajtó érzékenyen reagál Mao Ce-tung visszautasítására. A kínai szokások szerint a személyes meghívás kétszeri visszautasítása több mint sértés. Az újságok arról írnak, hogy az „első számú kommunista" (Mao Ce-tung) úgy döntött, maga helyett jobb kezét, a „kettes számú kommunistát", Csou En-lajt küldi el. De Csou En-laj eddig is sokszor volt már Csungkingban, állandóan szerepelt ott, sajtókonferenciákat, mindenféle találkozókat szervezett – és mindez nem hozott eredményt.

A jenani rádió, válaszul Csang Kaj-sek meghívásaira, azt követelte Csungkingtól, hogy mondjon le „az egypártrendszerű diktatúráról".

Megismételt táviratában Csang Kaj-sek sürgős találkozót javasol Mao Ce-tungnak. Japán kapitulációja, valamint a KKP és a Kuomintang közötti kapcsolatok kiéleződése elengedhetetlenül szükségessé teszi ezt a találkozót.

*

A KKP VII. kongresszusáig a katonai és pártvezetők körében ellentétes vélemények uralkodtak a hadsereg felépítésével kapcsolatosan. Mi a legcélszerűbb: a reguláris hadsereg, vagy pedig a partizánegységek?

A mostani kongresszusig a katonai alakulatok önálló egységek voltak saját területeiken. Még Mao Ce-tung is kénytelen volt nyilvánosan rámutatni a katonai káderek munkastílusát és magatartását jellemző „bizonyos militarista beütésre". Ezt hangsúlyozta kongresszusi felszólalásában Lin Piao is.

A KKP VI. kongresszusa olyan határozatot hozott, hogy a partizánegységek rendszeréről fokozatosan át kell térni az erős reguláris alakulatok szervezésére. Ezt az átszervezést Japán közelgő veresége, valamint a kongresszuson gyakorlatilag szentesített polgárháborús irányvonal indokolta.

A KKP fegyveres erőinek főparancsnoka Csu Te lett. Helyettesévé Peng Tö-huajt, vezérkari főnökké Je Csien-jinget, politikai főcsoportfőnökké Vang Csia-hsziangot nevezték ki.

A KKP fegyveres erőinek hivatalos állománya 10 gyalogoshadosztály, 3 oszlop, 7 csoport, 10 részleg és 1 lovascsoport.

Az oszlop megegyezik a hadosztállyal, a csoport és a részleg a gyalogezreddel.

A KKP hadseregeinek hivatalos összlétszáma mintegy 600 000 harcos. De a reális szám – nem a hivatalos látszatszám – 380 000. A partizánosztagok ebben csaknem 80 000 harcossal szerepelnek.

Augusztus 25.

Augusztus 24-én a Vörös Hadsereg a Távol-Keleten a kijelölt irányban nyomult előre.

Mukden körzetében csapataink fölszabadították a szövetséges államok hadifoglyainak táborát. A japánok 1670 katonát, tisztet és 28 tábornokot tartottak itt fogságban.

A KKP V. kongresszusán, melyről Mao Ce-tung harcostársai váltig úgy beszéltek, mint amelyen a jövendő „Mao elnök" megmutatta a párt számára a „helyes irányvonalat", Maónak nem volt szavazati joga. A KKP VI. kongresszusán Mao Ce-tung egyáltalán részt sem vett.

Az 1938. évi decemberi plénumnak a VII. pártkongresszus összehívására vonatkozó határozata után Mao Ce-tung megértette, hogy egyedül maradt, és a kongresszus esetleg új elnököt választ a KKP KB számára – Vang Minget. S Mao elhatározta, hogy megsemmisíti Vang Minget. Ez a harc a hatalomért folyt, és a saját eszméiért.

A KKP KB 1937. decemberi ülésén tartott felszólalása után

Mao Ce-tung magára maradt. Ez megrendítette. Kang Seng a párt- és a párton kívüli káderek felülvizsgáló bizottságának élére állt, azután pedig Mao elszabadította a csengfenget!

Augusztus 26.

A csungkingi lapok közlése szerint Csang Kaj-sek újra meghívta Mao Ce-tungot, hogy találkozzanak és vitassák meg a nézetkülönbségeket. „Ezektől a tárgyalásoktól függ a nemzet jövője" – jelentette ki. Úgy intézkedett, hogy bocsássák Mao Ce-tung rendelkezésére a kínai légierő egyik repülőgépét.

A központi kormány fegyveres erői elfoglalták Sanghajt és Nankingot. Országszerte villongások vannak a Kuomintang csapatai és a KKP csapatai között.

Higaszikuni herceg, Japán miniszterelnöke felszólította a népet, hogy „őrizze meg a legnagyobb nyugalmat és fegyelmet".

A külföldi rádióállomások tovább vitatják Hirosima és Nagaszaki atombombázását. A moszkvai rádió a népgazdaság helyreállításáról közöl híreket.

*

A KKP vezetésének tudomására juttatták a szovjet kormány azon határozatát, hogy nem avatkozik bele Kína belügyeibe.

Mao Ce-tung kénytelen beleegyezni a Csang Kaj-sekkel való csungkingi találkozóba. Ez volt a központi kormány vezetőinek harmadik meghívása.

Összeállították azokat a követeléseket, amelyeket Mao Ce-tung a tárgyalások során elő fog terjeszteni:

– A nép által választott kormány elismerése (a felszabadított körzetek egyesített bizottsága);

– azon körzetek kijelölése, ahol a KKP képviselői önállóan fogadhatják a japán csapatok kapitulációját;

– az árulók szigorú megbüntetése, a bábkormány csapatainak haladéktalan feloszlatása;

– a fegyveres erők átszervezése és az ország demilitarizálása;

– minden párt és csoportosulás státusának hivatalos elismerése;
– a gyülekezési és a sajtószabadságot stb. korlátozó törvények megszüntetése;
– a titkos politikai csoportosulások megszüntetése;
– a politikai foglyok szabadon bocsátása;
– valamennyi párt, szervezet, csoportosulás és a pártonkívüliek konferenciájának azonnali összehívása, hogy megvitassa Kína háború utáni berendezkedésének problémáit;
– a demokratikus átalakulások kidolgozása;
– demokratikus koalíciós kormány alakítása.

Ezeket a követeléseket a jenani rádióban is ismertetni akarják.

Egy sor jogos követelés mögött olyanok is meghúzódnak, amelyeknek teljesítésébe Csang Kaj-sek nem egyezik bele. Ezt Mao nagyon jól tudja. És itt lát valami halvány reményt arra, hogy a helyzet megváltozik, és akkor minden úgy történik, ahogy ő akarja.

Moszkva benemavatkozási döntése azt jelenti, hogy nem hajlandó támogatni Mao Ce-tung kalandorpolitikáját, amely világméretű konfliktussal fenyegető szituációt hozott létre. A probléma már túlnőtt a tisztán kínai, nemzeti kereteken. Mao ténykedése gyakorlatilag megteremtette az Egyesült Államok és a Szovjetunió katonai összeütközésének előfeltételeit.

Moszkva válaszában határozottan elutasította azt, hogy efféle konfliktusba bonyolódjék. Ez pedig meghiúsítja Mao Ce-tung egyéni terveit. Halomra dönti egész stratégiáját, amely arra épül, hogy más keze által, a valóságos helyzettel nem törődve harcoljon és cselekedjék. A helyzet pedig az, hogy a Vörös Hadsereg és az amerikai csapatok jelenleg kínai földön verik szét a japánok maradványait. Mao Ce-tung politikájának folytatása a jelenlegi helyzetben múlhatatlanul arra vezet, hogy a KKP összeütközésbe kerül a Kuomintanggal. A Kuomintang háta mögött az Egyesült Államok áll. A Szovjetunió, amikor szerződést kötött Csungkinggal, a Kínában és a világban uralkodó reális helyzetből indult ki.

Moszkva bejelentette, hogy teljesíteni fogja a kínai kormánnyal az idén júliusban kötött szerződés feltételeit. Mao számára

ez csapás! Arra számított, hogy a Szovjetunió katonai ereje cselekvési szabadságot biztosít számára. S mi több, éppen arról a konfliktushelyzetről ábrándozott, amely most alakult ki.

Két hét alatt teljesen lelépleződött Mao politikai módszereinek titkos indítéka. Igyekeztek bennünket belesodorni a dulakodásba, minden eszközzel olyan feltételeket hoztak létre, amelyek közepette lehetetlen volna elkerülni az újabb összecsapást. S hogy ez nem más, mint világháború, arra fütyültek a jenaniak, akik nem látnak tovább az orruknál.

Moszkva álláspontja nemcsak a Kínában, hanem az egész világon kialakult reális helyzetet is számba vette. Határozottan elutasította az új világháborút...

Mao Ce-tung aggódik személyes biztonságáért a tárgyalásokon. Arra gyanakszik, hogy Csang Kaj-sek meghívása nem egyéb, mint csapda. Csou En-laj serénykedik: dokumentumokat készít, intézkedéseket ad ki, egyezteti a kérdéseket. Mao Ce-tung elvesztette a fejét, s gyakorlatilag nem foglalkozik az ügyekkel.

Augusztus 27.

A KKP KB elnöke elfogadta Csang Kaj-sek harmadik meghívását. Csungkingot erről már korábban értesítette, s ma katonai repülőgépen Jenanba érkezett Hurley tábornok, az Egyesült Államok kínai nagykövete. Hurley-val együtt érkezett a központi kormány képviselője, Csang Cse-csung tábornok is.

Hurley tábornok kimerültnek látszott, bár Maóval a maga szokott módján fesztelenül és vidáman viselkedett. Hosszasan beszélgettek, de ez inkább csak tapogatózás volt. Hurley semmiféle határozott véleményt nem nyilvánított azonkívül, hogy Mao Ce-tungnak és Csang Kaj-seknek végre rendezniük kellene a vitás kérdéseket.

A banketton a vendégek általános frázisokra szorítkoztak. A kommunista párt és a Kuomintang közötti megállapodáshoz Hurley-nak személyes érdeke is fűződik. Erre a kártyára tette föl egész karrierjét. E tekintetben a legdurvább hibákat követte el, és most a helyzet a kezére játszik, hogy jóvátegye őket.

Nem járt sikerrel az a kísérlet, hogy kipuhatolják, milyen politikai csomaggal indul Csang Kaj-sek a küszöbönálló tárgyalásokra. A vendégek arra hivatkoztak, hogy nem illetékesek.

A jenani rádió adásaiban ismerteti azokat a követeléseket, amelyek kielégítése nélkül nem lehetséges a megegyezés.

Mao Ce-tung még egyszer kérte: a szovjet kormány erősítse meg azt, hogy hajlandó szavatolni személyes biztonságát Csungkingban. Azt kérte, hogy biztonságának veszélyeztetése esetén nyújtsanak számára menedéket a csungkingi szovjet katonai képviselet épületében. Én megerősítettem, hogy személyes biztonságát szavatolják, s hogy szükség esetén menedékre számíthat a szovjet katonai képviselet épületében. De mindenféle aggodalom fölösleges. Csang Kaj-sek nem merészel az ő életére törni. Moszkva határozott biztosítékot ad erre.

A tárgyalásokra a KKP KB elnökével együtt Csungkingba utazik Csou En-laj és Vang Zso-fej.

•

A csungkingi repülőtéren Hurley a következő nyilatkozatot tette:

„A Csang Kaj-sekkel kötött megállapodás értelmében és Mao Ce-tung személyes kérésére utazom Jenanba. Mao Ce-tunggal és munkatársaival kell visszatérnem... Öröm tölt el. Egy esztendőn át erőfeszítéseket tettünk, hogy segítsünk a központi kormánynak elkerülni a szakadást és a polgárháborút. A vitalehetőségek nagyon is tágak. De a vezetők megállapodhatnak. Ez örömteli reményekkel tölt el."

Augusztus 28.

Groteszk kép a jenani repülőtéren. A magas, ősz hajú Hurley (legalább tíz centiméterrel magasabb Maónál) elegáns európai ruhában, csokornyakkendővel, divatos filckalapban. Mellette Mao Ce-tung zsákszerű sötétkék zubbonyban és parafa sisakban. Ilyen sisakban eddig csak Csang Kaj-seket láttam a fényképeken.

Mao mosolygott, de tudtam, hogy milyen volt a hangulata az elmúlt néhány nap folyamán. A körülmények kényszerítették a tárgyalásokra. Az elmúlt években politikája arra irányult, hogy mindenfajta tárgyalás lehetőségét kizárja.

Mintha vesztőhelyre menne...

Este a repülőgép a delegációval és a vendégekkel Csungkingba érkezett.

Augusztus 29.

A japánok tízezrével adják meg magukat a Vörös Hadseregnek. A mieink előrenyomulva egymás után fegyverzik le a helyőrségeket, újabb és újabb kínai városokat szabadítanak fel.

Sanghajban partra szállt az amerikai csapatok egyik egysége.

A szövetségesek hajóhada már Tokió mellett van.

A Kuril-szigeteken a japánok még tartanak egy szigetet. A többit már elfoglalták csapataink.

*

Tegnap Csungkingban Mao Ce-tung kijelentette, hogy a belső egység megteremtése „elsőrendű fontosságú feladat, sürgető szükségszerűség".

„Csang Kaj-sek úrnak, a központi kormány elnökének meghívására érkeztem Csungkingba – mondotta Mao Ce-tung –, azért, hogy megvitassuk az egység és a nemzeti átalakulás fontos kérdéseit. Jelenleg, amikor a Japán elleni háború győzedelmes végéhez ért, Kína arra készül, hogy a békés átalakulás szakaszába lépjen. Ez a pillanat rendkívül fontos. Most a béke biztosítása, valamint a demokrácia és a belső egység megteremtése elsőrendű fontosságú, halasztást nem tűrő kérdések. Az országban felmerült nagyszámú halaszthatatlan politikai és katonai problémát a béke, a demokrácia és az ország egységének észszerű alapján kell megoldani, hogy felépíthessük a független, erős és virágzó új Kínát. Bízunk benne, hogy Kína összes japánellenes politikai pártja és hazafias erői egyesülnek és együt-

tesen fognak harcolni az említett célok megvalósításáért. Köszönöm Csang Kaj-sek úrnak a Csungkingba szóló meghívást."

Csang Kaj-sek ebédet adott Mao Ce-tung tiszteletére.

A jenani újságok azt írják: „Szilárd elhatározásunk, hogy egyezményt kössünk a Kuomintanggal és a többi demokratikus párttal és megkönnyítsük ezzel a különféle problémák gyors rendezését. Hosszú távú szilárd szövetségre kell lépnünk a Kuomintanggal. Olyan szövetségre, amely lehetővé teszi Szun Jat-szen három népi elvének megvalósítását . . ."

A jenani lapok a kommunista párt és a Kuomintang közötti egyezmény elengedhetetlen feltételeként ugyanazoknak a programpontoknak a teljesítését követelik: a felszabadított körzetek kormányának elismerését, a koalíciós kormány létrehozását stb.

Moszkva álláspontjának váratlan megváltozásában reménykednek. A szovjet kormány azonban ma ismételten hangsúlyozta eltökélt szándékát, hogy tartózkodni fog a Kína belügyeibe való beavatkozástól és megtartja a Kína nemzeti kormányával kötött egyezmény feltételeit.

*

Ma Haj-tö (1947-ben amerikai útlevelet kapott, és ezzel igazolta amerikai állampolgárságát, az útlevélben szereplő neve George Haitem – *A szerk.*) a KKP vezetése és az amerikaiak közötti sajátos összekötő kapocs szerepét tölti be. Mindkét fél nagyra értékeli. Ma Haj-tö kívül esik Kang Seng elháritásának területén. Szoros baráti szálak fűzik a vezérkar több munkatársához.

Augusztus 30.

Cseng Kung-po, a nankingi bábkormány vezetője öngyilkos lett.

Augusztus 29-én Csungkingban megkezdődtek a tárgyalások. A Kuomintang kormányát Csang Kaj-sek, Vang Si-csie és Csang Cse-csung képviseli.

Az augusztus 28-i ebéden találkozott Mao Ce-tung és Csang Kaj-sek. A csungkingi lapok megjegyzik, hogy legutóbb húsz

évvel ezelőtt találkoztak, a Kuomintang és a kommunista párt együttműködésének időszakában.

Az országban éles politikai válság uralkodik. Folytatódik a verseny a KKP és a Kuomintang csapatai között a japán fegyverraktárak és új területek megszerzéséért. Nem csitulnak a villongások a 8. Hadsereg és az Új 4. Hadsereg, valamint a központi kormány csapatai között.

Augusztus 31.

Ha figyelembe veszem, hogy a Különleges Körzetben korábban mindössze néhány elvtársam tartózkodott, akkor 1942-től 1944-ig itt rajtam kívül gyakorlatilag senki sem járt a kínaiakon kívül, nem számítva a más keleti népek (mongolok, japánok, koreaiak stb.) képviselőit, valamint néhány külföldi orvost.

Ez lehetővé tette a KKP KB elnökének, hogy titokban lebonyolítsa a csengfenget és félrevezesse a külföldi közvéleményt a KKP csapatai (főként a 8. Hadsereg) által a japán területrablók ellen viselt háború jellegét és a japánellenes egységfront szabotálását illetően. Bár ezt a szabotálást időről időre a „Csiefang Zsipaó"-ban megjelent hazafias cikkekkel, tömeggyűlésekkel és nyilvános kijelentésekkel palástolták. A Különleges Körzetben 1941-től a Kuomintang-ellenes politika a kommunista pártvezetés politikájának fontos részévé vált.

Ebből az elszigetelt kis világból nem szivárogtak ki a Mao Ce-tungnak kellemetlen információk. Még most is, amikor egyre több külföldi újságíró, katonai és politikai személyiség látogat Jenanba, folyik a hamis tájékoztatás. Mao Ce-tung és Kang Seng szigorúan ellenőriz minden párttagot és harcost. A külföldi riportereknek és politikusoknak a „nép fiai" közül csak azok válaszolhatnak, akiket erre külön kioktattak. A többiek vagy hallgatnak, vagy pedig bemagolt jelszavakat ismételgetnek.

Ezekben az években előttünk, szovjet emberek előtt is eltitkolták a frontokon uralkodó tényleges helyzetet, a KKP politikájának tényleges irányvonalát, jóllehet a Szovjetuniótól azt követelték, hogy minden esetben támogassa ezt a politikát.

Tobzódott az erőszak, amelyről az igazságot a világ talán so-

hasem tudja meg teljes egészében (ha egyáltalán megtudja). A KKP VII. kongresszusáról pedig, amely máris óriási hatással van a KKP-ra, senki sem tudhatja meg a teljes igazságot. A sajtóban nyilvánosságra hozott hivatalos beszámolók nem tükrözik a tényleges helyzetet. A felszólalások egész sorát – például Lo Fu, Jang Sang-kun és mások felszólalásait, továbbá maga Mao különféle kérdéseket érintő beszédét – teljes egészében kivették a kongresszusi anyagokból. Más felszólalásokat jelentős csonkításokkal tettek közzé, s ezek egészen más szellemben mutatják be a kongresszus munkáját.

A kongresszuson – nem számítva néhány japán, koreai és mongol elvtársat – én voltam az egyetlen külföldi. A KKP KB elnöke biztos abban, hogy nem szereztem tudomást arról, ami a legfőbb: arról a kulisszák mögötti harcról, amelynek célja a küldöttek megtörése és megdolgozása volt, s amelyet éles szovjetellenesség, nacionalizmus és opportunizmus hatott át.

A kongresszuson történteket már most is a valóságtól teljesen eltérő szellemben tálalják. Mindent elkennek ködös megfogalmazásokkal, hamisításokkal és a gyorsírásos szövegek jelentős meghúzásával.

A KKP KB elnöke – magatartásából ítélve – azt gondolja, hogy 1944 óta teljes mértékben a befolyása alatt állok, értem és osztom a politikáját. Meg van győződve arról, hogy a japánellenes egységfront és a japánellenes harc szabotálása, Moszkva állandó hamis tájékoztatása, a Fehér Házzal folytatott alkudozás, az a kísérlet, hogy elszigetelje a Szovjetuniót a távol-keleti politikában – mindez az ő titka.

A csingpaocü főnöke biztosította ennek a kis világnak a „zártságát". Mellesleg ez az egyik nyomós ok, amiért Mao nem válik meg Kang Sengtől.

Annak, ami itt történt, nincs tanúja! Ez Mao szilárd meggyőződése. A csengfeng-féle tisztogatás 30 000 kádert érintett. Mindegyikük szem előtt volt. Minden szavuk a biztonsági szolgálat tudomására jutott. S legtöbbjüknek végül is használt a „lelki tisztogatás".

*

Vang Zso-fej a KKP egyik legrégibb tagja. A húszas évek elején részt vett a KKP franciaországi szekciójának megalakításában. Csou En-lajjal együtt részt vett a Kuomintanggal folytatott minden fontos tárgyaláson. A KKP Központi Bizottságának tagja.

SZEPTEMBER

Szeptember 1.

A Vörös Hadsereg teljesen megtisztította a Kuril-szigeteket.

A japánok Szingapúrban még folytatják az ellenállást.

A csungkingi tárgyalásokon fokozatosan változik a helyzet. A lapok már baráti légkörről írnak.

A csungkingi sajtó ironizál: „Most Mao Ce-tung Csang Kaj-seket elnöknek nevezi, nem pedig »fasiszta reakciós diktátornak«. A kormányt most nemzeti kormánynak nevezi, nem pedig »Csang Kaj-sek rezsimjének« . . ."

Szeptember 2.

Az angol hajók befutottak Hongkong kikötőjébe.

Chennault tábornok kijelentette, hogy mind ez ideig Japán aligha tekinti magát legyőzöttnek.

A hadifogoly japán tisztek úgy vélik, hogy a háborút nem erkölcsi tényező miatt vesztették el. A császári hadsereg erkölcsi szelleme mindig magas volt . . . Az ilyen kijelentések azonban erősen kétségbe vonhatók. Miután a Szovjetunió hadat üzent Japánnak, Mandzsúriában pánik tört ki, amely napról napra növekedett. Különben ezt maguk a japánok is elismerik.

*

Csungkingba utazása előtt Mao Ce-tung arról beszélt nekem, hogy könyvet szeretne írni a kínai forradalom valamennyi szakaszáról, s hogy szeretne ellátogatni a Szovjetunióba.

Mao Ce-tung távollétében – háttérbe szorítva Kang Senget – minden párt- és közigazgatási teendőt Liu Sao-csi irányít.

*

Jelentős mértékben Mao Ce-tungnak tulajdonítható, hogy a japánellenes egységfront az országban gyakorlatilag szétthullott. A Kuomintang és a KKP közötti szakadás elmélyülése következtében Kína a nemzeti katasztrófa szélére került. Az utóbbi évek harci cselekményei tragikusan alakultak.

Ámde az események ilyen alakulása nem riasztotta meg Maót. Figyelembe véve a világpolitikai helyzetet, minden erejét a hatalom megszerzésére összpontosította, Japán szétzúzásának gondját a Szovjetunióra és a szövetségesekre hárítva. Mao politikailag manőverezett, nem harcolt aktívan a megszállókkal, s várta a kedvező alkalmat, amikor a Szovjetunió és a szövetségesek Németország szétzúzása után egész hadipotenciáljukat Japánra zúdítják. Az országot feldúlták a megszállók, a nép szenvedett, pusztult, éhezett, de Mao megvárta, míg eljön az óra, hogy egész katonai erejét a hatalom megszerzésére fordíthassa.

A fasiszta Japán szétzúzása – ami főként az Egyesült Államoknak és a Szovjetuniónak köszönhető – elhárította Kína leigázásának veszélyét, s megszüntette a japánellenes tömb szétzüllesztését szolgáló taktika veszélyes következményeit. Maónak ezért a becstelen politikájáért azonban nagy árat fizetett a kínai nép.

Most Mao Ce-tung le akarja szüretelni erőgyűjtési taktikájának gyümölcseit.

Szeptember 3.

Tegnap a „Missouri" amerikai cirkáló fedélzetén aláírták a Japán kapitulációjáról szóló okmányt. Elsőként Sigemicu japán

külügyminiszter, másodiknak Umedzu, a japán vezérkar főnöke írta alá . . .

A Szovjetunió részéről Gyerevjanko altábornagy látta el kézjegyével az okmányt.

Tegnap a szovjet–kínai barátsági és szövetségi szerződés megkötése alkalmából nagy fogadást rendeztek a csungkingi szovjet követségen. A fogadáson részt vettek Kína nemzeti kormányának tagjai, valamint Mao Ce-tung és Csou En-laj.

Szeptember 4.

Csungkingból származó jelentések szerint Csang Kaj-sek és Mao Ce-tung között számos politikai kérdésben kölcsönös megértés tapasztalható.

Most már várom, hogy visszarendeljenek Moszkvába. Számomra, a haditudósító és a KKP KB mellé rendelt volt Kominternösszekötő számára is véget ért a világháború.

Moszkvába küldött táviratomban ma először kértem hazahívásomat. Hosszú éveket töltöttem Kínában . . .

Ezzel megszakadnak Pjotr Parfjonovics Vlagyimirov rendszeres naplójegyzetei. 1945. november 16-án a TASZSZ volt tudósítói helyének egész rádióberendezését átadták a helyi kínai hatóságoknak.

November 17-én Vlagyimirov, Orlov és Rimmar szovjet repülőgépen Csangcsunba (Mandzsúria) repültek, s még ugyanaznap megérkeztek Csitába. November 26-án jenani kiküldetésükből visszaérkeztek Moszkvába.

TARTALOM

1942 (május—december) 7

1943 (január—december) 123

1944 (január—december) 251

1945 (január—szeptember) 417

A kiadásért felel a Kossuth Könyvkiadó igazgatója
Szerkesztette Z. Vidor Emma és Stecz Mária
A borító és a kötésterv Erdélyi János munkája
Műszaki vezető Mózes Tibor
Műszaki szerkesztő Szakos Zsuzsa
Képszerkesztő Fábri Magda
Megjelent 1976. 20 000 példányban
Terjedelme 40,5 (A/5) ív + 1 ív képmelléklet
75.1144 — Kossuth Nyomda, Budapest
Felelős vezető: Monori István vezérigazgató

Петр Парфенович Владимиров

ОСОБЫЙ РАЙОН КИТАЯ
(1942—1945)

(на венгерском языке)

Перевод Иштвана Фазекаша и Ференца Кашшаи.

Художник Янош Эрдели.

Совместное издание издательств им. Кошута (Будапешт, ВНР) и «Карпати» (Ужгород, СССР).

Зак. 1190. Бумага № 1. Формат 60×84¹/₁₆. Печ. л. 41,5. Усл.-печ. л. 38,6. Изд. л. 40,13. Тираж 20 000. Цена 4 руб. 76 коп.

Отпечатано с матриц типографии им. Кошута (Будапешт, ВНР) Книжной фабрикой «Атлас» республиканского производственного объединения «Полиграфкнига» Госкомиздата УССР, г. Львов, ул. Зеленая, 20.

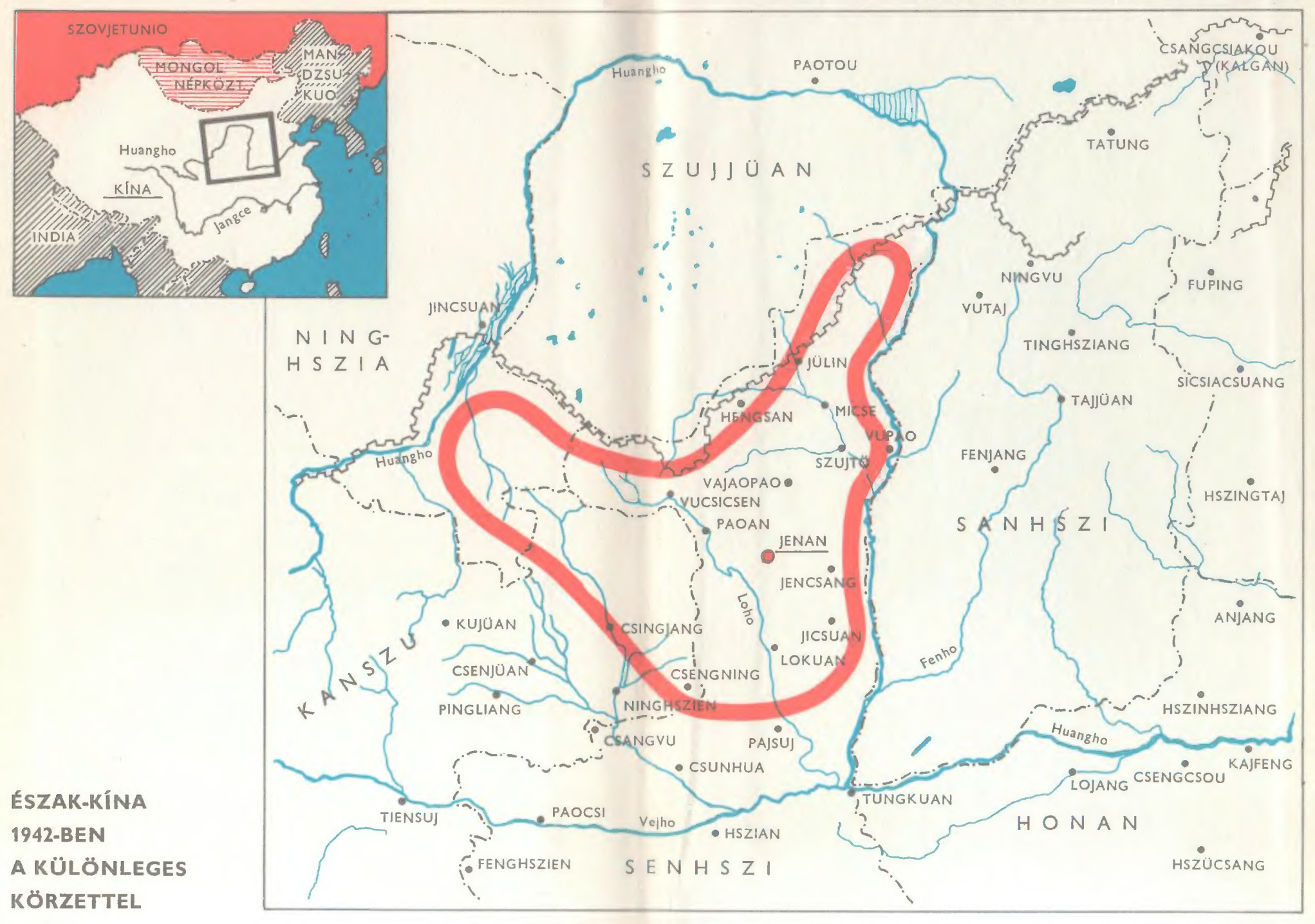

ÉSZAK-KÍNA 1942-BEN A KÜLÖNLEGES KÖRZETTEL